
Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Τίτλος: **ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ- ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ**
Κωδικός Ε.Π.: **12**
CCI: **2007GR16ΥΡΟ001**

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 1	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ	4
1.1	Βασικά γεωγραφικά στοιχεία	4
1.2	Αναπτυξιακές εξελίξεις της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου ως προς το διεθνή και εθνικό χώρο	5
1.3	Δημογραφικά δεδομένα	11
1.4	Η δομή της οικονομίας	14
1.4.1	Συνολική διάρθρωση της οικονομικής βάσης.....	14
1.4.2	Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και προοπτικές ανά κύριο τομέα και κλάδο της οικονομίας	19
1.4.3	Επιχειρηματικότητα, έρευνα, καινοτομία, ψηφιακή σύγκλιση, κοινωνία της γνώσης	24
1.5	Αγορά εργασίας-απασχόληση.....	34
1.6	Υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών	37
1.6.1	Το υποσύστημα οδικών μεταφορών	38
1.6.2	Το υποσύστημα σιδηροδρομικών μεταφορών	40
1.6.3	Τα υποσυστήματα των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών.....	40
1.7	Ενέργεια	42
1.8	Περιβάλλον	44
1.8.1	Φυσικό περιβάλλον	44
1.8.2	Αέρια ρύπανση	46
1.8.3	Υδρευση και υδατικοί πόροι	47
1.8.4	Διαχείριση υγρών αποβλήτων	49
1.8.5	Διαχείριση απορριμμάτων	50
1.9	Πολιτισμός	52
1.10	Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες, Κοινωνική συνοχή	54
1.11	Διοικητική ικανότητα της Δημόσιας Διοίκησης.....	57
1.12	Χωρική συνεργασία	58
1.13	Περιφερειακή ανάλυση-ανισότητες.....	60
1.14	Χωρική διάρθρωση της Χωρικής Ενότητας και των επιμέρους Περιφερειών	71
1.14.1	Αστικές περιοχές	76
1.14.2	Ορεινές περιοχές.....	80

1.14.3 Νησιώτικες περιοχές	81
1.14.4 Παράκτιος χώρος	81
1.14.5 Αγροτικές περιοχές.....	82
1.15 Συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων των ΕΠ και ΠΕΠ του ΚΠΣ 2000-2008 και άλλων αναπτυξιακών παρεμβάσεων στην Χωρική Ενότητα	84
1.15.1 Θεσσαλία	84
1.15.2 Στερεά Ελλάδα	92
1.15.3 Ηπειρος	98
1.16 Αποτελέσματα διαβούλευσης.....	103
1.16.1 Θεσσαλία	103
1.16.2 Στερεά Ελλάδα	105
1.16.3 Ηπειρος	106
1.17 Κατάταξη-ιεράρχηση των βασικών ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών	108
1.18 Ανάλυση ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών.....	110
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ– ΗΠΕΙΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013	116
2.1 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	118
2.1.1 Οι Πολοί Αναπτυξης, ως Μεσο Προωθησης της Στρατηγικής της Λισαβονας	132
2.2 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Θεσσαλίας.....	135
2.2.1 Ο στρατηγικός στόχος και το όραμα της Θεσσαλίας.....	135
2.2.2 Οι γενικοί στόχοι.....	136
2.2.3 Οι ειδικοί στόχοι.....	137
2.3 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	145
2.3.1 Το αναπτυξιακό όραμα της Στερεάς Ελλάδας.....	145
2.3.2 Αναπτυξιακές Προτεραιότητες.....	146
2.2.3 Ειδικοί Στόχοι ανά Τομέα	148
2.4 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου.....	153
2.4.1 Γενική επισκόπηση της στρατηγικής	153
Οι σημαντικές παράμετροι για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιόδου 2007 – 2013 για την Περιφέρεια Ηπείρου είναι οι εξής:	153
2.4.2 Ιεράρχηση και εξειδίκευση των στρατηγικών στόχων της Ηπείρου	155

2.5 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των στρατηγικών στόχων του ΕΠ της ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με Εθνικές και Ευρωπαϊκές προτεραιότητες	161
2.6 Ex ante Αξιολόγηση ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου.....	172
2.6.1 Αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και των προσδιορισθεισών αναγκών	172
2.6.2 Αξιολόγηση της συνέπειας της στρατηγικής.....	174
2.6.3 Εξέταση της συνεκτικότητας της στρατηγικής με τις περιφερειακές και εθνικές πολιτικές και τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθύνσεις	176
2.6.4 Αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων.....	177
2.6.5 Εξέταση των προτεινομένων συστημάτων/ διαδικασιών εφαρμογής	178
2.6.6 Λοιπά θέματα	180
2.7 Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση ΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου	180
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ	188
3.1 Οι άξονες προτεραιότητας της ΧΕ ΘΣΗ.....	188
3.2 Εσωτερική αρχιτεκτονική του ΕΠ και διάρθρωση σε άξονες προτεραιότητας	190
3.3. Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας ΧΕ ΘΣΗ.....	192
3.4. Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής.....	203
3.5 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα.....	227
3.6. Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής.....	246
3.7 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των προτεραιοτήτων του ΕΠ της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες.....	249
3.8 Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.	254
ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ.....	274
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	280
ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	336
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	343
ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS)	343

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

1.1 Βασικά γεωγραφικά στοιχεία

Η Χωρική Ενότητα (ΧΕ) Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου (ΘΣΗ) περιλαμβάνει τρεις Περιφέρειες: Θεσσαλίας (Κωδικός NUTS GR14), Στερεάς Ελλάδας (Κωδικός NUTS GR24), Ηπείρου (Κωδικός NUTS GR21), και χωροθετείται στη κεντρική ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Ελλάδας, όπως φαίνεται στον παρατιθέμενο χάρτη. Η ζώνη επαφής μεταξύ των τριών επιμέρους περιφερειών είναι ορεινή (Πίνδος και ορισμένες προς τα Α ορεινές προεκτάσεις) με συνέπεια να υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες στην επικοινωνία μεταξύ τους. Υπάρχουν δίοδοι που επιτρέπουν τη διέλευση μέσα από τους ορεινούς όγκους, που έχουν αξιοποιηθεί μερικώς (βλ. αναλυτικότερα το τμήμα «Υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών» του παρόντος).

Περιφέρειες Στόχου Σύγκλιση

	Χωρική Ενότητα Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	
GR	Ελλάδα	
GR14	THESSALIA	X
GR21	IPEIROS	X

Περιφέρειες Στόχου Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση

	Χωρική Ενότητα Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	
GR	Ελλάδα	
GR24	STEREA ELLADA	X

Η έκτασή της ΧΕ, στοιχεία για την οποία παρατίθενται στον επόμενο πίνακα, αντιστοιχεί στο 15,6% της χώρας και το 0,4% της ΕΕ25.

Πίνακας 1 Γεωγραφικά δεδομένα

	Στερεά Ελ- λάδα	Θεσσαλία	Ηπειρος	ΧΕ ΘΣΗ	ΕΛΛΑΔΑ
Έκταση (χλμ ²)	15.549	14.037	9.203	38.789	131.957
Χερσαία έκταση	15.435	14.004	9.076	38.515	130.714
Νησιώτικη έκταση	227	303	0	274	1.243
	0,7%	0,2%	0%	0,7%	0,9%
Ορεινές περιοχές	7.400	6.474	6.721	20.595	55.665
	48%	46%	73%	53%	42%

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2004

Σημαντικό ποσοστό της έκτασης της ΧΕ—υψηλότερο του μέσου εθνικού—, το 53%, είναι ορεινό, με μεγαλύτερο το ποσοστό της Ηπείρου αλλά υψηλό και στις άλλες δύο περιφέρειες. Αντίθετα, οι νησιώτικες περιοχές καταλαμβάνουν πολύ περιορισμένο τμήμα της ΧΕ (0,7%)—αν εξαιρεθεί η Εύβοια που δεν είναι τυπικό ελληνικό νησί (λόγω μεγάλους μεγέθους και μικρής απόστασης από τον ηπειρωτικό χώρο) συγκεντρωνόμενες στη Θεσσαλία και την Στερεά.

1.2 Αναπτυξιακές εξελίξεις της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου ως προς το διεθνές και εθνικό χώρο

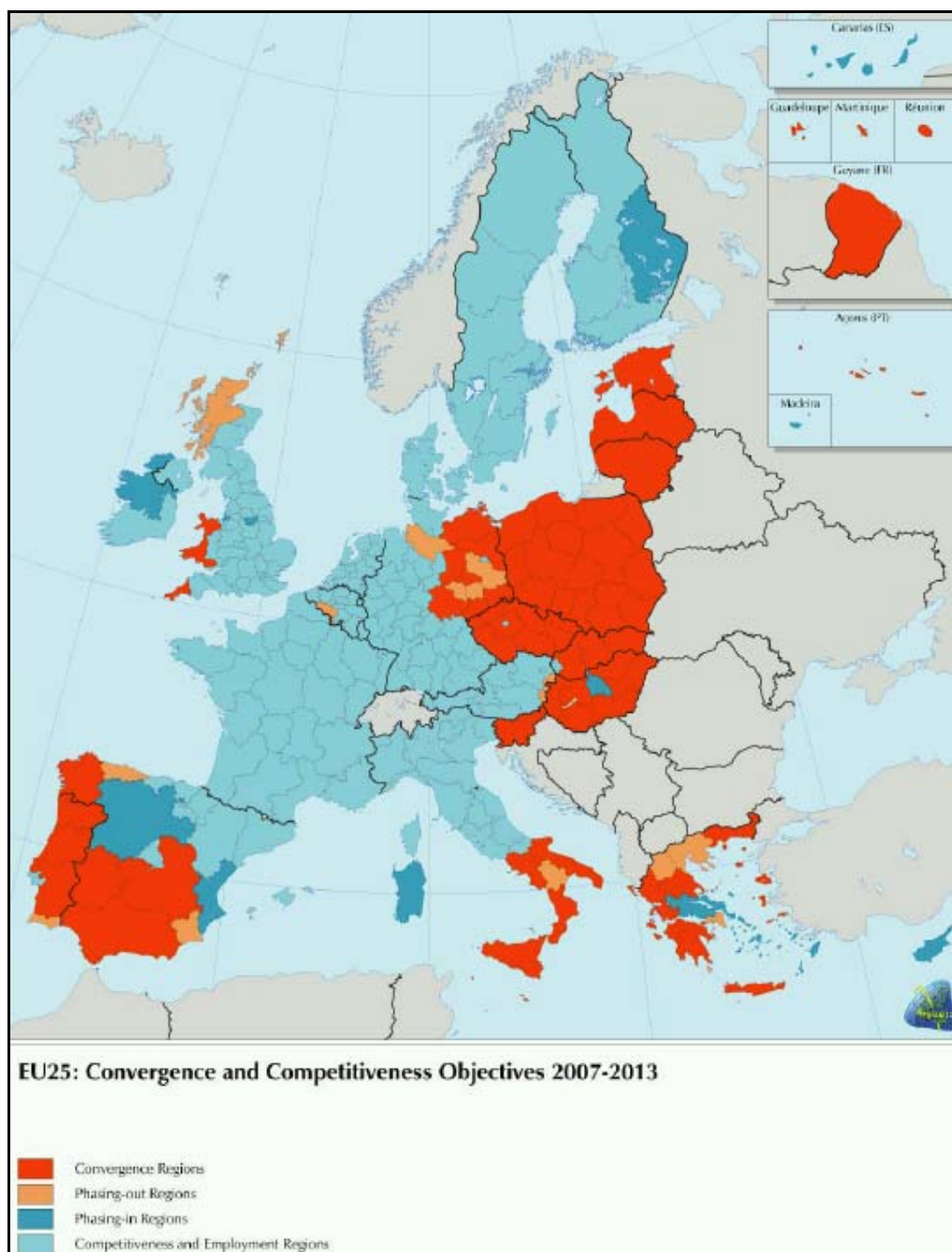
Στοιχεία για τη θέση της ΧΕ ΘΣΗ σε σύγκριση με την ΕΕ, ως προς το ΑΕΠ κατά κεφαλή (ΑΕΠκκ) με όρους ΜΑΔ παρατίθενται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 2 Βασικά στοιχεία για το ΑΕΠκκ (σε ΜΑΔ)

	μό. 2001-03		ΑΕΠκκ 2003 σε ΕΕ25	Καθεστώς ενισχύσεων	Παραγωγικότητα εργασίας
	σε ΕΕ25	σε ΕΕ15			
ΕΕ25	100		100		51.473
ΕΕ15	109,4	100	109,1		
ΕΛΛΑΔΑ	77,2	70,6	76,4		36.062
Ηπειρος	62,7	57,4	66,4	αμιγής σύγκλιση	31.301
Θεσσαλία	69,1	63,2	73,2	αμιγής σύγκλιση	31.833
Στερεά Ελλάδα	109,7	100,3	115,7	phasing in	54.627
ΧΕ ΘΣΗ	80,9	74,0	86,2		39.233
Αμιγής σύγκλιση	66,2	60,5	71,1		31.675

Πηγή: Eurostat 2006, και επεξεργασίες ομάδα σύνταξης ΠΕΠ.

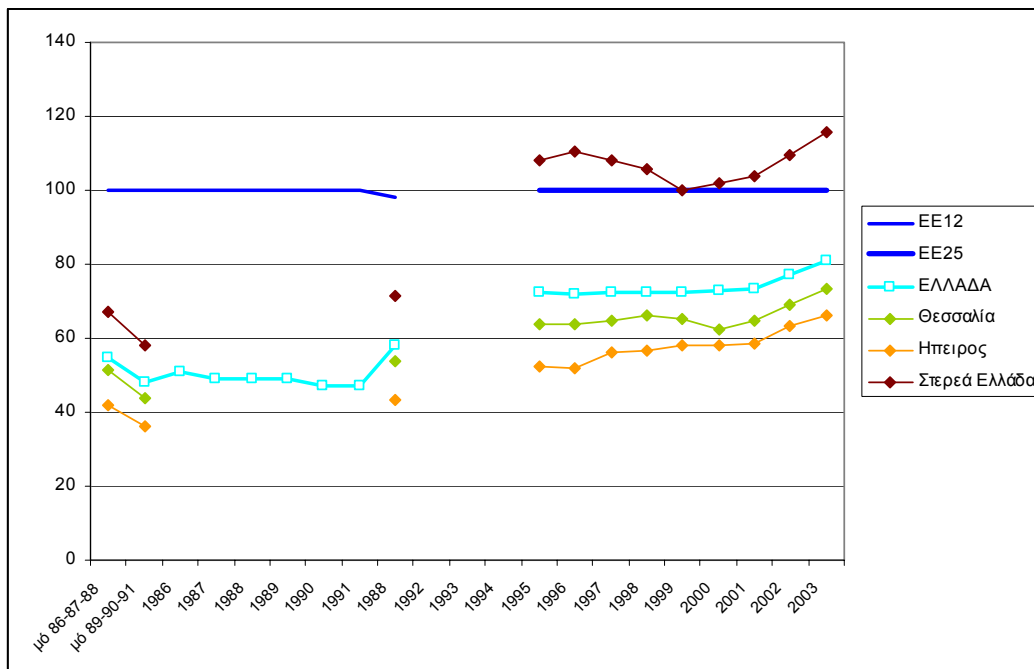
Δύο από τις περιφέρειες της ΧΕ, η Ηπειρος και η Θεσσαλία, τοποθετούνται σε καθεστώς αμιγούς σύγκλισης, ενώ μια περιφέρεια, η Στερεά Ελλάδα, έχει φθάσει σε επίπεδο phasing in (βλ. το σχετικό χάρτη, πηγή: EU, 2006, Fourth progress report on cohesion: Growth and jobs and the Reform of European cohesion policy).

Σημειώνεται επίσης ότι αν ληφθεί υπόψη μόνο το 2003 (πιο πρόσφατο έτος με διαθέσιμα περιφερειακά στοιχεία) η κατάσταση δεν διαφοροποιείται, με τις δύο περιφέρειες που βρίσκονται σε δυσμενέστερη κατάσταση να παραμένουν κάτω του 75% του μο. της ΕΕ25.

Ανάλογη είναι η εικόνα με βάση την παραγωγικότητα της εργασίας. Οι δύο περιφέρειες αμιγούς σύγκλισης έχουν παρόμοια επίδοση, χαμηλότερη της εθνικής και πολύ χαμηλότερης της ευρωπαϊκής, ενώ η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει πολύ υψηλή επίδοση, μεγαλύτερη ακόμα και σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζονται στοιχεία για το ρυθμό ανάπτυξης των τριών περιφερειών της ΧΕ κατά την τελευταία 20ετία.

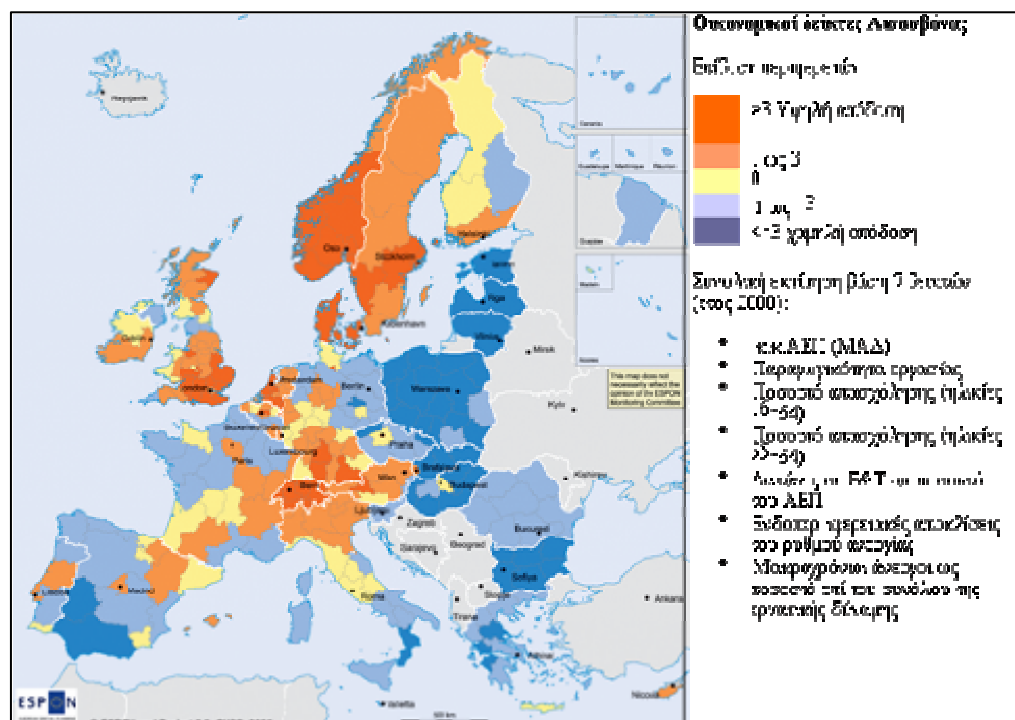

Όλες οι περιφέρειες καταγράφουν διαχρονικά αυξητική τάση, αλλά με αισθητές διαφορές μεταξύ τους και με διαχρονική διατήρηση της ίδιας σχετικής θέσης μεταξύ τους. Η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει μόνιμα υψηλότερο ΑΕΠκκ από τις άλλες, αλλά η «εκτίναξη» της άνω του μο. της ΕΕ φαίνεται ότι συμβαίνει στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90. Από τότε παραμένει μόνιμα άνω του μο. της ΕΕ25. Οι υπόλοιπες δύο περιφέρειες έχουν, σε γενικές γραμμές, εξέλιξη παρόμοια με αυτή της εθνικής, με κάποια υποχώρηση της Θεσσαλίας γύρω στο 2000 αλλά επιστροφή, στη συνέχεια, στη γενική τάση.

Πρέπει να υπογραμμιστεί, ωστόσο, ότι η εικόνα που δίνουν τα παραπάνω στοιχεία για τη Στερεά Ελλάδα δεν ανταποκρίνονται στην πλήρη αναπτυξιακή πραγματικότητα. Η Στερεά Ελλάδα υφίσταται τις συνέπειες μιας διπλής, στατιστικής και μεθοδολογικής στρέβλωσης, που οφείλεται σε δύο παράγοντες: στην απομάκρυνση της βιομηχανίας από τα διοικητικά όρια της Αττικής και την εγκατάσταση της στις όμορες περιοχές της Βοιωτίας και της Εύβοιας, και στον τρόπο οργάνωσης των στατιστικών στοιχείων της ΕΣΥΕ, η οποία καταμετρά την παραγωγή του δευτερογενή τομέα στον τόπο εγκατάστασης της μονάδας και όχι στην έδρα της επιχείρησης. Με αυτό τον τρόπο δεν καταμετρούνται διαπεριφερειακές μεταβιβάσεις συντελεστών εργασίας και εισοδημάτων μεταξύ Στερεάς Ελλάδας και Αττικής, δεν λογίζεται στο εργατικό δυναμικό το τμήμα των εργαζομένων που μετακινείται καθημερινά από Αθήνα προς τις βιομηχανικές περιοχές Οινόφυτων, Θήβας και Αυλίδας, δεν υπολογίζεται το εισόδημα (μισθωτή εργασία, επιχειρηματικό κέρδος) που αν και παράγεται στην περιφέρεια, μεταφέρεται στην Αττική. Η εκτίμηση για τη στατιστική στρέβλωση τεκμηριώνεται και σε άλλα σημεία του παρόντος (ενδοπεριφερειακές ανισότητες, αγορά εργασίας κλπ.), καθώς και από τις πρόσφατες αναλύσεις του προγράμματος ESPON.

Ο παρακάτω χάρτης, που προέρχεται από το πρόγραμμα ESPON, δείχνει τη θέση της ΧΕ ΘΣΗ στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο, και ταυτόχρονα απεικονίζει τη συγκριτική θέ-

ση των επιμέρους Περιφερειών της ως προς 7 οικονομικούς δείκτες της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (ΣΤΛ).

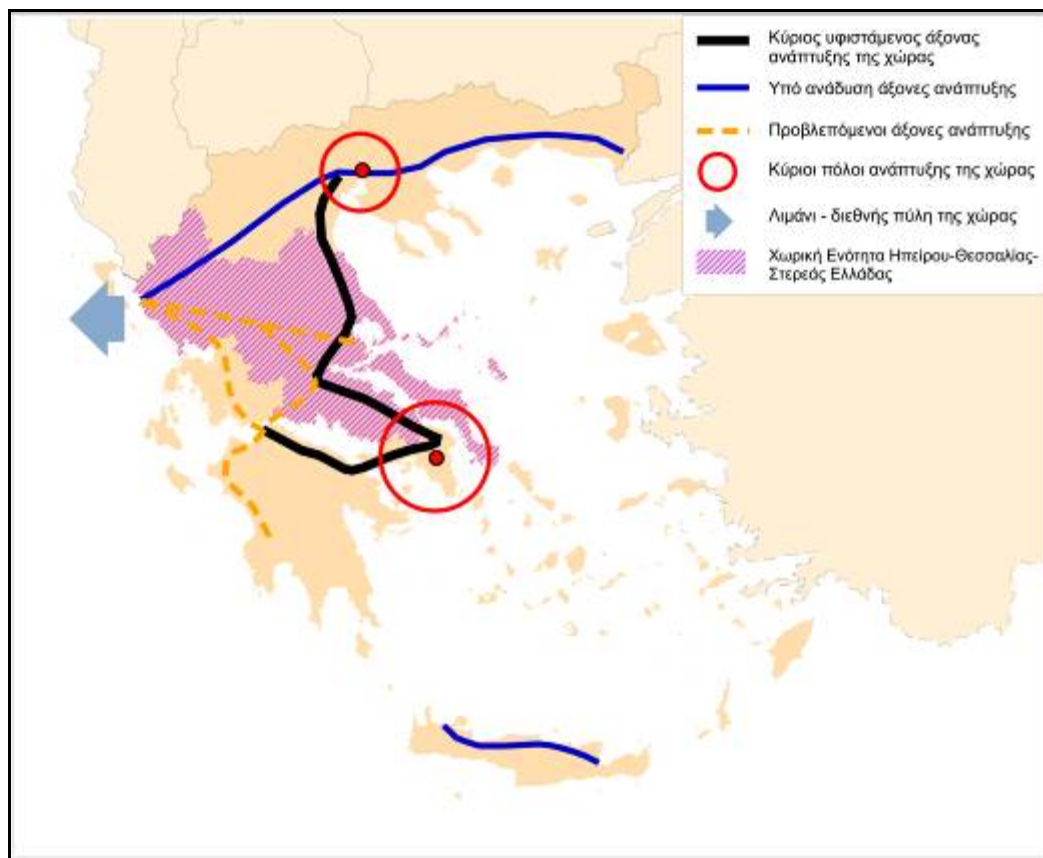

Και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ τοποθετούνται σε χαμηλές θέσεις. Η Θεσσαλία τοποθετείται ακόμα χαμηλότερα από τις άλλες δύο περιφέρειες, ενώ η Στερεά Ελλάδα τοποθετείται μαζί με την Ηπειρο στη δυσμενή βαθμίδα -1 ως -3, που δεν είναι συμβατή με την εικόνα που δίνει για αυτήν το ΑΕΠκκ. Η κατάταξη αυτή δείχνει ότι συνεκτιμώντας ένα σύνολο οικονομικών παραμέτρων και όχι αποκλειστικά το ΑΕΠκκ το αναπτυξιακό προφίλ μιας περιοχής μπορεί να διαφοροποιείται σημαντικά.

Ως προς την Ελλάδα, η ΧΕ ΘΣΗ συγκεντρώνει το 15,6% του πληθυσμού και το 14,1% των απασχολούμενων (βάση της απογραφής της ΕΣΥΕ του 2001, με αντίστοιχα μεγέθη 14,8% για το 2005 και 14,5% για το 2004). Το μέγεθος της δεν είναι πολύ μεγάλο, αλλά η εικόνα αυτή είναι άμεσα συναρτημένη με την ύπαρξη πολύ έντονων χωρικών ανισοροπιών στη χώρα, λόγω του πολύ μεγάλου μεγέθους της Αττικής. Ως προς τον υπόλοιπο ελληνικό χώρο, η χωρική ενότητα ΘΣΗ συγκεντρώνει μεγέθη της τάξης 1/4, και συνεπώς το σχετικό βάρος της είναι αισθητό.

Η κεντρική γεωγραφική θέση έχει οδηγήσει, σε κάποιο βαθμό, και σε κεντρική χωροταξική θέση. Από τη ΧΕ ΘΣΗ διέρχονται ήδη ο κύριος εθνικός άξονας ανάπτυξης (αναπτυξιακό S βορρά-νότου), είναι προς τα βόρεια σε σχετικά μικρή απόσταση από τον αναδυόμενο βόρειο άξονα/μέτωπο ανάπτυξης, και διαθέτει και μια από τις κύριες εθνικές πύλες προς τον δυτικο-ευρωπαϊκό χώρο (Ηγουμενίτσα). Σημαντικό στοιχείο, επιπλέον,

είναι ότι από το χώρο της ΧΕ διέρχονται προβλεπόμενοι νέοι άξονες ανάπτυξη από τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, όπως φαίνεται στον επόμενο χάρτη¹.

Πέρα από τον υφιστάμενο βασικό εθνικό άξονα Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη («S») και τον υπό ανάδυσση της Βόρειας Ελλάδας, αναμένεται σταδιακά η ανάδυσση δύο νέων άξονες ανάπτυξης: της Δυτικής Ελλάδας, με κατεύθυνση Β-N και της Κεντρικής Ελλάδας, με «παράλληλη» με τον προηγούμενο κατεύθυνση και με αντένα του ένα νέο εγκάρσιο άξονα, που τέμνει τον ορεινό όγκο της Πίνδου με κατεύθυνση Δ-ΝΑ, από τον Βόλο έως την Ηγουμενίτσα. Παράλληλα, στους δύο υφιστάμενους μητροπολιτικούς πόλους ανάπτυξης (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) προβλέπεται, λαμβανομένων υπόψη των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, η ανάδειξη νέων αστικών πόλων, μεταξύ των οποίων το «δίπολο» Λάρισα-Βόλος, και με χαμηλότερη κλίμακα άλλα δυναμικά αστικά κέντρα μεταξύ των οποίων η Λαμία, τα Ιωάννινα.

Όπως φαίνεται στο χάρτη αλλά και προκύπτει από την παραπάνω περιγραφή, η ΧΕ ΘΣΗ αποτελεί το ζωτικό χώρο της πλειονότητας των αναδυόμενων νέων αξόνων ανάπτυξης, ενώ περιλαμβάνει και σημαντικά στοιχεία του ευρύτερου συστήματος πόλων ανάπτυξης. Με αυτή την έννοια, η ΧΕ διαθέτει θετικές αναπτυξιακές προοπτικές. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση των παραπάνω «μακρο-χωρικών» διαδικασιών τοποθετείται σε μεσο-μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα που ενδεχομένως υπερβαίνει το τέλος της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Δεν αναμένεται ότι θα οδηγήσουν, έτσι, στο προσεχές μέλλον, σε ανατροπή των σημερινών δεδομένων στη ΧΕ

¹ Ο χάρτης αυτός κατασκευάστηκε από την ομάδα σύνταξης του ΠΕΠ σε συνεργασία με το Σύμβουλο της Ex ante Αξιολόγησης.

ΘΣΗ, πού σύμφωνα με ορισμένα συμπεράσματα της ανάλυσης που ακολουθεί (τμήματα «Αναπτυξιακές εξελίξεις...» και «Δομή της οικονομίας», κυρίως) χαρακτηρίζονται από προβλήματα.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει, τέλος, σε ένα ειδικό χαρακτηριστικό της ΧΕ ΘΣΗ, την εγγύτητα του ΝΑ τμήματός της Στερεάς Ελλάδας με την Αττική. Ιδιαίτερα οι νομοί Βοιωτίας, και, με μία έννοια, Εύβοιας, έχουν άμεση χωρική επαφή, και τμήματά τους αποτελούν λειτουργικά υποσύνολα της Μητροπολιτικής Περιοχής της Αθήνας (ΜΠΑ). Η σχέση και εγγύτητα με την Αττική και τη ΜΠΑ προσφέρει οφέλη, αλλά δημιουργεί και ζημίες. Μέχρι στιγμής η εγγύτητα με την Αττική φαίνεται να έχει αποφέρει τις εξής αρνητικές επιπτώσεις στη Στερεά Ελλάδα: δυσκολία συγκρότησης αυτόνομου περιφερειακού κέντρου, μετακύλιση περιβαλλοντικών πιέσεων προς την Στερεά Ελλάδα με την μεταφορά σε αυτήν ρυπογόνων δραστηριοτήτων, χρήση φυσικών πόρων της Στερεάς Ελλάδας για κάλυψη αναγκών της Αττικής, μόνιμη μετακίνηση του πλέον αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού προς την Αττική, αδυναμία ανταγωνισμού των τοπικών αγορών. Στις θετικές επιπτώσεις μπορούν να λογιστούν: η γρήγορη πρόσβαση από και προς τις μεταφορικές υποδομές της Αττικής (αεροδρόμιο, λιμάνια) και η αξιοποίηση των υποδομών αυτών, η ανάπτυξη της ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει η Στερεά Ελλάδα και κυρίως η προώθηση της πρωτογενούς παραγωγής, η παροχή τουριστικών υπηρεσιών, η γρήγορη πρόσβαση σε υψηλού-μητροπολιτικού επιπέδου υπηρεσίες υγείας-πρόνοιας. Για το μέλλον, η εγγύτητα αυτή ενέχει και ευκαιρίες και κινδύνους. Οι κίνδυνοι συνίστανται στη διαίωνιση ή ενίσχυση της δυσκολίας απόκτησης περιφερειακής συνοχής στη Στερεά Ελλάδα, και στην επιδείνωση των προαναφερθεισών ζημιών. Οι κίνδυνοι αυτοί δεν είναι αμελητέοι, τόσο από άποψη χαρακτήρα όσο και επειδή συνιστούν την προβολή προς το μέλλον των σημερινών τάσεων. Οι ευκαιρίες συνίστανται σε μια ενεργητική αξιοποίηση της εγγύτητας με μια μεγάλη μητρόπολη με αυξανόμενη διεθνή ρόλο. Στην ΕΕ αλλά και γενικότερα στην παγκοσμιοποιούμενη οικονομία, οι μεγάλες διεθνείς μητροπόλεις αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανταγωνιστικότητα των ευρύτερων περιοχών τους, προς τις οποίες διαχέουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και εξωτερικές οικονομίες. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν γίνεται πάντα αυτόματα αλλά προϋποθέτει συνειδητή στόχευση του αναπτυξιακού προγραμματισμού. Στην παρούσα περίπτωση, επιβάλλεται επιπλέον ο στενότερος συντονισμός των διαφορετικών-λόγω της έλλειψης ενιαίας διοικητικής υπόστασης της ΜΠΑ- μορφών στρατηγικού σχεδιασμού, αναπτυξιακού και χωροταξικού.

1.3 Δημογραφικά δεδομένα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει βασικά δημογραφικά δεδομένα.

Πίνακας 3 Πληθυσμιακές εξελίξεις

	1991	2001			2005		
	Πληθυσμός	Πληθυσμός	Μεταβολή από 91	Ποσοστά σε ΧΕ	Φυσική κίνηση πληθυσμού	Πληθυσμός	Μεταβολή από 01
ΕΛΛΑΔΑ	10.251.336	10.964.020	7,0%		-0,01	11.082.751	1,1%
Ηπειρος	339.576	353.820	4,2%	32%	-2,6	341.851	-3,4%
Θεσσαλία	734.589	753.888	2,6%	68%	-1,7	737.583	-2,2%
Στερεά Ελλάδα	582.212	605.329	4,0%	55%	-2,4	558.503	-7,7%
ΧΕ ΘΣΗ	1.656.377	1.713.037	3,4%	100%		1.637.937	-4,4%
Αμιγής σύγκλιση	1.074.165	1.107.708	3,1%	100%		1.079.434	-2,6%

Πηγές: ΕΣΥΕ, 1991 και 2001 και για το 2005 Eurostat

Η ΧΕ συγκεντρώνει το 16,2% του ελληνικού πληθυσμού κατά το 1991, το 15,6% το 2001 και το 14,8% το 2005. Παρατηρείται συνεπώς διαχρονικά μια αρκετά γρήγορη μείωση του πληθυσμιακού βάρους της. Οι εξελίξεις αυτές συνυπάρχουν με αύξηση του πληθυσμού κατά τη δεκαετία 1991-2001 (και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ, πάντως, παρουσιάζουν αυξήσεις μεταξύ των χαμηλότερων μεταξύ των ελληνικών περιφερειών αυτή την περίοδο) αλλά με μείωση μετά το 2001. Υπόβαθρο των δημογραφικών τάσεων είναι η μειωμένη ενδογενής δυναμική του πληθυσμού. Κατά το 2001 παρατηρείται, έτσι, αρνητική φυσική κίνηση του πληθυσμού, και το ότι αυτό δεν καταγράφηκε στη συνολική πληθυσμιακή μεταβολή οφείλεται, όπως και σε πολλά άλλα μέρη της Ελλάδας, στην εισροή μεταναστών (βλ. τμήμα «Κοινωνική συνοχή...» του παρόντος). Η σταδιακή μείωση των μεταναστευτικών ροών είχε ως αποτέλεσμα την καθαρή μείωση του πληθυσμού κατά την τρέχουσα δεκαετία. Σημειωτέον οι αρνητικές αυτές εξελίξεις χαρακτηρίζουν και τις τρεις περιφέρειες της ΧΕ, με τη Στερεά Ελλάδα να επιδεικνύει την πιο έντονη δημογραφική αδυναμία (άνω του μο. της ΧΕ).

Συνέπεια και παράγων αναπαραγωγής, ταυτόχρονα, της δημογραφικής αδυναμίας είναι η γήρανση του πληθυσμού. Σε σύγκριση με τη χώρα ο νεανικός πληθυσμός (0-14) έχει παρόμοια συμμετοχή στον συνολικό, αλλά ο γεροντικός (65+) μεγαλύτερη, με αποτέλεσμα να είναι μειωμένο και το ποσοστό των παραγωγικών ηλικιών. Οι βασικοί δημογραφικοί δείκτες διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 4 Δημογραφική δομή του πληθυσμού

	Κατανομή πληθυσμού ανά ηλικιακή κατηγορία, 2001			Δείκτης γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης	Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων
	<15	15 -64	65+			
ΕΛΛΑΔΑ	15%	68%	17%	110%	46,8%	24,5%
Ηπειρος	14%	66%	20%	140%	51,7%	30,1%
Θεσσαλία	16%	66%	18%	115%	50,8%	27,2%
Στερεά Ελλάδα	15%	67%	19%	126%	50,3%	28,1%
ΧΕ ΘΣΗ	15%	66%	19%	124%	50,8%	28,1%
Αμιγής σύγκλιση	15%	66%	19%	123%	51,1%	28,2%

Δείκτης γήρανσης: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 65+ / Πληθυσμό ηλικίας 0-14

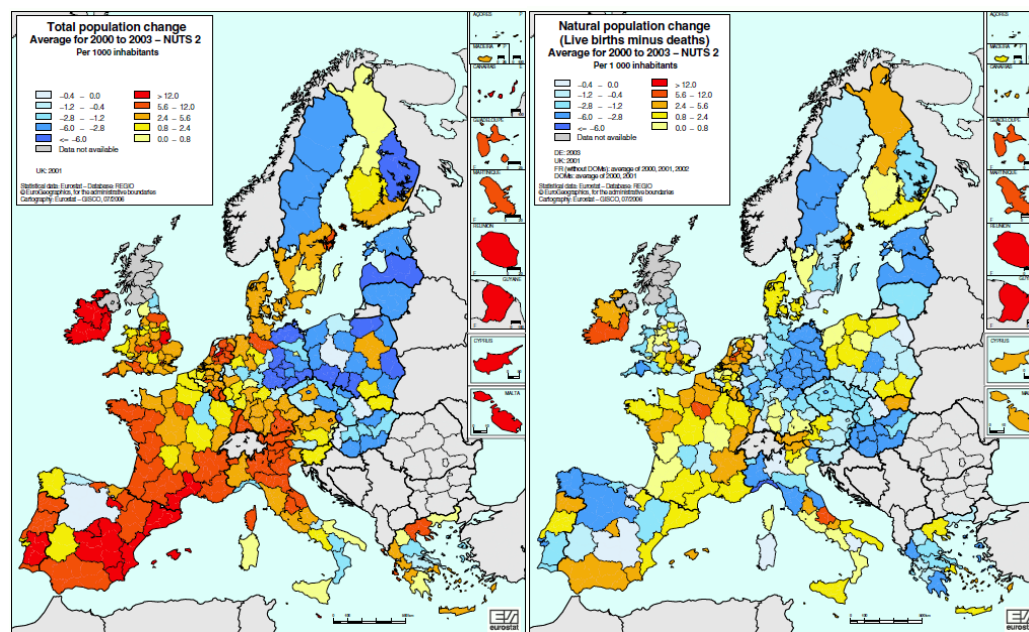
Δείκτης εξάρτησης: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 65+ και 0-14 / Πληθυσμό ηλικίας 15-64

Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 65+ / Πληθυσμό ηλικίας 15-64

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και Επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Για την αξιολόγηση των συγκρίσεων αυτών πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ήδη ο πληθυσμός της χώρας χαρακτηρίζεται από τάσεις γήρανσης. Είναι ενδεικτικό των τάσεων ότι σύμφωνα με τις προβολές της ΕΣΥΕ, από το 2005 μέχρι το 2050 ο συνολικός πληθυσμός (μετά από μία ενδιάμεση αύξηση από 11,08 εκατ. σε 11,3 εκατ.) από το 2019 αρχίζει να μειώνεται καταλήγοντας να είναι 10,7 εκατομμύρια το 2050. Σύμφωνα με τις ίδιες προβολές, ο πληθυσμός άνω των 65 ετών (ως ποσοστό του πληθυσμού από 15-64 ετών) θα αυξηθεί από 26,75% το 2005 σε 55,76% το 2050 (ΕΣΥΕ και Έκθεση Στρατηγικής για τις Συντάξεις 2005).

Οι επόμενοι δύο χάρτες, που καταγράφουν τη μεταβολή του πληθυσμού όλων των ευρωπαϊκών περιφερειών στην περίοδο 2000-2003 (αριστερά) και τη φυσική κίνηση του πληθυσμού (δεξιά), τοποθετούν τις δημογραφικές εξελίξεις στη ΧΕ στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Πηγή: Regions-Statistical Yearbook 2006.

Με βάση την πληθυσμιακή εξέλιξη μόνο οι δύο περιφέρειες της ΧΕ καταγράφουν μείωση, αλλά με βάση τη φυσική κίνηση του πληθυσμού και οι τρεις τοποθετούνται σε πολύ χαμηλή βαθμίδα.

Τα παραπάνω έχουν προφανή σημασία για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Προσδίδουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα σε πολιτικές και μέτρα: δια βίου μάθησης, που θα συμβάλουν έμμεσα στη μεγαλύτερη γεννητικότητα μέσω της διευκόλυνσης του συμβιβασμού της οικογενειακής ζωής με τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, που θα διευκολύνουν την ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας, που θα προωθούν την ενσωμάτωση των μεταναστών, και που θα υποστηρίξουν την «ενεργό γήρανση». Το βάρος που αποκτούν οι παρεμβάσεις αυτές υπογραμμίζεται από το ότι το πρόβλημα της δημογραφικής γήρανσης είναι ένα από τα κρισιμότερα, σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, και στη ΧΕ και στη χώρα συνολικά.

1.4 Η δομή της οικονομίας

1.4.1 Συνολική διάρθρωση της οικονομικής βάσης

Βασικά δεδομένα για την τομεακή δομή της οικονομίας, με όρους απασχόλησης και ΑΓΠΑ (ακαθάριστη προστιθέμενη αξία), παρουσιάζονται στους τρεις επόμενους πίνακες και στο διάγραμμα που τους συνοδεύει.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει στοιχεία για την απασχόληση στον τόπο εργασίας (χιλ. απασχολούμενων το 2004).

Πίνακας 5 Απασχόληση στον τόπο εργασίας, τομεακή κατανομή

	χιλιάδες απασχολούμενων			% σε χώρα			% σε περιφέρεια ή άλλη περιοχή αναφοράς			Διαφορά συμμετοχής στη περιφέρεια περιόδου 1999-2004		
	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ
ΕΕ-25	9.746	53.906	129.718				5%	28%	67%			
ΕΛΛΑΔΑ	544	967	2.802	100%	100%	100%	13%	22%	65%	-5%	-0,4%	6%
Ηπειρος	24	27	75	4%	3%	3%	19%	22%	59%	-5%	-0,1%	5%
Θεσσαλία	72	61	162	13%	6%	6%	24%	21%	55%	-7%	0,3%	7%
Στερεά Ελλάδα	36	62	108	7%	6%	4%	17%	30%	52%	-7%	0,3%	7%
ΧΕ ΘΣΗ	132	151	344	24%	16%	12%	21%	24%	55%	-6%	0,01%	6%
Αμιγής σύγκλιση	95	89	236	18%	9%	8%	23%	21%	56%	-5%	-0,1%	4%

Π: πρωτογενής τομέας, Δ: δευτερογενής τομέας, Τ: τριτογενής τομέας

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει στοιχεία για την ΑΓΠΑ, σε τρέχουσες τιμές 2004, εκατ. ευρώ.

Πίνακας 6 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΓΠΑ), τομεακή κατανομή

	% σε χώρα				% σε περιφέρεια ή άλλη περιοχή αναφοράς				Διαφορά 2000-2003		
	Συν	Π	Δ	Τ	Συν	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ
Σύνολο χώρας	100%	100%	100%	100%	100%	6,8%	22,0%	71,2%	17%	29%	25%
Ηπειρος	3%	3%	2%	3%	100%	8,7%	15,4%	75,9%	16%	33%	30%
Θεσσαλία	6%	13%	7%	5%	100%	15,0%	24,8%	60,2%	17%	52%	27%
Στερεά Ελλάδα	7%	10%	15%	5%	100%	9,0%	44,1%	46,9%	13%	34%	23%
ΧΕ ΘΣΗ	16%	26%	23%	13%	100%	11,3%	32,1%	56,6%	15%	39%	26%

Συν: σύνολο, Π: πρωτογενής τομέας, Δ: δευτερογενής τομέας, Τ: τριτογενής τομέας

Πηγή: ΕΣΥΕ 2004

Πίνακας 7 Παραγωγικότητα ανά τομέα²

	Π	Δ	Τ
ΕΛΛΑΔΑ	16.972	31.013	34.659
Ήπειρος	12.458	19.556	34.800
Θεσσαλία	17.139	33.525	30.580
Στερεά Ελλάδα	24.806	70.258	42.907
ΧΕ ΘΣΗ	18.379	45.887	35.459

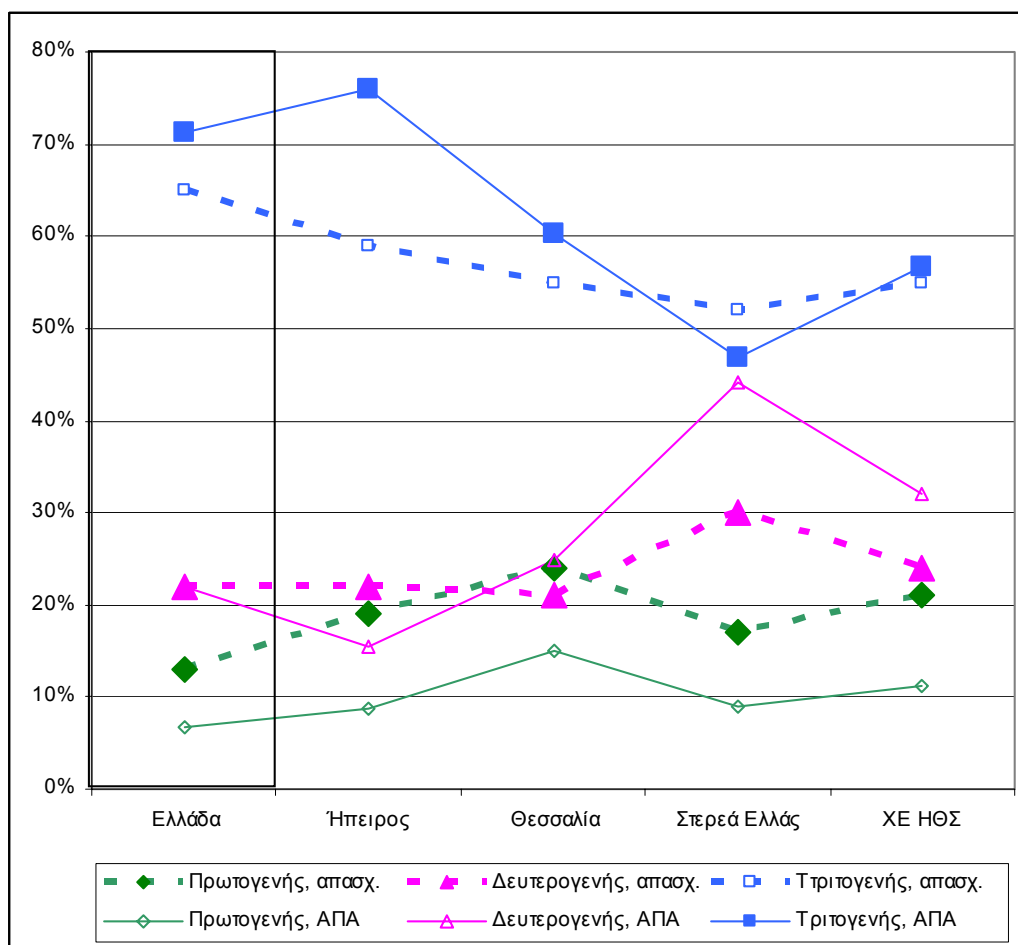
Συν: σύνολο, Π: πρωτογενής τομέας, Δ: δευτερογενής τομέας, Τ: τριτογενής τομέας

Πηγή: επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Το οικονομικό βάρος της ΧΕ στην ΕΕ, με όρους απασχόλησης, είναι εξαιρετικά μικρό: 0,3%. Σε επίπεδο Ελλάδας, αντίθετα, έχει αρκετά ισχυρή παρουσία: 14,5% από άποψη απασχόλησης (βλέπε πίνακα 5), και 16% από άποψη ΑΠΑ (βλέπε πίνακα 6). Στον εθνικό χώρο, συνεπώς, η ΧΕ παίζει αξιόλογο ρόλο.

Σε επίπεδο διάρθρωση της εσωτερικής οικονομικής βάσης, με όρους απασχόλησης όσο και ΑΠΑ, τόσο στη ΧΕ όσο και στις τρεις περιφέρειές της την πρώτη θέση καταλαμβάνει ο τριτογενής τομέας. Ο πρωτογενής τείνει να καταλαμβάνει την τελευταία θέση, αλλά το φαινόμενο στην περίπτωση αυτή είναι πολύ διαφοροποιημένο μεταξύ απασχόλησης και ΑΠΑ: ως προς την πρώτη τα μεγέθη γενικά δεν απέχουν πολύ από το δευτερογενή, ενώ ως προς την ΑΠΑ ο δευτερογενής έχει πολύ ισχυρότερη παρουσία σε επίπεδο ΧΕ. Το αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, είναι η γενικά χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή και η συγκριτικά υψηλή παραγωγικότητα του δευτερογενή. Ωστόσο, η κατάσταση ως προς τους δύο αυτούς τομείς παρουσιάζει ιδιομορφίες μεταξύ των επιμέρους περιφερειών της ΧΕ, που πρέπει να επισημανθούν γιατί αντιστοιχούν σε δομικά χαρακτηριστικά των περιφερειακών οικονομιών.

² Μετρούμενη ως λόγος της ΑΠΑ προς την αντίστοιχη απασχόληση.

Στην περίπτωση της Ηπείρου, ο πρωτογενής τομέας τοποθετείται στην τελευταία θέση, με πολύ χαμηλή παραγωγικότητα, και ο δευτερογενής στη δεύτερη αλλά με μικρή, συγκριτικά, διαφορά, και με επίσης χαμηλή παραγωγικότητα. Κυριαρχεί έτσι ένας τριτογενής, με τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των τριών περιφερειών, και επίσης με σχετικά υψηλή παραγωγικότητα (αντίστοιχη της μέσης εθνικής του τομέα). Η τομεακή διάρθρωση, αυτοτελώς θεωρούμενη, δίνει μια εικόνα οικονομίας σχετικά σύγχρονου χαρακτήρα, παρεμφερούς με αυτή της χώρας. Το ουσιώδες στοιχείο που αλλοιώνει αυτή την πρώτη εντύπωση είναι, ασφαλώς, η γενικά χαμηλή παραγωγικότητα στην περιφέρεια, που αποτελεί το βασικό παράγοντα αναπτυξιακής καθυστέρησης (και χαμηλού ΑΕΠκκ). Πάντως, η-τηρουμένων των αναλογιών-καλύτερη εικόνα του τριτογενή δείχνει ότι, πιθανώς, παράλληλα με την ύπαρξη σε αυτόν ενός παραδοσιακού τμήματος με χαμηλή αναπτυξιακή δυναμική, αρχίζει να αναδύεται και ένα (μικρότερο) τμήμα πιο σύγχρονου χαρακτήρα. Οι πόλοι της Ηγουμενίτσας (διεθνή πύλη της χώρας) και των Ιωαννίνων (Πανεπιστήμιο κλπ.) πρέπει να έχουν παίξει θετικό ρόλο σε αυτή την κατάσταση, έστω και αν με καθαρά ποσοτικούς όρους το βάρος τους παραμένει περιορισμένο.

Στη Θεσσαλία, παρατηρείται η μοναδική περίπτωση ο πρωτογενής να μην καταλαμβάνει την τελευταία αλλά τη μεσαία θέση (όσον αφορά την απασχόληση). Πρόκειται για έκφραση της παραδοσιακής ειδίκευσης της περιφέρειας στον τομέα αυτό-και της ύπαρξης σημαντικών γεωργικών πόρων-που όμως πλέον βρίσκεται σε διαδικασία συρρίκνωσης

και πλήττεται σαφώς από τις εξελίξεις στην ΚΑΠ. Δεν είναι τυχαίο ότι ενώ μέχρι πριν μια, περίπου, δεκαετία, η γεωργία παρήγαγε σημαντικά μεγέθη προϊόντος και εισοδήματος, σήμερα η παραγωγικότητά της τοποθετείται απλώς στο μέσο εθνικό επίπεδο. Η προαναφερθείσα αναπτυξιακή υποχώρηση της Θεσσαλίας με όρους ΑΕΠκκ δεν είναι ανεξάρτητη από τις εξελίξεις στον πρωτογενή. Αρνητικό στοιχείο είναι, επίσης, η χαμηλή παραγωγικότητα του τριτογενή-χαμηλότερη τόσο ως προς τη ΧΕ συνολικά όσο και ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Η αδυναμία αυτή συνδέεται αφενός με τη συγκριτικά χαμηλή ανάπτυξη του τουρισμού (παρά την ύπαρξη ορισμένων ισχυρών ζωνών) και αφετέρου με την περιορισμένη παρουσία σύγχρονων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Ο δευτερογενής παρουσιάζει σχετικά καλύτερη εικόνα όσον αφορά την παραγωγικότητα, με μέση ποσοστιαία συμμετοχή στην οικονομία.

Στη Στερεά Ελλάδα η εικόνα κυριαρχείται από τη ιδιομορφία της πολύ υψηλής παρουσίας του δευτερογενή στην ΑΠΑ, ενώ η παρουσία του στην απασχόληση είναι ελαφρά μόνο ανώτερη της μέσης εθνικής. Η διαφοροποίηση αυτή αντανακλάται στην πολύ υψηλή παραγωγικότητα του τομέα. Πρόκειται σαφώς για συνέπεια της προαναφερθείσας ύπαρξης συγκεντρώσεων μονάδων μεταποίησης που ουσιαστικά αποτελούν αποκέντρωση της βιομηχανίας της Αττικής, υπό την ώθηση του αναπτυξιακού νόμου και υπό την πίεση των περιβαλλοντικών περιορισμών. Επιπλέον, στην περιφέρεια υπάρχουν και ορισμένες άλλες πολύ μεγάλες μονάδες εθνικής/διεθνούς εμβέλειας, που επίσης συμβάλλουν σε αυτή την εικόνα. Ως προς τους άλλους τομείς, ο πρωτογενής έχει όπως αναμένεται χαμηλή παρουσία, αλλά με παραγωγικότητα υψηλότερη αυτής των άλλων δύο περιφερειών, ενώ ο τριτογενής έχει επίσης χαμηλή συγκριτικά παρουσία (διατηρώντας βέβαια την πρώτη θέση, αλλά ως προς την ΑΠΑ με πολύ μικρή διαφορά από το δευτερογενή). Ωστόσο, και εδώ η παραγωγικότητα είναι συγκριτικά υψηλή. Η χαμηλή παρουσία του τριτογενούς συνδέεται τόσο με τη σχετική έλλειψη μεγάλων πόλεων όσο και με την εγγύτητα μέρους της περιφέρειας στην μητροπολιτική περιφέρεια της Αθήνας (που καλύπτει ορισμένες ανάγκες υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις αλλά και προς τον πληθυσμό).

Μια πιο λεπτομερή κλαδική εικόνα (μονοψήφιοι κλάδοι), αλλά με μόνο κριτήριο την απασχόληση, στον τόπο κατοικίας δίνει ο επόμενος πίνακας.

Πίνακας 8 Απασχόληση στον τόπο κατοικίας, 2001, κλαδική διάρθρωση

	Σύνολο απασχολούμενων	Γεωργία	Εξόρυξη	Μεταποίηση	Ενέργεια	Κατασκευές	Μεταφορές	Εμπόριο	Πληροφορική-Ερευνα	Ξενοδοχεία	Χρηματοπιστωτικές κλπ. υπηρεσίες	Λοιπές υπηρεσίες
ΕΛΛΑΔΑ	100%	14%	0,3%	12%	0,9%	8,8%	10%	15%	0,60%	6,5%	2,7%	28%
Ήπειρος	100%	21%	0,3%	8,6%	0,9%	11%	7,9%	13%	0,18%	6,7%	1,6%	29%
Θεσσαλία	100%	27%	0,2%	11%	0,7%	8,3%	5,8%	14%	0,16%	5,7%	1,6%	26%
Στερεά Ελλάδα	100%	22%	0,8%	14%	1,1%	9,5%	9,4%	13%	0,33%	5,0%	1,9%	23%
ΧΕ ΘΣΗ	100%	24%	0,4%	12%	0,9%	9,2%	7,5%	13%	0,22%	5,6%	1,7%	26%

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Βασικά συμπεράσματα για ορισμένους κλάδους είναι τα εξής:

- Στη γεωργία δεν αναμένονται, κανονικά, σημαντικές διαφορές μεταξύ του πίνακα αυτού, και του πίνακα 5 που αναφερόταν στην απασχόληση στον τόπο κατοικίας, επειδή στον πρωτογενή τομέα δεν υπάρχουν αξιόλογες διαπεριφερειακές μετακινή-

σεις κατοικίας-εργασίας. Ακριβώς για αυτό το λόγο, οι παρατηρούμενες αποκλίσεις προς τα άνω του παρόντος πίνακα, στη Στερεά Ελλάδα και τη Θεσσαλία, έχουν σημασία. Πρέπει να αποδοθούν στη χρονική διαφορά των δύο πινάκων (ο παρών αναφέρεται στο 2001 ενώ ο αυτός με την απασχόληση στον τόπο εργασίας στο 2004) και σε συρρίκνωση της γεωργίας που μεσολάβησε στην περίοδο αυτή, προφανώς συνδεδεμένη με την ΚΑΠ. Το ότι οι διαφορές είναι αρκετά έντονες (της τάξης των 3-4 ποσοστιαίων μονάδων) αποτελεί ένδειξη των πιέσεων που υφίσταται πλέον η γεωργία, που αναμένεται να ενταθούν στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Στο ίδιο συμπέρασμα (έντονες πιέσεις στην απασχόληση) οδηγεί άλλωστε και η αντίστοιχη στήλη του πίνακα 3.

- Η εξόρυξη έχει συνήθη παρουσία στη ΧΕ, με τη σημαντική εξαίρεση της Στερεάς Ελλάδας, όπου ο κλάδος σχεδόν τριπλάσιος της χώρας. Η κατάσταση αυτή, που συνδέεται με την ύπαρξη σημαντικού ορυκτού πλούτου, συμβάλλει επίσης στην υπερδιόγκωση του δευτερογενούς τομέα συνολικά, αλλά έχει και πολλαπλασιαστικές συνέπειες για τη μεταποίηση ειδικότερα.
- Η μεταποίηση στον τόπο κατοικίας εμφανίζεται μειωμένη, σε σύγκριση με ότι αναμένεται με βάση τον πίνακα 3, μόνο στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας, κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες, δηλ. σημαντικά. Είναι προφανές ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι μεταξύ των ετών στα οποία αναφέρονται οι πίνακες 2 και 5 δεν υπήρξαν αισθητές μεταβολές στη μεταποίηση ως προς την απασχόληση (βλ. αντίστοιχη στήλη του πίνακα 3), η διαφορά αυτή προέρχεται από το φαινόμενο της μετακίνησης κατοίκων της Αττικής για εργασία σε βιομηχανικές μονάδες της Στερεάς Ελλάδας. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύει σαφώς την επιχειρηματολογία για τη στατιστική παραμόρφωση του ΑΕΠ και του ΑΕΠκκ στη Στερεά Ελλάδα, που έχει ήδη διατυπωθεί.
- Η ενέργεια παρουσιάζει μια ελαφρά μεγαλύτερη παρουσία από τη συνήθη στη Στερεά Ελλάδα (το πολύ σημαντικό αιολικό δυναμικό αναμένεται ότι θα ενισχύει ακόμα περισσότερο τον κλάδο της ενέργειας, στο άμεσο μέλλον).
- Οι μεταφορές παρουσιάζονται αυξημένες στη Στερεά Ελλάδα και λιγότερο στην Ηπειρο, σε όλες τις περιπτώσεις πάντως κάτω του εθνικού μέσου όρου.
- Το εμπόριο έχει σχεδόν ταυτόσημη παρουσία και στις τρεις περιφέρειες, ελαφρά κάτω του εθνικού μέσου όρου.
- Στις δραστηριότητες πληροφορικής και έρευνα υπάρχει γενικευμένη έντονη υστέρηση, σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (μεταξύ του 1/2 και του 1/3 του τελευταίου). Σημειώνεται, πάντως, το υψηλότερο συγκριτικά ποσοστό της Στερεάς Ελλάδας (που πρέπει να συνδέεται με την παρουσία μεγάλων επιχειρήσεων μεταποίησης και εξόρυξης) και το ότι το χαμηλότερο ποσοστό παρουσιάζεται στη Θεσσαλία (παρά την ύπαρξη αναπτυσσόμενου Πανεπιστημίου).
- Στον κλάδο των ξενοδοχείων υπερτερεί η Ηπειρος (ελαφρά άνω του μέσου εθνικού όρου) ενώ υστερεί περισσότερο η Στερεά Ελλάδα, με τη Θεσσαλία στην ενδιάμεση θέση. Η κατάταξη αυτή αντανακλά τις διαφορές στην ανάπτυξη του τουρισμού.
- Όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η εικόνα είναι ανάλογη αυτής της πληροφορικής-έρευνας: σημαντική υστέρηση ως προς τη χώρα, σχετικά καλύτερη κατάσταση της Στερεάς Ελλάδας. Πρέπει να τονιστεί, ωστόσο, ότι η ελαφρά βελτιω-

μένη θέση της τελευταίας κατά κανόνα τρόπο δεν αντιστοιχεί στην εικαζόμενη, με βάση το ΑΕΠκκ, διαφοροποίηση του επιπέδου ανάπτυξης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Περιφέρεια Αττικής, που με βάση το ΑΕΠκκ υστερεί σαφώς έναντι της Στερεάς Ελλάδας κατατασσόμενη σε καθεστώς phasing out και όχι phasing in, η πληροφορική-έρευνα συγκεντρώνουν το 1,1% της απασχόλησης (4 φορές περισσότερο από τη Στερεά Ελλάδα) και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες το 4,1% (υπερδιπλάσιο από ότι στη Στερεά Ελλάδα).

1.4.2 Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και προοπτικές ανά κύριο τομέα και κλάδο της οικονομίας

Όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των περιφερειών της ΧΕ που έχουν ενμέρει επισημανθεί, και συνδέονται με τον παραδοσιακό ρόλο του τομέα σε κάθε περιφέρεια. Ορισμένα βασικά μεγέθη παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 9 Βασικά δεδομένα για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, 1999/2000

	% σε χώρα			Μέση εκμετάλλευση-στρ.	Μέση εκμετάλλευση-κάτοχοι και μέλη νοικοκυριού
	στρ.	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Κάτοχοι και μέλη νοικοκυριού		
ΕΛΛΑΔΑ	100%	100%	100%	44	1,8
Ηπειρος	3%	5%	5%	29	1,6
Θεσσαλία	11%	10%	10%	53	1,8
Στερεά Ελλάδα	10%	10%	10%	44	1,7
ΧΕ ΘΣΗ	25%	25%	25%	44	1,7
Αμιγής σύγκλιση	15%	15%	15%	44	1,7

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή γεωργίας-κτηνοτροφίας 1999/2000

Η ΧΕ ΘΣΗ έχει σημαντικό βάρος στη γεωργία, με όρους εκμεταλλεύσεων, γεωργικής γης, και (αυτό)απασχολούμενων, σχεδόν διπλάσιο από το βάρος της στον πληθυσμό και την απασχόληση της χώρας, με μεγαλύτερη απόλυτη και σχετική συγκέντρωση στη Θεσσαλία και, κάπως μικρότερη, στη Στερεά Ελλάδα. Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των τριών περιφερειών όσον αφορά τη μέση εκμετάλλευση με όρους γης, με τη Θεσσαλία να παρουσιάζει τον υψηλότερο δείκτη (υψηλότερο και του μέσου εθνικού), τη Στερεά Ελλάδα να τοποθετείται στον εθνικό μέσο όρο, και την Ηπειρο να έχει αρκετά μικρότερη μέση εκμετάλλευση. Αντίθετα, οι διαφοροποιήσεις όσον αφορά τη μέση εκμετάλλευση με όρους (αυτό)απασχολούμενων είναι ασήμαντες, γεγονός που αντανακλά το μικρο-οικογενειακό χαρακτήρα της ελληνικής γεωργίας γενικότερα.

Σε σχέση με την αποτελεσματικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, σημειώνεται επίσης ότι το μέσο οικονομικό μέγεθός τους (ESU) και στις τρεις περιφέρειες της ΧΕ τοποθετείται το 2003 στη χαμηλή βαθμίδα (προτελευταία) της σχετικής κατάταξης, 2-8, ESU όταν ο μέσος όρος της ΕΕ25 είναι ίσος με 14,4 ESU³ (σημειώνεται ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις κάτω των 2 ESU είναι οριακής βιωσιμότητας, και ο προαναφερθείς μέσος όρος στις τρεις περιφέρειες σημαίνει ότι όχι ασήμαντο ποσοστό των εκμεταλλεύσεων τοποθετούνται κάτω του ορίου αυτού).

Δύο πρόσθετα χαρακτηριστικά της γεωργίας είναι, εξάλλου, τα εξής:

³ European Standard Unit (ESU): 1 ESU ισούνται με 1.200 € «τυπικού ακαθάριστου περιθωρίου» (standard gross margin) για την εκμετάλλευση. Βλ. Regions: Statistical yearbook 2006, χάρτης 11.1.

- Το ποσοστό της αρδευόμενης γεωργικής γης είναι πλέον υψηλό, με την Ηπειρο και τη Θεσσαλία να τοποθετούνται στην υψηλότερη βαθμίδα της κλίμακας σε επίπεδο ΕΕ25 (βαθμίδα >40%, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ25 είναι ίσος με 9,5%), ενώ η Στερεά Ελλάδα στην αμέσως υποκείμενη (δεύτερη από τα άνω) βαθμίδα⁴.
- Αντίθετα, πολύ χαμηλή είναι η διεξόδωση της βιολογικής γεωργίας, όπου και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ τοποθετούνται στη χαμηλότερη βαθμίδα: ποσοστό της γεωργικής γης σε εκμεταλλεύσεις που ασκούν οργανική γεωργία <1%, όταν ο μέσος όρος της ΕΕ25 είναι ίσος με 3,5%⁵.

Στη Θεσσαλία η γεωργία είναι εντατική και ταυτόχρονα καταλαμβάνει μεγάλες πεδινές εκτάσεις, και προσανατολίζεται σε μαζικά προϊόντα που παλαιότερα είχαν ισχυρή στήριξη από την ΚΑΠ. Στην Ηπειρο παράλληλα με τις καλλιέργειες σημαντική συνιστώσα του πρωτογενούς είναι η κτηνοτροφία και πτηνοτροφία. Στη Στερεά Ελλάδα, στην πεδινή ζώνη κυριαρχούν οι εντατικές καλλιέργειες, σε αντίθεση με τον ορεινό χώρο όπου κυριαρχεί η κτηνοτροφία, και τον ημι-ορεινό και νησιωτικό χώρο όπου κυριαρχούν η κτηνοτροφία και η ελαιοπαραγωγή. Γενικό χαρακτηριστικό είναι, ωστόσο, η ύπαρξη έντονων πιέσεων από την ΚΑΠ. Η μείωση της απασχόλησης στον τομέα είναι ήδη σε εξέλιξη με γρήγορους ρυθμούς, και είναι αναπόφευκτο ότι στην επόμενη προγραμματική περίοδο θα υπάρξουν δυσκολίες στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, είναι πολύ πιθανόν ότι θα υπάρξουν τάσεις εγκατάλειψης της γεωργικής γης, ιδίως στις σχετικά οριακές ζώνες, όπου οι δυνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (ερημοποίηση, διάβρωση, αλλοίωση του τοπίου) θα είναι πιο έντονες. Από την άλλη πλευρά, είναι εφικτή, ιδίως στις ζώνες με αντίστοιχους πόρους, η ανάπτυξη μιας νέου τύπου βιώσιμης γεωργίας-κτηνοτροφίας, βασισμένης στην προσαρμογή στην αγορά, την ποιότητα, την προστασία του περιβάλλοντος και την εξωστρέφεια. Οι προοπτικές αυτές θα απαιτήσουν κατά την επόμενη περίοδο μια πολιτική με πολλαπλές διαστάσεις: στήριξη των πιο ευπαθών ομάδων, προσανατολισμός μέρους του εργατικού δυναμικού σε άλλους τομείς, μέτρα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών συνεπειών της γεωργίας (τόσο των παραδοσιακών που συνδέονται με την εντατικοποίηση όσο και των πιθανών νέων που προαναφέρονται), πολυαπασχόληση και πολυλειτουργικότητα της γεωργίας στο πλαίσιο της ανάπτυξης της υπαίθρου, στήριξη της νέας γεωργίας με έρευνα και προηγμένες υπηρεσίες, καθετοποίηση του αγροδιατροφικού τομέα.

Μια εικόνα των βασικών κλαδικών εξειδικεύσεων στη μεταποίηση, στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ δίνει ο επόμενος πίνακας.

⁴ Στο ίδιο, χάρτης 11.6.

⁵ Στο ίδιο, χάρτης 11.7.

Πίνακας 10 Εξειδίκευση σε κλάδους της μεταποίησης, με βάση το Συντελεστή Χωροθέτησης, 2001

	Ηπειρος	Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	ΧΕ ΘΣΗ
(15) Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	1,3	1,2	1,4	1,3
(17) Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών		1,2		1,0
(20) Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό	1,2	1,1	1,7	1,4
(21) Κατασκευή χαρτοπολυτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί			1,5	
(25) Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές			2,0	1,1
(26) Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά		1,6	2,1	1,6
(27) Παραγωγή βασικών μετάλλων		1,6	4,0	2,3
(28) Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα		1,2	1,4	1,2
(29) Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού		1,1	1,0	
(31) Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών			2,9	1,3
(35) Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών			1,1	0,5
(37) Ανακύκλωση			1,7	0,8

Παρατήρηση: Ο Συντελεστής Χωροθέτησης ((Location Quotient) μετράει τη σχετική συγκέντρωση ενός κλάδου σε μια περιοχή, σε σύγκριση με τη συνολική συγκέντρωση απασχόλησης στην ίδια ενότητα. Συντελεστές >1 υποδηλώνουν εξειδίκευση, δηλ. σχετική συγκέντρωση μεγαλύτερη από τη μέση εθνική (ο Συντελεστής Χωροθέτησης σε επίπεδο χώρας=1). Η ανάλυση βασίζεται στην απασχόληση στον τόπο κατοικίας. Συνήθως, η χρήση τέτοιων στοιχείων σε επίπεδο περιφέρειας εξουδετερώνει τα φαινόμενα διαφοροποίησης μεταξύ τόπου κατοικίας και τόπου εργασίας. Στην παρούσα περίπτωση, ωστόσο, επειδή παρατηρούνται πολύ έντονες μετακινήσεις κατοικίας-εργασίας απασχολούμενων στη μεταποίηση μεταξύ Αττικής (κατοικία) και Στερεάς Ελλάδας (εργασία), οι Συντελεστές της τελευταίας είναι υποτιμημένοι.

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και επεξεργασία ομάδα σύνταξης ΠΕΠ

Η μεταποίηση παρουσιάζει, όπως προαναφέρθηκε, σημαντικές διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις. Παρά το ότι τα στοιχεία απασχόλησης υποτιμούν τη συγκέντρωση μονάδων στη Στερεά Ελλάδα (βλ. παρατήρηση στον παραπάνω πίνακα) η βιομηχανική εξειδίκευση της Στερεάς Ελλάδας γίνεται σαφής. Σε 11 από τους 23 διψήφιους κλάδους της μεταποίησης υπάρχει εξειδίκευση, και σε ορισμένους (Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό και πλαστικά, Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά, Παραγωγή βασικών μετάλλων, και Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών) η εξειδίκευση είναι υψηλή ή πολύ υψηλή. Συχνότερα πρόκειται για κλάδους βαριάς βιομηχανίας ή/και ενδιάμεσων προϊόντων, αλλά και υπάρχουν και κλάδοι τελικών προϊόντων. Επισημαίνεται εκ νέου ότι, με εξαίρεση ορισμένες μονάδες, η "πληρέστερη" κλαδική σύνθεση της βιομηχανίας της Στερεάς Ελλάδας προκύπτει, σε μεγάλο βαθμό, από την εξάπλωση της βιομηχανίας της Αττικής στις όμορες της περιοχές της Στερεάς Ελλάδος. Εξειδίκευση σε επτά κλάδους, αλλά με μικρότερη ένταση, υπάρχει στη Θεσσαλία. Σημειώνεται ότι η κλαδική φυσιογνωμία της Θεσσαλίας έχει κοινό πυρήνα με αυτή της Στερεάς, αν και η βιομηχανική βάση της τελευταίας είναι, πέραν από πιο ισχυρή, και πιο διαφοροποιημένη. Οι δύο αυτές περιφέρειες συμπαρασύρουν και τη ΧΕ ΘΣΗ συνολικά σε αρκετές εξειδικεύσεις. Διαφορετική είναι η κατάσταση στην Ηπειρο, με πολύ λίγες και χαμηλές εξειδικεύσεις, που τείνουν να συνδέονται με καθετοποίηση γεωργικών προϊόντων. Οι μόνες «διαπεριφερειακές» εξειδικεύσεις είναι, άλλωστε, σε κλάδους της τελευταίας περίπτωσης (τρόφιμα, ξύλο).

Από τον Πίνακα 11 προκύπτει ότι διαχρονικά οι κλάδοι στο σύνολο της περιοχής που εμφανίζουν αύξηση είναι οι κλάδοι των τροφίμων και των ποτών, ξύλου και προϊόντων ξύλου, χαρτιού και εκτυπώσεων, χημικών, μετάλλου, μη μεταλλικών ορυκτών καθώς και

των μηχανών. Συνεπώς, συμπεραίνεται ότι στους εν λόγω δυναμικούς κλάδους η περι-
οχή διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Πίνακας 11 Κλαδική Σύθεση της Μεταποίησης

		ΠΡΟΪΟΝ 1980				ΠΡΟΪΟΝ 2000			
		ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
DA	Τρόφιμα, ποτά, καπνός	13,11	6,66	N/A	17,82	23,38	20,68	71,12	25,83
DB	Κλωστούφαντουργία	25,15	2,75	N/A	22,18	10,17	3,04	N/A	6,19
DC	Δέρμα και δρμάτινα είδη	N/A	15,92	29,38	0,41	1,53	N/A	2,24	5,52
DD	Προϊόντα ξύλου	2,25	0,48	7,19	2,95	0,63	2,13	2,91	1,29
DE	Χαρτί, εκδόσεις, εκτυπώσεις	2,51	4,91	32,43	4,37	3,03	2,03	N/A	8,62
DF	Παραγωγή καυσίμων	N/A	0,44	9,69	2,82	N/A	N/A	N/A	4,04
DG	Χημικά προϊόντα και ίνες	1,31	1,48	2,03	8,16	2,14	4,57	N/A	8,20
DH	Ελαστικά και πλαστικά προ- ϊόντα	3,60	4,73	4,09	3,99	1,37	4,52	N/A	2,89
DI	Προϊόντα μη μεταλλικών ορυκτών	21,46	26,57	N/A	8,45	31,24	14,32	8,87	9,35
DJ	Βασικά μέταλλα	25,77	35,59	N/A	13,35	19,96	30,54	10,14	13,14
DK	Μηχανήματα εκτός ηλεκτρι- κών	0,80	0,46	15,19	1,60	3,19	1,09	N/A	3,08
DL	Ηλεκτρικές μηχανές και οπτι- κός εξοπλισμός	2,31	6,66	N/A	4,87	N/A	3,73	N/A	4,82
DM	Μεταφορικός Εξοπλισμός	1,53	2,75	N/A	8,48	1,29	8,60	N/A	5,05
DN	Άλλα προϊόντα μεταποίησης	0,18	15,92	N/A	0,55	2,07	0,38	4,71	1,97
D	Σύνολο Μεταποίησης	100, 00	100, 00	100, 00	100, 00	100, 00	100, 00	100, 00	100, 00

Πηγή: ΕΣΥΕ 2007

Σε γενικές γραμμές, η μεγάλη εξωστρεφής μεταποίηση συγκεντρώνεται σε συγκεκριμέ-
νες ζώνες και πόλους (ΝΑ Βοιωτία, περιοχές Χαλκίδας και Ασπρων Σπιτιών, ζώνη Βό-
λου-Λάρισας κλπ.). Οι προοπτικές της μεγάλης μεταποίησης είναι αυτές που χαρακτηρί-
ζουν και άλλες ανάλογες περιοχές στον ελληνικό χώρο: οι μονάδες εντάσεως εργασίας
θα υποστούν πιέσεις, με εξαίρεση όσες στηρίζονται σε χωροθετημένα συγκριτικά πλεο-
νεκτήματα (περιπτώσεις καθετοποίησης της εξόρυξης, ή ορισμένων αγροτοβιομηχα-
νιών...). Ωστόσο, αν και η μείωση της συμμετοχής του τομέα στην απασχόληση είναι
πιθανή, στους περισσότερους κλάδους υπάρχουν περιθώρια επιβίωσης ή και ανάπτυ-
ξης μονάδων που εκσυγχρονίζονται από άποψη προϊόντος ή τεχνολογίας. Για να συμβεί
αυτό θα απαιτηθούν μέτρα στήριξης της επιχειρηματικότητας, καθώς και η περαιτέρω
ενίσχυση των τομεακών υποδομών αλλά και των υποδομών γενικού οικονομικού σκο-
πού που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες (και) για τη μεταποίηση (μεταφορές, τηλε-
πικοινωνίες, ενέργεια, έρευνα), καθώς και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ
για τις ΜΜΕ η προώθηση της δικτύωσης σε διάφορα επίπεδα είναι άμεση προτεραιότη-
τα. Δεν είναι ανέφικτη η αξιοποίηση των διακλαδικών σχέσεων ως συγκριτικού πλεονε-
κτήματος στους υφιστάμενους πόλους της μεταποίησης στη Στερεά Ελλάδα και την ανα-
τολική Θεσσαλία, καθώς και η αξιοποίηση των προγραμματιζόμενων μεγάλων έργων
μεταφορικής υποδομής για την ανάδυση ορισμένων νέων αξόνων ανάπτυξης της μετα-
ποίησης (άξονας δυτικής Θεσσαλίας, άξονας Ηγουμενίτσα-Ιωάννινα).

Σημαντική παράμετρος της σημερινής κατάστασης είναι, εξάλλου, οι χωρικές και περι-
βαλλοντικές επιπτώσεις της βιομηχανίας. Υπάρχουν ήδη ορισμένοι εγκεκριμένοι οργα-
νωμένοι υποδοχείς στη ΧΕ (ορισμένοι από αυτούς δεν λειτουργούν), που παρουσιάζο-
νται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 12 Οργανωμένοι υποδοχείς μεταποίησης και επιχειρήσεων, 2006

		ΒΙΠΕ			ΒΙΠΑ-ΒΙΟΠΑ αριθμός
		αριθμός	επιχειρήσεις (σύνολο)	επιχειρήσεις μεταποίησης	
Ηπειρος	Ν. Θεσπρωτίας				1,0
	Ν. Ιωαννίνων	1	55	37	
	Ν. Πρεβέζης	1	32	28	
Θεσσαλία	Ν. Καρδίτσας	1	0	0	
	Ν. Μαγνησίας	2	22	20	1,0
	Ν. Λαρίσης	1	41	27	
Στερεά Ελλάδα	Ν. Βοιωτίας	2	13	13	
	Ν. Ευβοίας				1,0
	Ν. Φθιώτιδας	1	18	13	1
	Ν. Φωκίδας				1

Πηγή: ΥΠΑΝ-ΕΤΒΑ. Συμπεριλαμβάνονται οι υποδοχείς που έχουν εγκριθεί. Ορισμένοι από αυτούς δεν λειτουργούν ακόμα.

Οι παραπάνω οργανωμένοι υποδοχείς συγκεντρώνουν, πάντως, ένα πολύ μικρό ποσοστό των μονάδων μεταποίησης, και η ενίσχυσή τους (σε βάρος της διάσπαρτης δόμησης) είναι αναγκαία, και πρέπει να έχει πολλαπλή στόχευση: εξυγίανση υπάρχουσών «άτυπων» συγκεντρώσεων, μετεγκαταστάσεις υφιστάμενων μονάδων, υποδοχή νέων ιδρύσεων.

Όσον αφορά τον τουρισμό, βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά παρέχονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 13 Ξενοδοχειακές μονάδες και κλίνες, 2005

	Μονάδες			Κλίνες			Μέσο μέγεθος μονάδας (κλίνες)	% κλινών 4* και 5* στο σύνολο
	2005	% σε χώρα	Μεταβολή 1999-2004	2005	% σε χώρα	Μεταβολή 1999-2004		
ΕΛΛΑΔΑ	9.036	100%	11%	682.050	100%	14%	75	34%
Ηπειρος	253	3%	42%	10.933	2%	17%	43	11%
Θεσσαλία	548	6%	17%	26.571	4%	17%	48	19%
Στερεά Ελλάδα	522	6%	-2%	28.965	4%	-1%	55	20%
ΧΕ ΘΣΗ	1.323	15%	12%	66.469	100%	8%	50	18%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος 2005

Με απόλυτους όρους προηγείται η Θεσσαλία, με μικρή διαφορά από τη Στερεά Ελλάδα, αλλά με πολύ διαφορετική δυναμική μεταξύ τους: αυξητική (αρκετά άνω του μέσου εθνικού όρου) η Θεσσαλία, πτωτική η Στερεά Ελλάδα. Χαμηλότερη είναι η συγκέντρωση στην Ηπειρο (που είναι, όμως, και γενικά μικρότερη περιφέρεια) αλλά σαφώς υψηλότερη (πολύ άνω του μέσου εθνικού όρου) είναι η δυναμική της Ηπείρου. Μικρότερο από το μέσο εθνικό είναι το ποσοστό των μονάδων των υψηλότερων κατηγοριών (4 και 5 αστέρων), με μεγαλύτερη απόκλιση στην περίπτωση της Ηπείρου.

Οι προαναφερθείσες διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιφερειών της ΧΕ, που ενμέρει συνδέονται με τη διαφοροποίηση των τουριστικών (φυσικών, πολιτιστικών και αστικών) πόρων ανά περιοχή, υποκρύπτουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά χαμηλό δυναμικό κλινών, επικράτηση καταλυμάτων σε χαμηλές τάξεις, μη ικανοποιητικές τουριστικές υπηρεσίες, δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις κυρίως λόγω της διάσπαρτης άναρχης χωροθέτησης. Ωστόσο, υπάρχουν επίσης θετικές προοπτικές: α) σε συνάρτηση με τις

γενικότερες τάσεις για στροφή από τον κλασικό μαζικό τουρισμού ήλιου-θάλασσας σε νέες μορφές τουρισμού (ήπιου ή ειδικού) πολλές περιοχές της ΧΕ διαθέτουν πλεονεκτήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν, β) οι προγραμματιζόμενες και υπό κατασκευή υπερτοπικές μεταφορικές υποδομές θα βελτιώσουν την προσπελασιμότητα, που αποτελεί βασική προϋπόθεση ανάπτυξης ενός σύγχρονου τουριστικού τομέα, και γ) η σε εξέλιξη μεταρρύθμιση των θεσμικών δεδομένων χωροθέτησης των τουριστικών εγκαταστάσεων θα διευκολύνει την προσέλκυση νέων κεφαλαίων μεγάλης κλίμακας. Στο πλαίσιο αυτό, προϋπόθεση για τη στήριξη μιας έντονης τουριστικής ανάπτυξης στην επόμενη προγραμματική περίοδο είναι η συστηματική αντιμετώπιση των σημερινών αδυναμιών, και η επιτυχής ολοκλήρωση των εξελίξεων ως προς τα σημεία (β) και (γ) (που σε σημαντικό ή πλήρη βαθμό εξαρτώνται από κεντρικές πρωτοβουλίες και φορείς).

1.4.3 Επιχειρηματικότητα, έρευνα, καινοτομία, ψηφιακή σύγκλιση, κοινωνία της γνώσης

Επιχειρηματικότητα

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει μια ανάλυση της επιχειρηματικότητας στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ, με τη χρήση ενός δείκτη⁶ κατά τον οποίο το 100 ισοδυναμεί με ισόρροπη ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (παρατίθεται, για να διευκολυνθούν οι συγκρίσεις, και ο δείκτης για την Αττική).

Πίνακας 14 Περιφερειακοί δείκτες επιχειρηματικότητας

		Νερό	Μεταποίηση	Εμπόριο	Κατασκευές	Ορυχεία	Ξενοδοχεία
ΕΛΛΑΔΑ	Δείκτης	100	100	100	100	100	100
Αττική	Ρυθμός	•	•		•		•
	Δείκτης	259	175	213	206	148	111
Ηπειρος	Ρυθμός	•	•	•	•		
	Δείκτης	1	39	20	25	48	28
Θεσσαλία	Ρυθμός		•	•		•	
	Δείκτης	4	45	16	26	45	21
Στερεά Ελλάδα	Ρυθμός		•	•		•	•
	Δείκτης	2	117	14	40	60	24

•: Ρυθμός αύξησης πωλήσεων των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια μεγαλύτερος από τον μέσο όρο της χώρας στον αντίστοιχο κλάδο.

Πηγή: ΥΠΑΝ 2004

Όπως φαίνεται στον πίνακα, οι επιδόσεις των περιφερειών της ΧΕ είναι γενικά κάτω του 50, δηλ. χαμηλές, με εξαίρεση της μεταποίησης στη Στερεά Ελλάδα–εξαίρεση που επιβεβαιώνει διάφορες αναλύσεις που έχουν προηγηθεί. Ενθαρρυντικό πάντως στοιχείο αποτελεί ότι ορισμένοι τομείς σε κάποιες περιφέρειες αρχίζουν να παρουσιάζουν ρυθμούς ανάπτυξης της εντόπιας επιχειρηματικότητας μεγαλύτερους από τον μέσο όρο της χώρας. Οι τάσεις αυτές πρέπει να υποστηριχθούν με αντίστοιχα προωθητικά μέτρα πολιτικής στην προγραμματική περίοδο 2007-2013.

⁶ Υπολογίζεται με βάση τον τύπο P_{ij} / A_j , όπου P_{ij} = Πωλήσεις των επιχειρήσεων του τομέα i με έδρα την Περιφέρεια j ως ποσοστό των συνολικών πωλήσεων των επιχειρήσεων της χώρας στον τομέα i , και A_j = Ποσοστό συμμετοχής της Περιφέρειας j στη συνολική απασχόληση της χώρας.

Μια άλλη πτυχή της επιχειρηματικότητας στη ΧΕ δίνει, εξάλλου, ο επόμενος πίνακας.

Πίνακας 15 Θέση στο επάγγελμα των απασχολούμενων (στον τόπο κατοικίας)

	Σύνολο απασχολούμενων	Εργοδότες		Εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβοηθούντα μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού
		Σύνολο	από τους οποίους: Ανώτερα στελέχη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα			
ΕΛΛΑΔΑ	100%	12%	6,5%	18%	65%	5,2%
Ηπειρος	100%	12%	6,4%	23%	58%	7,1%
Θεσσαλία	100%	12%	6,7%	24%	53%	11%
Στερεά Ελλάδα	100%	11%	5,9%	21%	62%	6,1%
ΧΕ ΘΣΗ	100%	12%	6,3%	23%	57%	8,3%

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Η συμμετοχή των εργοδοτών (που απασχολούν και άλλους εργαζομένους) της ΧΕ στο σύνολο των απασχολούμενων είναι ίδια με αυτή σε εθνικό επίπεδο, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις μεταξύ των τριών περιφερειών. Ελάχιστα χαμηλότερο από το εθνικό είναι το ποσοστό της ΧΕ όσον αφορά, ειδικότερα, τους εργοδότες-ανώτερα στελέχη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Εκεί που παρατηρείται διαφορά σε σύγκριση με τα εθνικά μεγέθη είναι στη συμμετοχή των εργαζόμενων για ίδιο λογαριασμό (αυτοαπασχολούμενων), που στη ΧΕ είναι αισθητά υψηλότερη, και στη συμμετοχή των μισθωτών, που είναι αντίθετα αισθητά χαμηλότερα. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρούνται και διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις, με τη Θεσσαλία να απέχει περισσότερο από τα εθνικά μεγέθη και τη Στερεά Ελλάδα να τα προσεγγίζει περισσότερο. Αρκετά μεγαλύτερη από τη εθνική είναι και η συμμετοχή των συμβοηθούτων μελών του νοικοκυριού.

Η γενική εικόνα που προκύπτει υποδηλώνει μια οικονομία με συγκριτικά μικρά μεγέθη των επιχειρήσεων που απασχολούν μισθωτούς, δηλ. ένα σχετικό κατακερματισμό του επιχειρηματικού τομέα. Παράλληλα, είναι αρκετά έντονη, πάλι συγκριτικά, η «ατομική» επιχειρηματικότητα, που επίσης υποδεικνύει ένα αυξημένο κατακερματισμό της επιχειρηματικότητας. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι ατομικές επιχειρήσεις δεν παραπέμπουν στις ΜΜΕ, που με κάθε ορισμό πρέπει να απασχολούν άτομα πλην των ιδιοκτητών, αλλά στο χαμηλότερο και, συνήθως, λιγότερο παραγωγικό, τμήμα των ΠΜΕ. Μια τέτοια διάρθρωση της επιχειρηματικότητας ενέχει κινδύνους για την ανταγωνιστικότητα, αφού οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες στην άντληση κεφαλαίων και στην αφομοίωση της καινοτομίας, και προφανώς στερούνται οικονομικών κλίμακας. Το θετικό στοιχείο της μεγαλύτερης ευελιξίας είναι υπαρκτό, αλλά στα πολύ μικρά μεγέθη υπερκαλύπτεται από τα αρνητικά χαρακτηριστικά, έστω και αν συνεπάγεται κάποια μεγαλύτερη αντοχή στις διακυμάνσεις της συγκυρίας. Είναι εύλογη η υπόθεση ότι τα γνωστά μειονεκτήματα της Ελλάδας όσον αφορά την ποιοτική διάσταση της επιχειρηματικότητας επαυξάνονται στην περίπτωση της ΧΕ ΘΣΗ. Τέτοια μειονεκτήματα είναι τα εξής (σύμφωνα με το ΕΣΠΑ): χαμηλός αριθμός επιχειρήσεων ευκαιρίας (δηλ. «ανάγκης» και όχι πραγματικής επιλογής), σχετικά χαμηλός Δείκτη Επιχειρηματικότητας

Υψηλών Δυνατοτήτων⁷, μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που απευθύνονται (μέσω υπηρεσιών και προϊόντων) απευθείας σε τελικούς καταναλωτές⁸, χαμηλός βαθμός εξωστρέφειας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και χαμηλές προοπτικές δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Οι προαναφερθείσες διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις δείχνουν ότι η κατάσταση στη Στερεά Ελλάδα είναι σχετικά καλύτερη από ότι στις άλλες δύο περιφέρειες, αλλά σε καμία περίπτωση σε επίπεδο τέτοιο που να συμβιβάζεται με τη μεγάλη διαφορά όσον αφορά το μετρούμενο με το ΑΕΠκκ επίπεδο ανάπτυξης. Ενδιαφέρον στοιχείο είναι, επίσης, ότι η Θεσσαλία παρουσιάζει δυσμενέστερα χαρακτηριστικά από την Ηπειρο, παρά το ότι προηγείται της τελευταίας όσον αφορά το ΑΕΠκκ. Το ότι η «ψαλίδα» μεταξύ των δύο αυτών περιφερειών τείνει διαχρονικά να μικραίνει (αν και με σχετικά αργούς ρυθμούς) ίσως δεν είναι ανεξάρτητο των διαφορών τους ως προς την επιχειρηματικότητα, αλλά επίσης ρόλο παίζει και ο αυξημένος πρωτογενής στη Θεσσαλία.

Χαμηλότερη της εθνικής είναι, επίσης, η συμμετοχή των γυναικών γενικά στη απασχόληση (πρώτη στήλη του πίνακα 16).

Πίνακας 16 Θέση στο επάγγελμα των γυναικών απασχολούμενων (στον τόπο κατοικίας)

	Γυναίκες απασχολούμενοι στο σύνολο των απασχολούμενων	Γυναίκες Σύ-νολο	Γυναίκες Εργοδότες	Γυναίκες Εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό	Γυναίκες Μισθωτοί	Γυναίκες Συμβοηθού-ντα και μη αμειβόμενα μέλη νοικοκυριού
ΕΛΛΑΔΑ	37%	100%	8%	11%	69%	11%
Ηπειρος	35%	100%	7%	15%	52%	26%
Θεσσαλία	35%	100%	8%	15%	49%	28%
Στερεά Ελλάδα	32%	100%	9%	15%	69%	8%
ΧΕ ΘΣΗ	34%	100%	9%	18%	50%	23%

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Οι γυναίκες-εργοδότες είναι σχεδόν ίσες, από ποσοστιαία άποψη, στην ΧΕ και στη χώρα, αλλά τα μεγέθη στις αυτοαπασχολούμενες υπάρχει πολύ υψηλότερο ποσοστό και στις μισθωτές πολύ μικρότερο. Εξαιρετικά υψηλό είναι επίσης, σε σύγκριση με το εθνικό μέγεθος, το ποσοστό των γυναικών-συμβοηθούτων μελών των νοικοκυριών. Και πάλι, η κατάσταση στη Θεσσαλία είναι δυσμενέστερη σε σύγκριση με τις δύο άλλες περιφέρειες, ενώ στην περίπτωση των γυναικών δεν επαναλαμβάνεται στη Στερεά Ελλάδα η συγκριτικά καλύτερη θέση στο εσωτερικό της ΧΕ. Συνολικά, οι διαπιστώσεις αυτές αποκτούν μεγαλύτερη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα είναι ήδη χαμηλή με ευρωπαϊκά κριτήρια (ΕΣΠΑ).

Συνολικά, η επιχειρηματικότητα στην περιοχή εμφανίζει τις εγγενείς αδυναμίες που εμφανίζονται στο σύνολο της χώρας, που σε μεγάλο βαθμό έχει να κάνει με την ένταση του φαινομένου της «επιχειρηματικότητας ανάγκης» και όχι της «επιχειρηματικότητας

⁷ Ο Δείκτης αυτός προσπαθεί να εκτιμήσει κατά πόσο η επιχειρηματική δραστηριότητα επιδρά στην ανάπτυξη. Η επιχειρηματική δραστηριότητα που εκδηλώνεται σε μια χώρα έχει μεγαλύτερη επίπτωση στην ανάπτυξη, όσο περισσότερο (α) συμβάλλει στην επέκταση των αγορών, (β) δημιουργεί νέα απασχόληση, και (γ) εντείνει τον εξαγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας. Κατά το ΕΣΠΑ πολύ λίγες δραστηριότητες αναμένεται να έχουν σημαντική συνεισφορά στη δημιουργία περισσότερων από 20 νέες θέσεις εργασίας (ανά δραστηριότητα) τα επόμενα πέντε έτη, πρόβλημα που η διάρθρωση της επιχειρηματικότητας στη ΧΕ ΘΣΗ επιτείνει.

⁸ Πράγμα που αξιολογείται ως αρνητικό, δεδομένου ότι το είδος αυτό της επιχειρηματικότητας έχει περιορισμένο δυναμικό μεγέθυνσης.

της ευκαιρίας». Παρά τις προσπάθειες για βελτιώσεις, χαρακτηριστικές είναι οι αδυναμίες, όπως κυριαρχία παλαιού τύπου μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων προσανατολισμένων στην τοπική αγορά, χαμηλός βαθμός εξωστρέφειας, πολύ χαμηλός βαθμός καινοτόμων δραστηριοτήτων, σχεδόν μηδαμινές ιδιωτικές δαπάνες για Ε&Α, περιορισμένη συνεργασία με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα ερευνητικά κέντρα της περιοχής, πολύ χαμηλός βαθμός νέων άμεσων ξένων επενδύσεων, έλλειψη επιχειρηματικής δραστηριότητας στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών έντασης γνώσης και τεχνολογίας, έλλειψη κλαδικών συσπειρώσεων και συστάδων (clusters), μεγάλη εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα, κ.α. Από την άλλη θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν και μεγάλες επιχειρηματικές μονάδες στην περιοχή (κυρίως στη Βοιωτία και στην ανατολική Θεσσαλία), στους τομείς του μετάλλου και των μεταλλικών κατασκευών, των μη μεταλλικών ορυκτών, πλαστικού και χημικών και των τροφίμων και ποτών οι οποίες έχουν εκσυγχρονισθεί και εμφανίζουν μια δυναμική εξωστρεφή ανάπτυξη. Επίσης, τα τελευταία έτη η περιοχή ανέπτυξε μια σειρά από υποδομές και δομές για τη στήριξη της επιχειρηματικής δράσης, όπως είναι οι ΒΕΠΕ (Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές), τα ΚΕΤΑ (Κέντρα Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης), τα Τεχνολογικά Πάρκα, οι Περιφερειακοί Πόλοι Καινοτομίας, ερευνητικά ινστιτούτα κ.α. Παρόλα αυτά διαπιστώνονται και ορισμένες αδυναμίες και ελλείψεις των εν λόγω υποδομών όπως είναι οι ανεπαρκείς παραγωγικές και ερευνητικές υποδομές σε ορισμένες περιοχές, ανεπάρκειες στις υπάρχουσες ΒΕΠΕ για παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών, αδυναμίες στην εφαρμογή των μέχρι τώρα υλοποιηθέντων προγραμμάτων καινοτομίας, απουσία ερευνητικών υποδομών και δράσεων των επιχειρήσεων, πολύ αδύναμη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή, έλλειψη νοοτροπίας των επιχειρηματιών για συνεργασία με τους φορείς και αδυναμία συγκρότησης πλαισίου συνεργασίας, έλλειψη δικτύωσης υποδομών και πληροφόρησης, περιορισμένη διείσδυση της ΚτΠ στην οικονομία και κοινωνία, αδυναμίες στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας στον αγροτικό τομέα και σε ορισμένες υπηρεσίες, προβλήματα στην μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας κ.α.

Συνεπώς, η περιοχή καλείται να αξιοποιήσει τους πόρους της νέας προγραμματικής περιόδου ώστε αφενός να βελτιώσει της λειτουργία υφιστάμενων υποδομών ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και αφετέρου να προωθήσει νέες μορφές στήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας.

Έρευνα και καινοτομία

Όσον αφορά την έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, διαθέσιμα στοιχεία παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα, στον οποίο έχουν παρατεθεί για λόγους σύγκρισης και στοιχεία για την Αττική.

Πίνακας 17 Στοιχεία για την έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία

	ΠΕΣΔΚ 2003	ΠΣΔΚ 2003	ΦΠΣΔΚ 2003	Περιφερειακή κατανομή				Δαπά- νες E&T %ΑΕΠ 1999	Ευρεσιτε- χνίες (ΕΡΟ) ανά εκατ. κατοίκους 2002	ΠΕΣΔΚ %	ΠΕυρΣΔΚ %
				ΑΕΔΕΤΑ	ΔΕΠΕΤΑ	Δημόσια ερευνητι- κά κέ- ντρα	ΑΕΙ				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ΕΕ25								100	100		100
ΕΛΛΑΔΑ				100%	100%	100%	100%			100	
Αττική	1,00	0,21	0,61	58,2%	76,2%	62,4%	43,7%	205,2	240,2	139	47
Ηπειρος	0,29	0,09	0,19	2,5%	0,04%	0,8%	4,9%	10,2	12,9	89	35
Θεσσαλία	0,22	0,05	0,14	2,3%	0,5%	1,1%	4,2%	21,2	27,0	52	24
Στερεά Ελλάδα	0,20	0,01	0,11	1,2%	3,2%	0,6%	0,04%	11,1	13,8	55	19
ΧΕ ΘΣΗ				6,0%	3,7%	2,5%	9,1%				

ΠΕΣΔΚ: Περιφερειακός Εθνικός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΕΣΔΚ) - Regional National Summary Innovation Index (RNSII): η σχετική κλίμακα του δείκτη μίας Περιφέρειας ως προς την Περιφέρεια με την καλύτερη επίδοση της χώρας, με στάθμιση 13 επιμέρους συντελεστών καινοτομίας

ΠΣΔΚ: Περιφερειακός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΣΔΚ) - Regional Summary Innovation Index (RSII): η σχετική κλίμακα μίας Περιφέρειας ως προς την Περιφέρεια με την καλύτερη επίδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΠΣΔΚ: Φανερός Περιφερειακός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΦΠΣΔΚ) - Revealed Regional Summary Innovation Index (RRSII): μέσος όρος των δεικτών ΠΕΣΔΚ και ΠΣΔΚ, εντοπίζει τους «ηγέτες» σε τοπικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική επίδοση μίας Περιφέρειας εντός της ΕΕ. και εντός της χώρας.

ΑΕΔΕΤΑ: Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

ΔΕΠΕΤΑ: Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη των Επιχειρήσεων για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

ΠΕΣΔΚ: Περιφερειακός Εθνικός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας. Ορίζεται ως ο σχετικός μέσος όρος των δεικτών καινοτομίας μίας Περιφέρειας προς το σύνολο της χώρας.

ΠΕυρΣΔΚ: Περιφερειακός Ευρωπαϊκός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας. Ορίζεται ως ο σχετικός μέσος όρος των δεικτών καινοτομίας μίας Περιφέρειας προς το μέσο όρο της ΕΕ.

Πηγή: Στήλες (1) ως (3): European Commission, EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD (2003), στήλες (4) ως (7) ΓΓΕΤ, 2006, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 - 13, Στήλες (8) και (9): Eurostat

Η συγκέντρωση της ΕΤΑ στην Αττική είναι εμφανής: τα ποσοστά της υπερβαίνουν σαφώς τη συμμετοχή στον πληθυσμό και την απασχόληση, ενώ επιπλέον η συγκέντρωση δημιουργεί και οικονομίες κλίμακες απούσες στις άλλες περιφέρειες. Όσον αφορά τη ΧΕ, η συμμετοχή της στη περιφερειακή κατανομή των δαπανών ΕΤΑ που περιορίζεται στο 6,0% είναι πολύ χαμηλότερη της αντίστοιχης στην απασχόληση (24%) και την ΑΠΑ (16%). Αντίστοιχα χαμηλές είναι και οι επιδόσεις των περιφερειών. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η πολύ χαμηλή ΑΕΔΕΤΑ της Στερεάς Ελλάδας, εμφανώς ασύμβατη με το προκύπτον με βάση το ΑΕΠκκ επίπεδο ανάπτυξής της, με το καθεστώς phasing in και με τις απαιτήσεις από μια τέτοια περιφέρεια όσον αφορά τη Στρατηγική της Λισσαβόνας. Σημειώνεται επίσης, η ελαφρά μεγαλύτερη συμμετοχή της Ηπείρου έναντι της Θεσσαλίας, που αν σταθμιστεί με τα οικονομικά της μεγέθη ενισχύεται περισσότερο, σε κάθε περίπτωση όμως τα πραγματικά μεγέθη παραμένουν εξαιρετικά περιορισμένης σημασίας.

Λαμβανομένης υπόψη της κατανομής της δαπάνης ΕΤΑ ανά πηγή, μόνο ως προς την ιδιωτική (επιχειρηματική) δαπάνη η εικόνα της Στερεάς Ελλάδας βελτιώνεται σημαντικά, φθάνοντας στο 3,7% που είναι κάπως συγκρίσιμο με τη συμμετοχή της στην ΑΠΑ (7%). Πρόκειται ασφαλώς για συνέπεια της ύπαρξης στην περιφέρεια ορισμένων πολύ μεγάλων μονάδων. Το πολύ χαμηλό όμως, γενικά, μέγεθος της ιδιωτικής δαπάνης για ΕΤΑ στην Ελλάδα δεν επιτρέπει τη μετάφραση αυτού του φαινομένου σε υψηλή ΑΕΔΕΤΑ. Αντίθετα, η δημόσια ερευνητική δαπάνη στη Στερεά Ελλάδα είναι πολύ χαμηλή, γεγονός

που συνδέεται με την έλλειψη δημόσιων ερευνητικών κέντρων και (αναπτυγμένου) ΑΕΙ, σε αντίθεση με τις δύο άλλες περιφέρειες.

Αντίστοιχα χαμηλές είναι οι επιδόσεις και όσον αφορά την καινοτομία, δηλ. την αφομοίωση της έρευνας στην οικονομία και την κοινωνία. Υπάρχει υστέρηση όσον αφορά τον εθνικό μέσο όρο, με την Ηπειρο να πλησιάζει πάντως αρκετά–λαμβανομένου υπόψη του γενικότερου επιπέδου ανάπτυξης της–στον εθνικό μέσο όρο και τις δύο άλλες περιφέρειες της ΧΕ να απέχουν σημαντικά. Σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα οι χαμηλές επιδόσεις τονίζονται, προφανώς, πολύ περισσότερο. Και πάλι, το πρόβλημα αποκτά πρόσθετες διαστάσεις στη Στερεά Ελλάδα, που καλείται να λειτουργήσει ως περιφέρεια phasing in, να απορροφήσει σημαντικούς πόρους για ΕΤΑ.

Συνολικά, παρά τις προσπάθειες των τελευταίων ετών για ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο μέσω της δημιουργίας τεχνολογικών πάρκων, πόλων καινοτομίας, ερευνητικών δομών, αποτελεσματικότερης σύνδεσης των ΑΕΙ/ΤΕΙ με τις επιχειρήσεις κ.α. και με βάση ορισμένους δείκτες (π.χ. πατέντες, νέα προϊόντα, αξιοποίηση σχετικών μέτρων ΠΕΠ) τα αποτελέσματα στον τομέα της καινοτομίας κρίνονται ως άκρως περιορισμένα, ειδικά στον ιδιωτικό τομέα, του οποίου οι επενδύσεις στην Ε&Τ είναι ελάχιστες. Συνεπώς, χρειάζεται νέα ώθηση στο πλαίσιο της νέας περιόδου ώστε να αποκτήσει η οικονομία της περιοχής ισχυρή καινοτόμο βάση, τόσο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας υφιστάμενων κλάδων και επιχειρήσεων όσο και για τη δημιουργία νέων δυναμικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

Ψηφιακή σύγκλιση

Όσον αφορά την ψηφιακή σύγκλιση, βασικά δεδομένα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 18 Δεδομένα για τη ψηφιακή σύγκλιση

	Πρόσβαση νοικοκυριών στο Διαδίκτυο	Χρήση Διαδικτύου	Ηλεκτρονική υποβολή φόρου	Ηλεκτρονικό εμπόριο	Χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή
Αττική	■ 34%	■	■	■ 1,56%	■
Ηπειρος	⊙ 20%	⊙	■	⊙ 0,13%	⊙
Θεσσαλία	⊙ 18%	⊙	⊙	⊙ 0,22%	⊙
Στερεά Ελλάδα	⊙ 15%	⊙	⊙	⊙ 0,20%	⊙

■ Επιδόσεις καλύτερες από το μέσο όρο της χώρας ⊙ Επιδόσεις χειρότερες από το μέσο όρο της χώρας

Πηγή: Σχέδιο ΕΠ για την Ψηφιακή Σύγκλιση της Ελλάδας και επεξεργασίας ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Η εικόνα είναι και πάλι δυσμενής σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο (που ήδη υστερούν πολύ έναντι των αντίστοιχων της ΕΕ). Στο πλαίσιο της γενικής υστέρησης, πάντως, σημειώνεται η σχετικά καλύτερη επίδοση της Ηπείρου, και η σχετικά χειρότερη επίδοση της Στερεάς Ελλάδας. Όσον αφορά το ποσοστό διείσδυσης της ευρυζωνικότητας, τέλος, το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο της στην Ελλάδα συνολικά (μόλις 0,8% το 2005) σε σχέση με το μέσο όρο των ΕΕ-15 και ΕΕ-25 (12% και 10,6% αντίστοιχα) δεν αφήνει περιθώρια για επιδόσεις των επιμέρους περιφερειών.

Συνολικά, η διάδοση και χρήση των σύγχρονων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), η περιοχή της ΘΣΗ όπως και το σύνολο της χώρας, παρά τις σημαντικές βελτιώσεις των τελευταίων ετών υστερεί έναντι άλλων ευρωπαϊκών χωρών και περιφερειών. Σημαντικές βελτιώσεις υπήρξαν στη χρήση των ΤΠΕ από δημόσιους φορείς και οργανισμούς, μεγάλες επιχειρήσεις, τουριστικές επιχειρήσεις, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σημαντική υστέρηση υπάρχει ακόμη στη χρήση του διαδικτύου από νοικοκυριά, στην επέκταση των ευρυζωνικών δικτύων, στην αξιοποίηση των ευρυζωνικών υπηρεσιών, στην ηλεκτρονική παροχή δημόσιων υπηρεσιών, στο ηλεκτρονικό εμπόριο, στην ηλεκτρονική παροχή υπηρεσιών παιδείας και υγείας, ενώ χαμηλός είναι ο βαθμός αξιοποίησης των ΤΠΕ από τις ΜΜΕ και ΠΜΕ κ.α. Σύμφωνα και με τον εθνικό σχεδιασμό, οι προτεραιότητες για την περιοχή στον τομέα της ψηφιακής σύγκλισης είναι η προώθηση της χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις, η παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών του Δημόσιου τομέα, η ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην περιφερειακή οικονομία, η προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ, η βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ και η ισότιμη συμμετοχή των πολιτών στην Ψηφιακή Ελλάδα καθώς και η ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών Δημόσιας Διοίκησης για τον πολίτη.

Συνοψίζοντας, η ανάλυση για θέματα επιχειρηματικότητας, έρευνας και καινοτομίας δείχνει ότι υπάρχουν στη ΧΕ και τις επιμέρους περιφέρειες σημαντικές αδυναμίες και ελλείψεις. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει προφανείς κατευθύνσεις για την αναπτυξιακή στρατηγική. Ταυτόχρονα, όμως, το χαμηλό επίπεδο εκκίνησης καθιστά την αναγκαία αυτή στρατηγική ιδιαίτερα δύσκολη, αφού προϋποθέτει τομές και μείζονες αναπροσανατολισμούς στην κατανομή των πόρων, προφανείς δυσκολίες στην απορρόφησή τους. Οι δυσκολίες καθίστανται ιδιαίτερα έντονες στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας, όπου ο αναπροσανατολισμός των πόρων δεν αποτελεί μόνο αναπτυξιακή επιταγή αλλά και κανονιστική απαίτηση του καθεστώτος phasing in, ενώ η δεκτικότητα της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας είναι ιδιαίτερα χαμηλές.

Εκπαίδευση

Το ποσοστό των ατόμων που ανήκουν σε ηλικίες κρίσιμες για το εκπαιδευτικό σύστημα (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) εκπαίδευση παρουσιάζονται στις δύο πρώτες στήλες του επόμενου πίνακα.

Πίνακας 19 Εκπαιδευτικά δεδομένα, 2001

	Ατομα ηλικίας 5-19		Ποσοστό στον πληθυσμό:			
	Αριθμός	% σε πληθυσμό	Με Μεταπτυχιακό - Διδακτορικό σε πληθυσμό	Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών σε πληθυσμό	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης σε πληθυσμό	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης στον πληθυσμό 20-24 ετών
ΕΛΛΑΔΑ	1.862.734	17,0%	0,75%	7,6%	25%	56%
Ηπειρος	61.402	17,4%	0,35%	6,7%	20%	60%
Θεσσαλία	132.681	17,6%	0,28%	6,4%	20%	55%
Στερεά Ελλάδα	100.533	16,6%	0,32%	5,4%	23%	55%
ΧΕ ΘΣΗ	294.616	17,2%	0,31%	6,1%	21%	56%
Αμιγής σύγκλιση	194.083	17,5%	0,30%	6,5%	20%	57%

Πηγή: ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Το ποσοστό του εν δυνάμει μαθητικού πληθυσμού στη ΧΕ είναι οριακά υψηλότερο του εθνικού, που είναι σαφώς χαμηλό (και μειώθηκε σημαντικά κατά τη δεκαετία 1991-2001). Σημειώνεται ότι για το μέλλον αναμένεται περαιτέρω μείωση, και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ, από 17,0%, θα έχει μειωθεί το 2010 σε 14,5% και το 2010 σε 14,2%. Δεδομένου ότι η δημογραφική δυναμική της ΧΕ είναι (βλέπε κεφ. Δημογραφικά δεδομένα του παρόντος) ασθενέστερη της μέσης εθνικής, πρέπει να αναμένεται αντίστοιχη ή και μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού αυτού και στη ΧΕ. Οσον αφορά τη διαπεριφερειακή διαφοροποίηση, είναι μάλλον περιορισμένη, με χαμηλότερο ποσοστό στη Στερεά Ελλάδα.

Δείκτες Εκπαίδευσης	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Χώρα
Πληθυσμός ηλικίας 0-29 ετών στο σύνολο της Περιφέρειας	34,5	33,8	33,5	35,1
Πληθυσμός ηλικίας 0-29 ετών στο σύνολο της Χώρας	6,6	3	4,8	100
Σπουδαστές Ανώτατης Εκπαίδευσης ως ποσοστό του συνολικού αριθμού σπουδαστών-μαθητών ανά περιφέρεια	21	35,7	16,7	28,1
Σπουδαστές Ανώτατης Εκπαίδευσης ως ποσοστό του συνολικού αριθμού σπουδαστών-μαθητών στην χώρα	4,3	4,2	2,6	100
Αριθμός τμημάτων Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης	33	30	16	455
Ποσοστό πληθυσμού 25-64 με ανώτατη εκπαίδευση	17,5	19,1	12,5	20,5
Επίπεδο Εκπαίδευσης Χαμηλό	59,9	60,9	62,4	50,6
Επίπεδο Εκπαίδευσης Μέτριο	23,2	23,3	24,9	27,9
Επίπεδο Εκπαίδευσης Υψηλό	16,9	15,9	12,8	21,5

Πηγή: ΤΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού

Οσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης φθάνουν το 21% του συνολικού πληθυσμού. Στην ηλικιακή κατηγορία 20-24 ετών το ποσοστό των αποφοίτων μέσης εκπαίδευσης φθάνει το 56%, ένδειξη ότι βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη μια διαδικασία αύξησης του εκπαιδευτικού επιπέδου του συνολικού πληθυσμού. Από τα μεγέθη αυτά, το μεν πρώτο είναι χαμηλότερο του μέσου εθνικού ενώ το δεύτερο είναι ίσο· συνδυασμένα αυτά τα δύο μεγέθη αποτελούν ένδειξη μιας τάσης διαχρονικής σύγκλισης της ΧΕ προς το ανώτερο εθνικό επίπεδο εκπαίδευσης.

Οι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών υστερούν, ως ποσοστό του πληθυσμού, του αντίστοιχου εθνικού μεγέθους, αλλά η διαφορά είναι ελάχιστη μεγαλύτερη από την αντίστοιχη για τη μέση εκπαίδευση. Δεν υπάρχει συνεπώς έντονη υστέρηση ως προς το σημαντικό, ιδίως εν όψει της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, αυτό δείκτη. Σαφώς μεγαλύτερη είναι, όμως, η διαφορά τόσο αφορά το ποσοστό κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού κύκλου, όπου το ποσοστό της ΧΕ είναι λιγότερο των 2/5 του εθνικού δείκτη. Υπάρχει συνεπώς, ακόμα, σημαντική υστέρηση όσον αφορά το στρώμα του πληθυσμού που τροφοδοτεί τα ανώτατα κλιμάκια της αγοράς εξειδικευμένης εργασίας. Τόσο στο δείκτη αυτό όσο και στον προηγούμενο οι διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις είναι περιορισμένες, με την Ήπειρο να τείνει να έχει ελαφρά καλύτερες επιδόσεις από τις δύο άλλες περιφέρειες.

Σημαντικός παράγοντας του εκπαιδευτικού επιπέδου, αλλά και του επιπέδου ανάπτυξης της έρευνας και γενικότερα της κοινωνίας της γνώσης, είναι η παρουσία πανεπιστημίων, στοιχεία για τα οποία παρατίθενται στον επόμενο πίνακα. Είναι γεγονός ότι τα Πανεπιστήμια έχουν εθνική και όχι περιφερειακή εμβέλεια, και συνεπώς δεν υπάρχει στενή συσχέτιση με το εκπαιδευτικό επίπεδο της περιοχής στην οποία χωροθετούνται. Παρόλα αυτά, η χωρική εγγύτητα διευκολύνει, σε κάποιο βαθμό την πρόσβαση στην εκπαίδευση, αλλά κυρίως τη σύνδεση της έρευνας με την τοπική οικονομία και κοινωνία (όταν υπάρχουν τα κατάλληλα Τμήματα).

Πίνακας 20 Πανεπιστήμια στη ΧΕ ΘΣΗ, 2006

	Σύνολο Ιδρυμάτων	Σχολές	Τμήματα
Σύνολο Χώρας	18	53	236
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	1	4	15
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	1	6	17
Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας	1	1	2

Πηγή: ΕΣΥΕ και Πανεπιστημιακά site.

Ειδικότερα, εξέχουσα σημασία για την Περιφέρεια Ηπείρου έχουν το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το ΤΕΙ Ηπείρου. Στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων λειτουργούν Σχολές (6) και Τμήματα (17) καλύπτοντας σημαντικό εύρος ειδικοτήτων, ενώ το ΤΕΙ Ηπείρου με τη διασπορά των τμημάτων του σε όλες τις πρωτεύουσες των Νομών καλύπτει το σύνολο της Περιφέρειας. Στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων λειτουργούν 6 σχολές (Φιλοσοφικής, Θετικών Επιστημών, Επιστημών Αγωγής, Ιατρικής, Επιστημών και Τεχνολογιών και Διαχείρισης Φυσικών Πόρων και Επιχειρήσεων), εκ των οποίων οι περισσότερες έχουν οργανωμένα τμήματα μεταπτυχιακών σπουδών, ενώ φοιτούν συνολικά περί τους 16.500 φοιτητές.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει ένα μεσαίου μεγέθους περιφερειακό πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, και ένα μεγάλο ΤΕΙ με έδρα τη Λάρισα, το οποίο με την ίδρυση τμημάτων σε Καρδίτσα και Τρίκαλα εξελίσσεται σε περιφερειακό ίδρυμα. Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με έδρα το Βόλο διαθέτει πλέον 16 Τμήματα στις πρωτεύουσες των τεσσάρων νομών (12 τμήματα στο Βόλο, 2 στη Λάρισα, 1 στην Καρδίτσα και 1 στα Τρίκαλα), στα οποία φοιτούν περί τους 6.500 φοιτητές, 135 ερευνητικά εργαστήρια και πλήθος μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Το ΤΕΙ Λάρισας διαθέτει πλέον 17 τμήματα (13 στη Λάρισα, 3 στην Καρδίτσα και 1 στα Τρίκαλα), όπου και φοιτούν περί τους 20.000 φοιτητές καθώς και Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος διαθέτει ένα νέο Πανεπιστήμιο με 2 Τμήματα σε ανάπτυξη ενώ υπάρχουν και τα ΤΕΙ Λαμίας και Χαλκίδας με 7 και 8 Τμήματα αντίστοιχα και συνολικά πάνω από 15.000 φοιτητές.

Η συμβολή και των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιφερειακή ανάπτυξη είναι πολύπλευρη και προκύπτει μεταξύ άλλων από τη ζήτηση για επενδύσεις σε κατασκευές και εξοπλισμούς, τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών από τη λειτουργία, τους εργαζόμενους και φοιτητές τους, τη συμβολή τους στην άμεση και έμμεση απασχόληση, την προσφορά υπηρεσιών και διάχυση γνώσης-λύσεων και τεχνολογίας, τα συνέδρια και τον εκπαιδευτικό τουρισμό, την προώθηση της προβολής της περιοχής διεθνώς, τη συνεργασία με παραγωγικές επιχειρήσεις και φορείς, τη συμμετοχή μελών Διδακτικού

και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) και ερευνητών στην ερευνητική δραστηριότητα αλλά και στην κοινωνικοοικονομική ζωή της περιοχής, την εκπαίδευση και αξιοποίηση εκατοντάδων εξωτερικών επιστημόνων, την αξιοποίηση παλιών κτιρίων και την αναζωογόνηση των πόλεων κ.α. Υπάρχουν όμως προβλήματα τα οποία θα μπορούσαν να αντιμετωπισθούν κατά την επόμενη περίοδο όπως είναι: οι βασικές ελλείψεις σε κτιριακές υποδομές και εξοπλισμούς για εκπαίδευση και έρευνα, απαιτείται αύξηση του βαθμού σύνδεσης της διεξαγόμενης έρευνας με τις παραγωγικές δυνάμεις και ανάγκες της περιοχής, καθώς και των υποδομών για δικτύωση με επιχειρήσεις, κ.α.

Όσον αφορά, τέλος, τη δια βίου μάθηση, η σημασία της οποίας αυξάνεται και για δημογραφικούς λόγους, ο δείκτης «% δια βίου μάθησης», με ΕΕ25=100, διαμορφώνεται για την Ηπειρο σε 8%, τη Θεσσαλία σε 20% και τη Στερεά Ελλάδα σε 45% (Eurostat και επεξεργασία ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ). Υπάρχουν σημαντικές διαπεριφερειακές διαφορές, που όμως η σημασία τους περιορίζεται όταν ληφθεί υπόψη η συνολική υστέρηση ως προς την ΕΕ.

Οι παραπάνω εξελίξεις, σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδου, έχουν μεταθέσει την έμφαση των αναγκών από τις κτηριακές υποδομές στις υποδομές «γνώσης» όπως ο εξοπλισμός με λειτουργικούς Η/Υ και οι σχολικές βιβλιοθήκες. Όσον αφορά, ωστόσο, την ανώτατη εκπαίδευση, υπάρχουν ακόμα σημαντικές ανάγκες (πέραν αυτών που αφορούν τον εξοπλισμό εργαστηρίων κλπ. και είναι επίσης σημαντικές), γιατί στη ΧΕ υπάρχουν νέα, λιγότερο ή περισσότερα, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν ακόμα ελλείψεις σε κτήρια ενώ παράλληλα βρίσκονται συχνά σε φάση περαιτέρω ανάπτυξης (νέα τμήματα) που θα δημιουργήσουν και νέες ανάγκες.

1.5 Αγορά εργασίας-απασχόληση

Βασικά στοιχεία για την αγορά εργασίας περιλαμβάνονται στους δύο επόμενους πίνακες.

Πίνακας 21 Στοιχεία για την αγορά εργασίας-% απασχόλησης

	Εν δυνάμει οικονομικά ενεργός πληθυσμός 2003 (χιλ.)	Εν δυνάμει οικονομικά ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών 2003		2004 %απασχόλησης		
		(χιλ.)	% στη χώρα	Σύνολο 15-64 ετών	Γυναικών 15-64 ετών	Ηλικιωμένων 55-64 ετών
ΕΕ-25	376.697			63%	56%	41%
ΕΕ-15	315.482			65%	57%	42%
ΕΛΛΑΔΑ	9.153	7.468	100%	59%	45%	39%
Ήπειρος	285	221	3%	58%	43%	43%
Θεσσαλία	603	485	6%	61%	46%	46%
Στερεά Ελλάδα	478	368	5%	57%	40%	37%
ΧΕ ΘΣΗ	1.366	1.073	14%	59%	43%	42%

Πηγή: New Cronos, Eurostat 2005 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ. Σημειώνεται ότι ορισμένα στοιχεία δεν αφορούν το ίδιο έτος γιατί έτσι υπάρχουν στις πηγές, αλλά πρόκειται για διαφορές ενός έτους (2003 ή 2004) που δεν αλλοιώνουν τη δομή των φαινομένων που εξετάζονται.

Το ποσοστό απασχόλησης στην ηλικιακή κατηγορία 15-64 ετών είναι ίσο με αυτό της χώρας, αλλά αισθητά χαμηλότερο της ΕΕ25 αλλά και της ΕΕ15 (που έχει ακόμα υψηλότερο ποσοστό από την ΕΕ25). Οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών είναι σχετικά περιορισμένες, με υψηλότερο ποσοστό στη Θεσσαλία (πιθανότατα προϊόν του μεγαλύτερου αγροτικού τομέα). Εντονότερες διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις παρατηρούνται όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών και των ηλικιωμένων. Ως προς τις πρώτες, η Στερεά Ελλάδα και η Ήπειρος παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά από το μο. της χώρας (ιδίως η πρώτη) ενώ η Θεσσαλία ελαφρά υψηλότερο. Ως προς τους ηλικιωμένους, οι δύο περιφέρειες «αμιγούς σύγκλισης» έχουν υψηλότερα ποσοστά από το μο. της χώρας, ενώ η Στερεά Ελλάδα χαμηλότερο.

Πίνακας 22 Στοιχεία για την αγορά εργασίας-ανεργία

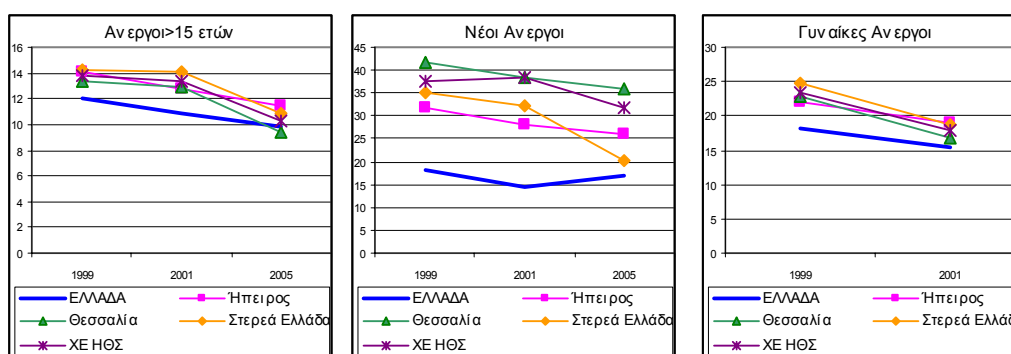
	Ανεργοί, άνω των 15 ετών		Νέοι άνεργοι (15-24 ετών)		Γυναίκες άνεργοι, άνω των 15 ετών		Μακροχρόνιοι άνεργοι (επί των ανέργων)
	1999	2005	1999	2005	1999	2005	
ΕΕ25		9,0		18,7		9,9	45,1
ΕΕ15	9,3	8,2	18,0	16,9	10,9	9,1	41,8
ΕΛΛΑΔΑ	12,1	9,8	31,6	26,0	18,3	15,3	55,0
Ήπειρος	14,1	11,5	41,6	36,1	22,0	19,0	61,7
Θεσσαλία	13,4	9,4	34,9	20,3	22,9	16,7	59,4
Στερεά Ελλάδα	14,2	10,9	37,5	31,8	24,8	18,6	63,7
ΧΕ ΘΣΗ	13,8	10,3	37,2	27,5	23,4	17,8	61,3

Πηγή: Eurostat 2005 και επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Το ποσοστό ανεργίας στη ΧΕ ΘΣΗ είναι με στοιχεία του 2005 μεγαλύτερο του εθνικού (και κατά μείζονα λόγω των δύο «ευρωπαϊκών»). Υπάρχει όχι ασήμαντη διακύμανση

μεταξύ των περιφερειών, με τη Θεσσαλία σε ευνοϊκότερη θέση (η μόνη περιφέρεια της ΧΕ με μικρότερο από το μέσο εθνικό ποσοστό ανεργίας) και την Ηπειρο σε δυσμενέστερη. Η ανεργία των νέων στη ΧΕ είναι ελαφρά υψηλότερη της εθνικής, αλλά με σημαντικές διαφορές μεταξύ των περιφερειών: στη Θεσσαλία το ποσοστό είναι σαφώς χαμηλό (με εθνικά κριτήρια–με ευρωπαϊκά παραμένει μεγαλύτερο του μέσου όρου) ενώ στη Στερεά Ελλάδα το ποσοστό είναι σαφώς υψηλό. Η ανεργία των γυναικών στη ΧΕ είναι επίσης υψηλότερη της μέσης εθνικής, και αυτό ισχύει και στις τρεις περιφέρειες, με δυσμενέστερη κατάσταση στην Ηπειρο και τη Στερεά Ελλάδα. Πολύ δυσμενής είναι η κατάσταση της ΧΕ όσον αφορά τους μακροχρόνιους άνεργους, με ποσοστό αρκετά υψηλότερο του εθνικού (και ανάλογη με την προηγούμενη διαπεριφερειακή διακύμανση).

Τα παρακάτω διαγράμματα δίνουν τη διαχρονική εικόνα των παραμέτρων της ανεργίας

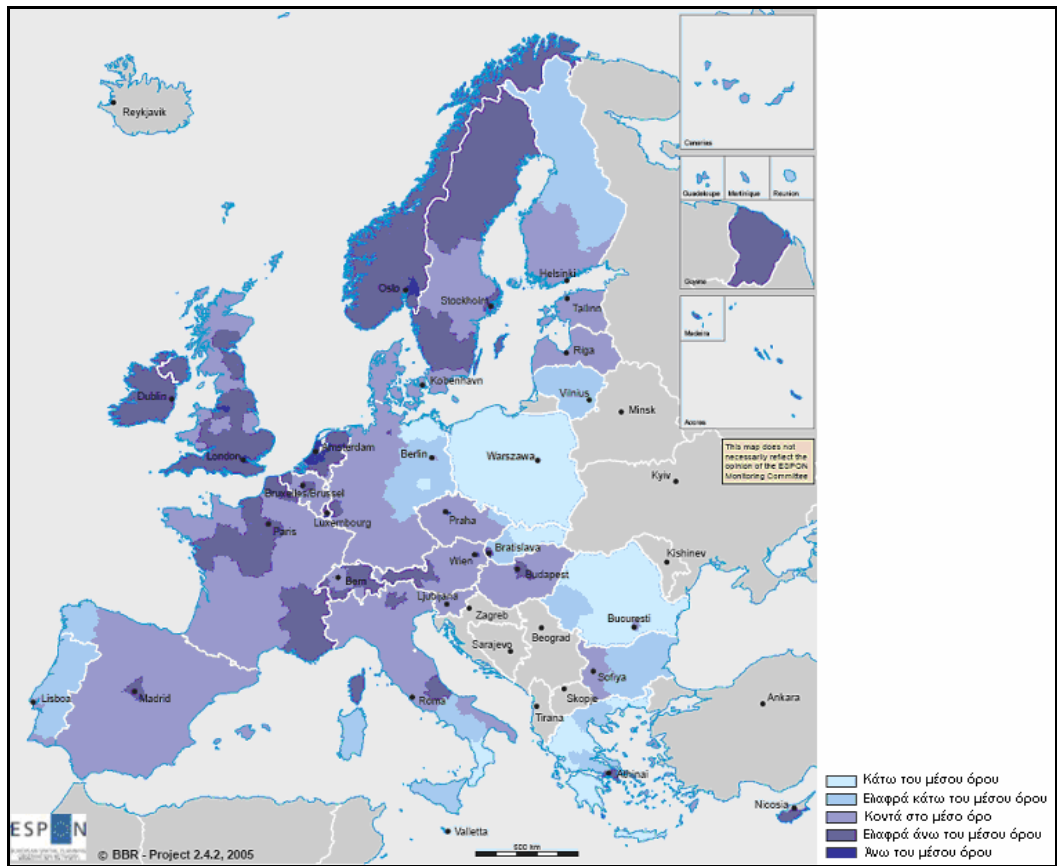

Σε όλες τις παραμέτρους καταγράφεται διαχρονική βελτίωση. Η συνολική ανεργία μειώνεται αρκετά, ιδίως μετά το 2001, σε όλες τις περιφέρειες, με την Ηπειρο να ακολουθεί τη γενική τάση με αργότερους ρυθμούς. Οι νέοι άνεργοι επίσης μειώνονται ποσοστιαία, αλλά στην περίπτωση αυτή οι περιφερειακές εξελίξεις είναι λιγότερο ομοιογενείς. Στη Στερεά Ελλάδα παρατηρείται μετά το 2001 έντονα καθοδική τάση–πρόκειται για ένα από τα λίγα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά στα οποία η Στερεά Ελλάδα παρουσιάζει σαφώς ευνοϊκή πορεία, πέρα από το ΑΕΠκκ–ενώ οι άλλες δύο περιφέρειες έχουν αισθητά αργότερο ρυθμό βελτίωσης. Παρόλα αυτά, το ότι μετά το 2001 σε επίπεδο Ελλάδας καταγράφεται εκ νέου εντατικοποίηση του προβλήματος, ενώ στη ΧΕ όχι, αποτελεί θετικό στοιχείο. Τέλος, στις γυναίκες άνεργους καταγράφονται μάλλον οι ευνοϊκότερες εξελίξεις, με σαφή μείωση του ποσοστού, σύγκλιση προς τον εθνικό μέσο όρο, και χωρίς διαπεριφερειακές διαφοροποιήσεις.

Παρά πάντως τη διαφαινόμενη μείωση της απόκλισης από τους εθνικούς μέσους όρους ως προς τις παραμέτρους της ανεργίας, συνολικά η εικόνα της αγοράς εργασίας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ευνοϊκή. Επιπλέον γίνεται δυσμενέστερη αν συνδυαστεί με την τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης, που έχει αναλυθεί παραπάνω, όπου έχουν διαπιστωθεί αδυναμίες καθώς και κίνδυνοι σε βραχυ-μεσοπρόθεσμο ορίζοντα (ιδίως με πηγή τον πρωτογενή τομέα).

Χρήσιμο είναι, ενόψει των διαπιστωνόμενων προβλημάτων, να τοποθετηθεί η αγορά εργασίας και σε μια διεθνή προοπτική. Στο πλαίσιο του προγράμματος ESPON χρησιμοποιήθηκαν, για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας της αγοράς εργασίας, επτά δείκτες: ανεργία, εξέλιξη της ανεργίας στην περίοδο 1999-2003, ανεργία νέων, ρυθμοί ηλικιακής ανανέωσης της αγοράς εργασίας, πυκνότητα απασχόλησης (απασχολούμενοι

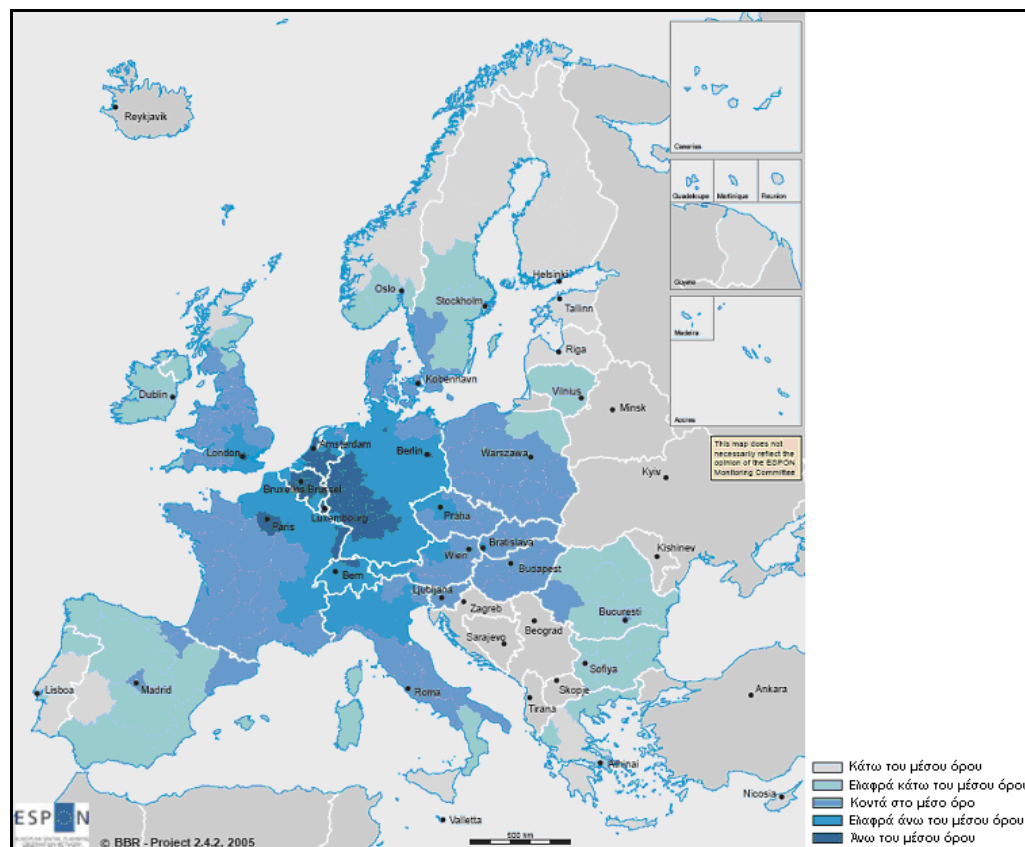
ανά τ.μ. το 2003), απασχόληση στον τριτογενή και τον πρωτογενή τομέα. Το προϊόν της ανάλυσης καταγράφεται στον επόμενο χάρτη.

Όπως φαίνεται στο χάρτη, και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ κατατάσσονται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (η Ήπειρος και η Θεσσαλία στη χαμηλότερη βαθμίδα της πεντάβαθμιας κατάταξης).

1.6 Υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών

Εισαγωγικά, πρέπει να γίνει σαφές ότι η ΧΕ ΘΣΗ—όπως και ο ελληνικός χώρος γενικότερα—αντιμετωπίζουν πρόβλημα μειωμένης προσπελασιμότητας σε ευρωπαϊκό-διεθνές επίπεδο, που δεν είναι εύκολα αντιμετωπίσιμο για λόγους γεωγραφικούς. Ο επόμενος χάρτης (πηγή: Πρόγραμμα ESPON) δίνει την εικόνα της κατάστασης.

Και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ βρίσκονται κάτω του μέσου όρου, με μόνο την Ηπειρο να κατατάσσεται στην κατηγορία «ελαφρά κάτω του μέσου όρου». Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι βαθμίδα «κάτω του μέσου όρου» είναι εξαιρετικά δυσμενής, αφού πέραν ορισμένων ελληνικών περιφερειών ελάχιστες άλλες περιφέρειες (πολύ απομακρυσμένες) της ΕΕ15 τοποθετούνται σε αυτήν. Τα δεδομένα αυτά δημιουργούν το πλαίσιο ερμηνείας όσων ακολουθούν, και υπογραμμίζουν την καθοριστική σημασία της εξάντλησης των δυνατοτήτων άρσης της γεωγραφικής απομόνωσης.

Με την οπτική γωνία μετακινούμενη στο εσωτερικό της χώρας, η συγκριτική κατάσταση της ΧΕ ΘΣΗ είναι βέβαια σαφώς καλύτερη, αφού σε αυτό το επίπεδο έχει κεντρική θέση που διευκολύνει την προσπελασιμότητα. Η σχετική ανάλυση ακολουθεί ανά υποσύστημα αναφορών. Πρέπει να αναφερθεί, ωστόσο, ότι ο τρόπος ανάπτυξης του συνολικού συστήματος μεταφορών στην Ελλάδα έχει οδηγήσει στην ενίσχυση των πλέον ευνοημένων από γεωγραφική και γεωμορφολογική άποψη περιοχών, με αντίστοιχη απίσχναση και συρρίκνωση των μειωμένης προσβασιμότητας περιοχών. Το σύστημα μεταφορών έτεινε να παρακολουθεί τις τάσεις και τις ανάγκες μεταφορικής ζήτησης, χωρίς να αξιο-

ποιεί τις παρεμβατικές του δυνατότητες στην κατεύθυνση αναπροσανατολισμού των αναπτυξιακών τάσεων, διαμέσου μιας στρατηγικής ενίσχυσης της προσβασιμότητας άρα και της ανάπτυξης των δυσπρόσιτων περιοχών. Παράλληλα, πάγιο στοιχείο επί πολλές δεκαετίες ήταν ο έντονος προσανατολισμός στο αυτοκίνητο, και συνεπώς στις οδικές μεταφορές. Τα χαρακτηριστικά της εθνικής πολιτικής έχουν κρίσιμη σημασία για τη ΧΕ ΘΣΗ λόγω της διέλευσης από το ανατολικό ιδίως τμήμα τους του κορμού του εθνικού συστήματος μεταφορών.

1.6.1 Το υποσύστημα οδικών μεταφορών

Σήμερα, το βασικό πλέγμα των διαπεριφερειακών αξόνων στη ΧΕ ΘΣΗ περιλαμβάνει τον αυτοκινητόδρομο ΠΑΘΕ, ακόμα μη πλήρως ολοκληρωμένο («πέταλο Μαλλιακού», τμήμα Τεμπών) αλλά με υπό εξέλιξη ή προγραμματισμένα έργα για την ολοκλήρωσή του. Ανεξάρτητα από την αναμφίβολη σκοπιμότητα ενίσχυσης του ρόλου του σιδηροδρόμου, το υποσύστημα των οδικών μεταφορών παραμένει αναντικατάστατο για το μέγιστο ποσοστό των μετακινήσεων προσώπων και εμπορευμάτων στο εσωτερικό της ηπειρωτικής χώρας, αλλά και της ΧΕ ΘΣΗ, και συγκεκριμένα των μετακινήσεων σε διαδρομές όπου δεν διατίθεται εναλλακτική επιλογή σιδηροδρομικής μετακίνησης. Συνθήκες υποκατάστασής του από το σιδηρόδρομο συντρέχουν μόνον εκεί που υπάρχει μεγάλη πυκνότητα μετακινήσεων κατά μήκος ενός διαδρόμου, συνδυασμένη με συνθήκες υπερφόρτισης της οδικής υποδομής. Η υπάρχουσα χωρική οργάνωση και η κατανομή πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην ηπειρωτική Ελλάδα δεν δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες μεσοπρόθεσμης υποκατάστασης του υποσυστήματος των οδικών μεταφορών από το υποσύστημα των σιδηροδρομικών μεταφορών στους επιμέρους άξονες ανάπτυξης, πέραν του βασικού εθνικού αναπτυξιακού άξονα (άξονας «S») κατά μήκος του οποίου συγκεντρώνεται περισσότερο από το 80% του πληθυσμού της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Με τα παραπάνω δεδομένα η ολοκλήρωση του Βασικού Διαπεριφερειακού Οδικού Δικτύου (ΒΔΟΔ), αποτελεί μονοσήμαντη επιλογή διαμέσου της οποίας διασφαλίζονται βελτιωμένες συνθήκες πρόσβασης στις απομακρυσμένες ή και δυσπρόσιτες περιοχές και ζώνες, με στόχο την κατά το δυνατό βελτίωση της εξαιρετικά έντονης ανισορροπίας του ελλαδικού χώρου ως προς την κατανομή του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων. Το πλέγμα των βασικών διαπεριφερειακών οδικών αξόνων, που έχει ήδη ενταχθεί στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, και διέρχεται είτε από τη ΧΕ ΘΣΗ είτε σε εγγύτητα με αυτή, διαμορφώνει, ωστόσο, μια ριζικά διαφορετική δομή, σε σχέση με τον ΠΑΘΕ. Ακολουθεί στη συνέχεια η κατά φθίνουσα τάξη λειτουργικής σημασίας περιγραφή των ομάδων αξόνων, που απαρτίζουν το πλέγμα του ΒΔΟΔ με τα ακόλουθα κύρια χαρακτηριστικά:

- Συγκρότηση ενός Κεντρικού Πυρήνα (ΚΠ) του οδικού πλέγματος, που απαρτίζεται από τους δύο άξονες Β-Ν (Αθήνα-Θεσσαλονίκη και Πάτρα-Ιωάννινα) και δύο άξονες Α-Δ από τους οποίους ο ένας διέρχεται από τη ΧΕ (Θεσσαλονίκη - Ιωάννινα)⁹. Ουσιαστικά ο ΚΠ απαρτίζεται από τμήμα του ΠΑΘΕ, από τμήμα της Ιόνιας Οδού μεταξύ Πάτρας και Ιωαννίνων και από τμήμα της Εγνατίας Οδού μεταξύ Ιωαννίνων και Θεσσαλονίκης (Κλειδί). Το σύνολο του ΚΠ βρίσκεται ήδη σήμερα υπό υλοποίηση (ΚΠΣ και προωθούμενες Συμβάσεις Παραχώρησης) και δημιουργούν τελείως νέα

⁹ Ο άλλος είναι ο άξονας Αθήνα-Πάτρα.

δεδομένα για την προσπελασιμότητα της ΧΕ ΘΣΗ και τις προκύπτουσες εξωτερικές οικονομίες για τη χωροθέτηση επιχειρήσεων εξωστρεφούς χαρακτήρα.

- Ο Κεντρικός Πυρήνας του οδικού πλέγματος του ΒΔΟΔ συμπληρώνεται από μια σειρά ακτινικούς άξονες διασύνδεσής του με τις περιφερειακές ζώνες και τις διεθνείς οδικές πύλες της χώρας. Στους ακτινικούς άξονες, που απλώνουν την εμβέλεια του κεντρικού πυρήνα περιλαμβάνονται, στη ΧΕ ΘΣΗ, οι ακόλουθοι κύριοι οδικοί άξονες:
 - Αυτοκινητόδρομος Ιωάννινα-Ηγουμενίτσα (δυτικό τμήμα Εγνατίας Οδού) που διασυνδέει τον ΚΠ με τη διεθνή πύλη συνδυασμένων μεταφορών της Ηγουμενίτσας (Σύνδεση με Ιταλία/Δυτική Ευρώπη με διαπόρθμευση Αδριατικής). Το έργο βρίσκεται υπό κατασκευή.
 - Ταχεία οδός Ιωάννινα-Μεθοριακός Σταθμός Κακαβιάς (βορειότερο τμήμα Ιόνιας Οδού-πύλη Νότιας Αλβανίας).
- Το πλέγμα του ΒΔΟΔ, πέραν των κύριων ακτινικών αξόνων συμπληρώνεται με την πύκνωση του Κεντρικού Πυρήνα στο εσωτερικό του, για τη σύμμετρη κάλυψη της ηπειρωτικής χώρας, με τους ακόλουθους άξονες :
 - Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας για τη διασύνδεση της Εγνατίας Οδού (περιοχή Παναγιάς) με τον ΠΑΘΕ στο ύψος της Λαμίας και στο ύψος της Λάρισας (δύο κλάδοι). Το έργο προωθείται προς υλοποίηση με Σύμβαση Παραχώρησης. Ο αυτοκινητόδρομος θα απεγκλωβίσει από άποψη προσπελασιμότητας τον κεντρικό «ορεινό κορμό» της ΧΕ ΘΣΗ, και θα δημιουργήσει προϋποθέσεις πολυτομεακής ανάπτυξης καθώς και μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.
 - Ταχεία Οδός Πάτρα-Άμφισσα-Λαμία για τη διασύνδεση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας.
 - Αυτοκινητόδρομος Ελευσίνιας-Θήβας για την παράκαμψη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Αθήνας και την εναλλακτική διασύνδεσή του με τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας και με τη Βόρεια Ελλάδα.
- Το πλέγμα του ΒΔΟΔ πρέπει να ολοκληρωθεί με μια σειρά από οδικούς άξονες πρόσβασης ή και διασύνδεσης με δευτερεύουσας σημασίας διεθνείς πύλες της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι οδικοί άξονες πρόσβασης ή παράκαμψης των μητροπολιτικών περιοχών και των μεγάλων αστικών κέντρων. Σημειώνεται, στο πλαίσιο αυτό, η ύπαρξη ανολοκλήρωτων σήμερα διαπεριφερειακών/διανομαρχιακών συνδέσεων στο εσωτερικό της ΧΕ ΘΣΗ και, γενικότερα, η μη ικανοποιητική ανάπτυξη των συνδέσεων του ΒΔΟΔ με τις ευρύτερες ζώνες των περιοχών από τις οποίες διέρχεται. Οι δευτερεύοντες άξονες είναι περιορισμένοι και κακής μεταφορικής ικανότητας (ακατάλληλα γεωμετρικά χαρακτηριστικά), μειωμένης ασφάλειας, χωρητικότητας και κακής σχέσης χρονο-απόστασης, δημιουργώντας θύλακες απομόνωσης και στις τρεις περιφέρειες και παρεμποδίζοντας την ολοκλήρωση της οικονομίας τους. Ενδεικτικά, σημαντικές ανάγκες που εντοπίζονται αφορούν τους άξονες Τρίκαλα-Άρτα, Καλαμπάκα-Γρεβενά, Λάρισα-Κοζάνη, Λαμία - Ιτέα / Άμφισσα-Αντίρριο[- Πάτρα], ΠΑΘΕ-Χαλκίδα-Κύμη / Λιμάνι Κύμης.

1.6.2 Το υποσύστημα σιδηροδρομικών μεταφορών

Το μήκος του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου ανέρχεται σε 2.450 χλμ. περίπου με πυκνότητα 18 χλμ. ανά 1.000 χλμ² που είναι η μικρότερη της Ευρώπης (η αντίστοιχη τιμή στην ΕΕ15 είναι 44 χλμ. και στην ΕΕ 25 τα 50 χλμ.). Αυτή η θεαματική υστέρηση οφείλεται κατά σημαντικό μέρος στο έλλειμμα των προϋποθέσεων που θα πρέπει να συντρέχουν για την ανάπτυξη και λειτουργία των σιδηροδρομικών μεταφορών. Με δεδομένη αυτή την κατάσταση, ωστόσο, η ΧΕ ΘΣΗ έχει στρατηγικό ρόλο στο σιδηροδρομικό δίκτυο, που έχει σήμερα λόγο τη μορφή ενός κεντρικού κορμού με διακλαδώσεις, παρά τη μορφή ενός ολοκληρωμένου διαπεριφερειακού δικτύου. Ο κορμός αυτός διατρέχει κατά κύριο λόγο τον υπάρχοντα βασικό άξονα ανάπτυξης μορφής (“S”) ενώ οι διακλαδώσεις του εντός ΧΕ ΘΣΗ αντιστοιχούν στον άξονα Δυτικής Θεσσαλίας, και τον συνδετήριο άξονα προς την πόλη και το λιμάνι Βόλου. Ωστόσο, και το δίκτυο αυτό δεν έχει εκσυγχρονιστεί στο σύνολό του, αν και το εγχείρημα αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη. Σημειώνεται ιδιαίτερα η μη ικανοποιητική λειτουργία της γραμμής Λάρισας-Βόλου, που αποτελεί ανασχετικό παράγοντα για την ανάδυση του δίπολου των δύο πόλεων, η οποία αποτελεί βασική επιλογή του θεσμοθετημένου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Θεσσαλίας (και προβλέπει τη μετατροπή της σύνδεσης σε μορφή προαστιακού σιδηρόδρομου).

Γενικότερα στη ΧΕ ΘΣΗ, πέρα από τα προβλήματα της υποδομής, παρατηρούνται δι-αρθρωτικές και λειτουργικές αδυναμίες καθώς και έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών ένταξης του σιδηροδρομικού δικτύου στη μεταφορική αλυσίδα (εφαρμογές εφοδιαστικής–logistics–, συνδυασμός με διαμετακομιστικά ή εμπορευματικά κέντρα, αποτελεσματικός συνδυασμός με χερσαίες λιμενικές εγκαταστάσεις κλπ.) και η ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών (πολιτική που, για την εξυπηρέτηση κυρίως των εμπορευματικών μεταφορών, αποτελεί εκπεφρασμένη πολιτική ήδη από το 1992, ενώ το 1997 διατυπώθηκε η στρατηγική για την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Στην Ελλάδα ο στόχος ανάπτυξης των συνδυασμένων μεταφορών εξυπηρετείται από τη διαμορφούμενη προοπτική ανάπτυξης ενός ελληνικού δικτύου εμπορευματικών κέντρων (Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών), ενώ παράλληλα έχει θεσμοθετηθεί, πλαίσιο, το πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας εμπορευματικών κέντρων με τον Νόμο 3333/2005, η έλλειψη του οποίου υπήρξε βασικός παράγοντας για τη μη προώθηση σχετικών δράσεων κατ’ αρχήν προβλεπόμενων στο ΚΠΣ 2000-2006.

1.6.3 Τα υποσυστήματα των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών

Το υποσύστημα των θαλάσσιων μεταφορών συμμετέχει οριακά στην εξυπηρέτηση διεθνών επιβατικών μεταφορών, αν και ο συνδυασμός οδικής και θαλάσσιας μεταφοράς διαμέσου των πορθμειακών συνδέσεων Ελλάδας-Ιταλίας, στην εξυπηρέτηση των οποίων εξαιρετικά σημαντικό ρόλο παίζει το αναβαθμισμένο, εθνικής σημασίας, λιμάνι της Ηγουμενίτσας, παρουσιάζει αξιοσημείωτη πλην όμως μικρή συμμετοχή στο σύνολο των διεθνών επιβατικών μετακινήσεων της χώρας. Από την άλλη πλευρά, τα υποσυστήματα των θαλάσσιων (ακτοπλοϊκών) μεταφορών παίζουν καθοριστικό ρόλο για τη διασύνδεση των νησιών της ΧΕ ΘΣΗ, που είναι μεν λίγα αλλά έχουν αναπτυγμένο/αναπτυσσόμενο τουριστικό χαρακτήρα, με τον ηπειρωτικό χώρο.

Στη Θεσσαλία, κυρίαρχη θέση στο λιμενικό σύστημα διαδραματίζει το λιμάνι του Βόλου που μπορεί υπό προϋποθέσεις (πχ. τιμολογιακή πολιτική, εξειδίκευση, ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, έργα υποδομής) να γίνει ανταγωνιστικό και να αποκτήσει ορισμένες διεθνείς συνδέσεις, τις οποίες σήμερα δεν διαθέτει, σε συνδυασμό με τα προγραμματισμένα έργα στα υπόλοιπα υποσυστήματα μεταφορών. Η περιοχή της Ηγουμενίτσας συγκεντρώνει πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών. Ο ρόλος των άλλων εμπορικών/επιβατικών λιμανιών της περιφέρειας, περιορίζεται στην κάλυψη των αναγκών των νησιών και έχει αντίστοιχη με αυτά σπουδαιότητα. Κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο στόχος είναι η ολοκλήρωση των υποδομών και ο εξοπλισμός των υφιστάμενων λιμένων, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους. Επίσης, θα πρέπει να συνεχιστεί το έργο της βελτίωσης και ολοκλήρωσης αλιευτικών καταφυγίων/μαρινών μέσω και της προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων. Γενικούς στόχος για τη ΧΕ ΘΣΗ αποτελούν η προώθηση συνδυασμένων μεταφορών και σιδηροδρομική σύνδεση των λιμένων, η ενίσχυση της ασφάλειας των λιμένων στο πλαίσιο της εφαρμογής του Κώδικα Ασφάλειας Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ISPS-CODE), η διασφάλιση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, και η βελτίωση της σύνδεσης της λειτουργίας των λιμένων με τον τοπικό αστικό ιστό.

Όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές, στη Θεσσαλία λειτουργούν τα αεροδρόμια Σκιάθου (πολιτικό), Ν. Αγχιάλου (στρατιωτικό-πολιτικό), Λάρισας (στρατιωτικό-πολιτικό) και Στεφανοβικείου (στρατιωτικό) αλλά τακτικά δρομολόγια εσωτερικού εκτελούνται μόνο στο αεροδρόμιο της Σκιάθου που εξυπηρετεί επίσης και μη τακτικές διεθνείς πτήσεις (charter), καλύπτοντας τις εποχιακές ανάγκες των τουριστικών ροών της ευρύτερης περιοχής (Β. Σποράδες). Το αεροδρόμιο αυτό σήμερα δεν χαρακτηρίζεται ως διεθνές, αλλά ως «σημείο εισόδου – εξόδου». Τον ίδιο χαρακτηρισμό φέρει και το αεροδρόμιο Ν. Αγχιάλου, ως προς το πολιτικό του σκέλος, αφού εξυπηρετεί μόνο τις εποχιακές ανάγκες των τουριστικών ροών της ευρύτερης περιοχής (Παγασητικός, Πήλιο), μέσω μη τακτικών διεθνών πτήσεων (charter). Σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα προβλέπεται σημαντική αύξηση των αναγκών της περιφέρειας σε αεροπορικές μεταφορές προϊόντων και επιβατών, τακτικών και εποχιακών πτήσεων, κυρίως λόγω της εντεινόμενης συνάφειας του περιφερειακού με το διεθνή χώρο. Η ανάγκη απευθείας διασύνδεσης των περιφερειακών κέντρων με τα διεθνή, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, είναι προφανής και με την πάροδο του χρόνου θα καταστεί επιτακτική. Οι αυξημένες αυτές ανάγκες, απαιτείται να καλυφθούν με την εκτέλεση των αναγκαίων έργων στα υφιστάμενα αεροδρόμια (Σκιάθου, Ν. Αγχιάλου και Λάρισας) των οποίων οι αεροδιάδρομοι είναι επαρκείς.

Στην Ηπειρο υπάρχουν αεροδρόμια στα Ιωάννινα¹⁰, με γενικά ικανοποιητικό επίπεδο εξυπηρέτησής. Ωστόσο, το επίπεδο των υποδομών στο αεροδρόμιο Ιωαννίνων δυσχεραίνει την επίτευξη του σημαντικού περιφερειακού και διαπεριφερειακού ρόλου που δύναται να διαδραματίσει, ενώ η δόμηση της περιβάλλουσας το αεροδρόμιο περιοχής περιορίζει τις δυνατότητες επέκτασής του.

¹⁰ Το αεροδρόμιο του Ακτίου επίσης εξυπηρετεί ορισμένες περιοχές της περιφέρειας, αλλά βρίσκεται εκτός αυτής.

1.7 Ενέργεια

Κύριο γεωγραφικό χαρακτηριστικό της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα είναι η μεγάλη συγκέντρωση σταθμών παραγωγής στο βόρειο τμήμα της χώρας (Δυτική Μακεδονία), ενώ το κύριο κέντρο κατανάλωσης βρίσκεται στο Νότο (περιοχή Αττικής). Δεδομένου ότι και οι διεθνείς διασυνδέσεις (με Βουλγαρία και ΠΓΔΜ) είναι στο Βορρά, η γεωγραφική ανισορροπία μεταξύ παραγωγής και ζήτησης φορτίων είναι προφανής. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην ανάγκη μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων ενέργειας κατά τον γεωγραφικό άξονα Β-Ν, μέσω ενός κεντρικού κορμού (τρεις γραμμές μεταφοράς) 400 kV του Συστήματος Μεταφοράς που συνδέει τη Δ. Μακεδονία με την Αττική και διέρχεται από τη ΧΕ ΘΣΗ. Στο πλαίσιο αυτό, στρατηγική προτεραιότητα για τα επόμενα 10-15 έτη αποτελεί η ενίσχυση του Συστήματος ΓΜ 400 kV στις ευαίσθητες περιοχές του συστήματος, μια από τις οποίες είναι η κεντρική Στερεά Ελλάδα¹¹.

Παράλληλα, μέσα στα σενάρια που έχει επεξεργαστεί ο ΔΕΣΜΗΕ για τη βελτίωση της ισορροπίας του συστήματος, αλλά ταυτόχρονα για την ικανοποίηση του εθνικού στόχου για τη διείσδυση των ΑΠΕ, είναι η ανάπτυξη των τελευταίων. Το 2005 οι ΑΠΕ συμμετείχαν κατά 3,1% στις πηγές προέλευσης της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, ενώ το φυσικό αέριο κατά 12,9% (ΥΠΙΑΝ 2005). Η σημερινή εγκατεστημένη ισχύς από διάφορες μορφές ΑΠΕ στη ΧΕ ΘΣΗ έχει ως εξής:

Πίνακας 23 Συνολική σημερινή εγκατεστημένη ισχύς ηλεκτροπαραγωγής από διάφορες μορφές Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)

	Σύνολο ΑΠΕ		από το οποίο:					
			Μεγάλα υδροηλεκτρικά		Αιολικά		Μικρά υδροηλεκτρικά	
	MW	% χώρας	MW	% χώρας	MW	% χώρας	MW	% χώρας
ΕΛΛΑΔΑ	3.765	100,0%	3.018	100,0%	622	100,0%	100	100,0%
Ηπειρος	572	15,2%	544	18,0%	0	0,0%	29	29,0%
Θεσσαλίας	135	3,6%	130	4,3%	0	0,0%	5	5,0%
Στερεάς Ελλάδος	226	6,0%	0	0,0%	204	32,8%	22	22,0%
ΧΕ ΘΣΗ	933	24,8%	674	22,3%	204	32,8%	56	56,0%

Πηγή: Στοιχεία ΥΠΙΑΝ 2005, επεξεργασία από την ομάδα μελέτης

Όπως φαίνεται η ΧΕ ΘΣΗ παίζει σημαντικό ρόλο στις ΑΠΕ. Η Ηπειρος συγκεντρώνει το μεγαλύτερο εγκατεστημένο δυναμικό, που αφορά όμως μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα. Σημειώνεται ότι για θεσμικούς λόγους η μελλοντική αύξηση της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ πρέπει να καλυφθεί από τις άλλες μορφές της τελευταίας. Ως προς αυτές, σημαντικό ρόλο παίζει ήδη η Στερεά Ελλάδα ως προς την αιολική ενέργεια, που αποτελεί και την αιχμή της αναμενόμενης ανάπτυξης των ΑΠΕ βραχυ-μεσοπρόθεσμα. Στα μικρά υδροηλεκτρικά, εξάλλου, συμμετέχει και η Ηπειρος με σημαντικό ποσοστό, και η Θεσσαλία με μικρότερο.

Ως προς τις προοπτικές, με βάση τα στοιχεία του ΚΑΠΕ για το εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό, το 405-45% της χώρας (πλην των νησιών του Αιγαίου) συγκεντρώνεται στη ΧΕ ΘΣΗ (Νομοί Βοιωτίας, Εύβοιας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας, Φωκίδας, Καρδίτσας). Επι-

¹¹ ΔΕΣΜΗΕ, Μελέτη Συστήματος Μεταφοράς 2005-2010.

πλέον, επίσης σύμφωνα με τα στοιχεία του ΚΑΠΕ για το εκμεταλλεύσιμο υδροηλεκτρικό δυναμικό (που μπορεί να αξιοποιηθεί για μικρά υδροηλεκτρικά έργα), στις περιφέρειες με μεγάλη σχετική πυκνότητα δυναμικού περιλαμβάνονται οι δύο από τις περιφέρειες της ΧΕ: Ηπειρος και Στερεά Ελλάδα (δυτικό τμήμα). Οι υψηλές αυτές προοπτικές καθιστούν τον τομέα των ΑΠΕ σημαντικό πεδίο για στήριξη από την αναπτυξιακή στρατηγική.

Τέλος, η διέλευση από τη Θεσσαλία και τη Στερεά Ελλάδα του κεντρικού συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου, σε συνδυασμός με την προγραμματισμένη δημιουργία νέων τοπικών κλάδων προς τμήματα των δύο περιφερειών, καθώς διέλευσης από τη βόρεια Ηπειρο ενός νέου, βόρειου, μεγάλου αγωγού, δημιουργούν νέες προϋποθέσεις αξιοποίησης και του φυσικού αερίου, με επέκταση του δικτύου (ειδικά των αγωγών μέσης και χαμηλής πίεσης) καθώς και η διάδοση της χρήσης του φυσικού αερίου.

Μια ειδική ανάγκη, τέλος, που συνδέεται με το ενεργειακό σύστημα, είναι η υπογειοποίηση των αγωγών στα αστικά κέντρα και στις τουριστικές περιοχές.

1.8 Περιβάλλον

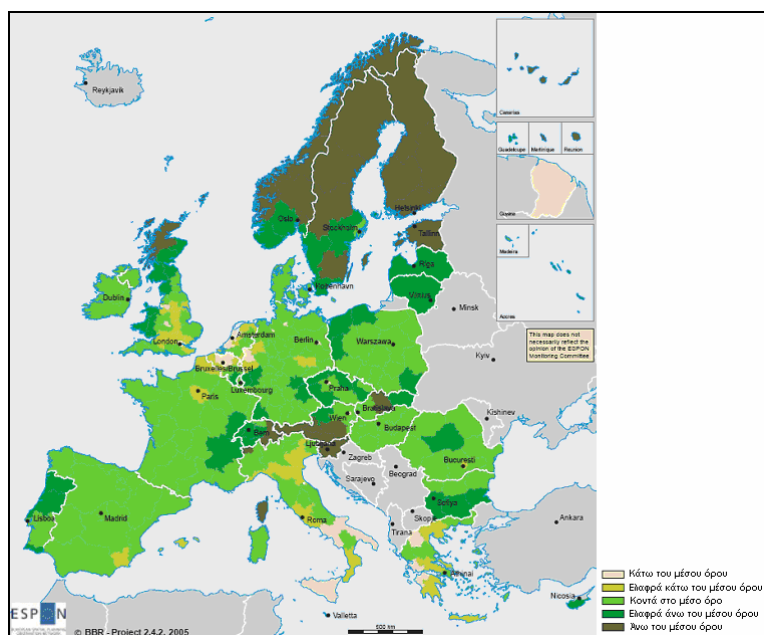
1.8.1 Φυσικό περιβάλλον

Στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 περιοχές ως εξής:

- Στην Ήπειρο υπάρχουν 29 περιοχές Natura, από τις οποίες οι 10 είναι διαπεριφερειακές, που συγκεντρώνονται κυρίως στους ορεινούς όγκους της ενδοχώρας και κατά μήκος των ακτών και της ενδοχώρας του Ιονίου, και ορισμένες είναι και διαπεριφερειακές. Έχουν θεσμοθετηθεί οι αναγκαίες για την προστασία των περιοχών ΕΠΜ σε τρεις περιοχές: Περιοχή Οικοανάπτυξης Λίμνης Παμβώτιδας, Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου (διαπεριφερειακό) και Αμβρακικός κόλπος, καθώς και 4 φορές διαχείρισης.
- Στη Στερεά Ελλάδα, 14 περιοχές, με διασπορά σε όλη την έκταση της περιφέρειας. Δεν έχει θεσμοθετηθεί καμία ΕΠΜ.
- Στη Θεσσαλία, 27 περιοχές, από τις οποίες οι 6 διαπεριφερειακές. Έχουν ιδρυθεί τρεις φορές διαχείρισης, και έχει θεσμοθετηθεί η αναγκαία για την προστασία των περιοχών ΕΠΜ μόνο στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Β. Σποράδων.

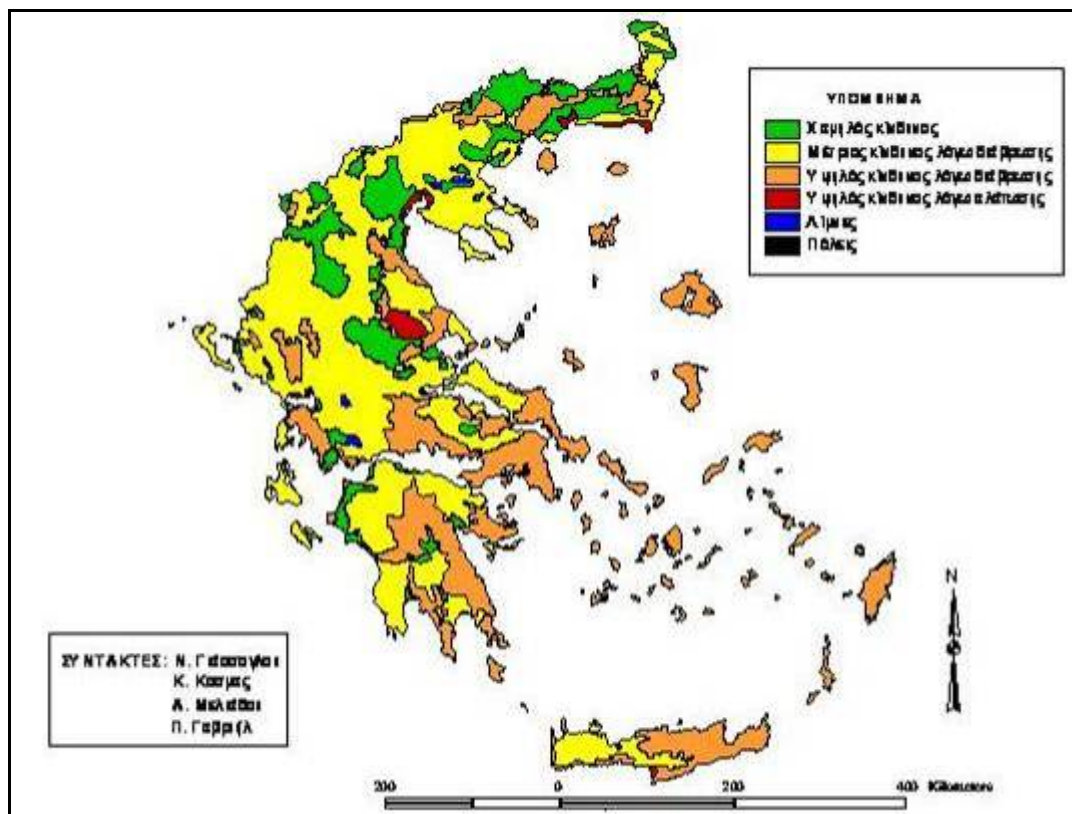
Υπάρχουν έτσι «θεμελιώδεις» ανάγκες παρεμβάσεων για την προστασία της φύσης (φορείς διαχείρισης και εκπόνηση→θεσμοθέτηση ΕΠΜ και σχεδίων διαχείρισης). Υπενθυμίζεται ότι ο κατάλογος των τόπων (περιοχών προστασίας) κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή ζώνη εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2006, και ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ζώνες Ειδικής Διατήρησης – (SAC)» το αργότερο μέσα σε μια εξαετία, συνεπώς κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Επιπλέον, σημαντικές είναι και οι ελλείψεις σε «δευτερογενείς» δράσεις προστασίας και ανάπτυξης, σε εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης.

Η σημασία της προστασίας των περιοχών του δικτύου Natura υπογραμμίζεται και από την κατάσταση όσον αφορά τη διαθεσιμότητα (απόθεμα) παρθένων φυσικών εκτάσεων.

Όπως φαίνεται στο χάρτη (πηγή: Πρόγραμμα ESPON) και δύο από τις περιφέρειες της ΧΕ, η Ηπειρος και η Θεσσαλία τοποθετούνται κοντά (\pm) στο μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ η Στερεά Ελλάδα τοποθετείται στην κατηγορία «ελαφρά κάτω του μέσου όρου». Δεν πρόκειται για ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες, ούτε όμως για ικανοποιητικές, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι στο συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό του εξωαστικού χώρου της Ελλάδας (πλην των δασικών εκτάσεων) παρέχονται ευρείες δυνατότητες οικοδόμησης, και ως εκ τούτου αλλοίωσης του φυσικού τους χαρακτήρα, μέσω της νομοθεσίας περί εκτός σχεδίου δόμησης.

Πρόσθετη παράμετρος του ζητήματος της προστασίας της φύσης είναι ο κίνδυνος ερημοποίησης (διάβρωσης και αλάτωσης). Την εικόνα του προβλήματος δίνει ο χάρτης που ακολουθεί (Πηγή: Εθνική Επιτροπή κατά της Ερημοποίησης.).

Όπως φαίνεται, το μεγαλύτερο τμήμα της ΧΕ τοποθετείται σε περιοχές άνω του χαμηλού κινδύνου, με μεγαλύτερο πρόβλημα σε τμήμα των πεδινών εκτάσεων της Θεσσαλίας (υψηλός κίνδυνος αλάτωσης), ενώ σε αρκετές περιοχές της Στερεάς Ελλάδας και λιγότερο της Θεσσαλίας και της Ηπείρου υπάρχει υψηλός κίνδυνος λόγω διάβρωσης.

1.8.2 Αέρια ρύπανση

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μια εικόνα της γεωγραφικής κατανομής των διαφόρων κατηγοριών αέριας ρύπανσης στη ΧΕ ΘΣΗ.

Πίνακας 24 Αέρια ρύπανση

		Οξειδία του αζώτου (NO _x)	Οζον	Διοξείδιο του θείου (SO ₂)	Σωματίδια
Ηπειρος	Ν. Θεσπρωτίας (Ηγουμενίτσα)	■	■	□	□
	Ν. Ιωαννίνων (Ιωάννινα)	■	■	□	
Θεσσαλία	Ν. Λαρίσης (Λάρισα)	■	■	□	
	Ν. Μαγνησίας (Βόλος)	■	■	□	■
Στερεά Ελλάδα	Ν. Φθιώτιδας (Λαμία)	■	□	□	
	Ν. Βοιωτίας (Οινόφυτα)	■	■	□	■
	Ν. Βοιωτίας (Ασπρα Σπίτια)	□	■	■	□
	Ν. Ευβοίας (Χαλκίδα, Αλιβέρι)	■	■	□	■

■: πολύ έντονος πρόβλημα ■: έντονο πρόβλημα □: σχετικά έντονος πρόβλημα

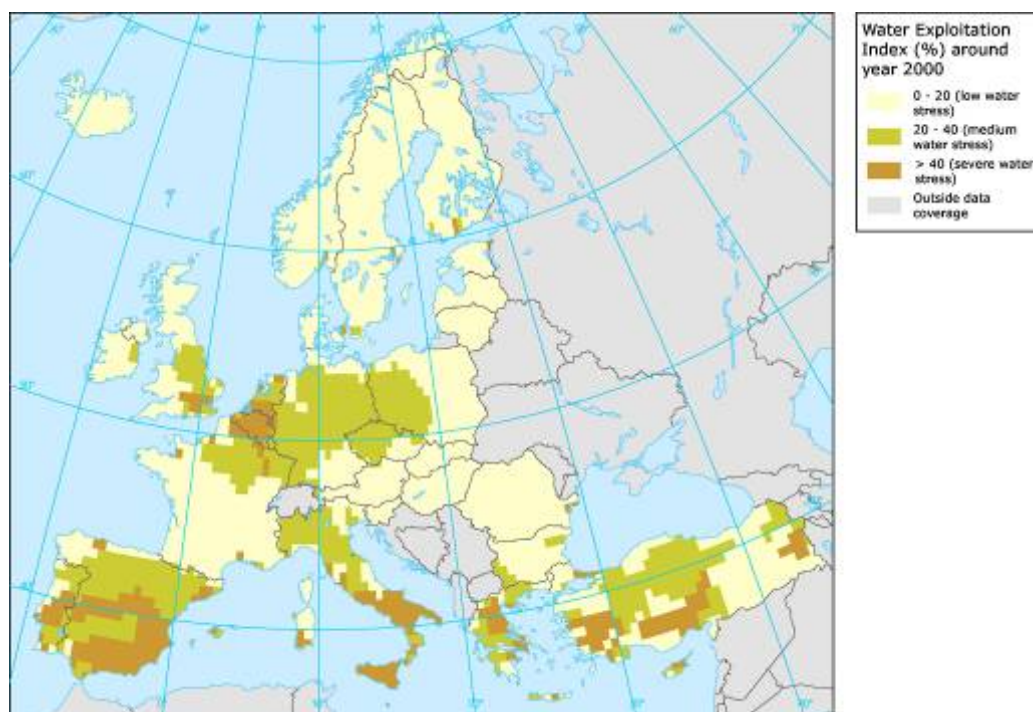
Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ 2004. Επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Τα μεγαλύτερα προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης εντοπίζονται στα μεγάλα αστικά κέντρα και σε ορισμένες βιομηχανικές συγκεντρώσεις. Αν και με διαφορετική ένταση, πληττόμενες περιοχές υπάρχουν και στις τρεις περιφέρειες.

1.8.3 Υδρευση και υδατικοί πόροι

Η κατάσταση της ΧΕ ΘΣΗ από πλευράς πρόσβασης σε πόσιμο νερό μέσω δικτύων αποκλειστικής χρήσης είναι σχετικά ικανοποιητική. Ανάγκες για δράσεις αντικατάστασης και εκσυγχρονισμού των δικτύων, ελέγχου για διαρροές και αντικατάστασης των μετρητών, παραμένουν ωστόσο υπαρκτές.

Όσον αφορά γενικότερα τη διαχείριση των υδατικών πόρων, στη ΧΕ ΘΣΗ παρατηρούνται σχεδόν σε όλες τις περιοχές υψηλές πιέσεις, όπως φαίνεται στο χάρτη που ακολουθεί (Πηγή: ΕΟΠ, 2005).

Σημαντικό τμήμα της Θεσσαλίας και μικρό της Στερεάς Ελλάδας κατατάσσονται στην κατηγορία της σοβαρής πίεσης (>40%), ενώ τα υπόλοιπα τμήματά τους, καθώς και περίπου το 1/2 της Ηπείρου κατατάσσονται στην κατηγορία της μέσης πίεσης (20-40%). Τα δεδομένα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη γρήγορης προώθησης μέτρων ολοκληρωμένης διαχείρισης των νερών.

Ειδικότερα για το Υδατικό Διαμέρισμα (ΥΔ) της Θεσσαλίας (περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της ομώνυμης περιφέρειας, αλλά και ορισμένα τμήματα άλλων περιφερειών, μεταξύ των οποίων της Στερεάς Ελλάδας) κυρίως λόγω της αγροτικής χρήσης, σημειώνεται ότι με βάση την σημερινή διάρθρωση των καλλιεργειών λόγω του εντατικού τους χαρακτήρα (>40% αρδευόμενες εκτάσεις), καθώς και ελλειπούς συγκρότησης φορέων και σχεδίων ορθολογικής διαχείρισης υδάτινων πόρων και της ανεπαρκούς αξιοποίησης

επιφανειακών νερών μέσω της κατασκευής μεσαίων φραγμάτων είναι ελλειμματικό σε νερό και οι θεωρητικά αναμενόμενες απαιτήσεις σε αρδευτικό νερό δεν καλύπτονται από τους υπάρχοντες (διαθέσιμους) υδατικούς πόρους, ενώ παρατηρείται σημαντική πτώση της στάθμης των υδροφορέων και φαινόμενα υφαλμύρωσης. Όσον αφορά δε στην ποιότητα των νερών σε πολλές περιοχές δεν είναι καλή, ενώ έντονα προβλήματα αντιμετωπίζει και ο Πηνειός Ποταμός. Συνεπώς, υπάρχει πρόβλημα κυρίως διαχείρισης υδάτων και πρόβλημα ποιότητας νερών επιφανειακών και υπογείων.

Η Στερεά Ελλάδα βάση των λεκανών απορροής των εσωτερικών υδάτων χωρίζεται σε δύο Υδατικά Διαμερίσματα. Στο ΥΔ Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ανήκει όλος ο Ν. Ευρυτανίας, τμήμα του Ν. Φωκίδας και (μικρό) του Ν. Φθιώτιδος, μαζί με τμήματα άλλων νομών που βρίσκονται στη Θεσσαλία, την Ηπειρο, τη Δυτική Ελλάδα και τα Ιόνια Νησιά). Στο ΥΔ Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας ανήκουν οι Ν. Εύβοιας, Βοιωτίας, Φθιώτιδας (μεγαλύτερο μέρος) και το υπόλοιπο του Ν. Φωκίδας (42%) καθώς και τμήματα νομών που ανήκουν στις περιφέρειες Θεσσαλίας και Αττικής. Το ΥΔ Δυτικής Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνει ορισμένα από τα κυριότερα υδατικά σώματα της χώρας όπως των Αχελώο Ποταμό, τις Λίμνες του Μόρνου, Τριχωνίδας και Κρεμαστών και η Λιμνοθάλασσα του Μεσολογίου. Το τμήμα που ανήκει στη Στερεά Ελλάδα αποτελεί το 30% της συνολικής έκτασης του ΥΔ και συντίθεται από τα ανάντη και ορεινά τμήματα της Λεκάνης απορροής. Πρόκειται για περιοχές αραιοκατοικημένες, όπου εκτός του Καρπενησίου υπάρχουν μικροί οικισμοί και κυριαρχούν οι δασώδεις εκτάσεις. Γενικά, σε κανένα υδατικό σώμα του Διαμερίσματος δεν υπάρχει ποιοτικό ή ποσοτικό πρόβλημα σε σχέση με τα ύδατα.

Αντίθετα το ΥΔ Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, αντιμετωπίζει ποιοτικά προβλήματα μόλυνσης από βιομηχανικά απόβλητα, φυτοφάρμακα και κτηνοτροφικά απόβλητα, και προβλήματα υφαλμύρωσης. Οι υδατικοί πόροι του διαμερίσματος επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες, αν και υπάρχουν κατά τόπου ποσοτικές ελλείψεις (κυρίως στο νησιωτικό χώρο), ενώ σημαντικές ποσότητες νερού από την Υλίκη και Παραλίμνη μεταφέρονται εκτός του διαμερίσματος, για την κάλυψη των υδρευτικών αναγκών της Αττικής.

Στην Ηπειρο, η γεωργική δραστηριότητα, και ιδιαίτερα οι αρδευόμενες εντατικές καλλιέργειες της πεδιάδας της Άρτας, επιβαρύνουν τους υδατικούς αποδέκτες της περιοχής και τελικά τον Αμβρακικό κόλπο με υπολείμματα λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.

Γενικά, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνδέονται με τη διαχείριση των υδατικών πόρων στη ΧΕ ΥΘΣ κρίνεται ως επιτακτική η ανάγκη της εφαρμογής των Κοινοτικών ρυθμίσεων που αφορούν τόσο στην διασφάλιση της ποιότητας του νερού (Οδηγία 98/83/ΕΚ και Υ2/2600/2001 Κ.Υ.Α.), όσο και στην ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων σε επίπεδο υδρολογικής λεκάνης (Οδηγία 2000/60). Βασικές επιδιώξεις θα πρέπει να είναι η συνεχής παρακολούθηση και πρόβλεψη του υδατικού ισοζυγίου, μέτρα εξοικονόμησης νερού και μείωσης των απωλειών, εφαρμογή ειδικών τιμολογιακών πολιτικών, αύξηση της προσφοράς όπου απαιτείται, αποκατάσταση υδροφορέων, καθώς και η δημιουργία σύγχρονων φορέων διαχείρισης υδάτων.

1.8.4 Διαχείριση υγρών αποβλήτων

Στη Θεσσαλία κρίνεται ότι οι οικισμοί μέχρι και Β' προτεραιότητας διαθέτουν επαρκείς υποδομές συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων¹². Στους οικισμούς Γ' προτεραιότητας, που ανέρχονται σε 35, τα ποσοστά είναι 46% (ΕΕΛ) και 57% (αποχέτευση), ενώ στους παραλιακούς οικισμούς τα ποσοστά ανέρχονται σε 7% και 9% αντίστοιχα. Συνολικά, υπάρχουν 13 ΕΕΛ. Εκτιμάται ότι οι υφιστάμενες υποδομές καθώς και οι υπό υλοποίηση μέσω του Ταμείου Συνοχής και του Γ' ΠΕΠ καλύπτουν σημαντικό τμήμα των αναγκών και των υποχρεώσεων, αλλά υπάρχουν ακόμα ανάγκες.

Στην Ηπειρο παρατηρούνται ελλείψεις στις βασικές υποδομές. Πολλοί οικισμοί δεν τηρούν τα προβλεπόμενα από την Ελληνική και Κοινοτική νομοθεσία, ως προς τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων. Ωστόσο, σημαντικός αριθμός αποχετευτικών έργων και κατασκευής ή βελτίωσης/συμπλήρωσης υφιστάμενων ΕΕΛ έχουν πραγματοποιηθεί στα πλαίσια του Ταμείου Συνοχής. Σήμερα υπάρχουν στην περιφέρεια 7 ΕΕΛ, που εξυπηρετούν 170.000 κατ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, απαιτείται αναβάθμιση υπαρχόντων ΕΕΛ, πέρα από τις νέες ανάγκες.

Στη Στερεά Ελλάδα λειτουργούν σήμερα ΕΕΛ σε 15 δήμους από τους 58 περίπου, στους οποίους σύμφωνα με την Οδηγία 91/271 θα έπρεπε να κανονικά να λειτουργούν ΕΕΛ (οικισμοί > 2.000 κατ. ιπ.). Από αυτούς, και σύμφωνα με νεότερα στοιχεία απογραφών του ΥΠΕΧΩΔΕ για τα έργα Α' και Β' προτεραιότητας, σήμερα στην περιφέρεια λειτουργούν έξι ΕΕΛ. Γενικά, εντοπίζεται σημαντικό έλλειμμα σε οικισμούς μεταξύ 10.000 και 2.000 κατοίκων, όπου μόνο ένα ποσοστό της τάξης του 18% του πληθυσμού τους διαθέτει ΕΕΛ και σε οικισμούς μικρότερους των 2000 κατοίκων όπου δεν υπάρχουν ΕΕΛ. Σημειώνεται επίσης, ότι μεγάλο ποσοστό των ΕΕΛ είναι σήμερα εκτός λειτουργίας για λόγους αδυναμίας κάλυψης του κόστους λειτουργίας-συντήρησης, ή μη υλοποίησης απαραίτητων συνοδευτικών έργων. Καλύπτονται ωστόσο τα 6 μεγαλύτερα αστικά κέντρα ως προς τους ΕΕΛ. Συνολικά, υπολογίζεται ότι εξυπηρετούνται από ΕΕΛ περίπου 265.000 κάτοικοι (συμπεριλαμβανομένου και του θερινού πληθυσμού μικρών οικισμών τουριστικού κυρίως χαρακτήρα) (ΥΠΙΑΝ 2003).

Και στις τρεις περιφέρειες, υπάρχουν ακόμα περιοχές που δεν διαθέτουν δίκτυο αποχέτευσης λυμάτων. Επιπλέον, υπάρχουν γενικά ανάγκες όσον αφορά τη διαχείριση ειδικών αποβλήτων, όπως των βιομηχανικών, σφαγείων, ελαιοτριβείων, τυροκομείων κ.α. των οποίων η ευθύνη ανήκει στους ειδικούς φορείς ιδιώτες.

Είναι συνεπώς σαφές ότι, ενώ έχει υπάρξει σοβαρή προσπάθεια μέχρι σήμερα και έχουν καλυφθεί σημαντικές ανάγκες, υπάρχουν ακόμα ελλείψεις που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστούν, δεδομένης της κοινοτικής αλλά και της ελληνικής νομοθεσίας (αλλά και της περιβαλλοντικής σημασίας του ζητήματος καθαυτής). Παράλληλα, ένα σοβαρό ζήτημα είναι ο βαθμός λειτουργίας των υφιστάμενων ΕΕΛ, που δεν είναι πάντα ικανοποιητικός. Τίθεται συνεπώς ζήτημα, για αυτούς τους ΕΕΛ, και μέτρων παρακολούθησης και

¹² Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία 91/271/ΕΚ, θα πρέπει οι οικισμοί με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 15.000 κατοίκων (Β' Προτεραιότητας) να έχουν δίκτυα αποχέτευσης και δευτεροβάθμια ή ισοδύναμη επεξεργασία αστικών λυμάτων προ της διαθέσεώς τους σε υδάτινο αποδέκτη. Η υποχρέωση για δευτεροβάθμια ή ισοδύναμη επεξεργασία και για δίκτυα αποχέτευσης ισχύει και για εκείνους τους οικισμούς Γ' προτεραιότητας με ιπ. μεταξύ 10.000 και 15.000 κατοίκων. Για τους οικισμούς με ιπ. μεταξύ 2.000 και 10.000 κατοίκων, όλοι έχουν την υποχρέωση δημιουργίας δικτύων αποχέτευσης, ενώ εξ αυτών θα πρέπει να διαθέτουν δευτεροβάθμια ή ισοδύναμη επεξεργασία εκείνοι που τα λύματά τους αποβάλλονται σε γλυκά νερά ή σε εκβολές ποταμών.

ελέγχου αλλά και ενός τεχνικο-διοικητικού μηχανισμού οριζόντιας υποστήριξης, ιδίως στις περιπτώσεις των μικρότερων οικισμών και ΟΤΑ.

1.8.5 Διαχείριση απορριμμάτων

Και οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ διαθέτουν εγκεκριμένα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠεΣΔΑ). Το στοιχείο αυτό είναι θετικό, αλλά δεν αναιρεί την ύπαρξη σημαντικών ελλείψεων.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο της Περιφέρειας Ηπείρου (λειτουργία ΧΥΤΑ και στους 4 Νομούς, εγκατάσταση δικτύου ΣΜΑ και ενός ΚΔΑΥ) εκτιμάται ότι επιτυγχάνεται σημαντική βελτίωση. Υπάρχουν 2 ΧΥΤΑ, και διαπιστώνονται ακόμα ελλείψεις και σε χώρους και σε οργανωμένα συστήματα διαχείρισης απορριμμάτων, συμπεριλαμβανόμενων και άλλων (πλην υγειονομικής ταφής) μεθόδων. Εκτιμάται ότι σήμερα παράγονται 122.000 τόνοι απορριμμάτων ανά έτος (εκτίμηση για το 2011: 137.000, από τα οποία 50.000 θα ανακυκλώνονται).

Στη Θεσσαλία σύμφωνα με τον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων υφίστανται σήμερα η βρίσκονται υπό υλοποίηση 7 ΧΥΤΑ και 9 ΣΜΑ, ενώ ο αριθμός των ΧΑΔΑ είναι σημαντικός. Εκτιμάται ότι οι ανάγκες της Περιφέρειας σε μεγάλο βαθμό καλύπτονται από τις υφιστάμενες και υπό υλοποίηση υποδομές, οι δε υπολοιπούμενες ανάγκες θα καλυφθούν κατά την ερχόμενη προγραμματική περίοδο. Συνεπώς, δεν θα υπάρξουν σημαντικές ανάγκες για ΧΥΤΑ και ΣΜΑ κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, αλλά για την αποκατάσταση των περισσότερων (σχετικά μικρής και μεσαίας εμβέλειας) ΧΑΔΑ. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην λειτουργία των φορέων διαχείρισης, καθώς και στην ολοκλήρωση των απαιτούμενων συμπληρωματικών υποδομών διαχείρισης, βάση του εκάστοτε εγκεκριμένου Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων. Μεγάλη ανάγκη θα υπάρξει όμως στην προώθηση της μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων, της ανακύκλωσης (πχ μέσω ΚΔΑΥ), της αντιμετώπισης των ειδικών αποβλήτων και της βιοαποδόμησης (π.χ. μέσω κομποστοποίησης).

Στη Στερεά Ελλάδα, οι χώροι στους οποίους γίνεται σήμερα η διάθεση των απορριμμάτων στην πλειονότητά τους δεν καλύπτουν τις προδιαγραφές ΧΥΤΑ, βάσει των απαιτήσεων τόσο της ελληνικής όσο και της Κοινοτικής νομοθεσία (Οδηγία 99/31). Επίσης, η πλειονότητα των χώρων βρίσκεται σε περιοχές με υδροπερατούς σχηματισμούς, με αποτέλεσμα τα παραγόμενα στραγγίσματα να μολύνουν τους υπόγειους υδροφορείς. Ηδη έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν οι ΧΥΤΑ Λαμίας, Λιβαδειάς, Χαλκίδας και Δομοκού, ολοκληρώνεται η επέκταση του ΧΥΤΑ Χαλκίδας, και έχει δρομολογηθεί η κατασκευή των ΧΥΤΑ Νομού Φωκίδας και Βόρειας Διαχειριστικής Ενότητας Νομού Εύβοιας. Εκτιμάται ότι σήμερα καλύπτεται η διαχείριση του 50% των απορριμμάτων από χώρους που πληρούν τα περιβαλλοντικά πρότυπα προστασίας. Ένα μέρος του ελλείμματος αυτού αναμένεται να καλυφθεί με την ολοκλήρωση έργων που ήδη κατασκευάζονται, και εξυπηρετούμενος πληθυσμός θα φθάσει στο 64,5% του συνολικού. Σύμφωνα με το ΠεΣΔΑ απαιτείται η δημιουργία 4 νέων ΧΥΤΑ και 10 ΣΜΑ.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι μέσω του ΠεΣΔΑ δημιουργείται ένα πλαίσιο έργων για την διαχείριση απορριμμάτων, το πλαίσιο αυτό περιορίζεται κυρίως στην διάθεση μέσω της Υγειονομικής Ταφής, χωρίς να ενσωματώνεται με την μορφή ενός πλαισίου ενεργειών μια πιο σύγχρονη αντίληψη για την διαχείριση των στερεών απορριμμάτων. Οι ενέργειες

αυτές αναμένεται να καλυφθούν για ορισμένα ειδικά ρεύματα αποβλήτων όπως τα υλικά συσκευασίας, τα οχήματα τέλους κύκλου ζωής, τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού από τους Φορείς Εναλλακτικής Διαχείρισης που έχουν συσταθεί σε εθνικό επίπεδο με συμμετοχή των παραγωγών των αποβλήτων. Σε άλλες περιπτώσεις δεν υπάρχει σήμερα συγκεκριμένος περιφερειακός σχεδιασμός.

Σε όλες τις περιφέρειες της ΧΕ, ωστόσο, τα υπάρχοντα ή σε εξέλιξη έργα διαχείρισης απορριμμάτων καθώς και ο σχεδιασμός περιορίζονται κυρίως στη διάθεση μέσω υγειονομικής ταφής. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση απορριμμάτων όπως προσδιορίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο βάση των στόχων του βου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, όπου τίθενται σε πρώτη προτεραιότητα ενέργειες περιορισμού και πρόληψης, σε δεύτερη η ανάκτηση και ανακύκλωση και ως τελική λύση η ασφαλή διάθεση, παρουσιάζει μεγάλα κενά. Επιπλέον, υστέρηση υπάρχει όσον αφορά τη διαχείριση των βιομηχανικών και επικινδύνων στερεών και υγρών αποβλήτων, τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη Στερεά Ελλάδα δεδομένου του μεγέθους του δευτερογενή τομέα, και μερικώς για τη Θεσσαλία, καθώς και για τα γεωργικά και κτηνοτροφικά απόβλητα (πχ. ενεργειακή αξιοποίηση). Σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα αποτελούν, σε ορισμένες περιπτώσεις οι ενεργοί και ανενεργοί ΧΑΔΑ. Πχ. στη Στερεά Ελλάδα εντοπίζονται 307 ΧΑΔΑ, εκ των οποίων οι 191 είναι ακόμα ενεργοί. Στη Θεσσαλία επίσης εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί η αποκατάσταση ορισμένων μεγάλων ΧΑΔΑ. Η παύση λειτουργίας των χώρων αυτών αποτελεί μια ανελαστική χρονικά ενέργεια για την περιφέρεια ως τις 31/12/2008, που ωστόσο συνδέεται εν μέρει με την υλοποίηση των απαραίτητων έργων περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης. Η αποκατάσταση των χώρων αυτών τίθεται ως πρώτης προτεραιότητας.

1.9 Πολιτισμός

Στις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ υπάρχει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα που το συνθέτουν τα σημαντικά ευρήματα της Νεολιθικής περιόδου και τα μνημεία της Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου, τα ιστορικά μνημεία της Μεταβυζαντινής περιόδου (1453-1830) αλλά και Νεότερων Μνημείων (1830-). Σ' αυτό το απόθεμα προστίθεται, επίσης, ο λαογραφικός πλούτος, οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές όπως είναι τα μουσεία, τα λαογραφικά κέντρα, οι πινακοθήκες, τα ήθη και τα έθιμα και οι διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Τέλος, το αξιόλογο και σε αρκετές περιοχές εξαιρετικά αξιόλογο τοπίο, αποτελεί επίσης όχι μόνο φυσικό αλλά και ιστορικο-πολιτιστικό πόρο, αφού αποτυπώνει στο χώρο τον τρόπο ανάπτυξης αιώνων και χιλιετιών.

Όσον αφορά, ειδικότερα τους αρχαιολογικούς χώρους, οι Δελφοί τοποθετούνται στον κατάλογο αρχαιολογικών χώρων της χώρας με >100.000 επισκεπτών ετησίως, (6^η θέση, 322.900 επισκέπτες ετησίως, πηγή: ΕΣΥΕ), ενώ στην ιεράρχηση των νομών της χώρας ως προς τον «μνημειακό δυναμισμό» (ΥΠΕΧΩΔΕ), υπάρχουν δύο νομοί της ΧΕ, ο Ν. Φωκίδας (7ος όσον αφορά τους αρχαιολογικούς χώρους—Δελφοί—και 3^{ος} όσον αφορά τα μουσεία), και ο Ν. Βοιωτίας (10^{ος} όσον αφορά τα μουσεία—Οσιος Λουκάς). Υπάρχουν εξάλλου και πολλοί άλλοι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. το αρχαίο θέατρο της Λάρισας και το αντίστοιχο των Μικροθηβών, Όλυμπος, Μετέωρα, Δωδώνη, Νικόπολη...), και επίσης εξαιρετικά πλούτος από άποψη παραδοσιακών οικισμών (ορεινή Ηπειρος, Πήλιο, νησιά κλπ.). Να σημειωθεί ότι η περιοχή διαθέτει και πλούσιο μυθολογικό απόθεμα όπως για είναι παράδειγμα η αργοναυτική εκστρατεία, οι Κένταυροι του Πηλίου, ο Αχέρωντας κ.α.καθώς και ιστορικά μνημεία από την αρχαία και νεότερη ιστορία. Ως προς τα μουσεία, αυτό των Δελφών τοποθετείται στον κατάλογο των ελληνικών μουσείων με >50.000 επισκεπτών ετησίως, αλλά υπάρχουν και άλλα αξιόλογα μουσεία ή πινακοθήκες σε διάφορες περιοχές της ΧΕ. Στον παρακάτω χάρτη δεν απεικονίζεται το σύνολο των πολιτιστικών χώρων, οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς πόλους προσέλκυσης τουριστικών και άλλων δραστηριοτήτων για την ερχόμενη προγραμματική περίοδο.

Μια αποτίμηση της ως σήμερα διαχείρισης του πολιτιστικού αποθέματος, με τις διάφορες επιμέρους μορφές του, είναι ότι έχει υπάρξει σημαντική προσπάθεια για την προστασία του (περισσότερο ως προς τους αρχαιολογικούς χώρους, πολύ λιγότερο ως προς τα τοπία και ως προς τα ιστορικά κέντρα των πόλεων, σε ενδιάμεσο επίπεδο για άλλες μορφές όπως πχ. οι παραδοσιακοί οικισμοί). Οι προσπάθειες αυτές δημιουργούν μια καλή βάση, αλλά επιβάλλουν τη συνέχισή τους, με εμβάθυνση και ταυτόχρονα διεύρυνση σε όλες τις μορφές πολιτιστικού αποθέματος.

Αν η προστασία του πολιτισμού αποτελεί αυτοσκοπό, ταυτόχρονα ο πολιτισμός αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό (δυναμικό) τουριστικό πόρο. Πολιτιστικά στοιχεία που προστατεύονται προσελκύουν επισκέπτες, και το ίδιο συμβαίνει με τις πολιτιστικές υποδομές όπως τα μουσεία, αλλά και άλλων ειδών που αφορούν τις ενεργητικές πολιτιστικές δραστηριότητες (μουσική, κλπ.). Από την άποψη αυτή, στη ΧΕ έχει υπάρξει αξιοποίηση τέτοιων στοιχείων, και η ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές των τριών περιφερειών συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την αξιοποίηση πολιτιστικών (και φυσικών-πολιτιστικών, όπως το τοπίο) πόρων, μεταξύ των άλλων μέσω δικτύωσης, ενοποίησης αρχαιολογικών και άλλων πολιτιστικών χώρων, καθιέρωση πολιτιστικών διαδρομών, σύνδεση των πολιτιστικών πόρων με ιδιωτικά κεφάλαια και χορηγίες. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα πολύ σημαντικά περιθώρια σύνδεσης του πολιτισμού με τον τουρισμό.

Η μεγάλη ποικιλία των πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής ΘΣΗ συνιστά ένα ισχυρό δυναμικό για τους τομείς της οικονομικής, τουριστικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Επομένως, αν επιτευχθεί η τοπική ανάπτυξη, μέσω σχεδίων αξιοποίησης αυτής της ποικιλίας πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως κατοικία ή παραδοσιακή αρχιτεκτονική, μνημεία, αρχαιολογία, γαστρονομία, τεχνογνωσία και παραδόσεις, παραδοσιακά επαγγέλματα, ιστορία, πολιτισμός, περιβάλλον και τοπία, ανταποδοτικά, επιτυγχάνεται στην ουσία η εξασφάλιση των συνθηκών της συνέχειάς των στοιχείων της.

1.10 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες, Κοινωνική συνοχή

Όσον αφορά την υγεία, η δευτεροβάθμια φροντίδα παρέχεται στην Ηπειρο από 5 δημόσια νοσοκομεία με συνολική δυναμικότητα 1.351 κλίνες, στη Θεσσαλία από 6 δημόσια νοσοκομεία συνολικής δυναμικότητας 2.926 κλινών, και στη Στερεά Ελλάδα από 8 δημόσια νοσοκομεία συνολικής δυναμικότητας 1.635 κλινών¹³. Σημειώνεται ότι στα Ιωάννινα και τη Λάρισα υπάρχουν πανεπιστημιακά νοσοκομεία, με ικανοποιητικό επίπεδο εξυπηρέτησης.

Υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Υγείας

	Νοσοκομεία	Κλίνες	Ιδιωτικά Νοσοκομεία	Κλίνες	Κέντρα Υγείας	Κλίνες	Κλίνες / 1000 κατ.	Περ. Ιατρεία
Ήπειρος	5	1351	2	30	16	80	3,8	109
Θεσσαλία	6	2926	31	1722	17	105	3,9	153
Στερεά Ελλάδα	8	1635	13	546	35	221	2,7	148

Πηγή: ΕΣΥΕ.

Ο δείκτης κλίνες/1.000 κατ. διαμορφώνεται στο 3,5 σε επίπεδο ΧΕ, ελαφρά υψηλότερα από το μέσο εθνικό που ανέρχεται σε 3,3, ενώ ανά περιφέρεια κυμαίνεται ως εξής: Ηπειρος: 3,8, Θεσσαλία: 3,9, Στερεά Ελλάδα: 2,7. Υπάρχουν επίσης ιδιωτικά νοσοκομεία και κλινικές, ως εξής (αριθμός/κλίνες): Ηπειρος: 2/30, Θεσσαλία: 31/1.722, Στερεά Ελλάδα: 13/546. Παρατηρείται συνεπώς μια σαφώς χαμηλή παρουσία δημόσιας νοσοκομειακής περίθαλψης στη Στερεά Ελλάδα, που ωστόσο αντισταθμίζεται μερικώς από ιδιωτική περίθαλψη, αλλά και από την εγγύτητα προς την Αθήνα τμήματος της περιφέρειας.

Όσον αφορά τα κέντρα υγείας, η εικόνα είναι η εξής (αριθμός/κλίνες): Ήπειρος: 16/80, Θεσσαλία: 17/105, Στερεά Ελλάδα: 35/221, ενώ η αντίστοιχη κατάσταση για τα περιφερειακά ιατρεία είναι: Ήπειρος 109, Θεσσαλία 153, Στερεά Ελλάδα 148.

Αν και οι ανάγκες όσον αφορά την υγεία έχουν αντιμετωπιστεί αρκετά, οι ελλείψεις που παρουσιάζονται απαιτούν κύρια την κάλυψη των αναγκών σε επίπεδο Πρωτοβάθμιας Υγείας, τα Κέντρα Υγείας Αστικού Τύπου, αλλά και την κάλυψη των αναγκών των απομακρυσμένων οικισμών και των οικισμών που αυξάνουν σημαντικά τον πληθυσμό τους ορισμένες χρονικές περιόδους κυρίως λόγω τουριστικής κίνησης. Επίσης, υπάρχουν ακόμα σημαντικές ανάγκες που όσον αφορά τη δευτεροβάθμια φροντίδα και αφορούν: τη συμπλήρωση και ενίσχυση του δυναμικού τους από άποψη κλινών ή/και κλινικών, την ανανέωση του ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού τους. Επίσης, απαιτείται η καλύτερη δικτύωση των υποδομών υγείας (ιδίως των πρωτοβάθμιων κέντρων), η χρήση νέων τεχνολογιών (τηλεϊατρικής) καθώς και η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

¹³ Στοιχεία από Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, και ΕΣΥΕ (κλίνες Στερεάς Ελλάδας).

Σε ότι αφορά της δομές πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει αναλυτικά τις υφιστάμενες δομές σε κάθε Περιφέρεια. Σε σχέση με το σύνολο της χώρας οι τρεις Περιφέρειες παρουσιάζουν κάποιες διαφοροποιήσεις, στην κατανομή των επιμέρους δομών. Είναι γεγονός όμως, ότι, δεν υπάρχουν αναλυτικές καταγραφές των αναγκών για κάθε είδους σχετική δομή. Επομένως, δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν οι ελλείψεις που υπάρχουν, ώστε να υπάρξει αντίστοιχη πρόβλεψη για την υλοποίησή τους.

Δομές Πρόνοιας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

	Θεσσαλία	Ήπειρος	Στερεά Ελλάδα	Χώρα
ΕΚΑΚΒ	0	0	0	14
ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ	1	1	3	24
ΚΑΦΚΑ	2	1	0	15
Κέντρα Παιδικής Μέριμνας - Παιδουπόλεις	1	5	1	21
Ε.Ι. Κωφών - ΚΕΑ Τυφλών	0	0	0	6
ΘΧΠ - Οίκοι Ευγηρίας - Κ. Περιθαλψης Παιδιών	3	3	3	32
Βρεφονηπιακοί Σταθμοί	104	95	77	1619
Κέντρα Παιδικής Μέριμνας	2	8	7	98
Ειδικά Σχολεία	17	15	8	227
Ειδικές Εστίες	1	2	1	9
ΚΑΑ	3	3	1	74
ΚΑΠΗ	59	15	24	607
Γηροκομεία	5	5	7	117
Θεραπευτήρια	4	2	6	58
Ξενώνες	0	0	1	6
Κατασκηνώσεις	5	0	2	38
ΜΚΟ	54	44	25	838
Σύλλογοι	0	2	0	71
Φορείς - Ιδρύματα	1	7	3	94

Πηγή: Υπουργείο Υγείας – Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόνοιακός Χάρτης (2002) ΤΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού

Όσον αφορά την κοινωνική συνοχή, ορισμένες αναλύσεις που προηγήθηκαν ήδη φωτίζουν αυτό το σύνθετο ζήτημα από ορισμένες απόψεις (πχ. η ύπαρξη ειδικών ομάδων του πληθυσμού, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, με αυξημένα ποσοστά ανεργίας). Μια άλλη πτυχή του ζητήματος είναι ο κίνδυνος φτώχειας. Στον επόμενο πίνακα παρατίθενται σχετικά στοιχεία.

Πίνακας 25 Ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας

	Ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές 2003
ΕΛΛΑΔΑ	21,10%
Θεσσαλία	26,00%
Ήπειρος	36,32%
Στερεά Ελλάς	29,30%

Πηγή: ΕΣΥΕ (Περιφερειακοί Λογαριασμοί 2001-2003 Προσωρινά Στοιχεία, Μάρτιος 2005; Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/2005, Νοέμβριος 2005), ΕΚΚΕ-ΙΚΠ (Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδος: 2003-2004, Σεπτέμβριος 2005).

Όπως φαίνεται στον πίνακα, και στις τρεις περιφέρειες το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι υψηλότερο του μέσου όρου της χώρας, με ιδιαίτερη αρνητικές συνθήκες στην Ηπειρο αλλά και στην–θεωρητικά περιφέρεια phasing in–Στερεά Ελλάδα.

Μια άλλη πτυχή της κοινωνικής συνοχής είναι το ποσοστό των αλλοδαπών στον πληθυσμό. Με αναλογία μεταναστών στον ελληνικό πληθυσμό 7,0% (2001, ΕΣΥΕ), στη ΧΕ το αντίστοιχο μέγεθος είναι 5,1%, με υψηλότερη τιμή στη Στερεά Ελλάδα (6,5%) και χαμηλότερες στην Ηπειρο και τη Θεσσαλία (4,4% και 4,2% αντίστοιχα). Η παρουσία μεταναστών έχει θετικές συνέπειες (δημογραφικές εξελίξεις, αλλά επίσης εργατικό δυναμικό για ορισμένους κλάδους της οικονομίας) αλλά θέτει και προφανείς προκλήσεις ενσωμάτωσης και κοινωνικής ένταξης.

Άλλη πτυχή της κοινωνικής συνοχής είναι η παρουσία ειδικών ομάδων όπως οι τσιγγάνοι, σημαντικός αριθμός των οποίων είναι εγκατεστημένος στη Θεσσαλία. Οι ανάγκες που προκύπτουν συμπεριλαμβάνουν την εκπαίδευση, κατάρτιση, στέγαση, αστικοδημοτική τακτοποίηση και ιατροκοινωνική φροντίδα.

Εξαιρετικά σημαντική πτυχή της κοινωνικής συνοχής είναι, επίσης, η ισότητα των φύλων. Ως γνωστόν, η Στρατηγική της Λισσαβόνας θέτει ως στόχο να φτάσει η απασχόληση των γυναικών το 2010 στο 60%. Όσον αφορά το στόχο αυτό αλλά και γενικότερα την ισότητα των δύο φύλων, γενικά υπάρχουν στη ΧΕ ΘΣΗ προβλήματα και ανισότητες.

Στην Ηπειρο παρατηρείται το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών¹⁴ (15-64 ετών) είναι ελαφρά μικρότερο του μέσου εθνικού: 43% έναντι 45% (το ποσοστό αυτό είναι 57% στην ΕΕ15 και 5% στην ΕΕ15, είναι δηλ. ήδη μικρό σε εθνικό επίπεδο. Η ανεργία των γυναικών είναι επίσης υψηλότερη της μέσης εθνικής, αλλά με μεγαλύτερη απόκλιση από τον προηγούμενο δείκτη (19% έναντι 15,3%) που και πάλι είναι σαφώς δυσμενέστερος από ότι στην ΕΕ. Κατά την τελευταία δετία υπήρξε μείωση του ενλόγω δείκτη, ακριβώς όσο και σε επίπεδο χώρας.

Στη Θεσσαλία παρατηρείται το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (15-64 ετών) είναι οριακά ανώτερο του μέσου εθνικού: 46% έναντι 45%, που όμως απέχει πολύ, όπως προαναφέρθηκε, από τα ευρωπαϊκά επίπεδα. Η ανεργία των γυναικών είναι ελαφρά υψηλότερη της μέσης εθνικής, αλλά αισθητά υψηλότερη από ότι στην ΕΕ. Διαπιστώθηκε πάντως κατά την τελευταία δετία μείωση του ενλόγω δείκτη, μεγαλύτερη από ότι σε επίπεδο χώρας.

Στη Στερεά Ελλάδα παρατηρείται το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (15-64 ετών) είναι αισθητά χαμηλότερο του ήδη χαμηλού μέσου εθνικού: 40% έναντι 45%,. Η ανεργία των γυναικών είναι επίσης υψηλότερη της υψηλής με ευρωπαϊκά κριτήρια μέσης εθνικής. Διαπιστώθηκε πάντως κατά την τελευταία δετία μείωση του ενλόγω δείκτη, μεγαλύτερη από ότι σε επίπεδο χώρας. Επίσης, ως προς την επιχειρηματικότητα των γυναικών καταγράφεται σημαντική ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων αν χρησιμοποιηθεί ως αντιπροσωπευτικός δείκτης το ποσοστό ίδρυσης νέων ατομικών επιχειρήσεων 2003-2004 (Στοιχεία: Έκθεση Επιχειρηματικότητας ΠΣΤΕ 2005, ΚΕΤΑ), εφόσον οι ιδρύσεις από γυναίκες αποτελούν μόνο το ¼ των συνολικών.

¹⁴ Τα αναφερόμενα στη συνέχεια μεγέθη, εκτός από τις περιπτώσεις που διευκρινίζεται διαφορετικά, προέρχονται από το τμήμα «Αγορά εργασίας-απασχόληση» του παρόντος.

1.11 Διοικητική ικανότητα της Δημόσιας Διοίκησης

Τόσο η ΕΕ όσο και η Ελλάδα αναγνωρίζουν ως βασική προτεραιότητα της νέας προγραμματικής περιόδου την βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων της δημόσιας διοίκησης.

Οι αναθεωρημένοι στόχοι της Λισσαβόνας¹⁵ προσδιορίζουν μια σειρά από διαρθρωτικά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν και θέτουν μια σειρά από κατευθυντήριες οδηγίες. Κεντρικό ζήτημα το οποίο συνδέεται άμεσα με την βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και στο επίπεδο του σχεδιασμού και της διοίκησης των πολιτικών και στο επίπεδο της εφαρμογής των πολιτικών, αποτελεί η βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου.

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης της χώρας παρουσιάζεται με βάση τους τρεις τομείς που συνιστούν τους βασικούς συντελεστές της διοικητικής ικανότητας που αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό, το κανονιστικό πλαίσιο, τις δομές και τα συστήματα.

Οι τρεις αυτοί διακριτοί συντελεστές συνδέονται στενά μεταξύ τους. Αποτέλεσμα της σύνδεσης αυτής είναι ότι δυσλειτουργίες σε καθένα από τους συντελεστές αυτούς δημιουργούν δυσλειτουργίες και στους άλλους συντελεστές, ενώ, αντίστοιχα, βελτιώσεις και αλλαγές σε καθένα από τους συντελεστές αυτούς απαιτούν συμπληρωματικές βελτιώσεις και αλλαγές στους υπόλοιπους συντελεστές.

Το συνδυασμένο αποτέλεσμα της κατάστασης αυτών των τριών αυτών συντελεστών είναι αυτό που δημιουργεί το προϊόν της δημόσιας δράσης σε ότι αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών και την παραγωγή υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση στις τρεις περιφέρειες της ΧΕ, αν και με διαφοροποιήσεις, εμφανίζει χαρακτηριστικά τυπικά της χώρας. Υπάρχουν σημαντικές υποδομές τοπικής και περιφερειακής διακυβέρνησης και εκπροσώπησης. Διαπιστώνονται όμως προβλήματα, που έχουν να κάνουν με τα ζητήματα αυτοτέλειας των ΟΤΑ στην αναπτυξιακή και χωροταξική διαδικασία, την επικάλυψη αρμοδιοτήτων ή/ και τη συχνά παρατηρούμενη σύγκρουση ευθυνών και αρμοδιοτήτων μεταξύ των επί μέρους επιπέδων διοίκησης, με ελλείψεις στη στελέχωση των δημόσιων οργανισμών και υπηρεσιών, με την απουσία σύγχρονων μεθόδων μανάτζμεντ και συστημάτων αξιολόγησης, στην απουσία συστημάτων ενιαίας διακυβέρνησης σε επίπεδο πολεοδομικών συγκροτημάτων ή/και μελλοντικών διπόλων, συνεργασιών και δικτυώσεων. Τέλος, προβλήματα υπάρχουν και σε ειδικά ζητήματα όπως είναι η χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, το μάρκετινγκ του τόπου και η προβολή, η κατάρτιση και δια βίου εκπαίδευση των στελεχών.

¹⁵ EC, 2005, Working together for Europe's future - Integrated guidelines for growth and jobs (2005-2008)

1.12 Χωρική συνεργασία

Το τμήμα αυτό διαρθρώνεται ανά περιφέρεια, δεδομένου ότι αντίστοιχα διαρθρωμένες ήταν και οι σχετικές παρεμβάσεις.

Η Περιφέρεια Ηπείρου από την περίοδο 1990 και εντεύθεν υλοποίησε πολλά έργα διαπεριφερειακής συνεργασίας, μέσω Προγραμμάτων ανταλλαγής εμπειριών και Κοινοτικών πρωτοβουλιών: Βασικά προγράμματα στα οποία συμμετείχε ήταν τα εξής:

- Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών PACTE I, GRE-DEN-SCO,
- Πρόγραμμα ανταλλαγής εμπειριών PACTE II, TOURNONCOAST,
- Καινοτόμες δράσεις άρθρου 10 ΕΤΠΑ: Temeten, Rise, Reppis, Terra-Coastlink, Progress.
- PRINCE : Προετοιμασία για το euro
- Κοινοτική Πρωτοβουλία Adapt
- Κοινοτική Πρωτοβουλία Rafael
- Κοινοτική Πρωτοβουλία Recite II
- ECOS-OUVERTURE, EDEN, Balancing Economic Development and Environmental Planning for tourism in rural Europe
- LIFE- (Περιβάλλον) ΘΥΑΜΙΣ: Δράσεις για την προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης στις λεκάνες απορροής και τις εκβολές δυο ποταμών-Η περίπτωση του Καλαμά και του Lymheg Μεγάλης Βρετανίας.

Όσον αφορά στην διασυνοριακή συνεργασία, η Περιφέρεια Ηπείρου υλοποίησε και υλοποιεί έργα μέσω του Interreg Ελλάδα-Αλβανία και Ελλάδα-Ιταλία.

Στην Θεσσαλία, υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται ένας μεγάλος αριθμός προγραμμάτων με διαπεριφερειακό χαρακτήρα. Ενδεικτικά αναφέρονται

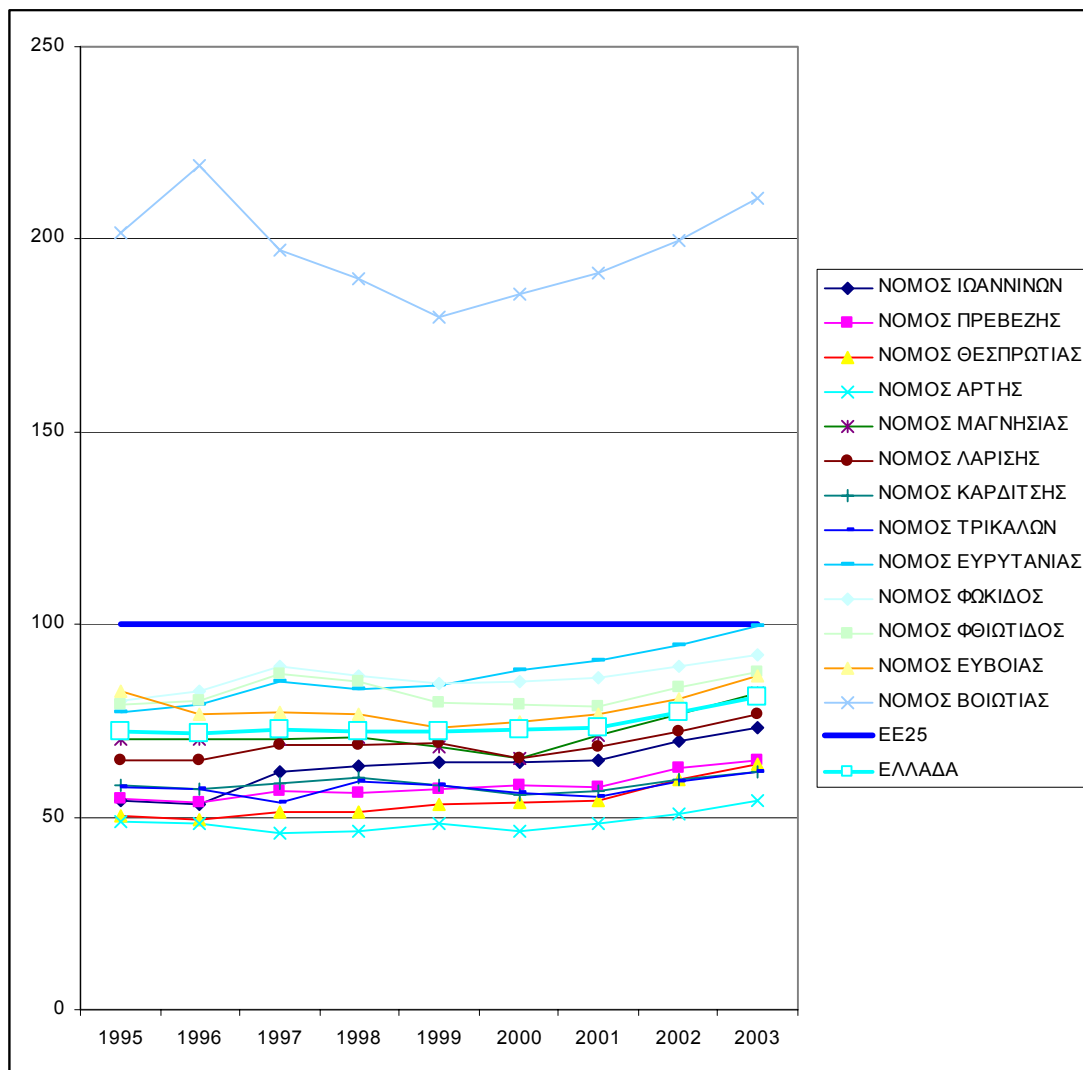
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ
RIS/ RIS +	Διαγνωστικές εκθέσεις τομεακού χαρακτήρα
ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	CRPM COASTAL REGIONS CAR FREE CITIES/ ACCESS - 70 ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ Δράσεις: ανταλλαγή εμπειριών για ήπιες μορφές μετακινήσεων, workshops, projects, tram, αστικές συγκοινωνίες, ΜΜΣ. Υποδίκτυο των EUROCITIES/ Χρηματοδότηση από Εθνική και συνδρομή στο δίκτυο. Clusters ΕΠΑΝ (επιχειρησιακά σχέδια περιβαλλοντικά) Velo cities (διεθνές δίκτυο πόλεων με ποδήλατο)
Εθνικά δίκτυα	Δίκτυο Ρομ
INVENT	Μελέτες/ Δράσεις καινοτομίας, έρευνας παραγωγής προϊόντων και νέων συστημάτων ποιότητας.
LEADER PLUS	Δράσεις συνεργασίας και δικτύωσης περιοχών σε θέματα αγροτικού τουρισμού, μικρών επιχειρήσεων αγρωτικού και λοιπών τομέων της οικονομίας, νέων τεχνολογιών και τεχνογνωσίας, περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ
INTERREG	Μελέτες και soft δράσεις μεταφοράς τεχνογνωσίας

INTERRACT	Συνεργασίες δικτύων για μεταφορά τεχνογνωσίας
URBAN	Μεταφορά τεχνογνωσίας στον επιχειρησιακό σχεδιασμό των πόλεων
URBACT	Συνεργασίες δικτύων για μεταφορά τεχνογνωσίας
ΚΠ EQUAL	Ανθρώπινοι, Ισότητα, Πιστοποίηση Προσόντων, Διακρίσεις
ΑΡΘΡΟ 6	Τοπικές Στρατηγικές για την Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι, Επιχειρηματικότητα
LEONARDO/ SOCRATES/ GRUNDWICK/ ERASMUS YOUTH	Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Ανταλλαγές φοιτητών, εκπαιδευτικών, Ανάπτυξη εκπαιδευτικών Εργαλείων και Επαγγελματικών Προσόντων
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (DG R&D)	Έρευνα και ανάπτυξη νέων Προϊόντων- Καινοτομίας
ΠΙΝΔΟΣ / Εθνικό πρόγραμμα ΠΔΕ	Δράσεις βασικών υποδομών: οδοποιία, πολιτιστικά, ανάδειξη και αναπλάσεις οικισμών και πολιτιστικών μνημείων, δικτύωση επιχειρήσεων και ομάδων παραγωγών με σήμα – ονομασία προέλευσης ΠΙΝΔΟΣ, ενημέρωση και διαβούλευση φορέων και κατοίκων, επιχειρηματικότητα (χρηματοδότηση επιχειρήσεων)
Προγράμματα ΓΓΕΤ	Έρευνα και ανάπτυξη νέων Προϊόντων- Καινοτομίας
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΙΝΔΟΣ	Ποιότητα και συνεργασία, σήματα ποιότητας σε προϊόντα και υπηρεσίες της Ορεινής Πίνδου.
Εθνικά δίκτυα	Δίκτυα ΕΠΕΑΕΚ II

1.13 Περιφερειακή ανάλυση-ανισότητες

Εχει ήδη γίνει αναφορά στην ύπαρξη γεωγραφικών και αναπτυξιακών διαφοροποιήσεων μεταξύ των τριών Περιφερειών που απαρτίζουν την Χωρική Ενότητα Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου. Η πραγματική εικόνα, ωστόσο, είναι πιο σύνθετη, γιατί οι διαφοροποιήσεις εδράζονται ενίοτε σε ακόμα χαμηλότερο γεωγραφικό-διοικητικό επίπεδο, το νομό, ή σε υποσύνολα των νομών (που ενίοτε μπορεί να συγκροτούν διανομαρχιακές ζώνες). Σημασία έχει, επίσης, η διαχρονική τάση.

Σε επίπεδο νομού, η εξέλιξη του ΑΕΠκκ παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα.

Η σημερινή κατάσταση στην οποία έχουν οδηγήσει οι διαχρονικές εξελίξεις παρουσιάζονται, εξάλλου, στον επόμενο πίνακα και τον αντίστοιχο χάρτη¹⁶.

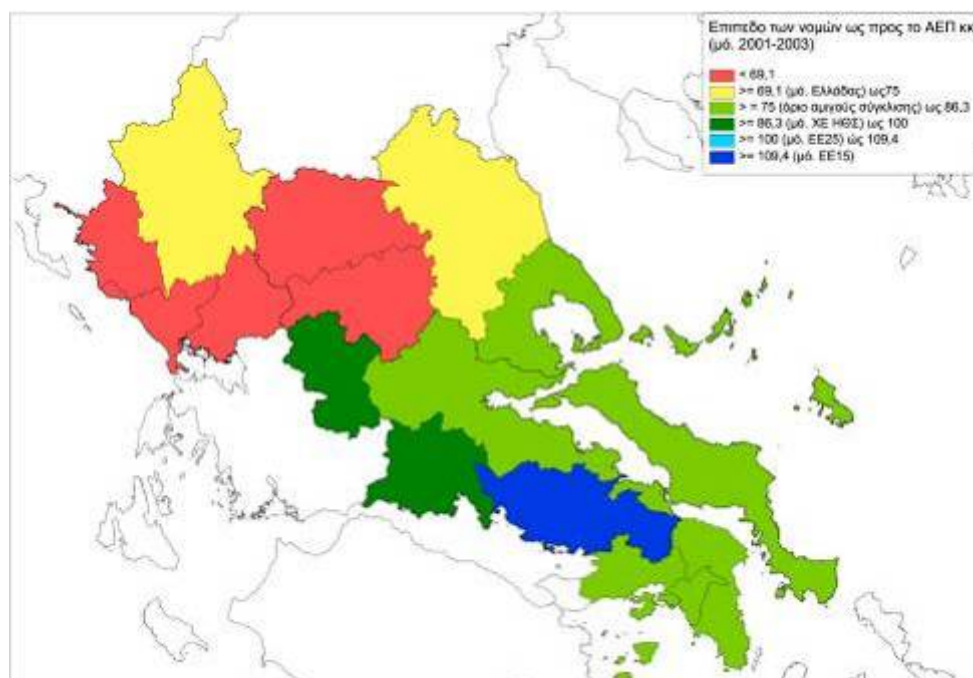
¹⁶ Ενδεικτικά σημειώνεται και η Αττική.

Πίνακας 26 ΑΕΠκκ Νομών (σε ΜΑΔ)

	ΑΕΠ κκ, 2003	ΕΕ15		>ΕΕ25		> ΧΕ ΘΣΗ	>ΕΛΛΑΔ Α	>Περιφέρειας
		>μό.	>75%μό	>μό.	>75%μό			
ΕΕ15	109,1							
ΕΕ25	100							
ΕΛΛΑΔΑ	81,1							
Π. Αττικής	86,7							
ΧΕ ΘΣΗ	86,3		●		●		●	
Π. Ηπείρου	66,4							▨
Π. Στερεάς Ελλάδας	115,7	●	●	●	●	●	●	▨
Π. Θεσσαλίας	73,2							▨
N. Αρτης	54,2							□
N. Ιωαννίνων	73,1							■
N. Θεσπρωτίας	63,7							□
N. Πρεβέζης	64,5							□
N. Βοιωτίας	210,8	●	●	●	●	●	●	■ ■
N. Εύβοιας	86,8		●		●	●	●	□
N. Ευρυτανίας	99,4		●		●	●	●	□
N. Φθιώτιδας	87,8		●		●	●	●	□
N. Φωκίδας	92,2		●		●	●	●	□
N. Καρδίτσας	62,0							□
N. Λάρισας	76,5				●			■
N. Μαγνησίας	82,4		●		●			■
N. Τρικάλων	61,9							□

Πηγή: ΕΣΥΕ 2004

Τελευταία στήλη: ■■>150%, ■>100%, □>75%, Χ<75%

Ο Ν. Βοιωτίας παρουσιάζει μια σαφώς διαφορετική εικόνα υψηλής ανάπτυξης από το σύνολο των υπολοίπων νομών της Χωρικής Ενότητας ΘΣΗ, σήμερα αλλά και διαχρονικά. Πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για στατιστική συνέπεια της καταγραφής στο Νομό της

παραγωγής μεγάλων μονάδων μεταποίησης που έχουν διαχυθεί (λόγω του αναπτυξιακού νόμου, αλλά και εξαιτίας πιέσεων του περιβαλλοντικού και χωρικού σχεδιασμού) από την Απτική–σχετικές αναφορές έχουν γίνει ήδη κατά την ανάλυση της αναπτυξιακής εικόνας της Στερεάς Ελλάδας συνολικά. Η πραγματική ανάπτυξη του Νομού είναι οπωσδήποτε χαμηλότερη (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι, σε κάποιο βαθμό, δεν έχει σχετικά υψηλό ΑΕΠκκ).

Πέρα από τη Βοιωτία, η διαχρονική εξέλιξη όλων των νομών της ΧΕ είναι γενικά αυξητική, αλλά με διατήρηση κατά κανόνα της σχετικής θέσης μεταξύ τους. Φαινόμενα νομών που κάνουν άλματα είναι περιορισμένα. Επισημαίνονται πάντως τρεις μη τυπικές περιπτώσεις: (i) Ο Ν. Ευρυτανίας έχει παρουσιάσει πολύ σαφή βελτίωση της σχετικής του θέσης, φθάνοντας πρόσφατα στο μέσο επίπεδο της χώρας. (ii) Ο Ν. Εύβοιας παρουσίασε αισθητή κάμψη κατά το μεγαλύτερο τμήμα της δεκαετίας του '90, αλλά παρουσιάζει φαινόμενα ανάκαμψης (χωρίς να έχει ανακτήσει όλο το χαμένο έδαφος). (iii) Αισθητή βελτίωση παρουσίασαν οι Ν. Ιωαννίνων και–σε χαμηλότερο μέσο επίπεδο–Πρεβέζης.

Όσον αφορά τη σημερινή κατάσταση, υπάρχει μια σαφής πρωτοκαθεδρία της Στερεάς Ελλάδας και σε επίπεδο νομών. Όχι μόνο η Βοιωτία αλλά και οι υπόλοιποι νομοί της περιφέρειας έχουν ΑΕΠκκ υψηλότερο του μο. της ΧΕ ΘΣΗ, ενώ κανείς νομός εκτός Στερεάς Ελλάδας με εξαίρεση τη Μαγνησία δεν καταλαμβάνει ανάλογα υψηλή θέση. Όλοι οι νομοί, επίσης, βρίσκονταν, πλέον, το 2003 σε επίπεδο phasing in¹⁷.

Σε όλες τις περιφέρειες υπάρχουν, εξάλλου ενδοπεριφερειακές ανισότητες ανάπτυξης σε επίπεδο νομού (διανομαρχιακές). Στη Στερεά Ελλάδα η απόσταση μεταξύ του πρώτου νομού (Βοιωτία)–που υπερβαίνει το μο. της Περιφέρειας (182%)–και των υπολοίπων είναι πολύ μεγάλη (για τους λόγους που έχουν προαναφερθεί)· οι υπόλοιποι νομοί τοποθετούνται στο ίδιο επίπεδο, προφανώς κάτω του περιφερειακού μο., χωρίς έντονες διανομαρχιακές διαφορές (μεταξύ 75% και 86%). Στην Ηπειρο υπάρχει μια τομή μεταξύ του πιο αναπτυγμένου Ν. Ιωαννίνων που υπερβαίνει τον περιφερειακό μο. (110%) και των υπολοίπων τριών που βρίσκονται κάτω από αυτόν (μεταξύ 82% και 97%) χωρίς όμως μεγάλη διαφορά από αυτόν ή μεταξύ τους. Στη Θεσσαλία παρατηρείται μια διαφοροποίηση μεταξύ των νομών Λάρισας με 105% και Μαγνησίας με 113% του μο της Περιφέρειας και των νομών Καρδίτσας με 85% και Τρικάλων με 85%, επίσης, του μο. της Περιφέρειας Συνολικά, πάντως, οι παρατηρούμενες ενδοπεριφερειακές/διανομαρχιακές ανισότητες δεν είναι πολύ διευρυμένες. Υπάρχουν άλλης χωρικής μορφής αναπτυξιακές ανισότητες (ενδονομαρχιακές, ανά κατηγορίες χώρου π.χ., ορεινές – πεδινές – αστικές περιοχές με συνοικίες υποβαθμισμένες, καθώς και ζώνες μονοκαλλιέργειας) αλλά τα στοιχεία με όρους ΑΕΠκκ δεν είναι διαθέσιμα κάτω του νομού, ώστε να επιτρέψουν μια σχετική διερεύνηση.

Μια διαφορετική προσέγγιση της διαφοροποίησης μεταξύ των νομών δίνει, ακριβώς, ο «Συνθετικός Δείκτης Ευημερίας και Ανάπτυξης» (ΣΔΕΑ)¹⁸. Ο δείκτης αυτός δεν υποκαθιστά, προς το παρόν τουλάχιστον, το ΑΕΠκκ ως δείκτης του επιπέδου ανάπτυξης, αλλά

¹⁷ Με το μό. 2001-2003, που λήφθηκε υπόψη για τον χαρακτηρισμό των περιφερειών ως προς τους Στόχους των Διαρθρωτικών Ταμείων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 τα μεγέθη ήταν ελαφρά χαμηλότερα, και ο Ν. Εύβοιας έχανε οριακά θέση phasing in και γινόταν phasing out.

¹⁸ Βλ. Πετράκος Γ. «Περιφερειακές ανισότητες και περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα», στο Αειχώρος, 2004, τ. 3.

δίνει σε κάθε περίπτωση μια συνθετική εικόνα του επιπέδου ευημερίας βασισμένος σε ένα ευρύ σύνολο μεταβλητών.

	ΑΕΠκκ. μέσος όρος 2001-2003, σειρά κατάταξης μεταξύ των 51 νομών της χώρας	ΣΔΕΑ, σειρά κατάταξης μεταξύ των 51 νομών της χώρας	ΣΔΕΑ, σειρά κατάταξης μεταξύ των 13 νομών της ΧΕ ΘΣΗ
Ν. Αρτης	51	46	10
Ν. Θεσπρωτίας	42	49	12
Ν. Ιωαννίνων	30	21	3
Ν. Πρεβέζης	38	38	9
Ν. Καρδίτσας	41	48	11
Ν. Λάρισας	26	23	4
Ν. Μαγνησίας	20	9	1
Ν. Τρικάλων	43	32	6
Ν. Βοιωτίας	1	15	2
Ν. Ευβοίας	17	27	5
Ν. Ευρυτανίας	5	51	13
Ν. Φθιώτιδας	14	33	7
Ν. Φωκίδας	7	37	8

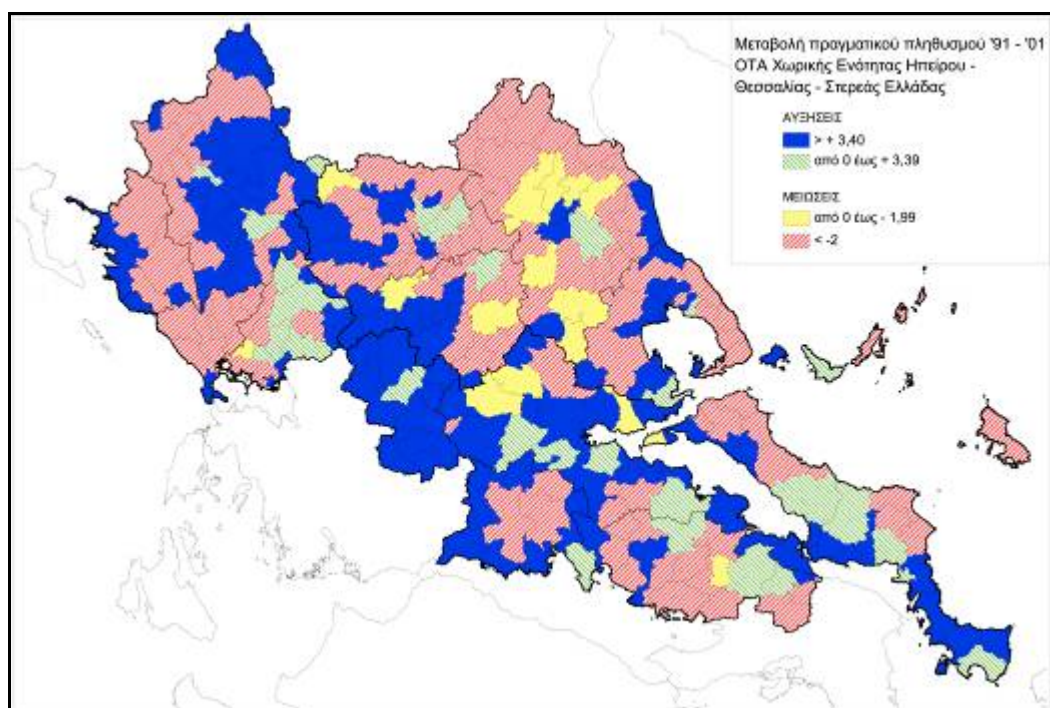
Η εικόνα που προκύπτει παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με αυτή του ΑΕΠκκ. Επισημαίνονται, πχ., η χαμηλότερη θέση της Βοιωτίας από τη Μαγνησία, ή η πολύ χαμηλή θέση της Ευρυτανίας. Αν και τα πορίσματα του ΣΔΕΑ πρέπει να ερμηνεύονται προσεκτικά, με συνυπολογισμό των μεθοδολογικών υποθέσεων του, φαίνεται αναμφίβολο ότι από διαρθρωτική άποψη, η εικόνα που δίνει το ΑΕΠκκ δεν αντικατοπτρίζει πλήρως το επίπεδο ανάπτυξης.

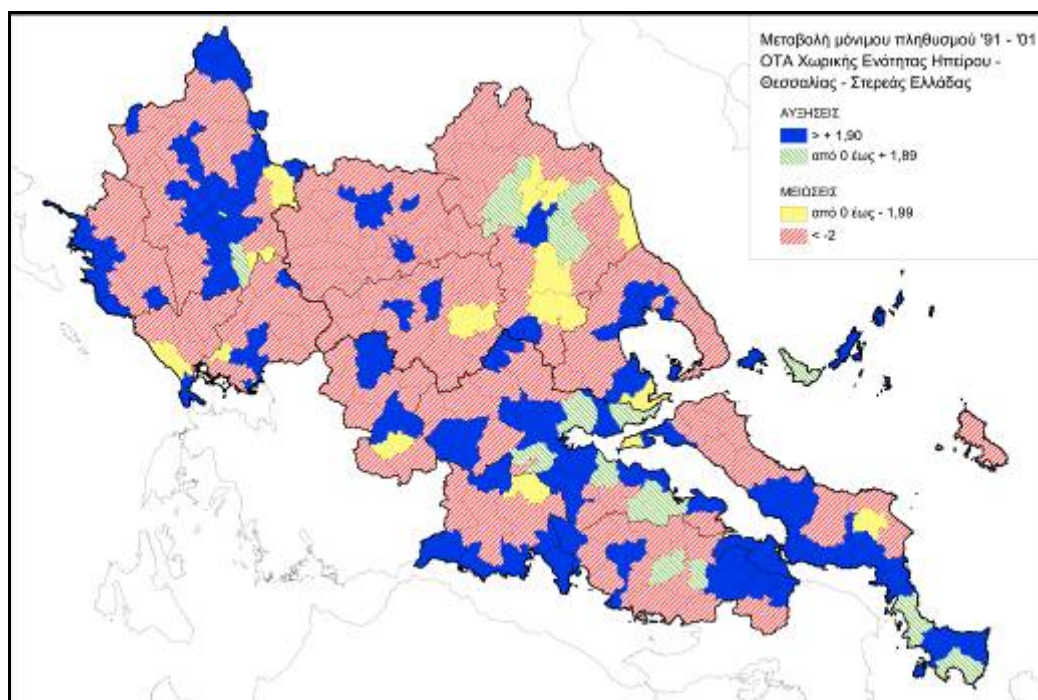
Μια άλλη σημαντική μεταβλητή για την εξακρίβωση των χωρικών διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων είναι η μεταβολή του πληθυσμού. Η σύνδεση με το επίπεδο ανάπτυξης είναι διπλή. Αφενός, η προσέλευση/απώθηση πληθυσμού δεν είναι ανεξάρτητη από τις δυνατότητες εισοδήματος και απασχόλησης που προσφέρει μια περιοχή σε μια δεδομένη περίοδο. Αφετέρου, η πληθυσμιακή δυναμική αποτελεί παράγοντα που επηρεάζει τις μελλοντικές αναπτυξιακές προοπτικές μιας περιοχής. Μια εικόνα των πληθυσμιακών εξελίξεων στη ΧΕ ΘΣΗ δίνουν ο πίνακας και οι δύο χάρτες που ακολουθούν.

Πίνακας 27 Πληθυσμιακές εξελίξεις

	Πραγματικός πληθυσμός			Μόνιμος πληθυσμός	
	1991	2001	Ποσοστό 2001 στη ΧΕ ΘΣΗ	Μεταβολή 91-01	
ΕΛΛΑΔΑ	10.251.336	10.961.758		7,0%	7,0%
ΧΕ ΘΣΗ	1.656.377	1.713.037	100%	3,4%	1,9%
Π. Ηπείρου	339.576	353.820	20,7%	4,2%	2,8%
Π. Στερεάς Ελλάδας	582.212	605.329	35,3%	2,6%	1,5%
Π. Θεσσαλίας	734.589	753.888	44,0%	4,0%	1,8%
Ν. Αρτης	78.704	78.134	4,6%	-0,7%	-2,6%
Ν. Θεσπρωτίας	44.102	46.091	2,7%	4,5%	4,4%
Ν. Ιωαννίνων	158.142	170.239	9,9%	7,6%	5,4%
Ν. Πρεβέζης	58.628	59.356	3,5%	1,2%	1,9%
Ν. Καρδίτσας	126.841	129.541	7,6%	2,1%	-2,4%
Ν. Λάρισας	270.612	279.305	16,3%	3,2%	3,8%
Ν. Μαγνησίας	198.393	206.995	12,1%	4,3%	4,5%
Ν. Τρικάλων	138.743	138.047	8,1%	-0,5%	-3,9%
Ν. Βοιωτίας	134.040	131.085	7,7%	-2,2%	-1,2%
Ν. Ευβοίας	208.408	215.136	12,6%	3,2%	2,6%
Ν. Ευρυτανίας	24.307	32.053	1,9%	31,9%	-4,3%
Ν. Φθιώτιδας	171.274	178.771	10,4%	4,4%	3,8%
Ν. Φωκίδας	44.183	48.284	2,8%	9,3%	3,0%

Πηγή: ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Οι χάρτες αυτές απεικονίζουν τη μεταβολή πληθυσμού στο πολύ λεπτομερειακό γεωγραφικό επίπεδο του ΟΤΑ, επιτρέπονται μια διερεύνηση των ενδονομαρχιακών ανισοτήτων, που δεν είναι δυνατή με όρους ΑΕΠκκ. Παρατίθενται δύο χάρτες, επειδή σε μερικές περιπτώσεις η μεταβολή του πραγματικού πληθυσμού (πληθυσμού της ημέρας της απογραφής) παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από τη μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού.

Με τη συνήθη προσέγγιση του πραγματικού πληθυσμού, διαμορφώνεται μια μη αναμενόμενη σχετικά ενιαία εσωτερική ορεινή ζώνη, που τέμνει και τις τρεις περιφέρειες, με υψηλές πληθυσμιακές αυξήσεις κατά την περασμένη δεκαετία. Αντίθετα, οι μειώσεις πληθυσμού εντοπίζονται στις πεδινές περιοχές των τριών περιφερειών, στην περίπτωση αυτή συγκροτώντας διαφορετικές ζώνες ανά περιφέρεια, λόγω ακριβώς της ύπαρξης της προηγούμενης πληθυσμιακή δυναμικής διαπεριφερειακής ζώνης που τις διαχωρίζει. Το τελικό σχήμα είναι βέβαια πιο σύνθετο, με διάσπαρτες κηλίδες διαφορετικού χαρακτήρα από τον κυρίαρχο, αλλά η γενική εικόνα είναι η προαναφερθείσα.

Η χρήση ως μεταβλητής του μόνιμου πληθυσμού δίνει μια αρκετά διαφορετική εικόνα. Η πληθυσμιακή αναιμία των πεδινών ζωνών παραμένει, αλλά ο ορεινός διαπεριφερειακός «κορμός» πληθυσμιακής αύξησης έχει εξαφανιστεί, ιδίως στη Θεσσαλία και τη ΒΔ Στερεά Ελλάδα, με αντίστοιχη γεωγραφική διεύρυνση της ζώνης των μειώσεων. Ως εκ τούτου, οι τρεις περιφερειακές φθίνουσες ζώνες πραγματικού πληθυσμού έχουν συγχωνευθεί σε μια κυρίαρχη διαπεριφερειακή ζώνη φθίνοντος μόνιμου πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, οι μεγάλες διαφοροποιήσεις της εικόνας μεταξύ των δύο μορφών μέτρησης του πληθυσμού εντοπίζονται κατά πρώτον στην Ευρυτανία, όπου η μη ρεαλιστική αύξηση του πραγματικού πληθυσμού κατά 31,9% δίνει τη θέση σε σημαντική μείωση κατά 4,3%, με (προφανώς όχι τόσο τεράστιες) ανάλογου χαρακτήρα αποκλίσεις στο Ν. Καρδίτσας. Υπάρχουν και άλλες αποκλίσεις, αλλά μικρότερης έντασης.

Συνοψίζοντας, πρέπει να είναι σαφές ότι αυτό που προκύπτει με βάση το μόνιμο πληθυσμό είναι ότι *δεν υπάρχει μια γενικευμένη τάση πληθυσμιακής αύξησης στα ορεινά* (όπως προκύπτει από τον πραγματικό πληθυσμό) *δεν στοιχειοθετείται, ωστόσο, μια αντίστροφη κατάσταση, δηλ. μια γενικευμένη τάση χειρότερων πληθυσμιακών εξελίξεων στα ορεινά*. Αυτό που μάλλον προκύπτει είναι μια κυρίαρχη τάση πληθυσμιακής μείωσης που πλήττει ενγένη με παρόμοιο τρόπο όλες τις περιοχές, ανεξαρτήτως του φυσικογεωγραφικού χαρακτήρα τους. Μια προσεκτική επισκόπηση υποδεικνύει ότι ο μόνος συστηματικός παράγοντας αύξησης του πληθυσμού είναι η ύπαρξη αστικού κέντρου. Με άλλα λόγια, η κυρίαρχη αντίθεση όσον αφορά τις πληθυσμιακές εξελίξεις είναι αυτή μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Οι προαναφερθείσες συνέπειες της ΚΑΠ κάνουν αυτή τη διαπίστωση εύλογη, ενώ επιπλέον καθιστούν πολύ πιθανή μια περαιτέρω εντατικοποίηση της αστυφιλίας στα προσεχή χρόνια, δηλ. κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Η γενικευμένη δημογραφική αδυναμία (φυσική κίνηση του πληθυσμού) θα λειτουργήσει μάλλον ενισχύοντας, σε πρώτη φάση, αυτή την αντίθεση (σε δεύτερη φάση, αν συνεχιστεί, θα οδηγήσει σε μια γενικευμένη πληθυσμιακή αποψίλωση, αλλά μια τέτοια προοπτική τοποθετείται στη μετά το 2020 περίοδο).

Όσον αφορά τη διάρθρωση της οικονομικής βάσης, την εικόνα σε νομαρχιακό επίπεδο δίνει ο επόμενος πίνακας, που παρουσιάζει στοιχεία για την τομεακή δομή της απασχόλησης.

Πίνακας 28 Τομεακή κατανομή της απασχόλησης, 2001

	Απασχολούμενοι	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	%Πρωτογενή	%Δευτερογενή	%Τριτογενή	%Ανεργ
ΕΛΛΑΔΑ	4.101.717	591.625	891.969	2.401.733	15,2%	23,0%	61,8%	13,2%
ΕΛΛΑΔΑ χωρίς Αττική	2.522.527	570.686	528.974	1.300.695	23,8%	22,0%	54,2%	14,4%
ΧΕ ΘΣΗ	578.999	146.440	123.673	282.530	26,5%	22,4%	51,1%	13,2%
Ηπειρος	114.425	25.348	22.580	60.999	23,3%	20,7%	56,0%	14,8%
Στερεά Ελλάδα	198.114	46.668	49.342	89.476	25,2%	26,6%	48,2%	13,3%
Θεσσαλία	266.460	74.424	51.751	132.055	28,8%	20,0%	51,1%	12,5%
N. Αρτης	24.164	7.809	4.437	10.816	33,9%	19,2%	46,9%	13,8%
N. Θεσπρωτίας	15.375	4.425	2.895	7.733	29,4%	19,2%	51,4%	13,3%
N. Ιωαννίνων	54.496	6.843	11.775	32.662	13,3%	23,0%	63,7%	15,3%
N. Πρεβέζης	20.390	6.271	3.473	9.788	32,1%	17,8%	50,1%	15,4%
N. Καρδίτσας	41.357	17.516	5.535	17.505	43,2%	13,6%	43,2%	15,7%
N. Λάρισας	106.431	30.798	20.993	52.393	29,6%	20,1%	50,3%	10,8%
N. Μαγνησίας	71.495	11.771	16.218	39.043	17,6%	24,2%	58,2%	14,3%
N. Τρικάλων	47.177	14.339	9.005	23.114	30,9%	19,4%	49,8%	11,2%
N. Βοιωτίας	48.373	12.369	13.506	18.899	27,6%	30,2%	42,2%	13,0%
N. Ευβοίας	70.752	11.437	20.707	34.643	17,1%	31,0%	51,9%	14,0%
N. Ευρυτανίας	6.284	1.846	1.116	2.975	31,1%	18,8%	50,1%	14,5%
N. Φθιώτιδας	61.208	19.018	11.431	26.939	33,1%	19,9%	46,9%	12,1%
N. Φωκίδας	11.497	1.998	2.582	6.020	18,8%	24,4%	56,8%	16,2%

Τα κελιά που σημειώνονται με χρώμα επισημαίνουν τις περιπτώσεις σχετικά υψηλής συμμετοχής του αντίστοιχου τομέα στο νομό (τα πιο έντονα χρώματα υποδηλώνουν υψηλότερο ποσοστό)

Πηγή: ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ.

Όπως σε όλες τις περιφέρειες, έτσι και σε όλους τους νομούς ο τριτογενής συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό της απασχόλησης—σχεδόν πάντα κοντά στο, ή άνω του, ½ του

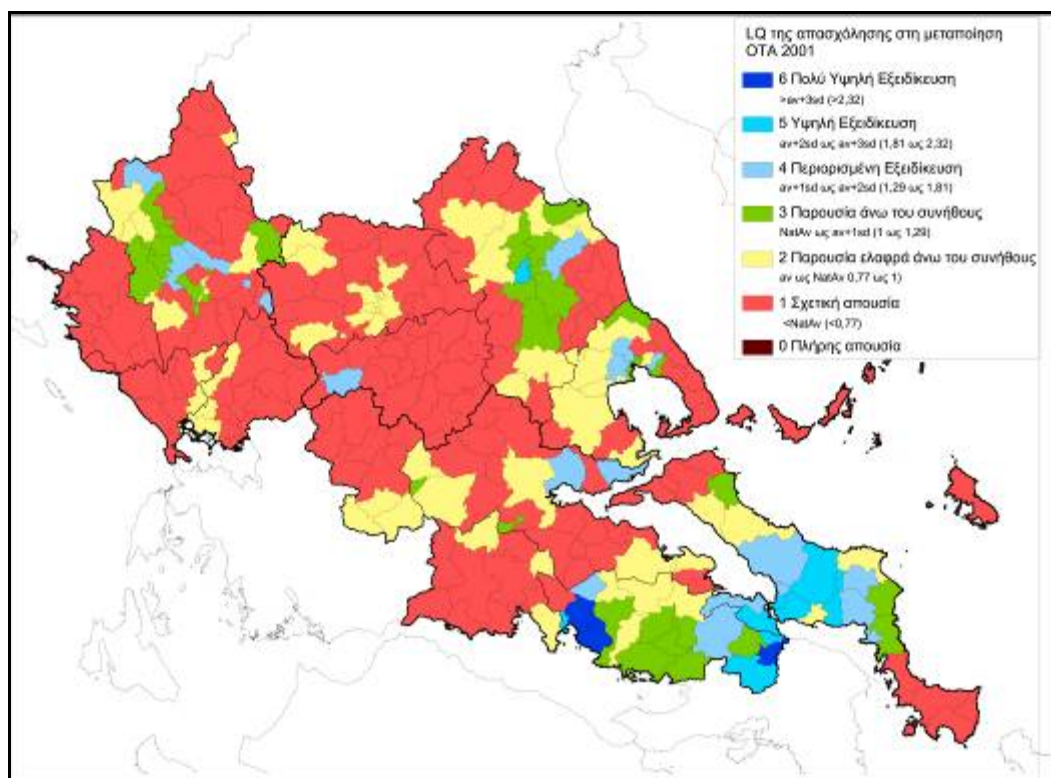
συνόλου. Η ήδη διαπιστωθείσα τριτογενοποίηση της οικονομίας της ΧΕ ΘΣΗ διαπιστώνεται έτσι και σε επίπεδο νομού, δηλ. είναι αρκετά διάχυτη, πλέον. Με δεδομένο αυτό το σημείο, πάντως, διαπιστώνεται ότι σε διάφορους νομούς υπάρχει σημαντική συμμετοχή στην απασχόληση και άλλων τομέων. Η σχετική σημασία των τριών τομέων γίνεται πιο φανερή αν τα νομαρχιακά ποσοστά συγκριθούν με το μό. της χώρας (με και χωρίς την Αττική) και της ΧΕ.

Από τους 13 νομούς, οι 9 έχουν απασχόληση στη γεωργία υψηλότερη της μέσης της ΧΕ ΘΣΗ. Μόνο σε μια περίπτωση το ποσοστό είναι ανώτερο του μέσου εθνικού (Ν. Ιωαννίνων), ενώ ακόμα και η Βοιωτία, με την υψηλή παρουσία μεταποίησης που έχει «διαχυθεί» από την Αττική έχει γεωργική απασχόληση άνω του εθνικού μό. Τα χαρακτηριστικά αυτά δείχνουν ότι με σχετικούς όρους η γεωργία (πρωτογενής) παραμένει σημαντικός τομέας για την Χωρική Ενότητα ΘΣΗ, και αυτό σημαίνει ότι οι πιθανές εξελίξεις (κίνδυνοι, αλλά και μερικώς ευκαιρίες) που συνδέονται με την ΚΑΠ θα είναι σημαντικές για την Χωρική Ενότητα ΘΣΗ κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Πιο διαφοροποιημένη είναι η περίπτωση του δευτερογενούς. Τέσσερις νομοί (Βοιωτία, Εύβοια, Φωκίδα, Μαγνησία) έχουν ποσοστό απασχόλησης υψηλότερο του εθνικού μό. Πρόκειται για φαινόμενα διαφορετικού χαρακτήρα: στις δύο πρώτες περιπτώσεις αντανακλούν τη χωρική διάχυση της μεταποίησης της Αττικής, στη Φωκίδα συνδέονται με την επεξεργασία ορυκτού πλούτου, ενώ η Μαγνησία αποτελεί περίπτωση παραδοσιακού κέντρου (που υπέστη πιέσεις αποβιομηχάνισης κατά την προηγούμενη δεκαετία αλλά παρουσιάζει ενδείξεις σταθεροποίησης→ανάκαμψης). Σχετικά υψηλό (>του μό. της Χωρικής Ενότητας ΘΣΗ) είναι και το ποσοστό του Ν. Ιωαννίνων. Οι υπόλοιποι νομοί–περισσότεροι από τους μισούς–παρουσιάζουν σχετική υστέρηση στο δευτερογενή (και κυρίως στη μεταποίηση).

Μια πιο αναλυτική από γεωγραφική άποψη εικόνα της χωρικής διαφοροποίησης του τμήματος του δευτερογενούς με το υψηλότερο αναπτυξιακό δυναμικό, της μεταποίησης, δίνει ο επόμενος χάρτης, που έχει κατασκευαστεί σε επίπεδο ΟΤΑ. Ως δείκτης έχει χρησιμοποιηθεί ο Λόγος Χωροθέτησης (Location Quotient-LQ) της απασχόλησης στον τόπο κατοικίας.¹⁹

¹⁹ Τιμές $LQ > 1$ υποδηλώνουν σχετική παρουσία του τομέα στην τοπική οικονομική βάση μεγαλύτερη της μέσης εθνικής, δηλ. εξειδίκευση. (Στοιχεία: ΕΣΥΕ, επεξεργασία ΣΑ)

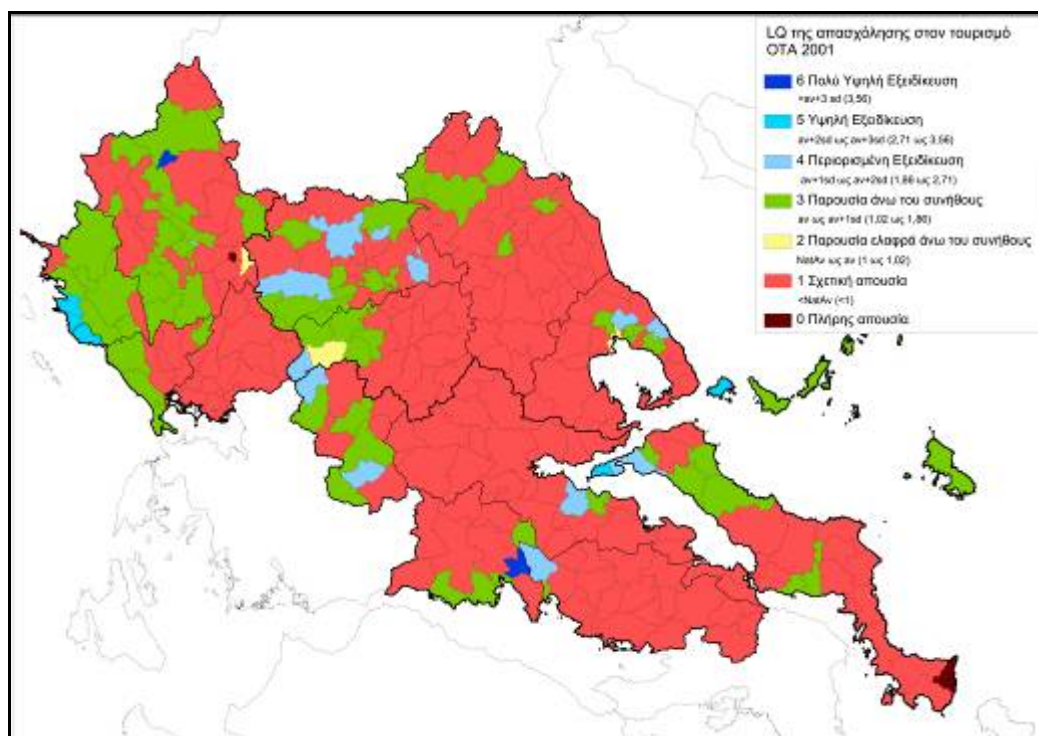

Ο χάρτης δείχνει με αρκετή ακρίβεια τις περιοχές συγκέντρωσης της μεταποίησης: ζώνη Οινόφυτα-Σχηματάρι-Χαλκίδα (ζώνη "αποκέντρωσης"/εξάπλωσης της βιομηχανίας της Αττικής), Ασπρα Σπίτια, ζώνη Βόλου-Λάρισας, ζώνη Ιωαννίνων (στην πραγματικότητα η συγκέντρωση είναι ακόμα υψηλότερη· η χρήση ως μεταβλητής της απασχόλησης στον τόπο κατοικίας, αντί της απασχόλησης στον τόπο εργασίας—που δεν καταγράφεται πλέον σε επίπεδο ΟΤΑ από την ΕΣΥΕ) θα τονίζε ακόμα τις συγκεντρώσεις, και ιδίως αυτή στη ΝΑ Βοιωτία. Είναι σαφές ότι η χωρική κατανομή της μεταποίησης πολώνεται, με έντονες αιχμές υπονομαρχιακής κλίμακας, και έντονη αντίθεση με τον υπόλοιπο χώρο. Παράλληλα, αναδεικνύεται ένας υπαρκτός, αν και διαφοροποιημένος εσωτερικά, άξονας ανάπτυξης της μεταποίησης κατά μήκος του ΠΑΘΕ, ενώ είναι σαφής και η απουσία της μεταποίησης από τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Επιστρέφοντας στο επίπεδο του νομού, η εικόνα του τριτογενούς τομέα είναι σχετικά διαφοροποιημένη, αλλά οι αποκλίσεις είναι σαφώς μικρότερες από την περίπτωση του δευτερογενούς. Τα νομαρχιακά ποσοστά κυμαίνονται στο επίπεδο $50\% \pm 10\%$. Η διακύμανση δεν μπορεί να ερμηνευθεί με έναν αποκλειστικά παράγοντα. Η παρουσία μεγάλων πόλεων παίζει αυξητικό ρόλο συχνά αλλά όχι πάντα, ενώ και η ειδικευση στο δευτερογενή τείνει να συμπαρασύρει και τον τριτογενή. Τέλος, και η τουριστική ειδικευση έχει—προφανώς—αυξητική επίδραση. Η πολυπρισματική αυτή εικόνα αντανακλά τον πολλαπλό χαρακτήρα του τριτογενούς τομέα.

Και πάλι παρατίθεται ένας χάρτης με πιο λεπτομερειακή γεωγραφική εικόνα για μια κρίσιμη, από άποψη αναπτυξιακών προοπτικών, συνιστώσα του τριτογενούς τομέα, τον τουρισμό²⁰.

²⁰ Στοιχεία: ΕΣΥΕ, επεξεργασία ΣΑ.

Η εικόνα είναι ασφαλώς διαφορετική από αυτή της μεταποίησης, αλλά παρουσιάζει και ορισμένα κοινά στοιχεία. Είναι σαφές ότι ο τουρισμός συγκεντρώνεται χωρικά αλλά ενώ οι πολύ υψηλές αιχμές είναι λίγες και διάσπαρτες, υπάρχουν ευρύτερες ζώνες μεσαίας συγκέντρωσης. Πέραν των νησιών των Σποράδων, με τη γνωστή ειδίκευση στο παραδοσιακό μοντέλο του ελληνικού τουρισμού (μαζικός τουρισμός θερινής περιόδου), αναδύεται σαφώς μια ορεινή ζώνη στο κέντρο της ΧΕ ΘΣΗ (και στο Πήλιο), που προφανώς εξειδικεύεται σε ήπιες ή/και νέες μορφές μη (αποκλειστικά) θερινού τουρισμού. Επιπλέον, μεγάλο τμήμα και της μη ορεινής Ηπείρου επίσης εμφανίζει υψηλές συγκεντρώσεις τουρισμού. Το κοινό στοιχείο με το χάρτη της μεταποίησης είναι η χαμηλή παρουσία του τουρισμού στις πεδινές ζώνες της εντατικής γεωργίας, ενώ μια βασική διαφορά είναι η έλλειψη εξειδίκευσης κατά μήκος του ΠΑΘΕ.

Λαμβανομένων υπόψη των αναλύσεων στο παρόν τμήμα αλλά και σε άλλα τμήματα της ενότητας 1 του παρόντος, η εικόνα των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στη ΧΕ ΘΣΗ διαγράφεται συνοπτικά ως εξής:

Στην Ηπειρο, η κύρια υφιστάμενη ανισότητα είναι μεταξύ ορεινού και πεδινού χώρου, αλλά με δεδομένο το γενικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης της περιφέρειας οι ποσοτικές διαφορές όσον αφορά ορισμένους δείκτες υφιστάμενης κατάστασης δεν είναι πάντα πολύ μεγάλες. Οι σε εξέλιξη παρεμβάσεις και οι προοπτικές ανάπτυξης της περιφέρειας, ωστόσο, καλύπτουν μεγάλο τμήμα της: παράκτιος χώρος, ζώνες (κυρίως πεδινές) κατά μήκος της–μελλοντικής–Ιονίας Οδού, ζώνες (περισσότερο αλλά όχι μόνο ορεινές) κατά μήκος της υπό κατασκευή Εγνατίας Οδού. Μελλοντικά, έτσι, είναι πιθανό ότι θα υπάρξει μια τάση μεγαλύτερης εξίσωσης των αναπτυξιακών δεδομένων στον ηπειρωτικό χώρο. Ωστόσο, το ενδεχόμενο διατήρησης προβληματικών θυλάκων, κυρίως στον ορεινό χώρο, παραμένει.

Στη Θεσσαλία, υπάρχουν τρεις χωρικές αντιθέσεις: ορεινές-πεδινές ζώνες (με τις δεύτερες να έχουν επωφεληθεί σαφώς περισσότερο από την «παλαιά» ΚΑΠ»), δυτική-ανατολική Θεσσαλία (με τη δεύτερη να παρουσιάζει δυναμικότερους δείκτες κατάστασης και τάσεων), αστικός-αγροτικός χώρος. Ενμέρει οι αντιθέσεις αυτές επικαλύπτονται αλληλοεπισχόμενες (πχ. δυτικές ορεινές περιοχές), ενμέρει όμως τέμνονται. Η τελική εικόνα των χωρικών ανισοτήτων είναι έτσι αρκετά σύνθετη. Η προοπτική δημιουργίας του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδας παράγει προϋποθέσεις μείωσης μεγάλου μέρους των ανισοτήτων αυτών, αλλά κάτι τέτοιο προϋποθέτει και άλλες υποστηρικτικές δράσεις. Επιπλέον, υπάρχουν περιοχές σε όλο τον Θεσσαλικό χώρο που παρουσιάζουν δυσμενέστερες αναπτυξιακές προοπτικές.

Στη Στερεά Ελλάδα η κατάσταση μπορεί να περιγραφεί με όρους «δυΐσμού». Με στατιστικούς όρους, ο δυΐσμος εντοπίζεται μεταξύ Βοιωτίας και λοιπής περιφέρειας, δεδομένου του πολύ υψηλού ΑΕΠκκ της πρώτης· ωστόσο, όπως έχει δειχθεί, πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για μια πλασματική εικόνα. Πιο πραγματικές χωρικές ανισότητες είναι αυτές μεταξύ ορεινών (συμπεριλαμβανόμενης και της ειδικής νησιώτικης περιοχής που αντιπροσωπεύει η Εύβοια) και πεδινών ζωνών, που σε μεγάλο βαθμό συμπίπτει και με την αντίθεση μεταξύ της ευρύτερης ζώνης κατά μήκος του ΠΑΘΕ και της λοιπής περιφέρειας. Οι κλασικές αναπτυξιακές δραστηριότητες συγκεντρώνονται στην πρώτη. Ωστόσο, επισημαίνονται ότι σε ορισμένες ορεινές περιοχές, ιδίως προς τα δυτικά, έχουν αρχίσει να εμφανίζονται τάσεις μιας ανάπτυξης άλλου τύπου, βασισμένης στο μη συμβατικό (μη θαλάσσιο) τουρισμό.

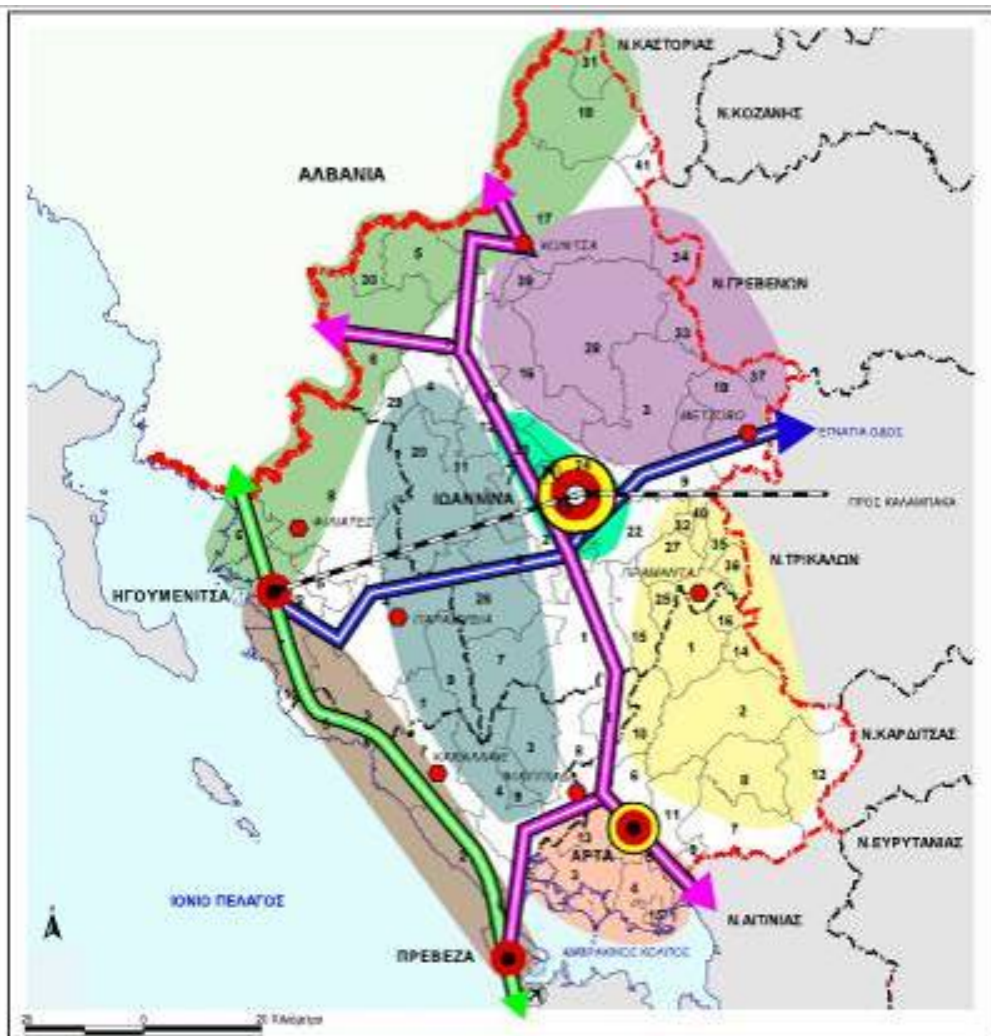
Σε επίπεδο ΧΕ ΘΣΗ, η βασική μακρο-ανισότητα είναι αυτή μεταξύ Στερεάς Ελλάδας (phasing in) και περιφερειών αμιγούς σύγκλισης. Ωστόσο, πέρα από το ότι η εμφανιζόμενη διαφορά των ΑΕΠκκ υπέρ της Στερεάς Ελλάδας είναι τεχνητά διογκωμένη, η ύπαρξη ακόμα σημαντικών αναγκών τύπου «σύγκλισης», και οι δυσκολίες που ανακύπτουν από τις επιλεξιμότητες και το χρονοδιάγραμμα (εμπροσθοβαρές) των δράσεων «phasing in», δημιουργούν πραγματικές δυσκολίες ανταπόκρισης στη Στερεά Ελλάδα. Θα απαιτηθεί έτσι μεγάλη προσπάθεια για να διατηρηθεί πραγματικά σε υψηλό επίπεδο το ΑΕΠκκ και γενικότερα η αναπτυξιακή διαδικασία.

Σημαντικές εμφανίζονται οι ενδο-νομαρχιακές (και παράλληλα ενδο-περιφερειακές) ανισότητες. Πχ., στην κατά τον δείκτη ΑΕΠκκ "πλούσια" Στερεά Ελλάδα", στα 2/3 των ΟΤΑ της το μέσο φορολογούμενο οικογενειακό εισόδημα είναι χαμηλότερο των 900€ μηνιαίως και στο 95% των ΟΤΑ χαμηλότερο των 1.100€ μηνιαίως. Μόνο σε 4 ΟΤΑ ανέρχεται σε 13.200-15.000€ ετησίως και μόνο σε έναν ξεπερνά τα 25.000€ ετησίως (Πηγή: TAXIS 2003, επεξεργασία ΟΣΠ Στερεάς). Οι ανισότητες σε αυτό το πιο αναλυτικό επίπεδο προέρχονται από τη συνάρθρωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων των επιμέρους περιφερειών. Κυρίως, συγκροτείται μια εσωτερική διαπεριφερειακή ορεινή ζώνη με αρκετά κοινά προβλήματα (αλλά και προοπτικές). Βασικό μακρο-στοιχείο είναι, επίσης, ότι δεν υπάρχει επαρκής διαπεριφερειακή ολοκλήρωση σε επίπεδο ΧΕ. Σε μεγάλο βαθμό αυτό συνδέεται με τις δυσκολίες διαπεριφερειακής προσπελασιμότητας (με προγραμματιζόμενες σχετικές παρεμβάσεις στη επόμενη περίοδο), αλλά επίσης μια αιτία τους είναι ότι μέχρι σήμερα δεν είχε υπάρξει μια ενιαία αντιμετώπιση των τριών περιφερειών ως προγραμματικής-αναπτυξιακής ενότητας, που θα προωθούσε μια τέτοια ολοκλήρωση.

1.14 Χωρική διάρθρωση της Χωρικής Ενότητας και των επιμέρους Περιφερειών

Το παρόν τμήμα αναφέρεται, ειδικότερα, στις αστικές περιοχές, τις ορεινές περιοχές, τις νησιώτικες περιοχές, και τις αγροτικές περιοχές. Πριν από τη σχετική ανάλυση, παρατίθενται οι βασικοί χάρτες με το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης που υιοθετούν τα ισχύοντα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης των τριών περιφερειών της ΧΕ ΘΣΗ.

Τα πρότυπα αυτά προσδιορίζουν την επιθυμητή διάρθρωση του χώρου κατά τα επόμενα χρόνια. Όπως φαίνεται από τους τρεις χάρτες υπάρχει σημαντική μεθοδολογική διαφοροποίηση μεταξύ των τριών Περιφερειακών Πλαισίων, που χρησιμοποιούν διαφορετικά «δομικά» στοιχεία για τη συγκρότηση του προτύπου χωρικής ανάπτυξης, και κινούνται σε διαφορετικό επίπεδο ακρίβειας και λεπτομέρειας. Παρόλα αυτά, η αναφορά στα πρότυπα αυτά είναι και χρήσιμη και αναγκαία. Χρήσιμη γιατί προσδιορίζουν, έστω και με διαφορετική προσέγγιση, τις υιοθετημένες από το ελληνικό Κράτος κατευθύνσεις για τα πεδία αρμοδιότητας των Περιφερειακών Πλαισίων, δηλ. για τα εξής: χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων και υπηρεσιών διοικητικής, κοινωνικής και τεχνικής υποδομής περιφερειακού και διανομαρχιακού ενδιαφέροντος, διοικητική και οικονομική ανασυγκρότηση του περιφερειακού χώρου και ιδίως σχετικά με τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενότητων σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο, προγραμματικά πλαίσια για τη χωροθέτηση των βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, περιοχές για την εφαρμογή των εξειδικευμένων εργαλείων παρέμβασης του χωροταξικού σχεδιασμού (ΠΟΑΠΔ, ΠΕΧΠ, ΣΟΑΠ). Αναγκαία γιατί, σύμφωνα με το Ν. 2742/99, τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελούν τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση των επιμέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων του κράτους, των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη συνοχή και ανάπτυξη του περιφερειακού χώρου· στο αναπτυξιακό πρόγραμμα κάθε περιφέρειας περιλαμβάνονται κατά προτεραιότητα τα έργα και οι δράσεις που προωθούν την εφαρμογή του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης με προοπτική πέντε (5) ετών από την έγκρισή του.

ΥΠΟΜΗΝΙΑ:

- ΟΡΑ ΧΩΡΟΣ
- ΟΡΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΟΡΑ ΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ
- ΟΡΑ ΝΕΩΝ ΔΗΜΩΝ
- ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ
- ΕΔΡΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΠΡΩΤΟ ΜΟΝΑΡΧΙΣΜΟ

- ΑΞΟΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΟΡΕΙΑ-ΝΟΤΙΑ
- ΑΞΟΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΑΣ-ΔΕΥΤΕΡΗΣ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
- ΠΡΟΤΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΟ ΣΧΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
- ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΟΤΡΟΦΗΣ ΚΕΡΦΟΥ
- ΚΕΝΤΡΑ ΕΡΜΗΝΕΥΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ
- ΚΕΝΤΡΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΧΡΩΣΗΣ

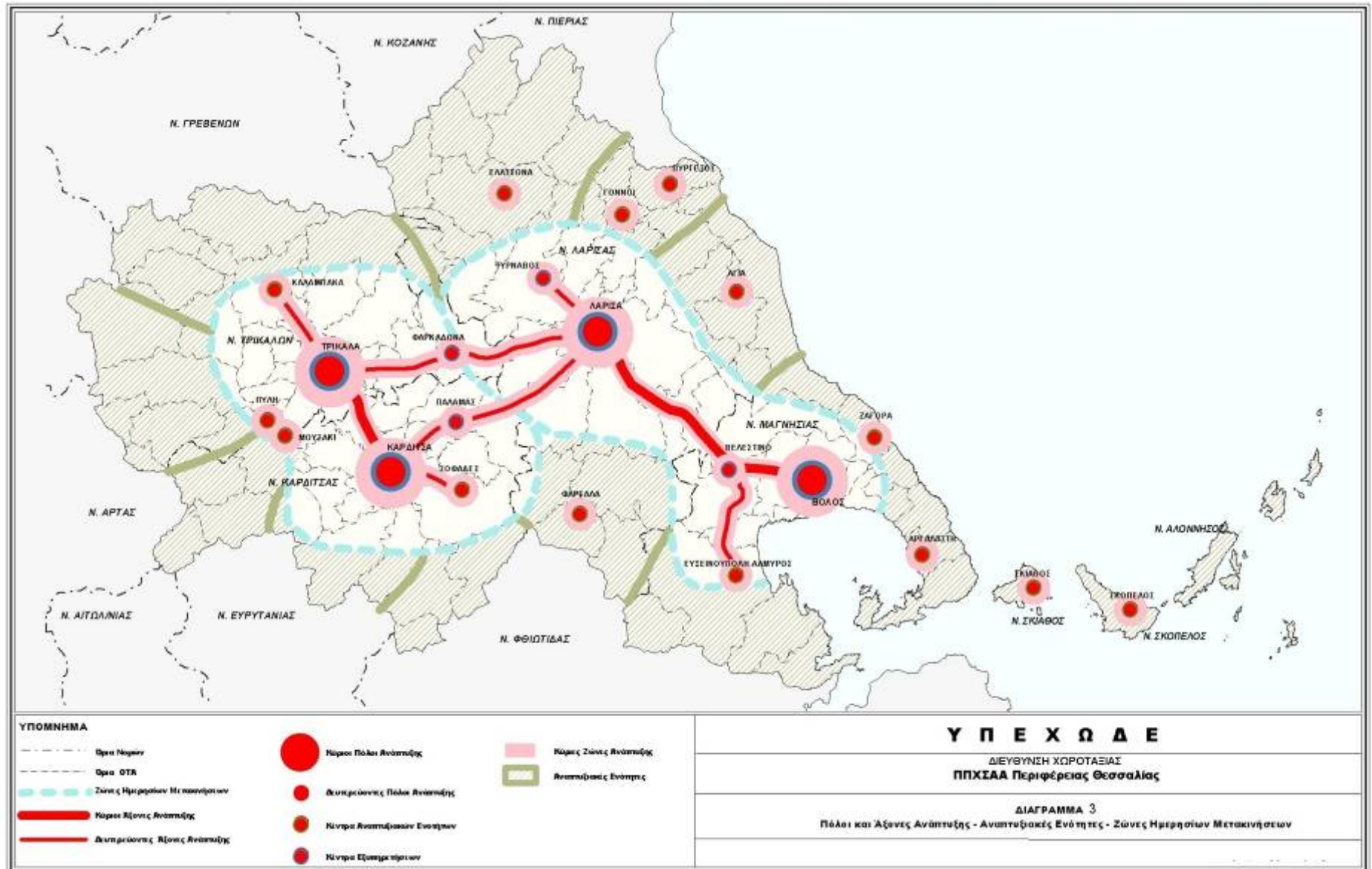
- ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣ ΕΠΙΘΥΜΗΣ (Συνταγματική οριοθέτηση)**
- Άρνηση της ύλης των
 - Οριζώντων ορίων και του υδατικού
 - Πόρτιο όριο Θεσσαλίας-Πελοπόννησος
 - Ποταμιαία όρια όριου
 - Πόρτιο της Αφίης
 - Συμφωνία Σερβίας-Μακεδονίας
 - Συμφωνία ορίων του Τριεθνικού

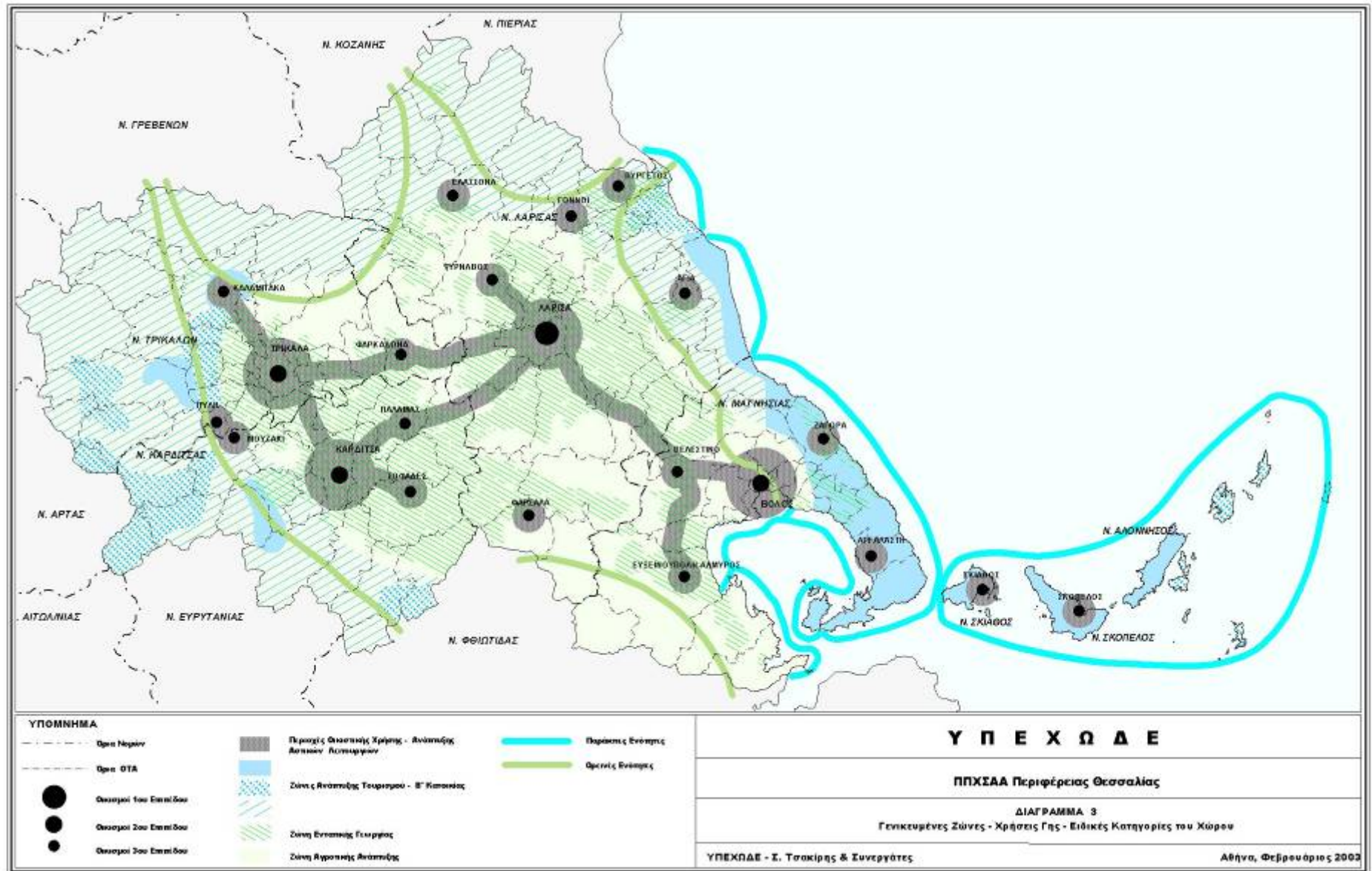
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΜΟΝΑΡΧΙΣΜΟ

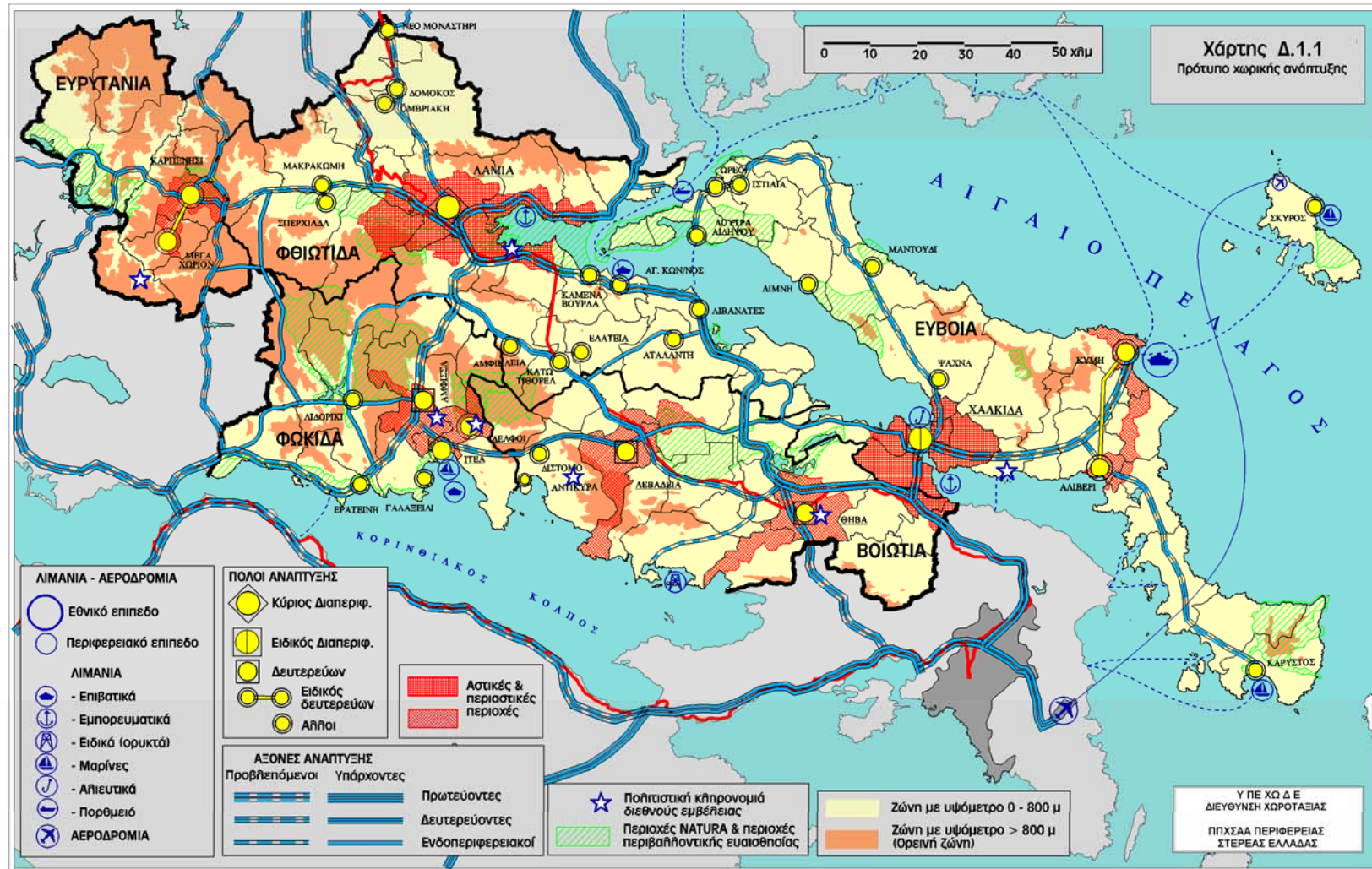
ΥΠΕΧΘΔΕ-Γενική Δ/ση Περιβάλλοντος-Δ/ση Χωροταξίας
ΠΠΧΣΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΧΑΡΤΗΣ
Γ.1

Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης
Άξονες και πόλοι ανάπτυξης

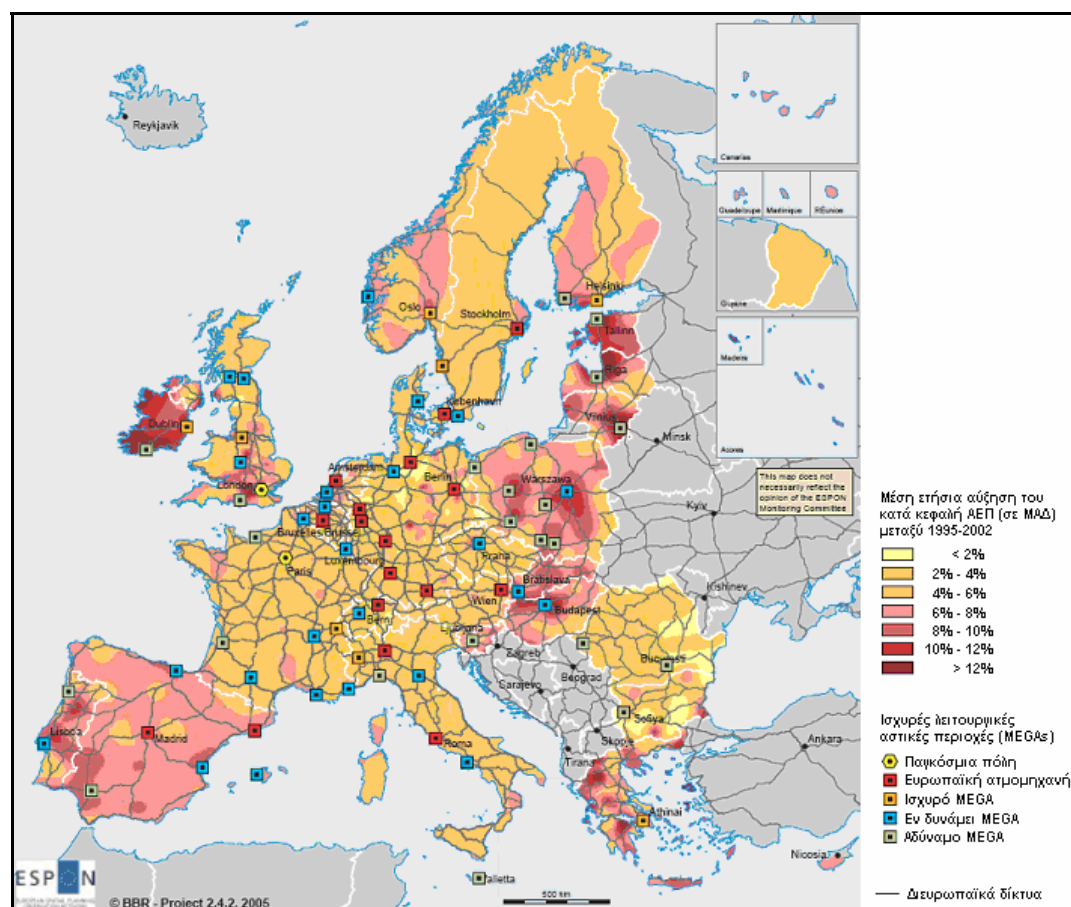

1.14.1 Αστικές περιοχές

Πριν από την παρουσίαση της διάρθρωσης του αστικού/οικιστικού δικτύου στη ΧΕ ΘΣΗ, είναι χρήσιμο να γίνει μια αναφορά στη θέση και ένταξή του στο ευρύτερο ευρωπαϊκό σύστημα των αστικών κέντρων. Στο πλαίσιο του Προγράμματος ESPON, το ευρωπαϊκό αστικό σύστημα ταξινομήθηκε σε 1.595 Λειτουργικές Αστικές Περιοχές (Functional Urban Areas –FUAs) σε 29 χώρες, και στη συνέχεια εντοπίστηκαν οι ισχυρότερες λειτουργικές αστικές περιοχές (*Metropolitan European Growth Areas*–MEGAs) που διακρίθηκαν με τη σειρά τους σε πέντε περαιτέρω κατηγορίες, ανάλογα με τη λειτουργική σημασία τους (παγκόσμια πόλη, ευρωπαϊκή ατμομηχανή, ισχυρό MEGA, εν δυνάμει MEGA, αδύναμο MEGA).

Από τις ελληνικές πόλεις, μόνο η Αθήνα εντάσσεται σε κάποια κατηγορία MEGA, την τρίτη, που περιλαμβάνει ανταγωνιστικά αστικά κέντρα που διαθέτουν συχνά μια ισχυρή συγκέντρωση γνώσης, είναι όμως συγκριτικά με τις ανώτερες κατηγορίες ασθενή, είτε σε όρους πληθυσμιακούς είτε προσπελασιμότητας. Όπως φαίνεται στο χάρτη, καμία πόλη της ΧΕ ΘΣΗ δεν συμπεριλαμβάνεται στα MEGA. Η έλλειψη αυτή αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα για μια περιφέρεια ή ευρύτερη ενότητα χώρου (όπως η ΧΕ ΘΣΗ) που φιλοδοξεί να παίξει έναν ενεργό ρόλο σε ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο.

Στρέφοντας την οπτική γωνία στην εσωτερική οργάνωση της ΧΕ ΘΣΗ, στοιχεία για το ποσοστό αστικότητας και για την πυκνότητα κατοίκησης στη ΧΕ παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 29 Δείκτες κατοίκησης και ποσοστό αστικότητας, 2003

	Πυκνότητα	Πυκνοκατοικημένες ζώνες (>500 κατ./χλμ ²)	Ενδιάμεσες (100 ως 499 κατ./χλμ ²)	Αραιοκατοικημένες ζώνες (<100 κατ./χλμ ²)	% πληθυσμού αστικών ΟΤΑ στο σύνολο
ΕΕ25	118				
ΕΛΛΑΔΑ	84	66%	12%	22%	70,7%
Ηπειρος	37	40%	15%	45%	36,3%
Στερεά Ελλάδα	53	54%	16%	30%	58,3%
Θεσσαλία	36	29%	32%	39%	54,9%
ΧΕ ΘΣΗ	42	42%	22%	36%	52,5%

Πηγή: Eurostat και ΕΣΥΕ, επεξεργασίες ομάδας σύνταξης του ΠΕΠ

Η ΧΕ είναι σαφώς λιγότερο πυκνοκατοικημένη από τη χώρα και την ΕΕ25, με τη Στερεά Ελλάδα να παρουσιάζει υψηλότερο δείκτη (πάντα κάτω από τους δύο προηγούμενες) και τις δύο άλλες περιφέρειες αισθητά μικρότερο. Η περιφέρεια με το μεγαλύτερο ποσοστό αραιοκατοικημένων ζωνών είναι η Ηπειρος. Οσον αφορά το ποσοστό αστικότητας, επίσης παρατηρείται σαφώς μικρότερος δείκτης από τον εθνικό, κάτι αναμενόμενο λόγω της παρουσίας της Αθήνας. Στο εσωτερικό της ΧΕ, τη μεγαλύτερη αστικοποίηση παρουσιάζει η Θεσσαλία, σε μικρή απόσταση ακολουθεί η Στερεά Ελλάδα, και σε αρκετά μεγαλύτερη η Ηπειρος.

Το αστικό σύστημά της ΧΕ, συμπεριλαμβανόμενων και ορισμένων σχετικά μεγάλων οικισμών που δεν αποτελούν πόλεις βάσει του ορισμού της ΕΣΥΕ, παρουσιάζονται στο επόμενο διάγραμμα. Συμπεριλαμβάνονται, έτσι, τα αστικά/οικιστικά κέντρα 1^{ου}, 2^{ου} και 3^{ου} επιπέδου. Το διάγραμμα κατασκευάστηκε με βάση τις αντίστοιχες επιλογές των τριών Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Συμπεριλαμβάνεται επίσης πληροφορία σχετικά με το βαθμό ύπαρξης πολεοδομικού σχεδιασμού (επιπέδου ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ και επιπέδου Ρυθμιστικού Σχεδίου-ΡΣ).

1 ^ο επίπεδο	2 ^ο επίπεδο	3 ^ο επίπεδο
Ιωάννινα ● ◆ ●	Πρέβεζα ● ◆	Μέτσοβο ● Κόνιτσα ● ◆ Πράμαντα ■ (δίπολο με Αγναντα)
	Ηγουμενίτσα ● ◆	Φιλιππιάδα ● Καναλλάκι-Πάργα ● (δίπολο)
	Άρτα ● ◆	Παραμυθιά ■ Φιλιάτες ■ Άγναντα ■
Λάρισα ● ●	Βόλος-Ν.Ιωνία ● ●	Φάρσαλα Αγιά ● Ελασσόνα ● Τύρναβος Γόννοι-Πυργετός ● Βελεστίνο ●
	Καρδίτσα ●	Αλμυρός-Ευξεινούπολη ● Ζαγορά-Αργαλαστή ● (ΣΧΟΟΑΠ) Σκόπελος ●-Σκιάθος ● Παλαμάς Μουζάκι ● Σοφάδες ●
	Τρίκαλα ■	Καλαμπάκα Φαρκαδών ● Πύλη ●
Λαμία ●	Θήβα ●	Μακρακώμη-Σπερχειάδα ■ (Δομοκός-)Ομβριακή-Ν. Μοναστήρι ■ Ιστιαία Ωραιόι ■ Λουτρά Αιδηψού ■ Καμένα Βούρλα-Αγ. Κωνσταντίνος ■
	Λιβαδειά ●	Αταλάντη-Λιβανάτες ● Αμφίκλεια-Ελάτεια-Τιθορέα ■
	Ορχομενός ■	Δομοκός-Αντίκυρα ● Λιδωρίκι-Γαλαξειδί-Ερατεινή ■
	Αμφισσα ●	
	Ιτέα ●	
Δελφοί ●		
Καρπενήσι ●		
Μέγα Χωρίο ■		
Χαλκίδα ■	Λίμνη-Μαντούδι ■ Ψαχνά ■ Κάρυστος ■ Σκύρος ●	
Αλιβέρι ■		
Κύμη ●		

■ Ελλειψη θεσμοθετημένου ΓΠΣ (Ν.1337/83) και μη εκπόνηση ΓΠΣ του Ν. 2508/97

◆ Θεσμοθετημένο ΓΠΣ (Ν 1337/83)

● Υπό εκπόνηση ΓΠΣ του Ν. 2508/97

■ Υπαρξη θεσμοθετημένου ΓΠΣ (Ν. 1337/83), μη εκπόνηση νέου ΓΠΣ του Ν. 2508/97

● Υπό εκπόνηση ΡΣ

Πηγή: ΠΠΧΣΑΑ Ηπείρου, Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, και επεξεργασία από ομάδα σύνταξης του ΠΕΠ

Η ΧΕ ΘΣΗ περιλαμβάνει τρία κέντρα 1^{ου} επιπέδου, 12 κέντρα 2^{ου} επιπέδου, και 37 κέντρα 3^{ου} επιπέδου.

Ένα ιδιαίζον δομικό χαρακτηριστικό του αστικού δικτύου της ΧΕ ΘΣΗ είναι ότι ένα τμήμα του (όπως και ένα τμήμα της γεωγραφικής περιοχής που καλύπτει η ΧΕ) εντάσσονται λειτουργικά στη μητροπολιτική περιφέρεια της Αθήνας (ΜΠΑ)²¹. Η ΜΠΑ εκτείνεται μέχρι τη Χαλκίδα, τη Θήβα και τη Λιβαδειά. Σημειώνεται, επίσης, ότι μια γενικευμένη τάση του ελληνικού αστικού συστήματος είναι η διόγκωση και δικτύωση των αστικών κέντρων και η διάχυση της αστικής ανάπτυξης κατά

²¹ Αναφορά στις ευρύτερες αναπτυξιακές συνέπειες του φαινομένου αυτού έχει γίνει στο τμήμα «Αναπτυξιακές εξελίξεις της ΧΕ ΘΣΗ».

μήκος των μεγάλων χερσαίων, οδικών κυρίως, αξόνων. Προς το παρόν αυτό, όσον αφορά τη ΧΕ ΘΣΗ, αφορά τον ΠΑΘΕ (που σε γενικές γραμμές συμπίπτει χωρικά και με το κύριο εθνικό αναπτυξιακό άξονα “S”), αλλά στο μέτρο που αναμένεται κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο να υπάρξουν στη ΧΕ και νέοι μεγάλοι οδικοί άξονες, η τάση αυτή μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη και πόλεων που σήμερα είναι έκκεντρες ως προς τον ΠΑΘΕ. Σήμερα, πάντως, από τις πόλεις της ΧΕ αυτές που εκτιμάται ότι έχουν το μεγαλύτερο δυναμισμό είναι η Λάρισα και ο Βόλος που παίζουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία μετατροπής του ελληνικού αστικού συστήματος από μονο/διπολικό σε σχετικά ολιγοπολικό.

Σε περιφερειακό επίπεδο, το αστικό δίκτυο της Ηπείρου, με κύριο πόλο ανάπτυξης τα Ιωάννινα και δευτερεύοντες τις πόλεις της Άρτας, Πρέβεζας και Ηγουμενίτσας, παρουσιάζει σήμερα περιορισμένο διαπεριφερειακό ρόλο και εμβέλεια λόγω περιορισμένων διασυνδέσεων με βασικά μεταφορικά δίκτυα και τεχνολογικές εξελίξεις. Χαρακτηριστικό της σημερινής διάρθρωσης του οικιστικού δικτύου είναι, παράλληλα, η απουσία δυναμικών μεσαίων-ημιαστικών κέντρων (κέντρων 3^{ου} επιπέδου) που να είναι ικανά να λειτουργήσουν ως δυναμικοί πόλοι ανάπτυξης, και η ταυτόχρονη κυριαρχία μικρών αγροτικών οικισμών. Οι εξελίξεις στις μεταφορές όμως θα αλλάξουν μερικώς τα δεδομένα, όσον αφορά τουλάχιστον το ανώτερο επίπεδο του δικτύου, και αναμένεται ότι τα Ιωάννινα θα παίξουν κεντρικό ρόλο στην περιφέρεια αλλά και διακρατικά (Αλβανία) όσον αφορά τις δραστηριότητες «γνώσης», ενώ η Ηγουμενίτσα θα ενισχύσει το ρόλο της ως δυτικής εθνικής→διεθνούς πύλης.

Στη Θεσσαλία, η ύπαρξη σημαντικών αστικών συγκεντρώσεων (Λάρισα και Βόλος) είναι ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα. Σημαντικό στοιχείο, επίσης, του περιφερειακού αστικού συστήματος της περιφέρειας αποτελεί η κεντροβαρής και ισόρροπη θέση των πόλεων και των αστικών κέντρων τόσο σε επίπεδο περιφέρειας (στις δύο προηγούμενες προστίθενται η Καρδίτσα και τα Τρίκαλα, καθώς και ορισμένα κέντρα 3^{ου} επιπέδου), όσο και ως προς τη δυνατότητα πρόσβασης στα μεγάλα δίκτυα μεταφορών. Κύριες προοπτικές είναι η δικτύωση και συνεργασία των αστικών κέντρων (με τη μορφή πχ. των διπόλων), η περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, η κίνηση προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης, και η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης πόλης-υπαίθρου.

Στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας, η απουσία μεγάλου αστικού κέντρου αποτελεί ανταγωνιστικό μειονέκτημα. Πάντως, παρά την «αδύναμη» κρίσιμη μάζα τους, οι πόλεις και οι μεγάλοι οικισμοί της περιφέρειας Ελλάδας τροφοδοτούν στο μεγαλύτερο μέρος τον περιφερειακό χώρο με αστικές δομές: εξαίρεση αποτελούν οι εξαιρετικά ορεινές περιοχές χωρίς αστικές δραστηριότητες. Οι πόλεις με κυρίαρχο κινητήριο ρόλο είναι η Λαμία και η Χαλκίδα, περιφερειακοί κόμβοι, η Θήβα, η Λιβαδειά και η Αμφισσα - Ιτέα, κόμβοι στην αστική περιοχή τους, και με ειδικό ρόλο το Καρπενήσι (αναδυόμενος πόλος) και ορισμένες μικρότερες νησιώτικες/παραλιακές πόλεις.

Συνοψίζοντας, σε επίπεδο οικιστικού δικτύου και ευρύτερου ρόλου των αστικών κέντρων, οι βασικές ανάγκες είναι η ενίσχυση της συνοχής-δικτύωσης μεταξύ των κέντρων, η βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων ως τόπου χωροθέτησης δραστηριοτήτων (ιδίως νέων και καινοτομικών), και η βελτίωση της σχέσης πόλης-υπαίθρου (ζήτημα στο οποίο σημαντικό ρόλο καλούνται να παίξουν και τα σχετικά μικρότερα οικιστικά κέντρα με αγροτικές ενδοχώρες).

Παράλληλα, ιδιαίτερη σημασία έχει η εσωτερική οργάνωση των πόλεων και γενικότερα του οικιστικού χώρου. Βασικά προβλήματα, που απαντώνται τηρουμένων των αναλογιών και στις τρεις περιφέρειες—στα μεγαλύτερα κέντρα αλλά, και σε άλλες τις βαθμίδες του οικιστικού δικτύου—είναι τα αυξανόμενα προβλήματα κυκλοφορίας και, ενδεχομένως ακόμα περισσότερο, στάθμευσης, τα ειδικά αστικά περιβαλλοντικά προβλήματα (αυξανόμενη ρύπανση του αέρα και μεγάλη ηχορρύπανση, ιδίως στις τουριστικές περιοχές), η αλλοίωση των ιστορικών κέντρων και η, γενικά, συνήθως χαμηλή αρχιτεκτονική ποιότητα των νεώτερων κτισμάτων, τα χαμηλά ποσοστά ελεύθερων χώρων, χώρων πρασίνου και περιελαστικού χώρου, αλλά και η όχι ικανοποιητική διαχείριση του

δημόσιου χώρου, ενίοτε ο κοινωνικός αστικός διαχωρισμός, και η μη επαρκής αξιοποίηση των έγγειων περιουσιακών πόρων των δήμων.

1.14.2 Ορεινές περιοχές

Στις ορεινές περιοχές κατοικεί το 14,8% του πληθυσμού της ΧΕ ΘΣΗ. Αν περιφέρεια τα ποσοστά κυμαίνονται ως εξής: Ηπειρος: 24,1%, Στερεά Ελλάδα: 14,1% και Θεσσαλία: 11,1%. Όπως προκύπτει από ορισμένες αναλύσεις που έχουν προηγηθεί, ο ορεινός χώρος υφίσταται πολλαπλές πιέσεις, που συχνά καταλήγουν σε έξοδο του πληθυσμού, αν και κατά τόπους έχουν αρχίσει να υπάρχουν αντισταθμιστικές τάσεις, λόγω αφενός της σταδιακής ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού, και αφετέρου μιας τάσης δημιουργίας δευτέρας κατοικίας σε ορεινές περιοχές (που συχνά αλλά όχι πάντα αφορά είτε κατοίκους άλλων περιοχών καταγόμενων από τις ορεινές ζώνες).

Ειδικότερα στην Ηπειρο, η εγκατάλειψη των ορεινών περιοχών κατά τα τελευταία 20 έτη είναι κατά τόπους έντονη. Εκτιμάται ωστόσο ότι ένα υποσύνολο του ορεινού χώρου της περιφέρειας (ζώνη που εκτείνεται αφενός κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Ηπείρου, στους Ν. Ιωαννίνων-Ζαγόρι, Μέτσοβο, περιοχή Κόνιτσας, Βόρεια Τζουμέρκα-και Άρτας-κεντρικά και νότια Τζουμέρκα-και αφετέρου κατά μήκος των συνόρων με την Αλβανία-περιοχή Φιλιατών, Πωγωνοχώρια, Μαστοροχώρια, Μουργκάνα· στις περιοχές αυτές πρέπει να προστεθούν «θύλακες» και σε άλλους νομούς-περιοχή Λίμνης Ζηρού και Λίμνης Πουρναρίου, στενά Αχέροντα-Σούλι, περιοχή Παραμυθιάς), υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης (που σε κάποιο βαθμό έχουν ήδη εκδηλωθεί) βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (φυσικού κάλλους και πολιτιστικής κληρονομιάς). Σε μια ευρύτερη ορεινών και ημιορεινών περιοχών, ωστόσο, που είναι πιο εκτεταμένη, οι βασικές δυνατότητες ανάπτυξης βρίσκονται στην κτηνοτροφία, και η στήριξη αυτών των δυνατοτήτων προϋποθέτει κατάλληλα έργα, τόσο παραγωγικής υποδομής όσο και βελτίωσης της ποιότητας ζωής.

Ο θεσσαλικός ορεινός χώρος περιλαμβάνει τρεις επιμέρους ζώνες: Ενότητα Κίσαβου-Μαυροβουνίου-Πηλίου στα Ανατολικά, Ενότητα Πίνδου στα Δυτικά, και Ενότητα Ολύμπου-Χάσια και Αντιχάσια στα βόρεια-βορειοανατολικά. Στη Θεσσαλία, υπάρχουν επίσης τάσεις απογύμνωσης του ορεινού χώρου από τον πληθυσμό, καθώς και από τις παραδοσιακές βιοτεχνικές δραστηριότητες, ενώ γενικά χαμηλό είναι και το επίπεδο των υποδομών. Παράλληλα, στον ίδιο χώρο, εμφανίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, διαδικασίες οικολογικής υποβάθμισης, ενώ η τάση για μείωση του πληθυσμού συνοδεύεται από το έντονο φαινόμενο της γήρανσης και της εγκατάλειψης των δραστηριοτήτων, προκαλώντας έντονες περιφερειακές και χωροταξικές ανισότητες. Μεγαλύτερα είναι τα προβλήματα στη δυτική ορεινή ζώνη, όπου προστίθεται και το πρόβλημα της γενικότερης μειωμένης υπερτοπικής προσπελασιμότητας. Από την άλλη πλευρά, μια πρόσφατη τάση “αναγέννησης” ορισμένων ορεινών περιοχών (Πήλιο, αλλά και θύλακες στη δυτική Θεσσαλία) προσδιορίζεται από τις τάσεις για αλλαγή στη χρήση του ορεινού χώρου από παραγωγικό σε καταναλωτικό, την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ καταγόμενων και τοπικής κοινωνίας σ’ επίπεδο οικισμού, (β’ κατοικία και εποχιακή διαμονή στον οικισμό καταγωγής), και το γεγονός ότι η μεγάλη πλειονότητα του ορεινού πληθυσμού οργανωμένη σε κοινότητες έχει ως κέντρο διαμονής και δραστηριοποίησης τα πεδινά αστικά και αγροτικά κέντρα.

Στη Στερεά Ελλάδα, στο Δυτικό ορεινό τμήμα της περιφέρειας η έλλειψη μεταφορικών και τεχνολογικών υποδομών προκαλεί υστέρηση σε σχέση με το «αναπτυξιακό κέντρο» της Περιφέρειας που αναπτύσσεται κυρίως στο γύρο από τον ΠΑΘΕ, νοτιότερο τμήμα της Περιφέρειας. Με όρους μόνιμου πληθυσμού διαπιστώνεται στις ζώνες αυτές πληθυσμιακή μείωση. Ωστόσο, έχουν αρχίσει να υπάρχουν τάσεις ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού, προσαρμοσμένων στα δεδομένα του ορεινού χώρου, καθώς και παραθερισμού.

1.14.3 Νησιώτικες περιοχές

Όπως έχει ήδη σημειωθεί, ο νησιώτικος χώρος της ΧΕ ΘΣΗ είναι ποσοτικά περιορισμένος, αν εξαιρεθεί από το χαρακτηρισμό αυτό η Εύβοια. Η Εύβοια με πληθυσμό περίπου 203.000 κατοίκους και έκταση περίπου 4.000 Km² είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας. Λόγω μεγέθους αλλά μικρής απόστασης από την ηπειρωτική χώρα, η Εύβοια δεν είναι τυπικό ελληνικό νησί. Σημειώνεται, πάντως, ότι η Εύβοια υφίσταται ειδικές πιέσεις—στην απασχόληση, ως προς τις ενδονομαρχιακές ανισότητες...—που αν και δεν είναι οι τυπικές του ελληνικού νησιώτικου χώρου ενμέρει επηρεάζονται αρνητικά από τον έστω και ιδιόμορφο νησιώτικο χαρακτήρα. Η μειωμένη προσπελασιμότητα αποτελεί, στο πλαίσιο αυτό, επίσης σημαντικό παράγοντα. Παρά το γεγονός ότι συνδέεται μέσω γέφυρας με την ηπειρωτική Ελλάδα, μεγάλο τμήμα της διαθέτει ιδιαίτερα δύσκολη προσβασιμότητα. Η δυσκολία αυτή οφείλεται στο επίμηκες σχήμα του νησιού και στο έντονα λοφώδες ανάγλυφο που καθιστά δύσκολη την πρόσβαση στο Βόρειο και Νότιο άκρο του Νησιού. Αποτέλεσμα των δυσκολιών αυτών είναι η συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων κυρίως γύρω από την περιοχή της Χαλκίδας, σε βαθμό που να δημιουργείται έντονη αστική διάχυση στο κέντρο του Δυτικού άξονα του νησιού (από Ψαχνά ως Αλιβέρι) και με αποτέλεσμα την ύπαρξη προβλημάτων ρύθμισης των χρήσεων γης, περιβαλλοντικής φόρτισης, κατακερματισμού του τοπίου της υπαίθρου, μειωμένη ποιότητα του τουριστικού προϊόντος κ.α.. Ταυτόχρονα, στο Βόρειο, Ανατολικό και Νότιο τμήμα του νησιού εντοπίζονται σημαντικοί θύλακες καθυστέρησης με χαρακτηριστικά όπως το μειωμένο εισόδημα, η υψηλή ανεργία, και η καθολική εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από φθίνοντα πρωτογενή τομέα.

Ο κυρίως νησιώτικος χώρος της ΧΕ (χωρίς την Εύβοια) αποτελείται από τις Σποράδες (Θεσσαλία και Στερεά Ελλάδα) και συγκεντρώνει το 1% του πληθυσμού της ΧΕ. Αντιστοιχούν σε μικρό μέρος της έκτασης και του πληθυσμού των δύο περιφερειών, αλλά το ειδικό τους βάρος, με αιχμή τον τουρισμό, είναι σαφώς σημαντικότερο, με κύριο χαρακτηριστικό τον εποχικό καλοκαιρινό (και λιγότερο το συνεδριακό και πολιτιστικό) τουρισμό (μαζικός στη Σκιάθο, μέτριας μαζικότητας στη Σκόπελο, ήπιος στην Αλόνησο). Υπάρχουν επίσης αξιόλογες παραδοσιακές παραγωγικές δυνατότητες, κυρίως στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας. Ωστόσο, στο εσωτερικό αυτού του νησιώτικου συμπλέγματος εμφανίζονται προβλήματα τόσο ως προς το περιβάλλον, όσο και ως προς την ενίσχυση ή και την απόδοση μιας πιο αιφορικής τουριστικής δραστηριότητας. Παράλληλα, η προστιθέμενη αξία του τουριστικού τομέα χαρακτηρίζεται από στασιμότητα και τίθενται ζητήματα ως προς τη διάρκεια (αιφορία) των δραστηριοτήτων του. Η προσφορά ενός διαφοροποιημένου τύπου τουρισμού τόσο στο σύνολο του νησιώτικου συμπλέγματος, όσο και του καθενός από τα τρία νησιά τίθεται αναγκαστικά προς διερεύνηση. Παράλληλα, τα νησιά της ΧΕ αντιμετωπίζουν τα βασικά προβλήματα που συνεπάγεται η νησιωτικότητά τους: προβλήματα προσπελασιμότητας, ειδικά κατά τους μήνες με μειωμένη τουριστική κίνηση (π.χ. από Οκτώβριο μέχρι Απρίλιο), πολύ περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης της μεταποίησης και της γεωργίας καθώς και προβλήματα στην αλιεία που συνδέονται με τη μείωση των αλιευμάτων, την έλλειψη σύγχρονων μέσων αλιείας αλλά και τη γήρανση του πληθυσμού των αλιέων.

1.14.4 Παράκτιος χώρος

Η ΧΕ ΘΣΗ διαθέτει εκτεταμένο παράκτιο χώρο.

Ο παράκτιος χώρος της Θεσσαλίας εντοπίζεται στους νομούς Λάρισας και Μαγνησίας και συνιστά μια διακριτή χωρική ενότητα με κοινά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά, αναπτυξιακή προοπτική, αλλά και προβλήματα. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζει μια έντονη ανάπτυξη (ειδικά στο Ν. Λάρισας), εξελισσόμενος σε σημαντικό πόρο για το θερινό τουρισμό αλλά και σε σημαντικό τόπο για τη δημιουργία δεύτερης κατοικίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των αναγκών για σύγχρονες υποδομές (πχ. μεταφορικές, περιβαλλοντικές, υγείας), αλλά και για αποτελεσματικότερο χωροτα-

ξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, ώστε η ανάπτυξή του να συνεκτιμά τη φέρουσα ικανότητά του, να αποφευχθεί η άναρχη δόμηση και η αλλοίωση του τοπίου, να υπάρξει αειφορική διαχείριση και να αντιμετωπισθούν τυχόν κίνδυνοι από διαβρώσεις, θαλάσσια ρύπανση κα. Οι περισσότερες ακτές της Θεσσαλίας υφίστανται κινδύνους από αστικά λύματα, λύματα σκαφών, λύματα ελαιολιτριβείων, διαβρώσεις, έντονη οικιστική και τουριστική πίεση κ.α., ενώ συχνά εμφανίζονται και έντονα προβλήματα αισθητικής ρύπανσης λόγω της άναρχης δόμησης και της έλλειψης χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων και αναπλάσεων.

Στη Ηπειρο, η παράκτια ζώνη χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση τουριστικής ανάπτυξης, θαλάσσιων μεταφορών και ανάπτυξης της αλιείας. Παρατηρούνται σημαντικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις στη ζώνη αυτή είναι, που αφενός αυξάνουν τις δυνατότητες των δύο μεγάλων αστικών κέντρων (Ηγουμενίτσα, Πρέβεζα) με την κατασκευή λιμενικών έργων (Ηγουμενίτσα), αεροδρομίων (βελτίωση Ακτίου) και οδικών συνδέσεων (Εγνατία, σήραγγα Ακτίου) και αφετέρου δημιουργούν υποδομές μαζικού (ΠΟΤΑ) ή εναλλακτικού τουρισμού με διαρθρωτικά αναπτυξιακά αποτελέσματα κύρια για το βόρειο και κεντρικό τμήμα της ζώνης. Ο παράκτιος χώρος υφίσταται, ωστόσο, τα συνήθη προβλήματα που παρατηρούνται στις αναπτυσσόμενες, ιδίως μέσω τουρισμού, παραλιακές ζώνες της χώρας: πιέσεις στις χρήσεις γης, άναρχη δόμηση, περιβαλλοντικά προβλήματα.

Στη Στερεά Ελλάδα η παράκτια ζώνη χαρακτηρίζεται από λιγότερο τυπικό μοντέλο ανάπτυξης: μικρή συγκριτικά παρουσία τουρισμού, κατά τόπους παρουσία μεγάλης μεταποίησης, και επίσης κατά τόπους παλαιότερη ή αναδυόμενη τάση ανάπτυξης δεύτερης κατοικίας. Οι πιέσεις στις χρήσεις γης είναι οι συνήθεις στις περιοχές τουρισμού ή παραθερισμού, ενώ στις περιοχές μεγάλης μεταποίησης υπάρχουν αυξημένα προβλήματα ρύπανσης.

Ενιαίο χαρακτηριστικό στο σύνολο των παράκτιων περιοχών της ΧΕ είναι, εξάλλου, οι σημαντικές και εντεινόμενες τάσεις αλλοίωσης του τοπίου, λόγω της αυξανόμενης διάσπαρτης δόμησης και, σε μικρότερο βαθμό, της επέκτασης των οικισμών κατά μήκος των ακτών.

1.14.5 Αγροτικές περιοχές

Οι αγροτικές περιοχές στη ΧΕ διακρίνονται σε πεδινές και ορεινές-ημιορεινές. Τα δύο αυτά είδη των περιοχών παρουσιάζουν έντονες διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα ανθρωπογεωγραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά τους.

Για τις διάφορες, ισχύουν σε γενικές γραμμές όσα έχουν ήδη αναφερθεί για τον ορεινό χώρο. Πρέπει ωστόσο να προστεθεί ότι οι ορεινές αγροτικές περιοχές επωφελήθηκαν πολύ λιγότερο από την παλαιά Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) από ότι οι πεδινές. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι διαπεριφερειακό, αλλά αφορά συγκριτικά περισσότερο τις περιφέρειες με μικρότερα ποσοστά πεδινών εκτάσεων (και κυρίως την Ηπειρο).

Στις πεδινές περιοχές παρά το γεγονός ότι εμφανίζεται σημαντική έλλειψη κοινωνικών υποδομών και την παρουσία σχετικά χαμηλού κοινωνικού κεφαλαίου (χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, δυσμενή δημογραφική σύνθεση) εμφανίζεται το δυναμικό τμήμα της γεωργίας, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα. Στις περιοχές αυτές λόγοι όπως επενδύσεις σε εγγειοβελτιωτικά έργα, ανάπτυξη σημαντικού μεταποιητικού τομέας, ύπαρξη υποδομών μεταφοράς και άμεση σύνδεση με την αγορά της Αθήνας, και βέβαια η παλαιά ΚΑΠ, οδήγησαν σε βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, ιδίως όσον αφορά τις ιδιωτικές παραμέτρους του—αλλά όχι, σε ανάλογο βαθμό, όσον αφορά τις συλλογικές υποδομές και το δημόσιο χώρο.

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, η πρόσφατη (και ουσιαστικά σε εξέλιξη, όσον αφορά τις επιπτώσεις της) μεταρρύθμιση της ΚΑΠ εισήγαγε μεγάλες αλλαγές, οι οποίες αναμένεται ότι θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία του συνόλου της αγροτικής παραγωγής. Οι επιπτώ-

σεις–διαπεριφερειακές αλλά, προφανώς, με μεγαλύτερη στις περιφέρειες και περιοχές που επωφελήθηκαν περισσότερο από την «παλαιά» ΚΑΠ–θα είναι ενδεχομένως σοβαρότερες σε παραδοσιακούς παραγωγικούς κλάδους, αλλά και σε συστήματα παραγωγής, στις χρήσεις γης, στην απασχόληση και γενικότερα στις ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της υπαίθρου. Είναι δεδομένο ότι ορισμένες εκτατικές αλλά και άλλες καλλιέργειες (πχ. αμπελοκαλλιέργεια) θα αντιμετωπίσουν πιέσεις, ενώ γενική θα είναι η πίεση στη γεωργία «παραδοσιακής νοοτροπίας». Η νέα ΚΑΠ δημιουργεί ωστόσο και ευκαιρίες, τόσο για τον ίδιο τον τομέα (εφόσον στραφεί σε προϊόντα ποιότητας, οργανικά κλπ.) αλλά και για το περιβάλλον. Σε κάθε περίπτωση, τίθεται θέμα και αναδιάρθρωσης αρκετών καλλιεργειών, και αλλαγής του μοντέλου ανάπτυξης της γεωργίας, με προσαρμογή στην αγορά. Όσο και επιτυχημένες να είναι, ωστόσο, τέτοιες κινήσεις, θα απαιτηθούν και μέτρα αντιμετώπισης συγκεκριμένων παρενεργειών (ιδίως στα πιο γηρασμένα τμήματα του γεωργικού πληθυσμού, καθώς και ως προς την τάση εγκατάλειψης γεωργικής γης που θα οδηγήσει σε προβλήματα περιβάλλοντος και τοπίου).

1.15 Συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων των ΕΠ και ΠΕΠ του ΚΠΣ 2000-2008 και άλλων αναπτυξιακών παρεμβάσεων στην Χωρική Ενότητα

Το τμήμα αυτό παρουσιάζεται ανά επιμέρους περιφέρεια της ΧΕ, δεδομένου ότι τα ΠΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2000-2006/08 τοποθετούνται σε περιφερειακό επίπεδο.

1.15.1 Θεσσαλία

Το συνολικό ύψος των διατιθέμενων Κοινοτικών πόρων είναι, σε σχέση με τους εθνικούς και περιφερειακούς πόρους, αλλά και τους αναγκαίους για την αναπτυξιακή απογείωση της Θεσσαλίας, πολύ περιορισμένο. Ο πίνακας που ακολουθεί συνοψίζει τα διαθέσιμα στοιχεία για τις παρεμβάσεις άλλων προγραμμάτων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου στη Θεσσαλία.

ΕΠ Τίτλος	ΠΥ Δημόσιας Δαπάνης Ευρώ
ΕΠ Περιβάλλον	350.000.000
ΕΠ ΟΑΛΛΑ	1.250.000.000
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα	190.000.000
ΕΠ ΚτΠ	630.000.000
ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι	850.000.000
ΕΠ Αγροτική Ανάπτυξη	650.000.000
Χωρική Συνεργασία	5.500.000
Σύνολο	3.925.500.000

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ /ΜΕΤΡΟ		ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	Δημόσια Δαπάνη
		1	2
		890.690.155,00 €	746.196.042,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 1	Ενίσχυση παραγωγικού περιβάλλοντος	115.044.086,00 €	49.311.520,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 2	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου	308.199.468,00 €	244.672.468,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 3	Ποιότητα ζωής	174.342.798,00 €	171.132.798,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 4	Αξιοποίηση της κεντροβαρούς θέσης της περιφέρειας και ανάδειξη της σε «κόμβο δικτύων»	234.106.215,00 €	222.081.668,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 5	Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων	44.650.456,00 €	44.650.456,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 6	Τεχνική βοήθεια	14.347.132,00 €	14.347.132,00 €

Δεδομένου ότι η συνολική ΔΔ του ΠΕΠ ανέρχεται σε 746.196.042 ευρώ, οι ήδη ενταγμένες σε άλλα προγράμματα της τρέχουσας περιόδου παρεμβάσεις (χωρίς να συνυπολογίζεται το Ταμείο Συνοχής) υπερδιπλασιάζουν την προβλεπόμενη να διατεθεί Δημόσια Δαπάνη. Λαμβανομένου υπόψη ότι θα υπάρξουν κατά τεκμήριο εντάξεις και άλλων παρεμβάσεων, το αθροιστικό ύψος της Δημόσιας Δαπάνης θα μπορούσε να φθάσει (ενδεικτικά) τα 4,5 δισ. ευρώ, ή και παραπάνω.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι για το διάστημα του Γ' ΚΠΣ (2000-2006) η μέση ετήσια συνολική δημόσια δαπάνη του Γ' ΚΠΣ κυμαίνεται περί το 5 % του Θεσσαλικού ΑΕΠ.

Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις για επενδυτικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές δαπάνες αυτή της τάξης είναι μεν σημαντικές, αλλά όχι ικανές να άρουν τα μειονεκτήματα των φτωχών περιοχών και να θέσουν την περιφερειακή τους οικονομία σε τροχιά αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης. Επίσης, συγκριτικά μεγάλο μέρος των πόρων δεν διατίθεται για την άμεση ενίσχυση της παραγωγής και της επιχειρηματικότητας, αλλά των υποδομών σε φυσικό κεφάλαιο, δηλαδή, κυρίως, σε έναν παραγωγικό συντελεστή με έμμεση συμβολή στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η σχετική έρευνα έχει δείξει ότι οι υποδομές δεν ενισχύουν πάντοτε την παραγωγικότητα, ειδικά όταν είναι αποσπασματικές και διάσπαρτες σε πολλά μικρά έργα. Για παράδειγμα, για τον Άξονα ενίσχυση

του παραγωγικού περιβάλλοντος το ΠΕΠ Θεσσαλίας (Γ' ΚΠΣ) διαθέτει το 6,7% της Δημόσιας Δαπάνης, ενώ οι δράσεις του ΕΚΤ το 7,45%. Προβλήματα υπήρξαν και σε άλλους σημαντικούς τομείς όπως η αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας, οι καινοτόμες δράσεις των επιχειρήσεων και οι τουριστικές επενδύσεις. Σύμφωνα με υπολογισμούς της Επιτροπής, η χώρα μας διαθέτει το μικρότερο ποσοστό (περίπου 40%) για την υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της Λισσαβόνας. Στην περίπτωση της Περιφέρειας Θεσσαλίας η Έκθεση Αξιολόγησης αναφέρει πως η συμβολή του ΠΕΠ στους δείκτες της Λισσαβόνας είναι μεν υπαρκτή αλλά περιορισμένη. Η οικονομική ανάπτυξη όμως προϋποθέτει την ταυτόχρονη και ισόρροπη ανάδειξη όλων των παραγωγικών συντελεστών. Πέραν τούτου, όπως δείχνει η ελληνική και, ειδικότερα, η Θεσσαλική εμπειρία, υπάρχουν και τρία ακόμη προβλήματα που σχετίζονται με τη χρήση των πόρων.

Πρώτον, σημαντικό μέρος των επενδυτικών δαπανών έχει χαμηλό περιφερειακό πολλαπλασιαστή (γύρω στο 0,75), επειδή και σημαντικό μέρος των επενδυτικών δαπανών διοχετεύεται στην εισαγωγή αγαθών και υπηρεσιών («διαρροή»), δηλαδή στην τόνωση της ζήτησης άλλων ελληνικών περιφερειών ή άλλων εταίρων χωρών. Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ελλάδος το ποσοστό των Κοινοτικών πόρων που επιστρέφει στην Ευρώπη για εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών βρίσκεται πάνω από το 40%.

Δεύτερον, και στην περίπτωση της Θεσσαλίας υπάρχει συχνά μεγάλη διασπορά μικρών έργων, δηλαδή μειωμένη συγκέντρωση των πόρων, παρά τον επαρκή επιχειρησιακό, χωρικό και θεματικό σχεδιασμό του ΠΕΠ στην Θεσσαλία, με αποτέλεσμα την μικρή προστιθέμενη αξία τους για την ανάπτυξη, αντί της εστίασης σε ορισμένες μεγάλες αναπτυξιακές παρεμβάσεις με μεγάλη διάχυση στην περιοχή.

Τρίτον, σε χώρες με όλες τις περιοχές τους επιλέξιμες, όπως μέχρι και το Γ' ΚΠΣ η Ελλάς, τα τομιακά προγράμματα υπερισχύουν των περιφερειακών, με αποτέλεσμα την μη αναλογική προς τις ανάγκες κατανομή των πόρων. Για τη Θεσσαλία, η Έκθεση Αξιολόγησης επισημαίνει τη «συγκριτικά χαμηλή συμμετοχή στους πόρους των τομιακών προγραμμάτων». Εξάλλου, όπως δείχνει και η ανάλυση των εθνικών δημόσιων επενδύσεων, η Θεσσαλία συμμετείχε υπο-αναλογικά σ' αυτές.

Τέταρτον, το Περιφερειακό Συνέδριο διαπίστωσε σύμφωνα με το Περιφερειακό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Θεσσαλίας, τον ελλειπή συντονισμό παρεμβάσεων των υπουργείων με τις παρεμβάσεις του ΠΕΠ Θεσσαλίας.

Προβλήματα διαπιστώθηκαν και στη συμμετοχή ιδιωτών σε συγχρηματοδοτούμενα έργα που οφείλονται είτε στην αρνητική οικονομική συγκυρία, είτε στην έλλειψη σχετικού θεσμικού πλαισίου, είτε στην έλλειψη επαρκούς επιχειρηματικότητας. Για παράδειγμα, η ιδιωτική συμμετοχή στο ΠΕΠ Θεσσαλίας (Γ' ΚΠΣ) εκτιμάται σε περίπου 16%, από 19,1% που είχε αρχικά υπολογισθεί, γεγονός που αντανάκλα τη χαμηλή μόχλευση ιδιωτικών πόρων.

Παρά τις παραπάνω αδυναμίες η Περιφέρεια, όπως δείχνει και η Ενημέρωση της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του ΠΕΠ, εμφανίζει ικανοποιητική πορεία στην απορρόφηση των πόρων, υψηλή αποτελεσματικότητα των στόχων και ικανοποιητική αποδοτικότητα των παρεμβάσεων. Επίσης, σημαντική ήταν η συμβολή του ΠΕΠ στην αντιμετώπιση πολλών περιβαλλοντικών προβλημάτων, στην κάλυψη στόχων που αφορούν την διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και τον σχεδιασμό παρεμβάσεων σε περιοχές NATURA, καθώς και στην κατασκευή μικρομεσαίων φραγμάτων και ταμιευτήρων, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην ενίσχυση των επενδύσεων, στη δημιουργία δικτύων υποδομών.

Η ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων κρατών και περιφερειών της Ένωσης στηρίζεται στη θεωρητική θέση ότι σε μία μεγάλη οικονομία της αγοράς, ο ελεύθερος ανταγωνισμός προκαλεί τη διατήρηση ή ακόμη και τη διεύρυνση των χωρικών οικονομικών ανισοτήτων. Πχ. για μία σειρά από λόγους (όπως αναπτυγμένες υποδομές, ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,

ύπαρξη τεχνολογικών κέντρων, αναπτυγμένες χρηματοπιστωτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες, μεγάλες τοπικές αγορές, βιομηχανική παράδοση, ύπαρξη μεγάλων επιχειρήσεων κ.λπ.) περιοχές με μεγάλες οικονομικές συγκεντρώσεις εμφανίζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα στην παραγωγή προϊόντων έντασης κεφαλαίου και γνώσης, καθώς και στις σύγχρονες υπηρεσίες.

Το συμπέρασμα αυτής της θέσης είναι ότι η σύγκλιση των περιφερειακών επιπέδων ανάπτυξης δεν δύναται να προκύψει μέσω των διεργασιών των αγορών συντελεστών παραγωγής και αγαθών, όπως πρεσβεύει η νεοκλασική άποψη, αλλά μέσω παρεμβατικών πολιτικών ανακατανομής των εισοδημάτων από τις αναπτυγμένες προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές για την ενίσχυση της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των τελευταίων.

Στην περίπτωση της ΕΕ, τα τελευταία 20 περίπου χρόνια έχει δημιουργηθεί μία σε μεγάλο βαθμό ενιαία, κοινή και (με εξαίρεση ορισμένα αγροτικά προϊόντα) ανοικτή προς τα έξω αγορά, με αποτέλεσμα την περαιτέρω όξυνση του εσωτερικού και διεθνούς ανταγωνισμού. Αυτό σημαίνει ότι στην ενιαία αγορά, και ειδικά στην Ευρωζώνη, οι δυνάμεις του ελεύθερου ανταγωνισμού ενίσχυσαν τη διαδικασία απόκλισης ή επιβράδυναν τη σύγκλιση χωρίς όμως να υπάρξει γενναία Κοινωνική πολιτική ανακατανομής των εισοδημάτων ως αντιστάθμισμα.

Ειδικότερα, σε έναν ενιαίο νομισματικό χώρο, όπως είναι ο «Ευρωχώρος», προσδοκάται βάσιμα ενίσχυση των τάσεων περιφερειακής απόκλισης δεδομένου ότι σε έναν τέτοιο χώρο καθοριστικοί παράγοντες ανταγωνιστικότητας σχετίζονται με την παραγωγικότητα και την περιφερειακή επενδυτική ανταγωνιστικότητα. Στην περίπτωση της χώρας μας και της Θεσσαλίας ειδικότερα, όλες οι διαμορφωθείσες κατά το παρελθόν εξελίξεις, όπως μέση εθνική παραγωγικότητα κάτω από τις μέσες αμοιβές, συγκριτικά ταχύτερος πληθωρισμός, αρνητικές εσωτερικές συνθήκες άμεσων ξένων επενδύσεων, έντονες τάσεις αποχωροθέτησης δραστηριοτήτων κ.ά. λειτουργούν υπέρ της απόκλισης και όχι της σύγκλισης.

Στην περίπτωση της Θεσσαλίας υπήρξαν και επιπρόσθετοι παράγοντες που βάσιμα περιόρισαν τις τάσεις γρήγορης σύγκλισης, όπως:

- Η χρονοαπόσταση από τους δύο μεγάλους πόλους ανάπτυξης της χώρας, παρά την κεντροβαρή γεωγραφικά θέση της.
- Η μειωμένη λειτουργία άμεσων διεθνών μεταφορικών συνδέσεων και η μειωμένη συμμετοχή της περιοχής σε διεθνή λειτουργικά δίκτυα.
- Η πτώση ορισμένων κλάδων της μεταποίησης λόγω της εισαγωγικής διείσδυσης, αλλά και λόγω της αποχωροθέτησης των δραστηριοτήτων σε χώρες χαμηλού κόστους.
- Η εμμονή λόγω ΚΑΠ σε εντατικές, επιδοτούμενες καλλιέργειες αγροτικών πρώτων υλών και η επένδυση σε αυτές σημαντικών κεφαλαίων (ιδιωτικών και δημόσιων).
- Οι αδυναμίες συνολικά της μεταποίησης.
- Η μη ανάπτυξη δυναμικών κλάδων του τομέα των υπηρεσιών (π.χ. χρηματοπιστωτικές, Ε&Τ, ΚτΠ, logistics, εκπαίδευση και υγεία, ειδικές μορφές τουρισμού).

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τους βασικούς δείκτες του Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας και την πορεία υλοποίησής τους

Αξονες		M	Δείκτες αναθεωρημένου ΣΠ	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης	Τιμή-στόχος 2008
1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	1.1	ΒΙΠΕ-ΒΙΟΠΑ που βελτιώνονται	Αρ.	4	4
			Πλήθος νέων ΒΕΠΕ που θα δημιουργηθούν	Αρ.	0	1
			Αριθμός χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων επιχειρήσεων	Αρ.		15
	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	1.3	Νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται	Αρ.	65	50
			Ενισχύσεις επενδυτικών σχεδίων σε υφιστάμενες επιχειρήσεις	Αρ.	65	10
	ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΜΕ ΚΑΙ ΠΜΕ	1.4	Επιχειρήσεις που ενισχύονται	Αρ.	62	250
				Αρ.		
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ-ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ	1.5	Κλίνες Γ' τάξης (και άνω) που εκσυγχρονίζονται	Πλήθος	22.400	700
			Εκσυγχρονισμός κλινών που δημιουργούνται εκτός Ν2601/98	Πλήθος	24.000	3.500
			Νέες κλίνες καταλυμάτων			250
			Επιχειρήσεις που ενισχύονται			80
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ	1.6	Επιχειρήσεις που ενισχύονται		330	20	
		Συμμετοχή σε εκθέσεις			20	
2	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ	2.1	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων	Αρ.	2.000	800
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	2.2	Φάκελοι προϊόντων ΠΟΠ-ΠΓΕ, ΕΠΠΕ, ΟΠΑΠ, κλπ		8	15
			Πιλοτικά σχέδια τεχνικής στήριξης		4	1
	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ	2.3	Εργαστήρια			4
			Κτηνοτροφικά Πάρκα		2	1
			Παροχή Ηλεκτρικού ρεύματος σε Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις		100	280
			Αγροτική Οδοποιία			100
	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	2.5	ΑΛΙΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ (ΝΕΑ)		0	5
			ΒΡΑΧΙΟΝΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ		11	4
	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	2.6	Μετεγκαταστάσεις οχλουσών κτην. Μονάδων		100	80
					0	
			Μελέτες αναδασμού	Αρ. Στρ.		2
			ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑ	αρ. αγρ.		26
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ	2.7	ΟΓΚΟΣ ΚΜ ΣΩΜΑΤΟΣ ΦΡΑΓΜΑΤΩΝ		300.000	600.000	

ΕΡΓΩΝ Β' ΚΠΣ		Κύριες νέες προσαγωγές διώρυγες και υδροαρδευτικά δίκτυα (υδροαρδ. / στραγ/αγροτ. οδικά) Χιλιόμετρα	χλμ		44
		ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ στρέμματα (τοπογραφικές εργασίες και παράλληλα έργα)	στρ	1.168.000	36.000
ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	2.8	Ταμειυτήρες (αριθμός) χωμάτων ταμειυτήρα		9	7
		ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΥΔΑΤΟΣ	χλμ		260
		ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ (βελτίωση)	μ		218000
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2.9	Αριθμός ζωνών		9	9
		Προγράμματα κατάρτισης		103	85
		Καταρτιζόμενοι/ες		1720	1650
		Αριθμός καταρτιζομένων ανδρών			
		Αριθμός καταρτιζομένων γυναικών			
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους			222
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους νέους επαγγελματίες			147
		Δράσεις συμβουλευτικές (συνεδρίες)			
		Αριθμός υποστηρικτικών δομών που δημιουργούνται			
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2.10	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας λυμάτων		2	4
		Εκθετήρια Λαογραφικού Υλικού, Παραδοσιακά κτίρια			17
		Αποκατάσταση εγκαταλεημένων λατομιών , χωματερών			2
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΩΝ	2.11	Δασικά Επενδυτικά Σχέδια που θα υλοποιηθούν		50	10
		Αντιπυρικές Ζώνες - Δασική Οδοποιία		800	110
		Μήκος Επέμβασης (Έργα Διευθέτησης Χειμάρρων)			2200
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	2.12	Επαρχιακή/ διακοινοτική οδοποιία (νέα χάραξη)			40
		Επαρχιακή / διακοινοτική οδοποιία (βελτίωση)			180
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	2.13	Σχέδια Βελτίωσης			
		Αριθμός Επενδυτικών Σχεδίων στο τομέα της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων			9
		Αριθμός Επενδυτικών Σχεδίων αγροτουρισμού (σχέδια τουριστικών δραστηριοτήτων)			100
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	2.17	Αριθμός Επενδυτικών σχεδίων αγροβιοτεχνίας (σχέδια βιοτεχνικών δραστηριοτήτων)			30
		Σχέδια ανάπτυξης			
		Αποκατάσταση ιδιωτικών κτιρίων			50
		Πεζοδρομήσεις και διαμορφώσεις – αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων			16

			Αγροτική Οδοποιία (Αριθμός παρεμβάσεων)			2	
3	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ	3.1	Υποδομές Υγείας (αριθμός παρεμβάσεων)		5	1	
			Υποδομές Πρόνοιας (αριθμός παρεμβάσεων)		26	5	
			Κλίνες (νέες)	Αρ.	1734	300	
			κινητές μονάδες	Αρ.		1	
			Κτίρια (Πρόνοιας)	μ2	1530	1800	
	ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	3.2	Αναπλάσεις ιστορικών κέντρων - συνόλων	Πλήθος	15	2	
			Αρχαιολογικοί χώροι που αποκαθίστανται - αναδεικνύονται	Αρ	7	1	
			Εξοπλισμός	Πλήθος	4	2	
			Νέες μελέτες ΓΠΣ , αναθεώρηση ΓΠΣ	Αρ.		2	
	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ	3.3	Δημιουργία χώρων διάθεσης απορριμμάτων μικρής κλίμακας (νέοι ΧΥΤΑ)	Πλήθος	2	1	
			Κατασκευή νέων Ε.Ε.Λ.	Αρ		1	
			Αποκατάσταση παλαιών χώρων απορριψης απορριμάτων ΧΑΔΑ	Αρ		10	
			Βελτίωση υφιστάμενων ΕΕΛ	Αρ	9	3	
			Αποκατάσταση παλαιών χωρων απόρριψης απορριμάτων ΧΑΔΑ				10
	ΑΝΑΔΕΙΞΗ-ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ	3.4	Αρχαιολογικοί χώροι που αποκαθίστανται - αναδεικνύονται	Αρ	7	2	
			Μνημεία που αποκαθίστανται - αναστηλώνονται	Πλήθος	18	5	
			Αναπλάσεις Ιστορικών κέντρων	Αρ		1	
			Αναπλάσεις – Αναβαθμίσεις Περιοχών (Παραλιακή Ζώνη)	Αρ		1	
	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ - ΕΤΠΑ	3.5	ΖΩΝΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ				6
			ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΔΟΜΗΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (ΣΤΡ)	στρ			60,10
			ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ (ΣΤΡ)	στρ			68,6
			ΚΤΙΡΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΙ (ΑΡ/τ.μ.)	αρ/τμ			13
			Νέα κτίρια				3
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ - ΕΚΤ	3.6	Αριθμός ζωνών				6	
		Προγράμματα κατάρτισης		0		18	
		Καταρτιζόμενοι		0		275	
		Αριθμός καταρτιζομένων ανδρών					
		Αριθμός καταρτιζομένων γυναικών					
		Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους		0		253	
		Δομές που δημιουργούνται/ εκσυγχρονίζονται/ επεκτείνονται				2	
Δράσεις συμβουλευτικής (συνεδρίες)							
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	3.7	Αίθουσες διδασκαλίας (νέες) Α'θμιας εκπ/σης	αρ	3567		140	
		Αίθουσες διδασκαλίας (νέες) Β'θμιας εκπ/σης	αρ	2147		130	
		Κτίρια Γ' β'αθμιας εκπ/σης	μ2			7000	

			Δομές Αβάθμιας εκπαίδευσης	αρ		18
			Δομές Β'βάθμιας εκπαίδευσης	αρ		6
4	ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	4.1	Ε.Ο. (νέα)	χλμ	831	
			Ε.Ο. βελτίωση	χλμ		45
			Κρηπιδώματα ΜΜ		1385	110
			Κυματοθραύστες (επέκτ. – βελτίωση) ΜΜ		980	750
			Μώλοι (προσήνεμοι, υπήνεμοι) ΜΜ		495	110
			Κτηριακά έργα Μ2		0	180
			Μήκος επέμβασης (έργα διευθέτησης χειμάρρων), Χλμ		0	0,05
			Λιμένες βελτιούμενοι			3
	ΔΙΑΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΟΔΙΚΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ	4.2	Ε.Ο. (νέα)	χλμ	1031	5
			Ε.Ο.(βελτίωση)	χλμ	1801	15
			Γέφυρες	αρ		7
			ΕΠ.Ο.(βελτίωση)	χλμ		30
	ΠΑΡΑΚΑΜΨΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ	4.4	Ε.Ο. (νέα)	χλμ	1031	8
			Επαρχ. – Διακοιν. Οδ (νέα)	χλμ		10
			Σήραγγες	αρ		2
Αυτοκινητόδρομος			χλμ		2	
5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	5.1	Προγράμματα κατάρτισης		494	124
			Καταρτιζόμενοι/-ες		9421	2260
			Καταρτιζόμενοι (άνδρες)		9421	900
			Καταρτιζόμενες (γυναίκες)			1360
	ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΝΕΡΓΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	5.2	Αριθμός Τοπικών Πρωτοβουλιών			10
			Προγράμματα κατάρτισης		96	20
			Καταρτιζόμενοι άνεργοι ειδικών κοινωνικών ομάδων		1485	110
			Καταρτιζόμενες άνεργες ειδικών κοινωνικών ομάδων			160
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε άνεργους άνδρες ευπαθών κοινωνικών ομάδων		0	
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε άνεργες γυναίκες ευπαθών κοινωνικών ομάδων			267
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε άνδρες ευπαθών κοινωνικών ομάδων			186
			Επιχορηγούμενες νέες θέσεις εργασίας σε γυναίκες ευπαθών κοινωνικών ομάδων			231
			Δομές που δημιουργούνται / εκσυγχρονίζονται / επεκτείνονται		0	
			Δράσεις συμβουλευτικές (συνεδρίες)			904
			Ιατρικοκοινωνικά κέντρα			7
	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ	5.3	Αριθμός δομών που δημιουργούνται / εκσυγχρονίζονται / επεκτείνονται		0	111

Κύριες - ενδεικτικές - παρεμβάσεις που υλοποιούνται ή θα υλοποιηθούν μέχρι τέλος της Προγραμματικής Περιόδου στην Περιφέρεια μέσω του ΠΕΠ Θεσσαλίας ανά τομέα, είναι:

Οδικά έργα

Σημαντικές οδικές παρεμβάσεις γίνονται στους άξονες μεταξύ της πρωτεύουσας της Περ. Θεσσαλίας τη Λάρισα με τις πρωτεύουσες των όμορων νομών (Τρίκαλα – Καρδίτσα – Βόλο). Επίσης ολοκληρώνονται οι παρακάμψεις των παραπάνω πόλεων. Ενδεικτικές μεγάλες δράσεις είναι :

- Ε.Ο. ΣΟΦΑΔΕΣ - Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ
- Ε.Ο. ΛΑΡΙΣΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
- Ε.Ο. ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ
- ΕΠ. Ο. ΛΑΡΙΣΑΣ – ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΒΟΛΟΥ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΛΑΡΙΣΑΣ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
- ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Υγεία - Εκπαίδευση

Υποδομών Υγείας – Πρόνοιας, προϋπολογισμού

Σημαντική παρέμβαση είναι η ολοκλήρωση του Νοσοκομείου Βόλου

Πολιτισμός

ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ - ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ,

Σημαντική παρέμβαση είναι ανάδειξη του αρχαίου Θεάτρου Λάρισας

Υποδομές Πρωτογενή Τομέα

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ - ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ – ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ,

Σημαντικά έργα είναι οι παρεμβάσεις στο αρδευτικό έργο Σμοκόβου

Φυσικό Περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις αφορούν κυρίως τη βελτίωση της ποιότητας του πόσιμου νερού, τη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, και την εκπόνηση χωροταξικών και πολεοδομικών μελετών. Ενδεικτικά έργα που υλοποιούνται από το ΠΕΠ στο τομέα του περιβάλλοντος είναι:

- ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ – ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ,
- ΈΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

Κατασκευάζεται 1 νέος ΧΥΤΑ

Αποκαθίστανται σημαντικός αριθμός ΧΑΔΑ

Απασχόληση – Ισότητα των δύο φύλων

Στο πλαίσιο του Π.Ε.Π Θεσσαλίας υλοποιούνται δράσεις που συμβάλλουν στην απασχόληση και στη βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη προνοιακής πολιτικής και στη βελτίωση της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων κυρίως μέσω των Μέτρων του Άξονα Προτεραιότητας 5 «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ». Στον ίδιο Άξονα εντάσσονται και παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα οι οποίες στοχεύουν στην κοινωνική ανάπτυξη γεωγραφικά προσδιορισμένων περιοχών (Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης) μέσω πόρων που πηγάζουν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Ολοκληρωμένες Δράσεις

Στα πλαίσια του ΠΕΠ Θεσσαλίας εντάσσεται η εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης αγροτικών χώρου (ΟΠΑΑΧ) σε επτά (7) ορεινές / μειονεκτικές ζώνες της περιφέρειας (α. ΑΡΓΙΘΕΑΣ, β. ΚΙΣΣΑΒΟΥ, γ. ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ, δ. ΟΘΡΥΟΣ, ε. ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ, στ. ΠΥΛΗΣ – ΜΕΣΟΧΩΡΑΣ. ζ. ΣΜΟΚΟΒΟΥ), οι οποίες και έχουν ως στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και την επανένταξη των περιοχών αυτών στο εθνικό παραγωγικό σύστημα.

Παράλληλα, μέσω του ΠΕΠ υλοποιούνται ολοκληρωμένες δράσεις αστικής ανάπτυξης σε έξι (6) γεωγραφικά προσδιορισμένες ενότητες της Περιφέρειας Θεσσαλίας εντός των Δήμων Βόλου και Ν. Ιωνίας Νομού Μαγνησίας, Δήμου Καρδίτσας Νομού Καρδίτσας, Δήμου Τρικκαίων Νομού Τρικάλων, Δήμων Λάρισας και Τυρνάβου Ν. Λαρίσης)

1.15.2 Στερεά Ελλάδα

Η αποτίμηση των αναπτυξιακών επιτευγμάτων στις προηγούμενες περιόδους διαρθρώνεται πρώτον κατά θεματική προτεραιότητα και δεύτερον σε σχέση με τη συνολική δημόσια επενδυτική προσπάθεια στην Περιφέρεια, συγχρηματοδοτούμενη ή μη.

Επένδυση στην Κοινωνία της γνώσης και την Καινοτομία, Εξωστρέφεια και ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Η θεματική προτεραιότητα εξυπηρετεί του στόχους της αναβάθμισης της θέσης της ελληνικής οικονομίας στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο και στην ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού και της γνώσης, δηλαδή βασικές συνιστώσες της ανταγωνιστικότητας. Συνεπώς η εξέταση των επιτευγμάτων των προηγούμενων περιόδων περιλαμβάνει παρεμβάσεις σχετικές με την ανταγωνιστικότητα, την Ε&Τ, την καινοτομία και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Στα πλαίσια του ΠΕΠ 1994-99 (2η προγραμματική περίοδος) προσδιορίζονται 3 μέτρα που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Κατά την περίοδο αυτή πραγματοποιήθηκαν έργα συνολικού κόστους 110 MECU (20,8% της συνολικής δημόσιας δαπάνης). Ακόμα 110 MECU εκτιμάται ότι δόθηκαν για επενδύσεις του Ν. 2234/90 μέσω του ΕΠ. Βιομηχανία. Κατά την 3η προγραμματική περίοδο στο ΠΕΠ εντοπίζονται 6 μέτρα που αφορούν την ενίσχυση υποδομών και επιχειρήσεων (ΑΠ 4) με Π/Υ 49,6 Μ€. Επίσης την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αφορούν και τα μέτρα του ΠΕΠ που σχετίζονται με την ανάδειξη - προβολή των πολιτιστικών πόρων, την βελτίωση της τουριστικής υποδομής και την εμπορία προϊόντων ποιότητας (Π/Υ: 24 Μ€). Παράλληλα, από τα στοιχεία του ΟΠΣ υπολογίζεται ότι οι δεσμευμένοι χρηματοδοτικοί πόροι προς την ΠΣΤΕ από τομιακά Ε.Π. (κυρίως το ΕΠΑΝ) ανέρχονται σε 300 Μ€.

Ειδικότερα, η καινοτομία και η E&T στην Περιφέρεια αντιμετωπίζεται από 9 Μέτρα του ΠΕΠ, οι σχετικές με την καινοτομία δράσεις των οποίων (όπως προκύπτουν από τα πεδία παρέμβασης) αντιπροσωπεύουν το 14,6% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ. Ιδιαίτερα συμβάλλουν τα Μέτρα του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ενίσχυση- εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων και διασύνδεσή τους με την τοπική οικονομία» στο τμήμα εκείνο της δημόσιας δαπάνης που προβλέπεται να κατευθυνθεί σε καινοτόμες τεχνολογίες και μεθόδους.

Εκτιμάται ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αποτέλεσε, σε χρηματοδοτικούς όρους, την 2η αναπτυξιακή προτεραιότητα της Περιφέρειας. Κύριος στόχος των παρεμβάσεων ήταν η ενίσχυση ΜΜΕ ικανών να αναπτυχθούν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον (το σημαντικότερο Μέτρο στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 1994-1999, 15,9% συνολικού Π/Υ του προγράμματος).

Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι:

- ✓ βελτίωσαν μεσοπρόθεσμα την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων
- ✓ συγκράτησαν θέσεις εργασίας στην μεταποίηση
- ✓ αναβάθμισαν την τουριστική υποδομή και ανωδομή.

Ενίσχυση των φυσικών και τεχνολογικών υποδομών προσπελασιμότητας

Η ανάπτυξη συγκοινωνιακών, επικοινωνιακών και ενεργειακών δικτύων και υποδομών στην ΠΣΤΕ αποτέλεσε την υπ' αριθμόν ένα προτεραιότητα στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους. Στα κύρια έργα που αφορούν στην ΠΣΤΕ περιλαμβάνονται ο ΠΑΘΕ και η ζεύξη του Μαλιακού κόλπου, η Ε.Ο. Σχηματάρι – Χαλκίδα και ο Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας.

Η αναβάθμιση του Σ/Δ δικτύου (το σύνολο των έργων από τομεακά ΕΠ) στην ΠΣΤΕ χρηματοδοτήθηκε κυρίως κατά την περίοδο του Γ' ΚΠΣ. Όντας στα πλέον δύσκολα κατασκευαστικά τμήματα της πρωτεύουσας Σ/δ γραμμής της Χώρας (Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Ειδομένη), τα έργα για την αναβάθμιση του δικτύου κατά το Β' ΚΠΣ περιορίστηκαν στην αύξηση της μεταφορικής ικανότητας του τμήματος Τιθορέας-Λιανοκλαδίου (με την αναβάθμιση Σ/δ γραμμής μήκους 53 χιλιομέτρων). Δύο Μέτρα του Ε.Π. «ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ, ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ» 2000-06, συνολικού Π/Υ 960 Μ€, αφορούν εξ ολοκλήρου στην Στ.Ε.: Αναβάθμιση του τμήματος Τιθορέας-Λιανοκλαδίου (Μέτρο 2.2), Νέα γραμμή Λιανοκλάδι-Δομοκός (Μέτρο 2.3).

Μέσω των ΠΕΠ έχουν πραγματοποιηθεί παρεμβάσεις στο λοιπό εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο, που κατά κύριο λόγο στοχεύουν στην μείωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας καθώς και 3 παρεμβάσεις λιμενικών έργων (αλιευτικά καταφύγια)

Θετική εξέλιξη παρουσιάζουν και οι επενδύσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη των ΑΠΕ: έχουν ενταχθεί στο ΕΠΑΝ 9 επενδύσεις για ΑΠΕ στην ΣτΕ, προϋπολογισμού 187 Μ€.

Σε ότι αφορά αποτελέσματα και επιπτώσεις των έως τώρα παρεμβάσεων, αναφέρεται ότι κατά την ολοκλήρωση των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων στον ΠΑΘΕ, ο χρόνος πρόσβασης στην Περιφέρεια (Λαμία) από τον πόλο της Θεσσαλονίκης και από την Αθήνα θα μειωθεί κατά 11% και 28% αντίστοιχα και ότι η αξιοποίηση του υφιστάμενου αιολικού δυναμικού της Περιφέρειας θα ανέλθει στο 38% περίπου (15 GWh/έτος, στοιχεία ΚΑΠΕ, 2003), και θα κινηθεί περί τον ελληνικό μέσο όρο.

Αειφόρος ανάπτυξη και Ποιότητα ζωής

Κατά το Β' και το Γ' ΚΠΣ, τα μέτρα και έργα για την προστασία του περιβάλλοντος αποτέλεσαν την τέταρτη σε χρηματοδοτικούς όρους προτεραιότητα. Στις κοινωνικές υποδομές συμβάλλει η υλοποίηση 7 μέτρων του Γ' ΠΕΠ, στο σύνολό τους με υψηλής έντασης συνάφεια, τα οποία αφορούν σε ανάπτυξη και υποστήριξη της λειτουργίας δομών στήριξης ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας. Παράλληλα, για το αστικό και δομημένο πε-

ριβάλλον μέσω του ΠΕΠ διατίθενται 5 Μ€ για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, ενώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι έργα με περιβαλλοντική συνιστώσα (κυρίως κυκλοφοριακές παρεμβάσεις εντός αστικού χώρου) χρηματοδοτούνται από έργα – παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας.

Κύριοι στόχοι των παρεμβάσεων ήταν η κατασκευή υποδομών για τα αστικά απόβλητα και απορρίμματα, η ορθολογική διαχείριση των υδάτων, η διαχείριση των δημοτικών απορριμμάτων και η ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και η αναβάθμιση του αστικού χώρου. Με βάση τα ως τώρα πραγματοποιημένα και δρομολογημένα έργα θα αυξηθεί αρκετά το ποσοστό κάλυψης των αναγκών σε θέματα βασικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, ενώ δεν έχουν πραγματοποιηθεί έργα που να αφορούν την διαχείριση των βιομηχανικών και επικινδύνων στερεών και υγρών αποβλήτων, τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Περιφέρεια δεδομένου του μεγέθους του δευτερογενή τομέα. Σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον αναμένεται η έναρξη των παρεμβάσεων για την αποκατάσταση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, χωρίς να μπορεί αυτή τη στιγμή να προσδιοριστεί η αποτελεσματικότητα αυτών. Ειδικό ζήτημα της περιφέρειας αποτελεί η αυξανόμενη άντληση φυσικών πόρων για τις ανάγκες της Αθήνας ενώ το πρόβλημα της προστασίας των ακτών από την αυθαίρετη δόμηση αναμένεται να αντιμετωπιστεί μερικώς με την εφαρμογή των εκπονούμενων ΓΠΣ – ΣΧΟΟΑΠ.

Οι παρεμβάσεις στην υγεία οδηγούν σε αύξηση της δυναμικότητας των νοσηλευτικών κλινών κατά 300, που όμως θα παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή και με την ολοκλήρωσή – θα αντιστοιχούν μόνο 2,1 κλίνες ανά 1000 κατοίκους, (εθνικός μ.ο.: 4,8 κλίνες).

Ενίσχυση της Απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής

Τρεις ήταν θεματικά οι κύριες παρεμβάσεις στον τομέα της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και της απασχόλησης στην Περιφέρεια Κεντρικής Ελλάδας.

- √ Παρεμβάσεις που αφορούν την υποδομή όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης: συνολικά μέσω των ΠΕΠ και των τομεακών Ε.Π. για την εκπαίδευση εκτιμάται ότι το σύνολο των πόρων για την δημιουργία υποδομών εκπαίδευσης (ΕΤΠΑ) έχουν ξεπεράσει τα 100 Μ€. Στο ποσό πρέπει να προστεθούν περίπου 9 Μ€ που αφορούν υποδομές ΚτΠ στην εκπαίδευση (ΕΠ ΚτΠ).
- √ Σχετικά με την απασχόληση και την κατάρτιση, στο Β΄ ΚΠΣ εκτελέστηκαν έργα ύψους 13 MECU μέσω του ΠΕΠ (περίπου 11 MECU δόθηκαν την ίδια περίοδο του ΕΠ ΣΚΠΑ - συνυπολογιζόμενων των πρωτοβουλιών Youthstart, Horizon κλπ) ενώ κατά το Γ΄ ΚΠΣ η συνολική δαπάνη των έργων του ΠΕΠ ανέρχεται σε 30,7 Μ€ καθώς σημαντική συνάφεια παρουσιάζουν 12 Μέτρα – 18,2% της δημόσιας δαπάνης. Συμβάλλουν επίσης, με μέση έντασης συνάφεια όμως, τα Μέτρα που αφορούν στην ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων, διότι οι παρεμβάσεις αυτού του είδους συμβάλλουν στην αύξηση των θέσεων εργασίας ή/και στη διατήρηση των ήδη υφιστάμενων. Σημαντική συνεισφορά αναμένεται να έχουν οι Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης, καθώς θα δράσουν σε εντοπισμένες ομάδες πληθυσμού ή σε προσδιορισμένους θύλακες ανεργίας.
- √ Παρεμβάσεις που αφορούν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν κυρίως έργα του Γ΄ ΚΠΣ και έχουν δεσμεύσει πόρους ύψους 16 Μ€ από το ΠΕΠ και 19 Μ€ από τα Ε.Π. «Απασχόληση» και «Υγεία – Πρόνοια».

Χαρακτηριστικές είναι οι τιμές συγκεκριμένων Δεικτών:

Στην εκπαίδευση :

- √ Το ποσοστό κάλυψης αναγκών σε αίθουσες στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (πρωινή βάρδια) έχει φτάσει το 100%.
- √ Το ποσοστό κάλυψης των αναγκών σε ειδικά εξοπλισμένες αίθουσες διδασκαλίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση θα φτάσει σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΠΕΠ το 80%

Στην Απασχόληση:

- ✓ Το ποσοστό ανεργίας σύμφωνα με τη Eurostat ανέρχεται το 2004 σε 12,8% του εργατικού δυναμικού, έναντι 13,4 του ίδιου εξαμήνου το 1998 και είναι διαμορφωμένο κατά 2,3 μονάδες υψηλότερο του Εθνικού.
- ✓ Ποιοτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2004 το ποσοστό γυναικείας ανεργίας το 2000 ήταν 20,2% (έναντι 21% 1999), το ποσοστό των μακροχρόνιων ανέργων ως προς το σύνολό τους το 2004 ανέρχεται σε 56,5% (από 61,6% το 1997).

Βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Δεκαπέντε Μέτρα του ΠΕΠ της 3^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (24,4% της προγραμματικής δημόσιας δαπάνης) συμβάλουν στην ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιοχές και την ύπαρξη αναπτυξιακών εμποδίων. Τα Μέτρα αφορούν σε ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων και αναβάθμιση παραγωγικών υποδομών, ανάπτυξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος και των πολιτιστικών πόρων, καθώς και σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης, υπό την έννοια ότι δημιουργούν τις προϋποθέσεις εκείνες για την υποδοχή ή τη διευκόλυνση των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε αστικές ζώνες

Ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές

Κατά το Γ΄ ΚΠΣ, δεκαπέντε Μέτρα του ΠΕΠ (57,9% της προγραμματικής δημόσιας δαπάνης) συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και στα των προβλημάτων διίσμου της οικονομίας. Ειδικότερα, με υψηλής έντασης συνάφεια συμβάλλουν τα Μέτρα του Άξονα Προτεραιότητας 1, ο οποίος αφορά στη μείωση των φαινομένων διίσμου, ειδικά των ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας. Ιδιαίτερα αναμένεται να συμβάλει κυρίως το τμήμα της προγραμματικής δημόσιας δαπάνης των ανωτέρω Μέτρων που θα κατευθυνθεί στις περιοχές ΟΠΑΑΧ της Περιφέρειας. Επίσης στην άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, αναμένεται να συμβάλει το Μέτρο 3.1 «Ενίσχυση Μεταφορών» και ειδικότερα τα οδικά έργα που αντιμετωπίζουν υπαρκτές ενδονομαρχιακές ή διανομαρχιακές ανισότητες (π.χ ο βόρειος και ο νότιος άξονας της Εύβοιας).

Τρία Μέτρα του ΠΕΠ (τα οποία ωστόσο από την άποψη της χρηματοδοτικής βαρύτητας αντιπροσωπεύουν το 40,6% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ) συμβάλουν στην αντιμετώπιση της γεωγραφικής απομόνωση περιοχών της Περιφέρειας και ειδικότερα τα Μέτρα 1.11 και 3.1 που αφορούν στην ενίσχυση των υποδομών μεταφορών της Περιφέρειας. Με χαμηλής έντασης συνάφεια δύναται να συμβάλει και το Μέτρο 4.7 «Ενίσχυση δράσεων της Καινοτομίας και της Κοινωνίας της Πληροφορίας» στην περίπτωση που υλοποιηθούν δράσεις που θα επιτρέψουν την εξ' αποστάσεως εξυπηρέτηση του πολίτη από τις υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ανάπτυξη αγροτικών περιοχών

Κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους η αγροτική ανάπτυξη συνδέθηκε άμεσα με τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες και τον διίσμο της περιφερειακής Οικονομίας. Την περίοδο του Α΄ ΚΠΣ χρηματοδοτήθηκαν δύο προγράμματα ΕΑΠ Ευρυτανίας και ΕΑΠ Φωκίδος, παράλληλα με επενδύσεις στον αγροτικό χώρο. Την περίοδο του Β΄ ΚΠΣ καταρτίστηκαν στο ΠΕΠ δύο ξεχωριστά υπο-προγράμματα, ενώ από εθνικούς πόρους χρηματοδοτήθηκαν ακόμα δύο ΕΑΠ (Ευβοίας και Φωκίδας). Κατά την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ η αγροτική ανάπτυξη και η μείωση του διίσμου περιλήφθησαν σε έναν ενιαίο άξονα προτεραιότητας. Συμπληρωματικά στους στόχους των προγραμμάτων αυτών έχουν πραγματοποιηθεί δράσεις των Leader I, II και + και των ΟΠΑΑΧ (Υπουργείου Αγροτικής ανάπτυξης και Τροφίμων). Δεκατέσσερα μέτρα του ΠΕΠ (του Άξονα Προ-

τεραιότητας 1) συμβάλλουν, άμεσα ή έμμεσα, στην οργάνωση του πρωτογενή τομέα. Η δημόσια δαπάνη που κατευθύνεται προγραμματικά για την άρση της συγκεκριμένης αδυναμίας ανέρχεται στο 29,4% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ.

Συνολικά εκτιμάται ότι για αγροτική ανάπτυξη στην ΠΣΤΕ καταβλήθηκαν 400 με 600 Μ€ μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τις προηγούμενες περιόδους. Την Περίοδο του Β΄ ΚΠΣ (143 ΜΕCΥ –εκ των οποίων 53 ΜΕCΥ από το ΠΕΠ). Την περίοδο του Γ΄ ΚΠΣ η συμμετοχή του ΕΓΤΠΕ-Π στο ΠΕΠ ανέρχεται σε 119 Μ€. Τα ΟΠΑΑΧ του ΥΠ Γεωργίας για την Περιφέρεια έχουν Π/Υ 27 Μ€ ενώ στην από τα υπόλοιπα μέτρα του ΕΠ ΑΑ –ΑΥ εκτιμάται ότι θα χρηματοδοτηθούν έργα στην περιφέρεια της τάξης των 150 με 200 Μ€.

Υπό μορφή πινάκων παρουσιάζεται η πλέον πρόσφατη εικόνα της επενδυτικής προσπάθειας του Γ΄ ΚΠΣ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

ΠΕΠ 2000-2006 (σε χιλ.€)	Σύνολο Π/Υ	Δημόσια δαπάνη
Προϋπολογισμός ΠΕΠ 2000-2006	872.235	719.779

Κατανομή πόρων ΠΕΠ 2000-2006	Σύνολο Π/Υ	Ποσοστό%
Παραγωγικό Περιβάλλον	369.536	42%
Ανθρώπινοι Πόροι	65.217	7%
Βασική Υποδομή	425.512	49%
Διάφορα	11.970	1%
ΣΥΝΟΛΟ	872.235	100%

Πηγή: ΟΠΣ, ΕΡΓΟΡΑΜΑ 30/10/2006

Συνολική Δαπάνη στην Περιφέρεια όλων των Ε.Π. του ΚΠΣ 2000-2006	Δ.Δ. ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ	ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ
EQUAL	2.085.822	1.651.926
LEADER+	13.416.342	9.646.123
Ε.Π. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	243.230.565	195.063.176
Ε.Π. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	175.730.131	125.347.044
Ε.Π. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	79.748.102	79.032.013
Ε.Π. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	93.604.031	75.355.790
Ε.Π. ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΩΝΕΣ, ΛΙΜΕΝΕΣ, ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	367.507.043	282.824.818
Ε.Π. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	10.164.400	6.373.589
Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	14.918.197	8.335.816
Ε.Π. ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ, ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ, ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	666.169.126	469.173.519
Ε.Π. ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ	22.201.938	12.601.685
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΛΙΕΙΑ	32.800.956	24.148.165
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	75.491.779	39.926.503
Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	943.048.921	610.891.432
Γενικό Άθροισμα	2.740.117.352	1.940.371.599
Ταμείο Συνοχής Ε.Υ.Δ. Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	25.675.281	15.600.647

Πηγή: ΟΠΣ, ΕΡΓΟΡΑΜΑ 30/10/2006

Στην Περιφέρεια υλοποιείται συνεχής, έντονη και εκτεταμένη αναπτυξιακή δημόσια επενδυτική προσπάθεια, συγχρηματοδοτούμενη και μη. Αλλά το μέγιστο της επενδυτικής προσπάθειας το καταβάλλουν τα Υπουργεία, που χρηματοδοτούν περίπου το 85% των έργων που είναι ενταγμέ-

να στο Π.Δ.Ε. (σε όρους προϋπολογισμού): 40% του συνολικού προϋπολογισμού αντιστοιχεί σε έργα του ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλα 18% σε έργα του Υπουργείου Μεταφορών, δηλαδή ο τομέας των μεταφορικών ως επί το πλείστον υποδομών καλύπτει σχεδόν το 60%. Από το "υπόλοιπο" (προϋπολογισμός μείον εκτελεσθείσες δαπάνες), 38% καλύπτεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ και 21% από το Υπουργείο Μεταφορών. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει (α) ότι η Περιφέρεια έχει ακόμη ανάγκη παρεμβάσεων στις υποδομές πολύ σημαντικού ύψους αναγκαίων πόρων, και (β) ότι στο έδαφος της Περιφέρειας εκτελούνται πολύ σημαντικά έργα εθνικής σημασίας. Κατά συνέπεια, αφενός η Περιφέρεια έχει ακόμη ανάγκες τύπου Στόχου Σύγκλισης, αφετέρου κινδυνεύει να "απωλέσει" δυνητικούς πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων για τις ανάγκες αυτές στη νέα περίοδο, λόγω της ένταξης της στις Περιφέρειες "μεταβατικής στήριξης": τα μεγάλα έργα υποδομών εθνικής κλίμακας, σημασίας και επιπτώσεων, των Υπουργείων στο έδαφος της θα δεσμεύσουν "κλειδωμένους" πόρους σε εκείνες ακριβώς τις κατηγορίες παρεμβάσεων που η Περιφέρεια έχει ακόμη αυξημένες ανάγκες.

Αυξημένη συμμετοχή στον προϋπολογισμό έχουν και τα Υπουργεία Εσωτερικών (έργα ΟΤΑ) με 13,5%, Οικονομίας (επιχορηγήσεις) με 9%, Υγείας με 4,5% και, φυσιολογικά, Γεωργίας με 6%. Τα Υπουργεία Οικονομίας, Υγείας και Γεωργίας διαθέτουν και αυξημένη συμμετοχή στο μη εκτελεσθέν υπόλοιπο προϋπολογισμού, και κατά συνέπεια και σε αυτούς τους τομείς οι επενδυτικές ανάγκες της Περιφέρειας παραμένουν υψηλές.

Η κατά Νομό κατανομή του Π.Δ.Ε. είναι επίσης σημαντική.

ΝΟΜΟΙ	Π/Υ	ΠΙΣΤΩΣΗ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ
ΑΚΑΤΑΝΕΜΗΤΑ	207.625.837	81.874.266	41.979.308	165.646.528
ΒΟΙΩΤΙΑ	268.231.783	44.123.765	101.892.140	166.339.643
ΕΥΒΟΙΑ	456.879.400	90.168.706	184.318.992	272.560.409
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	96.250.618	22.269.134	61.229.309	35.021.308
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	1.314.756.128	158.595.040	554.037.531	760.718.597
ΦΩΚΙΔΑ	173.418.356	38.365.195	68.587.564	104.830.792
ΣΥΝΟΛΟ	2.517.162.122	435.396.106	1.012.044.844	1.505.117.277

ΥΠΟΙΟ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2006, Μελέτη Αναμόρφωσης Π.Δ.Ε.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι ότι (α) ο σχετικώς "πλουσιότερος" νομός (Βοιωτίας) συγκεντρώνει περίπου 11% του συνολικού προϋπολογισμού και του αδιάθετου υπολοίπου δημοσίων επενδύσεων, και (β) ο νομός Φθιώτιδας συγκεντρώνει πάνω από 50%, προφανώς λόγω της συγκέντρωσης εκεί μεγάλων έργων εθνικής κλίμακας και σημασίας. Δηλαδή, και στη χωρική κατανομή η επίπτωση των μεγάλων εθνικών έργων είναι καταλυτική.

Εάν θεωρηθεί ότι ο προϋπολογισμός των έργων είναι επικαιροποιημένος και εύλογος, το συνολικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση του Π.Δ.Ε. είναι ότι η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος (α) έχει ακόμη ανάγκη δημοσίων επενδύσεων συνολικού ύψους περίπου 1,5 δις €, (β) "χρεώνεται" με ανάγκες για δημόσιες επενδύσεις σε μεταφορικές κυρίως υποδομές συνολικού ύψους περίπου 700 εκ. €, και (γ) έχει ήδη διαπιστωμένες και "νομιμοποιημένες" ανάγκες για δημόσιες επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές συνολικού ύψους άνω των 100 εκ. €.

1.15.3 Ηπειρος

Η δημόσια δαπάνη (προϋπολογισθείσα) και η απορρόφησή της μέχρι τον Ιούνιο 2006 του ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006, ομαδοποιημένη ανά μείζονα τομέα παρέμβασης, παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα. Παρατίθενται επίσης και ορισμένα διαθέσιμα στοιχεία για δράσεις που πραγματοποιούνται στην Περιφέρεια από τομεακά ΕΠ ή άλλα συγχρηματοδοτούμενα χρηματοδοτικά μέσα.

Περίοδος Γ' ΚΠΣ	Προϋπολογισμός	Δημόσια δαπάνη
ΠΕΠ	776.390.804	659.096.177
1. Μεταφορές	240.211.296	232.671.336
2. Λοιπές υποδομές γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	92.931.500	77.820.900
3. Επιχειρηματικότητα-ιδιωτικές επενδύσεις	150.345.518	68.567.118
4. Περιβάλλον, οικιστικός χώρος, κοινωνικές υποδομές	147.375.496	147.015.496
5. Ειδικές παρεμβάσεις για ορεινό χώρο	69.858.104	57.352.437
6. Ανθρώπινοι πόροι	52.693.616	52.693.616
7. Λοιπά	22.975.274	22.975.274
ΕΠ Περιβάλλον	12.264.522	
ΕΠ ΟΑΛΛΑ	486.822.588	
ΕΠ Επιχειρηματικότητα	107.430.813	
ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	67.757.145	
ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι	237.000.000	
ΕΠ Αγροτική Ανάπτυξη	173.639.000	
Χωρική Συνεργασία (Interreg)	81.568.000	
Ταμείο Συνοχής	54.000.000	45.225.000

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Ηπείρου

Οι πραγματοποιήσεις από το ΠΕΠ, που αποτελούν τα αποτελέσματα της αντίστοιχης χρηματοδότησης, όσον αφορά ορισμένους βασικούς δείκτες/τομείς, παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 06-08	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟ 06 (% ΣΤΟΧΟΥ)
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΩΣ 'ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ' ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ				
	Μέτρο 1.2: Επέκταση των υποδομών και εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων				
1	Νέα επενδυτικά σχέδια που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν - Ν.2601	αρ	20	28	100%
2	Μικρά επενδυτικά σχέδια ενίσχυσης ΜΜΕ που αναμένεται να υποστηριχθούν - Καν.69/2001 ή Καν.70/2001	αρ	24	210	38%
	Πλήθος δομών που επεκτείνονται εκσυγχρονίζονται	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ Α			
	Αύξηση αριθμού δομών	%			
	Γ. ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ				
	Αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται				
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ				
	Μέτρο 2.1: Αστικές υποδομές - Περιβάλλον				
3	Δράσεις αναβάθμισης φυσικού περιβάλλοντος – επεμβάσεις σε βιότοπους	αρ	0	3	0%
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων νέων < 25 ετών	αρ			
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων ενηλίκων > 25 ετών	αρ			
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων κάτω των 25 ετών και άνω των 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και άνω των 12 μηνών διάρκεια ανεργίας	αρ			
	Αριθμός καταρτιζομένων ανέργων κάτω των 25 ετών και έως 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και έως 12 μηνών διάρκεια ανεργίας	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ				
	Βαθμός διείσδυσης των δράσεων (επί του μέσου ετήσιου όρου ανέργων για την προγραμματική περίοδο)	%			
	Μέτρο 2.2: Υποδομές Υγείας - Πρόνοιας – Εκπαίδευσης				
4	Κατασκευή - βελτίωση αιθουσών διδασκαλίας α' και β' εκπαίδευσης	αρ	3.051	128	14%
5	Κατασκευή - βελτίωση - εξοπλισμός εργαστηριακών αιθουσών α' και β' εκπαίδευσης	αρ		20	30%
	Επωφελούμενοι/ες άνεργοι σε προγράμματα STAGE και νέων θέσεων εργασίας, νέοι < 25 ετών	αρ			
	Επωφελούμενοι/ες άνεργοι σε προγράμματα STAGE και νέων θέσεων εργασίας, ενήλικες > 25 ετών	αρ			
	Αριθμός επωφελομένων ανέργων κάτω των 25 ετών και άνω των 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και άνω των 12 μηνών	αρ			
	Αριθμός επωφελομένων ανέργων κάτω των 25 ετών και έως 6 μηνών διάρκεια ανεργίας και άνω των 25 ετών και έως 12 μηνών διάρκεια ανεργίας	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ				

	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟ Σ 06-08	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠ ΟΙΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟ 06 (% ΣΤΟΧΟΥ)
	Διείσδυση (ποσοστό ανέργων που θα τοποθετη- θει σε νέες θέσεις και STAGE, στο συνολικό μέσο ετήσιο αριθμό ανέργων για την προγραμματική περίοδο)	%			
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ				
	Μέτρο 3.2: Ενίσχυση των υποδομών και της επιχειρηματικότητας - ανταγωνιστικότητας στον τριτογενή τομέα, Αξιοποίηση των φυσικών πό- ρων				
	Επωφελούμενοι άνεργοι ευπαθών κοινωνικών ομάδων	αρ			
6	Ξενοδοχειακή υποδομή που δημιουργείται (αριθ- μός)	αρ		16	44%
7	Ξενοδοχειακή υποδομή που αναβαθμίζεται (α- ριθμός)	αρ		110	23%
	Μέτρο 3.3: Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων				
8	Νέα μουσεία	αρ	3	2	50%
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Διείσδυση (επί του αριθμού των ωφεληθέντων ευπαθών κοινωνικών ομάδων που εντάχθηκαν σε προγράμματα καταπολέμησης του αποκλει- σμού από την αγορά εργασίας του Β' ΚΠΣ και των ωφελομένων που εκτιμάται ότι θα εντα- χθούν σε ενέργειες του Μέτρου 1.3 του παρόντος Μέτρου 3.1	%			
	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Αριθμός δομών που θα πιστοποιηθούν	αρ			
	Δυναμικότητα δομών (αριθμός θέσεων κατάρτι- σης)	αρ			
	Αριθμός εκπαιδευτών που θα πιστοποιηθούν	αρ			
	Αριθμός Συμβούλων Υποστηρικτικών Υπηρεσιών που θα εκπαιδευθούν	αρ			
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ				
	Μέτρο 4.1: Διαχείριση υδατικών πόρων - Έγγει- ες βελτιώσεις				
9	Βελτίωση και εκσυγχρονισμός αρδευτικών δικτύ- ων (στρέμματα)	στρ	209.400	17850	31%
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Διείσδυση (επί του συνολικού μέσου ετήσιου αριθμού ανέργων για την προγραμματική περιό- δο)	%			
	Ποσοστό βιωσιμότητας των επιχειρήσεων μετά το πέρας της επιχορήγησης	%			
	Μέτρο 4.3				
	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔ Α			
	Καταρτιζόμενοι εργαζόμενοι	αρ			
	Β. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ				
	Διείσδυση	%			
	Μέτρο 4.3: Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλ- λεύσεις - Προβολή τοπικών προϊόντων				
	Επωφελούμενοι άνεργοι ευπαθών κοινωνικών	αρ			

	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 06-08	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟ 06 (% ΣΤΟΧΟΥ)
	ομάδων				
10	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων στην γεωργική εκμετάλλευση	αρ	901	180	48%
11	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων αγροτουρισμού	αρ	180	47	62%
	Μέτρο 4.10: Υποδομές μεταφορών στην ύπαιθρο				
12	Βελτίωση του επαρχιακού - τοπικού οδικού δικτύου	χλμ	2.168	220	48%
	Μέτρο 4.11: Ενίσχυση των υποδομών Υγείας - Πρόνοιας και Εκπαίδευσης στην ύπαιθρο				
13	Διεπιστημονικό Κέντρο	αρ	0	1	100%
	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ				
	Μέτρο 5.1: Ανάπτυξη της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας - Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων				
14	Δομές παροχής υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας προς άτομα νεαρής και προχωρημένης ηλικίας	αρ		85	99%
	Μέτρο 5.2: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού				
15	Άτομα που θα καταρτιστούν	αρ	3.256	1.620	53%
	Μέτρο 5.3: Τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης				
	Αριθμός υφιστάμενων δομών των οποίων συγχρηματοδοτείται η λειτουργία	αρ			
	Αριθμός νέων δομών των οποίων συγχρηματοδοτείται η λειτουργία	αρ			
16	Άτομα που θα καταρτιστούν	αρ	632	410	0%

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Ηπείρου

ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕΧΡΙ ΙΟΥΝΙΟΥ 2006 (μεικτές, ισοδύναμες ετήσιες)	Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης:	3.411
	Μόνιμες:	879

Πηγή: ΕΥΔΕΠ Ηπείρου

Η κινητοποίηση πόρων ιδιωτικού τομέα (μόχλευση) (μετρούμενη ως το ποσοστό ιδιωτικής συμμετοχής των ενταγμένων έργων τα έτη 2000-06 σε σχέση με την προγραμματισμένη στους χρηματοδοτικούς πίνακες του ΠΕΠ ιδιωτική συμμετοχή για το ίδιο διάστημα) ανέρχεται σε 78,7%. Επίσης, οι δαπάνες ιδιωτικής συμμετοχής επί του συνολικών δαπανών (μέχρι τον Ιούνιο 2006) ανέρχονται σε 22,5%

Μια συνοπτική αποτίμηση των αποτελεσμάτων του ΠΕΠ έχει ως εξής:

- Στον τομέα των μεταφορών το ΠΕΠ έχει να επιδείξει εκτός της Εθνικής, Επαρχιακής και Αστικής οδοποιίας την κατασκευή μεγάλου τμήματος της Εγνατίας Οδού που βελτιώνει την προσπελασιμότητα του συνόλου της Περιφέρειας προς την Δυτική Ευρώπη και τα Βαλκάνια.
- Στις λοιπές υποδομές το ΠΕΠ Ηπείρου χρηματοδότησε και ανέδειξε έργα πολιτισμού (μουσεία), ανέδειξε αστικές περιοχές και ενίσχυσε τις υποδομές της παράκτιας αλιείας. Επίσης ενίσχυσε υποδομές και δράσεις για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της κοινωνίας της πλη-

ροφορίας (τεχνολογικό πάρκο, συστήματα προστασίας περιβάλλοντος, επείγουσας ιατρικής και ξενάγησης σε αρχαιότητες).

- Οι ιδιωτικές επενδύσεις ενισχύθηκαν κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος και υπερδιπλασιάστηκε ο κατ αρχήν διατεθείς προϋπολογισμός.

1.16 Αποτελέσματα διαβούλευσης

Η διαβούλευση παρουσιάζεται ανά επιμέρους περιφέρεια της ΧΕ, αφού διεξήχθη σε περιφερειακό επίπεδο.

1.16.1 Θεσσαλία

Οι εργασίες για τη διαμόρφωση του Δ' ΠΕΠ Θεσσαλίας, υπό την καθοδήγηση της Περιφερειακής Επιτροπής Κατάρτισης (ΠΕΚ) και της Διαχειριστικής Αρχής, διήρκησαν περί τα 2 έτη και ακολούθησαν τα παρακάτω βήματα:

1 Μετά από συγκρότηση -τον Ιούλιο του 2004- της Περιφερειακής Επιτροπής Κατάρτισης (Π.Ε.Κ.) του Δ' ΠΕΠ, ξεκίνησε η επεξεργασία του πρώτου σχεδίου Διαγνωστικής Έκθεσης και Στρατηγικής, βάσει των προγραμματικών και επιστημονικών κατευθύνσεων που πρότειναν από κοινού ο Γ.Γ. της Περιφέρειας Θεσσαλίας και η Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Θεσσαλίας, διαμορφώνοντας έτσι ένα πρώτο κείμενο βάσης για συζήτηση των κατευθύνσεων του Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης (Π.Σ.Σ.Α.).

2 Το πρώτο κείμενο της Διαγνωστικής Έκθεσης - ΠΣΣΑ που αναφέρονταν κυρίως στη θέση της Θεσσαλίας και στις στρατηγικές κατευθύνσεις, μαζί με μία πρόταση μεθοδολογίας και ένα αρχικό χρονοδιάγραμμα ενεργειών, παρουσιάστηκε στο Περιφερειακό Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 2004 και εγκρίθηκε ως βάση συζήτησης και σχεδιασμού.

3 Με βάση τον εγκεκριμένο σχεδιασμό κλήθηκαν οι Δημόσιοι, Αυτοδιοικητικοί, Ιδιωτικοί και Κοινωνικοί φορείς της Θεσσαλίας να καταθέσουν κείμενα προβληματισμού και προτάσεων στον χώρο ευθύνης τους. Συνολικά ανταποκρίθηκαν 200 φορείς, υπηρεσίες και εμπειρογνώμονες της Θεσσαλίας, των Υπουργείων και των ερευνητικών φορέων, με εισηγήσεις και συμμετοχές που απέστειλαν έως αρχές του 2006 στην Περιφερειακή Επιτροπή Κατάρτισης.

4 Ακολούθησε η διοργάνωση από την Π.Ε.Κ. δύο ημερίδων παρουσίασης και συζήτησης των εισηγήσεων των φορέων και μελετητών το Νοέμβριο του 2004 και το Φεβρουάριο του 2005, με μεγάλη συμμετοχή φορέων και πολιτών.

5 Με βάση και τις εισηγήσεις των φορέων, εμπλουτίστηκε το αρχικό κείμενο Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης (Π.Σ.Σ.Α.) - μετά από συνεδρίαση της Π.Ε.Κ.- και απεστάλη τον Μάρτιο του 2005 στην Ομάδα Σχεδιασμού της Προγραμματικής Περιόδου 2007-13 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και σε όλα τα Υπουργεία και τις Περιφέρειες της χώρας.

6 Παράλληλα με διαδικασίες κοινωνικής διαβούλευσης των φορέων που η Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π. Θεσσαλίας αναπτύσσει σε 3 θεματικά πεδία εξειδίκευσης δράσεων από το Γ' έως το Δ' ΚΠΣ, και συγκεκριμένα «Προστασία και Ανάδειξη των περιοχών Natura 2000», «Περιφερειακό Σχεδιασμό Υγρών Αποβλήτων» και «Περιφερειακό Σχεδιασμό Στερεών Αποβλήτων», η Π.Ε.Κ. διοργάνωσε τον μήνα Απρίλιο του 2005 11 θεματικά εργαστήρια - workshops, βασικών τομέων των αξόνων της Δ' προγραμματικής περιόδου 2007-13. Η θεματολογία των 11 εργαστηρίων είχε ως εξής: «Έλεγχος, κατοχύρωση, πιστοποίηση, σήμανση και εμπορία προϊόντων ποιότητας και τροφίμων», «Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», «Επιχειρησιακός σχεδιασμός βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων και οικισμών της Θεσσαλίας», «Σύνδεση κατάρτισης και απασχόλησης και γυναικεία επιχειρηματικότητα», «Διαχείριση υδάτινων πόρων και έργων», «Τουρισμός και τουριστική προβολή», «Δικτύωση Πολιτιστικών Υποδομών», «Βελτίωση Περιφερειακής Διοίκησης, Αυτοδιοίκησης και συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα», «Κοινωνία της Πληροφορίας», «Ενδοπεριφερειακή Συνεργασία για Κοινωνική Συνοχή», «Ανάπτυξη διαπεριφερειακών και διακρατικών συνεργασιών». Στα πλαίσια κάθε εργαστηρίου, μετά από ανταλλαγή εμπειριών και προτά-

σεων, εκπονήθηκε κοινό κείμενο αποτελεσμάτων και έγινε συναινετική επιλογή εκπροσώπων για ανακοίνωση των αποτελεσμάτων στο Περιφερειακό Συνέδριο και τα Νομαρχιακά Συνέδρια. Αποτέλεσμα ήταν η προσέλευση και επώνυμη συνυπογραφή των κειμένων των εργαστηρίων που διαμόρφωσαν οι ίδιοι 200 συμμετέχοντες εκπρόσωποι των φορέων να ανέρχεται στο σύνολο των εργαστηρίων στο 98%.

7 Οργανώθηκε κοινή συνάντηση εργασίας της Π.Ε.Κ. και των μελών όλων των εργαστηρίων στις 12 Μαΐου 2005, όπου παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα των εργαστηρίων και έγιναν παρατηρήσεις μεταξύ τους για βελτίωσή τους στη βάση της συμπληρωματικότητας των στρατηγικών και των δράσεών τους. Ακολούθησε αξιολόγηση των εργαστηρίων.

8 Οργάνωση του Περιφερειακού Αναπτυξιακού Συνεδρίου Θεσσαλίας, στις 6-7 Ιουνίου 2006 για την τεκμηρίωση των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΣΣΑ, με συμμετοχή (Υπουργείων, εκπροσώπων της Ε.Ε., Νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, ΟΤΑ, Μη Κυβερνητικών Κοινωνικών Οργανώσεων και εκπροσώπων των εργαστηρίων)

9 Από τον Ιούλιο έως και τον Οκτώβριο 2005 διοργανώθηκαν τα Νομαρχιακά Συνέδρια στις πρωτεύουσες των 4 Νομών της Θεσσαλίας, σε συνεργασία των Νομαρχιών με τις ΤΕΔΚ και τους Κοινωνικοοικονομικούς Φορείς.

10 Διοργάνωσης στο πρώτο 6μηνο του 2006, 6 Θεματικών Περιφερειακών Εργαστηρίων εξειδίκευσης από το ΔΙΚΤΥΟ Πληροφόρησης και Υποστήριξης του Πληθυσμού της Θεσσαλικής Υπαίθρου: Τοπικών προϊόντων, κοινωνικής φροντίδας, περιβάλλοντος 'Φύση 2000', κτηνοτροφικών ποιοτικών προϊόντων, πολιτιστικών διαδρομών Θεσσαλίας, βιολογικών προϊόντων και Θεματικές ημερίδες συνεργαζόμενων δημόσιων – αυτοδιοικητικών και κοινωνικοοικονομικών φορέων με αξιοποίηση των εργαστηρίων και άλλων εισηγήσεων

11 Προσκλήσεις τον Ιούνιο του 2006 του μέτρου 6.4 για την προετοιμασία μελετών για ωρίμανση έργων οδικών και περιβαλλοντικών για να ενταχθούν στο Δ ΚΠΣ

12 Ετήσια συνάντηση των συντονιστικών γραμματειών των εργαστηρίων, εκπροσώπων Αυτοδιοικητικών και κοινωνικοοικονομικών φορέων στα πλαίσια της 6^{ης} Ε.Π ΠΕΠ Θεσσαλίας (Σκιάθος 31/5/06) με θέμα τις βιώσιμες Πόλεις και ΟΤΑ και τον Ιούλιο του 2006 για ενσωμάτωση και εξειδίκευση όλων των δράσεων στους νέους άξονες του Δ ΠΕΠΘ για υποβολή στο Περιφερειακό Συμβούλιο.

13 Συζήτηση και έγκριση αξόνων προτεραιότητας και κατευθύνσεων του Δ' ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-13 στο Περιφερειακό Συμβούλιο (Ιούλιος 2006).

14 Πραγματοποιήθηκε με την συμμετοχή 1000 περίπου συνέδρων το 1^ο Διεθνές Συνέδριο Πολιτισμού και Ιστορίας της Θεσσαλίας με συμπεράσματα και κατευθύνσεις για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

Κατά τη διαδικασία προετοιμασίας του Δ' ΠΕΠ σημαντική ήταν και η συμβολή του Συμβούλου Υποστήριξης (Ομάδα Έργου από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας).

Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια προετοιμασίας η συμμετοχή γυναικών και ανδρών, καθώς και η εκπροσώπηση όλων των Δημόσιων – Ιδιωτικών – Αυτοδιοικητικών και Κοινωνικών φορέων υπήρξε ισότιμη. Αυτό αποδεικνύεται από τη σύνθεση της Περιφερειακής Επιτροπής Κατάρτισης, από τη σύνθεση της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος, από τη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στα θεματικά εργαστήρια, σε ειδικές ομάδες εργασίας κ.α..

1.16.2 Στερεά Ελλάδα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και η ΕΥΔ ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας, πραγματοποίησε, ένα πλήθος ενεργειών δραστηριοποιούμενη στο πλαίσιο κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2007 –2013 σύμφωνα με την 2^η Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2004. Στο πλαίσιο προσπάθειας αυτής η Περιφέρεια επεδίωξε την εκπροσώπηση, άποψη και συμμετοχή των φορέων που εκπροσωπούν τους πολίτες, τους επαγγελματίες και τις κοινωνικές ομάδες και οι οποίοι είναι αυτοί θα κληθούν σε μεγάλο βαθμό να υλοποιήσουν τον σχεδιασμό αυτό.

Οι κύριες δράσεις που πραγματοποιήθηκαν για το σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου είναι οι εξής:

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2005 Σε συνέχεια της επιστολής με αριθ. Πρωτ. 2915/ΕΥΣΑ157/27-1-2005 ΤΟΥ ΥΠΟΙΟ ανταποκρίθηκε στην πρώτη υποχρέωση της έναντι του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, συμπληρώνοντας και υποβάλλοντας το αρχικό σχέδιο των προτάσεων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την σύνταξη των κατευθύνσεων Εθνικής στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2005 Στη συνέχεια απέστειλε επιστολή σε όλους του Φορείς της Περιφέρειας με συνημμένα το αρχικό σχέδιο των προτάσεων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την σύνταξη των κατευθύνσεων Εθνικής στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013 την 1^η, 2^η εγκύκλιο ζητώντας να εκφράσουν τις απόψεις τους.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 Συγκρότηση 1^{ης} ΟΣΠ για τις ανάγκες κατάρτισης του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2007-2013 της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 Αποστολή επιστολής για τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου από όλους τους φορείς

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 – ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Συλλογή και επεξεργασία των ερωτηματολογίων που απέστειλαν οι φορείς

ΙΟΥΝΙΟΣ 2005 Υλοποίησε προσυεδριακές συναντήσεις εργασίας στις έδρες των Νομών της Περιφέρειας με σκοπό να διευκρινιστούν απορίες σχετικά με τις διαδικασίες και το πλαίσιο κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2007 – 2013, και να οριστούν τα θέματα και οι εισηγητές του Συνεδρίου.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα προς το σύνολο των Φορέων να συμμετάσχουν στο Αναπτυξιακό Συνέδριο και να δηλώσουν συμμετοχή στα Αναπτυξιακά Εργαστήρια

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Υλοποίησε το διήμερο Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με τη συμμετοχή όλων των Κοινωνικών Φορέων της Περιφέρειας, εκπροσώπων των Υπουργείων, και Εμπειρογνομόνων. Προσκάλεσε του φορείς να συμμετάσχουν σε Αναπτυξιακά Εργαστήρια

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Κωδικοποίησε τα συμπεράσματα του Συνεδρίου και απέστειλε κείμενο συμπερασμάτων στο 1^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2005 Συμμετοχή του Γ.Γ και Στελεχών στο 1^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005 Συμμετοχή του Γ.Γ και Στελεχών στο 2^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2006 Προσκάλεσε με επιστολή τον του Φορείς – Εταίρους της Περιφέρειας να υποβάλλουν Προτάσεις έργων – δράσεων για την σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2006 Σύσταση ΟΣΠ σε συνέχεια Την ΚΥΑ αριθ.2/50224/022(ΦΕΚ 298/13-3-2006) «Σύσταση Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος του άρθρου 19, ν 3312/2005, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας»

ΙΟΥΝΙΟΣ 2006 Κοινοποίησε της 3^η Εγκύκλιο στους Φορείς.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2006 – ΙΟΥΛΙΟΣ 2006 Κωδικοποίησε τις Προτάσεις των Φορέων στη βάση των κατηγοριών της 3^{ης} εγκυκλίου.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2006 – Η ΟΣΠ σε συνεργασία με τον εμπειρογνώμονα της Περιφέρειας και σε συνεργασία με τις ΟΣΠ Θεσσαλίας – Ηπείρου συνέταξε το σχέδιο του ΕΠ Στερεάς Ελλάδας λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις των φορέων.

Έχει αναρτήσει το σύνολο των εγγράφων – εγκυκλίων – διαδικασιών στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2006 – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

1.16.3 Ηπειρος

Το Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας Ηπείρου, ενόψει της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα στις 24 και 25 Ιουνίου 2005 με θέμα «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 2007-2013», παρουσία εκπροσώπων της Κεντρικής και Περιφερειακής διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού, επιστημονικών, κοινωνικών και οικονομικών φορέων της Περιφέρειας, κατόπιν σχετικής πρόσκλησης της Περιφέρειας. Κατά τη γενική παρουσίαση του Συνεδρίου συζητήθηκαν οριζόντια ή γενικότερα θέματα (Στρατηγική της Λισσαβόνας, νέα Προγραμματική Περίοδος, νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, Συμπράξεις του Δημοσίου με τον Ιδιωτικό Τομέα ...). Στη συνέχεια οργανώθηκαν ομάδες εργασίας με θεματικό περιεχόμενο, ως εξής:

1η Θεματική Ενότητα: Υποδομές και δράσεις για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας.

2η Θεματική Ενότητα: Αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος – πρόληψη κινδύνων

3η Θεματική Ενότητα: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού – προώθηση στην απασχόληση

4η Θεματική Ενότητα: Βελτίωση της προσπελασιμότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες οικονομικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος

5η Θεματική Ενότητα: Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου

Το Μάιο του 2006 η Περιφέρεια Ηπείρου ανέλαβε τη διοργάνωση τεσσάρων θεματικών Ημερίδων. Οι ημερίδες πραγματοποιήθηκαν μία σε κάθε Νομό της Περιφέρειας, η δε θεματολογία τους προσδιορίστηκε βάσει των κύριων αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της Περιφέρειας. Οι εργασίες των ημερίδων ακολούθησαν τη δομή του Αναπτυξιακού Συνεδρίου, ενώ στόχος τους η επικαιροποίηση των βασικών αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας και η ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων αναφορικά με τις διαδικασίες σχεδιασμού τη Νέα Προγραμματική Περίοδο. Οι ημερίδες ήταν οι εξής:

1η Θεματική Ημερίδα: «Ανθρώπινοι πόροι-Παιδεία», Ηγουμενίτσα (18.05.2006)

2η Θεματική Ημερίδα: «Καινοτομία και Νέες Τεχνολογίες με έμφαση στους Τομείς Τουρισμός και Πολιτισμός», Πρέβεζα (19.05.2006)

3η Θεματική Ημερίδα: «Επιχειρηματικότητα & Ανταγωνιστικότητα», Ηγουμενίτσα (26.05.2006)

4η Θεματική Ημερίδα: «Περιβάλλον & Ποιότητα ζωής - Υγεία», Ιωάννινα (29.05.2006)

Σημειώνεται, επίσης, ότι στο πλαίσιο της εδραίωσης του δημοσίου διαλόγου στις διαδικασίες σχεδιασμού της 4ης Προγραμματικής Περιόδου, η Περιφέρεια Ηπείρου ανέλαβε την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη ειδικής ηλεκτρονικής υπηρεσίας, μέσα από την ιστοσελίδα της, για την υποβολή προτάσεων και παρατηρήσεων από φορείς της Ηπείρου, σχετικά με τις ανάγκες και αναπτυξιακές

προτεραιότητες ανά τομέα δραστηριοποίησής τους, πρωτοβουλία η οποία δημοσιοποιήθηκε από την Περιφέρεια στο πλαίσιο περιφερειακών και τοπικών συναντήσεων.

Τέλος, υπογραμμίζεται ότι η προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτέλεσε σταθερό γνώμονα στις διαδικασίες διαβούλευσης που ακολουθήθηκαν κατά την κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013, που περιγράφεται στην ενότητα 2.6.

1.17 Κατάταξη-ιεράρχηση των βασικών ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών

Η ανάλυση που έχει προηγηθεί έχει αναδείξει μεγάλο αριθμό ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών. Ο επόμενος πίνακας επιχειρεί μια σύνοψη των βασικών σχετικών διαπιστώσεων, όχι λεπτομερειακή αλλά με ομαδοποίησή του σε ευρύτερες ενότητες (πρώτη στήλη) και υποενότητες (δεύτερη στήλη). Οι ευρύτερες ενότητες αντιστοιχούν στις μείζονες Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή (ΚΣΚΓ). Σημειώνεται ότι, λόγω επικάλυψης των ΚΣΚΓ «Βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών και πόλεων» και «Ενίσχυσης χωρικής διάστασης στρατηγικής, χωρικού σχεδιασμού και πολυκεντρικής προσέγγισης», παρεμβάσεις που αφορούν τον αστικό χώρο συνολικά καθώς και το χωροταξικό σχεδιασμό εντάσσονται στη δεύτερη, ενώ παρεμβάσεις που αφορούν το περιβάλλον—όπως και τις υποδομές—στην πρώτη. Έχει επίσης προστεθεί μια ενότητα με τρεις στρατηγικές ανάγκες, πριν από αυτές που αντιστοιχούν στις ΚΣΚΓ.

Η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο περιφέρειας, καθεστώτος ενίσχυσης (αμιγής σύγκλιση ή phasing in), και ΧΕ ΘΣΗ. Είναι έτσι δυνατή η παρακολούθηση των ειδικών αναπτυξιακών αναγκών κάθε περιφέρειας, η συγκριτική θέση κάθε περιφέρειας στο σύνολο της ΧΕ, και ο προσδιορισμός συνθετικών αναγκών σε επίπεδο ΧΕ.

Η ιεράρχηση των αναγκών γίνεται με τη χρήση τριών βαθμίδων, από το 1 ως το 3, με φθίνουσα βαρύτητα των αναγκών. Η έλλειψη βαθμολόγησης σημαίνει *σχετική* απουσία/περιορισμένη παρουσία της αντίστοιχης ανάγκης.

Ανάγκες		Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	Ηπειρος	Αμιγής σύγκλιση	ΧΕ ΘΣΗ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	Επιτάχυνση σύγκλισης και αντιμετώπιση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων	1	3	1	1	2
	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης (στο πλαίσιο της ΣτΛ)	2	1	1	1	1
	Βιωσιμότητα-αειφορία ανάπτυξης	1	2	1	1	1
Βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών και πόλεων	Βελτίωση υπερτοπικής προσβασιμότητας	1	3	1	1	2
	Βελτίωση ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας	1	1	1	1	1
	Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλους τους τομείς	1	2	1	1	1
	Προστασία-βιώσιμη αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος και φυσικών πόρων	1	1	1	1	1
	Ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών υποδομών	1	1	1	1	1
	Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης	2	2	2	2	2
	Προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	2	2	1	2	2
	Ενίσχυση συμβολής ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα και αειφορία		2	2	3	2
	Αντιμετώπιση της δημογραφικής αδυναμίας	1	2	1	1	1
Ενίσχυση καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και	Πρώθηση της επιχειρηματικότητας-Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση	1	1	1	1	1
	Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	1	1	2	1	1
	Δικτύωση των επιχειρήσεων, εξωστρέφεια, και συμπληρωματικότητα με τομείς υψηλών επιδόσεων	3	1	2	2	2
	Ψηφιακή σύγκλιση και διεύρυνση της χρήσης ΤΠΕ	1	2	1	1	1
	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ	1	1	1	1	1

Ανάγκες		Θεσσαλία	Στερεά Ελλάδα	Ηπειρος	Αμιγής σύγκλιση	ΧΕ ΘΣΗ
οικονομίας γνώσης	Στήριξη της ποιοτικής και εξωστρεφούς γεωργίας	1	2	1	1	2
	Ενίσχυση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουρισμού	2	3	1	2	2
	Αναβάθμιση της μεταποίησης προς κλάδους με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και με βελτίωση περιβαλλοντικών παραμέτρων της	2	1	2	2	2
Δημιουργία περρισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας	Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, κατάρτιση)	1	3	1	1	2
	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων	1	2	2	1	2
	Διευκόλυνση πρόσβασης στην απασχόληση, γενικά και για ειδικές ομάδες (γυναίκες, νέοι, μακροχρόνια άνεργοι, εργαζόμενοι σε φθίνοντες κλάδους)	2	1	1	1	1
	Δημιουργία ενός βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης	1	2	1	1	1
	Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης	3	1	1	2	2
	Προώθηση της ισότητας των φύλων	1	2	1	1	1
Ενίσχυσης χωρικής διάστασης στρατηγικής, χωρικού σχεδιασμού και πολυκεντρικής προσέγγισης	Ενίσχυση της συνοχής-εσωτερικής ολοκλήρωσης της χωρικής ενότητας, με παράλληλη διαφοροποίηση της στρατηγικής ανάλογα με τις ιδιομορφίες των περιφερειών	2	2	2	2	2
	Ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των μεγάλων αστικών κέντρων	2	2	1	2	2
	Ενίσχυση της δικτύωσης του οικιστικού δικτύου μεταξύ των κέντρων και μεταξύ κέντρων και υπαίθρου	2	2	1	2	2
	Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	1	1	1	1	1
	Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών	1	2	1	1	1
	Ανάπτυξη των νησιώτικων περιοχών	2	2		3	2
	Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών	2	2	2	2	2
	Ενίσχυση του συντονισμού με το σχεδιασμό όμορων περιοχών (εκτός της ΧΕ)	3	1	3	3	2
Βελτίωσης διακυβέρνησης, συμμετοχής όλων των φορέων, κλπ	Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και της αυτοδιοίκησης	2	2	1	1	2
	Ενίσχυση της συμμετοχής όλων των φορέων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών (διακυβέρνηση)	3	2	1	2	2
	Ευρωπαϊκή χωρική συνεργασία και μεταφορά τεχνογνωσίας.	3	3	2	2	3
	Δια βίου εκπαίδευση στελεχών περιφ. διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης	3	3	2	3	3

1.18 Ανάλυση ισχυρών σημείων-αδυναμιών-ευκαιριών-απειλών

Η SWOT ανάλυση της Χωρικής Ενότητας παρουσιάζεται σε δύο πίνακες:

1) Για τον πρώτο πίνακα χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία των SWOT αναλύσεων κάθε μίας των τριών Περιφερειών ώστε να ληφθεί υπόψη η ειδικότερη φυσιογνωμία κάθε Περιφέρειας στην διαμόρφωση της στρατηγικής, και για την σύνθεση των τριών πινάκων σε ένα, χρησιμοποιήθηκε η αρχή της πλειοψηφίας. Όπου υπήρχε ισοβαρής αξιολόγηση, επελέγη το ασθενέστερο σημείο, ως πρωτεύουσας σημασίας.

Επιδιώχθηκε ώστε τα θέματα να είναι σε αρκετό βαθμό διαπεριφερειακά, με την έννοια ότι αφορούν περισσότερες της μίας Περιφέρειες που συγκροτούν την Χωρική Ενότητα Θεσσαλία- Στερεά Ελλάδα- Ήπειρο.

2) Στο δεύτερο πίνακα τηρήθηκε η μέθοδος των SWOT του ΕΣΠΑ για την παραγωγή τεσσάρων (4) κατηγοριών επιλογών πολιτικής.

Πίνακας 30 Ανάλυση SWOT

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>ΑΝΑΠΤΥΞΗ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Αυξητικός ρυθμός ΑΕΠκκ - Υψηλό δυναμικό ΑΠΕ προς οικονομική αξιοποίηση - Ύπαρξη μεγάλων μονάδων στη μεταποίηση - Αξιόλογο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα για την ανάπτυξη όλων των μορφών τουρισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> - Επίπεδο ΑΕΠκκ - Ανεπαρκής εξωστρέφεια μεγάλων επιχειρήσεων - Ανεπαρκής εξωστρέφεια/ δικτύωση ΜΜΕ - Μειωμένη διεθνής ανταγωνιστικότητα - Μικρό μερίδιο τομέων και προϊόντων τεχνολογικής έντασης - Διαρθρωτικές αδυναμίες τουριστικού τομέα - Ελλείψεις στις ερευνητικές υποδομές - Ανεπαρκής σύνδεση ΕΤΑ με τις επιχειρήσεις - Ψηφιακό χάσμα - Ανεπαρκής ανάπτυξη υπηρεσιών προς επιχειρήσεις - Ελλείψεις στις επιχειρηματικές υποδομές - Διαρθρωτικές αδυναμίες εμπορίου 	<ul style="list-style-type: none"> - Σχετικά υψηλή εσωτερική ανταγωνιστικότητα - Γεωργικοί πόροι- Δυνατότητες εκσυγχρονισμού γεωργίας - Σημαντικές υποδομές (πλην ΑΠΕ) - Αυξανόμενη ζήτηση νέων μορφών τουρισμού - Ύπαρξη κρίσιμη μάζας ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης - Ανάπτυξη εξόρυξης 	<ul style="list-style-type: none"> - Μεγάλο μέγεθος παραδοσιακής γεωργίας - Διαρθρωτικές αδυναμίες και πιέσεις στη μεταποίηση

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Κεντρική γεωγραφική – χωροταξική θέση στον ελληνικό χώρο -Υλοποίηση σε μεγάλο βαθμό των σημαντικών μεταφορικών υποδομών (Εγνατία , ΠΑΘΕ) και προγραμματισμός σημαντικών έργων για τη βελτίωση του συστήματος μεταφορών υψηλών προδιαγραφών. -Υπαρξη εμπειρίας, τεχνογνωσία και δομών για την ανάπτυξη μεγάλων τεχνικών έργων. 	<ul style="list-style-type: none"> - Μεγάλη απόσταση από τον πυρήνα του ευρωπαϊκού χώρου - Ελλείψεις στη βασική εθνική- διαπεριφερειακή οδική υποδομή και τη διασύνδεση των μέσων μεταφοράς - Ελλείψεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο - Ανεπάρκειες στο σύστημα μεταφορών - Ανεπάρκειες στο σύστημα θαλασσίων μεταφορών - Ανεπάρκειες στο σύστημα αερομεταφορών 	<ul style="list-style-type: none"> - Η συνεχιζόμενη Κοινοτική χρηματοδότηση της νέας προγραμματικής περιόδου - Η προοπτική υλοποίησης μεγάλων μεταφορικών υποδομών (Δυτικός Άξονας, E-65) με συμβάσεις παραχώρησης (ΣΔΙΤ). - Εγγύτητα στην Αττική 	<ul style="list-style-type: none"> - Εγγύτητα στα Βαλκάνια (δυναμική ενδοχώρα, απειλές από ανταγωνισμό ή γεωπολιτικές) - Η υστέρηση στην ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορικών υποδομών με αποτέλεσμα την ελλειπή αξιοποίηση των Διευρωπαϊκών μεταφορικών αλυσίδων

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού - Σχετικά ικανοποιητική κατάσταση βασικών υποδομών εκπαίδευσης 	<ul style="list-style-type: none"> - Υψηλή ανεργία ειδικών ομάδων πληθυσμού - Αδυναμίες δια βίου εκπαίδευσης - Ελλείψεις σε προχωρημένες υποδομές εκπαίδευσης και σε ανώτατη εκπαίδευση - Μειωμένη αποτελεσματικότητα και προβλήματα οργάνωσης διοίκησης και αυτοδιοίκησης - Δημογραφική γήρανση - Υψηλό ποσοστό ανεργίας - Κοινωνικός αποκλεισμός 	<ul style="list-style-type: none"> - Διαθεσιμότητα πόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων - Εθνικές μεταρρυθμίσεις 	<ul style="list-style-type: none"> - Αδυναμία αποτελεσματικής διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας - Η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μπορεί να οδηγήσει σε απώλειες θέσεων εργασίας λόγω αναδιαρθρώσεων στη ζήτηση της εργασίας

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ- ΧΩΡΟΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Διαθεσιμότητα φυσικών πόρων - Πολιτιστική κληρονομιά με δυνατότητες ανάδειξης 	<ul style="list-style-type: none"> - Ενδοπεριφερειακές ανισότητες - Ειδικά προβλήματα ανάπτυξης ορεινών και νησιωτικών περιοχών - Ελλείψεις σε κοινωνικές υποδομές - Ελλείψεις στη διαχείριση στερεών απορριμμάτων - Ελλείψεις στη διαχείριση υγρών αποβλήτων - Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας οικιστικού χώρου - Διάρθρωση οικιστικού δικτύου - Συγκρούσεις και αδυναμίες σχεδιασμού χρήσεων γης - Ανεπαρκής ενσωμάτωση αειφορίας στην ανάπτυξη και το σχεδιασμό - Αδυναμίες χωροταξικού σχεδιασμού αλλά με προοπτική βελτίωσης - Αδυναμίες πολεοδομικού σχεδιασμού 	<ul style="list-style-type: none"> - Τάση μεταβολής περιβαλλοντικής ευαισθησίας της κοινωνίας - Ύπαρξη μεγάλων πόλεων – δυνητικών πόλων ανάπτυξης 	<ul style="list-style-type: none"> - Αδυναμίες προστασίας – διαχείρισης φυσικών πόρων και ευαίσθητων φυσικών περιοχών - Ανεξέλεγκτη αστική διάχυση

Πίνακας 31 Κατευθύνσεις στρατηγικής

	Ισχυρά σημεία	Αδυναμίες
	ΕΠΙΤΑΧΥΝΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΔΙΑΦΩΡΩΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
Ευκαιρίες	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη και ολοκλήρωση των μεγάλων μεταφορικών υποδομών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την προώθηση της εξωστρέφειας - Προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων και υποστήριξη της επιχειρηματικής εξωστρέφειας - Ενίσχυση δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων και ενθάρρυνση υιοθέτησης καινοτομιών για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος - Ενίσχυση δυναμικών κλάδων στον τομέα των υπηρεσιών - Προώθηση εξαγωγών σε αναπτυσσόμενες χώρες - Ολοκληρωμένη αειφορική προσέγγιση της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα. - Αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση φυσικού και πολιτισμικού δυναμικού για την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού. - Διασύνδεση φορέων ΕΤΑ και επιχειρήσεων - Ανάδειξη αστικών πόλων σε κέντρα Διαπεριφερειακής και Εθνικής εμβέλειας - Ανάδειξη της ΧΕ ως συνδυετικού κρίκου ανάμεσα σε ΕΕ και τρίτες περιοχές (Βαλκάνια) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση της επιχειρηματικής και τεχνολογικής καινοτομίας . - Προώθηση της οικονομικής διαφοροποίησης στην ύπαιθρο και ιδιαίτερα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, μέσω της αειφορικής αξιοποίησης των πολιτιστικών και φυσικών πόρων. - Μεγαλύτερη έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών και πιστοποιημένων προϊόντων - Αποτελεσματική διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και έγκαιρη προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας - Αναβάθμιση των παραδοσιακών κλάδων μεταποίησης - Ενίσχυση ψηφιακής οικονομίας - Διοικητική μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμός Δημόσιου τομέα - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού συνόλου και επιχειρηματιών για την ενσωμάτωση ειδικών ομάδων πληθυσμού - Βελτίωση του δικτύου κοινωνικών υποδομών και εξυπηρέτησεων στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο- εξυπηρέτηση ειδικών πληθυσμιακών ομάδων - Δημιουργία οργανωμένων υποδομών επιχειρήσεων και διαμετακόμισης - Εφαρμογή θεσμικού πλαισίου διαχείρισης προστατευόμενων φυσικών οικοσυστημάτων
	ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
Απειλές	<ul style="list-style-type: none"> - Ενθάρρυνση παραγωγής επώνυμων προϊόντων για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας παραγωγής - Προώθηση επιχειρηματικών συνεργασιών με τα Βαλκάνια και την Ιταλία - Αποφυγή “κατακερματισμού” των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου, σε πολλά μικρά έργα, αμφίβολης ή ελάχιστης προστιθέμενης αξίας. - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορέων υλοποίησης στη νέα προγραμματική περίοδο 	<ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση της διασύνδεσης και της προσβασιμότητας ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με σημαντικά κομβικά σημεία του συστήματος μεταφορών - Αξιοποίηση των Διευρωπαϊκών μεταφορικών αλυσίδων με την υποστήριξη των συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών - Πρόληψη και διαχείριση περιβαλλοντικών και γεωπολιτικών κινδύνων - Επιτάχυνση κατάρτισης και έγκρισης πολεοδομικών σχεδίων και οριοθέτηση χρήσεων γής - Ενθάρρυνση παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών κυρίως με την αξιοποίηση των ΤΠΕ - Διαμόρφωση ελκυστικών συνθηκών δραστηριοποίησης για επιχειρήσεις και προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ– ΗΠΕΙΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013

Η ανάλυση της Πρώτης Ενότητας εντόπισε μια σειρά αναπτυξιακών αναγκών και προβλημάτων και ανέδειξε μια συνθετική εικόνα των ισχυρών σημείων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των κινδύνων που αφορούν την Χωρική Ενότητα Θεσσαλίας –Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου (ΘΣΗ). Η ιεράρχηση των προβλημάτων και των αναγκών προέκυψε από την ανάλυση και την σύνθεση των χαρακτηριστικών των τριών Περιφερειών.

Οι ανάγκες αυτές είναι υπαρκτές και πραγματικές, αλλά δεν ασκούν όλες τις ίδιες πιέσεις ούτε έχουν όλες την ίδια σημασία για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιοχής. Αν και κάθε Περιφέρεια παρουσιάζει τις δικές της ανάγκες και τα δικά της προβλήματα και είναι δυνατόν να εμφανίζει επιμέρους διαφοροποιήσεις, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η ιεράρχηση της Πρώτης Ενότητας ικανοποιεί όλες τις Περιφέρειες και εκφράζει το πραγματικό μέγεθος και τη βαρύτητα των προβλημάτων και αναγκών.

Για παράδειγμα, είτε στο σύνολό τους, ή σε σημαντικές επιμέρους ενότητες οι τρεις Περιφέρειες αντιμετωπίζουν ακόμη και σήμερα σημαντικά προβλήματα προσπελασιμότητας και παρουσιάζουν ελλείψεις σε βασικές αστικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές υποδομές. Επίσης παρουσιάζουν χαμηλές επιδόσεις στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας, χαμηλό βαθμό αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών από το παραγωγικό τους σύστημα, περιορισμένο βαθμό ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και μη ικανοποιητικό επίπεδο επενδύσεων. Παράλληλα, οι αγορές εργασίας χαρακτηρίζονται από ακαμψία, υπερβολική ρύθμιση και περιορισμένη προσβασιμότητα για τους νέους, ενώ το επίπεδο επένδυσης σε νέες γνώσεις και εξειδικεύσεις είναι κάτω από το επιθυμητό. Στο επίπεδο της χωρικής οργάνωσης, τα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής δεν έχουν αναπτύξει σε ικανοποιητικό βαθμό μια σειρά από δυνατές μητροπολιτικές λειτουργίες, ενώ το αστικό σύστημα στο σύνολο του παρουσιάζει χαμηλό επίπεδο δικτύωσης και συνεργασίας. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά αφενός περιορίζουν τη δημιουργία αναπτυξιακών πόλων και αφετέρου εμποδίζουν τη διάχυση της ανάπτυξης στον υπόλοιπο αστικό και περιαστικό χώρο.

Η καταγραφή και αξιολόγηση των κυριότερων αναγκών και προβλημάτων σε συνδυασμό με την κατανόηση των ΙΑΕΑ, συμπυκνώνουν τα βασικά πορίσματα της ανάλυσης της Πρώτης Ενότητας του ΕΠ, τα οποία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στην διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ.

Σύμφωνα με την 4^η Εγκύκλιο του ΥΠΟΙΟ (Νοέμβριος 2006) για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2003 η στρατηγική των Χωρικών Ενο-

τήτων θα πρέπει να ανταποκρίνεται και να αντιμετωπίζει τις ιεραρχημένες ανάγκες και τα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί.

Ο σκοπός αυτής της Δεύτερης Ενότητας είναι να συνθέσει την αναπτυξιακή στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου. Η σύνθεση προκύπτει ως μια διαδικασία η οποία λαμβάνει καταρχήν υπόψη της τα πορίσματα της Πρώτης Ενότητας με τα ΙΑΕΑ και τις ιεραρχημένες ανάγκες της ΧΕ ΘΣΗ. Επιπλέον, λαμβάνει υπόψη της τα πορίσματα της ανάλυσης και της κοινωνικής διαβούλευσης σε κάθε Περιφέρεια, καθώς και την εμπειρία της από την εφαρμογή του Γ' ΠΕΠ. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει αφενός μεν τη διαμόρφωση μιας ενιαίας στρατηγικής για την ΧΕ ΘΣΗ και αφετέρου την εξειδίκευση αυτής της στρατηγικής στις επιμέρους συνιστώσες Περιφέρειες.

2.1 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου

Η ενότητα αυτή, παρουσιάζει την αναπτυξιακή στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου η οποία περιλαμβάνει το αναπτυξιακό όραμα της περιοχής και τους στόχους της ανάπτυξης. Η ενότητα βασίζεται στα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της ΧΕ αλλά και των επιμέρους Περιφερειών και λαμβάνει υπόψη της ταυτόχρονα τα ιδιαίτερα οικονομικά, κοινωνικά, διαρθρωτικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου, τα δυνατά και αδύνατα σημεία των επιμέρους γεωγραφικών και διοικητικών συνιστωσών και τις ευκαιρίες και απειλές οι οποίες προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα με τις τεκμηριωμένες θέσεις της ανάλυσης και τις ιεραρχημένες ανάγκες, η ενότητα αυτή λαμβάνει υπόψη της επίσης τις οδηγίες και κατευθύνσεις του ΥΠΟΙΟ και της ΕΕ, αλλά και τα πορίσματα της κοινωνικής διαβούλευσης στο περιφερειακό επίπεδο.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση στην υποενότητα 2.5, οι αναπτυξιακοί στόχοι της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου παρουσιάζουν υψηλή συνάφεια με τους στρατηγικούς στόχους του ΕΣΠΑ, τους στόχους του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων και τα Προγραμματικά Κείμενα της ΕΕ.

Το βασικότερο πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει η ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου είναι η χαμηλή ανταγωνιστικότητα και η περιορισμένη εξωστρέφεια της οικονομίας και η απόσταση από το επίπεδο ανάπτυξης της ΕΕ. Παρά το γεγονός ότι η Περιφέρεια Στερεάς εμφανίζει υψηλό επίπεδο κατά κεφαλή ΑΕΠ, αυτό οφείλεται αποκλειστικά στην 'έξοδο' της βιομηχανίας της Αττικής προς την Βοιωτία για μια σειρά από λόγους που σχετίζονται με τον κορεσμό της Αττικής²². Η έντονη μεταποιητική δραστηριότητα στον άξονα Οινόφυτα – Σχηματάρι αφορά κυρίως τη Βοιωτία και όχι τους άλλους νομούς της Στερεάς, οι οποίοι εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα ΑΕΠ. Επιπλέον, το υψηλό επίπεδο ΑΕΠ δεν αντιστοιχεί σε ανάλογα υψηλά επίπεδα ευημερίας, καθώς όλοι οι υπόλοιποι δείκτες ανάπτυξης της οικονομίας της Βοιωτίας και της Στερεάς είναι κάτω από το μέσο όρο της χώρας.

²² Το υψηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ της Βοιωτίας δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική κατάσταση ως προς το επίπεδο ευημερίας του νομού, καθώς στην Βοιωτία παράγεται ένα σημαντικό τμήμα του ΑΕΠ της Αττικής. Το 'παράδοξο' αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τις τελευταίες δύο δεκαετίες η Αττική, για μια σειρά από λόγους μεταξύ των οποίων και συγκεκριμένες πολιτικές περιορισμού του δυναμισμού της μητρόπολης, έχει εξάγει ένα σημαντικό τμήμα του μεταποιητικού της δυναμικού στους γειτονικούς νομούς της Βοιωτίας (και εν μέρει της Ευβοίας) προς βορά και της Κορινθίας προς νότο. Οι επιχειρήσεις (κατά κανόνα μεγάλα εργοστάσια) οι οποίες είναι εγκατεστημένες στο τρίγωνο Οινόφυτα – Σχηματάρι – Χαλκίδα ανήκουν σε επιχειρηματίες που κατοικούν στην Αθήνα, έχουν συχνά την έδρα τους στην Αθήνα, απασχολούν χιλιάδες εργαζόμενους οι οποίοι μετακινούνται καθημερινά από την Αθήνα (συνήθως με λεωφορεία των επιχειρήσεων) και χρησιμοποιούν πρώτες ύλες, ενδιάμεσες εισροές και υπηρεσίες που μικρή ή ελάχιστη σχέση έχουν με την οικονομία του νομού Βοιωτίας. Οι επιχειρήσεις είναι μεν εγκατεστημένες και παράγουν τα προϊόντα τους στη Βοιωτία, αλλά τα εισοδήματά τα οποία δημιουργούν είτε ως επιχειρηματικά κέρδη, είτε ως αμοιβές της εργασίας και των άλλων συντελεστών παραγωγής διαφεύγουν σε μεγάλο βαθμό προς την Αττική και συνεπώς έχουν περιορισμένη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη. Αν κανείς εξαιρέσει τις επιχειρήσεις αυτές από την οικονομία της Βοιωτίας θα διαπιστώσει ότι η μεταποιητική δραστηριότητα περιορίζεται σημαντικά σε μικρές συγκεντρώσεις γύρω από την Θήβα και την Λιβαδειά.

Φυσικά, η κάθε συνιστώσα της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου αντιμετωπίζει τα δικά της αναπτυξιακά προβλήματα σε διαφορετική ένταση και σύνθεση. Αν και η Ήπειρος αποτελεί αναπτυξιακά την πλέον ασθενή συνιστώσα, υπάρχουν τμήματα της Στερεάς και της Θεσσαλίας (κυρίως στο δυτικό τους τμήμα) με εξίσου σοβαρή υστέρηση σε μια σειρά από αναπτυξιακούς δείκτες. Η υστέρηση αυτή είναι δυνατόν να ενταθεί στο νέο οικονομικό περιβάλλον αν οι περιφέρειες δεν μπορέσουν να αναδιαρθρώσουν τις παραδοσιακά οργανωμένες οικονομίες τους και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που προκύπτουν σε όλους τους τομείς της οικονομίας, αλλά κυρίως στη γεωργία και την μεταποίηση. Ο κίνδυνος στασιμότητας ή απόκλισης είναι υπαρκτός αν δεν καταφέρουν να αναπτύξουν δραστηριότητες οι οποίες βασίζονται στην γνώση και την καινοτομία και δεν καταφέρουν να βελτιώσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών τους.

Ένα δεύτερο σημαντικό πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει η ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς – Ηπείρου είναι αυτό της περιορισμένης χωρικής συνοχής η οποία επιβαρύνεται από μορφολογικές ασυνέχειες, ελλείψεις συνδέσεων και βασικών υποδομών, δυσκολίες προσπελασιμότητας αλλά και σημαντικές διαφορές στην παραγωγική διάρθρωση και στα επίπεδα ανάπτυξης ανάμεσα στα ορεινά και τα πεδινά τμήματα, τον ύπαιθρο χώρο και τις πόλεις, το δυτικό και το ανατολικό τμήμα της Περιοχής.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η γεωγραφία επηρεάζει διαφορετικά το αναπτυξιακό προφίλ και τις αναπτυξιακές προοπτικές της κάθε μιας από τις τρεις επιμέρους Περιφέρειες. Ένα σημαντικό πρόβλημα στην Στερεά Ελλάδα είναι ο περιορισμός της εξάρτησης από την οικονομία της Αττικής η οποία προκύπτει από την εγγύτητα με αυτή και η οποία δεν επιτρέπει εύκολα την ανάπτυξη μιας σειράς παραγωγικών δραστηριοτήτων, κυρίως στον τριτογενή τομέα, καθώς η ελκτική δύναμη της Πρωτεύουσας απορροφά σημαντικό μέρος της αγοραστικής δύναμης της Περιφέρειας. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από (αλλά και εν μέρει εξηγεί) την έλλειψη μεγάλων αστικών κέντρων στην Στερεά, τα οποία θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ανασχετικά στην έλξη της μητρόπολης. Από την άλλη πλευρά, το βασικό πρόβλημα της Ηπείρου είναι η απομόνωση και η μεγάλη απόσταση από τις μεγάλες αγορές και το ανατολικό και πιο ανεπτυγμένο τμήμα της χώρας. Η απόσταση αυτή δημιουργείται πρωτογενώς από τη γεωγραφική θέση και τη μορφολογία του εδάφους (ορεινοί όγκοι) αλλά επιδεινώνεται δευτερογενώς από την έλλειψη μιας σειρά σημαντικών μεταφορικών υποδομών. Η Θεσσαλία βρίσκεται σε μια ενδιάμεση γεωγραφικά θέση η οποία της προσφέρει αφενός μια 'απόσταση ασφαλείας' από τα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας και αφετέρου μια σχετικά καλή (και βελτιούμενη) πρόσβαση σε αυτά. Το βασικό πρόβλημα προσπελασιμότητας σε αυτή την περίπτωση αφορά τις διεθνείς συνδέσεις, κάποιες ενδοπεριφερειακές συνδέσεις και τις διαπεριφερειακές συνδέσεις με τις όμορες περιφέρειες.

Σε αυτά τα δύο βασικά προβλήματα θα πρέπει να προστεθούν οι ανάγκες και προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση του περιβάλλοντος έτσι ώστε οι παραγωγικές και κοινωνικές διαδικασίες να διαθέτουν αιφρορικά χαρακτηριστικά και να μην επιβαρύνουν

την ποιότητα τόσο του φυσικού όσο και του ανθρωπογενούς και δομημένου περιβάλλοντος.

Η ανάλυση των αναγκών και των ΙΑΕΑ δείχνει ότι οι τρεις περιφέρειες της ΧΕ ΘΣΗ έχουν σημαντικά κοινά σημεία τα οποία επιτρέπουν μια σύνθεση. Η προτεινόμενη σύνθεση επιχειρεί να προσδιορίσει το αναπτυξιακό όραμα και τον στρατηγικό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ με τέτοιο τρόπο ώστε να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις αναπτυξιακές ανάγκες του ενιαίου χώρου και αφητέρου να εκφράζει σε ικανοποιητικό βαθμό τις τρεις επιμέρους συνιστώσες (Πίνακας 32).

Πίνακας 32 Ο Στρατηγικός Στόχος και το Αναπτυξιακό Όραμα της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΧΕ ΘΣΗ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ- ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ - ΗΠΕΙΡΟΣ
Ο Στρατηγικός Στόχος της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013 συνίσταται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας με τη βελτίωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και την υιοθέτηση αειφορικών μεθόδων ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με την δυναμική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χωρικής Ενότητας σε ένα νέο περιβάλλον όπου διαχρονικά αυξανόμενο ρόλο διαδραματίζει η επένδυση στην γνώση, την ποιότητα, την καινοτομία και τα δίκτυα. Τα αστικά κέντρα αποτελούν τα δυναμικά σημεία στα οποία θα στηριχθεί η συνολική αναπτυξιακή προσπάθεια.

Με τον ορισμό του Στρατηγικού Στόχου της περιοχής, το αμέσως επόμενο βήμα είναι η εξειδίκευση του σε Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους. Τόσο η διαβούλευση σε επίπεδο Περιφερειών, όσο και η ανάλυση της Πρώτης Ενότητας υποδηλώνουν ότι οι τρεις Περιφέρειες αντιμετωπίζουν πολλά κοινά προβλήματα που επιτρέπουν τη σύνθεση μιας ενιαίας στρατηγικής με κοινούς στόχους για το σύνολο της ΧΕ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι και οι τρεις περιφέρειες αντιμετωπίζουν σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα τα οποία συνθέτουν εν πολλοίς την εικόνα της αναπτυξιακής υστέρησης του Ελληνικού χώρου εκτός των μητροπολιτικών περιοχών. Κατά τη διαμόρφωση των κοινών αναπτυξιακών στόχων ελήφθησαν υπόψη τα εξής: Καταρχήν, οι στόχοι θα πρέπει να είναι συμβατοί και να απορρέουν από το αναπτυξιακό όραμα και τους στρατηγικούς στόχους της ΧΕ ΘΣΗ. Δεύτερον, οι στόχοι θα πρέπει να αντιμετωπίζουν ευθέως και με συγκεκριμένο και ορατό τρόπο τις ιεραρχημένες ανάγκες της Περιοχής. Τρίτον, οι στόχοι θα πρέπει να είναι συμβατοί και να συμβάλλουν στην υλοποίηση των εθνικών και Κοινοτικών προτεραιοτήτων στην περιοχή ευθύνης του ΕΠ. Οι κοινοί αναπτυξιακοί στόχοι οι οποίοι προκύπτουν από αυτή την διαδικασία σύνθεσης παρουσιάζονται στον Πίνακα 33.

Πίνακας 33. Οι αναπτυξιακοί Στόχοι της ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΤΕΡΕΑΣ– ΗΠΕΙΡΟΥ	
1.	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.
2.	Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.
3.	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.
4.	Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.
5.	Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής
6.	Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας
7.	Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη
8.	Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

Η ΧΕ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου διαθέτει οκτώ κοινούς στόχους ανάπτυξης οι οποίοι περιλαμβάνουν την ανάπτυξη του παραγωγικού δυναμικού και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του, τις υποδομές, την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, το περιβάλλον, την οικονομική και χωρική συνοχή, την διαπεριφερειακή συνεργασία και ολοκλήρωση, την ανάπτυξη του τουρισμού και τον εκσυγχρονισμό της διοίκησης. Οι στόχοι αυτοί διαμορφώνουν ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων οι οποίες είναι κρίσιμες για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και αναλύονται ως εξής:

1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.

Ο πρώτος στόχος ανάπτυξης της ΧΕ ΘΣΗ αφορά στη ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος, με την ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων, τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών και την ενίσχυση της εξωστρέφειας. Ο στόχος αποσκοπεί στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού προς τομείς, κλάδους και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας οι οποίοι ενσωματώνουν τις εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία. Αποσκοπεί επίσης στην προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης και της οικονομίας της γνώσης, στην επέκταση της επιχειρηματικότητας με κυρίαρχα εξαγωγικό προσανατολισμό, στην κινητοποίηση των ενδογενών πόρων και στην προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας. Ο στόχος περιλαμβάνει την ενίσχυση της έρευνας για τη δημιουργία νέων προϊόντων, την περαιτέρω αξιοποίηση και ενίσχυση των υφιστάμενων ερευνητικών δομών και υποδομών, την περαιτέρω ενίσχυση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την αποτελεσματικότερη διασύνδεσή τους τόσο με την αγορά εργασίας όσο και με τις επιχειρήσεις, την ενίσχυση ψηφιακών εφαρμογών στις επιχειρήσεις, την ενίσχυση υφιστάμενων ή τη δημιουργία νέων δομών παροχής συμβουλευτικής και τεχνικής στήριξης στις επιχειρήσεις, την προώθηση των δικτύων και της επιχειρηματικής ε-

ξωστρέφειας, την προώθηση και καθιέρωση συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου και την βελτίωση και αναβάθμιση των τεχνικών υποδομών. Ο εν λόγω στόχος είναι σύνθετος, φιλόδοξος και ιδιαίτερα καθοριστικής σημασίας για την επιτάχυνση της διαδικασίας περιφερειακής ανάπτυξης και πραγματικής σύγκλισης. Για το λόγο αυτό θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων όπως Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακής σύγκλισης, Ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.

Ο δεύτερος στόχος ανάπτυξης της ΧΕ ΘΣΗ αφορά στην βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων. Οι υποδομές αποτελούν τη βάση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, αλλά και της ποιότητας ζωής. Παρόλα αυτά, παρουσιάζουν σημαντικές ελλείψεις και είναι χωρικά άνισα κατανομημένες στις συνιστώσες περιφέρειες, παρέχοντας ασθενείς ή ανεπαρκείς συνδέσεις. Συνεπώς, η βελτίωση της προσπελασιμότητας, αλλά και της οδικής ασφάλειας των υποδομών αποτελεί ένα σημαντικό αναπτυξιακό στόχο ο οποίος περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των συστημάτων μεταφορών (οδικές μεταφορές, σιδηροδρομικά δίκτυα, λιμενικές υποδομές, συνδυασμένες μεταφορές), και την προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ανάπτυξη αυτών των υποδομών θα συμβάλλει στην ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, στην βελτίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και στη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών σε υπηρεσίες που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα επιδιώκουν την μεγαλύτερη δυνατή συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων. Επιπλέον, ορισμένες σημαντικές παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας όπως είναι οι μεγάλοι οδικοί άξονες (π.χ. Ιόνια Οδός, Ε 65, ΠΑΘΕ), διαπεριφερειακές, διανομαρχιακές και ενδομαρχιακές οδοί, σιδηροδρομικά δίκτυα, αεροδρόμια, μεγάλες λιμενικές υποδομές, δίκτυα φυσικού αερίου, υλοποιούνται ή πρόκειται να υλοποιηθούν είτε μέσω των σχετικών τομεακών προγραμμάτων (π.χ. ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας) είτε μέσω άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων (π.χ. μέθοδος παραχώρησης, εθνικό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων).

3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Ο τρίτος σημαντικός στόχος της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος διέπει οριζόντια όλους τους τομείς ανάπτυξης της περιοχής, είναι η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Βασική αποστολή αυτού του στόχου αποτελεί η συνεχής αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, η προσαρμογή του στα δεδομένα των σύγχρονων ανοικτών οικονομιών, η διεύρυνση των προοπτικών απασχόλησης του, η μείωση της ανεργίας, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και της δια βίου μάθησης, η βελτίωση του συστήματος υγείας και κοινωνικής προστασίας και η προώθηση της έρευνας. Επίσης, ο στόχος αυτός επιδιώκει την ενίσχυση της κινητικότητας, την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης και την εισαγωγή νέων, σύγχρονων μορφών απασχόλησης, την ενίσχυση

της απασχόλησης των γυναικών και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης, την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και την ενίσχυση μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων στην απασχόληση. Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στηρίζεται σε δράσεις ενίσχυσης των υποδομών εκπαίδευσης, στην συστηματική μελέτη και παρακολούθηση των αναγκών της αγοράς εργασίας, στην λειτουργία ειδικών προγραμμάτων σύνδεσης της κατάρτισης με την απασχόληση και στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας. Η προώθηση ορισμένων σημαντικών στόχων όπως η συνεχής ανάπτυξη και βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού, η αύξηση της απασχόλησης και μείωσης της ανεργίας, η βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων πληθυσμού, η δια βίου μάθηση, η επέκταση και αναβάθμιση των συστημάτων υγείας και κοινωνικής πρόνοιας θα επιδιωχθεί πρωτίστως μέσω της αξιοποίησης των πόρων των σχετικών τομεακών προγραμμάτων (π.χ. ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, ΕΠ Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής) καθώς και άλλων εργαλείων (π.χ. εθνικοί πόροι, πόροι της τοπικής αυτοδιοίκησης, μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων, κοινωνικές επιχειρήσεις).

Ειδικότερα σε ότι αφορά τις παρεμβάσεις του τομέα Υγεία και Κοινωνική Αλληλεγγύση ισχύουν τα ακόλουθα:

Ανάπτυξη Υποδομών στην Α' θμια Φροντίδα Υγείας

Η έμφαση στη **πρωτοβάθμια φροντίδα** εκφράζει μία στρατηγική που δίνει την απαιτούμενη βαρύτητα στον εξωνοσοκομειακό τομέα του συστήματος υγείας. Οι πρωτοβάθμιες μονάδες λειτουργούν ως το επίκεντρο του όλου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης. Αυτό το σύστημα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά προαπαιτεί όχι μόνο αναβαθμισμένες και καλά οργανωμένες πρωτοβάθμιες υπηρεσίες, αλλά και αμφίδρομη επικοινωνία με τις νοσοκομειακές μονάδες.

Οι παρεμβάσεις για την **Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας** εστιάζονται τόσο στην δημιουργία νέων υποδομών όσο και στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής Α' θμιας φροντίδας υγείας. Επιπλέον θα καλυφθούν απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές με κινητές μονάδες ενώ θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο.

Ανάπτυξη και προστασία της Δημόσιας Υγείας

Όσον αφορά στην **Προστασία της Δημόσιας Υγείας** επιδιώκεται η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, η ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και η προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Επίσης θα προωθηθούν συντονισμένες δράσεις προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.

Ανάπτυξη Υποδομών στην Β'θμια και Γ' θμια Περίθαλψη

Οι παρεμβάσεις σε **Β'θμιας και Γ'θμιας μονάδες περίθαλψης** αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών που έχουν απαξιωθεί, στον λειτουργικό εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (Τυποποίηση διαδικασιών, Διασφάλιση Ποιότητας, Εσω-

τερικό Έλεγχο κ.ά). Επιδιώκεται μέσω της ενίσχυσης των νοσοκομειακών υποδομών η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών. Επιπλέον θα συνεχιστεί η αναγκαία δημιουργία ή ενίσχυση Ψυχιατρικών τμημάτων σε νοσηλευτικές μονάδες.

Άλλες Κοινωνικές Υποδομές

Οι παρεμβάσεις στις **κοινωνικές υποδομές** αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Οι ως άνω παρεμβάσεις του άξονα συνεργούν ισχυρά με παρεμβάσεις στα Τομεακά Προγράμματα και των δύο διαρθρωτικών Ταμείων.

*Η έμφαση στην **πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας** αποτελεί βασική κατεύθυνση για τον τομέα υγείας στο ΕΣΠΑ, με προτεραιότητα στις υποβαθμισμένες περιοχές και στοχεύει στην αποσυμφόρηση των νοσοκομείων. Στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (ΠΦΥ) εκφράζεται μία στρατηγική που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα του συστήματος υγείας που αφορά στην πρόληψη, την προαγωγή της υγείας, τις βασικές φροντίδες υγείας προς το σύνολο του πληθυσμού.*

Ο γενικός στόχος για την πρωτοβάθμια φροντίδα είναι η διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου υγείας που θα στηρίζεται στην αναδιάρθρωση των υπηρεσιών αυτών σε τοπικό επίπεδο. Η επιτυχία του κοινωνικού και τοπικού προσανατολισμού θα βοηθήσει περιοριστεί στο ελάχιστο η προσφυγή σε δευτεροβάθμια νοσοκομειακή περίθαλψη.

*Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές (Γενικός Γραμματέας ΥΓΚΑ και Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού για τα θέματα υγείας στο ΕΣΠΑ) για τη **διασφάλιση της πλήρους λειτουργικότητας των συγχρηματοδοτούμενων υποδομών υγείας** μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, συμπεριλαμβανομένου και **ποσοτικά-ποιοτικά επαρκούς στελέχωσής τους**. Στο πλαίσιο αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες ανάπτυξης προσωπικού του ΥΓΚΑ ενημερώνονται μετά την σύναψη σύμβασης εργολαβίας υποδομών ή προμήθειας εξοπλισμών ώστε να ελέγχουν την επάρκεια του υφιστάμενου προσωπικού και να πραγματοποιούν την έναρξη και προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών μέχρι την πλήρη λειτουργία των νέων υπηρεσιών.*

Οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν:

A. Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 10 του ΕΣΠΑ** και ειδικότερα των ειδικών του στόχων:

- Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας.
- Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των e-υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας.
- Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.

Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 9 του ΕΣΠΑ** και στον ειδικό του στόχο που αφορά στην Αποϊδρυματισμό και την ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης των Ατόμων με Αναπηρία.

Β. Στην προώθηση των ακόλουθων Γενικών Στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Υγείας²³:

- 1.α.: Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας
 - 1.β.: Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής
 - 2.β: Αναβάθμιση των υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια φροντίδα υγείας
 - 4.α: Εδραίωση της Μεταρρύθμισης της Ψυχικής Υγείας
 - 4.β: Αποϊδρυματισμός ΑμεΑ και Πολιτικές προώθησης στην αυτόνομη διαβίωση
 - 4.δ.: Κοινωνική Αλληλεγγύη - Προώθηση ισότητας και προστασία ευπαθών ομάδων
- Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο αυτό έχει υπογραφεί **Μνημόνιο Συνεργασίας** μεταξύ των ΥΠΟΙΟ, ΥΠΥΚΑ, ΥΠΑΚΠ για το γενικό πλαίσιο προγραμματισμού και τις προτεραιότητες υγείας για την περίοδο 2007-2013 στο ΕΣΠΑ²⁴.

Σχετικά με τις υποδομές εκπαίδευσης, έμφαση θα δοθεί σε:

Α) Κτιριακές υποδομές

- Προσχολική αγωγή (νηπιαγωγεία), με προτεραιότητα κάλυψης του συνόλου των αναγκών
- Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση προτεραιότητα κάλυψης εάν είναι δυνατόν του συνόλου των περιπτώσεων όπου λειτουργούν μονάδες με διπλά ωράρια
- Κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης χώρων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης κατά προτεραιότητα στους τομείς των θετικών και τεχνολογικών επιστημών, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στην δια βίου εκπαίδευση προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας καθώς και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας,

Β) Υποδομές σε εξοπλισμό

- Προμήθεια νέου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση, με προτεραιότητα κάλυψης στο σύνολο της λειτουργίας α) των ολόημερων σχολείων, β) των επαγγελματικών λυκείων και επαγγελματικών σχολών και γ) της έρευνας και της καινοτομίας.

²³ Η Εθνική Στρατηγική για την Υγεία στην περίοδο 2007-2013 αποτυπώνεται στο κείμενο προγραμματισμού που διαμόρφωσε το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΠΥΚΑ) τον Ιανουάριο του 2007: "ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ. Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013", (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.ygeia-pronoia.gr/4pp.htm>).

²⁴ Memorandum of Understanding of the Ministries of Economy and Finance, Employment and Social Protection, Health and Social Solidarity, regarding the Programming framework and priorities for Health at the Hellenic NSRF 2007-2013.

4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

Ο τέταρτος στόχος της ΧΕ ΘΣΗ αφορά στην αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Η ποιότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος αποτελεί ταυτόχρονα σημαντικό αναπτυξιακό πόρο και βασικό συστατικό της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αναπτυξιακά πλεονεκτήματα, πηγή ζωής και χώρο ανάπτυξης ποικίλων δραστηριοτήτων. Συνδέεται άμεσα με την πρωτογενή παραγωγή και τον τουρισμό, αλλά και με την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Η στρατηγική είναι σε αρμονία με το πλαίσιο πολιτικής, που έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, το δομημένο περιβάλλον συνδέεται άμεσα με το επίπεδο ευημερίας των κατοίκων και τη λειτουργικότητα του παραγωγικού συστήματος της περιοχής. Ο τέταρτος στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής επιδιώκει την ενσωμάτωση των απαιτήσεων της αειφορίας στην οικονομική δραστηριότητα, στη διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου για την βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών και την αναζωογόνηση των αστικών κέντρων. Επίσης αποσκοπεί στην προστασία του περιβαλλοντικού πλούτου με τη διευθέτηση των συγκρούσεων στις χρήσεις γης, την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης και τη συμπλήρωση των υποδομών συλλογής, διαχείρισης και τελικής διάθεσης αποβλήτων. Ο τομέας του Περιβάλλοντος συνολικά για τη χωρική ενότητα θα ενισχυθεί από κοινού από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» και το ΠΕΠ. Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, που παρουσιάζεται στο ΕΠΠΕΡΑΑ, στόχος είναι στον ορίζοντα της 4ης προγραμματικής περιόδου, η σημαντική μείωση της εξάρτησης της χώρας από τη μονομερή επιλογή της τελικής διάθεσης σύμμεικτων στερεών αποβλήτων σε ΧΥΤΑ και η επίτευξη των στόχων, που έχουν τεθεί για την εκτροπή βιοαποδομήσιμου κλάσματος στερεών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή. Στα πλαίσια των ΠΕΣΔΑ, θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες είτε από το ΠΕΠ είτε από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ώστε να εκτραπούν τα βιοαποδομήσιμα απορρίμματα από τους ΧΥΤΑ και να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί για τα έτη 2010 και 2013. Οι ΧΥΤΑ, που είναι σε κάθε περίπτωση απαραίτητοι να δημιουργηθούν, όπως προβλέπεται και από τους ΠΕΣΔΑ, σε κατάλληλο βάθος χρόνου θα μετεξελιχθούν σε ΧΥΤΥ με παράλληλη σημαντική επιμήκυνση του χρόνου ζωής τους. Η στρατηγική για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων είναι στο πλαίσιο «της ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών αποβλήτων» σύμφωνα με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής

Ο πέμπτος στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ αφορά στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τόσο η ΧΕ συνολικά, όσο και οι συνιστώσες περιφέρειες αντιμετωπίζουν σημαντικά εσωτερικά προβλήματα άνισης ανάπτυξης και οικονομικού дуΐσμου, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις τείνουν να εντείνονται. Στην αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά οι βασικές πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης, όπως η ολοκλήρωση των δικτύων μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, η ενίσχυση

των νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων και η στοχευμένη εφαρμογή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για τον αστικό και αγροτικό χώρο. Στην επίτευξη αυτών των στόχων ιδιαίτερα σημαντική αναμένεται να είναι η συμβολή τόσο του ΠΕΠ όσο και των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Ιδιαίτερα στον τομέα των δικτύων μεταφορών, ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, σημαντική ρόλο θα διαδραματίσουν οι παρεμβάσεις των ΕΠ Ενίσχυση της προσπελασιμότητας και Περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη. Ορισμένες ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στον αγροτικό χώρο θα προωθηθούν και μέσω του ΕΤΑΑ. Τέλος, δράσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης θα ενισχυθούν και από άλλα μέσα, τομεακά προγράμματα κ.α.

6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας

Ο έκτος στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ αφορά στην ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας και κυρίως τη λειτουργική σύνδεση των όμορων περιφερειών και την ένταξή τους σε ευρύτερες χωρικές και οικονομικές ενότητες οι οποίες να επιφέρουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην συνολική αναπτυξιακή στρατηγική. Οι πολιτικές που συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνουν μια σειρά από υλικές και άυλες υποδομές, αλλά και την ενίσχυση διαπεριφερειακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, την ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών κέντρων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και δημόσιων φορέων σε κρίσιμα θέματα του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της διαπεριφερειακής συνεργασίας θα συμβάλλει και η στοχευμένη αξιοποίηση των πόρων των ΕΠ Ενίσχυση της προσπελασιμότητας, Περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη, Βελτίωση Διοικητικής ικανότητας δημοσίας διοίκησης κ.α. Επίσης, για την προώθηση της διασυνοριακής –διαπεριφερειακής συνεργασίας (της περιφέρειας Ηπείρου) θα υπάρξει αξιοποίηση και των δράσεων του Στόχου 3 Εδαφική Συνεργασία της πολιτικής συνοχής.

7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Ο έβδομος στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής αφορά στην αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Για την ΧΕ ΘΣΗ ο τουρισμός αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα με πολλές όμως αναξιοποίητες δυνατότητες και άνιση κατανομή στο χώρο. Η διαπίστωση αυτή δημιουργεί την ανάγκη μιας εξειδικευμένης στρατηγικής η οποία να αφορά στην αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος, την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τη δημιουργία περιφερειακής ταυτότητας, τη δημιουργία ή αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών, την προσέλκυση επενδύσεων, τη βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την ενίσχυση της διεθνούς προβολής και την ορθολογική διευθέτηση των συγκρούσεων χρήσεων γης, στο πλαίσιο της ήπιας και αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης. Η προώθηση αυτού του στόχου, πέραν του ΠΕΠ, θα επιδιωχθεί και με την αξιοποίηση των πόρων των ΕΠ όπως κυρίως του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα, ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας. Στην υλοποίηση του στόχου σημαντική αναμένεται να είναι και

η συμβολή των ιδιωτικών επενδύσεων καθώς και των παρεμβάσεων της περιφερειακής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

Για την "Ψηφιακή Σύγκλιση" της Ελλάδας με τις άλλες χώρες - μέλη και το μέσο όρο της ΕΕ, η γενική στρατηγική επικεντρώνεται στο όραμα "Ψηφιακό Άλμα στην Παραγωγικότητα, Ψηφιακό Άλμα στην Ποιότητα Ζωής", στη βάση κυρίως της Στρατηγικής "i2010", που στοχεύει στη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου της πληροφορίας, επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογική καινοτομία για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και δημιουργία μιας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που προάγει την ποιότητα ζωής. Στρατηγικό Στόχο για την ΧΕ αποτελεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις, όσο και στους πολίτες και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών. Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες:

Α) Την βελτίωση της παραγωγικότητας της ΧΕ με αξιοποίηση των ΤΠΕ που θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της ΧΕ, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών και ανασχεδιασμό διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της ΧΕ και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ, και

Β) Την βελτίωση της ποιότητας ζωής που θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στην βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ, με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της ΧΕ στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Ο στρατηγικός στόχος της ΧΕ ενισχύεται σημαντικά από την εφαρμογή των αντίστοιχων τομεακών προγραμμάτων, ενώ οι προβλεπόμενες ενέργειες στοχεύουν στην αξιοποίηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων σε κάθε Περιφέρεια.

Σε ότι αφορά την αναβάθμιση της ικανότητας της Δημόσιας διοίκησης η οποία αποτελεί αδυναμία για την ΧΕ η βελτίωση της ικανότητας της θα επιτευχθεί με την αξιοποίηση των πόρων των ΕΠ Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας δημόσιας διοίκησης, Ψηφιακή σύγκλιση και Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και άλλων ειδικών προγραμμάτων εθνικού χαρακτήρα.

Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι οι πρώτοι τρεις στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ υπηρετούν την υλοποίηση του γενικού στόχου της πραγματικής σύγκλισης. Οι στόχοι 4 και 7 αποτελούν εξειδικευμένους ειδικούς στόχους για την προώθηση του γενικού στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι ειδικοί στόχοι 5, 6 και 8 προάγουν το γενικό στόχο της χωρικής και κοινωνικοοικονομικής συνοχής. Σημειώνεται, ότι όλοι οι ειδικοί στόχοι βρίσκονται σε σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης και με άμεσο ή έμμεσο τρόπο συνεισφέρουν στην υλοποίηση όλων των γενικών στόχων και κατ' επέκταση στην προώθηση της αναπτυξιακής στρατηγικής. Συνεπώς, είναι εμφανής τόσο η εσωτερική συνοχή μεταξύ γενικών και ειδικών στόχων όσο και η συνέρεια μεταξύ των επί μέρους ειδικών στόχων.

Μεταξύ των παραπάνω στόχων υπάρχει σχέση ισόρροπης συνύπαρξης, συμπληρωματικότητας αλλά και προσθετικότητας. Όλοι είναι εξίσου σημαντικοί για την επίτευξη των υπέρτερων στόχων της πραγματικής σύγκλισης και της βιώσιμης ανάπτυξης της χωρικής ενότητας.

Φυσικά, η κάθε μια επιμέρους Περιφέρεια είναι δυνατόν να δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε κάποιους από τους κοινούς στόχους ανάλογα με τη διάταξη των αδύνατων και των ισχυρών σημείων της. Για παράδειγμα, ο στόχος της προσπελασιμότητας είναι πολύ πιο κρίσιμης σημασίας για την Ήπειρο από ότι για τις άλλες δύο Περιφέρειες, ενώ η στόχος της χωρικής συνοχής είναι υψηλότερης προτεραιότητας στην Στερεά, η οποία παρουσιάζει σαφώς πιο έντονο διύισμό.

Για τη χωρική ενότητα που καλύπτει το παρόν ΠΕΠ, ήδη το ΕΣΠΑ (κεφ 4.3.3) έχει οριοθετήσει τις βασικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τόσο στο επίπεδο κοινών για όλες τις περιφέρειες της χώρας στρατηγικών επιλογών (Γενικοί στόχοι 7,8,9 του ΕΣΠΑ) όσο και με εξειδικευμένες κατευθύνσεις ανά περιφέρεια:

Περιφέρεια Θεσσαλίας

«Η Θεσσαλία βρίσκεται σε ότι αφορά τα κριτήρια απασχόλησης, αγοράς εργασίας, φτώχειας και κοινωνικής ενσωμάτωσης σε ενδιάμεση κατάσταση στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας. Ειδικότερα, η Περιφέρεια κατατάσσεται σύμφωνα με τα κριτήρια της απασχόλησης, της ανεργίας και της φτώχειας στην έκτη, έκτη και όγδοη θέση στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας. Η κατάσταση αυτή συνδέεται με την μεγάλη σημασία του πρωτογενή τομέα στην διαμόρφωση του τοπικού εισοδήματος και της απασχόλησης, με τις περιορισμένες σχετικά συνέπειες της αποβιομηχανοποίησης (εκτός από το Βόλο και εκτός από ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους στο σύνολο της Περιφέρειας που συνδέονται με την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων) καθώς και με την αυξανόμενη σημασία των υπηρεσιών.

Κύριος στόχος της στρατηγικής το ΕΚΤ είναι ο **μετασχηματισμός του προτύπου απασχόλησης από την σημερινή του μορφή σε μια πλέον σύγχρονη**, το οποίο σταδιακά θα αποσυνδεθεί από τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας του παρελθόντος, προσανατολιζόμενο στην ανταγωνιστική αγορά καθώς και στον δυναμισμό και τη δικτύωση των αστικών της κέντρων.

Η στρατηγική του ΕΚΤ στοχεύει στην διευκόλυνση της απασχόλησης και στην αύξηση της απασχολησιμότητας του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, στην ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, στην δια βίου μάθηση με έμφαση στην προώθηση του αγροτικού μετασχηματισμού και της απασχόλησης στους λοιπούς τομείς της τοπικής οικονομίας, στην αξιοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης για την κατάρτιση των αγροτών στην διαχείριση σύγχρονων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας, στην προώθηση της αυτοαπασχόλησης μέσω κινήτρων, στην κατάρτιση τοπικών συμφωνιών απασχόλησης σε περιοχές – θύλακες ανεργίας, καθώς και στην κατάρτιση και κοινωνική ενσωμάτωση μεταναστών και ειδικών ομάδων πληθυσμού.»

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

«Η Στερεά Ελλάδα αποτελεί ως προς το αναπτυξιακό της πρότυπο και την απασχόληση μια ιδιαίτερη Περιφέρεια της χώρας. Η ιδιαιτερότητά αυτή προκύπτει από την στενή της σχέση με την Αθήνα – Αττική και την εγκατάσταση σε αυτή σημαντικών μεταποιητικών μονάδων, από το γεωγραφικό της ανάγλυφο και την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων στις ορεινές της περιοχές, από την έκαστη των περισσότερων αστικών της κέντρων στη ημερήσιο σύστημα της Αθήνας, από τον περιορισμό της κατοίκησης στα ορεινά, από τη δυναμική αγροτική περιοχή της Βοιωτίας, η οποία όμως είναι ακόμα προσανατολισμένη σε παραδοσιακά παραγωγικά σχήματα και από τις νησιωτικές περιοχές της Βόρειας και Νότιας Εύβοιας.

Η κατάσταση αυτή διαμορφώνει την εικόνα μιας εισοδηματικά εύρωστης Περιφέρειας η οποία, όμως, αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα σε ότι αφορά την ανεργία και την απασχόληση. Ως προς την πρώτη ομάδα κριτηρίων η Περιφέρεια βρίσκεται στην u964 τρίτη θέση από το τέλος στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας, ενώ ως προς την απασχόληση βρίσκεται στην ενδιάμεση ομάδα Περιφερειών αντίστοιχα.

Ο κίνδυνος έκθεσης στη φτώχεια, κατά συνέπεια, παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονος στην Περιφέρεια με αποτέλεσμα αυτή να κατατάσσεται στην δέκατη θέση κατά αύξουσα έκταση του προβλήματος.

Η πολιτική στην Περιφέρεια στοχεύει ταυτόχρονα στην πληρέστερη ενσωμάτωση της στο ημερήσιο σύστημα της Αττικής, στην ανάπτυξη συμπληρωματικότητας μεταξύ των αστικών κέντρων της, στον **σταδιακό εκσυγχρονισμό και την ανασυγκρότηση της μεταποίησης** σε ανταγωνιστική βάση αλλά και των δραστηριοτήτων στην ορεινή ενδοχώρα και τα νησιά της Περιφέρειας (Εύβοια).»

Περιφέρεια Ηπείρου

«Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί μαζί με την γειτονική της Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας την πλέον προβληματική Περιφέρεια σε θέματα απασχόλησης, ανεργίας και φτώχειας. Σε αυτό συντείνει η συνοριακή και απομακρυσμένη θέση της ως προς τους άξονες ανάπτυξης και τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας, ο αγροτικός της χαρακτήρας και το παραδοσιακό και αργά μετασχηματιζόμενο παραγωγικό της πρότυπο και στις ανύπαρκτες μέχρι σχετικά πρόσφατα σχέσεις της με την άλλη πλευρά των εξωτερικών συνόρων της χώρας.

Ειδικότερα, το πρότυπο της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται από ένα διπλό δυισμό, μεταξύ των αστικών περιοχών και των αγροτικών περιοχών και μεταξύ των παραλίων και της ενδοχώρας. Η συγκεκριμένη κατάσταση σε συνδυασμό με τον παραδοσιακό χαρακτήρα του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας διαμορφώνουν το πρότυπο, αλλά και τα προβλήματα της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας.

Η Ήπειρος βρίσκεται στην τέταρτη από το τέλος θέση σε ότι αφορά την απασχόληση, γεγονός που συνδυάζεται με τον αγροτικό της χαρακτήρα και την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού της, στην δεύτερη από το τέλος θέση σε ότι αφορά την ανεργία, ενώ αποτελεί την πιο φτωχή Περιφέρεια της χώρας.

Κύριο στόχο της στρατηγικής αποτελεί η **συγκρότηση ενός παραγωγικού προτύπου το οποίο να στηρίζεται στον δυναμισμό των αστικών της κέντρων και κυρίως των**

Ιωαννίνων, στον εκσυγχρονισμό του πρωτογενή τομέα και στην ενδυνάμωση της κτηνοτροφίας, στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και στην αξιοποίηση και την ενδυνάμωση των υπηρεσιών του τουρισμού οι διάφορες μορφές του οποίου αποτελούν δυναμικό αναπτυξιακό παράγοντα στην Περιφέρεια.

Η οικονομία τέλος της Περιφέρειας σταδιακά θα προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνουν οι σχέσεις με την άλλη πλευρά των συνόρων και του Ιονίου καθώς και με την δυναμική που διαμορφώνεται από την αύξηση της προσβασιμότητας της Περιφέρειας από τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας.»

Με βάση το πλαίσιο αυτό, οι προκλήσεις και αναπτυξιακές ανάγκες που εντοπίστηκαν αναφορικά με την αγορά εργασίας και την κοινωνική συνοχή στην Ενότητα 1 του ΠΕΠ θα αντιμετωπισθούν για τη χωρική ενότητα των περιφερειών Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου, κυρίως στο πλαίσιο των παρεμβάσεων του ΕΠ Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.

2.1.1 Οι Πόλοι Αναπτυξης, ως Μεσο Προώθησης της Στρατηγικής της Λισαβόνας

1. Η σημασία των πόλεων για την προώθηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας

Οι **Ευρωπαϊκές Στρατηγικές Κατευθύνσεις** για την Πολιτική της Συνοχής κατά τη νέα προγραμματική περίοδο αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη **συμβολή των πόλεων** (αστικά κέντρα) στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Η μεγάλη σημασία που αποδίδεται στις πόλεις συνδέεται με την αναγνώριση του ρόλου τους ως **κινητήρων της ανάπτυξης** των περιοχών που βρίσκονται στην άμεση επιρροή τους, της υπαίθρου που τα περιβάλλει, αλλά και των μικρότερων αστικών κέντρων που βρίσκονται στην ακτίνα επιρροής τους. Συνακόλουθα, η ανάπτυξη των αστικών κέντρων μπορεί να λειτουργήσει και ως προωθητικός μηχανισμός της πραγματικής σύγκλισης.

Το ΕΣΠΑ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην αστική ανάπτυξη στοχεύοντας στη συγκρότηση μιας συνολικής αλλά και εξειδικευμένης αναπτυξιακής πολιτικής με ιδιαίτερη έμφαση στην αναβάθμιση των πόλεων και τη συμβολή τους στην προώθηση της **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Παράλληλα, οι στόχοι της **Πολιτικής της Συνοχής** υλοποιούνται μέσω της διάχυσης της ανάπτυξης στις ευρύτερες περιοχές όπου αποτυπώνεται η δυναμική των αστικών κέντρων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό και στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την ισόρροπη ανάπτυξη γενικότερα.

2. Οι πόλοι ανάπτυξης στη στρατηγική του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013.

2.1 Έννοια των πόλων ανάπτυξης

Με δεδομένα τα παραπάνω και για το σκοπό της ενίσχυσης της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης των Περιφερειών της χώρας, η εφαρμογή των πόλων ως εργαλείου εδαφικής ανάπτυξης, αποτελεί σημαντικό και καινοτόμο στοιχείο της στρατηγικής του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο.

Ως δυναμικοί **πόλοι ανάπτυξης** νοούνται ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα²⁵ της χώρας, μητροπολιτικής και περιφερειακής σημασίας, τα οποία, μέσα από τις επιδράσεις και επιρροές που ασκούν στην χώρα, τις περιφέρειες και τα λειτουργικά ή ημερήσια αστικά τους συστήματα, αναμένεται να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με έμφαση στη δημιουργία δυναμικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας, καινοτομίας, και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

²⁵ Όπως αυτά ορίζονται από την ΕΣΥΕ (πληθυσμός κύριου οικισμού άνω των 10000 κατοίκων) στα οποία προστίθενται και τα κέντρα με μικρότερο πληθυσμιακό μέγεθος που είναι πρωτεύουσες νομών.

2.2 Πεδίο εφαρμογής

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της στρατηγικής της ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ, κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, **όλες οι πόλεις θα υποδεχθούν αναπτυξιακές δράσεις** μέσα από τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα, συγχρηματοδοτούμενες από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης θα εστιάσουν σε **τέσσερα θεματικά πεδία, αλληλένδετα μεταξύ τους**, σύμφωνα και με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2006 και συγκεκριμένα: την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, την Καινοτομία, την Επιχειρηματικότητα και την Απασχολησιμότητα.

Τα πεδία αυτά είναι σε πλήρη συμφωνία με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αναθεωρημένης **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι **παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης** θα στοχεύουν στη:

- Δημιουργία και μεταφορά καινοτομίας.
- Προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και σύνδεσή της με την παραγωγική διαδικασία.
- Ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη και προώθηση υπηρεσιών ΤΠΕ και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Δημιουργία και την ανάπτυξη Κέντρων Αριστείας για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση.

Οι παραπάνω αναφερόμενες παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν τόσο από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης) όσο και από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

3. Διαδικασία επιχειρησιακής εξειδίκευσης της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης – Χρονοδιάγραμμα.

Ο καθορισμός πόλων ανάπτυξης και η εξειδίκευση της στρατηγικής σε επίπεδο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το **τέλος του 2008**. Κρίσιμη κρίνεται η συμμετοχή και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στον καθορισμό και τη διαμόρφωση του πλαισίου εφαρμογής των πόλων ανάπτυξης.

Για το σκοπό αυτό, τα **επόμενα βήματα** στο πλαίσιο της διαδικασίας είναι τα ακόλουθα:

1. Κατά το δεύτερο εξάμηνο **2007** θα πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί **ημερίδες διαβούλευσης σε κάθε μια από τις 13 Περιφέρειες** της χώρας, με τη συμμετοχή των τοπικών εμπλεκόμενων φορέων (Περιφέρειες, τοπική αυτοδιοίκηση, επιμελητήρια, επιχειρήσεις, επαγγελματικές οργανώσεις, Ανώτατα Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά

Ιδρύματα, κτλ). Στόχος είναι η σε βάθος διαβούλευση με τους παραπάνω φορείς για το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.

2. Με την ολοκλήρωση των τοπικών ημερίδων θα πραγματοποιηθεί **συνέδριο διαβούλευσης σε εθνικό επίπεδο**, με τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, με σκοπό την οριστικοποίηση των συμπερασμάτων των 13 περιφερειακών ημερίδων διαβούλευσης, σε ό,τι αφορά το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.
3. Με εκκίνηση τον Απρίλιο 2008, θα πραγματοποιηθεί η πρώτη **πρόσκληση υποβολής προτάσεων**.

Οι προτάσεις αυτές θα περιέχουν ολοκληρωμένα σχέδια που θα εστιάζουν στην ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω παρεμβάσεων στα πεδία που αναφέρονται στην παράγραφο 2.2 του παρόντος. Θα μπορούν να υποβάλλονται από συνεργασίες ή συμπράξεις φορέων που σχετίζονται/δραστηριοποιούνται στα παραπάνω πεδία και βρίσκονται σε **πρωτεύουσες νομών ή σε σημαντικά αστικά κέντρα της χώρας**. Η επιλογή των ολοκληρωμένων σχεδίων ανάπτυξης για την ανάπτυξη και την απασχόληση της πρώτης πρόσκλησης (2008) θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος 2008. Η επόμενη πρόσκληση θα πραγματοποιηθεί μετά από αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των εμπειριών του πρώτου κύκλου.

Στη συνέχεια, η στρατηγική της ανάπτυξης και οι στόχοι της Χωρικής Ενότητας ΘΣΗ εξειδικεύονται στο επίπεδο της κάθε μιας Περιφέρειας. Με βάση τα παραπάνω σημειώνεται ότι πέραν του ΕΠ, ένας σημαντικός αριθμός ειδικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων κάθε Περιφέρειας θα υλοποιηθεί μέσω των σχετικών τομεακών προγραμμάτων, μέσω πόρων της κεντρικής διοίκησης ή/και της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και μέσω της μόχλευσης ιδιωτικών κεφαλαίων για επενδύσεις.

2.2 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Θεσσαλίας

2.2.1 Ο στρατηγικός στόχος και το όραμα της Θεσσαλίας

Ο βασικός στρατηγικός στόχος (όραμα) της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2007-2013 είναι η επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης, της χωρο-οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της αειφορίας μέσω της ανάδειξής της σε Δυναμικό Περιφερειακό Πόλο της Ελλάδος με διακριτή ποιοτική και τεχνολογικά καινοτόμο μεταποιητική, αγροδιατροφική, οικοτουριστική και πολιτιστική ταυτότητα στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς. Συνεπώς, η Περιφέρεια θα εστιάσει στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος σ' όλους τους τομείς της παραγωγής ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα, η εξωστρέφεια και η επιχειρηματικότητα. Για το σκοπό αυτό θα αξιοποιηθούν οι τεχνολογικές και ερευνητικές δομές που διαθέτει και θα συνδεθούν πιο αποτελεσματικά με την παραγωγή. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών θα επιδιωχθεί μεταξύ άλλων μέσω της αναβάθμισης της ποιότητας τους καθώς και της εφαρμογής συστημάτων πιστοποίησης. Ειδική έμφαση θα δοθεί και στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας σε συνδυασμό με την προστασία του δομημένου και του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και των υδάτινων πόρων της περιοχής.

Ο στόχος αυτός είναι συμβατός με τον στρατηγικό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και προέκυψε μέσα από μια σύνθετη διαδικασία επιστημονικής έρευνας και κοινωνικής διαβούλευσης στην οποία συμμετείχε το πλέον ικανό για το σκοπό αυτό ανθρώπινο κεφάλαιο της Περιφέρειας.

Ο κεντρικός αναπτυξιακός στόχος (όραμα) της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι πολυδιάστατος, δεδομένου ότι συμπυκνώνει μια σειρά από ειδικούς στόχους, οι οποίοι είναι συμβατοί με τη φιλοσοφία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, με τους στρατηγικούς στόχους της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, καθώς και με τις βασικές εθνικές αναπτυξιακές επιλογές. Ειδικότερα, η Περιφέρεια Θεσσαλίας επιθυμεί να ολοκληρώσει την αξιοποίηση της κεντροβαρούς της θέσης, μιας και βρίσκεται στο μέσον του βασικού αναπτυξιακού άξονα της χώρας και να καταστεί ένας δυναμικός περιφερειακός αναπτυξιακός πόλος με διαπεριφερειακές και διεθνείς συνδέσεις και ελκυστικότητα στην προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων.

Συνοπτικά, ο κεντρικός στρατηγικός στόχος και το όραμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας παρουσιάζεται στο πλαίσιο που ακολουθεί:

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ο Στρατηγικός Στόχος και το όραμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2007-2013 είναι η επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης, της χωρο-οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της αειφορίας μέσω της ανάδειξης της σε Δυναμικό Περιφερειακό Πόλο της Ελλάδος με διακριτή ποιοτική και τεχνολογικά καινοτόμο μεταποιητική, αγροδιατροφική, οικότουριστική και πολιτιστική ταυτότητα στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς.

2.2.2 Οι γενικοί στόχοι

Οι γενικοί στόχοι είναι εναρμονισμένοι με τη γενική κατεύθυνση στρατηγικής και αφορούν την ταχύτερη οικονομική σύγκλιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την βιώσιμη ανάπτυξη και την μεγαλύτερη κοινωνική και χωρική συνοχή.

1. Ο κεντρικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής αφορά στην οικονομική σύγκλιση με την ΕΕ σε ορίζοντα 15ετίας. Εδώ καθίσταται σαφές ότι η επίτευξη αυτού του στόχου είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη και των υπόλοιπων στόχων. Κανένας άλλος αναπτυξιακός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί και καμία πολιτική δεν μπορεί να έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε μια οικονομία που βρίσκεται σε ύφεση και χάνει εισοδήματα και θέσεις απασχόλησης. Συνεπώς, το πρώτο μέλημα της αναπτυξιακής πολιτικής είναι να λειτουργήσει η παραγωγική μηχανή αποτελεσματικά και με υψηλούς ρυθμούς, ώστε να καλυφθεί το κενό που χωρίζει τον πολίτη της Θεσσαλίας από το μέσο Ευρωπαίο πολίτη σε όρους εισοδήματος και ευημερίας. Στον βαθμό που οι επιχειρήσεις βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους, η παραγωγική βάση θα ενισχύεται, η περιφερειακή οικονομία θα γίνεται περισσότερο ελκυστική για επενδύσεις και συνεπώς οι θέσεις εργασίας θα αυξάνονται. Ο στόχος αυτός είναι επίσης συμβατός με τους διακηρυγμένους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ και της Ελλάδος, οι οποίοι επιδιώκουν την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών του Ευρωπαϊκού και εθνικού χώρου.

2. Ο δεύτερο βασικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής θα πρέπει είναι η συνεχής επιδίωξη της βιωσιμότητας. Η στάση μας απέναντι στο περιβάλλον, πέρα από ευθύνη προς τις επόμενες γενεές, είναι μια κρίσιμη αναπτυξιακή επιλογή. Η Θεσσαλία διακρίνεται για το εξαιρετικής ποιότητας και ενδιαφέροντος, φυσικό περιβάλλον της, το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα κεφάλαια που διαθέτει η περιοχή. Η σημασία του για την ανάπτυξη είναι πολλαπλή, καθώς συμβάλλει στην ποιότητα ζωής και την ευημερία των κατοίκων, αποτελεί το σημαντικότερο κεφάλαιο για τον τουρισμό και μπορεί να αποτελέσει λόγο έλξης ανθρώπινου κεφαλαίου υψηλής ποιότητας στην περιοχή. Η ανάπτυξη είναι δυνατόν να υπονομευτεί τόσο από φυσικές καταστροφές όσο και από ανθρωπογενείς όπως είναι οι εκπομπές αέριων ρύπων, η αλόγιστη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, η υπεραλίευση, η καταστροφή των δασών και των οικοτόπων, η σπατάλη των υδάτινων πόρων, η ληστρική εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου, η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα των μεγάλων πεδιάδων της περιοχής, η χρήση φυτοφαρμάκων κ.α.

3. Τέλος, η Θεσσαλία θέτει ως βασικό στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής με την μείωση των ανισοτήτων, τη μείωση της ανεργίας, τη καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στην αγορά εργασίας και ενός ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης για τις ασθενέστερες οικονομικά ομάδες πληθυσμού. Ο στόχος της συνοχής επιτυγχάνεται όταν η ενίσχυση των ρυθμών ανάπτυξης της περιοχής συνοδεύεται από μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων στο εσωτερικό της.

2.2.3 Οι ειδικοί στόχοι

Οι Ειδικοί Στόχοι της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι οι εξής:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας
2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας
3. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας
4. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα
5. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη
6. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης
7. Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής
8. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής
9. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας
10. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας

Στη σύγχρονη διεθνοποιημένη οικονομία η καινοτομία και η ποιότητα των προϊόντων αποτελούν βασικές συνιστώσες της ανταγωνιστικότητας. Η Θεσσαλία, πρέπει να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα με την ενίσχυση των καινοτόμων δράσεων σ' όλους τους τομείς της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας των

προϊόντων, την παραγωγή νέων προϊόντων ή η βελτίωση υφιστάμενων, την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων εμπορίας και προβολής, την αξιοποίηση επιχειρηματικών διασυνδέσεων και δικτύσεων κ.α. Για την επίτευξη του στόχου της ανταγωνιστικότητας η Περιφέρεια κατά την νέα προγραμματική περίοδο θα επιδιώξει την προώθηση των εξής παρεμβάσεων:

- Μεγαλύτερη έμφαση στην ποιότητα μέσω προώθησης και καθιέρωσης συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου.
- Αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Ανάδειξη βιομηχανιών του αγροδιατροφικού τομέα, βιομηχανιών του καταναλωτικού τομέα που βασίζονται σε τοπικές πρώτες ύλες μεγάλου βάρους ή ειδικής τεχνολογίας, καθώς και μονάδων που παράγουν προϊόντα μέσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Βιώσιμη λειτουργία μεγαλύτερων μονάδων σε άλλους κλάδους, έντασης κεφαλαίου και τεχνολογίας, σύμφωνα με την εμπειρία του Βόλου. Τέτοιες συγκεντρώσεις θα μπορούσαν υπό προϋποθέσεις (π.χ. οργανωμένοι υποδοχείς, σύγχρονα δίκτυα υποδομών και συνεργασιών, διεθνείς συνδέσεις, ενισχύσεις) να προωθηθούν και σε άλλα σημεία του άξονα Βόλου-Λάρισας αλλά και στη Δυτική Θεσσαλία (μετά τη οδική και σιδηροδρομική σύνδεση με Ηγουμενίτσα).

Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της εν λόγω στόχευσης απαραίτητες είναι και συμπληρωματικές δράσεις όπως η δημιουργία περιφερειακών κέντρων πιστοποίησης και ελέγχων, η προώθηση διαδικασιών κατάρτισης προσωπικού για την εφαρμογή συστημάτων ποιότητας, η ενίσχυση της ανάπτυξης συλλογικών μορφών δράσης και διεπαγγελματικής συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορίας, ομάδων παραγωγών, συνεταιρισμών, χρηματοπιστωτικών φορέων, ερευνητικών μονάδων, η εφαρμογή ενός Περιφερειακού Συμφώνου Ποιότητας κ.α. Τέλος, στο πλαίσιο αυτού του αναπτυξιακού στόχου επιβεβλημένη θεωρείται και η ενίσχυση των υπηρεσιών στήριξης των επιχειρήσεων όπως των χρηματοπιστωτικών (π.χ. venture capital), logistics, E&T, ΚτΠ κ.α. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων όπως το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα και το ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση.

2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αλλά και από την επισήμανση των αναγκών διαπιστώθηκε ο χαμηλός βαθμός εξωστρέφειας της Θεσσαλίας. Συνεπώς, ειδικός αναπτυξιακός στόχος για τη Θεσσαλία είναι να ενταχθεί εντονότερα στην εθνική και διεθνή οικονομία, να αποκτήσει το παραγωγικό της σύστημα υψηλότερο βαθμό ολοκλήρωσης με τις εθνικές και διεθνές αγορές αγαθών, υπηρεσιών και συντελεστών παραγω-

γής, με απώτερο στόχο την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων και άμβλυση των μειονεκτημάτων της υπερτοπικής οικονομικής αλληλεξάρτησης.

Συνεπώς, οι ειδικές προτεραιότητες για την νέα προγραμματική περίοδο είναι:

- Αύξηση του ποσοστού διάθεσης (εξαγωγών) των θεσσαλικών προϊόντων στις εθνικές και πολύ περισσότερο στις διεθνείς αγορές όπως των Βαλκανίων, της Ανατολικής Μεσογείου, της ΕΕ, της Βόρειας Αμερικής, των νέων μεγάλων αγορών της Κίνας, της Ινδίας και της Λατινικής Αμερικής.
- Προσέλκυση περισσότερων επενδύσεων και ειδικά άμεσων ξένων επενδύσεων σε παραδοσιακούς αλλά και δυναμικούς κλάδους της μεταποίησης και των υπηρεσιών.
- Συμμετοχή των θεσσαλικών επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτυώσεων.

Ο στόχος της εξωστρέφειας μπορεί να υποστηριχθεί και με ειδικές δράσεις όπως είναι η ενίσχυση στρατηγικών επιχειρήσεων για αύξηση εξαγωγών-έρευνες αγορών, με σχεδιασμό και εφαρμογή προωθητικών σχεδίων, ενέργειες προβολής προϊόντων της Θεσσαλίας (εκθέσεις, ιστοσελίδες και δικτυακοί τόποι κ.α.), ενίσχυση συλλογικών μορφών δράσης των ΜΜΕ με στόχο στις εξαγωγές (Export clustering, π.χ. κοινά δίκτυα πωλήσεων), κ.α. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων και κυρίως το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα.

3. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας

Ένας βασικός στρατηγικός στόχος είναι η διαμόρφωση σύγχρονων όρων για τη δημιουργία περιβάλλοντος ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί η υλοποίηση των εξής:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών επιχειρήσεων για την ισχυροποίησή τους στις αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη διαμόρφωση υποδομών και δράσεων που ευνοούν τις συγκεντρώσεις κλίμακας και τις συνεργασίες και διευκολύνουν τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια μέσω της ανάπτυξης και ενίσχυσης των ερευνητικών δομών και υποδομών της (π.χ. Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, Τεχνολογικό Πάρκο, Πόλος Καινοτομίας, ερευνητικά ινστιτούτα του ΚΕΤΕΑΘ) και της αποτελεσματικότερης διασύνδεσης αυτών με τους παραγωγικούς φορείς και τις επιχειρήσεις.
- Εισαγωγή των ΤΠΕ για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και οργανισμών, καθώς και των συνακόλουθων αναδιοργανώσεων και βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών με πρακτικούς τρόπους.

Για την επίτευξη των ως άνω σκοπών αναγκαίες κρίνονται ειδικές δράσεις όπως η ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας, η δημιουργία νέων και η αναβάθμιση των υφιστάμενων ΒΕΠΕ, η ενίσχυση του οργανωτικού και τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων, η δημιουργία θεσσαλικού δικτύου επιχειρηματικών αγγέλων καθώς και περιφερειακού venture capital & risk capital για τεχνοβλαστούς και ΜΜΕ, ενίσχυση καινοτομικών clusters, ενίσχυση των ερευνητικών δομών του ΠΘ και του ΤΕΙ και σύνδεσή τους με παραγωγή, η αξιοποίηση της ΚτΠ κ.α. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων όπως το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα το ΕΠ Ψηφιακή σύγκλιση, το ΕΠ Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και το ΕΠ Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση,

4. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα

Οι υποδομές αποτελούν τη βάση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, αλλά και της ποιότητας ζωής. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει σημαντικές μεταφορικές, ενεργειακές και επικοινωνιακές υποδομές, οι οποίες όμως χρήζουν συμπλήρωσης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού, με κατεύθυνση τη διασφάλιση της χωρικής συνοχής. Συνεπώς, βασικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας είναι η απόκτηση σύγχρονων υποδομών σε όλα τα επίπεδα για την περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής, προκειμένου να υποστηριχθούν και οι στόχοι της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας.

Έτσι, οι ειδικές προτεραιότητες του στόχου αυτού ιεραρχούνται ως εξής:

- Δημιουργία, ολοκλήρωση ή/και αναβάθμιση υπερτοπικών μεταφορικών δικτύων, ώστε να μειωθούν οι χρονοαποστάσεις από τις μεγάλες αγορές.
- Ολοκλήρωση και αναβάθμιση των υποδομών διασύνδεσης και δικτύων σε διανομαρχιακό - περιφερειακό επίπεδο.
- Βελτίωση τμημάτων του οδικού δικτύου, τα οποία λόγω γεωμετρικών ή κυκλοφοριακών χαρακτηριστικών παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό οδικής ασφάλειας, καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων
- Αναβάθμιση και βελτίωση των σημαντικότερων τοπικών δικτύων υποδομών (παρακάμψεις – τουριστικοί προορισμοί).

Τέλος, κρίσιμες για την επίτευξη των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της Θεσσαλίας μέσω των νέων ΕΠ θεωρούνται και η δημιουργία, βελτίωση και διεύρυνση συνδυασμένων μεταφορών, χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις κυρίως του ΕΠ Προσπελασιμότητα.

5. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη

Για την Περιφέρεια Θεσσαλίας ο τουρισμός αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα με πολλές όμως αναξιοποίητες δυνατότητες. Παρά την ύπαρξη σημαντικών τουριστικών πόρων και παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες, η ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια παραμένει σχετικά περιορισμένη και άνισα κατανομημένη. Συνεπώς, υπάρχει στον τομέα αυτόν ένα ιδιαίτερα μεγάλο «αναπτυξιακό κενό», το οποίο καλείται να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά η νέα περιφερειακή πολιτική.

Σημαντικό στρατηγικό στόχο για τη Θεσσαλία αποτελεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, δηλαδή μια ανάπτυξη που θα στηρίζεται στο τρίπτυχο: μεγαλύτερη συνεισφορά του τουρισμού στην οικονομία της Θεσσαλίας, μεγαλύτερη συμμετοχή της θεσσαλικής κοινωνίας στα οφέλη της τουριστικής ανάπτυξης, διαφύλαξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος το οποίο αποτελεί εισροή στην τουριστική προσφορά και δέχεται την εκροή της τουριστικής ζήτησης.

Οι ειδικές προτεραιότητες του στόχου για τη νέα περίοδο συνοψίζονται στη δημιουργία ή/και αναβάθμιση καθώς και προβολή του τουριστικού προϊόντος, παράλληλα με την δημιουργία περιφερειακής ταυτότητας, στη διαφοροποίηση και θεματική εξειδίκευση του τουριστικού προϊόντος, στη προσέλκυση επενδύσεων και στην τόνωση της επιχειρηματικότητας, στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην επαύξηση των μεριδίων, στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, στη μεγαλύτερη εισροή στον τουρισμό της πλούσιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς αλλά και στη καλύτερη ένταξη της τοπικής παραγωγής και απασχόλησης στο τουριστικό κύκλωμα. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων και κυρίως το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα και το ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη.

6. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης

Πέρα από την αξία που έχει η καλή ποιότητα του περιβάλλοντος για τη διασφάλιση της ζωής συνιστά και σημαντικό αναπτυξιακό πόρο. Η αναπτυξιακή διάσταση του περιβάλλοντος σχετίζεται με: την αξιοποίηση αυτού για την τουριστικούς σκοπούς και την ελκυστικότητα μιας περιοχής για τη χωροθέτηση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Αυτές οι διαστάσεις εμπεριέχουν έναν σοβαρό αναπτυξιακό απόθεμα το οποίο καλείται να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει η περιφερειακή περιβαλλοντική και αναπτυξιακή πολιτική. Ο Παραπάνω στόχος εξειδικεύεται στις παρακάτω προτεραιότητες:

- Προστασία και βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος
- Αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων
- Εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών μέτρων
- Προστασία και αειφορική διαχείριση υδάτινων πόρων

- Προστασία του παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος
- Προστασία και αειφορική διαχείριση δασών και προστατευόμενων περιοχών
- Πρόληψη κινδύνων

Με την έγκριση του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Περιφέρειας Θεσσαλίας (Π.Ε.Σ.Δ.Α) από τις 8-11-2006, ορίστηκαν οι στόχοι και οι απαιτούμενες ενέργειες για τη συνδρομή της Περιφέρειας στην επίτευξη των εθνικών στόχων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΚΥΑ 50910/2727/2003.

Για τα στερεά απόβλητα τίθενται συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι που αφορούν τις ποσότητες κατά περίπτωση και τα ποσοστά εκτροπής των ειδικών ρευμάτων τόσο για επεξεργασία όσο και για ανακύκλωση τους.

Τίθεται συγκεκριμένος χρονικός στόχος ούτως ώστε μέχρι 31-12-2008 να παύσουν τη λειτουργία τους και να αποκατασταθούν όλοι οι ΧΑΔΑ της περιφέρειας.

Παράλληλα ορίζονται οι διαδικασίες και εγκαταστάσεις για τη συλλογή, μεταφόρτωση και τελική διάθεση των ΑΣΑ που περιλαμβάνουν συνολικά 10 ΣΜΑ και 8 ΧΥΤΑ.

Επίσης, για τις εγκαταστάσεις που αφορούν στη διαλογή των ανακυκλώσιμων υλικών και την επεξεργασία του βιοαποδομήσιμου κλάσματος προβλέπεται η δημιουργία και λειτουργία ΚΔΑΥ και μονάδων αερόβιας επεξεργασίας ανοικτού τύπου, μια ανά διαχειριστική ενότητα. Στα πλαίσια του ΠΕΣΔΑ, θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες είτε από το ΠΕΠ είτε από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ώστε να εκτραπούν τα βιοαποδομήσιμα απορρίμματα από τους ΧΥΤΑ και να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί για τα έτη 2010 και 2013.

Τέλος ορίζονται οι τρεις διαχειριστικές ενότητες ως προς τα στερεά απόβλητα και οι οποίες είναι μία για το Ν.Λάρισας, μία για το Ν. Μαγνησίας και μία για τους Ν.Τρικάλων και Καρδίτσας.

Στα πλαίσια αυτά προβλέπεται η σύσταση αντίστοιχων φορέων διαχείρισης οι οποίοι θα συστηθούν άμεσα για την παραλαβή και λειτουργία των έργων σύμφωνα με την απαιτούμενη τήρηση των ειδικών όρων.

Οι συγκεκριμένοι φορείς συστήνονται και θα λειτουργήσουν άμεσα και έως το τέλος του 2008 θα πρέπει να λειτουργήσει ο ενιαίος ΦοΔΣΑ σε επίπεδο περιφέρειας για την συνολική παρακολούθηση της λειτουργίας του συστήματος και για το σχεδιασμό και υλοποίηση έργων στη νέα προγραμματική περίοδο.

Οι ανάγκες σε έργα αποχέτευσης, επεξεργασίας & διάθεσης λυμάτων σε οικισμούς Γ' Προτεραιότητας (Οδηγία 91/271 για αστικά λύματα) της Περιφέρειας θα καλυφθούν κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 από το τομεακό πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», συμπεριλαμβανομένων και των έργων – γέφυρα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

Να σημειωθεί ότι πέραν της αυτονόητης αξίας που έχει η περιβαλλοντική προστασία, υπάρχουν και μια σειρά από ευρωπαϊκές και εθνικές νομικές δεσμεύσεις στον τομέα της προστασίας και της βελτίωσης του περιβάλλοντος.

7. Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής

Ο στόχος της Περιφέρειας είναι η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας στο πλαίσιο μια ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας. Για το λόγο αυτό τίθεται ως βασική προτεραιότητα η προώθηση των απαραίτητων πολιτικών και ενεργειών ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση και την περιφερειακή οικονομία, τοποθετώντας στο επίκεντρο την τοπική διάσταση της απασχόλησης και την ανάδειξη και ενεργοποίηση εταιρικών σχημάτων και της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό προωθούνται δράσεις όπως είναι η ενίσχυση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, η δια βίου εκπαίδευση, η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση, η έρευνα επαγγελματιών και απασχόλησης, ο επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική, η δημιουργία περιφερειακών δομών για την απασχόληση, η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας, δράσει υπέρ των ΑΜΕΑ και κατά της διάκρισης των δυο φύλων, η γυναικεία επιχειρηματικότητα, οι κοινωνικές υποδομές, η συνεργασία αυτοδιοικητικών φορέων με ΜΚΟ και τον ιδιωτικό τομέα για προώθηση της απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, κ.α. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων όπως το ΕΠ Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και το ΕΠ Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.

8. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαπιστώνεται ότι ο θεσσαλικός χώρος εμφανίζει μια άνιση εξέλιξη σε μια σειρά από αναπτυξιακούς δείκτες. Η περιφερειακή πολιτική διαθέτει σημαντικά εργαλεία για την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής του θεσσαλικού χωρικού συστήματος. Έτσι, επιδιώκει την ενίσχυση της χωρικής συνοχής της Περιφέρειας, με την προώθηση και ανάδειξη των αναπτυξιακών προοπτικών του δυτικού τμήματός της και των άλλων μειονεκτικών περιοχών (π.χ. ορεινές και νησιωτικές περιοχές).

9. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας

Βασικός στόχος της Περιφέρειας για τη νέα προγραμματική περίοδο είναι η περαιτέρω ανάπτυξη των χωρο-οικονομικών δυνατοτήτων και η ένταξή της σε ευρύτερες χωρο-οικονομικές ενότητες, συνεργασίες και δικτυώσεις ώστε να υποβοηθηθεί η συνολική αναπτυξιακή της στρατηγική. Κύρια προϋπόθεση είναι να υπάρξουν εκείνες οι υλικές και άυλες υποδομές και συνεργασίες που θα οργανώσουν τις διαπεριφερειακές και διεθνείς σχέσεις των φορέων και παραγωγικών δυνάμεων της Περιφέρειας, ώστε να υπάρξει σύγκλιση των προσπαθειών τους προς την κοινή κατεύθυνση των αναπτυξιακών στόχων. Εδώ απαιτείται και η ενδυνάμωση των διεπαγγελματικών και διεπιστημονικών συνεργασιών σε θεματικές δικτυώσεις και εξωστρεφείς και διαπεριφερειακές δράσεις, όπως απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες σχεδιασμού και διαχείρισης του αναπτυξιακού προγραμματισμού.

10. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

Για την "Ψηφιακή Σύγκλιση" της Ελλάδας με τις άλλες χώρες - μέλη και το μέσο όρο της ΕΕ, η γενική στρατηγική επικεντρώνεται στο όραμα "Ψηφιακό Άλμα στην Παραγωγικότητα, Ψηφιακό Άλμα στην Ποιότητα Ζωής", στη βάση κυρίως της Στρατηγικής "i2010", που στοχεύει στη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου της πληροφορίας, επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογική καινοτομία για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και δημιουργία μιας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που προάγει την ποιότητα ζωής. Στρατηγικό Στόχο για την Θεσσαλία αποτελεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις, όσο και στους πολίτες και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών. Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες:

Α) Την βελτίωση της παραγωγικότητας της Θεσσαλίας με αξιοποίηση των ΤΠΕ που θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών και ανασχεδιασμό διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ, και

Β) Την βελτίωση της ποιότητας ζωής που θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στην βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ, με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Ο στρατηγικός στόχος της Θεσσαλίας ενισχύεται σημαντικά από την εφαρμογή των αντίστοιχων τομεακών προγραμμάτων, ενώ οι προβλεπόμενες ενέργειες στοχεύουν στην αξιοποίηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων.

Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι οι πρώτοι τέσσερις στόχοι της Περιφέρειας Θεσσαλίας υπηρετούν την υλοποίηση του γενικού στόχου της πραγματικής σύγκλισης. Οι στόχοι 5 και 6 αποτελούν εξειδικευμένους ειδικούς στόχους για την προώθηση του γενικού στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι ειδικοί στόχοι 7, 8 και 9 προάγουν το γενικό στόχο της χωρικής και κοινωνικοοικονομικής συνοχής. Τέλος, ο ειδικός στόχος 10 λειτουργεί οριζόντια και υποστηρικτικά στην επίτευξη όλων των γενικών και ειδικών στόχων. Σημειώνεται, ότι όλοι οι ειδικοί στόχοι βρίσκονται σε σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης και με άμεσο ή έμμεσο τρόπο συνεισφέρουν στην υλοποίηση όλων των γενικών στόχων και κατ' επέκταση στην προώθηση της αναπτυξιακής στρατηγικής. Συνεπώς, είναι εμφανής τόσο η εσωτερική συνοχή μεταξύ γενικών και ειδικών στόχων όσο και η συνέρια μεταξύ των επί μέρους ειδικών στόχων.

2.3 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

2.3.1 Το αναπτυξιακό όραμα της Στερεάς Ελλάδας

Το αναπτυξιακό όραμα για τη Στερεά Ελλάδα συνίσταται στη διαμόρφωση της, στο τέλος της περιόδου 2007-2013, σε μία περιφέρεια η οποία μπορεί να απαντά στις απειλές και να προωθεί τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται, να διορθώνει τις αδυναμίες της και να αναπτύσσει τις δυνατότητες της, να εντάσσεται στους ευρύτερους εθνικούς στόχους και να συγκροτεί την «όψη» και το «όχημα» των ευρωπαϊκών πολιτικών όπως αυτές εξειδικεύονται προς όφελος της συνολικής ανάπτυξης της, δηλαδή χωρίς δυϊσμό και χωρίς υπέρμετρη εξάρτηση από την οικονομία άλλων περιφερειών. Το αναπτυξιακό αυτό όραμα είναι συμβατό και εντάσσεται άμεσα στην αναπτυξιακή στρατηγική της ΧΕ ΘΣΗ

Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, η Περιφέρεια πρέπει, στο τέλος της περιόδου,

- να έχει επιτύχει υψηλή ανταγωνιστικότητα μέσα από ανασυγκρότηση του παραγωγικού της ιστού, να αναβαθμίζει σταθερά τους τομείς και κλάδους της προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία και να έχει αποκτήσει την ικανότητα να ενσωματώνει καταλλήλως τις αποδοτικότερες για τις ανάγκες της εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία
- να έχει πολλαπλασιάσει την εξωστρέφεια της, να διευρύνει συνεχώς το μερίδιό της στο διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών και να αντιμετωπίζει με επιτυχία τις προκλήσεις από την επέκταση του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και τη συνεχή απελευθέρωση των οικονομικών σχέσεων
- να διαθέτει ένα σύστημα αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων ικανό να προσαρμόζει στις τοπικές ανάγκες τις κατά "κύματα" παραγόμενες καινοτομίες και να υλοποιεί, σε ειδικά προσδιορισμένες «φωλεές - στόχους», επαρκή εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη
- να συνδυάζει καταλλήλως την αναπτυξιακή συνεισφορά όλων των παραγωγικών τομέων, να επιβάλλει τη συμβολή τους στη συνολική ανταγωνιστικότητα της, να έχει περιορίσει τον αναπτυξιακό δυϊσμό και να έχει επιτύχει σε σημαντικό βαθμό την ομογενοποίηση του οικονομικού και κοινωνικού της χώρου.
- να έχει επιτύχει ένα αξιόλογο επίπεδο διατηρησιμότητας της ανάπτυξης και να έχει ενσωματώσει τις απαιτήσεις της αιεφορίας στην οικονομική δραστηριότητα και στη χρήση του χώρου.
- να έχει απεξαρτηθεί από την υποστήριξη των Διαρθρωτικών Ταμείων και να μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των ουσιαστικότερων από τους κοινούς ευρωπαϊκούς στόχους προσαρμοσμένους στα τοπικά δεδομένα
- να συνδυάζει με επιτυχία και στο καταλληλότερο εκάστοτε μίγμα, τον στρατηγικό ρόλο των περιφερειακών μηχανισμών, τη συνεχή επέκταση της επιχειρηματικότητας

τας, την παραγωγική κινητοποίηση των ενδογενών χρηματοδοτικών πόρων και την προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας

- να διασφαλίσει την προστασία και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος από την αυθαίρετη οικιστική δραστηριότητα αλλά και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος (σε συνεργασία με τις δράσεις του ΕΤΑ για την ενίσχυση της αειφορικής αλιείας).
- να έχει συνδεθεί λειτουργικά με τις όμορες Περιφέρειες, να έχει αναπτύξει σημαντικούς δεσμούς συνεργασίας και αναπτυξιακές συνέργιες στα πλαίσια της ευρύτερης χωρικής ενότητας Ηπείρου – Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδος και να έχει περιορίσει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό την εξάρτηση της από την αττική οικονομία.

Οι στόχοι αυτοί συνθέτουν ένα αναπτυξιακό όραμα το οποίο παρουσιάζεται στο πλαίσιο που ακολουθεί:

ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το όραμα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι να μπορεί να απαντά στις απειλές και να προωθεί τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται, να διορθώνει τις αδυναμίες της και να αναπτύσσει τις δυνατότητες της. Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, η Περιφέρεια πρέπει να επιτύχει υψηλή ανταγωνιστικότητα, να ενισχύσει την εξωστρέφεια της, να βελτιώσει το επίπεδο των ανθρώπινων πόρων της, να περιορίσει τον αναπτυξιακό δυϊσμό, να αναπτύξει σημαντικούς δεσμούς περιφερειακής συνεργασίας και να περιορίσει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό την εξάρτηση της από την οικονομία της Αττικής.

2.3.2 Αναπτυξιακές Προτεραιότητες

Οι στρατηγικοί στόχοι της Περιφέρειας για την περίοδο 2007-2013 εξυπηρετούνται δια της επιλογής των ακόλουθων Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1. Επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας, ψηφιακής σύγκλισης και εξωστρέφειας
2. Αντιστροφή του αναπτυξιακού δυϊσμού και ομογενοποίηση του οικονομικού και κοινωνικού χώρου της Περιφέρειας
3. Διασφάλιση του περιβάλλοντος και εξασφάλιση της αειφορίας της ανάπτυξης
4. Αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων
5. Λειτουργική σύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες και μείωση της εξάρτησης

1. Επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας, ψηφιακής σύγκλισης και εξωστρέφειας

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού προς τομείς, κλάδους και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας οι οποίοι ενσωματώνουν τις εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία με τρόπο που να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο συνεργιών μεταξύ των τριών τομέων παραγωγής. Αποσκοπούν επίσης στην προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης και της οικονομίας της γνώσης, στην επέκταση της επιχειρηματικότητας με κυρίαρχα εξαγωγικό προσανατολισμό, στην κινητοποίηση των ενδογενών πόρων και στην προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων υψηλής τεχνογνωσίας.

2. Αντιστροφή του αναπτυξιακού δυϊσμού και ομογενοποίηση του οικονομικού και κοινωνικού χώρου της Περιφέρειας

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην προικοδότηση της Περιφέρειας με εκείνες τις υποδομές που θα της επιτρέψουν να αναπτυχθεί υπό καθεστώς Στόχου Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης, να εξασφαλίσει συνέργιες όλων των τομέων της οικονομίας της, να επιτύχει σταδιακή απεξάρτηση των μειονεκτικών περιοχών από τις κλασσικές δράσεις Στόχου Σύγκλιση και να μειώσει τον ενδο-περιφερειακό αναπτυξιακό δυϊσμό.

3. Διασφάλιση του περιβάλλοντος και εξασφάλιση της αειφορίας

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των απαιτήσεων της αειφορίας στην οικονομική δραστηριότητα, στη διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου για την προαγωγή του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών και την αναζωογόνηση των αστικών κέντρων. Επίσης αποσκοπούν στην προστασία του περιβαλλοντικού πλούτου με τη διευθέτηση των συγκρούσεων στις χρήσεις του χώρου, την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης, τη συμπλήρωση των υποδομών συλλογής, διαχείρισης και τελικής διάθεσης αποβλήτων και την ενθάρρυνση της εναλλακτικής διαχείρισης η οποία παρουσιάζει και επενδυτικό ενδιαφέρον. Παράλληλα, μια σειρά από παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της προτεραιότητας αποσκοπούν στην ολοκλήρωση του συστήματος κοινωνικών υποδομών της Περιφέρειας για την εξισορρόπηση των αντιθέσεων, την ομογενοποίηση του κοινωνικού χώρου και τη διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας και συνοχής.

4. Αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων: ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής και βελτίωση της δημόσιας διοίκησης

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην προσαρμογή των ανθρώπινων πόρων της Περιφέρειας στις καινοτομίες, στη ψηφιακή

σύγκλιση και στην οικονομία της γνώσης, στην αύξηση της προσαρμοστικότητας τους, στη βελτίωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας και στην προώθηση της τοπικά εξειδικευμένης και κλαδικά στοχευμένης έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης που απαιτεί η επίτευξη των στόχων των Προτεραιοτήτων 2 αλλά και 3, στην ενίσχυση της Ανοιχτής Διοίκησης, στον εκσυγχρονισμό των δημόσιων υπηρεσιών και των ανθρώπινων πόρων της, στη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και στη διάδοση της δια βίου μάθησης.

Αυτή η αναπτυξιακή προτεραιότητα ενσωματώνεται στους ΑΠ των ΕΠ του ΕΚΤ, λόγω της μονοταμειακότητας των προγραμμάτων και του "κλειδώματος" των πόρων για τις "μεταβατικές" Περιφέρειες.

5. Λειτουργική σύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες και εξισορρόπηση.

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στα πλαίσια αυτής της Προτεραιότητας αποσκοπούν στην ανάπτυξη δεσμών συνεργασίας και αναπτυξιακών συνεργιών με τις όμορες Περιφέρειες, στην ολοκλήρωση των διαπεριφερειακών συνδέσεων και στη σταδιακή αποδέσμευση ορισμένων περιοχών της Περιφέρειας από το σημερινό καθεστώς εξάρτησης από την οικονομική δραστηριότητα της Αττικής.

Η προτεραιότητα αυτή είναι οριζόντια, υπό την έννοια ότι διαπερνά όλους σχεδόν τους στόχους, στα πλαίσια και της διαμόρφωσης της ενιαίας χωρικής ενότητας Θεσσαλίας - Ηπείρου - Στερεάς Ελλάδας.

2.2.3 Ειδικό Στόχοι ανά Τομέα

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχει επεξεργαστεί και παρουσιάζει ένα σύνολο από ειδικούς στόχους για την Βιομηχανία, την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, τον Τουρισμό, την Απασχόληση, τις Βασικές υποδομές (ενέργεια και μεταφορές - επικοινωνίες), την Ψηφιακή σύγκλιση και το Περιβάλλον και την Ποιότητα Ζωής.

Βιομηχανία

Στον τομέα της Βιομηχανίας, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την αναβάθμιση της μεταποίησης προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, την βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, την τόνωση της εξωστρέφειας και την υποστήριξη των επιχειρήσεων στην αύξηση των εξαγωγών, την βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, την βελτίωση του δικτύου άυλων και υλικών υποδομών και την εστίαση στους τομείς της καινοτομίας, και των νέων τεχνολογιών.

Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ΕΤΑ, σε κλάδους υψηλής προτεραιότητας, την ενίσχυση συνεργασιών και δράσεων ΕΤΑ που συμβάλλουν στη μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες, στη δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων και στην υποβοήθηση μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις, στην ενίσχυση του τοπικού ερευνητικού δυναμικού και προσέλκυση ερευνητών από το εξωτερικό, την ενίσχυση των υποδομών ΕΤΑ και την προώθηση της συμμετοχής ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων σε κοινές δράσεις με άλλες χώρες της ΕΕ.

Τουρισμός

Στον τομέα του τουρισμού, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος, την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, με ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τη δημιουργία ή αναβάθμιση ξενοδοχειακής και άλλων τουριστικών υποδομών, την αναβάθμιση των προσόντων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την ενίσχυση της διεθνούς προβολής και την ορθολογική διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων, στο πλαίσιο της ήπιας και αειφόρου ανάπτυξης, με σεβασμό στο περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά.

Απασχόληση

Στον τομέα της Απασχόλησης, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την συνεχή αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την αύξηση της προσαρμοστικότητας στις τεχνολογικές αλλαγές, τις παραγωγικές αναδιαρθρώσεις, και ενίσχυση της κινητικότητας, την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης και την εισαγωγή νέων, σύγχρονων μορφών απασχόλησης που προσφέρουν ευελιξία με συνθήκες ασφάλειας, την ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης ειδικών κατηγοριών του εργατικού δυναμικού, την ενσωμάτωση της καινοτομίας στις δράσεις της προσαρμοστικότητας, την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης, ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, ενίσχυση μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων στην απασχόληση, την διεύρυνση των ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας ειδικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, την διευκόλυνση της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης μέσω της αναβάθμισης του ρόλου της Κοινωνικής Οικονομίας.

Βασικές υποδομές (ενέργεια, μεταφορές, επικοινωνίες)

Σε ό,τι αφορά στις βασικές υποδομές, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής εξειδικεύονται ως εξής:

- *Οδικές Μεταφορές*: ολοκλήρωση των συνδέσεων και των τροφοδοτικών αξόνων με τους άξονες του Διευρωπαϊκού Δικτύου Οδικών Μεταφορών για την διάχυση των

αναπτυξιακών ευκαιριών πέρα από την γραμμική ζώνη διέλευσης και ανάπτυξη των διαπεριφερειακών συνδέσεων προς και από τις κύριες πύλες της χώρας. Βελτίωση του επιπέδου της οδικής ασφάλειας, μέσω της βελτίωσης των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών αξόνων που παρουσιάζουν σχετικά προβλήματα, καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων

- *Λιμενικές υποδομές*: βελτίωση ή / και δημιουργία νέων λιμενικών υποδομών και ανωδομών, προώθηση συνδυασμένων μεταφορών και σιδηροδρομική σύνδεση των λιμένων, ενίσχυση της ασφάλειας των λιμένων στο πλαίσιο της εφαρμογής του Κώδικα Ασφάλειας Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ISPS-CODE), βελτίωση της σύνδεσης της λειτουργίας των λιμένων με τον τοπικό αστικό ιστό.
- *Συνδυασμένες - πολυτροπικές μεταφορές*: Ανάπτυξη της διατροπικότητας και των υποδομών συνδυασμένων μεταφορών..
- *Αστικές μεταφορές*: βελτιστοποίηση παρεχόμενων υπηρεσιών με χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, ανάπτυξη δομών συντονισμού και ελέγχου του συστήματος αστικών συγκοινωνιών,
- *Ενεργειακά δίκτυα*: προώθηση των δικτύων φυσικού αερίου στο εσωτερικό της χώρας, επέκταση της κατανάλωσης σε μεγάλους ενεργειακούς πελάτες και νοικοκυριά, διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων με την Ασία και την Ευρώπη, αποδοτικότερη και περιβαλλοντικά αναβαθμισμένη αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πόρων και προώθηση των ΑΠΕ, ενίσχυση ηλεκτρικών δικτύων, ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Η επίτευξη του ειδικού στόχου θα γίνει σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

Ψηφιακή σύγκλιση

Για την "Ψηφιακή Σύγκλιση" της Ελλάδας με τις άλλες χώρες - μέλη και το μέσο όρο της ΕΕ, η γενική στρατηγική επικεντρώνεται στο όραμα "Ψηφιακό Άλμα στην Παραγωγικότητα, Ψηφιακό Άλμα στην Ποιότητα Ζωής", στη βάση κυρίως της Στρατηγικής "i2010", που στοχεύει στη δημιουργία ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου της πληροφορίας, επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογική καινοτομία για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και δημιουργία μιας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, που προάγει την ποιότητα ζωής. Στρατηγικός Στόχος για την Περιφέρεια αποτελεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους πολίτες και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών.

Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες:

- Τη βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, και
- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας,

- Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης,
- Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας, και
- Προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

Περιβάλλον και ποιότητα ζωής

Σε ό,τι αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και στις υποδομές για την ποιότητα της ζωής, οι ειδικοί στόχοι της στρατηγικής περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις τομεακές αναπτυξιακές πολιτικές, την προστασία - ορθολογική χρήση και διαχείριση των φυσικών πόρων (και ιδιαίτερα των υδάτινων πόρων μέσω της εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ), την διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων, την προστασία και αποκατάσταση ή ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος και την προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος.

Ειδικότερα για τον τομέα των υδάτινων πόρων μέσω της εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, δίνεται η δυνατότητα για ενσωμάτωση και εφαρμογή των πολιτικών στον τομέα των υδάτων για την αειφόρο διαχείριση των υδατικών αποθεμάτων. Για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων είναι ιδιαίτερη σημαντική εξαιτίας :

1. Άνιση κατανομή του υδατικού δυναμικού.
2. Υπερεκμετάλλευσης και υφαλμύρωσης των υπόγειων υδροφορέων.
3. Εκμετάλλευσης σημαντικού όγκου των διαθέσιμων υδατικών αποθεμάτων για την υδροδότηση του Νομού Αττικής.
4. Εποχικότητας της ζήτησης κυρίως σε τουριστικές περιοχές.
5. Εντατικής ζήτησης υδατικού δυναμικού σε βιομηχανικές περιοχές.

Οι ανάγκες στον τομέα των υποδομών της προστασίας του περιβάλλοντος και την ποιότητας ζωής για την πλήρη ικανοποίηση των στόχων του 6^{ου} Π.Π. για το Περιβάλλον και τις σχετικές υποχρεώσεις από την Ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία, θα καλυφθούν μέσω του ΕΠ Περιβάλλον-Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013 από το Ταμείο Συνοχής.

Στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων, η στρατηγική για την διαχείριση των στερεών αποβλήτων έχει καθορισθεί με τον εγκεκριμένο Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ). Οι στόχοι οι οποίοι τίθενται από τον εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ, επικεντρώνονται στα εξής σημεία:

1. Ολοκλήρωση της σύστασης των Φορέων Διαχείρισης Απορριμμάτων στα πλαίσια των κατευθύνσεων του Εθνικού θεσμικού πλαισίου για τους Φορείς διαχείρισης. Καθορισμός των απαιτούμενων προγραμμάτων με ευθύνη των φορέων, για την ορθολογική εκμετάλλευση των υφιστάμενων υποδομών και την οργάνωση του συνολικού συστήματος διαχείρισης.

2. Ολοκλήρωση των διαδικασιών ωρίμανσης και κατασκευή των υπολοιπόμενων βασικών υποδομών για την ασφαλή διάθεση των στερεών αποβλήτων (κατασκευή ΧΥΤΑ).
3. Ποσοτικός και χωροταξικός προσδιορισμός των απαιτούμενων συμπληρωματικών υποδομών (ΣΜΑ, εργοστάσια μηχανικής διαλογής κ.λ.π.) για την πλήρη λειτουργική εκμετάλλευση των βασικών υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων.
4. Εφαρμογή των συστημάτων ανακύκλωσης και διαχείρισης, τόσο για τις κατηγορίες απορριμμάτων που δύνανται να εκτρέπονται από το ρεύμα αποβλήτων προς τους ΧΥΤΑ, όσο και για τις ειδικές κατηγορίες αποβλήτων που απαιτούν εξειδικευμένη διαχείριση (συσσωρευτές, αδρανή υλικά κ.λ.π.).
5. Τερματισμός της λειτουργίας και αποκατάσταση των ΧΑΔΑ της Περιφέρειας. Προγραμματισμός για την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ στις περιοχές όπου πλέον με την ολοκλήρωση των βασικών υποδομών καθίστανται ανενεργοί.
6. Ενίσχυση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης των πολιτών, με στόχο την δημιουργία μίας νοοτροπίας για την ορθή διαχείριση των στερεών αποβλήτων στα πλαίσια της προστασίας του περιβάλλοντος.

Οι βασικές υποδομές για την προστασία του περιβάλλοντος (ΧΥΤΑ, ΣΜΑ, ΕΕΛ) καθώς και ενέργειες αποκατάστασης χώρων διάθεσης απορριμμάτων θα υλοποιηθούν μέσω πόρων του Ταμείου Συνοχής.

Από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, θα καλυφθούν οι υπολοιπόμενοι βασικοί στόχοι του ΠΕΣΔΑ και κυρίως η ολοκλήρωση της αποκατάστασης των ΧΑΔΑ, με γνώμονα την άμεση αξιοποίηση των υφιστάμενων και προς κατασκευή βασικών υποδομών διαχείρισης. Στα πλαίσια του ΠΕΣΔΑ, θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες είτε από το ΠΕΠ είτε από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ώστε να εκτραπούν τα βιοαποδομήσιμα απορρίμματα από τους ΧΥΤΑ και να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί για τα έτη 2010 και 2013.

Το ΠΕΠ θα δράσει συμπληρωματικά για την υλοποίηση έργων που σχετίζονται με την εναλλακτική διαχείριση απορριμμάτων όπως εργοστάσια μηχανικής διαλογής και Εργοστάσια Μηχανικής Ανακύκλωσης Κομποστοποίησης – ΕΜΑΚ, προκειμένου η περιφέρεια να επιτύχει τους εθνικούς και περιφερειακούς στόχους ανάκτησης, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης.

2.4 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου

2.4.1 Γενική επισκόπηση της στρατηγικής

Η κύρια αναπτυξιακή επιλογή της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η βελτίωση της ελκυστικότητας της, μέσω της ανάδειξης της σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών, προκειμένου να καταστεί χώρος προσέλκυσης επενδύσεων σε τομείς που θα ενσωματώνουν την καινοτομία και τη γνώση ως βασικά στοιχεία ανάπτυξης της περιφερειακής οικονομίας, αξιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, όπως η γεωπολιτική της θέση, η δυναμική ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το δίκτυο των κοινωνικών υποδομών, το πλούσιο πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον και τη θετική αλληλεξάρτηση του πρωτογενούς τομέα με τη μεταποίηση. Η επιλογή αυτή βρίσκεται σε απόλυτη συνάφεια και εντάσσεται αρμονικά στους στρατηγικούς στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Για να αναπτυχθεί περαιτέρω η Περιφέρεια, θα πρέπει να αυξηθούν οι επενδύσεις σε υλικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, να επιταχυνθεί η καινοτομία και να διευρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Και για να συμβεί αυτό θα πρέπει να αρθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες σε παράγοντες κλειδιά της ανταγωνιστικότητας, οι οποίες είναι οι ανεπάρκειες στο υφιστάμενο υλικό & ανθρώπινο κεφάλαιο (σε υποδομή και σε δεξιότητες του εργατικού δυναμικού), η έλλειψη καινοτομικής ικανότητας & αποτελεσματικής επιχειρηματικής ενίσχυσης, το χαμηλό επίπεδο περιβαλλοντικού κεφαλαίου (κατεστραμμένο φυσικό ή & αστικό περιβάλλον)

Οι σημαντικές παράμετροι για την αναπτυξιακή στρατηγική της περιόδου 2007 – 2013 για την Περιφέρεια Ηπείρου είναι οι εξής:

- Αειφόρος αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και μετατροπή τους σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με έμφαση στην ποιότητα, τη γνώση – καινοτομία, την εξωστρέφεια και την προστασία και ορθολογική διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας και άρση των αδυναμιών και διαρθρωτικών της προβλημάτων, με έμφαση στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των υποδομών και των υπηρεσιών και την ανάδειξη της Περιφέρειας σε «πολύτροπο» κόμβο (μεταφορικό, ενεργειακό, τουριστικό προορισμό κ.ά.).
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο και σε καινοτομικές προσεγγίσεις για την προώθηση και διασφάλιση ενός εξωστρεφούς προσανατολισμού στις παραγωγικές δραστηριότητες.
- Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και ισόρροπη ανάπτυξη του αστικού και αγροτικού χώρου.

Στο πλαίσιο της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, η φιλοσοφία και το όραμα που διέπει το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας Ηπείρου εντοπίζεται στο τρίπτυχο *Ποιότητα* –

Γνώση / Καινοτομία – Εξωστρέφεια το οποίο προδιαγράφει τους πυλώνες ανάπτυξης για το σχεδιασμό της στρατηγικής της.

Η ποιότητα, βασική προϋπόθεση της ανταγωνιστικότητας και ευημερίας, αποτελεί τον πρώτο αναπτυξιακό πυλώνα, καθώς συνδέεται άρρηκτα με την δυνατότητα ανάπτυξης ενός παραγωγικού συστήματος βασισμένου σε μικρές επιχειρήσεις, τις υποδομές και υπηρεσίες και το περιβάλλον, το οποίο αποτελεί βασικό πόρο για την ανάπτυξη του τουρισμού και πρέπει να προστατευθεί από την ευκαιριακές παρεμβάσεις.

Η γνώση και καινοτομία αποτελούν κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης στη νέα Προγραμματική Περίοδο, δεδομένου ότι η ενθάρρυνση της δημιουργίας νέας γνώσης που οδηγεί σε νέα τεχνολογικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες αποτελεί βασικό μέλημα των σύγχρονων κοινωνιών. Η καινοτομία αντιμετωπίζεται με την ευρεία της έννοια, σύμφωνα με την οποία δεν περιορίζεται στην τεχνολογική, αλλά και στην διοικητική, παραγωγική, οργανωτική καινοτομία. Οι πολιτικές για την προώθηση της καινοτομίας και την ενίσχυση της παραγωγής της γνώσης πρέπει να εστιάζονται στην υποστήριξη των επιμέρους συντελεστών που συνθέτουν τον όρο «καινοτομία», οι οποίοι είναι το ανθρώπινο δυναμικό, οι μηχανισμοί μετάδοσης και εφαρμογής της γνώσης, και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης της καινοτομίας και δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Η εξωστρέφεια, αποτελεί τον τρίτο αναπτυξιακό πυλώνα δεδομένου ότι είναι βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της επιχειρηματικότητας και κατ'επέκταση μίας μακροπρόθεσμης και αποτελεσματικής προσέγγισης στο επιδιωκόμενο αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας. Είναι άμεσα συνυφασμένη με τους άλλους δύο αναπτυξιακούς πυλώνες, αλλά απαιτεί μία νέα επιχειρηματική θεώρηση η οποία επιδιώκει την ανάπτυξη οικονομικών συνεργασιών με άλλες περιφέρειες τόσο της χώρας όσο και της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς. Η επέκταση αυτή των σχέσεων, είτε μέσω αύξησης των εξαγωγών είτε μέσω προσέλκυσης νέων επενδύσεων προϋποθέτει ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες και ένα φιλικό και σύγχρονο επενδυτικό και επιχειρηματικό περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, θεμελιώδης αρχή η οποία διατρέχει οριζόντια το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η αειφορία, η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα σε όλους τους τομείς της περιφερειακής ανάπτυξης. Ο στόχος της αειφόρου ανάπτυξης προδιαγράφει πως το σύνολο των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων θέτουν ως στόχο την ταυτόχρονη επίτευξη ενός οικονομικά βιώσιμου, κοινωνικά δίκαιου και περιβαλλοντικά υπεύθυνου αναπτυξιακού αποτελέσματος.

Οι τρεις πυλώνες του αναπτυξιακού οράματος συνθέτουν τους στρατηγικούς στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ηπείρου και είναι πλήρως συμβατοί με τις θεματικές προτεραιότητες των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική συνοχής. Επιπλέον, ο προσανατολισμός του αναπτυξιακού μοντέλου της Περιφέ-

ρειας Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013 επικεντρώνεται εξ ολοκλήρου στη στόχευση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Συνοπτικά, η αναπτυξιακή στρατηγική και το όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου παρουσιάζεται στο πλαίσιο που ακολουθεί:

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
Η κύρια αναπτυξιακή επιλογή της Περιφέρειας Ηπείρου είναι η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την βελτίωση της ελκυστικότητάς της και την ανάδειξη της σε κόμβο συνδυασμένων μεταφορών. Στο πλαίσιο της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, η φιλοσοφία και το όραμα που διέπει το αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας Ηπείρου εντοπίζεται στο τρίπτυχο: <i>Ποιότητα – Γνώση/Καινοτομία – Εξωστρέφεια</i> το οποίο προδιαγράφει τους πυλώνες ανάπτυξης για το σχεδιασμό της στρατηγικής της.

2.4.2 Ιεράρχηση και εξειδίκευση των στρατηγικών στόχων της Ηπείρου

Για την επίτευξη των κεντρικών στρατηγικών στόχων, οι γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι της Ηπείρου είναι οι εξής:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
<ol style="list-style-type: none">1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και καινοτομικής ικανότητας2. Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών3. Αειφορική διαχείριση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος – Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών4. Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο5. Ανάδειξη τουριστικής και πολιτιστικής ταυτότητας Ηπείρου6. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και ισόρροπη ανάπτυξη7. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης8. Προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων μεταξύ χωρών και Περιφερειών

1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και καινοτομικής ικανότητας

Η ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας και επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας αξιολογείται ως πρώτος γενικός αναπτυξιακός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής της

Περιφέρειας Ηπείρου. Στόχος για την Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί η ουσιαστική αξιοποίηση των ευκαιριών που προβάλλονται στο πλαίσιο της νέας οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης, για την προώθηση δράσεων καινοτομίας, την ανάπτυξη δημοσίων-ιδιωτικών εταιρικών σχέσεων καθώς και την ενίσχυση των ΜΜΕ ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες. Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος περιλαμβάνει την ενίσχυση της έρευνας για τη δημιουργία νέων προϊόντων, την περαιτέρω αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την ενίσχυση εφαρμογών διαδικτύου και υπηρεσιών e-consulting, e-learning, e-training, e-business στις επιχειρήσεις, την ενίσχυση υφιστάμενων ή τη δημιουργία νέων δομών παροχής συμβουλευτικής και τεχνικής στήριξης στις επιχειρήσεις, την προώθηση των δικτύων και της επιχειρηματικής εξωστρέφειας, και την βελτίωση και αναβάθμιση των τεχνικών υποδομών. Θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων με τις παρεμβάσεις των τομεακών προγραμμάτων όπως Ανταγωνιστικότητας-Επιχειρηματικότητας, Ψηφιακής σύγκλισης, Ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.

2. Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών

Η βελτίωση της προσπελασιμότητας των υποδομών και υπηρεσιών αποτελεί ένα σημαντικό αναπτυξιακό στόχο ο οποίος περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των συστημάτων μεταφορών που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της προσπελασιμότητας, στην αύξηση της εσωτερικής συνοχής της Περιφέρειας, και την προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Μια από τις βασικές προτεραιότητες αυτής της περιόδου θα είναι η βελτίωση της οδικής ασφάλειας, η οποία θα επιτευχθεί με τη βελτίωση τμημάτων του οδικού δικτύου τα οποία λόγω των γεωμετρικών ή κυκλοφοριακών χαρακτηριστικών παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό οδικής ασφάλειας και με την ανάπτυξη και χρήση –εγκατάσταση τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών που προάγουν την οδική ασφάλεια. Η ολοκλήρωση των υποδομών μεταφορών, θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση του στόχου για ανάδειξη της Ηπείρου σε Δυτική Πύλη της Χώρας προς την ΕΕ και τα Βαλκάνια, θα συμβάλει στην ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, στην βελτίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, στη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών σε υπηρεσίες που προσδιορίζουν την ποιότητα ζωής. Αντίστοιχα, οι σύγχρονες υποδομές επικοινωνίας μπορούν να συμβάλουν στην πρόσβαση του συνόλου του πληθυσμού σε υπηρεσίες, με σημαντική μείωση του κόστους και του χρόνου επικοινωνίας, στην αξιοποίηση καινοτόμων ιδεών και στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Επίσης, οι υποδομές ΑΠΕ συνδέονται άμεσα με τη προστασία του περιβάλλοντος, με παράλληλα πολλαπλασιαστικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Ορισμένες σημαντικές παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας θα υλοποιηθούν είτε μέσω των σχετικών τομεακών προγραμμάτων είτε μέσω άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων.

3. Αειφορική διαχείριση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος – Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών

Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί για την Ήπειρο ένα από τα σημαντικότερα αναπτυξιακά της πλεονεκτήματα, πηγή ζωής και χώρο ανάπτυξης ποικίλων δραστηριοτήτων. Συνδέε-

ται άμεσα με την πρωτογενή παραγωγή και τον τουρισμό, τους δύο βασικότερους κλάδους της οικονομίας της Ηπείρου, αλλά και με την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Για το λόγο αυτό η Περιφέρεια επιδιώκει αφενός την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και αφετέρου την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων προς όφελος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Για την επίτευξη των δύο αυτών κεντρικών στόχων απαιτείται η διαμόρφωση μίας πολιτικής η οποία επικεντρώνει στην ολοκλήρωση των δομών επεξεργασίας λυμάτων και διαχείρισης απορριμμάτων, την μείωση των εκπομπών ρύπων, την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, την αντιμετώπιση των καίριων χωροταξικών και πολεοδομικών προβλημάτων στον αστικό χώρο και στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων στις χρήσεις γης, κυρίως στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές και τον υπαίθριο χώρο. Η Περιφέρεια Ηπείρου ακολουθώντας τις αρχές που θέτει μέσα από τη στρατηγική την οποία χαράσσει για τα απόβλητα, για την διαχείριση των αστικών στερεών αποβλήτων έχει θέσει σαν στόχους Α) την ασφαλή και υγιεινή διάθεση τους στο σύνολο της Περιφέρειας, με τη λειτουργία 3 χώρων υγειονομικής ταφής σε πρώτη φάση και την κατασκευή-λειτουργία ενός τέταρτου για την 1η Διαχειριστική Ενότητα με χρονικό ορίζοντα το 2007 Β) τον τερματισμό της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων, στόχος που πραγματοποιείται με τη λειτουργία των νέων ΧΥΤΑ (για την μεταβατική περίοδο μέχρι και την κατασκευή των δύο νέων ΧΥΤΑ, διότι οι άλλοι δύο ήδη είναι κατασκευασμένοι, θα παρθούν όλα εκείνα τα διορθωτικά μέτρα ώστε η διάθεση των απορριμμάτων να γίνει ελεγχόμενα σε όσο το δυνατό λιγότερους χώρους ανά διαχειριστική ενότητα) Γ) την ορθολογική οργάνωση της αποκομιδής των απορριμμάτων από τους ΟΤΑ αμέσως μετά τη δημιουργία των εγκαταστάσεων διάθεσης ανά διαχειριστική ενότητα Δ) την άμεση αποκατάσταση των μεγαλύτερων ΧΑΔΑ στην Περιφέρεια και προγραμματισμό για τις αποκαταστάσεις στο σύνολο των ΧΑΔΑ αυτής Ε) την εφαρμογή προγραμμάτων Διαλογής στην πηγή, προκειμένου να ενισχυθεί η περιβαλλοντική συνείδηση των πολιτών, να μειωθεί η ποσότητα που θα οδηγείται στους χώρους ταφής αλλά και να παραχθούν χρήσιμα προϊόντα.

Από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου για την Περιφέρεια Ηπείρου θα καλυφθούν παρεμβάσεις με στόχο την μείωση του όγκου των στερεών απορριμμάτων που διατίθενται για υγειονομική ταφή και η εκτροπή του βιοαποδομήσιμου κλάσματος στερεών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή καθώς και παρεμβάσεις που αφορούν την αποκατάσταση της μολυσμένης γης, με την αποκατάσταση ΧΑΔΑ που χρειάζονται για λόγους υγείας αλλά και λόγω των νομικών δεσμεύσεων. Στα πλαίσια του ΠΕΣΔΑ, θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες είτε από το ΠΕΠ είτε από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ώστε να εκτραπούν τα βιοαποδομήσιμα απορρίμματα από τους ΧΥΤΑ και να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί για τα έτη 2010 και 2013.

Για την κάλυψη των αναγκών του εγκεκριμένου ΠΕΣΔΑ Ηπείρου προβλέπεται η συμπληρωματική παρέμβαση πόρων του Ταμείου Συνοχής για την ολοκλήρωση ενός ΧΥΤΑ και σταθμών μεταφόρτωσης.

Οι ανάγκες σε έργα αποχέτευσης, επεξεργασίας & διάθεσης λυμάτων σε οικισμούς Γ' Προτεραιότητας (Οδηγία 91/271 για αστικά λύματα) των Περιφερειών θα καλυφθούν στο σύνολό τους από το τομεακό ΕΠ του ΥΠΕΧΩΔΕ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»,

συμπεριλαμβανομένων και των έργων – γέφυρα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου σε ότι αφορά τους οικισμούς Γ' Προτεραιότητας.

Η Περιφέρεια επιπλέον θα καλύψει τις ανάγκες για έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων (υπόλοιπα οικισμών Β προτεραιότητας) και θα συνεχίσει καλύπτοντας τις ανάγκες τουριστικών οικισμών που ο πληθυσμός τους αυξάνει εξαιρετικά κατά τους θερινούς μήνες ή μικρών οικισμών που βρίσκονται σε μικρή μεταξύ τους απόσταση και σε μικρή απόσταση από ευαίσθητα οικοσυστήματα (παράκτιοι οικισμοί Αμβρακικού κόλπου και Ιονίου ή παραλίμνιοι οικισμοί Παμβώτιδας).

4. Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο

Η ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου, αποτελεί μία προτεραιότητα η οποία διέπει οριζόντια όλους τους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους της Περιφέρειας και όλους τους τομείς ανάπτυξής της. Βασική προτεραιότητα της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου αποτελεί η διεύρυνση των προοπτικών απασχόλησης του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας, η μείωση της ανεργίας, κυρίως των ευάλωτων και ευπαθών ομάδων, η δυνατότητα δημιουργίας καλύτερων και ανταγωνιστικότερων θέσεων απασχόλησης. Για την Περιφέρεια Ηπείρου, η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στηρίζεται στην ενίσχυση της υποδομής σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην μελέτη των τάσεων της αγοράς εργασίας, στην λειτουργία ειδικών προγραμμάτων σύνδεσης της κατάρτισης με την απασχόληση, στην λειτουργία ειδικών προγραμμάτων ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών και των παλιννοστώντων, στη δημιουργία συμφώνων απασχόλησης και συμφώνων κατάρτισης, στην γενίκευση του θεσμού της πρακτικής άσκησης και σύνδεσής της με τα προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της κοινωνίας της πληροφορίας. Η προώθηση ορισμένων σημαντικών στόχων θα επιδιωχθεί πρωτίστως μέσω της αξιοποίησης των πόρων των σχετικών τομεακών προγραμμάτων καθώς και άλλων εργαλείων

5. Ανάδειξη τουριστικής και πολιτιστικής ταυτότητας Ηπείρου

Ο φυσικός πλούτος της Ηπείρου, όπως διαμορφώνεται από την ιδιαίτερη μορφολογία της, με πληθώρα υδάτινων πόρων, περιοχών οικολογικής σημασίας και ορεινών όγκων, καθώς και οι αξιόλογοι πολιτισμικοί της πόροι και η οικιστική της παράδοση, την καθιστούν περιοχή με σημαντική προοπτική ως προς την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Για την 4^η Προγραμματική Περίοδο τίθενται ως ειδικοί στόχοι η διαφοροποίηση και ταυτοποίηση του τουριστικού προϊόντος, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, η δημιουργία συνεργασιών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, και η προστασία, αξιοποίηση και ανάδειξη των τουριστικών πόρων που αποτελούν τη βάση της τουριστικής ανάπτυξης της Ηπείρου. Οι στοχευόμενες παρεμβάσεις στον τουριστικό τομέα έχουν ως πεδίο εφαρμογής τόσο τους ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Ηπείρου, όπου απαιτούνται σημαντικές παρεμβάσεις αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του τουριστικού προϊόντος, όσο και τους αναπτυσσόμενους τουριστικούς προορισμούς της υπαίθρου (ορεινές περιοχές) η ποικιλότητα πόρων των οποίων

προσφέρεται για την ανάπτυξη ενός πολυδιάστατου τουριστικού προϊόντος. Τέλος, πεδίο εφαρμογής μπορεί να αποτελέσει και ο αστικός χώρος όπου υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο τουρισμός κινήτρων, ο συνεδριακός τουρισμός, κλπ. Η προώθηση αυτού του στόχου, πέραν του ΠΕΠ, θα επιδιωχθεί και με την αξιοποίηση των πόρων τομεακών ΕΠ Στην υλοποίηση του στόχου σημαντική αναμένεται να είναι και η συμβολή των ιδιωτικών επενδύσεων καθώς και των παρεμβάσεων της περιφερειακής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

6. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και ισόρροπη ανάπτυξη

Η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και η ισόρροπη ανάπτυξη του αγροτικού και αστικού χώρου αποτελεί κεντρικό σημείο της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας Ηπείρου. Το σύνολο των γενικών αναπτυξιακών στόχων για την 4^η Προγραμματική Περίοδο συνεισφέρουν τόσο άμεσα όσο και έμμεσα στην επίτευξη του βασικού αυτού στόχου. Στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης συμβάλλουν σημαντικά η ολοκλήρωση των δικτύων μεταφορών, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών, η εφαρμογή του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, η αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας των εκμεταλλεύσεων και η εφαρμογή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για τον αστικό και αγροτικό χώρο. Στην επίτευξη αυτών των στόχων ιδιαίτερα σημαντική αναμένεται να είναι η συμβολή τόσο του ΠΕΠ όσο και των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων.

7. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες:

A) Την βελτίωση της παραγωγικότητας της περιφέρειας Ηπείρου με αξιοποίηση των ΤΠΕ που θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών και ανασχεδιασμό διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ, και

B) Την βελτίωση της ποιότητας ζωής που θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στην βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ, με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Ο στρατηγικός στόχος της περιφέρειας Ηπείρου ενισχύεται σημαντικά από την εφαρμογή των αντίστοιχων τομεακών προγραμμάτων, ενώ οι προβλεπόμενες ενέργειες στοχεύουν στην αξιοποίηση των τοπικών ιδιομορφιών.

8. Προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων μεταξύ χωρών και Περιφερειών

Η προώθηση της συνεργασίας και των δικτύων μεταξύ των χωρών και Περιφερειών αποτελεί προτεραιότητα για την Περιφέρεια Ηπείρου. Βασικές προς αυτή την κατεύθυνση αποτελούν η δικτύωση με περιφέρειες της Ε.Ε. και η ανταλλαγή εμπειρίας, η ανάληψη πρωτοβουλιών συνεργασίας με τις χώρες των Βαλκανίων, ώστε να υπάρξει ταχύτερη προσαρμογή τους στο κοινοτικό κεκτημένο, η ενίσχυση διασυνοριακών και διαπεριφερειακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η ανάπτυξη δικτύων και η διοργάνωση εκθέσεων, η δημιουργία δικτύου συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών κέντρων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και κέντρων καινοτομίας στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης και η ανάπτυξη θεσμών συνεργασίας με τις νέες χώρες της ΕΕ, ώστε η Περιφέρεια να αποτελέσει μέσο διείσδυσης επώνυμων τοπικών προϊόντων στις νέες αγορές. Η ανάπτυξη συνεργασιών αφορά τόσο τους δημόσιους όσο και τους ιδιωτικούς φορείς και συνδέεται άμεσα τόσο με το στόχο ενίσχυσης της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, όσο και με την ανάδειξη της Ηπείρου ως σημείο αναφοράς μεταξύ των βαλκανικών και ευρωπαϊκών Περιφερειών. Δεδομένου ότι η Περιφέρεια Ηπείρου είναι επιλέξιμη περιοχή σε διασυνοριακά προγράμματα του Στόχου Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία, οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν μέσα από τις δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος θα εξασφαλίζουν την συμπληρωματικότητα αυτών που θα υλοποιηθούν από Προγράμματα του Στόχου Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.

2.5 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των στρατηγικών στόχων του ΕΠ της ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με Εθνικές και Ευρωπαϊκές προτεραιότητες

Στην ενότητα αυτή, εξετάζεται συνθετικά η συνάφεια των στρατηγικών στόχων της ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα – Ήπειρος με τις αντίστοιχες εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες. Βασικός στόχος αυτής της ενότητας είναι να καταδείξει το βαθμό συμβατότητας των περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών στρατηγικών και το βαθμό κατά τον οποίο οι περιφερειακοί στρατηγικοί στόχοι είναι σε θέση να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων των άλλων δύο επιπέδων. Δεν παρατίθενται οι αντίστοιχοι πίνακες για κάθε περιφέρεια, καθώς βρίσκονται και περιγράφονται στα επιμέρους κείμενα

Στον Πίνακα 34 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής με την ΚΓ 1 της ΣΚΓΚ. Παρατηρούμε ότι οι αναπτυξιακοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλουν είτε άμεσα είτε έμμεσα στην προώθηση της ΚΓ1.

Ο στόχος της ΣΚΓΚ (ΚΓ 1) ο οποίος αναφέρεται στην επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών ικανοποιείται άμεσα από τον 2^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται ευθέως στην «βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τον 1^ο, τον 5^ο και τον 6^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ.

Ο στόχος της ΣΚΓΚ (ΚΓ 1) ο οποίος αναφέρεται στην ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη και ο στόχος ο οποίος αναφέρεται στην αντιμετώπιση του ενεργειακού προβλήματος καλύπτονται άμεσα από τον 4^ο Ειδικό Στόχο ανάπτυξης της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται συγκεκριμένα στην «Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων». Καλύπτονται επίσης με έμμεσο τρόπο από τον 1^ο, 2^ο και 6^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Συνολικά, η μήτρα συνάφειας δείχνει ότι υπάρχει μια ικανοποιητική αντιστοίχιση ανάμεσα στους αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ και της ΚΓ1 της ΣΚΓΚ της ΕΕ. Η διαπίστωση αυτή υποδηλώνει ότι η ικανοποίηση των στόχων του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί στη συγκεκριμένη Κατευθυντήρια Γραμμή της ΕΕ.

Πίνακας 34: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ ΘΣΗ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 1)

Ειδικό Αναπτυξιακό Στόχο ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 1		
	Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση		
	Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών	Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη	Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	++	+	
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.			
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.		++	++
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+		
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+	
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη			
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης			

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Στον Πίνακα 35 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με την ΚΓ 2 της ΣΚΓΚ. Ο στόχος της ΚΓ 2 για την αύξηση των επενδύσεων σε ΕΤΑ ικανοποιείται άμεσα από τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Ταυτόχρονα, ικανοποιείται έμμεσα από όλους τους άλλους στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Επίσης, ο στόχος της ΚΓ 2 για την διευκόλυνση της καινοτομίας και την προώθηση της επιχειρηματικότητας ικανοποιείται άμεσα από τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και έμμεσα από όλους τους άλλους.

Πίνακας 35: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 2)

Ειδικό Αναπτυξιακό Στόχο ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013			
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 2			
	Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη			
	Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ETA)	Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας	Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους	Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	++	++	++	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	+	+		
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+	+	
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+		
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής		+	+	
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+	+	
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη		+	+	
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	++	

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Ο στόχος της ΚΓ 2 ο οποίος αναφέρεται στην προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους καλύπτεται άμεσα από τον 1^ο αναπτυξιακό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και τον 8^ο αναπτυξιακό στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τον 3^ο, 4^ο, 5^ο, 6^ο και 7^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ.

Μόνο ο στόχος βελτίωσης της πρόσβασης στην χρηματοδότηση δεν ικανοποιείται άμεσα από κάποιο περιφερειακό στόχο, καθώς αποτελεί στόχο που μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο στο κεντρικό επίπεδο άσκησης πολιτικής. Παρουσιάζει όμως έμμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 1, η υλοποίηση του οποίου προϋποθέτει την ύπαρξη ευνοϊκών επενδυτικών κινήτρων και σχημάτων, τα οποία εξ ορισμού βελτιώνουν την πρόσβαση των ΜΜΕ στην χρηματοδότηση.

Σε γενικές γραμμές, παρατηρούμε ότι οι αναπτυξιακοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλλουν είτε άμεσα είτε έμμεσα στην προώθηση της ΚΓ2.

Στον Πίνακα 36 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με την ΚΓ 3 της ΣΚΓΚ, η οποία επιδιώκει τη δημιουργία καλύτερων και περισσότερων θέσεων εργασίας. Ο πρώτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας ικανοποιείται άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1, 5, 7 και 8.

Ο δεύτερος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας ικανοποιείται και αυτός άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1 και 8.

Ο τρίτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης ικανοποιείται επίσης άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1, 5, 6, 7 και 8.

Ο τέταρτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην αναβάθμιση των διοικητικών ικανοτήτων ικανοποιείται επίσης άμεσα από τον 8^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 3 και 6.

Τέλος, ο πέμπτος στόχος της ΚΓ 3, ο οποίος αναφέρεται στην προστασία της υγείας των εργαζομένων ικανοποιείται επίσης άμεσα από τον 3^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τον 4^ο Ειδικό Στόχο.

Πίνακας 36: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 3)

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013				
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 3				
	Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας				
	Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας	Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης	Διοικητικές ικανότητες	Προστασία της υγείας των εργαζομένων
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+		
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.					
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	++	++	++	+	++
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.					+
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+		+		
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας			+	+	
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+		+		
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	+	++	

++ Άμεση Συνάφεια,

+ Έμμεση Συνάφεια

Παρατηρούμε συνολικά, ότι οι στόχοι της ΚΓ3 για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας επιδιώκονται άμεσα από τον 3^ο και 8^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και έμμεσα από όλους τους άλλους στόχους του προγράμματος, με μόνη εξαίρεση αυτού των υποδομών. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η επίτευξη των στόχων του ΕΠ ΘΣΗ θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της ΚΓ3 της ΣΚΓΚ της ΕΕ.

Στον Πίνακα 37 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με την ΚΓ 4 της ΣΚΓΚ, η οποία επικεντρώνει στην περιφερειακή διάσταση της πολιτικής συνοχής. Ο πρώτος στόχος της ΚΓ 4, ο οποίος επιδιώκει στην μεγαλύτερη συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και απασχόληση ικανοποιείται άμεσα ή έμμεσα από όλους του Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠ, υποδηλώνοντας μια έντονη συσχέτιση.

Ο δεύτερος στόχος της ΚΓ 4, ο οποίος αναφέρεται στην οικονομική υποστήριξη των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα ικανοποιείται άμεσα από τον 5ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ενίσχυση της Ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους.

Ο τρίτος στόχος της ΚΓ 4, ο οποίος αναφέρεται στην διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία ικανοποιείται άμεσα από τον 6ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ ο οποίος αφορά στην «Ενίσχυση της Διαπεριφερειακής Συνεργασίας». Ικανοποιείται επίσης έμμεσα από τους Ειδικούς Στόχους 1, 2 και 8.

Παρατηρούμε ότι οι στόχοι της ΚΓ4 η οποία επικεντρώνει στην περιφερειακή διάσταση της πολιτικής συνοχής επιδιώκονται άμεσα ή έμμεσα από όλους τους στόχους του προγράμματος. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η επίτευξη των στόχων του ΕΠ ΘΣΗ θα συμβάλλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της ΚΓ4 της ΣΚΓΚ της ΕΕ.

Πίνακας 37: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΣΚΓΚ (ΚΓ 4)

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 4		
	Η εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής		
	Συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση	Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα	Διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων.	+	+	+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+	
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+	
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	++	++	
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας			+
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+	
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια,

+ Έμμεση Συνάφεια

Στους Πίνακες 38 και 39 παρουσιάζονται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με τις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες της Αναπτυξιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ και με τους Γενικούς στόχους του ΕΣΠΑ.

Πίνακας 38: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΕΣΠΑ

Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	Θεματικές και Χωρικές Προτεραιότητες Αναπτυξιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ						
	Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας	Επένδυση στην Κοινωνία της γνώσης και την καινοτομία	Ενίσχυση της απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής	Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του θεσμικού περιβάλλοντος	Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.	Χωρική ανάπτυξη (αστική, ορεινών, νησιώτικων και αγροτικών περιοχών)	Εδαφική Συνεργασία (Στόχος 3)
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	++	++	+		+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων.	+	+	+		++	+	+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+	++		+	+	
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+			++	+	+
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+	+	++	+	+	++	++
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+		+	+	+	++
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+	+		+	+	+
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	+	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια,

+ Έμμεση Συνάφεια

Η πρώτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η δεύτερη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην επένδυση στην Κοινωνία της γνώσης και την καινοτομία. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 1^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η τρίτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην ενίσχυση της απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 3^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού» και τον 5^ο Ειδικό Στόχο, ο οποίος αναφέρεται στην «ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τον 1^ο, 2^ο, 7^ο και 8^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η τέταρτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού περιβάλλοντος. Η προτεραιότητα αυτή δεν παρουσιάζει άμεση συνάφεια με κάποιο συγκεκριμένο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ. Παρουσιάζει όμως έμμεση συνάφεια με τον 5^ο, 6^ο και 8^ο Ειδικό Στόχο του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η πέμπτη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 2^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων» και τον 4^ο Ειδικό Στόχο, ο οποίος αναφέρεται στην «αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η πρώτη χωρική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην χωρική ανάπτυξη με έμφαση στην αστική ανάπτυξη και την ανάπτυξη των ορεινών, νησιώτικων και αγροτικών περιοχών. Η προτεραιότητα αυτή παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον 5^ο Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ, ο οποίος αναφέρεται στην «ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Η δεύτερη χωρική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ αναφέρεται στην Εδαφική Συνεργασία, όπως αυτή προσδιορίζεται από τον Στόχο 3 του πλαισίου αναπτυξιακών παρεμβάσεων της ΕΕ. Η προτεραιότητα αυτή δεν παρουσιάζει άμεση συνάφεια με κάποιον Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ. Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους σχεδόν τους Ειδικούς Στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Παρατηρούμε ότι όλες οι θεματικές και χωρικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ ικανοποιούνται άμεσα από ένα τουλάχιστον Ειδικό Στόχο της ΧΕ ΘΣΗ και έμμεσα από πολύ περισσότερους. Αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη της άμεσης συνάφειας του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ με τους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους της χώρας.

Πίνακας 39: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με Γενικούς Στόχους ΕΣΠΑ

Γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ	Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ ΘΣΗ							
	1 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	2 Βελτίωση της προσελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	3 Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	4 Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων	5 Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	6 Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	7 Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	8 Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης
Η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	++	+	+	+	+	+	+	+
Η ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας	++	+	+	+	+	+	+	+
Η αύξηση της ζήτησης και η γενική ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα.	++	+	+	+	+	+	+	+
Η προβολή της χώρας στη διεθνή κοινότητα και στις αγορές στόχου ως γεωστρατηγικής πύλης εισόδου στην ΕΕ και χώρος ανάπτυξης διεθνούς επιχειρηματικότητας.	++	+	+	+	+	+	+	+
Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.	++							
Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.	++		+	+		+	+	+
Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).	++	+		+	+	+		+
Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων	+		+				+	+
Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση	+		+		+			+
Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης		+	++					+
Δημιουργία ενός αποδοτικού και					++			+

οικονομικά βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης								
Ισότητα των φύλων			++					+
Βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και αποτελεσματική εφαρμογή τους για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής					+	+		+
Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας			++		+	+		
Ενίσχυση της συμβολής του ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα, την εξωστρέφεια και την αειφόρο ανάπτυξη	+			++				
Αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος				++		+	+	+
Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής				++		+	+	+
Ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας			+	++		+	+	+
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	+	+	+	+	++	+	+	+
Ανάπτυξη ορεινών περιοχών	+	+	+	+	++	+	+	+
Ανάπτυξη νησιώτικων περιοχών	+	+	+	+	++	+	+	+
Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία	+	+	+	+	++	+	+	+
Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία	+	+	+	+	++	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Στον Πίνακα 40 παρουσιάζεται η συνάφεια των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ με τα πεδία δράσης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.

Το πρώτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στις διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων. Το πεδίο αυτό δράσης παρουσιάζει έμμεση συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους 1, 3, 5 και 7 του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Το δεύτερο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην κοινωνία της γνώσης. Το πεδίο αυτό δράσης παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 1 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους 3, 6, 7 και 8 του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ.

Το τρίτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στις αγορές κεφαλαίου. Το πεδίο αυτό δράσης παρουσιάζει έμμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 1 του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ. Η περιορισμένη συνάφεια αυτού του πεδίου με τους στόχους του ΕΠ οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές κεφαλαίου γίνονται σε εθνικό επίπεδο και αφορούν το κεντρικό επίπεδο άσκησης πολιτικής.

Το τέταρτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στο περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 4 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Το πέμπτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην περιφερειακή και κοινωνική συνοχή. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 2 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων» και τον Ειδικό Στόχο 5 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με όλους τους άλλους Ειδικούς Στόχους της ΧΕ ΘΣΗ.

Το έκτο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην επανίδρυση της Δημόσιας Διοίκησης. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 8 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στον «εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης και την προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 3 της ΧΕ ΘΣΗ.

Πίνακας 40: Συνάφεια Αναπτυξιακών Στόχων ΧΕ με ΕΠΜ

Ειδικό Αναπτυξιακό Στόχο ΧΕ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ – ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ						
	Διαρθρωτικές Αλλαγές στις Αγορές Προϊόντων	Κοινωνία της Γνώσης	Αγορές Κεφαλαίου	Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη	Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή	Επανίδρυση της Δημόσιας Διοίκησης	Απασχόληση – Κατάρτιση - Εκπαίδευση
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	++	+	+	+		+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.				+	++		+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.	+	+		+	+	+	++
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.				++			
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής				+	++		+
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας		+		+	+		+
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+		+	+		+
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης	+	++		+	+	++	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Τέλος, το έβδομο πεδίο δράσης του ΕΠΜ αφορά στην απασχόληση, την κατάρτιση και την εκπαίδευση. Το πεδίο αυτό παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τον Ειδικό Στόχο 3 του ΕΠ, ο οποίος αναφέρεται στην «ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού». Παρουσιάζει επίσης έμμεση συνάφεια με τους Ειδικούς Στόχους 1, 2, 5, 6, 7 και 8 της ΧΕ ΘΣΗ.

Γενικά, είναι φανερό ότι η συνάφεια η οποία εμφανίζεται ανάμεσα στους στόχους του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ και στα πεδία δράσης του ΕΠΜ είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική. Οι αναπτυξιακοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συμβάλλουν άμεσα στην υλοποίηση των πέντε από τους επτά στόχους του ΕΠΜ, ενώ έμμεσα συμβάλλουν στην υλοποίηση όλων. Οι στόχοι του ΕΠΜ με τους οποίους δεν υπάρχει άμεση συνάφεια είναι αυτοί οι οποίοι μπορούν να επιτευχθούν μόνο στο εθνικό επίπεδο και σχετίζονται με τη διάρθρωση των αγορών προϊόντων και κεφαλαίου.

Συνοψίζοντας τα πορίσματα της ανάλυσης αυτής της υπο-ενότητας γίνεται φανερό ότι το ΕΠ της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας –Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου έχει διαμορφώσει ένα σύνολο στόχων οι οποίοι αφενός ανταποκρίνονται στα προβλήματα και τις ανάγκες της ίδιας της ΧΕ και αφετέρου παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο συνάφειας και συνεπώς συμβάλλουν στην επίτευξη των Εθνικών και Ευρωπαϊκών αναπτυξιακών στρατηγικών.

2.6 Ex ante Αξιολόγηση ΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου

2.6.1 Αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και των προσδιορισθισων αναγκών

Βασικά συμπεράσματα της αξιολόγησης είναι τα εξής:

Η *κοινωνικοοικονομική ανάλυση* διαρθρώνεται σε τμήματα, που κατά βάση αντανακλούν τη διάρθρωση του αντίστοιχου κεφαλαίου (κεφ. 2) του ΕΣΠΑ. Η επιλογή αυτή είναι χρήσιμη, γιατί διευκολύνει τις συγκρίσεις με την κατάσταση ανά τομέα σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, έχει ως συνέπεια τη θεματική πληρότητα της ανάλυσης του ΕΠ.

Χρησιμοποιείται ένας μεγάλος όγκος στοιχείων, από γενικά έγκυρες πηγές, κατά κανόνα δημόσιου χαρακτήρα, και προσπελάσιμες (δημοσιευμένα κείμενα ή sites του Διαδικτύου) ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχός τους. Γίνεται επίσης εκτεταμένη και χρήσιμη αξιοποίηση χαρτογραφικού υλικού.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε κατά τη σύνταξη της ενότητας 1 του ΕΠ είναι σαφώς *συνθετική*, δηλ. η *έμφαση είναι στην ενιαία Χωρική Ενότητα ΘΣΗ* και στην ανάδειξη των κοινών χαρακτηριστικών, θετικών και αρνητικών, των τριών περιφερειών που τη συγκροτούν. Ωστόσο, όπου απαιτείται, δηλ. σε περιπτώσεις *ιδιαζόντων* χαρακτηριστικών κάθε περιφέρειας που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τη στρατηγική, γίνεται σαφής αναφορά, που επιτρέπει την κατανόηση των ειδικών χαρακτηριστικών κάθε επιμέρους περιφέρειας. Η διπλή (συνθετική και ανά περιφέρεια) και παράλληλα ιεραρχημένη αυτή

προσέγγιση επιτρέπει τον εντοπισμό της φυσιογνωμίας κάθε επιμέρους περιφέρειας, και ταυτόχρονα δίνει μια συνολική εικόνα της φυσιογνωμίας της ΧΕ, παρέχοντας κατάλληλη βάση για μια αντίστοιχη διάρθρωση της στρατηγικής. Συχνά, επίσης, (ιδίως για τις βασικές αναπτυξιακές παραμέτρους) παρατίθενται και στοιχεία για την ΕΕ25, και ενίοτε και για την ΕΕ15, ώστε να μπορεί να τοποθετηθεί από αναπτυξιακή άποψη στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο.

Συνολικά, εκτιμάται ότι η κοινωνικοοικονομική ανάλυση του ΕΠ είναι πολύ καλά τεκμηριωμένη, θεματικά πλήρης και μεθοδολογικά επαρκής. Επιτρέπει την αξιολόγηση των αναγκών και των χαρακτηριστικών/προοπτικών της Χωρικής Ενότητας μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον της, και αποτελεί πολύ καλή βάση για τη διατύπωση της αναπτυξιακής στρατηγικής.

Η υποενότητα του ΕΠ στην οποία *συνοψίζει και ιεραρχεί τις ανάγκες* που έχουν προσδιοριστεί στο πλαίσιο της λεπτομερειακής ανάλυσης που έχει προηγηθεί, αξιολογείται από μεθοδολογική άποψη ως εξής:

- Συνοψίζει με θεματική πληρότητα τις ανάγκες που έχουν εντοπιστεί στη λεπτομερειακή ανάλυση, είτε σε επίπεδο μεμονωμένων περιφερειών, είτε σε επίπεδο ΧΕ.
- Ομαδοποιεί με ορθό τρόπο τις ανάγκες,
- Η ιεράρχηση των αναγκών αντανάκλα τις λεπτομερειακές ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις, αλλά επίσης εισάγει νέα στοιχεία (συγκριτική εκτίμηση της βαρύτητάς τους. Παράλληλα, η αξιολόγηση αποτυπώνει επαρκώς το μερικώς πλασματικό χαρακτήρα αυτής της τοποθέτησης της Στερεάς Ελλάδας, που έχει αναδειχθεί από την ανάλυση, με την υπογράμμιση υπαρκτών αναγκών τύπου «αμιγούς σύγκλισης». Η αξιολόγηση των αναγκών ως προς τις δύο άλλες περιφέρειες είναι, όπως είναι εύλογο, πιο συγγενείς μεταξύ τους, αλλά και πάλι υπάρχουν διαφοροποιήσεις.

Από την ανάλυση αυτή προκύπτει με σαφήνεια η διαφορετική έμφαση αναγκών ανά περιφέρεια. Στην Ήπειρο θέματα που αφορούν τη διασύνδεσης περιβαλλοντικών πόρων (με την ευρεία έννοια του όρου) και ανάπτυξης, αλλά και θέματα που συνδέονται με το ρόλο ορισμένων αναδυόμενων αστικών κέντρων-πόλων, τονίζουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα αλλά και το ότι η περιφέρεια βρίσκεται σε μια φάση αναπτυξιακού μετασχηματισμού με την αξιοποίηση νέων δυνατοτήτων. Στη Θεσσαλία, είναι σαφής η σημασία της κεντρικής γεωγραφικής θέσης, του μεγάλου βάρους του γεωργικού τομέα, αλλά και της αντιμετώπιση πιέσεων στην αγορά εργασίας. Στη Στερεά Ελλάδα υπάρχει σαφώς μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα ΣτΛ, ενώ αναδεικνύονται και περιφερειακά ειδικά χαρακτηριστικά όπως ιδίως η επαφή με την Αττική.

Στη συνέχεια το ΕΠ περιλαμβάνει την *ανάλυση ισχυρών σημείων(ΙΣ)/ αδυναμιών(ΑΔ)/ ευκαιριών(ΕΥ)/ απειλών(ΑΠ)* (ΙΑΕΑ), οι αξιολογικές εκτιμήσεις την οποία έχουν ως εξής:

- Συνοψίζουν με θεματική πληρότητα τη λεπτομερειακή ανάλυση που προηγήθηκε, ενώ λειτουργούν συμπληρωματικά και προς την ιεράρχηση των αναγκών.
- Θετικό στοιχείο είναι ότι, όπου επιβάλλεται, διακρίνουν το σύνθετο χαρακτήρα ορισμένων (αρκετών) θεμάτων, κατατάσσοντάς τα σε περισσότερες της μιας κατηγορίες.

- Με τον τρόπο που έχει δομηθεί η ανάλυση, είναι δυνατή η διαπίστωση των ανά περιφέρεια ή τύπο περιφέρειας κύριων ζητημάτων, ενώ παράλληλα ο συνθετικός δεύτερος πίνακας παρέχει τη βάση για μια αντίστοιχα συνθετική στρατηγική, στη συνέχεια.
- Σε επίπεδο μεμονωμένης κατηγορίας, κυριαρχούν οι αδυναμίες. Πρόκειται για μια ρεαλιστική προσέγγιση, που δημιουργεί προϋποθέσεις για μια ουσιαστική στρατηγική. Σε δεύτερη θέση, αλλά αρκετά χαμηλότερα, τοποθετούνται οι ευκαιρίες. Αυτοτελώς (χωρίς συνδυασμό με άλλη κατηγορία), τα ισχυρά σημεία και οι απειλές έχουν πολύ περιορισμένη παρουσία.
- Σε επίπεδο θεμάτων που μετέχουν δύο κατηγοριών, ο συχνότερος συνδυασμός είναι η αδυναμία-ευκαιρία. Χαρακτηρίζει περισσότερο θέματα που συνδέονται με καινοτομία, επιχειρηματικότητα κλπ. (οικονομικού χαρακτήρα). Δεύτερος σε συχνότητα συνδυασμός είναι η αδυναμία-απειλή, περίπτωση που διασπείρεται σε διάφορες ομάδες θεμάτων. Οι συνδυασμοί αυτοί είναι εύλογοι, και διευκολύνουν τη διαμόρφωση στρατηγικών με προσαρμοσμένο χαρακτήρα.

Συνοψίζοντας, οι ανάγκες που προσδιορίστηκαν και η ιεράρχησή τους ανταποκρίνονται στην ανάλυση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης που έχει προηγηθεί και διευκολύνουν την περαιτέρω ανάπτυξη του προγράμματος με τη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής. Διευκολύνουν επίσης τη συσχέτιση των αναγκών με αντίστοιχες επιλογές πολιτικής (επιταχυντικές, σταθεροποιητικές, διαρθρωτικές, προληπτικές).

Σημειώνεται, τέλος, ότι για την ενότητα 1 υπήρξε συνεργασία μεταξύ ομάδας σύνταξης του προγράμματος και ΣΑ, με αποτέλεσμα να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα πολλές βελτιωτικές προτάσεις.

2.6.2 Αξιολόγηση της συνέπειας της στρατηγικής

Ο στρατηγικός στόχος του ΕΠ, και οι επισυναπτόμενοι στρατηγικοί στόχοι ανά περιφέρεια, έχουν ως κοινό παρονομαστή την εστίαση στο τρίπτυχο ανταγωνιστικότητα-καινοτομία-εξωστρέφεια. Ζητήματα αειφορίας-περιβάλλοντος και εσωτερικής συνοχής εμφανίζονται επίσης, ρητώς ή, ενίοτε, υφέρπουν και στους τρεις «περιφερειακούς» στρατηγικούς στόχους. Παράλληλα, κάθε περιφερειακός στόχος εστιάζει και σε θέματα ειδικότερου περιφερειακού ενδιαφέροντος. Οι ειδικοί στόχοι της ΧΕ ΘΣΗ συνιστούν κατά βάση τη μετάφραση σε αυτό το επίπεδο στοχοθεσίας των στοιχείων του στρατηγικού στόχου, αλλά παράλληλα εισάγουν και νέα στοιχεία, που συνδέονται έμμεσα με τα εν λόγω στοιχεία, συχνά ενέχοντας και χαρακτήρα μείζονος μέσου για την πραγματοποίηση του στρατηγικού στόχου. Συνάφεια των στόχων με τις ανάγκες.

Όσον αφορά τη συνάφεια της στρατηγική με τις ανάγκες, διαπιστώνεται ότι όλα τα θέματα της ανάλυσης ΙΑΕΑ υποστηρίζονται από τουλάχιστον ένα στόχο. Υπάρχει συνεπώς επάρκεια της στρατηγικής στοχοθεσίας σε σχέση με τα πορίσματα της κοινωνικο-οικονομικής ανάλυσης. Παράλληλα, οι ειδικοί στόχοι ανταποκρίνονται στη δομή των αναγκών της ΧΕ όχι μόνο θεματικά ανάλυση, αλλά και από την άποψη της τυπολογίας των αναγκών (ισχυρά σημεία, αδυναμίες κλπ.).

Όλοι οι ειδικοί στόχοι υποστηρίζονται από κάποιες αναπτυξιακές προτεραιότητες, σε διαφορετικά επίπεδα άμεσης ή έμμεσης συνάφειας. Λαμβάνοντας υπόψη και το χρημα-

τοδοτικό παράγοντα, σε επίπεδο συνολικής ΧΕ ΘΣΗ οι στόχοι που δέχονται την υψηλότερη στήριξη αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό (κοινωνικές υπηρεσίες), την ανταγωνιστικότητα/ανάπτυξη και το περιβάλλον, ενώ ελαφρά χαμηλότερη χρηματοδότηση διατίθεται για τον ΕΣ2 (προσπελασιμότητα). Υπάρχουν ωστόσο διαφοροποιήσεις έμφασης ανά περιφέρεια, που αντανακλούν ορθά τα ειδικά χαρακτηριστικά τους. Ειδικότερα στη Στερεά Ελλάδα (phasing in) η ανταγωνιστικότητα περνάει στην πρώτη θέση, την οποία μοιράζεται με το περιβάλλον. Γενικά:

- ✓ Όλοι οι στόχοι υποστηρίζονται από αναπτυξιακές παρεμβάσεις. Δεν υπάρχει, συνεπώς, κάποιο κενό όσον αφορά τη ροή ανάγκες⇒στόχοι⇒αναπτυξιακές προτεραιότητες.
- ✓ Η συμβολή των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων στην επίτευξη των στόχων, με βάση τις δράσεις που περιλαμβάνουν και τους χρηματοδοτικούς πόρους που διοχετεύονται, είναι συνολικά εύλογη και αντιστοιχεί στη βαρύτητα των ειδικών στόχων, όπως αυτή προκύπτει από τις ανάγκες και από το γενικό στόχο.
- ✓ Η διαφοροποίηση του περιεχομένου των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων από άποψη πόρων αλλά και ειδικότερων δράσεων προσδίδει στο πρόγραμμα επαρκή συνάφεια με τη διαφοροποίηση των αναγκών ανά περιφέρεια.

Όσον αφορά τη σχέση και αλληλεπίδραση μεταξύ των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, συνολικά το πρόγραμμα παρουσιάζει επαρκή εσωτερική συνοχή σε επίπεδο αξόνων (και δράσεων), και παράλληλα επαρκή διαφοροποίηση μεταξύ των τριών περιφερειών που συγκροτούν τη ΧΕ. Η διαπίστωση αυτή, σε συνδυασμό με προγενέστερες επιτρέπει το ευρύτερο συμπέρασμα ότι το «μείγμα πολιτικής» που προωθεί το ΕΠ μέσω των στόχων και των αξόνων προτεραιότητας αντιστοιχεί σε όλες τις ανάγκες, θεματικές και χωρικές/περιφερειακές, που έχουν καταγραφεί από την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση, και παράλληλα χαρακτηρίζεται από εύλογες συμπληρωματικότητες και αλληλεπιδράσεις.

Μια πολύ πιο περίπλοκη άσκηση αποτελεί η αξιολόγηση της *επάρκειας των πόρων*, δεδομένου ότι υπάρχουν προς το παρόν πολλοί αστάθμητοι παράγοντες. Είναι σαφές, ωστόσο, ότι υπάρχει σαφής αλλαγή προτεραιοτήτων σε σύγκριση με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο: ενισχύονται σαφώς τόσο οι διαστάσεις «ανταγωνιστικότητα» και «αειφορία»–η σύζευξη των οποίων είναι η *βιώσιμη ανάπτυξη*–ενώ οι βασικές υποδομές γενικού ενδιαφέροντος μετατοπίζονται σε σαφώς υποδεέστερη θέση. Οι μεταβολές αυτές αντανακλούν αντίστοιχες μεταλλαγές των αναγκών. Επίσης, είναι πιθανό ότι η μόχλευση ιδιωτικών πόρων κατά την επόμενη περίοδο θα είναι αισθητά υψηλότερη αυτής κατά την τρέχουσα. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η έννοια της επάρκειας της πόρων είναι σχετική: δεν τίθεται ζήτημα επάρκειας για την πλήρη κάλυψη όλων των αναγκών (που και αυτές είναι ρευστές και συνεχώς επαναπροσδιοριζόμενες) αλλά βαθμού κάλυψης και προτεραιοτήτων.

Σημειώνεται ότι και για την ενότητα 2 υπήρξε συνεχής συνεργασία μεταξύ ομάδας κατάρτισης του προγράμματος και ΣΑ, με αποτέλεσμα να ενσωματωθούν στο ΕΠ διάφορες διορθωτικές προτάσεις.

Όσον αφορά, τέλος, τους κινδύνους και τις πιθανές δυσχέρειες για την επιτυχημένη εφαρμογή του ΕΠ, εντοπίστηκαν συγκεκριμένοι κίνδυνοι: Αργός ρυθμός ολοκλήρωσης μεγάλων υποδομών (σε εξέλιξη ή προγραμματιζόμενων), Μειωμένο επενδυτικό ενδια-

φέρον, Έλλειψη τοπικής ερευνητικής δραστηριότητας/ Μειωμένη ζήτηση ΤΠΕ και ικανότητα αφομοίωσης της καινοτομίας, Ανεπαρκής ωρίμανση περιβαλλοντική συνείδησης, Μειωμένη τεχνογνωσία τελικών δικαιούχων, Μονοταμειακός (κατά βάση) χαρακτήρας του ΕΠ που δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις συντονισμού, και μερικώς πλασματικός χαρακτήρας του αυξημένου ΑΕΠκκ στη Στερεά Ελλάδα με επιπτώσεις στο «μίγμα» δράσεων και στην απορρόφηση. Για την αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών η Αξιολόγηση διατυπώνει αντίστοιχες προτάσεις.

2.6.3 Εξέταση της συνεκτικότητας της στρατηγικής με τις περιφερειακές και εθνικές πολιτικές και τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθύνσεις

Όσον αφορά τη συμβολή στη Στρατηγική της Λισσαβόνας, η εικόνα που προκύπτει είναι μια σημαντικής συμβολής στους στόχους της Λισσαβόνας στην περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας (που πλησιάζει αρκετά τον αντίστοιχο εθνικό στόχο, παρά την ιδιομορφία της περιφέρειας που έχει αναφερθεί σε διάφορα σημεία του παρόντος, και δικαιολογεί μια απόκλιση), ενώ και οι άλλες δύο περιφέρειες διαθέτουν αξιόλογο ποσοστό των πόρων τους σε δράσεις που προωθούν τη ΣΤΛ.

Ικανοποιητική είναι η συνάφεια της στρατηγικής με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές. Όλοι οι ειδικοί στόχοι έχουν άμεση συνάφεια με τουλάχιστον μια (τριψήφια) ΚΣΚΓ, και όλες οι ΚΣΚΓ καλύπτονται άμεσα από τουλάχιστον έναν στόχο. Αντίστοιχες αμοιβαίες σχέσεις χαρακτηρίζουν τις συνάφειας μεταξύ αξόνων προτεραιότητας και ΚΣΚΓ. Ειδικότερα όσον αφορά τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, τη μεγαλύτερη άμεση συνάφεια παρουσιάζουν με τους ΚΣΚΓ 1 (Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση), και ΚΣΚΓ 2 (Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη). Έμμεση υψηλή συνάφεια υπάρχει και με τις τέσσερις ΚΣΚΓ. Επίσης, στη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων παρατηρείται τουλάχιστον έμμεση συνάφεια με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Μεγάλη είναι η εκτιμώμενη συνάφεια των αξόνων προτεραιότητας του ΠΕΠ με τις θεματικές προτεραιότητες και τους γενικούς στόχους του ΕΣΠΑ. Αυτό ισχύει και σε επίπεδο ειδικών στόχων του ΠΕΠ, αλλά και αξόνων προτεραιότητας. Θεματικές προτεραιότητες που υποστηρίζονται ιδιαίτερα και άμεσα από τους άξονες προτεραιότητας είναι η Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία και η Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπων επενδύσεων, εργασίας και διαβίωση, ενώ συνολικός αριθμός υψηλών σχέσεων συνάφειας (άμεσης και έμμεσης) χαρακτηρίζει επίσης την Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, την Απασχόληση και κοινωνική συνοχή, και τη Χωρική ανάπτυξη.

Ικανοποιητική, τέλος, είναι η συνάφεια της στρατηγικής με τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ).

Το πρόγραμμα λαμβάνει υπόψη του τόσο στην ανάλυση όσο και στη στρατηγική τα θέματα ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Είναι σκόπιμο στην επιχειρησιακή εξειδίκευσή του να προβλεφθούν άμεσα (ρητά) κριτήρια επιλογής έργων σε διάφορες δράσεις ούτως ώστε να διασφαλιστεί η διάθεση πόρων για τις γυναίκες.

2.6.4 Αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων

Η διαμόρφωση του συστήματος των δεικτών του ΕΠ ακολούθησε διάφορα στάδια, με τη συμμετοχή στη διαδικασία των περιφερειακών ομάδων κατάρτισης του ΕΠ και του ΣΑ, ενώ πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι κατευθύνσεις του ΥΠΟΙΟ σε ορισμένα σημεία της διαδικασίας. Σε γενικές γραμμές, τα διαδοχικά στάδια ήταν τα εξής: (α) διαμόρφωση ανομοιογενών δεικτών ανά περιφέρεια, (β) ομογενοποίηση των δεικτών για το σύνολο του ΕΠ (με τη δημιουργία ενός κοινού καταλόγου που ανήγαγε σε κοινούς δείκτες τους παρεμφερείς περιφερειακούς δείκτες, και παράλληλα περιείχε και δείκτες που αντιστοιχούσαν σε σημαντικές εξειδικευμένες περιφερειακές δράσεις), και (γ) αναπροσαρμογή του συστήματος των δεικτών, με την υιοθέτηση αυτών που προβλέπει το ΕΣΠΑ.

Οι κύριες αξιολογικές παρατηρήσεις, σε σχέση με το σύστημα δεικτών που έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα έχουν ως εξής:

■ Οι δείκτες που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι εκροών και αποτελέσματος, και προέρχονται από τον κατάλογο του ΕΣΠΑ. Ο αριθμός των δεικτών ανά άξονα προτεραιότητας καταγράφεται στον επόμενο πίνακα (καταγράφονται οι δείκτες για τους οποίους υπάρχει τουλάχιστον κάποια τιμή, βάσης ή/και στόχου). Η έκφραση «χ+ψ» στον πίνακα, στις στήλες των δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων, αναφέρεται στον αριθμό των δεικτών που (χ), και στον αριθμό άλλων δεικτών (ψ).

Άξονες προτεραιότητας	Δείκτες εκροών	Δείκτες αποτελέσματος
1 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	2	1
2 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στ. Ελλάδας	7	5
3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	2	1
4 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	7	2
5 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στ. Ελλάδας	8	4
6 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	6	2
7 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	4	5
8 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Στ. Ελλάδας	14	9
9 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Ηπείρου	2	2

■ Ο αριθμός των χρησιμοποιούμενων δεικτών είναι αρκετά μικρός: 52 δείκτες εκροών (μέσος όρος ανά άξονα: 5,7) και 31 δείκτες αποτελέσματος (μέσος όρος ανά άξονα: 3,4). Είναι σαφής η διάθεση «αναλογικότητας», με τους δείκτες να αντιστοιχούν στις κύριες δράσεις, με κριτήριο τη χρηματοδότηση ή/και το μείζονα στρατηγικό χαρακτήρα τους.

■ Η πληρότητα της συμπλήρωσης των δεικτών (δηλ. η ύπαρξη στοιχείων για όλες τις στήλες: δείκτης, μονάδα μέτρησης, πηγή/έτος, τιμή βάσης, στόχος 2013) είναι εξαιρετικά υψηλή. Σε μικρό αριθμό δεικτών υπάρχουν κενά όσον αφορά την πηγή/έτος, ή/και τη τιμή βάσης τα οποία θα συμπληρωθούν στην συνέχεια.

Γενικά, το σύστημα των δεικτών παρουσιάζει υψηλή πληρότητα και η γενική αίσθηση είναι ότι οι στόχοι κινούνται σε ρεαλιστικά πλαίσια.

2.6.5 Εξέταση των προτεινομένων συστημάτων/ διαδικασιών εφαρμογής

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιαμέσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, προσδιορίζονται οι ακόλουθοι βασικοί μηχανισμοί συντονισμού:

- Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ: Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.
- Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος: Ειδική Υπηρεσία στο ΥΠΕΧΩΔΕ. Η υπηρεσία συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.
- Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας: (α) διυπουργικό όργανο υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και (β) ειδική δομή η οποία θα υποστηρίζει το διυπουργικό όργανο.
- Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ: Συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ..
- Μηχανισμοί συντονισμού και προώθησης της Έρευνας και Καινοτομίας: Πρόκειται να ιδρυθούν ο Εθνικός Οργανισμός Έρευνας, η Διυπουργική Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας.
- Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού: Ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός».
- Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ: Εθνική αρχή συντονισμού και ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ).

Το παραπάνω **συστηματικό σχήμα συντονισμού** μπορεί, κατ' αρχήν, να αντιμετωπίσει τα προβλήματα τομεακού (τομεακά ΕΠ και ΠΕΠ) ή διατομεακού (μεταξύ ΕΠ ή/και ΕΠ και ΠΕΠ) που είχαν παρουσιαστεί κατά τις προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού, τα οποία είχαν συχνά εντοπιστεί από διάφορες διαδικασίες αξιολόγησης. Αποτελεί, συνεπώς, θετικό βήμα και κάλυψη υπαρκτού κενού.

Όσον αφορά τη **Διαχειριστική αρχή** του επιχειρησιακού προγράμματος, που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ, έχει προβλεφθεί με αναλυτικό

τρόπο ένα σύνολο αρμοδιοτήτων και αντικειμένων, που φαίνεται ότι καλύπτει με επάρκεια τις σχετικές ανάγκες, και παράλληλα δημιουργεί ένα σαφές πλαίσιο για τη λειτουργία της αρχής, καθώς και για τις σχέσεις με άλλους εμπλεκόμενους φορείς.

Προβλέπεται δυνατότητα να ορίζονται ένας ή περισσότεροι **ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης**, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της. Επίσης, προβλέπεται δυνατότητα η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε **ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων**. Τέτοια σχήματα έχουν δοκιμαστεί μερικώς και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί μπορεί να συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία τους, ενώ αυτή καθαυτή η χρήση τέτοιων φορέων συνιστά στοιχείο αποκέντρωσης, καθώς και αποσυμφόρησης της Διαχειριστικής αρχής.

Ως προς τις **διαδικασίες πιστοποίησης και ελέγχου**, προβλέπονται, επίσης, αρχή πιστοποίησης, αρχή ελέγχου, φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3), φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή, φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή, φορέας/είς υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους κ.ά.

Όσον αφορά την **παρακολούθηση** του ΕΠ, νέα στοιχεία είναι η Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ), με στόχο την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, καθώς και ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ). Οι νέες αυτές επιτροπές λειτουργούν παράλληλα με τη διατηρούμενη Επιτροπή παρακολούθησης των ΕΠ. Και στην περίπτωση αυτή, γίνεται ένα βήμα για τον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των επιμέρους ΕΠ, καθώς και για την ανταλλαγή εμπειριών.

Στα **εργαλεία διαχείρισης** και παρακολούθησης που προβλέπονται συμπεριλαμβάνονται οι Δείκτες παρακολούθησης, η Ετήσια έκθεση, η Ετήσια εξέταση ΕΠ, και η παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης (μεταξύ των οποίων η Στερεά Ελλάδα).

Όσον αφορά τις **διαδικασίες αξιολόγησης**, προβλέπονται αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης), και παρατίθεται και πίνακας με ενδεικτικό προγραμματισμό αξιολογήσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, σύμφωνα με τον οποίο θα γίνει Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου, και Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου. Η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής.

Σημειώνεται, επίσης, ότι προβλέπονται διαδικασίες πληροφόρησης και δημοσιότητας, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

Συνολικά, τα συστήματα και οι διαδικασίες εφαρμογής που προβλέπονται έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

α) Ανταποκρίνονται στις σχετικές κοινοτικές διατάξεις με πληρότητα.

β) Έχουν συμπληρωθεί με μηχανισμούς, ιδίως συντονιστικού χαρακτήρα, που καλύπτουν κενά που είχαν διαπιστωθεί σε προγενέστερες προγραμματικές περιόδους.

γ) Προσδιορίζουν με μεγαλύτερη σαφήνεια το ρόλο της Διαχειριστικής αρχής, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό λόγω της καθοριστικής σημασίας της τελευταίας.

2.6.6 Λοιπά θέματα

Το ΕΠ έχει ενσωματώσει *χωρική ανάλυση* σε βάθος, υπό πολλαπλές οπτικές γωνίες (διαπεριφερειακή συνοχή της ΧΕ, ενδο-περιφερειακή ανάπτυξη, χωρική οργάνωση), και η στρατηγική του ενσωματώνει σαφώς τα πορίσματα των παραπάνω αναλύσεων. Στη διαμόρφωση των αξόνων προτεραιότητας οι διαπεριφερειακές ανισότητες και διαφορές φυσιογνωμίας έχουν ληφθεί ευθέως υπόψη με τον προσδιορισμό θεματικών αξόνων προτεραιότητας ανά περιφέρεια. Στο εσωτερικό κάθε άξονα προτεραιότητας υπάρχουν ανάλογα με την περίπτωση άμεσες (κυρίως) ή έμμεσες αλλά σαφείς αναφορές σε δράσεις που ενσωματώνουν τη χωρική διάσταση. Στο επόμενο πίνακα γίνεται καταγραφή των εν λόγω αναφορών.

Η επιδίωξη μεγιστοποίησης της *Κοινοτικής Προστιθέμενης Αξίας* διατρέχει το σύνολο του προγράμματος. Βασικά σημεία που στηρίζουν αυτή τη θέση είναι τα εξής: (α) Η οικονομική και κοινωνική συνοχή απετέλεσε ένα βασικό στοιχείο της προβληματικής κατά την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση, ενώ έχει αποτυπωθεί, άμεσα αλλά και έμμεσα, στη στρατηγική. (β) Η συνάφεια με τις κοινοτικές προτεραιότητες (ΚΣΚΓ και ΟΚΓ) είναι σημαντική, ενώ αξιόλογη είναι η συμβολή στους στόχους της ΣΤΛ.

2.7 Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση ΕΠ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου

2.7.1. Διαδικασίες εκπόνησης ΣΜΠΕ

Στα πλαίσια της εκπόνησης του ΕΠ της χωρικής ενότητας εκπονήθηκε παράλληλα και η ΣΜΠΕ από εξωτερικό ανεξάρτητο μελετητή της οποίας τα συμπεράσματα ελήφθησαν υπ όψιν κατά την εκπόνηση του ΕΠ.

Στις 5/4/2007 υποβλήθηκε στο ΥΠΕΧΩΔΕ η ΣΜΠΕ του Επιχειρησιακού Προγράμματος Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου Περιόδου 2007 – 2013.

Στις 20/4/2007 με αριθμό πρωτοκόλλου η ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας παρέλαβε την ΣΜΠΕ και σε χρονικό διάστημα 5 ημερών ήτοι στις 26/4/2007 ανακοίνωσε στις εφημερίδες «Καθημερινή» και «Ναυτεμπορική» τη δημοσιοποίηση του φακέλου Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) προσκαλώντας το ενδιαφερόμενο κοινό να διατυπώσει τις απόψεις του εντός προθεσμίας 30 ημερών ενώ ταυτόχρονα αναρτήθηκε στο site www.thessalia.gr της Περιφέρειας Θεσσαλίας το περιεχόμενο της εν λόγω μελέτης.

Κατόπιν τα Περιφερειακά Συμβούλια των περιφερειών Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου γνωμοδότησαν θετικά για τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) .

2.7.2. Εναλλακτικές Δυνατότητες

Οι τρεις Περιφέρειες Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου, οι οποίες συνιστούν την ΧΕ ΘΣΗ, οριστικοποίησαν τις διαδικασίες για τον σχεδιασμό του Αναπτυξιακού Προγράμματός των, αφού έλαβαν υπόψη τους τις τάσεις των τοπικών φορέων, ως προς την άποψή τους για τις αναπτυξιακές ανάγκες των Περιφερειών κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο, αλλά και την επιταγή για ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης, έτσι ώστε το συνολικό αναπτυξιακό πρόγραμμα της ΧΕ ΘΣΗ να προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη, παρέχοντας μία υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Εξετάστηκαν τέσσερις (4) εναλλακτικές δυνατότητες εφαρμογής (Scenarios) του Επιχειρησιακού Προγράμματος, έτσι ώστε σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, να τεκμηριωθούν περιβαλλοντικά οι λόγοι επιλογής του προς εφαρμογή σχεδίου.

Οι εναλλακτικές δυνατότητες οι οποίες εξετάστηκαν είναι:

1. Σχεδιασμός του Αναπτυξιακού Προγράμματος της περιόδου 2007-2013 στα ίδια πρότυπα με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (Current situation)
2. Ανάπτυξη χωρίς Κεντρικό Στρατηγικό Σχεδιασμό (Unplanned Growth)
3. Μηδενική λύση (No Plan or Programme)
4. Προγραμματισμένη Ανάπτυξη βάσει Κεντρικού Στρατηγικού Σχεδιασμού (Planned Growth).

Σύγκριση των Εναλλακτικών δυνατοτήτων και επιλογή της καταλληλότερης

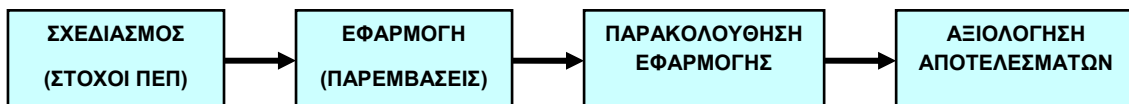
1. Όσον αφορά στην **Εναλλακτική δυνατότητα 1**, εάν συνεχιστεί η ίδια Στρατηγική Ανάπτυξης, δεν θα επιτευχθεί βελτίωση των αρνητικών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της ΧΕ ΘΣΗ και ούτε θα αξιοποιηθεί το αναπτυξιακό δυναμικό της, το οποίο σχετίζεται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει. Οι δύο αυτές παράμετροι, της βελτίωσης/εξάλειψης των αρνητικών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών και της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, τεκμηριώνουν την ανάγκη επαναπροσέγγισης της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιοχής ΧΕ ΘΣΗ στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής και της Περιβαλλοντικής Σύγκλισης με τους ευρωπαϊούς εταίρους για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.
2. Όσον αφορά στην **Εναλλακτική δυνατότητα 2** αυτή εμπεριέχει πολλές απειλές για το Περιβάλλον, όπως είναι η βιοποικιλότητα, η ποιότητα των εδαφών και των υδάτων, το τοπίο κ.ά και έρχεται σε απόλυτη αντίθεση με τη διεθνή, κοινοτική και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία.
3. Όσον αφορά στην **Εναλλακτική δυνατότητα 3**, η μη εφαρμογή του Προγράμματος θα αποτελέσει τροχοπέδη για την πραγματική Σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Χώρας και της Ε.Ε, με αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία, τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της Περιοχής ΧΕ ΘΣΗ, την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού της πλούτου καθώς και τη βελτίωση και προστασία των φυσικών της πόρων.
4. Όσον αφορά στην **Εναλλακτική δυνατότητα 4**, αυτή προσεγγίζει αποτελεσματικότερα το πρότυπο της Βιώσιμης Ανάπτυξης ως εξής:

- ✓ Αξιοποιεί περισσότερο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, τα οποία είναι ο ιδιαίτερης σημασίας φυσικός και πολιτιστικός της πλούτος με στόχο την υψηλού επιπέδου παροχή τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των αγροτικών και των αστικών περιοχών με την βελτίωση και ανάπτυξη των υποδομών κοινής ωφέλειας, τη διαφοροποίηση του παραγωγικού προτύπου και τη βελτίωση της προσπελασιμότητας στο ενδοπεριφερειακό δίκτυο, του οποίου η ανάπτυξη περισσότερο αξιοποιεί παρά να βλάπτει το φυσικό περιβάλλον.
- ✓ Δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στην προστασία και αποκατάσταση των φυσικών της πόρων, όπως το έδαφος και τα νερά, με την αλλαγή του γεωργικού προτύπου, προστασία του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα από φυσικά και ανθρωπογενή αίτια (υφαλμύρωση, φυτοφάρμακα).
- ✓ Βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα των τοπικών επιχειρήσεων (σε περιφερειακό επίπεδο) με την ενσωμάτωση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών και την παραγωγή περιβαλλοντικά φιλικών προϊόντων.
- ✓ Εν κατακλείδι, λαμβάνει υπόψη της και στηρίζει ισόρροπα και τους τρεις πυλώνες της Ανάπτυξης, την Κοινωνία την Οικονομία και το Περιβάλλον, έτσι ώστε να αποφεύγονται πιέσεις, οι οποίες οδηγούν σε επιπτώσεις και τις περισσότερες φορές σε αντιδράσεις (Pressure, Impacts, Response).

2.7.3. Εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων

Σύμφωνα με τον κοινοτικό και εθνικό προσανατολισμό, για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, κατά τον Αναπτυξιακό Σχεδιασμό της περιοχής ΧΕ ΘΣΗ και κατ' επέκταση του ΕΠ, εκτός των στόχων της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, **ενσωματώθηκαν και Περιβαλλοντικοί στόχοι**, στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας.

Είναι σαφές ότι, **η επιτυχής ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων** στα Περιφερειακά Προγράμματα εξαρτάται, εκτός από τον προσεκτικό σχεδιασμό του πλαισίου πολιτικής και από την ορθή εφαρμογή του. Ο έλεγχος της ορθής εφαρμογής του, γίνεται με τη χρήση κατάλληλου συστήματος παρακολούθησης της εξέλιξης, επιλεγμένων περιβαλλοντικών δεικτών (monitoring). Η μελέτη και εκτίμηση της διαμόρφωσης αυτών των δεικτών, στο χρονικό ορίζοντα εφαρμογής του ΕΠ, θα οδηγήσει και στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του, δηλαδή στο κατά πόσο αυτή οδήγησε στο στόχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορέσουν να τεθούν οι νέοι στόχοι για την προγραμματική περίοδο που θα την ακολουθήσει κ.ο.κ. Αποτέλεσμα, όλης αυτής της διαχρονικής διαδικασίας, θα είναι να οδηγηθούμε στη συνεχή βελτίωση του Περιβάλλοντος και την Αειφορία. Όλος αυτός ο συσχετισμός μπορεί να απεικονιστεί ως εξής:

Σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές εκπόνησης της ΣΜΠΕ χρησιμοποιήθηκε το ακόλουθο δόκιμο και περιεκτικό τυπολόγιο χαρακτηρισμού των επιπτώσεων, στις έννοιες του οποίου περιέχονται όλοι οι χαρακτηρισμοί των επιπτώσεων, όπως πρωτογενείς και δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχυ-, μεσο-, μακρο-πρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές:

- **Θετικές:** χαρακτηρίζονται οι μεταβολές που συνεπάγονται ευνοϊκές μεταβολές της κατάστασης του περιβάλλοντος. Ως Θετικές πρέπει να χαρακτηριστούν οι μεταβολές που συνεπάγονται αναβάθμιση του περιβάλλοντος. Ως αναβάθμιση χαρακτηρίζεται η θετική εξέλιξη του φυσικού περιβάλλοντος, η βελτίωση των συνθηκών που διαμορφώνουν το ανθρωπογενές περιβάλλον και η βελτίωση της ποιότητας των περιβαλλοντικών μέσων, όπως του τοπίου, της ατμόσφαιρας, των υδάτων, των συνθηκών διαβίωσης κλπ.
- **Ουδέτερες:** χαρακτηρίζονται οι μεταβολές που δεν προκαλούν σημαντική μεταβολή της κατάστασης του περιβάλλοντος.
- **Αρνητικές:** χαρακτηρίζονται οι επιπτώσεις που προκαλούν υποβάθμιση του περιβάλλοντος.
- Ως προς το **μέγεθός** τους οι επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως **ασθενείς, μέτριες και ισχυρές**.
- Ως προς τη **διάρκειά** τους οι επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως **βραχυ-, μέσο-και μακρο-πρόθεσμες**.
- Ως προς τη **δυνατότητα ανάταξης** τους σε εύλογο χρονικό διάστημα οι επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως **μόνιμες, προσωρινές, σωρευτικές**.
- Ως προς την **προέλευσή** τους **πρωτογενείς** και **δευτερογενείς**.
- **Συνεργιστικές** ως προς τη συνδιαστική δράση με άλλες επιπτώσεις προς την ίδια κατεύθυνση.

Σύμφωνα με το ως άνω τυπολόγιο έγινε η **εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων** των παρεμβάσεων, οι οποίες δύναται να προκύψουν από την υλοποίηση του ΕΠ, στους τομείς περιβάλλοντος όπως:

- τη βιοποικιλότητα
- τον πληθυσμό
- την ανθρώπινη υγεία
- την πανίδα, τη χλωρίδα
- το έδαφος
- τα ύδατα
- τον αέρα
- τους κλιματικούς παράγοντες
- τα υλικά περιουσιακά στοιχεία
- την πολιτιστική κληρονομιά, συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς
- το τοπίο και
- στις σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων

Οι παρεμβάσεις/δράσεις με περιβαλλοντική διάσταση, που προβλέπεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΕΠ ΧΕ ΘΣΗ είναι:

1. Παρεμβάσεις προσπελασιμότητας (Διαπεριφερειακό οδικό δίκτυο)
2. Παρεμβάσεις προσπελασιμότητας (Ενδοπεριφερειακό δίκτυο, Δίκτυο αστικών περιοχών)
3. Παρεμβάσεις υποδομών εμπορευματικών κέντρων και βελτίωσης υποδομών σε υφιστάμενα λιμάνια και αεροδρόμια
4. Παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας (Διαχείριση Στερεών αποβλήτων Χ.Υ.Τ.Α)
5. Παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας (Αποκατάσταση ΧΑΔΑ)
6. Παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας (Διαχείριση υδάτων, υποδομές παρακολούθησης νερού)
7. Παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας (Αντιμετώπιση ατμοσφαιρικής ρύπανσης – θορύβου)
8. Παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας (Διαχείριση και ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος και αξιοποίηση φυσικών πόρων)

9. Παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας (Πρόληψη κινδύνων)
10. Παρεμβάσεις πολιτισμού (Πολιτιστική κληρονομιά)
11. Παρεμβάσεις υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης
12. Παρεμβάσεις κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών
13. Παρεμβάσεις ενίσχυσης ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
14. Παρεμβάσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε πόλεις, νησιώτικες, παράκτιες και τουριστικές ζώνες

Οι μεταβολές ή επιπτώσεις στο Περιβάλλον, που ενδεχόμενα να προκύψουν από την υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΕΠ, στους ανωτέρω τομείς περιβάλλοντος, εξετάσθηκαν ως προς το **είδος**, το **μέγεθος**, τη **διάρκεια**, την **ανάταξη**, την **προέλευση** και τη **συνέργια** τους.

Από το γενικό άθροισμα των θετικών και αρνητικών αποτελεσμάτων της υλοποίησης του ΕΠ, στο χωρικό πεδίο εφαρμογής του που είναι η ΧΕ ΘΣΗ, συμπεραίνεται ότι η θετική του παρέμβαση υπερτερεί και με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής, την οποία εξασφαλίζει για τα παραδοσιακά πεδία (περιβαλλοντικά μέσα), προάγει και εξασφαλίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη.

2.7.4. Συμπεράσματα

Ως προϊόν ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης των περιβαλλοντικών δεδομένων τα οποία προκύπτουν από την ΣΜΠΕ Περιοχής ΧΕ ΘΣΗ και σε σχέση με τους διαθέσιμους πόρους και την συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις των τομεακών, διατυπώνονται τα ακόλουθα συνοπτικά συμπεράσματα:

1. Για να μπορέσει η Περιοχής ΧΕ ΘΣΗ να περάσει σε τροχιά ανάπτυξης με θετικά αποτελέσματα στην οικονομία της και το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της, απαιτείται η διεύρυνση της παραγωγικής της βάσης στο σύνολό της, με την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειάς της για την ανάδειξη και προώθηση κυρίως υψηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών και αγροτικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, και την εφαρμογή καινοτομιών.
2. Η ΧΕ ΘΣΗ, εκτός από την κεντροβαρική της θέση, διακρίνεται και για το εξαιρετικής ποιότητας και ενδιαφέροντος, φυσικό περιβάλλον της, το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα κεφάλαια που διαθέτει.
3. Η ανάπτυξη είναι δυνατόν να υπονομευτεί, τόσο από φυσικές καταστροφές, όσο και από ανθρωπογενείς, όπως είναι οι εκπομπές αέριων ρύπων, η αλόγιστη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, η υπεραλίευση, η καταστροφή των δασών και των οικοτόπων, η σπατάλη των υδάτινων πόρων, η υποβάθμιση του υδροφόρου ορίζοντα των μεγάλων πεδιάδων της περιοχής, από τη χρήση φυτοφαρμάκων, την υφαλμύρωση κ.ά.
4. Στο περιβάλλον η ατμοσφαιρική ρύπανση παρουσιάζεται, κυρίως, στα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματά της. Οφείλεται αφενός στις συγκεντρωμένες ρυπογόνες βιομηχανίες της περιοχής και αφετέρου (και πρωτίστως) στα καυσαέρια των αυτοκινήτων καθώς, επίσης, και στις εγκαταστάσεις της κεντρικής θέρμανσης. Επιπλέον εκτιμάται ότι επιπρόσθετος παράγοντας επηρεασμού της ποιότητας του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος είναι και οι γεωργικές καλλιέργειες. Η βασική πηγή επηρεασμού του ακουστικού περιβάλλοντος είναι η κυκλοφορία των οχημάτων στην περιοχή. Οι κυκλοφοριακές συνθήκες, η κατάσταση των

- οχημάτων, η οδική συμπεριφορά, αλλά και οι κλιματολογικές συνθήκες, επιδεινώνουν το πρόβλημα κυρίως μάλιστα όταν πρόκειται για ευαίσθητους χώρους και χρήσεις όπως κατοικίες, χώροι κοινωνικής πρόνοιας, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία κλπ.
5. Σύμφωνα με το νέο στρατηγικό προσανατολισμό της ΧΕ ΘΣΗ, κατά την Δ' Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, **η βιώσιμη (αιεφόρος) ανάπτυξη και η ποιότητα ζωής αποτελούν ιδιαίτερο Άξονα Προτεραιότητας**, με δεδομένο ότι αφ' ενός **εμφανίζει ελλείψεις σε περιβαλλοντικές υποδομές**, κυρίως στην ύπαιθρο και αφ' ετέρου ότι **το φυσικό και πολιτιστικό της περιβάλλον** αποτελούν από τους κυριότερους πόρους για την αναπτυξιακή της διαδικασία.
 6. Κατά την Δ' Προγραμματική Περίοδο, η Περιοχή ΧΕ ΘΣΗ,
 - δίνει μεγάλη σημασία στην ολοκλήρωση των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών οδικών συνδέσεων της, καθώς και του οδικού δικτύου των αστικών κέντρων
 - εστιάζει σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος, διαχείρισης των αποβλήτων, ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε δράσεις Χωροταξίας και Πολεοδομίας, δράσεις σχετικές με την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την υγεία και την απασχόληση
 - περιλαμβάνει μια σειρά από συμπληρωματικές δράσεις για την αναβάθμιση των ορεινών περιοχών, των τουριστικών περιοχών, την προστασία και ανάδειξη του παράκτιου περιβάλλοντος, την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τη βελτίωση των συνδέσεων με τους τουριστικούς προορισμούς, τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, καθώς και δράσεις σχετικές με την επιχειρηματικότητα
 - περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις συνεργασίας με άλλες Περιφέρειες σε μια σειρά από ζητήματα, όπως το περιβάλλον, οι τηλεπικοινωνίες, η δημιουργία δικτύων πόλεων, ο πολιτισμός, η επιχειρηματικότητα, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού κλπ
 - εστιάζει σε δράσεις σχετικές με την καινοτομία στις επιχειρήσεις, τις επενδύσεις, την εισαγωγή ΤΠΕ σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, την προώθηση των τοπικών παραγωγών στις αγορές, την ενίσχυση των μηχανισμών παροχής υπηρεσιών υποστήριξης στις ΜΜΕ, την ενίσχυση της εξωστρέφειας και την ενίσχυση του τουρισμού
 - περιλαμβάνει τις απαραίτητες δράσεις για την υλοποίηση των Π.Ε.Π., όπως εκπόνηση μελετών, δράσεις δημοσιότητας, υποστήριξη τελικών δικαιούχων, συμβουλευτικές υπηρεσίες κλπ.
 7. Για την εφαρμογή του ΕΠ της ΧΕ ΘΣΗ, για την Δ' προγραμματική περίοδο 2007-2013, επιλέγεται η Εναλλακτική δυνατότητα 4, δηλαδή η νέα Στρατηγική Ανάπτυξης, καθόσον τεκμηριώνεται ότι η λύση εφαρμογής της, σε σχέση με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, καθώς και τους φυσικούς πόρους, πρόκειται να τα βελτιώσει, αξιοποιώντας και αναδεικνύοντας τα θετικά σημεία και εξομαλύνοντας ή / και εξαλείφοντας τα αρνητικά, προσεγγίζοντας έτσι το Στόχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης.
 8. Από τη μελέτη των αναλυτικών δεδομένων προκύπτει ότι, οι δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες δύναται να προκληθούν στο Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον της Περιοχής ΧΕ ΘΣΗ, από την εφαρμογή του ΕΠ, αφορούν είτε σε αυτές, οι οποίες δύναται να προκληθούν κατά τη διάρκεια υλοποίησης των παρεμβάσεων, είτε κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους. Οι επιπτώσεις αυτές είναι κατά κανόνα μέτριες και σε πολύ μικρό ποσοστό ισχυρές, ενώ γενικώς και στις δύο περιπτώσεις κρίνεται ότι είναι αντιμετωπίσιμες.
 9. Η υλοποίηση του ΕΠ θα έχει μόνο σημαντική θετική επιρροή στα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής εφαρμογής του και θα προάγει την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπου αυτά υφίστανται.

Οι προβλεπόμενοι όροι, περιορισμοί και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος, που περιλαμβάνονται στην ΚΥΑ έγκρισης της ΣΜΠΕ του ΕΠ ενσωματώθηκαν στα κατάλληλα σημεία του ΕΠ. Τα μέτρα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Προγράμματος περιγράφονται στην ΚΥΑ έγκρισης της ΣΜΠΕ του ΕΠ και είναι τα παρακάτω:

2.7.5. Σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος

1. Η παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος πραγματοποιείται με ευθύνη της Αρχής Σχεδιασμού και με τη συνεργασία και υποστήριξη κάθε Υπηρεσίας Περιβάλλοντος με αρμοδιότητα παρακολούθησης περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων στον τομέα της, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εντοπισθούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα. Οι εκθέσεις που ορίζονται στις επόμενες παραγράφους της παρούσας ενότητας, υποβάλλονται στην αρμόδια ειδική υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, όπως προβλέπεται στο ΕΣΠΑ (παρ. 8.1.4), προκειμένου μεταξύ άλλων να συναξιολογηθούν με τις αντίστοιχες εκθέσεις των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και άλλων σχεδίων και προγραμμάτων, ενώ παράλληλα τίθενται στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου.
2. Η ως άνω παρακολούθηση διεξάγεται μέσω ετήσιων εκθέσεων, καθώς και δια μιας συγκριτικής έκθεσης, στο στάδιο υλοποίησης που επιτρέπει τη λήψη διορθωτικών ενεργειών, εάν τέτοιες αποδειχθούν απαραίτητες. Το περιεχόμενο των δύο αυτών εκθέσεων θα πρέπει να συμμορφώνεται με τις ακόλουθες κατευθύνσεις:
 - α) Η ετήσια έκθεση παρακολούθησης έχει σκοπό την καταγραφή των δεικτών που συνδέονται με τις δράσεις του προγράμματος και αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενες περιβαλλοντικές μεταβολές. Τέτοιοι δείκτες μπορούν να αντληθούν από τη ΣΜΠΕ (κεφ. Ζ3) ή να καθοριστούν μετά από συνεννόηση με την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η Αρχή Σχεδιασμού θα πρέπει να μεριμνά για την συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών από τους τελικούς αποδέκτες των δράσεων του προγράμματος. Η έκθεση για κάθε έτος συντάσσεται, υποβάλλεται και δημοσιοποιείται εντός του πρώτου εξαμήνου του επόμενου έτους. Η πρώτη ετήσια έκθεση θα αφορά στο έτος 2008 και θα περιλαμβάνει επίσης και τα πεπραγμένα του προγράμματος εντός του 2007.
 - β) Η συγκριτική έκθεση παρακολούθησης εκπονείται εντός του πρώτου εξαμήνου του έτους 2011 παράλληλα με την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος. Σκοπός της συγκριτικής έκθεσης είναι η αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που οφείλονται στο υλοποιηθέν τμήμα του προγράμματος, η σύγκριση με τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ και τις εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο για το περιβάλλον, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας ή μη ανάληψης διορθωτικών ενεργειών. Για το σκοπό αυτό, το εύρος των δεικτών που εξετάζονται στη συγκριτική έκθεση θα πρέπει να είναι τουλάχιστον αντίστοιχο με αυτό των ετησίων εκθέσεων. Σε περίπτωση διαπίστωσης είτε σημαντικών αποκλίσεων από τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ είτε νέων υποχρεώσεων από το τότε ισχύον θεσμικό πλαίσιο προστασίας του

περιβάλλοντος, προτείνονται κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα. Τέλος στο πλαίσιο της έκθεσης δύναται να προταθεί, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, η εκπόνηση νέας συγκριτικής έκθεσης σε μεταγενέστερο χρονικό διάστημα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

3.1 Οι άξονες προτεραιότητας της ΧΕ ΘΣΗ

Η αναπτυξιακή στρατηγική της ΧΕ ΘΣΗ, όπως προσδιορίζεται στη 2 ενότητα του ΕΠ, διαθέτει συνοχή μεταξύ γενικών, ειδικών στόχων και δράσεων και συνιστά ένα ενιαίο όλο. Θεωρείται βέβαιο πως η συνεπής εφαρμογή της θα συμβάλλει καθοριστικά στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και στην πραγματική της σύγκλιση με τους μέσους ευρωπαϊκούς όρους.

Η εφαρμογή της ως άνω στρατηγικής έχει ως βασικό περιορισμό τη διαθεσιμότητα των πόρων. Για το λόγο αυτό και στη βάση των όρων που θέτει ο εθνικός και ευρωπαϊκός προγραμματισμός προσδιορίζονται στα παρακάτω οι άξονες προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΧΕ ΘΣΗ, οι κορμοί παρέμβασης καθώς και οι εξειδικευμένες δράσεις. Τόσο οι άξονες προτεραιότητας όσο και οι κορμοί παρέμβασης και οι δράσεις του ΕΠ ΧΕ ΘΣΗ φιλοδοξούν να συμβάλουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της νέας στρατηγικής.

Το ΕΠ της ΧΕ θα καλύψει τον κάτωθι κορμό παρεμβάσεων:

- Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες.
- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοικτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός).
- Πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς).
- Έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας.
- Πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- Πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών και νησιώτικων περιοχών.
- Δράσεις Ανταγωνιστικότητας – Επιχειρηματικότητας
- Δράσεις Ψηφιακής Σύγκλισης

Λαμβάνοντας υπόψιν το πλαίσιο του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006 αναφορικά με την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση, καθώς και την προσέγγιση του Γενικού Στόχου 11 του ΕΣΠΑ, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΧΕ ΘΣΗ διασφαλίζει:

- την προώθηση της ισότητας των φύλων με συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες περιλαμβάνει.
- καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των παρεμβάσεων του.

Για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να δεσμευτεί με τον προσφορότερο δυνατό τρόπο συγκεκριμένο ποσοστό από τον προϋπολογισμό του προγράμματος. Το ποσοστό αυτό θα καθορισθεί με απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησής του.

Οι άξονες προτεραιότητας του ΕΠ παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 41: ΑΞΙΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠ ΚΑΙ ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΑΞΙΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
1 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	1 Μεταφορικές υποδομές 2 Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος
2 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας	1 Διασύνδεση του μεταφορικού δικτύου της Περιφέρειας με το αντίστοιχο εθνικό και ευρωπαϊκό 2 Διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου της Περιφέρειας 3 Διασύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες: 4 Διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού
3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	1 Ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών 2 Ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών
4 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	1 Περιβάλλον 2 Πολιτισμός – Βιώσιμος Τουρισμός 3 Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη 4 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες προς τους πολίτες 5 Χωρική συνοχή – σχέδια ανάπτυξης ειδικών περιοχών 6 Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων 7 Διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές δράσεις στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής
5 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας	1 Ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις και μείωση της εξαρτώμενης οικονομικής ανάπτυξης από καύσιμες πηγές ενέργειας 2 Αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων και αξιοποίηση «ευκαιριών» 3 Προγράμματα έργων προστασίας του περιβάλλοντος 4 Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων 5 Ολοκλήρωση πλέγματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών 6 Ενίσχυση των υπηρεσιών προς τους πολίτες και καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος
6 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	1 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες 2 Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη 3 Παρεμβάσεις περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας 4 Παρεμβάσεις πολιτισμού 5 Παρεμβάσεις τουρισμού 6 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής και αγροτικής αναγέννησης 7 Υποστήριξη Υποδομών Αλιείας
7 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	1 Επιχειρηματικότητα-ανταγωνιστικότητα-καινοτομία 2 Ψηφιακή σύγκλιση
8 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας	1 Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων 2 Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης των επιχειρηματικών δικτύων 3 Ολοκληρωμένα Προγράμματα στήριξης της «τοποθέτησης» των τοπικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα με συλλογικό τρόπο 4 Ολοκληρωμένα Προγράμματα για ενίσχυση της ΕΤΑ και για παραγωγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Έρευνας 5 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού - αναδιάρθρωσης του τουριστικού τομέα 6 Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξη Ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. 7 Επιχειρηματικά Σχέδια ίδρυσης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων και επέκτασή τους και στους τομείς του εμπορίου, του τουρισμού και των υπηρεσιών 8 Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται 9 Εκσυγχρονισμός των τουριστικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται 10. Διασύνδεση επικοινωνιακού δικτύου της Περιφέρειας με το αντίστοιχο εθνικό και ευρωπαϊκό
9 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Ηπείρου	1 Βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής με αξιοποίηση των ΤΠΕ 2 Ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας της Περιφέρειας για την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών 3 Προώθηση της επιχειρηματικότητας-βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος
10 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας	1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος
11 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας	1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος
12 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου	1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος

Επίσης, επισημαίνεται ότι τόσο η στρατηγική όσο και οι στόχοι και προτεραιότητες του παρόντος ΕΠ περιλαμβάνουν ενσωματωμένες τις αρχές της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, κατ' απαίτηση του Άρθρου 16 του Γενικού Κανονισμού, και κατά συνέπεια ο οποιοσδήποτε στόχος / μέτρο / προτεραιότητα του ΕΠ θα μελετηθεί και θα υλοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση όλων των κατηγοριών των ατόμων με αναπηρία, με οποιαδήποτε ιδιότητα και αν τα άτομα αυτά μπορεί να συσχετισθούν με τους εν λόγω στόχους / μέτρα / προτεραιότητες.

Με δεδομένη την ολοένα αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού της περιοχής αναφοράς, σημειώνεται πως όλες οι δράσεις των αξόνων και ειδικά οι δράσεις για τις κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες καθώς και οι δράσεις υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης, όπως και οι αστικές και μεταφορικές υποδομές θα σχεδιάζονται και θα υλοποιούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους ηλικιωμένους.

Η συμπερίληψη του άξονα «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» στις Περιφέρειες Θεσσαλίας και Ηπείρου είναι απολύτως συμβατή με τις διατάξεις του Άρθρου 3, παρ. 2 α, όπου ρητά αναφέρεται ότι η επιτάχυνση της σύγκλισης των περιφερειών του στόχου της «Σύγκλισης» δύναται να επιδιωχθεί μεταξύ άλλων μέσω της αύξησης και βελτίωσης της ποιότητας των επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, της καινοτομίας και της κοινωνίας της γνώσης καθώς και της αναβάθμισης της δημόσιας διοίκησης. Η ύπαρξη σχετικών τομεακών προγραμμάτων, όπως της «Ανταγωνιστικότητας» και «Ψηφιακής Σύγκλισης» δεν αναιρεί την αναγκαιότητα του εν λόγω άξονα δεδομένου ότι:

- Οι δύο περιφέρειες βρίσκονται σε σημαντική υστέρηση από τον Κοινοτικό μέσο όρο και ο στόχος επιτάχυνσης της πραγματικής τους σύγκλισης απαιτεί αυξημένους πόρους.
- Και στις δύο Περιφέρειες υπάρχουν ορισμένοι εξειδικευμένοι κλάδοι μεταποίησης (π.χ. τρόφιμα και ποτά, μεταλλουργία, επεξεργασία ξύλου) οι οποίοι χρήζουν μιας ειδικής περιφερειακής αντιμετώπισης. Σημειώνεται ότι το ΕΓΤΑΑ δεν προβλέπεται να χρηματοδοτήσει δράσεις για την μεταποίηση αγροδιατροφικών προϊόντων.
- Οι δράσεις μεταξύ των σχετικών τομεακών προγραμμάτων και του εν λόγω άξονα βρίσκονται σε σχέση συμπληρωματικότητας-προσθετικότητας και όχι επικάλυψης. Τα σχετικά τομεακά προγράμματα εστιάζουν σε παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, ενώ οι δράσεις του συγκεκριμένου άξονα για τις δύο Περιφέρειες εστιάζουν στην μικρή και πολύ μικρή κλίμακα.
- Η ύπαρξη του άξονα προσφέρει στην περιφερειακή πολιτική ευελιξία, πιο αποκεντρωμένο εντοπισμό και ενίσχυση επενδυτικών ευκαιριών, αποτελεσματικότερη ενίσχυση της παραγωγής μικρής κλίμακας και των ΜΜΕ, μεγαλύτερη ευχέρεια ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και τεχνικής στήριξης τελικών δικαιούχων και ωφελούμενων κ.α.

3.2 Εσωτερική αρχιτεκτονική του ΕΠ και διάρθρωση σε άξονες προτεραιότητας

Από τον Πίνακα 42 προκύπτει η εσωτερική αρχιτεκτονική του ΕΠ και ειδικότερα η συμβατότητα μεταξύ των επί μέρους αξόνων προτεραιότητας και των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΧΕ ΘΣΗ. Έτσι:

- Οι άξονες «υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας» συνιστούν προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου 2 (Βελτίωση της προσπελασιμότητας) αλλά εμμέσως και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας, της επιχειρηματικότητας (στόχος 1), της αειφορικής διαχείρισης (στόχος 4), της ενδοπεριφερειακής συνοχής (στόχος 5) καθώς και για την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας (στόχος 6) αλλά και για ανάπτυξη του τουρισμού και την αξιοποίηση του πολιτισμού (στόχος 7).

- Οι άξονες της «αιφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής» συμβάλλει άμεσα στην επίτευξη του στόχου της Αειφορικής διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων καθώς και της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ενώ έμμεσα συνδέεται με όλους τους υπόλοιπους στόχους.
- Οι άξονες «ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα» συνδέεται άμεσα με τους στόχους 1 και 8, ενώ έμμεσα συμβάλει στην υλοποίηση όλων των άλλων στόχων της στρατηγικής.
- Οι άξονες «τεχνική υποστήριξη» εφαρμογής είναι οριζόντιου χαρακτήρα και καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση του συνολικού προγράμματος.

Πίνακας 42: Συνάφεια Ειδικών Στρατηγικών Στόχων με Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ

	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας			Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής			Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα			Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι ΧΕ Θεσσαλίας Στερεάς Ηπείρου												
1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της ποιότητας και της καινοτομικής ικανότητας των επιχειρήσεων.	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
2. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας και αναβάθμισης υποδομών και ενδο-περιφερειακών και δια-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων.	++	++	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.				+	+	+	+	+	+	+	+	+
4. Αειφορική διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
5. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
6. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7. Αξιοποίηση του τουρισμού και του πολιτισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης				+	+	+	++	++	++	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Επιπλέον, η συνοχή του ΕΠ ενισχύεται και από το γεγονός ότι όλοι οι άξονες από κοινού συμβάλλουν στην υλοποίηση του αναπτυξιακού οράματος και είναι μεταξύ τους αλληλοσυμπληρούμενοι και αλληλοϋποστηριζόμενοι. Ειδικότερα:

- Οι άξονες 1-3 (υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας) στηρίζουν την επιτυχή εφαρμογή των αξόνων 4-9.
- Οι άξονες 4-6 (αιφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής) συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων των αξόνων 7-9.
- Οι άξονες 7-9 (ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα) στηρίζουν την υλοποίηση των στόχων των αξόνων 4-6.
- Οι άξονες 10-12 (τεχνική υποστήριξη εφαρμογής) είναι απαραίτητοι για την εφαρμογή όλων των αξόνων.

Συνεπώς, από τα παραπάνω καθίσταται σαφές, πως οι άξονες προτεραιότητας ως μέσα παρέμβασης συνδέονται στενά με τους στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής, ενώ μεταξύ τους εμφανίζουν σημαντική συνοχή, χωρίς επικαλύψεις ή συγκρούσεις και αλληλοαναιρέσεις.

3.3. Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας ΧΕ ΘΣΗ

Γενικός στόχος – περιγραφή

Ο γενικός στόχος είναι η βελτίωση της προσπελασιμότητας προκειμένου να προωθηθούν η χωρική συνοχή, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και η βιώσιμη ανάπτυξη. Ειδικότερα, η απόκτηση σύγχρονων μεταφορικών υποδομών σε όλα τα επίπεδα και δικτύων ενέργειας και τηλεπικοινωνιών κρίνεται απαραίτητη για την περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής ως τόπου επενδύσεων και ποιοτικής διαβίωσης. Επίσης, μέσω της ομογενοποίησης του οικονομικού χώρου αναμένεται αντιστροφή του δυϊσμού, δηλαδή των εσωτερικών ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ανισοτήτων και κυρίως μεταξύ των πλέον αναπτυγμένων περιοχών με τις εσωτερικές ορεινές και μειονεκτικές περιοχές. Όλα τα έργα προσπελασιμότητας θα λαμβάνουν πρόνοια για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με δυσκολίες κινητικότητας (π.χ. ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι). Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα επιδιώκουν την μεγαλύτερη δυνατή συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις του ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας.

Ειδικόί στόχοι

Οι ειδικοί στόχοι που επιδιώκονται είναι:

- ✓ ολοκλήρωση των μεγάλων διευρωπαϊκών και εθνικών μεταφορικών αξόνων
- ✓ αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών αξόνων που διευκολύνουν τις διαπεριφερειακές ροές και μετακινήσεις ατόμων, προϊόντων και υπηρεσιών
- ✓ Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών και τουριστικών κέντρων.
- ✓ Αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών δικτύων, βελτίωση της οδικής ασφάλειας, καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.
- ✓ Η αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου
- ✓ Η υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων για την ενίσχυση της αλιείας. Προβλέπεται η δυνατότητα χρηματοδότησης υποδομών αλιείας (π.χ. αλιευτικά καταφύγια), σε εκείνες τις περιπτώσεις που οι ανάγκες δεν καλύπτονται από το ΕΤΑ.
- ✓ Ανάπτυξη συνεργασιών και δημιουργία κοινών συμπληρωματικών υποδομών με τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Αττικής, Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας για διευκόλυνση ροών προϊόντων και υπηρεσιών και μετακινήσεων ατόμων
- ✓ Η ανάπτυξη συνδυασμένων και πολύτροπων μεταφορών
- ✓ διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού και περαιτέρω περιορισμός της εξάρτησης των οικισμών και των παραγωγικών μονάδων της ΧΕ από το πετρέλαιο με προώθηση των δικτύων φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού,
- ✓ περαιτέρω διεύρυνση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο περιφερειακό ενεργειακό ισοζύγιο
- ✓ εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας
- ✓ Ανάπτυξη σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών δικτύων και υπηρεσιών
- ✓ Βελτίωση της πρόσβασης στα παραπάνω ειδικών κατηγοριών πληθυσμού (π.χ. ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ)

3.3.1. Άξονας 1: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας

Στρατηγικοί και ειδικοί στόχοι του άξονα

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της Θεσσαλίας κατέδειξε την υστέρηση επίτευξης πλήρους προσπελασιμότητας, η οποία καταδεικνύεται από τα παρακάτω:

- Περιορισμένη αξιοποίηση της δυνατότητας άμεσων διεθνών συνδέσεων (π.χ. αεροδρόμια, λιμάνια) και των συνδυασμένων μεταφορών
- Έλλειψη σύγχρονων εμπορευματικών κέντρων και διαμετακομιστικών υπηρεσιών
- Μη ύπαρξη αποδοτικών άμεσων οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων με δυτική Ελλάδα
- Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ και ειδικότερα τα προβλήματα που προκαλεί το πέταλο του Μαλιακού και τα Τέμπη
- Μη ολοκλήρωση διανομαρχιακών και διαπεριφερειακών οδικών δικτύων
- Προβλήματα προσπελασιμότητας ορεινών και νησιώτικων περιοχών
- Πολύ περιορισμένες ακτοπλοϊκές συνδέσεις (σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο)
- Η περιορισμένη χρήση του φυσικού αερίου και η μη ολοκλήρωση του δικτύου σε ολόκληρη τη Θεσσαλία.
- Οι χαμηλές ταχύτητες της σιδηροδρομικής σύνδεσης Βόλου – Λάρισας
- Η ελλιπής ένταξη των δικτύων της περιφέρειας σε διεθνή δίκτυα

Η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Θεσσαλίας συμπεριλαμβάνει τη βελτίωση της προσπελασιμότητας στους ειδικούς στόχους της, προκειμένου να προωθηθούν οι γενικοί στόχοι της χωρικής συνοχής, της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Ειδικότερα, η απόκτηση σύγχρονων μεταφορικών υποδομών σε όλα τα επίπεδα κρίνεται απαραίτητη για την περαιτέρω βελτίωση της προσπελασιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής, προκειμένου να υποστηριχθούν και οι στόχοι της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας.

Έτσι, οι ειδικές προτεραιότητες της Στρατηγικής έχουν ως εξής:

- Δημιουργία ή/και αναβάθμιση υπερτοπικών μεταφορικών δικτύων, ώστε να μειωθούν οι χρονο-αποστάσεις από τις μεγάλες αγορές.
- Αναβάθμιση των διαπεριφερειακών και διεθνών συνδέσεων.
- Αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών δικτύων, βελτίωση της οδικής ασφάλειας, καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.
- Ενίσχυση των υποδομών διασύνδεσης και δικτύων σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο.
- Συνδέσεις – παρακάμψεις αστικών, τουριστικών κέντρων, οικισμών
- Βελτίωση των τοπικών δικτύων υποδομών.

Με βάση τα παραπάνω προσδιορίζονται οι στόχοι του **1^{ου} άξονα προτεραιότητας για το ΕΠ**, οι οποίοι είναι:

1. Η υλοποίηση έργων μεταφορικών υποδομών διαπεριφερειακής και τοπικής κλίμακας.

Ειδικοί στόχοι είναι οι εξής:

- Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών διαπεριφερειακού οδικού δικτύου.
- Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών και τουριστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών και τουριστικών κέντρων.

- Αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών δικτύων, βελτίωση της οδικής ασφάλειας, καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.
- Η αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου
- Υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων για την ενίσχυση της αλιείας

Ο άξονας στοχεύει σε έργα ολοκλήρωσης, αναβάθμισης και βελτίωσης διασύνδεσης με τις όμορες περιφέρειες και τα διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα, τους καθέτους άξονές τους, τις διανομαρχιακές διασυνδέσεις και τις συνδέσεις των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας.

Ως προς τα έργα τοπικής κλίμακας, στοχεύει στην ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών οδικών και εν γένει μεταφορικών έργων σε τοπικό επίπεδο και κυρίως στα αστικά και τουριστικά κέντρα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι οδικές παρακάμψεις των αστικών κέντρων για τη σύνδεσή τους με τους διανομαρχιακούς και περιφερειακούς άξονες.

2: *Στη βελτίωση και διεύρυνση ορισμένων υπηρεσιών προσπελασιμότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται έργα τοπικής κλίμακας για υπηρεσίες συνδυασμένων μεταφορών χερσαίων ή θαλάσσιων, κλπ.*

Μέσω των δράσεων, επιδιώκεται η επίτευξη στόχων του 1^{ου} Άξονα, όπως είναι η αναβάθμιση και η βελτίωση των υποδομών μεταφορικών δικτύων και υπηρεσιών προσπελασιμότητας τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες δράσεις των τομεακών προγραμμάτων, ενώ έμμεσα συμβάλλει στην προώθηση στόχων όπως είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή χωρική και οικονομική συνοχή, η ανάπτυξη του τουρισμού, η ενίσχυση της εξωστρέφειας κλπ.

3. *Ένταξη υποδομών προσπελασιμότητας σε διεθνή δίκτυα, διεθνείς συνεργασίες και προσαρμογή σε σχετικές ευρωπαϊκές πολιτικές*

Στο πλαίσιο αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί η μεταφορά καλών πρακτικών, η εφαρμογή των κοινοτικών κατευθύνσεων για την ασφάλεια των μεταφορών κ.α. σε επίπεδο διαπεριφερειακής συνεργασίας και σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες δράσεις των τομεακών προγραμμάτων.

Πίνακας 43: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
1.1 Μεταφορικές Υποδομές	Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών διαπεριφερειακού οδικού δικτύου	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση, αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών και βελτίωση της οδικής ασφάλειας των οδικών αξόνων και συνδέσεων με τις όμορες περιφέρειες και τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί σημαντικά η προσπελασιμότητα στη Θεσσαλία, θα αξιοποιηθεί η κεντροβαρής θέση της, θα επιτευχθεί περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
	Ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων	Η δράση στοχεύει σε έργα ολοκλήρωσης, αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών και βελτίωση της οδικής ασφάλειας των αξόνων διασύνδεσης με τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα, τους κάθετους άξονές τους, τις διαπεριφερειακές συνδέσεις της Θεσσαλίας, τις διανομαρχιακές διασυνδέσεις και τις συνδέσεις των αστικών κέντρων της Θεσσαλίας καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για την διαχείριση των οδικών ατυχημάτων. Ως προς τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα, τους κάθετους άξονές τους και τις διαπεριφερειακές συνδέσεις οι δράσεις είναι σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας». Ως προς τα έργα τοπικής κλίμακας, στοχεύει στην ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών μεταφορικών έργων σε τοπικό επίπεδο και κυρίως στα αστικά κέντρα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι οδικές παρακάμψεις των αστικών κέντρων για τη σύνδεσή τους με τους διανομαρχιακούς και περιφερειακούς άξονες.
	Αναβάθμιση Περιφερειακού σιδηροδρομικού δικτύου	Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη έργων αναβάθμισης, βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου της Θεσσαλίας, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων	Η δράση στοχεύει σε έργα υποστήριξης λιμενικών υποδομών, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες των τομεακών προγραμμάτων, καθώς και υποδομών αλιείας σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Βελτίωση κυκλοφοριακών και άλλων υποδομών σε αστικά και τουριστικά κέντρα	Η δράση προβλέπει έργα και ενέργειες για την βελτίωση των κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και υπηρεσιών σε χώρους αστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος.
	Παρακάμψεις τουριστικών κέντρων	Τα περισσότερα τουριστικά κέντρα, ειδικά τα παραθαλάσσια, αρχαιολογικά αλλά και τα ορεινά αντιμετωπίζουν προβλήματα κυκλοφοριακών ρυθμίσεων. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό, η δράση στοχεύει στη δημιουργία παρακάμψεων των κέντρων αυτών καθώς και τη δημιουργία περιμετρικών χώρων στάθμευσης.
	Διαπεριφερειακή συνεργασία στον τομέα της προσπελασιμότητας	Στο πλαίσιο αυτού του στόχου θα επιδιωχθεί η μεταφορά καλών πρακτικών, η εφαρμογή των κοινοτικών κατευθύνσεων για την ασφάλεια των μεταφορών κ.α., σε επίπεδο διαπεριφερειακής συνεργασίας και σε συνδυασμό και σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
1.2 Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	Υποδομές συνδυασμένων μεταφορών και εμπορίου	Η δράση στοχεύει στην λειτουργική ολοκλήρωση δράσεων του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας». Ενδεικτικά αναφέρουμε την κατασκευή παράλληλων τοπικών έργων υποστήριξης της λειτουργίας Εμπορευματοικού Κέντρου Θεσσαλίας και συνδυασμένων μεταφορών χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων κλπ.

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΥΠΕΧΩΔΕ/ ΔΕΣΕ	1031	30
	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΝΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	2778	15

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αναβάθμιση εθνικού οδικού δικτύου	%	ΠΕΠ 2000-2006	23	1,61

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων συνοψίζονται στα εξής:

- Αναβάθμιση υποδομών που θα επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη
- Ενίσχυση της πρόσβασης των ωφελούμενων της περιοχής σε βασικές υπηρεσίες
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Εξυπηρέτηση των υπηρεσιών προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος σε ενδοπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Οι παρεμβάσεις του άξονα 1 ωφελούν όχι μόνο τον πληθυσμό και την οικονομία της Θεσσαλίας και κατ' επέκταση της ΧΕ ΘΗΣ, αλλά επεκτείνονται στο σύνολο τις επικράτειας, καθώς προωθούν την ένταξη συνολικά της χώρας στον ευρωπαϊκό χώρο. Επίσης, οι παρεμβάσεις συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ και της Agenda της Λισσαβόνας.

Έμμεσα ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 1, είναι ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας Θεσσαλίας, κάτοικοι και επενδυτές, καθώς και όλοι οι χρήστες και εν δυνάμει χρήστες των δικτύων της Θεσσαλίας ανεξαρτήτως προέλευσης.

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για την υλοποίηση δυνητικά ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)

Ειδικές προβλέψεις και κριτήρια ισχύουν όπως τυχόν αναγράφονται στο κεφάλαιο Ειδικά Θέματα.

3.3.2 Άξονας 2: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγικοί και ειδικοί στόχοι του άξονα

Ο Άξονας επιδιώκει, σε στρατηγικό και επομένως μακροπρόθεσμο ορίζοντα, στην ομογενοποίηση του οικονομικού χώρου της Περιφέρειας και επομένως στην αντιστροφή του δυϊσμού που διακρίνει στο εσωτερικό της τον άξονα - ζώνη κατά μήκος της ΠΑΘΕ από τις σχετικώς ή και απολύτως απομακρυσμένες μειονεκτικές ζώνες. Στα πλαίσια αυτά, επιδιώκεται η διευκόλυνση της ένταξης της Περιφέρειας στο διεθνή και ευρωπαϊκό – διαπεριφερειακό χώρο και σύστημα μεταφορών και η ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών, η υποστήριξη των συνεργιών με τις όμορες Περιφέρειες και η εξισορρόπηση των ελκτικών δυνάμεων της Αττικής με αντίστοιχες από τις άλλες Περιφέρειες, η διευκόλυνση της πρόσβασης στις κοινωνικές υποδομές ανώτερης κλίμακας της Αττικής, η διευκόλυνση της δημιουργίας ενός ιεραρχημένου αστικού δικτύου και η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας των μεγάλων (για την Περιφέρεια) αστικών συγκεντρώσεων. Πέραν αυτών, επιδιώκεται η επέκταση των υποδομών, ενέργειας στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, ώστε να βοηθηθεί η απεξάρτηση των εισοδημάτων από την γεωργία. Ως τελικό αποτέλεσμα αναμένεται η αναβάθμιση της θέσης και του ρόλου της Περιφέρειας στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Χωρικό Σύστημα με παρεμβάσεις που συσχετίζονται με τη στρατηγική γεωγραφική θέση της στον «ενδιάμεσο χώρο» ανάμεσα σε υπάρχοντες και αναδυόμενους «πόλους – άξονες» του συστήματος διευρωπαϊκών αξόνων μεταφορών – επικοινωνιών και των κομβικών σημείων τους.

Είναι Άξονας που συμβάλλει στην επίτευξη στόχων της Agenda της Λισσαβόνας αλλά παράλληλα εξυπηρετεί και στόχους ενδογενούς ανάπτυξης που δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί και για τους οποίους είναι αναγκαία η υλοποίηση δράσεων και παρεμβάσεων και αμιγούς Στόχου "Σύγκλιση". Τέτοιες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν αφενός μεγάλα έργα υποδομής εκτελούμενα από τα κεντρικά Υπουργεία, αφετέρου έργα μικρότερης κλίμακας λειτουργικώς διασυνδεδεμένα με τα προηγούμενα, στις απομακρυσμένες και μειονεκτικότερες περιοχές της Περιφέρειας. Ειδικά στον τομέα των μεταφορών ο άξονας θα δράσει συμπληρωματικά προς τις σημαντικές παρεμβάσεις σε άξονες TEN-T που θα χρηματοδοτηθούν μέσω του Τ.Σ. και θα συμβάλει στην ολοκλήρωση των έργων του Γ ΚΠΣ.

Στόχοι του Άξονα

Ο Άξονας επιτυγχάνει τους στρατηγικούς του στόχους μέσω της ακόλουθης ειδικής στοχοθέτησης:

- ✓ ένταξη του κομβικού χώρου της Λαμίας στο διευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών – επικοινωνιών ως διαμετακομιστικού κόμβου συνδυασμένων μεταφορών (οδικές μεταφορές – σιδηρόδρομος) μεταξύ των οδικών συνδέσεων Βορράς – Νότος (ΠΑΘΕ) και των οδικών συνδέσεων προς το δυτικό άξονα και την Πάτρα, δυτική θαλάσσια πύλη προς την Κεντρική και Δυτική Μεσόγειο και τον άξονα Αδριατική – Κεντρική Ευρώπη μέσω του άξονα Λαμία – Αντίρριο, και των οδικών συνδέσεων προς τα Ιωάννινα, πύλη προς δυτικό στεριανό άξονα Αδριατικής προς Κεντρική Ευρώπη, στην κατεύθυνση Δυτικός Βορράς και Νότιο-ανατολικός Νότος
- ✓ ένταξη του ίδιου χώρου στο Κοινοτικό Σύστημα Επικοινωνιών
- ✓ ένταξη στο ευρωπαϊκό δίκτυο μεσαίων πόλεων της Λαμίας και της Χαλκίδας ως κόμβων διαπεριφερειακής λειτουργίας καθώς και στο δίκτυο τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών κέντρων αντίστοιχα κοινοτικής κλίμακας
- ✓ ενίσχυση της συμπληρωματικής λειτουργίας των αστικών περιοχών Λαμίας – Χαλκίδας

- ✓ Αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών οδικών αξόνων που διευκολύνουν τις διαπεριφερειακές ροές και μετακινήσεις ατόμων, προϊόντων και υπηρεσιών, με έργα προσπελασιμότητας τοπικής κλίμακας ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων
- ✓ Αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών αξόνων, βελτίωση της οδικής ασφάλειας καθώς και χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.
- ✓ ανάπτυξη συνεργασιών και δημιουργία κοινών συμπληρωματικών υποδομών με τις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Αττικής, Θεσσαλίας και Βορείου και Νοτίου Αιγαίου για διευκόλυνση ροών προϊόντων και υπηρεσιών και μετακινήσεων ατόμων
- ✓ διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού και περαιτέρω περιορισμός της εξάρτησης των οικισμών και των παραγωγικών μονάδων της Περιφέρειας από το πετρέλαιο με προώθηση των δικτύων φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού,
- ✓ περαιτέρω διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο περιφερειακό ενεργειακό ισοζύγιο
- ✓ εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας.

Πίνακας 44: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
2.1. Διασύνδεση του μεταφορικού της Περιφέρειας με το αντίστοιχο εθνικό και ευρωπαϊκό	<p>αναβάθμιση και επέκταση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου</p> <p>υποδομές συνδυασμένων μεταφορών και εμπορίου - πολύτροπες μεταφορές</p> <p>έργα υποδομής και αναβάθμισης σε υφιστάμενους λιμένες της Περιφέρειας, καθώς και υποδομές υποστήριξης της αλιείας</p> <p>ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών αερολιμένων</p>	<p>Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται να ενισχυθούν οι υποδομές συνδυασμένων μεταφορών και εμπορίου - πολύτροπες μεταφορές, η αναβάθμιση και επέκταση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου, έργα υποδομής και αναβάθμισης σε υφιστάμενους λιμένες, η ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών αερολιμένων, η αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών αξόνων, και η βελτίωση της οδικής ασφάλειας καθώς και η χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.</p> <p>Ως προς τις δράσεις του μεταφορικού δικτύου, οδικού, λιμενικού και αερολιμένων η κατηγορία βρίσκεται σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».</p>
2.2. Διαμόρφωση λειτουργικού αστικού δικτύου της Περιφέρειας	<p>έργα προσπελασιμότητας τοπικής κλίμακας</p> <p>ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων</p> <p>βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών</p> <p>προώθηση προγράμματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης στους οικιστικούς χώρους και στους χώρους υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος</p> <p>χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός</p> <p>προώθηση προγράμματος ολοκληρωμένων αναπλάσεων στα ΠΣ</p>	<p>Στόχος των δράσεων είναι η ενίσχυση έργων προσπελασιμότητας τοπικής κλίμακας, η ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων, η αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών αξόνων, και βελτίωση της οδικής ασφάλειας καθώς και στη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων η βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών, η προώθηση προγράμματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης στους οικιστικούς χώρους και στους χώρους υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος, η προώθηση προγράμματος ολοκληρωμένων αναπλάσεων στα ΠΣ, ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός</p> <p>Ως προς τις δράσεις ολοκλήρωσης, αναβάθμισης και βελτίωσης υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακών συνδέσεων, συνδέσεων αστικών κέντρων, παρακάμψεων αστικών κέντρων, αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών αξόνων, και βελτίωση της οδικής ασφάλειας καθώς και στη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων και βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών, η κατηγορία βρίσκεται σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».</p>
2.3. Διασύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες	ολοκλήρωση διαπεριφερειακών οδικών συνδέσεων	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση διαπεριφερειακών οδικών συνδέσεων αναβάθμιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των οδικών αξόνων, βελτίωση της οδικής ασφάλειας

		καθώς και στη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού για τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων σε συνεργασία με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
2.4. Διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού	διεύρυνση δικτύου φυσικού αερίου δίκτυα διανομής ενέργειας και ενεργειακός εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων υγείας κάλυψη των ενεργειακών αναγκών νησιών. κατασκευή νέων γραμμών διασύνδεσης με γειτονικές περιοχές Ενέργειες για απρόσκοπτη τροφοδότηση με ηλεκτρισμό, ασφάλεια τροφοδότησης και αύξηση ευστάθειας ενίσχυση και επέκταση του συστήματος μεταφοράς και του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.	Οι δράσεις περιλαμβάνουν τη διεύρυνση του δικτύου φυσικού αερίου, την κατασκευή νέων γραμμών διασύνδεσης με γειτονικές περιοχές, ενέργειες για απρόσκοπτη τροφοδότηση με ηλεκτρισμό, ασφάλεια τροφοδότησης και αύξηση ευστάθειας, την ενίσχυση και επέκταση του συστήματος μεταφοράς και του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, τα δίκτυα διανομής ενέργειας και ενεργειακός εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων υγείας και την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών νησιών.

Ποσοτικοποίηση των στόχων**ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ**

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΣΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΠΕΠ 2000-2006	1182	21
	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΠΕΠ 2000-2006	3450	32
	Νέα Εμπορευματικά Κέντρα	Αριθμός	ΥΜΕ	0	1
	Λιμένες που αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	4	+4
	Μήκος αγωγών Φ.Α. μέσης και χαμηλής πίεσης	(χλμ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	186,05	334
	Μήκος αγωγών Φ.Α. υψηλής πίεσης	(χλμ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	262,64	45
	Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	(MW)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	618	+79

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αναβάθμιση οδικού δικτύου	%	ΠΕΠ 2000-2006	3,3	1,1
	Ετήσια δεσμευμένη μεταφορική ικανότητα αγωγών Φ.Α. μέσης και χαμηλής πίεσης	(εκατ.Κ.μ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	202	175
	Ετήσια δεσμευμένη μεταφορική ικανότητα αγωγών Φ.Α. υψηλής πίεσης	(εκατ. Κ.μ.)	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	660	350
	Πληθυσμός που καλύπτεται από Φ.Α.	Αριθμός	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	0	173.095
	Πληθυσμός που καλύπτεται από Φ.Α.	%	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	0,0	1,6

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων συνοψίζονται στα εξής:

- Ύπαρξη υποδομών που θα επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη
- Ενίσχυση της πρόσβασης των κατοίκων της περιοχής σε βασικές υπηρεσίες
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Εξυπηρέτηση των επικοινωνιών σε ενδοπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Οι παρεμβάσεις της κατηγορίας 1 ωφελούν όχι μόνο τον πληθυσμό και την οικονομία της Περιφέρειας αλλά σχεδόν το σύνολο του ελληνικού χώρου και πληθυσμού, καθώς προωθούν την ένταξη συνολικά της χώρας στον ευρωπαϊκό χώρο. Ιδιαίτερα επίσης ωφελούνται ο πληθυσμός και η οικονομία των μητροπολιτικών κέντρων της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη και, δευτερευόντως, Λάρισα, Πάτρα). Ως συνέπεια του γεγονότος αυτού, τόσο η καταχώρηση των θετικών αποτελεσμάτων και συνεπειών όσο και η χρηματοδότηση τους πρέπει να διαφοροποιηθούν αντιστοίχως. Οι παρεμβάσεις της κατηγορίας 2 ωφελούν τον πληθυσμό και την οικονομία της Περιφέρειας και εντάσσονται στην ομάδα δράσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Agenda της Λισσαβόνας. Οι παρεμβάσεις των κατηγοριών 3, 4 και 5 ωφελούν τον πληθυσμό και την οικονομία της Περιφέρειας και υπό όρους μπορούν να ενταχθούν στην ομάδα δράσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Agenda της Λισσαβόνας. Ο Άξονας επικεντρώνει την προσπάθεια των παρεμβάσεων του στους εξής ωφελούμενους:

- ✓ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
- ✓ Τοπικές και περιφερειακές αρχές
- ✓ Λιμενικές αρχές
- ✓ Αρχές αερολιμένων
- ✓ Πάροχοι ενεργειακών υποδομών.

Ειδικές προβλέψεις και κριτήρια ισχύουν για τις μειονεκτικές περιοχές (βλ. παρακάτω, κεφ. "Ειδικά Θέματα").

3.3.3 Άξονας 3: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΤΟΧΟΙ

Στόχο του 3^{ου} Άξονα προτεραιότητας αποτελεί η βελτίωση της προσπελασιμότητας των υποδομών και υπηρεσιών στην Περιφέρεια που συνδέονται τόσο με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της όσο και με την βελτίωση ζωής των κατοίκων.

Μέσω των παρεμβάσεων του Άξονα, που επικεντρώνονται κυρίως στην ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών, καθώς και στην ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών, θα ενισχυθούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες προσπελασιμότητας.

Ειδικότερα θα βελτιωθεί και θα ολοκληρωθεί το οδικό δίκτυο ως προς τα τεχνικά του χαρακτηριστικά, αλλά και τα στοιχεία οδικής ασφάλειας και θα ολοκληρωθεί το εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο με προτεραιότητα στις συνδέσεις με τα διευρωπαϊκά δίκτυα (Εγνατία και Ιόνιος), θα συμπληρωθεί και θα βελτιωθεί η σύνδεση των παραμεθόριων περιοχών, θα αναπτυχθεί και θα βελτιωθεί το δίκτυο για την προσπελασιμότητα των ορεινών περιοχών καθώς επίσης θα βελτιωθούν και θα συμπληρωθούν οι σημαντικές αστικές μεταφορές. Θα υλοποιηθούν έργα για τη βελτίωση και αναβάθμιση των αεροπορικών μεταφορών. Επίσης θα βελτιωθούν οι ενεργειακές υποδομές.

Πίνακας 45:Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
3.1 Ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών	1. Εθνικές, περιφερειακές / τοπικές οδοί	Η δράση στοχεύει στη βελτίωση και ολοκλήρωση του εθνικού οδικού δικτύου και του επαρχιακού δικτύου με προτεραιότητα στις συνδέσεις με διευρωπαϊκά δίκτυα, καθώς και στη συμπλήρωση και βελτίωση της σύνδεσης των παραμεθόριων περιοχών και ανάπτυξη και βελτίωση του δικτύου για την προσπελασιμότητα των ορεινών περιοχών καθώς και δράσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και της οδηγικής ικανότητας, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	2. Αστικές μεταφορές	Η δράση περιλαμβάνει έργα όπως βελτίωση και συμπλήρωση σημαντικών αστικών μεταφορών όπως παρακάμψεις, δακτύλιοι, υπογειοποιήσεις κ.λπ. σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	3. Ποδηλατοδρόμοι	Κατασκευή ποδηλατοδρόμων σε αστικές και εξωαστικές περιοχές για μείωση της κίνησης οχημάτων και για αναψυχή.
	4. Πολύτροπες μεταφορές	Η δράση στοχεύει στη δημιουργία υποδομών ώστε η περιφέρεια να προωθήσει τις πολύτροπες μεταφορές και να αξιοποιήσει τη σημαντική θέση της στη Δυτική Ελλάδα, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»..
	5. Υποδομές εμπορευματικών κέντρων	Δημιουργία κατάλληλων υποδομών για την υποδοχή εμπορευματικού κέντρου, το οποίο θα δημιουργήσει νέες μορφές υπηρεσιών και απασχόλησης, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	6. Αερολιμένες	Η δράση περιλαμβάνει τη βελτίωση και αναβάθμιση των υποδομών σε υφιστάμενους αερολιμένες, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
3.2 Ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Στόχος είναι η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως η βιομάζα και τα γεωθερμικά πεδία

ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΣ

Το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου.

ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΥΠΕΧΩΔΕ/ ΔΕΣΕ	730	90
	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΝΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ της Περιφέρειας	30778	15

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αναβάθμιση εθνικού οδικού δικτύου στην Ήπειρο	%	ΔΕΣΕ Ηπείρου	730 χλμ	12,3

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων συνοψίζονται στα εξής:

- Ύπαρξη υποδομών που θα επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας
- Ενίσχυση της πρόσβασης των κατοίκων της Περιφέρειας σε βασικές υπηρεσίες
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Εξυπηρέτηση των επικοινωνιών σε ενδοπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

3.4. Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής

Γενικός στόχος – περιγραφή

Η ενότητα αυτή επιδιώκει τη διασφάλιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην ΧΕ ΘΗΣ και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της σε όλες τις περιοχές της, προς όφελος της αειφόρου ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, εξυπηρετεί και στόχους ενδογενούς ανάπτυξης που δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί. Επίσης, η ενότητα αυτή συμβάλλει στην επίτευξη στόχων της Agenda της Λισσαβόνας, αλλά κυρίως της ειδικότερης Στρατηγικής του Γκέτεμποργκ. Αποσκοπεί στην ανάπτυξη του περιβαλλοντικού και κοινωνικού κεφαλαίου που θα εξασφαλίσουν τις συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης.

Ειδικόί στόχοι

Προκειμένου να απαντήσει στις αδυναμίες - απειλές και να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες, η στρατηγική στρέφεται προς τους εξής ειδικούς στόχους:

- Αντιμετώπιση των ανελαστικών υποχρεώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα δηλαδή υποστήριξη δράσεων που θα καλύψουν κενά μη βιώσιμης περιβαλλοντικής διαχείρισης σε τομείς όπου υπάρχουν ελλείμματα όπως, τις υποδομές διαχείρισης υγρών - στερεών αστικών και ειδικών τύπων αποβλήτων, την διαχείριση υδάτων (σε συνεργασία με ανάλογες παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ που αφορούν τον αγροτικό χώρο), την προστασία των οικολογικά ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών, την πρόληψη κινδύνων, τη ρύθμιση των χρήσεων γης ιδιαίτερα στην «υπερφορτισμένη» παράκτια ζώνη, σύμφωνα με τις αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ICM).
- Οι ειδικοί κορμοί παρέμβασης του ΕΠ για την Περιβαλλοντική προστασία και την πρόληψη κινδύνων είναι: Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων, διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό), επεξεργασία υδάτων (λύματα), βελτίωση ποιότητας του αέρα-αντιμετώπιση ατμοσφαιρικής ρύπανσης, προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές και μείωση επιπτώσεων μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης των ΑΠΕ, αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης, προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ 2000), προώθηση καθαρών αστικών μεταφορών, πρόληψη κινδύνων (φυσικών και τεχνολογικών), άλλα μέτρα για τη διατήρηση της κατάστασης του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων.
- Ενίσχυσης της ποιότητας ζωής στις πόλεις και την ύπαιθρο, με όρους κοινωνικών υποδομών (υγείας – πρόνοιας, εκπαίδευσης), δράσεων εξορθολογισμού των χρήσεων γης και αναπλάσεων στις αστικές περιοχές με στόχο την βελτίωση τόσο των συνθηκών διαβίωσης, όσο και την αύξηση της λειτουργικότητας και ελκτικότητας των αστικών περιοχών για τόπο διαμονής και ανάπτυξης επιχειρηματικότητας.
- Αντιμετώπιση κατά το σχεδιασμό, προκήρυξη και υλοποίηση των έργων των προβλημάτων της γήρανσης του πληθυσμού και της ειδικής μέριμνας για ειδικές ομάδες πληθυσμού όπως π.χ. οι ηλικιωμένοι, τα ΑΜΕΑ κ.α.
- Ενίσχυση της πολιτιστικής ανάπτυξης, της διατήρησης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και τη ανάδειξη του αειφορικού τουρισμού σε παράγοντες διαρκούς ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

Θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων μέσω και της αξιοποίησης των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων όπως Περιβάλλον και Αειφόρος, Ανάπτυξη Ανταγωνιστικότητας-Επιχειρηματικότητας, Ψηφιακής σύγκλισης, Ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.

3.4.1 Άξονας 4: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, η οποία αποτυπώνεται και στην ανάλυση SWOT έδειξε ότι τα προβλήματα και οι αδυναμίες που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν είναι:

- Ελλείψεις περιβαλλοντικών υποδομών σε ορισμένες αστικές αλλά και σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ. παράκτιες, δασικές) στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και προβλήματα στην αποκατάσταση των ΧΑΔΑ και στη διαχείριση ειδικών αποβλήτων
- Ρυπογόνος λειτουργία ορισμένων μεταποιητικών μονάδων και περιορισμένη εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από επιχειρήσεις
- Περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις λόγω της εντατικής γεωργικής εκμετάλλευσης (π.χ. λιπάσματα, φυτοφάρμακα)
- Αυξανόμενες πιέσεις της γης και στο φυσικό περιβάλλον λόγω της διεύδυσης του αστικού στον ύπαιθρο χώρο, της άναρχης δόμησης και της άναρχης χωροθέτησης παραγωγικών εγκαταστάσεων, απειλές στα τοπία
- Προβλήματα διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της Περιφέρειας (π.χ. ρύπανση και υποβάθμιση του Πηγείου ποταμού, εξάντληση υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, ποιοτική υποβάθμιση υδάτων πεδινών και παράκτιων περιοχών, επιβάρυνση θαλάσσιων υδάτων από σκάφη, ελαιοτριβεία και αστικά λύματα)
- Προβλήματα στο αστικό περιβάλλον (ατμοσφαιρική και ηχητική ρύπανση, έλλειψη πρασίνου και επαρκούς ελεύθερου δημόσιου χώρου) και στο κυκλοφοριακό
- Μη ύπαρξη ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδίου για πρόληψη και αντιμετώπιση βιομηχανικών και φυσικών καταστροφών
- Ελλείψεις σε ορισμένες υποδομές πρόνοιας και σε εξοπλισμούς σε μονάδες υγείας
- Σημαντικό ποσοστό διαρθρωτικής ανεργίας και ανεργίας των νέων και των γυναικών, συνεχής μείωση της βιομηχανικής απασχόλησης, χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού – ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από τον μέσο εθνικό όρο
- Περιορισμένη τομεακή και γεωγραφική κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού
- Μη πλήρης αξιοποίηση των δομών συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης, ελλιπής σύνδεση των προγραμμάτων με ανάγκες τοπικής οικονομίας
- Τάση συγκέντρωσης της απασχόλησης του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και της κωμοπόλεις της Περιφέρειας με παράλληλη γήρανση και μείωση του πληθυσμού των υπολοίπων περιοχών
- Ύπαρξη άτυπων μορφών εργασίας, της μερικής απασχόλησης και της ευκαιριακής αξιοποίησης των προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης
- Χαμηλό επίπεδο κατάρτισης του εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες
- Ύπαρξη φαινόμενων κοινωνικού αποκλεισμού ειδικών ομάδων (ΑΜΕΑ, Τσιγγάνοι κλπ.)
- Μη ύπαρξη τοπικού παρατηρητηρίου απασχόλησης και μελετών για αγορά εργασίας
- Η ελλιπής ανάδειξη της και μη οικονομική αξιοποίησή της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η Στρατηγική της Περιφέρειας, όπως αποτυπώνεται στη 2^η Ενότητα, αναγορεύει τη **βιώσιμη ανάπτυξη και τη κοινωνική συνοχή** σε κορυφαίους στόχους της, οι οποίοι εξειδικεύονται σε ειδικούς στόχους όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η βιώσιμη ανάπτυξη, η βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη, η βελτίωση της απασχόλησης και της ποιότητας ζωής και η ενίσχυση της χωρικής και οικονομικής συνοχής. Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη αναφέρονται στα εξής πεδία:

- Προστασία και βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος

- Αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων. Σε ότι αφορά τις παρεμβάσεις που αφορούν την διαχείριση στερεών αποβλήτων αυτές θα υλοποιηθούν από το παρόν ΕΠ και θα καλύψουν και τις ανάγκες εναλλακτικής διαχείρισης με βάση το στόχο που έχει τεθεί για την Περιφέρεια Θεσσαλίας στον ΠΕΣΔΣΑ. Οι ανάγκες σε έργα αποχέτευσης, επεξεργασίας & διάθεσης λυμάτων σε οικισμούς Γ' Προτεραιότητας (Οδηγία 91/271 για αστικά λύματα) της Περιφέρειας θα καλυφθούν στο σύνολό τους από το τομεακό ΕΠ του ΥΠΕΧΩΔΕ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», συμπεριλαμβανομένων και των έργων – γέφυρα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου σε ότι αφορά τους οικισμούς Γ' Προτεραιότητας.
- Προστασία και αιφορική διαχείριση υδάτινων πόρων
- Προστασία και αιφορική διαχείριση φυσικών οικοσυστημάτων και προστατευόμενων περιοχών
- Πρόληψη κινδύνων
- Διαχείριση πολιτιστικών πόρων και υποδομών και η δικτύωσή τους
- Προστασία Θαλάσσιου Περιβάλλοντος

Στη Στρατηγική συμπεραίνεται ότι, η προστασία και ανάδειξη του θεσσαλικού φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, η προστασία των φυσικών πόρων, καθώς και η ανάδειξη της Θεσσαλίας σε «περιβαλλοντική θερμοκοιτίδα» συνθέτουν βασικές συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης της Περιφέρειας για τη νέα περίοδο. Πέραν τούτου, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σχετική Κοινοτική νομοθεσία προσδιορίζουν καθοριστικά τις κατευθύνσεις και τις δράσεις της περιφερειακής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Επίσης, η Στρατηγική θέτει ως ειδική προτεραιότητα τη βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη και τη σύνδεση μεταξύ αυτών καθώς και την ενεργοποίηση ιδιωτικών φορέων. Η προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας, η βιώσιμη οικονομική αξιοποίηση αυτής, η δικτύωση στο πλαίσιο ενός Περιφερειακού Πολιτιστικού Δικτύου (Πόλου) και ειδικών διαδρομών και θεματικών δικτύων κ.α. αναγορεύονται σε επί μέρους βασικές επιδιώξεις. Η ένταξη του πολιτισμού στο τουριστικό κύκλωμα είναι βέβαιο ότι θα ενισχύσει την τουριστική προσφορά και ζήτηση και από την άλλη θα διασφαλίσει τη βιωσιμότητα της προστασίας και διάδοσης του πολιτιστικού αποθέματος της Θεσσαλίας.

Η αειφόρος ανάπτυξη και η διασφάλιση της ποιότητας ζωής εμπεριέχουν μεταξύ άλλων τις ακόλουθες τρεις συνιστώσες: Την απασχόληση, την κοινωνική προστασία και την παροχή υψηλού επιπέδου κοινωνικών υπηρεσιών. Έτσι, σύμφωνα με τη Στρατηγική βασική προτεραιότητα είναι η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας στο πλαίσιο μια ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας. Η ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και η οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας θα πρέπει να επιδιώκονται ταυτόχρονα στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής, δεδομένου ότι πρόκειται για δυο μεγέθη απολύτως αλληλεξαρτώμενα και αλληλοεπηρεαζόμενα. Επίσης, ο ειδικός στόχος της Στρατηγικής για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών και της κοινωνικής προστασίας συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων παρεμβάσεις για συνεχή αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών και την αύξηση αυτών εκεί όπου υπάρχουν κενά.

Με βάση τα παραπάνω ο **4ος άξονας προτεραιότητας** στοχεύει:

- 1. Στην προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος και στην βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων*
- 2. Στη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτισμού και στη σύνδεσή του με τις τουριστικές διαδρομές και την οικονομία*
- 3. Στην ανάπτυξη των κοινωνικών υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών*

4. Στην βελτίωση και ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και στη βελτίωση της απασχόλησης

Ειδικότερα, φιλοδοξεί να συμβάλει στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της αποτελεσματικής διαχείρισης των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων, της αιεφόρου αξιοποίησης των φυσικών πόρων, της προστασίας και ήπιας αξιοποίησης των προστατευόμενων περιοχών κ.α. και, συνεπώς, να προωθήσει την υλοποίηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη σχετική Κοινοτική νομοθεσία.

Μέσω παρεμβάσεων στο χώρο του πολιτισμού επιδιώκει να ενισχύσει τις βασικές πολιτιστικές υποδομές, να προστατέψει και να αναδείξει την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Θεσσαλίας, μεταξύ των άλλων μέσω της δικτύωσης και ενοποίησης των πολιτιστικών χώρων.

Επιπλέον, μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης των υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας αλλά και της ενίσχυσης για τη δημιουργία και βελτίωση ειδικών μονάδων και δράσεων κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας καθώς και υποδομών και υπηρεσιών στους τομείς της εκπαίδευσης, της ανάπτυξης του παιδιού, της φροντίδας ή κοινωνικής επανένταξης ειδικών ομάδων επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ισχυρό πλέγμα κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών με γνώμονα την κοινωνική (έμμεσα και την οικονομική) ανάπτυξη του πληθυσμού.

Επίσης, επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση και διασφάλιση των συνθηκών προσβασιμότητας των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα άτομα αυτά, τα οποία υφίστανται μια σειρά αποκλεισμούς και εμπόδια πρόσβασης, χρήζουν ενίσχυσης μέσω παρεμβάσεων που θα διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό και εργασιακό γίγνεσθαι αλλά και μέσω της δημιουργίας κατάλληλων υποδομών που θα διευκολύνουν τη φυσική προσβασιμότητά τους.

Επίσης, προβλέπονται στοχευμένες παρεμβάσεις με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και εργασιακής ένταξης των κρατούμενων σε σωφρονιστικά καταστήματα της Περιφέρειας (πχ εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού των παραγωγικών εργαστηρίων τους), σε συνέργεια με σχετικές δράσεις των τομεακών ΕΠ με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.

Παράλληλα, υπάρχουν ορισμένες **ειδικές περιοχές όπως είναι οι ορεινές, μειονεκτικές και οι νησιώτικες, προβληματικές περιοχές εντός των αστικών κέντρων καθώς και άλλες περιοχές όπως οι παράκτιες και οι τουριστικές οι οποίες** εμφανίζουν σύνθετα προβλήματα (π.χ. προσπελασιμότητας, περιβαλλοντικά, κοινωνικά, αναπτυξιακά) ή εμφανίζουν ειδικές δυνατότητες ανάπτυξης και για το λόγο αυτό χρήζουν συχνά ειδικών ή/και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, δηλαδή παρεμβάσεων πολυτομεακών, οι οποίες αναφέρονται σε συγκεκριμένη εδαφική ενότητα και είναι συνεκτικές μεταξύ τους ως προς το στόχο της πολυεπίπεδης ανάπτυξης. Οι διαπιστωθείσες χωρικές ανισότητες αφορούν σε ανισότητες τόσο ως προς την οικονομική ανάπτυξη, όσο και ως προς την κοινωνική.

Ειδικότερα, τα προβλήματα και οι αδυναμίες οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα ΠΕΠ κατά την επόμενη περίοδο έχουν ως εξής:

- Σημαντικές ενδο-περιφερειακές αναπτυξιακές ανισότητες (π.χ. μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών, αστικών και αγροτικών, ανεπτυγμένων – δυναμικών περιοχών και υποβαθμισμένων περιοχών)
- Μη οργανωμένη αξιοποίηση της δημιουργίας διπόλων
- Προβλήματα αστικού διαχωρισμού
- Προβλήματα από την έλλειψη σχεδιασμού του αστικού χώρου (έλλειψη χώρων στάθμευσης, πρασίνου, ελεύθερων δημόσιων χώρων κ.λπ.)

- Επιβάρυνση παράκτιων ζωνών με άναρχη, διάσπαρτη δόμηση και ορισμένων περιαστικών ζωνών με εκτός σχεδίου δόμηση / άναρχη αστική διάχυση
- Καταστροφή σημαντικού ποσοστού του κτιριακού αποθέματος παραδοσιακού χαρακτήρα και αυτού που δεν αντιστοιχεί στο μοντέλο της μεταπολεμικής πολυκατοικίας
- Ύπαρξη εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κελυφών σε αστικά κέντρα
- Μεγάλος αριθμός μικρών οικισμών
- Περιορισμός των αστικών αναπλάσεων στο φυσικό σχεδιασμό
- Έλλειψη εξειδίκευσης του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού σε νομαρχιακό επίπεδο και σε επίπεδο ΟΤΑ
- Έλλειψη σχεδίων χρήσεων γης στο εξω-οικιστικό (εκτός σχεδίου) χώρο
- Έλλειψη ρυθμιστικού σχεδιασμού σε επίπεδο ΠΣ Βόλου και Λάρισας (ή σε επίπεδο δίπολου Βόλου – Λάρισας, ή και Τρίκαλα - Καρδίτσα)
- Έλλειψη συστημάτων μητροπολιτικής διακυβέρνησης στα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα καθώς και μεθόδων σύγχρονης τοπικής διακυβέρνησης
- Ύπαρξη πολύ μεγάλου αριθμού οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού με αρνητικές συνέπειες στο σχεδιασμό έργων και στη στελέχωση με υπηρεσίες

Σύμφωνα με την Αναπτυξιακή Στρατηγική, ένας εκ των βασικών της στόχων είναι η ενίσχυση της χωρικής, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Κατά συνέπεια, ο 4^{ος} άξονας προτεραιότητας στοχεύει επίσης:

1. στη βελτίωση της χωρικής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης της περιφέρειας μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας ζωής ειδικών μειονεκτικών περιοχών

2. στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και στη βιώσιμη ανάπτυξη ειδικών περιοχών (αγροτικών, ορεινών, νησιώτικων - παράκτιων και τουριστικών περιοχών)

Ειδικότερα, η ενίσχυση της χωρικής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης απαιτεί το σχεδιασμό και την εφαρμογή εξειδικευμένων και διακριτών δράσεων, οι οποίες θα είναι προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες κάθε επί μέρους εδαφικής ενότητας. Η αναγκαιότητα της εξειδικευμένης χωρικής παρέμβασης απορρέει από τη διαπίστωση, ότι εντός της περιφερειακής οντότητας υπάρχουν εσωτερικές τάσεις αναπτυξιακής απόκλισης, οι οποίες συχνά δεν δύνανται να αντιμετωπιστούν μέσω των οριζόντιων περιφερειακών πολιτικών και δράσεων ή/και της λειτουργίας των δυναμικών της αγοράς. Επίσης, η χωρική διαφοροποίηση της δράσης στοχεύει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης, δεδομένου ότι κάθε εδαφική ενότητα εμφανίζει τα δικά της, διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά και προβλήματα.

Συνεπώς, ειδικές δέσμες δράσεων, μεμονωμένες ή ενδεχομένως και με χαρακτήρα ολοκληρωμένης παρέμβασης κυρίως μέσω επιχειρησιακών σχεδίων, σε πεδία όπως είναι οι υποδομές προσπελασιμότητας, η τοπική οικονομία και απασχόληση, η ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων, η προστασία και ανάδειξη σε οικονομικό πόρο του περιβάλλοντος, η καινοτομία, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, η συμμετοχή σε υπερτοπικά δίκτυα κ.α., θεωρούνται ικανές να προωθήσουν τους στόχους της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και της ενδοπεριφερειακής κοινωνικής και οικονομικής συνοχής.

Έτσι, οι επί μέρους εδαφικές ενότητες, στις οποίες ενδείκνυται η εφαρμογή ειδικών και διακριτών δέσμεων δράσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξή τους είναι:

- Οι αστικές περιοχές της Περιφέρειας και ειδικότερα τα μεγάλα και μεσαία αστικά κέντρα.
- Οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.
- Οι νησιώτικες, παράκτιες, παραλίμιες και παραποτάμιες περιοχές.
- Οι πεδινές αγροτικές περιοχές, οι οποίες δοκιμάζονται από το κόστος της προσαρμογής στα νέα δεδομένα της αγροτικής πολιτικής και των αγορών.

Για την μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα των ως άνω δράσεων αλλά και για την επίτευξη της χωρικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης των ειδικών εδαφικών ενότητων κρίνεται απολύτως αναγκαία η συνέργεια, συμπληρωματικότητα και υποστήριξή τους και με άλλες δράσεις του ίδιου ή άλλων αξόνων καθώς και με τις δράσεις των Τομεακά Προγραμμάτων.

Τέλος, στον άξονα αυτό εντάσσεται επίσης και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πρότυπων **καινοτόμων σχεδίων ανάπτυξης περιοχών μέσω συνολικών επιχορηγήσεων**. Στην ουσία πρόκειται για νέου τύπου ολοκληρωμένες συνεργατικές παρεμβάσεις για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής σε ειδικές χωροεδαφικές ή και θεματικές ενότητες. Και εδώ η στόχευση είναι η εφαρμογή ενισχύσεων και κινήτρων και η πολύ-θεματική πολύ-λειτουργική παρέμβαση. Ενδεικτικά τέτοιες ομοειδείς χωροεδαφικές ενότητες θα μπορούσαν να είναι η ορεινή περίμετρος της Περιφέρειας, ο παράκτιος και νησιωτικός χώρος, οι πεδινές περιοχές με μονοκαλλιέργειες, δίκτυα αστικών κέντρων, δίπολα (Βόλος – Λάρισα, Τρίκαλα – Καρδίτσα). Στις θεματικές ενότητες θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν θέματα πολιτισμού, τουρισμού, περιβάλλοντος, μεταποίησης, έρευνας και καινοτομίας, κατάρτισης κ.α. Μέσω και αυτών των καινοτόμων σχεδίων επιδιώκεται η υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής, όπως και στην περίπτωση των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων. Οι ειδικές δράσεις αυτού του άξονα αναφέρονται στην επόμενη υποενότητα.

Το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Πίνακας 46: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
4.1 Περιβάλλον	Περιφερειακό παρατηρητήριο περιβάλλοντος – Κέντρα περιβαλλοντικής πληροφόρησης	Η καταγραφή και ανάλυση της κατάστασης του περιβάλλοντος, η εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, οι έλεγχοι και πιστοποιήσεις, η σύνδεση του περιβάλλοντος με την τοπική οικονομία, η παρακολούθηση και δημοσιοποίηση δεικτών βιωσιμότητας, η αξιοποίηση εθνικών και κοινοτικών πόρων κ.α. θα ήταν πιο αποτελεσματική εάν γινόταν με ένα συστηματικό τρόπο στο πλαίσιο ενός Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος. Επίσης, στις θεσμοθετημένες περιοχές NATURA μπορούν να δημιουργηθούν κέντρα περιβαλλοντικής πληροφόρησης
	Διαχείριση αποβλήτων – αποκαταστάσεις ΧΑΔΑ	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση της εφαρμογής του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στη Θεσσαλία. Προτείνεται η ολοκλήρωση όλων των απαιτούμενων έργων υποδομής για την ορθή διάθεση, ανάκτηση και αξιοποίηση των αστικών και λοιπών αποβλήτων όπως προώθηση της μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων μέσω της ανακύκλωσης και της βιοαποδόμησης, η δημιουργία και ενίσχυση περιφερειακού φορέα διαχείρισης, καθώς και δράσεις ευαισθητοποίησης – ενημέρωσης του κοινού. Επίσης, η δράση αυτή αναφέρεται στην ολοκλήρωση της αποκατάστασης των ανενεργών Χ.Α.Δ.Α. της Περιφέρειας, καθώς και την δημιουργία νέων ΧΥΤΑ σύμφωνα με τον περιφερειακό σχεδιασμό για τα στερεά απόβλητα αλλά και σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας. Ακόμη, προβλέπεται η ενίσχυση δράσεων για την διαχείριση των αποβλήτων σε παράκτιους, παραλίμνιους και παραποτάμιους οικισμούς καθώς οι πιέσεις που υφίστανται στο φυσικό περιβάλλον είναι σημαντικές.
	Προστασία, διαχείριση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	Η δράση στοχεύει κατά πρώτο λόγο στην αποτελεσματική προστασία και ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών της Περιφέρειας Θεσσαλίας (NATURA 2000 ή εθνικώς προστατευόμενες περιοχές) οι οποίες δεν υπόκεινται σε διαχείριση από φορέα διαχείρισης ή περιοχών ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος που δεν εντάσσονται στις προηγούμενες κατηγορίες προστασίας, αλλά εμπίπτουν στην περιοχή δικαιοδοσίας της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Κατά δεύτερο λόγο η δράση αυτή στοχεύει κατά δεύτερο λόγο στην οικονομική και ευρύτερα στην ήπια οικονομική ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Οι προαναφερόμενοι στόχοι θα επιτευχθούν μέσω: έργων προστασίας, διατήρησης της βιοποικιλότητας και ειδικά του προστατευόμενου αντικείμενου των περιοχών, καθώς και αναβάθμισης και ανάδειξης των οικοσυστημάτων, έργα διαχείρισης υδάτων, διασφάλιση ποιότητας νερού, δράσεις ενίσχυσης των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι φιλικές με το περιβάλλον, δράσεις πληροφόρησης και προβολής των προστατευόμενων περιοχών, έργα ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο καθώς και δράσεις ενίσχυσης της επισκεψιμότητας και ανάπτυξης της περιβαλλοντικής συνείδησης, δράσεις ανάπτυξης ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών συνεργασιών, δράσεις που αφορούν ήπιες παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης, όπως χαρτογράφηση σημαντικών βελτίωση διάνοιξη μονοπατιών – οδών πρόσβασης κ.α. Τέλος η δράση στοχεύει στην προώθηση κοινών σχεδίων για τις προστατευόμενες περιοχές που είναι αρμοδιότητα της Περιφέρειας, συμπληρωματικά με τις δράσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ και του ΥΑΑΤ για τις περιοχές NATURA εκτός Κάρλας, που ανοίκουν στην Περιφέρεια. Για την υλοποίηση των παρεμβάσεων αυτών θα πρέπει να προηγηθεί συνεννόηση και να ληφθεί η σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ
	Προστασία και αποκατάσταση τοπίων και βελτίωση υποβαθμισμένων περιοχών	Η δράση αφορά στην αποκατάσταση προβληματικών περιοχών π.χ. εγκαταλεημένα λατομεία με στόχο την αισθητική αναβάθμιση του τοπίου, τη δημιουργία χώρων πρασίνου, νέων λειτουργικών χώρων (π.χ. αναψυχής), καθώς και παρεμβάσεις σε υποβαθμισμένες περιοχές, βελτίωση περιοχών σε σχέση με ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (τσιγγάνοι, μετανάστες κλπ)

	Πρόληψη κινδύνων, αντιπλημμυρική προστασία αστικών κέντρων και οικισμών	Η πρόληψη φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της δράσης. Έτσι, αφενός στοχεύει στην κατασκευή έργων πρόληψης των πλημμυρών σε πόλεις, οικισμούς αλλά και σε αγροτικές περιοχές. Συνιστά δε μια ιδιαίτερα σημαντική δράση για την πρόληψη καταστροφών και την ενίσχυση της ασφάλειας των πολιτών, την προστασία των περιουσιών τους, την προστασία της αγροτικής παραγωγής, την καταπολέμηση της διάβρωσης των εδαφών κ.α. Αφετέρου, η δράση συμπεριλαμβάνει έργα προστασίας από πυρκαγιές και κατολισθήσεις, έρευνες για την πρόληψη βιομηχανικών κινδύνων, κ.α.
	Προστασία – Διατήρηση – Αναβάθμιση Ποιότητας Πόσιμου Νερού	Η ποιότητα του πόσιμου νερού είναι καθοριστικής σημασίας για την υγεία των ανθρώπων (αλλά και των ζώων). Η ποιότητα αυτή συχνά υποβαθμίζεται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες καθώς και από φυσικά αίτια. Το πρόβλημα εντείνεται σε περιοχές που υδροδοτούνται από γεωτρήσεις αλλά και επιφανειακά νερά όπως είναι τα αστικά κέντρα αλλά και άλλοι οικισμοί. Στόχος της δράσης είναι η διασφάλιση της ποιότητας του πόσιμου νερού μέσω δράσεων προστασίας, διατήρησης και αναβάθμισής του και ειδικότερα μέσω της καλύτερης καταγραφής και ελέγχου αυτού, έγκαιρης προειδοποίησης, έργων εξοικονόμησης και ανάκτησης νέων πηγών τροφοδοσίας, εγκαταστάσεων-εξοπλισμών καθαρισμού κ.α.
	Δράσεις Αξιοποίησης και Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων	Ως επί το πλείστον οι ορεινές περιοχές καθώς και άλλα υδατικά διαμερίσματα διαθέτουν σημαντικές ποσότητες υδάτινων πόρων. Συχνά όμως αντιμετωπίζουν προβλήματα συγκράτησης και αξιοποίησης αυτών των πόρων λόγω γεωμορφολογικών και άλλων αιτιών. Συνεπώς, απαιτούνται δράσεις ορθολογικής αξιοποίησης αυτών των υδάτων π.χ. μέσω φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών, αγωγών κλπ., για μια σειρά από σκοπούς όπως ύδρευση, κτηνοτροφία, αλλά και για την ενίσχυση της προσφοράς σε πεδινές και αστικές περιοχές.
4.2 Πολιτισμός – Βιώσιμος Τουρισμός	Προστασία, αναβάθμιση, διαχείριση, προβολή και δικτύωση πολιτιστικών πόρων	Η δράση αναφέρεται σε ειδικές παρεμβάσεις όπως στην υλοποίηση δράσεων που απορρέουν από Επιχειρησιακά σχέδια υποδομών πολιτισμού και marketing plans φορέων διαχείρισης πολιτισμού και τουρισμού, τη θεματική και χωρική δίκτυωση πολιτιστικών πόρων, την ίδρυση Περιφερειακού Φορέα Πολιτισμού, τη διαμόρφωση και τον εξοπλισμό πολιτιστικών χώρων, χώροι ανάδειξης σύγχρονου πολιτισμού, τη δημιουργία κέντρων πληροφόρησης και βιβλιοθηκών, τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στους χώρους πολιτισμού από Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες, (π.χ. δημιουργία τμήματος αφής σε Μουσεία κ.α), ενοποίηση των πολιτιστικών χώρων κ.α.
	Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και χώρων με ιδιαίτερο τουριστικό ενδιαφέρον	Βασικός στόχος της δράσης αυτής είναι η ενίσχυση νέων επενδύσεων στον τομέα του πολιτισμού όπως είναι μουσεία και εκθετήρια, πολιτιστικές αίθουσες, αναπλάσεις και αναστηλώσεις παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων και κέντρων, καθώς και άλλων κτιρίων συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης των όψεων των κτιρίων, έργα πρόσβασης και υποδομών επίσκεψης αρχαιολογικών χώρων και μοναστηριών, ενοποίηση πολιτιστικών χώρων κ.α. Επίσης, η δράση στοχεύει στην ενίσχυση ειδικών έργων για την ανάδειξη στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς που αποτελούν συγχρόνως σημαντικούς τουριστικούς πόρους. Για παράδειγμα τέτοια στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς δύνανται να είναι παραδοσιακοί οικισμοί, αρχιτεκτονικά μνημεία, βυζαντινές ή μεταβυζαντινές μονές και εκκλησίες, αρχαιολογικοί χώροι, κτίρια της βιομηχανικής κληρονομιάς, παραδοσιακός τρόπος ζωής, θεματικά πάρκα, κ.α. Τέλος, η δράση στοχεύει και στην ανάδειξη φυσικών μνημείων της περιοχής όπως είναι τα αισθητικά δάση και τα σπήλαια κ.α. Ιδιαίτερα τα σπήλαια παρουσιάζουν επιστημονικό και τουριστικό ενδιαφέρον, εφόσον όμως αξιοποιηθούν μέσω έργων όπως πρόσβασης, ανάδειξης, διαχείρισης, προβολής κ.α. Αναμένονται ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων, αύξηση τουρισμού, αύξηση απασχόλησης, βελτίωση εικόνας και ταυτότητας της περιοχής, προστασία αρχιτεκτονικής τυπολογίας περιοχών κ.α.

4.3 Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη	Υποδομές και εξοπλισμοί υγείας, κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας	<p>Η δράση αναφέρεται σε παρεμβάσεις που αφορούν την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, τις Β΄θμιες και Γ΄θμιες μονάδες περίθαλψης,την Προστασία της Δημόσιας Υγείας,καθώς και τις κοινωνικές υποδομές. Οι παρεμβάσεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας θα εστιασθούν τόσο στην δημιουργία νέων υποδομών όσο και στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής Α΄ θμιας φροντίδας υγείας. Επιπλέον θα καλυφθούν απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές με κινητές μονάδες ενώ θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχιατρικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο. Οι παρεμβάσεις σε Β΄θμιες και Γ΄θμιες μονάδες περίθαλψης αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών που έχουν απαξιωθεί, στον λειτουργικό εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (Τυποποίηση διαδικασιών, Διασφάλιση Ποιότητας, Εσωτερικό Έλεγχο κ.ά). Θα επιδιωχθεί μέσω της ενίσχυσης των νοσοκομειακών υποδομών η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών. Επιπλέον θα συνεχιστεί η αναγκαία δημιουργία ή ενίσχυση Ψυχιατρικών τμημάτων σε νοσηλευτικές μονάδες. Όσον αφορά στην Προστασία της Δημόσιας Υγείας θα επιδιωχθεί η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, της ανάπτυξης συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, της ανάπτυξης υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και της προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Επίσης θα προωθηθούν συντονισμένες δράσεις προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού. Οι παρεμβάσεις στις κοινωνικές υποδομές αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών.</p>
	Προσβάσεις που άρουν τον κοινωνικό αποκλεισμό (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένα άτομα)	<p>Οι πόλεις και οι οικισμοί της Θεσσαλίας καθώς και πολλά δημόσια και ιδιωτικά κτίρια και χώροι πολιτισμού χαρακτηρίζονται από έλλειψη υποδομών για την κίνηση και πρόσβαση των ΑΜΕΑ και άλλων ατόμων με κινητικά προβλήματα (π.χ. ηλικιωμένων). Στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση των παρεμβάσεων για δημιουργία υποδομών πρόσβασης και κίνησης στο οικιστικό περιβάλλον.</p>
4.4 Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες προς τους πολίτες	Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας	<p>Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας.</p>
	Υποδομές και εξοπλισμοί εκπαίδευσης και έρευνας	<p>Στόχος της δράσης είναι η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης καθώς και ερευνητικών υποδομών.</p> <p>Σχετικά με τις υποδομές εκπαίδευσης, έμφαση θα δοθεί σε Κτιριακές υποδομές για την κάλυψη των αναγκών της προσχολικής αγωγής, της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με προτεραιότητα κάλυψης των περιπτώσεων όπου λειτουργούν μονάδες με διπλοβάρδια, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης χώρων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, κατά προτεραιότητα στους τομείς των θετικών και τεχνολογικών επιστημών, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στην δια βίου εκπαίδευση προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας καθώς και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας. Σχετικά με τις υποδομές σε εξοπλισμό έμφαση θα δοθεί στην προμήθεια νέου τύπου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση, με προτεραιότητα κάλυψης στο σύνολο της λειτουργίας α) των ολοήμερων σχολείων, β) των επαγγελματικών λυκείων και επαγγελματικών σχολών και γ) της έρευνας και της καινοτομίας.</p>
	Κέντρα εκπαίδευσης οδηγών	<p>Στην περιφέρεια κρίνεται αναγκαία η δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης και εξέτασης οδηγών επιβατικών και εμπορικών οχημάτων. Στους χώρους αυτούς θα πραγματοποιούνται οι εξετάσεις της οδηγητικής ικανότητας των υποψηφίων οδηγών με σκοπό την διαφάνεια, αξιοπιστία και αντικειμενικότητα τους.</p>

4.5 Χωρική συνοχή – σχέδια ανάπτυξης ειδικών περιοχών	Συμπληρωματικές δράσεις ανάπτυξης της υπαίθρου βάση σχεδίου δράσεων για ένταξη στο ΕΓΤΑΑ	Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Αγροτική Ανάπτυξη της Θεσσαλίας περιλαμβάνει ένα σύνολο δράσεων για χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ. Παρόλα αυτά ορισμένες δράσεις (π.χ. προσπελασιμότητα, περιβάλλον, ποιότητα ζωής, επιχειρηματικότητα, πολιτισμός, τουρισμός) δύνανται ως συμπληρωματικές να ενταχθούν στο ΠΕΠ.
	Δράσεις ανάπτυξης ορεινού όγκου Θεσσαλίας	Στόχος της δράσης είναι η εφαρμογή σχεδίου για την πολυεπίπεδη βιώσιμη ανάπτυξη του ορεινού τόξου της Θεσσαλίας. Δεδομένου ότι ο ορεινός όγκος της Θεσσαλίας εμφανίζει διαπεριφερειακότητα, θα εξετασθεί, επιπλέον, η δυνατότητα σχεδιασμού και εφαρμογής σχεδίων σε συνεργασία με τις όμορες Περιφέρειες της Ηπείρου, της Στερεάς Ελλάδας, της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας.
	Δράσεις ανάπτυξης νησιωτικών, παράκτιων, παραλίμνιων και παραποτάμιων περιοχών	Σκοπός της δράσης είναι καταρχάς η ενίσχυση της ανάπτυξης των νησιωτικών, παράκτιων, παραλίμνιων και παραποτάμιων περιοχών της Περιφέρειας μέσω βελτίωσης της προσπελασιμότητάς τους, επέκτασης και αναβάθμισης των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών τους, του αειφορικού χωροταξικού σχεδιασμού, της ενίσχυσης της παραδοσιακής οικονομίας και του τουρισμού, της σύνδεσης της τοπικής οικονομίας με το τουριστικό κύκλωμα, της προστασίας του φυσικού, δομημένου, παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος, της βελτίωσης της παροχής δημόσιων υπηρεσιών, τη βελτίωση των υποδομών αλιείας κ.α.
	Θεματικά σχέδια	Στόχος της δράσης είναι η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω σχεδίων σε θεματικό επίπεδο (π.χ. καταγραφή και αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων σ' ολόκληρη τη Θεσσαλία, καταγραφή και αξιοποίηση κέντρων πολιτισμού, διεθνή μονοπάτια Ο2, Ε4 κ.α.).
	Δράσεις ενίσχυσης μειονεκτικών αγροτικών περιοχών	Πρόκειται για δράση στις περιοχές μονοκαλλιέργειας του πεδινού χώρου οι οποίες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της υπερεξειδίκευσης στην αγροτική παραγωγή και της τάσης υποβάθμισης της ποιότητας ζωής. Οι περιοχές αυτές θα πρέπει να τεθούν σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης. Επομένως, μέσω της δράσης αυτής θα χρηματοδοτηθούν δράσεις συμπληρωματικές με αυτές των προγραμμάτων του Υπουργείου ΑΑΤ
4.6 Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων	Δράσεις χωροταξίας-πολεοδομίας	Η δράση αυτή συνίσταται στην εκπόνηση νέων ή την αναθεώρηση υφιστάμενων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων, Πολεοδομικών Μελετών, ΣΧΟΟΑΠ, Μελετών Εφαρμογής και Μελετών Ανάπλασης με βάση το Ν. 2508/97, ούτως ώστε να προωθηθεί η βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη. Οι επιπτώσεις της δράσης συνίστανται στη βελτίωση των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών συνθηκών στον οικιστικό, αλλά και τον περιοικιστικό χώρο, και έμμεσα και στη στήριξη μιας νέου τύπου οικονομικής ανάπτυξης.
	Προστασία και αναβάθμιση του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος	Στόχος της δράσης είναι να συμβάλει στην προστασία και αναβάθμιση του αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος μέσω παρεμβάσεων για την ανάκτηση και αειφορική αξιοποίηση των δημόσιων ελεύθερων χώρων, του αστικού και περιαστικού πρασίνου, τις ειδικές αναπλάσεις, την προστασία του περιαστικού τοπίου, την οργάνωση και διαχείριση του αστικού και περιαστικού χώρου, αναπλάσεις όψεων κτιρίων κ.α.
4.7 Διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές δράσεις στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής	Διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές δράσεις στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής	Η διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία αποτελεί για μια σειρά από λόγους χρήσιμο εργαλείο για τη διάδοση καλών πρακτικών, για δίκτυα συνεργασίας και ανταλλαγών, για τη δημιουργία κοινών υποδομών ή δομών κ.α. Στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής θα προωθηθούν δράσεις και σχέδια για τη συνεργασία στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων, καταπολέμηση ατμοσφαιρικής ρύπανσης, διαχείριση και αξιοποίηση περιοχών προστασίας, θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον, διαχείριση υδάτινων πόρων κ.α.). Επίσης, ο τομέας του πολιτισμού και του τουρισμού προσφέρεται για διεθνή ή/ και διαπεριφερειακή συνεργασία όπως είναι η δημιουργία ή συμμετοχή σε αστικά, περιφερειακά, πολιτιστικά και τουριστικά δίκτυα, οι κοινές εκδηλώσεις, οι ανταλλαγές, η κοινή παραγωγή πολιτιστικού ψηφιακού υλικού, η κοινή προβολή, η συνεργασία στην ανάδειξη πολιτιστικών πόρων, οι πολιτιστικές διαδρομές, κ.α. Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο προτεραιότητα δίδεται στη δημιουργία θεσσαλικών πολιτιστικών και τουριστικών διαδρομών, αλλά και στην ενίσχυση της σχέσης πόλης-υπαίθρου σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου.

Ποσοτικοποίηση των στόχων**ΔΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ**

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Επιχειρησιακά σχέδια παρεμβάσεων σε περιοχές NATURA 2000	Αριθμός	ΥΠΕΧΩΔΕ	5	7
	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας	Αριθμός	Υπ. Υγείας /2006	17	3
	Υποδομές κοινωνικής φροντίδας	Αριθμός	Υπ. Υγείας /2006	7	11
	Νοσοκομειακές κλινες που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	Υπ. Υγείας / 2006	2926 κλίνες	200
	Μνημεία / αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται	Αριθμός	ΥΠΟ	11 δράσεις	33
	Αποκαταστάσεις ΧΑΔΑ	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	80	60
	Πρόληψη κινδύνων, αντιπλημμυρικά κλπ	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	6	10

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αύξηση επισκεπτών μνημείων αρχαιολογικών χώρων και μουσείων	%	ΕΣΥΕ 2006	34108 Εισητήρια	25
	Αναβάθμιση νοσοκομειακών κλινών	%	Υπ Υγείας	2926 κλίνες	6,84

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 4^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αντιμετώπιση των καίριων περιβαλλοντικών ζητημάτων του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος
- Αύξηση ελκυστικότητας της περιοχής
- Βελτίωση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης
- Πολλαπλασιαστικές εισοδηματικές επιδράσεις
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Αναζωογόνηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και αύξηση της απασχολησιμότητας

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η προσπάθεια του Άξονα Προτεραιότητας 4 επικεντρώνονται στη στήριξη των τοπικών και περιφερειακών αρχών και οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών. Άμεσοι ωφελούμενοι των δράσεων είναι οι εξής:

- ✓ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
- ✓ Τοπικές και περιφερειακές αρχές
- ✓ Επιχειρήσεις
- ✓ Φορείς διαχείρισης περιβάλλοντος
- ✓ Μη κυβερνητικές – μη κερδοσκοπικές περιβαλλοντικές και πολιτιστικές οργανώσεις

- ✓ Πάροχοι υπηρεσιών τέχνης και πολιτισμού
- ✓ Υπηρεσίες Υγείας – Πρόνοιας
- ✓ Εκπαιδευτικοί φορείς όλων των βαθμίδων

Έμμεσα ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής ΧΕ. Έμμεσα ωφελούμενοι είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής, με αναλυτικότερη διάκριση των παρακάτω ομάδων στόχων:

- ✓ Γυναικείος πληθυσμός και μονογονεϊκές οικογένειες
- ✓ Μετανάστες και μειονότητες
- ✓ ΑΜΕΑ και ηλικιωμένοι
- ✓ Πληθυσμός σχολικής ηλικίας
- ✓ Άνεργοι

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.4.2 Άξονας 5: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγική

Ο Άξονας επιδιώκει, σε στρατηγικό και επομένως μακροπρόθεσμο ορίζοντα, τη διασφάλιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην Περιφέρεια και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της σε όλες οι δυνατόν τις περιοχές της, προς όφελος της διατηρησιμής ανάπτυξης (αιεφορίας). Στο πλαίσιο αυτό, εξυπηρετεί και στόχους ενδογενούς ανάπτυξης που δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί και οι οποίοι απαιτούν ακόμη την υλοποίηση παρεμβάσεων και αμιγούς Στόχου "Σύγκλιση". Κατά τον ίδιο τρόπο, η βελτίωση της ποιότητας ζωής θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στη βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Είναι ο Άξονας που συμβάλλει στην επίτευξη στόχων της Agenda της Λισσαβόνας αλλά κυρίως της ειδικότερης Στρατηγικής του Γκέτεμποργκ. Αποσκοπεί στην ανάπτυξη του περιβαλλοντικού και κοινωνικού κεφαλαίου που θα εξασφαλίσουν τις συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης. Προκειμένου να απαντήσει στις αδυναμίες - απειλές και να εκμεταλλευτεί ευκαιρίες, η στρατηγική του στρέφεται προς τις εξής κατευθύνσεις:

- ✓ Αντιμετώπιση των ανελαστικών υποχρεώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα δηλαδή υποστήριξη δράσεων που θα καλύψουν κενά μη βιώσιμης περιβαλλοντική διαχείριση σε τομείς όπου υπάρχουν ελλείμματα, την διαχείριση υδάτων (σε συνεργασία με ανάλογες παρεμβάσεις του ΕΓΤΑΑ που αφορούν τον αγροτικό χώρο), την προστασία των οικολογικά ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών, την ρύθμιση των χρήσεων γης ιδιαίτερα στην «υπερφορτισμένη» παράκτια ζώνη, σύμφωνα με τις αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ICM). Οι βασικές υποδομές για την προστασία του περιβάλλοντος (ΧΥΤΑ, ΣΜΑ, ΕΕΛ) καθώς και ενέργειες αποκατάστασης χώρων διάθεσης απορριμμάτων θα υλοποιηθούν μέσω πόρων του Ταμείου Συνοχής. Ο Άξονας θα δράσει συμπληρωματικά για την υλοποίηση έργων που σχετίζονται με την εναλλακτική διαχείριση απορριμμάτων όπως εργοστάσια μηχανικής διαλογής και Εργοστάσια Μηχανικής Ανακύκλωσης Κομποστοποίησης – ΕΜΑΚ, προκειμένου η περιφέρεια να επιτύχει τους εθνικούς και περιφερειακούς στόχους ανάκτησης, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης.
- ✓ Επίσης, θα εφαρμοστεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προστασία και τη διαχείριση της Φύσης και της Βιοποικιλότητας 2007-2013, το οποίο περιγράφεται στο ΕΠΠΕΡΑΑ σε ότι αφορά την περιοχική δικαιοδοσίας του ΠΕΠ καλύπτοντας τις απαιτούμενες παρεμβάσεις στις θεσμοθετημένες και υπό θεσμοθέτηση προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας
- ✓ Ενίσχυσης της ποιότητας ζωής στις πόλεις και την ύπαιθρο, με όρους κοινωνικών υποδομών (υγείας – πρόνοιας), δράσεων εξορθολογισμού των χρήσεων γης και αναπλάσεων στις αστικές περιοχές με στόχο την βελτίωση τόσο των συνθηκών διαβίωσης, όσο και την αύξηση της λειτουργικότητας και ελκτικότητας των αστικών περιοχών για τόπο διαμονής και ανάπτυξης επιχειρηματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό η στρατηγική περιλαμβάνει την εκμετάλλευση «νέων» χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως της πρωτοβουλίας JESSICA για την προσέλκυση πρόσθετων – μη μορφής επιχορήγησης - πόρων για την ανάπτυξη των αστικών περιοχών άνω των 15 000 κατοίκων της περιφέρειας και των πρωτευουσών των νομών.
- ✓ Σύνδεση του Άξονα με το περιεχόμενο αξόνων για αύξηση του βαθμού συνέργιας και συμπληρωματικότητας (οι σχέσεις που προκύπτουν είναι προφανείς: π.χ. καλύτερο αστικό περιβάλλον => αύξηση της ελκτικότητας για κατοικία υψηλού ποιοτικά ανθρώπινου δυναμικού => αύξηση ελκτικότητας για εγκατάσταση επιχειρήσεων μεγάλης επιχειρηματικής προσδοκίας => αύξηση διαθέσιμων πόρων για καλύτερο αστικό περιβάλλον).

Στόχοι του Άξονα

Η στρατηγική για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα της ανάπτυξης γενικώς εξασφαλίζεται με τέσσερις συνιστώσες: ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις παρεμβάσεις, αναβάθμιση πόρων προς όφελος της τοπικής ευημερίας και της αιφόρου ανάπτυξης, προώθηση προστασίας περιβάλλοντος, ολοκλήρωση των κοινωνικών υποδομών.

Ο Άξονας κατά συνέπεια επιτυγχάνει τους στρατηγικούς του στόχους μέσω της ακόλουθης ειδικής στοχοθέτησης:

- ✓ ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας και μείωση της εξαρτώμενης οικονομικής ανάπτυξης από καύσιμες πηγές ενέργειας
- ✓ αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων προς όφελος της τοπικής ευημερίας και της αιφόρου ανάπτυξης και αξιοποίηση «ευκαιριών» σε τομείς όπως ο εναλλακτικός τουρισμός και ο πολιτισμός
- ✓ Προστασία, παρακολούθηση της ποιότητας και ορθολογική διαχείριση της ποσότητας των εσωτερικών υδατικών πόρων
- ✓ προώθηση συγκεκριμένων προγραμμάτων έργων προστασίας του περιβάλλοντος κατά βασική κατηγορία προβλημάτων
- ✓ βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων
- ✓ συμπλήρωση - εκσυγχρονισμός των κοινωνικών υποδομών ώστε να λειτουργεί στην Περιφέρεια ένα πλήρες πλέγμα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών λαμβάνοντας υπόψη την τάση για πληθυσμιακή γήρανση.
- ✓ Επίσης, προβλέπονται στοχευμένες παρεμβάσεις με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και εργασιακής ένταξης των κρατούμενων σε σωφρονιστικά καταστήματα της Περιφέρειας (πχ εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού των παραγωγικών εργαστηρίων τους), σε συνέργεια με σχετικές δράσεις των τομειακών ΕΠ με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.
- ✓ Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ (π.χ. εφαρμογή ψηφιακών τεχνολογιών στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της υγείας, των συναλλαγών, της ενημέρωσης και επικοινωνίας, της κυκλοφορίας, του πολιτισμού κ.α.) και Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη

Η επίτευξη των στόχων του Άξονα συνεπικουρείται από παρεμβάσεις του Άξονα 8 που σχετίζονται με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις παραγωγικές δραστηριότητες και την ενθάρρυνση της «πράσινης» επιχειρηματικότητας. Σε επίπεδο αποτελεσμάτων στην περιφέρεια αναμένεται επίσης να συμβάλουν παρεμβάσεις που θα αφορούν τον πρωτογενή τομέα και θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.

Το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν

λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Πίνακας 47: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
5.1. Ένταξη της περιβαλλοντικής ευαισθησίας σε όλες τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις και μείωση της εξαρτώμενης οικονομικής ανάπτυξης από καύσιμες πηγές ενέργειας	Επενδύσεις για αξιοποίηση και ανάπτυξη ΑΠΕ, μέτρα διαχείρισης της ενέργειας. εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς	Οι δράσεις περιλαμβάνουν την ενίσχυση επενδύσεων για αξιοποίηση και ανάπτυξη ΑΠΕ, μέτρα διαχείρισης της ενέργειας, εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και ίδρυση Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος.
5.2. Αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόρων και αξιοποίηση «ευκαιριών»	<ul style="list-style-type: none"> Ίδρυση και λειτουργία φορέων διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου «Φύση 2000», έρευνα και έργα διαχείρισης, προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης. προγραμματισμός ορθολογικής διαχείρισης υπόγειων υδάτων τουριστικός χωροταξικός σχεδιασμός προστασία και ανάδειξη δασών και θεσμικά προστατευόμενων περιοχών ολοκλήρωση αναδασώσεων και έργων καταπολέμησης των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών Ίδρυση Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος. συντήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του υπαίθρου χώρου δημιουργία θεματικών πάρκων με καινοτόμο χαρακτήρα διασύνδεση μουσείων της Περιφέρειας με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων επιχειρησιακά σχέδια υποδομών πολιτισμού και marketing plans διαχείρισης πολιτισμού. 	Σκοπός των δράσεων είναι η ίδρυση και λειτουργία φορέων διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου «Φύση 2000», έρευνα και έργα διαχείρισης, προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης, ο προγραμματισμός ορθολογικής διαχείρισης υπόγειων υδάτων, η προστασία και ανάδειξη δασών και θεσμικά προστατευόμενων περιοχών, η ολοκλήρωση αναδασώσεων, η συντήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του υπαίθρου χώρου, ο τουριστικός χωροταξικός σχεδιασμός, η δημιουργία θεματικών πάρκων με καινοτόμο χαρακτήρα, η διασύνδεση μουσείων της Περιφέρειας με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων, επιχειρησιακά σχέδια υποδομών πολιτισμού και marketing plans διαχείρισης πολιτισμού.
5.3. Προγράμματα έργων προστασίας του περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> προστασία και διαχείριση υδάτων – έργα εφαρμογής της Οδηγίας 60/2000/ΕΚ Συμπληρωματικά έργα εφαρμογής ΠΕΣΔΑ – Ενίσχυση των υποδομών εναλλακτικής διαχείρισης (Εργοστάσια διαλογής, κομποστοποίησης) εφαρμογή μέτρων πρόληψης της 	Οι δράσεις αναφέρονται στην στήριξη σχεδίων όπως προστασία και διαχείριση υδάτων – έργα εφαρμογής της Οδηγίας 60/2000/ΕΚ. Ειδικότερα στη Στερεά Ελλάδα θα εφαρμοστεί το Masterplan για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60 καλύπτοντας το σύνολο των απαιτούμενων δράσεων (εκπόνηση των απαραίτητων μελετών σε τοπικό επίπεδο, χρηματοδότηση υποδομής και λειτουργίας περιφερειακών υπηρεσιών υδά-

	<p>ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος</p> <p>Εγκαταστάσεις και δράσεις για την διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων</p> <p>Τοπικά έργα αποχέτευσης και ύδρευσης - ολοκλήρωση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης Γ΄ ΚΠΣ</p> <p>Έργα πρόληψης και προστασίας από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές όπως έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και καταστολής πυρκαγιών και προετοιμασίας σχεδίων αντιμετώπισης</p> <p>δράσεις αντιμετώπισης προβλημάτων ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου</p> <p>εφαρμογή αειφόρου/ βιοκλιματικού κτιριακού σχεδιασμού.</p>	<p>των κλπ) με τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας για τη διαχείριση των υδάτων εθνικής αρχής (ΚΥΥ του ΥΠΕΧΩΔΕ).</p> <p>Συμπληρωματικά έργα εφαρμογής ΠΕΣΔΑ – Ενίσχυση των υποδομών εναλλακτικής διαχείρισης (Εργοστάσια διαλογής, κομποστοποίησης) εφαρμογή μέτρων πρόληψης της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, Κέντρο Διαχείρισης Τοξικών Αποβλήτων και έργα διαχείρισης ειδικών ρευμάτων αποβλήτων, δράσεις αντιμετώπισης προβλημάτων ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, Τοπικά έργα αποχέτευσης και ύδρευσης - ολοκλήρωση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης Γ΄ ΚΠΣ συμπληρωματικά έργα ΠΕΣΔΑ – τοπικά έργα αποκατάστασης ΧΑΔΑ έργα πρόληψης και προστασίας από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές όπως έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και καταστολής πυρκαγιών και προετοιμασίας σχεδίων αντιμετώπισης και εφαρμογή αειφόρου/ βιοκλιματικού κτιριακού σχεδιασμού.</p>
5.4. βελτίωση της ποιότητας ζωής και αύξηση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων	<p>Έργα ανάπλασης – περιβαλλοντικής και οικιστικής ανάπλασης σε υποβαθμισμένες ή παρακαμάζουσες αστικές περιοχές</p> <p>Έργα χωρικής και πολεοδομικής οργάνωσης,</p> <p>Έργα διαμόρφωσης κεντρικών περιοχών για την βελτιστοποίηση της έλξης τους και την βελτίωση της κινητικότητας.</p>	<p>Μέσω των δράσεων θα προωθηθούν έργα χωρικής και πολεοδομικής οργάνωσης, έργα ανάπλασης – περιβαλλοντικής και οικιστικής ανάπλασης σε υποβαθμισμένες ή παρακαμάζουσες αστικές περιοχές καθώς και έργα διαμόρφωσης κεντρικών περιοχών για την βελτιστοποίηση της έλξης τους και την βελτίωση της κινητικότητας.</p>
5.5. Ολοκλήρωση πλέγματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών	<p>Ανάπτυξη Υποδομών στην Α΄ θμια Φροντίδα Υγείας</p> <p>Ανάπτυξη και προστασία της Δημόσιας Υγείας .</p> <p>Ανάπτυξη Υποδομών στην Β΄θμια και Γ΄ θμια Περίθαλψη Αναβάθμιση και δημιουργία νέων νοσοκομιακών κλινών και υποδομών δευτεροβάθμιας περίθαλψης</p> <p>Δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών</p> <p>Κατασκευή εκσυγχρονισμός και βελτίωση κτιριακών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης Υποδομές σε εργαστήρια και τεχνολογικό εξοπλισμό έρευνας και καινοτομίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη διαβίου μαθηση .</p> <p>Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας</p>	<p>Οι παρεμβάσεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας εστιάζονται τόσο στην δημιουργία νέων υποδομών όσο και στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής Α΄ θμιας φροντίδας υγείας. Επιπλέον θα καλυφθούν απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές με κινητές μονάδες ενώ θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο. Στην Ανάπτυξη και προστασία της Δημόσιας Υγείας επιδιώκεται η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, η ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και η προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Επίσης θα προωθηθούν συντονισμένες δράσεις προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.</p> <p>Οι παρεμβάσεις σε Β΄θμιας και Γ΄θμιας μονάδες περίθαλψης αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών που έχουν απαξιωθεί, στον λειτουργικό εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (Τυποποίηση διαδικασιών, Διασφάλιση Ποιότητας, Εσωτερικό Έλεγχο κ.ά). Επιδιώκεται μέσω της ενίσχυσης των νοσοκομειακών υποδομών η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών. Επιπλέον θα συνεχιστεί η αναγκαία δημιουργία ή ενίσχυση Ψυχιατρικών τμημάτων σε νοσηλευτικές μονάδες.</p>

		<p>Οι παρεμβάσεις στις κοινωνικές υποδομές αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών.</p> <p>Κατασκευή και βελτίωση κτιριακών υποδομών στην προσχολική αγωγή στη πρωτοβάθμια δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, κατά προτεραιότητα στους τομείς των θετικών και τεχνολογικών επιστημών στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στην δια βίου εκπαίδευση. Υποδομές σε εργαστήριο και τεχνολογικό εξοπλισμό έρευνας και καινοτομίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη διαβίου μαθηση.</p> <p>Οι εκπαιδευτικές και ερευνητικές υποδομές θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας μέσω της βελτίωσης των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας καθώς και μέσω της ερευνητικής συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων της περιοχής και των ΑΕΙ/ΤΕΙ της περιοχής.</p> <p>Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας</p>
5.6. Ενίσχυση των υπηρεσιών προς τους πολίτες και καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς υγείας, εκπαίδευσης και πολιτισμού	<p>Οι δράσεις περιλαμβάνουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων εφαρμογών που θα υποστηρίξουν την ενημέρωση, θα ενισχύσουν την κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση αλλά και θα απλουστεύσουν τις συναλλαγές των πολιτών της Περιφέρειας αξιοποιώντας ευρυζωνικές υπηρεσίες σε νευραλγικούς τομείς όπως ενδεικτικά ο τουρισμός, οι μεταφορές, η υγεία, η γεωργία κλπ</p> <p>Παράλληλα, δράσεις για την ανάπτυξη στοχευμένου ψηφιακού εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου, καθώς και τεχνολογικών εφαρμογών προσέλκυσης των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων στον πολιτισμό, μέσω συνδυασμένων παρεμβάσεων παιδείας – πολιτισμού την ηλεκτρονική ενσωμάτωση μειονεκτικών περιοχών, ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και των Μ.Κ.Ο. και ενίσχυση των δημοσίων υπηρεσιών στο πλαίσιο του Σχεδίου i2010.</p>

Ποσοτικοποίηση των στόχων**ΔΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ**

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Περιοχές NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός	ΥΠΕΧΩΔΕ	0	2
	Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	MW	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ε- νέργειας	701,63	79
	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας (ΑΚΥ, ΚΥ)	Αριθμός μονάδων	2007	15	5
	Νοσοκομειακές κλίνες που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	2007	906	265
	Υποδομές Μονάδων Κοινωνικής φροντίδας	Αριθμός	2007	8	10
	Σχέδια ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	6 αστικά ολοκληρωμένα 29 ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ κλπ	2 ολοκληρωμένα 40 μελέτες ΣΧΟΟΑΠ κλπ
	Μνημεία / αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	22	20
	Επρωφελούμενοι πολίτες από χρηματοδοτούμενους εξοπλισμούς ΤΠΕ	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	0	32.426

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Νοσοκομειακές κλίνες που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται	%	2007	906 κλίνες	29,25
	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	23610	50000
	Περιοχές NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης	%	ΥΠΕΧΩΔΕ	0	100
	Ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	KW	ΥΠΑΝ/ Τομέας Ενέργειας	0	40.591

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 5^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αντιμετώπιση των καιρίων περιβαλλοντικών ζητημάτων του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος
- Αύξηση ελκυστικότητας της περιοχής
- Βελτίωση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης
- Πολλαπλασιαστικές εισοδηματικές επιδράσεις
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Αναζωογόνηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Αναζωογόνηση περιοχών εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων
- Άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και αύξηση της απασχολησιμότητας

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η προσπάθεια του Άξονα Προτεραιότητας 5 επικεντρώνονται στη στήριξη των τοπικών και περιφερειακών αρχών και οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών. Άμεσοι ωφελούμενοι των δράσεων είναι οι εξής:

- ✓ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
- ✓ Τοπικές και περιφερειακές αρχές
- ✓ Επιχειρήσεις
- ✓ Φορείς διαχείρισης περιβάλλοντος
- ✓ Μη κυβερνητικές – μη κερδοσκοπικές περιβαλλοντικές και πολιτιστικές οργανώσεις
- ✓ Πάροχοι υπηρεσιών τέχνης και πολιτισμού
- ✓ Υπηρεσίες Υγείας - Πρόνοιας
- ✓ Εκπαιδευτικοί φορείς όλων των βαθμίδων

Έμμεσα ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής ΧΕ. Έμμεσα ωφελούμενοι είναι ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής, με αναλυτικότερη διάκριση των παρακάτω ομάδων στόχων:

- ✓ Γυναικείος πληθυσμός και μονογονεϊκές οικογένειες
- ✓ Μετανάστες και μειονότητες
- ✓ ΑΜΕΑ και ηλικιωμένοι
- ✓ Πληθυσμός σχολικής ηλικίας
- ✓ Άνεργοι

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.4.3 Άξονας 6: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΤΟΧΟΙ

Η αειφόρος ανάπτυξη και η ποιότητα ζωής αποτελεί κεντρική συνιστώσα της περιφερειακής στρατηγικής ανάπτυξης και ξεχωριστό άξονα προτεραιότητας.

Στόχος είναι ο προσανατολισμός των αναπτυξιακών παρεμβάσεων σε ένα μοντέλο ανάπτυξης το οποίο εγγυάται οικονομική βιωσιμότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και περιβαλλοντική προστασία.

Ειδικότερα στόχος του συγκεκριμένου άξονα αποτελεί η προστασία του περιβάλλοντος, η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής και η συνέχιση της εφαρμογής ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την αστική και αγροτική αναγέννηση.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις περιβαλλοντικής προστασίας και πρόληψης κινδύνων, παρεμβάσεις ανάπτυξης πολιτιστικών υποδομών και παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης τόσο στους ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Ηπείρου, όσο και στους αναπτυσσόμενους ή δυνητικούς προορισμούς εναλλακτικού τουρισμού και ήπιων μορφών τουρισμού. Επίσης θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις βελτίωσης των υποδομών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, των βασικών υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας. Τέλος θα υλοποιηθούν όλες οι δράσεις των ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης όπως αυτά θα εγκριθούν καθώς και προ-τυπα καινοτόμα σχέδια.

Το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Πίνακας 48:Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
6.1. Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες	1. Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για τη βελτίωση της ποιότητας και της έρευνας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	Η δράση στοχεύει στην αναβάθμιση και επέκταση των υποδομών και την έρευνα με έμφαση στις Θετικές Επιστήμες
	2. Ενίσχυση και Δημιουργία Υποδομών προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Σκοπός της δράσης είναι η προώθηση έργων που αναφέρονται στη δημιουργία νέων υποδομών εκπαίδευσης (π.χ. σχολική στέγη) στη βελτίωση της υφιστάμενης, στη δημιουργία εργαστηρίων και βιβλιοθηκών και στην απόκτηση των αναγκαίων εξοπλισμών και μέσων, με προτεραιότητα την κάλυψη των συνολικών αναγκών σε νηπιαγωγεία, διπλοβάρδια, λειτουργία ολοήμερων σχολείων.
	3.Υποδομές σχολείων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου εκπαίδευσης	Η δράση περιλαμβάνει κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης χώρων και προμήθεια – αναβάθμιση εξοπλισμού αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης & δια βίου εκπαίδευσης
6.2. Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη	1.Ανάπτυξη υποδομών στην Β' Βάθμια και Γ' Βάθμια περίθαλψη.	Η δράση αναφέρεται στη δημιουργία, ενίσχυση, αναβάθμιση υποδομών νοσοκομείων, ειδικών μονάδων υγείας καθώς και στον λειτουργικό εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (τυποποίηση διαδικασιών, διασφάλιση ποιότητας, εσωτερικό έλεγχο κλπ). Επιπλέον θα συνεχιστεί η αναγκαία δημιουργία ή ενίσχυση ψυχιατρικών τμημάτων σε νοσηλευτικές μονάδες
	2.Υποδομές και υπηρεσίες δομών κοινωνικής φροντίδας	Οι παρεμβάσεις αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση, αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης & διαμόρφωσης κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών (κέντρα αποτοξίνωσης, κέντρα φροντίδας πασχόντων από την νόσο Αλτσχάιμερ κλπ). Επίσης θα ενισχυθεί η ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας
	3. Ενίσχυση δομών πρωτοβάθμιας υγείας	Οι παρεμβάσεις εστιάζονται στη δημιουργία νέων υποδομών, στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Η δημιουργία πολυιατρείων αστικού τύπου και αστικών κέντρων υγείας βρίσκονται στο επίκεντρο της εν λόγω δράσης. Επιπλέον θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο.
	4. Ανάπτυξη και προστασία της δημόσιας Υγείας	Η δράση επιδιώκει την δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, την ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων υγείας, την ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και την προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων
	5. Υποδομές φροντίδας παιδιών	Η δράση αναφέρεται στη δημιουργία, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό υποδομών φροντίδας παιδιών
6.3. Παρεμβάσεις περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας	1. Έργα διαχείρισης στερεών και επικινδύνων αποβλήτων – Έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων	Στόχος της δράσης είναι α)η μείωση του όγκου των στερεών απορριμμάτων που διατίθενται για υγειονομική ταφή και η εκτροπή του βιοαποδομήσιμου κλάσματος στερεών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή καθώς και β) η υλοποίηση δράσεων αποτελεσματικής διαχείρισης υγρών αποβλήτων όπως στα υπόλοιπα οικισμών Β

		προτεραιότητας, στους τουριστικούς οικισμούς, στους οικισμούς πλησίον ευαίσθητων οικοσυστημάτων κλπ
	2. Αποκατάσταση μολυσμένης γης (ΧΑΔΑ κλπ.).	Η περιφέρεια διαθέτει σημαντικό αριθμό ΧΑΔΑ τα οποία χρήζουν για λόγους υγείας αλλά και λόγω των νομικών δεσμεύσεων άμεσης αποκατάστασης. Η δράση θα συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή.
	3. Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων - Διαχείριση και διανομή νερού.	Η δράση περιλαμβάνει έργα και συστήματα για την ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων της καθώς και ενισχύσεις σχεδίων που αφορούν στη διαχείριση και διανομή του νερού ώστε να υπάρξει διασφάλιση ποιότητας και αποφυγή της σπατάλης.
	4. Έργα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης	Η δράση θα περιλαμβάνει έργα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού σε θέματα περιβάλλοντος
	5. Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών NATURA ή εθνικώς προστατευόμενες περιοχές που δεν υπόκεινται σε διαχείριση από φορέα διαχείρισης ή άλλο οργανωτικό σχήμα διαχείρισης ή περιοχές ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος που δεν υπόκεινται στις προηγούμενες κατηγορίες αλλά εμπίπτουν στην περιοχή δικαιοδοσίας τους	Μέσω της δράσης θα ενισχυθούν σχέδια αειφορικής διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και των οικοσυστημάτων, αφού ληφθεί η σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας Υπηρεσίας ΥΠΕΧΩΔΕ
	6. Δράσεις στο δομημένο περιβάλλον – Χωροταξία – Πολεοδομία – Αστικές αναπλάσεις.	Για τη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος η δράση στοχεύει στην ενίσχυση χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων και παρεμβάσεων καθώς και σημαντικής κλίμακας αστικές παρεμβάσεις που θα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και την αστική βιωσιμότητα.
6.4. Παρεμβάσεις πολιτισμού	1. Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Η δράση αναφέρεται στην προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη των πολιτιστικών μνημείων της Περιφέρειας
	2. Ανάπτυξη σύγχρονου πολιτισμού.	Η δράση αναφέρεται στην ενίσχυση υποδομών και δομών για την προώθηση του σύγχρονου πολιτισμού (π.χ. μουσική, εικαστικές τέχνες, θέατρο, θεματικά πάρκα κ.α.)
	3. Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων – Δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών	Μέσω της ενοποίησης των σημαντικών αρχαιολογικών χώρων της περιοχής και της δημιουργίας ειδικών πολιτιστικών διαδρομών και δικτύων η δράση στοχεύει στην ανάδειξη και τουριστική αξιοποίηση αυτών.
6.5. Παρεμβάσεις τουρισμού	1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τουριστικής ανάπτυξης περιοχών	Η δράση περιλαμβάνει αναπλάσεις τουριστικών περιοχών, προστασία και ανάπτυξη φυσικού περιβάλλοντος με σκοπό την τουριστική αξιοποίηση και υποδομές τουρισμού με σκοπό την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε θέσεις - περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος.
	2. Ανάπτυξη παραδοσιακών και ειδικών –εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Η δράση περιλαμβάνει έργα υποδομών για την ανάπτυξη του θαλάσσιου και χειμερινού τουρισμού, δημιουργία πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης και διαδρομών περιφερειακής ή διαπεριφερειακής σημασίας και δράσεις τουριστικής αξιοποίησης οικολογικά ευαίσθητων περιοχών. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών και στην προβολή του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.
6.6. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής και αγροτικής αναγέννησης	1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής αναγέννησης	Η δράση στοχεύει στην ενίσχυση της ελκυστικότητας των αστικών περιοχών μέσω της υλοποίησης ολοκληρωμένων σχεδίων τα οποία ενδεικτικά θα αφορούν στη βελτίωση της προσβασιμότητας σε υποδομές και υπηρεσίες, την αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, την ανάδειξη της πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, την προώθηση της καινοτομίας και την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

	2. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αγροτικής αναγέννησης	Περιλαμβάνονται δράσεις που στοχεύουν στην οικονομική αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών και στη συγκράτηση του πληθυσμού μέσω της υλοποίησης ολοκληρωμένων σχεδίων που ενδεικτικά θα αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων (προσβασιμότητα, πρόνοια, υποδομές περιβάλλοντος) την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού μέσω της αξιοποίησης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου κάθε περιοχής καθώς και την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την αξιοποίηση των υπαρχόντων πόρων
6.7 Υποστήριξη υποδομών αλιείας	1. Υποδομές Αλιείας	Θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις που αφορούν στην κατασκευή αλιευτικών καταφυγίων, στον εκσυγχρονισμό των υφισταμένων και οι οποίες θα είναι σε συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΑ

ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΣ

Πληθυσμός αστικών περιοχών

Πληθυσμός αγροτικών περιοχών

ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Νέες ΕΕΛ	Αριθμός	Περιφέρεια Ηπείρου	7	1
	Όγκος παραγόμενων αστικών στερεών αποβλήτων που ανακυκλώνονται	Τόνοι / έτος	Μελέτη Επικαιροποίησης Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ηπείρου, ΕΠΕΜ, 2004	0	50000
	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας	Αριθμός	Υπ. Υγείας /2006	16	5
	Νοσοκομειακές κλίνες που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΔΥΠΕ Ηπείρου 2006	1621	241
	Σχέδια ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΠΕΠ Ηπείρου 00 - 06	3	2
	Μνημεία / αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται	Αριθμός	ΠΕΠ Ηπείρου 00 - 06	45	2

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Νοσοκομειακές κλίνες που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται	%	ΔΥΠΕ Ηπείρου 2006	1621 κλίνες	14,87
	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Περιφέρεια Ηπείρου	5300	95000

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 6^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Αντιμετώπιση των καίριων περιβαλλοντικών ζητημάτων του αστικού και αγροτικού χώρου.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Αναζωογόνηση των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Αναζωογόνηση περιοχών εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων
- Άμβλυση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και αύξηση της απασχολησιμότητας
- Αντιμετώπιση προβλημάτων γήρανσης του πληθυσμού και του κοινωνικού αποκλεισμού

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- συνολικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- εγκεκριμένα καθεστώτα ενίσχυσης εκτός του Αναπτυξιακού Νόμου
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.5 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα

Γενικός στόχος– περιγραφή

Η σύγχρονη ευρωπαϊκή και εθνική αναπτυξιακή πολιτική έχει αναγορεύσει την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία ως δύο από τα σημαντικότερα μέσα για την επίτευξη των στόχων της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής ευημερίας. Η επιχειρηματικότητα και η καινοτομία δύνανται να αναπτυχθούν εκεί που από τη μια υπάρχει το κατάλληλο μακροοικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο και από την άλλη εφαρμόζονται ενεργητικές πολιτικές, οριζόντιες (π.χ. φορολογικά κίνητρα, εκπαίδευση και κατάρτιση, απλοποίηση διοικητικών διαδικασιών) και εξειδικευμένες (π.χ. δημιουργία υποδομών εγκατάστασης επιχειρήσεων, ερευνητικές υποδομές, επενδυτικά κίνητρα, άυλες υποδομές και δίκτυα συνεργασίας).

Συνεπώς, η ενότητα επιδιώκει την προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας και τεχνολογίας για την ενσωμάτωση τους στον παραγωγικό ιστό ως μόνιμων κινητήρων ανάπτυξης - αναβάθμισης - ανταγωνιστικότητας, την επίτευξη της ικανότητας για ενσωμάτωση των καταλληλότερων τεχνολογιών και τη δημιουργία ενός συστήματος προώθησης της καινοτομίας ικανού να προσαρμόζει τις παραγόμενες καινοτομίες στις τοπικές ανάγκες και να υλοποιεί επαρκή έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καλύπτοντας το έλλειμμα σε ΕΤΑ ως προς το μέσο όρο της χώρας, την επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας μέσα από ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού και την αναβάθμιση τομέων και κλάδων προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία - ποιότητα - περιβαλλοντική ευαισθησία, τον πολλαπλασιασμό της εξωστρέφειας και την αντιμετώπιση με επιτυχία των προκλήσεων από την επέκταση του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και από τη συνεχή απελευθέρωση των οικονομικών σχέσεων, τον κατάλληλο συνδυασμό της αναπτυξιακής συνεισφοράς όλων των τομέων και κλάδων, τη μόχλευση ιδιωτικών πόρων, την παραγωγική κινητοποίηση της τοπικής αποταμίευσης και την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, και την παροχή στην τοπική επιχειρηματικότητα όλων των κατάλληλων συνθηκών απελευθέρωσης - τεχνικών υποδομών - δομών στήριξης - εργαλείων ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή.

Συνοπτικά, η ενότητα στοχεύει πρωτίστως:

- στη ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας της ΧΕ ΘΗΣ,
- στην ενίσχυση της έρευνας της τεχνολογίας και της καινοτομίας,
- στην ενίσχυση της οικονομίας της γνώσης, και
- στη ψηφιακή σύγκλιση

Η ενότητα συμβάλλει κατά προτεραιότητα στην επίτευξη των εθνικών στόχων ως προς την Agenda της Λισσαβόνας.

Ειδικόί στόχοι

Οι ειδικοί στόχοι αναφέρονται:

- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων για την ισχυροποίησή τους στις εθνικές και διεθνείς αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής αναφοράς.
- Στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της προώθησης και καθιέρωσης συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου.
- Στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης, καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Στην αύξηση της έρευνας από την πλευρά των επιχειρήσεων, καθώς και της ερευνητικής συνεργασίας με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις ερευνητικές μονάδες της περιοχής, τους πόλους καινοτομίας κ.α.

- Στην ανάδειξη βιομηχανιών του αγροδιατροφικού τομέα, βιομηχανιών του καταναλωτικού τομέα που βασίζονται σε τοπικές πρώτες ύλες μεγάλου βάρους ή ειδικής τεχνολογίας, μονάδων συνδεδεμένων με την υποστήριξη της διείσδυσης των νέων τεχνολογιών και «πράσινων» βιομηχανιών, αλλά και μονάδων παραγωγής και διάθεσης σύγχρονων υπηρεσιών (π.χ. πληροφορική και επικοινωνίες, έρευνα και εκπαίδευση, υγεία, μεταφορές, χρηματοπιστωτικές, κ.α.).
- Στην αύξηση του ποσοστού διάθεσης (εξαγωγών) των προϊόντων στις εθνικές και πολύ περισσότερο στις διεθνείς αγορές.
- Στην αξιοποίηση του νέου διεθνούς περιβάλλοντος για την εισροή στο παραγωγικό σύστημα της περιοχής των αναγκαίων συντελεστών παραγωγής (π.χ. κεφάλαια, επιχειρηματικότητα, τεχνολογία και τεχνολογία, άδειες παραγωγής και πατέντες, εξειδικευμένη εργασία, νέες οργανωτικές μέθοδοι).
- Στη συμμετοχή των επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτυώσεων.
- Στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη διαμόρφωση ή βελτίωση παραγωγικών υποδομών.
- Στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην ΧΕ και θα επιδρά καταλυτικά στη διαμόρφωση μιας σύγχρονης επιχειρηματικής νοοτροπίας.
- Στην επέκταση των ευρυζωνικών υποδομών, αλλά και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Στην μεγαλύτερη διείσδυση των τεχνολογιών ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα και ειδικότερα στις ΜΜΕ.
- Στην αύξηση της διαθέσιμης ψηφιακής πληροφορίας τοπικού ενδιαφέροντος.
- Την υποστήριξη καινοτόμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στους τομείς της ΤΠΕ
- Στην διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα μέσω ΤΠΕ
- Την αξιοποίηση των νέων μορφών εργασίας, εκπαίδευσης, υγείας κλπ μέσω ΤΠΕ.
- Στην πράσινη επιχειρηματικότητα
- Στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας – επιχειρηματικότητας στον τομέα του τουρισμού

Θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων μέσω και της αξιοποίησης των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων όπως Ανταγωνιστικότητας-Επιχειρηματικότητας, Ψηφιακής σύγκλισης, Ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.

3.5.1 Άξονας 7: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας

Η συνεχής βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της θεσσαλικής οικονομίας είναι βασική προϋπόθεση για την πραγματική αναπτυξιακή σύγκλιση της Περιφέρειας με τους Ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Κατά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαπιστώθηκαν τα κάτωθι προβλήματα ανταγωνιστικότητας, ψηφιακής σύγκλισης και ανάπτυξης:

- Σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ, μέτριο επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με μέσο όρο της χώρας
- Διαρθρωτικά προβλήματα στη γεωργία και στην μεταποίηση, προβλήματα στη ανάπτυξη και λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και έντονος προσανατολισμός της στην τοπική αγορά, ελλειψείς υπερτοπικές συνεργασίες, ευκαιριακές υπεργολαβίες
- Βραδύς ρυθμός εξέλιξης των ιδιωτικών επενδύσεων σε προϊόντα έντασης γνώσης και τεχνολογίας (νέα οικονομία), καθώς και περιορισμένες καινοτόμες επενδύσεις στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στη γεωργία

- Συγκριτικά χαμηλοί δείκτες καινοτομίας, περιορισμένος βαθμός σύνδεσης έρευνας με παραγωγή
- Χαμηλός βαθμός σύνδεσης των τουριστικών υπηρεσιών της περιοχής με το λοιπό τοπικό παραγωγικό σύστημα
- Διαρθρωτικές αδυναμίες στον τουριστικό κλάδο (π.χ. μικρές επιχειρήσεις, υψηλό κόστος και τιμές, μη αξιοποίηση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, έλλειψη συνεργασιών με σημαντικούς tour operators, εποχικότητα, μη εφαρμογή σχεδίων για ολοκληρωμένη αειφορική τουριστική ανάπτυξη)
- Ελλείψεις υποστηρικτικών επιχειρηματικών υπηρεσιών (π.χ. χρηματοπιστωτικών, τεχνολογικών) και πολύ περιορισμένη ανάπτυξη καινοτομικών υπηρεσιών
- Περιορισμένη αξιοποίηση του ΕΠΑΝ (ειδικά προγραμμάτων Ε&Τ, επιχειρηματικότητας, εκσυγχρονισμού)
- Περιορισμένη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων για διεθνοποίηση και αύξηση της εξωστρέφειας του τοπικού παραγωγικού συστήματος
- Περιορισμένη διεθνή δικτύωση και συνεργασία επιχειρήσεων και ερευνητικών μονάδων
- Σχετικά περιορισμένη πληθυσμιακή βάση περιφερειακής ενδοχώρας (σε σύγκριση με τη μέση Ευρωπαϊκή περιφέρεια) περιορίζει επενδύσεις με προσανατολισμό στην τοπική αγορά
- Περιορισμένη διάδοση των υποδομών και τεχνολογιών ΤΠΕ
- Έλλειψη ψηφιακού περιεχομένου τοπικού ενδιαφέροντος
- Ανεπάρκεια τεχνολογικά και μη αυτοσυντηρούμενη αγορά ΤΠΕ
- Αδυναμία αποτελεσματικής αξιοποίησης των ΤΠΕ από όλες τις βαθμίδες της Δημόσιας Διοίκησης
- Ελλιπής στρατηγική στον τομέα της Ψηφιακής Σύγκλισης, ιδιαίτερα σε θέματα υλοποίησης

Αναφορικά με το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης η Στρατηγική (ενότητα 2) θέτει ως γενικό στόχο την πραγματική σύγκλιση και ως ειδικούς στόχους τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας, την ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας καθώς και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της διάδοσης και εφαρμογής των νέων τεχνολογιών (π.χ. ψηφιακών) και της καινοτομίας καθώς και την ένταξη σε διεθνή επιχειρηματικά και ερευνητικά δίκτυα.

Αναφορικά με τον τομέα της Ψηφιακής Σύγκλισης τίθενται ως γενικοί στόχοι η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ που θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών και ανασχεδιασμό διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

Επίσης, στόχος είναι και η βελτίωση της ποιότητας ζωής που θα επιτευχθεί με την προώθηση δράσεων που θα στοχεύουν στην βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ, με την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Οι δράσεις στους τομείς Επιχειρηματικότητας και Ψηφιακής Σύγκλισης θα είναι σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τις δράσεις που θα υλοποιηθούν από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ» και «ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ»

Συνεπώς έμφαση θα δοθεί:

- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών επιχειρήσεων για την ι-σχυροποίησή τους στις αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας.
- Στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια και θα επιδρά καταλυτικά στη διαμόρφωση μιας σύγχρονης επιχειρηματικής νοοτροπίας.
- Στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της προώθησης και καθιέρωσης συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και ελέγχου.
- Στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης, καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Στην αύξηση της έρευνας από την πλευρά των επιχειρήσεων, καθώς και της ερευνητικής συνεργασίας με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις ερευνητικές μονάδες της περιοχής, τον περιφερειακό πόλο καινοτομίας κ.α.
- Στην ανάδειξη βιομηχανιών του αγροδιατροφικού τομέα, βιομηχανιών του καταναλωτικού τομέα που βασίζονται σε τοπικές πρώτες ύλες μεγάλου βάρους ή ειδικής τεχνογνωσίας (π.χ. προϊόντα ξύλου, έπιπλα), μονάδων συνδεδεμένων με την υποστήριξη της διείσδυσης των νέων τεχνολογιών και «πράσινων» βιομηχανιών, αλλά και μονάδων παραγωγής και διάθεσης σύγχρονων υπηρεσιών (π.χ. πληροφορική και επικοινωνίες, έρευνα και εκπαίδευση, υγεία, μεταφορές, χρηματοπιστωτικές, κ.α.)
- Στην αύξηση του ποσοστού διάθεσης (εξαγωγών) των θεσσαλικών προϊόντων στις εθνικές και πολύ περισσότερο στις διεθνείς αγορές.
- Στην αξιοποίηση του νέου διεθνούς περιβάλλοντος για την εισροή στο θεσσαλικό παραγωγικό σύστημα των αναγκαίων συντελεστών παραγωγής (π.χ. κεφάλαια, επιχειρηματικότητα, τεχνογνωσία και τεχνολογία, άδειες παραγωγής και πατέντες, εξειδικευμένη εργασία, νέες οργανωτικές μέθοδοι).
- Στη συμμετοχή των θεσσαλικών επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτυώσεων.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη διαμόρφωση ή βελτίωση παραγωγικών υποδομών
- Στην μεγαλύτερη διείσδυση των τεχνολογιών ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα και ειδικότερα στις ΜΜΕ της περιοχής και την δημιουργία περιφερειακών – τοπικών δικτυώσεων
- Στην αύξηση και βελτιστοποίηση της διατιθέμενης ψηφιακής πληροφορίας τοπικού ενδιαφέροντος
- Στην διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσω ΤΠΕ

Με βάση τα παραπάνω ο **7ος άξονας** προτεραιότητας στοχεύει:

1. Στη ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της θεσσαλικής οικονομίας
2. Στην ενίσχυση της έρευνας της τεχνολογίας και της καινοτομίας
3. Στην ενίσχυση της οικονομίας της γνώσης
4. Στη ψηφιακή σύγκλιση
5. Στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσης και συνεργασίας στον τομέα των επενδύσεων, των επιχειρηματικών συνεργασιών και της έρευνας.

Μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της αναβάθμισης της Περιφερειακής διοίκησης και μέσω της διασύνδεσης όλων των φορέων τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα, αναμένεται να υποστηριχθεί η διαδικασία της αναδιάρθρωσης και βελτίωσης της παραγωγής, η αύξηση των επενδύσεων, ο εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων, η

αύξηση του βαθμού εξωστρέφειας του θεσσαλικού παραγωγικού συστήματος, η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, η δημιουργία επιχειρηματικών δικτύων, η οργανωμένη χωροθέτηση της οικονομικής δραστηριότητας, η βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, η διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης, το εξαγωγικό clustering κ.α. με απώτερο στόχο την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης και της περιφερειακής σύγκλισης.

Επιπροσθέτως, μέσω συντονισμένων παρεμβάσεων επιδιώκεται η διάδοση των νέων τεχνολογιών και η καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού.

Με τις παρεμβάσεις του εν λόγω άξονα επιτυγχάνονται στόχοι της αναπτυξιακής στρατηγικής όπως ο στόχος της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας, της βελτίωσης των υποδομών, της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης ενώ έμμεσα προάγονται όλοι οι άλλοι στόχοι. Οι δράσεις του άξονα αυτού αναφέρονται στην επόμενη υποενότητα.

Θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων μέσω και της αξιοποίησης των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων όπως Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακής σύγκλισης, Ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.

Πίνακας 49: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
7.1 Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία	Ενίσχυση της μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνονγνωσίας και του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων – ΜΜΕ. Καινοτόμες Δράσεις και υπηρεσίες Βελτίωσης της Ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ και ΠΜΕ	Η δράση στοχεύει στην στήριξη του τεχνολογικού επιπέδου των ΜΜΕ της Περιφέρειας. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων θα μπορέσει να επιτευχθεί μέσω της αντικατάστασης των υφιστάμενων εξοπλισμών ή / και μέσω μεταφοράς τεχνονγνωσίας, αλλά και μέσω αναβαθμίσεων των υφιστάμενων εξοπλισμών. Η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνονγνωσίας μπορεί να γίνει και μέσω της χρήσης πατεντών αλλά και μέσω της προσωρινής παρουσίας ειδικών εμπειρογνομόνων στο χώρο της επιχείρησης. Επίσης, έμφαση θα δοθεί στην προώθηση της έρευνας ενδοεπιχειρησιακά ή/και σε συνεργασία με εξωτερικές δομές έρευνας καθώς επίσης και στις τεχνολογικές κοινοπραξίες μεταξύ ΜΜΕ και ερευνητικών μονάδων. Ακόμη, στόχος της δράσης είναι να υποστηρίξει την εφαρμογή καινοτόμων σχεδίων (σε επίπεδο προϊόντος, μεθόδων παραγωγής και οργάνωσης) ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστική θέση των ΜΜΕ και ΠΜΕ στην αγορά. Επίσης, η δράση υποστηρίζει τις διαδικασίες, μηχανισμούς και τεχνολογίες που είναι απαραίτητα προκειμένου μια επιχείρηση να ελέγχει και να παρακολουθεί αποτελεσματικά και οικονομικά την εξέλιξη της όλης παραγωγής, διασφαλίζοντας έτσι την ποιότητα των αγαθών και μειώσεις κόστους.
	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης ποιότητας των τοπικών ποιοτικών και άλλων προϊόντων με εξαγωγικό προσανατολισμό	Στόχος της δράσης είναι η διαμόρφωση συνθηκών στην αγορά των τοπικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για την απόκτηση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας (ISO, EMAS, HACCP κλπ).
	Ιδιωτικές Επενδύσεις Μεταποίησης	Η ενίσχυση των επενδύσεων των ιδιωτικών επιχειρήσεων μέσω χρηματοδοτικών κινήτρων είναι ο βασικός στόχος της δράσης. Παράλληλα, επιδιώκεται η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του αναπτυξιακού πλαισίου από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, που είναι δυνητικές αποδέκτες των ευεργετικών τους διατάξεων, ώστε να καταστεί δυνατός ο οργανωτικός και τεχνολογικός τους εκσυγχρονισμός. Σημειώνεται ότι η έμφαση θα δοθεί σε επιχειρήσεις κλάδων με ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για την περιφέρεια, καθώς και σε καινοτόμα επιχειρηματικά σχέδια και σε σχέδια εφαρμογής σύγχρονων και νέων τεχνολογιών.
	Ιδιωτικές Επενδύσεις Τουρισμού και ενίσχυση τουριστικών καταλυμάτων	Βασικός στόχος της δράσης είναι η προσέλκυση επενδύσεων στο χώρο του τουρισμού και των τουριστικών καταλυμάτων, μέσω του αναπτυξιακού νόμου και σχετικών κανονισμών. Ειδικότερα, η δράση αποσκοπεί στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος Ελλήνων και ξένων επενδυτών με αποδεδειγμένη εμπειρία στην παραγωγή και προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών, αλλά και θετική εικόνα στη διεθνή τουριστική αγορά. Η δράση αυτή συμπεριλαμβάνει και ενέργειες για τον οργανωτικό /διοικητικό εκσυγχρονισμό των Τουριστικών ΜΜΕ.
Ενίσχυση επενδύσεων	Στόχος της δράσης είναι να ενισχύσει νέες επενδύσεις αλλά και να χρηματοδοτή-	

	σε δυναμικούς κλάδους των υπηρεσιών και εμπορίου	σει τον εκσυγχρονισμό και βελτίωση επιχειρήσεων σε δυναμικούς τομείς των υπηρεσιών (ενδεικτικά υπηρεσίες πληροφορικής και επικοινωνιών, έρευνας και ανάπτυξης, χρηματοπιστωτικές, υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων, εκδοτικές, υγείας, εκπαίδευσης) αλλά και του εμπορίου (χονδρικού και λιανικού, εξαγωγικού).
	Δημιουργία και βελτίωση ερευνητικών υποδομών και έργων	Η δράση αφορά στην υποστήριξη των υφιστάμενων ερευνητικών μονάδων με την παροχή κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής και με την ενίσχυση της ερευνητικής τους δραστηριότητας και αφετέρου στην δημιουργία νέων ερευνητικών υποδομών. Η ενίσχυση της έρευνας θα αναφέρεται πρωτίστως σε βασικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας.
	Προβολή και προώθηση της Θεσσαλίας ως τόπου επενδύσεων και παραγωγής καθώς και ενέργειες προώθησης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεών της. Περιφερειακό Σύμφωνο Ποιότητας, εξαγωγικό clustering	Η δράση θα περιλαμβάνει συλλογικές δράσεις με κατεύθυνση σε: α) συμμετοχή σε ειδικές-κλαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, β) επιχειρηματικές αποστολές, γ) αξιοποίηση των διεθνών δικτύων αναζήτησης συνεργασιών καθώς και δ) ημερίδες, για την ενημέρωση των επενδυτικών και εμπορικών ευκαιριών που προσφέρει η θεσσαλική οικονομία. Πρόκειται αποκλειστικά για δράσεις που δεν αντίκεινται στο πνεύμα και στο γράμμα του Κοινοτικού δικαίου περί ανταγωνισμού και στους κοινοτικούς κανόνες περί επιλεξιμότητας δαπανών. Επίσης, στόχος της δράσης είναι η δημιουργία ενός συμφώνου για την προώθηση και διασφάλιση της ποιότητας των θεσσαλικών προϊόντων και υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο.
	Διακρατικές – διαπεριφερειακές συνεργασίες με στόχο την Εξωστρέφεια των Θεσσαλικών επιχειρήσεων και οργανισμών.	Στις δράσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται η ενίσχυση συμπράξεων και κοινοπραξιών μεταξύ επιχειρήσεων, η δημιουργία μικτών επιχειρήσεων, η κοινή έρευνα, η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, η διάδοση καλών πρακτικών κυρίως στον αγροδιατροφικό τομέα, η διεθνής δικτύωση και συνεργασία των θεσσαλικών ερευνητικών μονάδων, οργανισμών πιστοποίησης κ.α.
7.2 Ψηφιακή σύγκλιση	Ανάπτυξη και αξιοποίηση ψηφιακού περιεχομένου με σημαντική τοπική προστιθέμενη αξία	Ανάπτυξη υπηρεσιών και εφαρμογών ΤΠΕ που καλύπτουν τοπικές ανάγκες συναλλαγών (B2C, B2B), αξιοποίηση, ολοκλήρωση και εκμετάλλευση ψηφιοποιημένου πολιτιστικού – τουριστικού περιεχομένου (B2C, B2B), αξιοποίηση και διάθεση πληροφοριών δημόσιου ενδιαφέροντος, εφαρμογές ΤΠΕ για πληροφόρηση, καταγραφή και αναπαράσταση, δημιουργία εργαλείων για προβολή και διάδοση πολιτιστικών στοιχείων κ.α. Προώθηση καινοτομικών προϊόντων στην τοπική οικονομία.
	Εισαγωγή των ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα με έμφαση στα τοπικά χαρακτηριστικά	Οι σύγχρονες τεχνολογίες στους τομείς της Πληροφόρησης και των Επικοινωνιών (π.χ. ολοκληρωμένα δίκτυα επικοινωνιών, διαδίκτυο, συστήματα τηλεματικής, βάσεις δεδομένων, GIS) συνιστούν καθοριστικά εργαλεία για την οργάνωση και λειτουργία, αλλά και για τη λήψη αποφάσεων.
	Εισαγωγή των ΤΠΕ στην τοπική αυτοδιοίκηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής	Η εισαγωγή των ΤΠΕ στην τοπική αυτοδιοίκηση υποστηρίζει την ταχύτερη, αποτελεσματικότερη και με μεγαλύτερη διαφάνεια συναλλαγή των πολιτών με την διοίκηση με δράσεις ψηφιακών υπηρεσιών στοχευμένες στους πολίτες της Περιφέρειας, ισότιμη συμμετοχή αυτών, προώθηση ευρυζωνικών υπηρεσιών, σημεία πρόσβασης των πολιτών.

Ποσοτικοποίηση των στόχων**ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Νέες επιχειρήσεις από επιδοτούμενα προγράμματα	Αριθμός	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	52628 επιχειρήσεις	300
	Υφιστάμενες επιχειρήσεις που εκσυγχρονίζονται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003		500
	Νέες τουριστικές κλίνες	Αριθμός	ΕΟΤ /2005	26571 κλίνες	1000
	Τουριστικές κλίνες που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	ΕΟΤ /2005		2500

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Αύξηση των επιχειρήσεων	%	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	52628 επιχειρήσεις	0,57
	Υφιστάμενες ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται	%	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	52628 επιχειρήσεις	0,95
	Αύξηση των τουριστικών κλινών	%	ΕΟΤ /2005	26571 κλίνες	3,76
	Τουριστικές κλίνες που εκσυγχρονίζονται	%	ΕΟΤ /2005	26571 κλίνες	9,41
	Νέες θέσεις απασχόλησης (μικτές) που δημιουργούνται από τις ΜΜΕ	Αριθμός	ΠΕΠ 2000-2006	1132	1000

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 7^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων
- Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων
- Προώθηση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Βελτίωση και ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και αύξηση της απασχόλησης
- Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
- Ανάπτυξη μόνιμων δεσμών μεταξύ ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας
- Ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιδιώκει να έχει τις μέγιστες επιπτώσεις από τους διαθέσιμους πόρους, μέσω της συγκέντρωσης της προσπάθειας (στόχευσης) σε συγκεκριμένους τομείς, κλάδους, περιοχές και κοινότητες. Υπό αυτήν την απαίτηση ο Άξονας Προτεραιότητας 7 επικεντρώνεται κυρίως στη στήριξη του επιχειρηματικού δυναμικού της ΧΕ. Οι ομάδες στόχοι των ωφελούμενων μπορούν να διακριθούν ως εξής:

- ✓ Μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ενίσχυση υφιστάμενων)
- ✓ Νέες επιχειρήσεις (δημιουργία)
- ✓ Τεχνοβλαστοί – spin-offs
- ✓ ΜΚΟ
- ✓ Δημόσιες υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και πολίτες
- ✓ Φορείς – οργανώσεις επιχειρήσεων (Επιμελητήρια)
- ✓ Το ερευνητικό δυναμικό της Περιφέρειας
- ✓ Πολίτες της Θεσσαλίας

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- Συνολικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος
- Λοιποί κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.5.2 Άξονας 8: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγική

Ο Άξονας επιδιώκει, σε στρατηγικό και επομένως μακροπρόθεσμο ορίζοντα, την προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας και τεχνολογίας για την ενσωμάτωση τους στον παραγωγικό ιστό ως μόνιμων κινητήρων ανάπτυξης - αναβάθμισης - ανταγωνιστικότητας, την επίτευξη της ικανότητας για ενσωμάτωση των καταλληλότερων τεχνολογιών και τη δημιουργία ενός συστήματος προώθησης της καινοτομίας ικανού να προσαρμόζει τις παραγόμενες καινοτομίες στις τοπικές ανάγκες και να υλοποιεί επαρκή έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καλύπτοντας το έλλειμμα σε ΕΤΑ ως προς το μέσο όρο της χώρας, την επίτευξη υψηλής ανταγωνιστικότητας μέσα από ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού και την αναβάθμιση τομέων και κλάδων προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία - ποιότητα - περιβαλλοντική ευαισθησία, τον πολλαπλασιασμό της εξωστρέφειας και την αντιμετώπιση με επιτυχία των προκλήσεων από την επέκταση του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου και από τη συνεχή απελευθέρωση των οικονομικών σχέσεων, τον κατάλληλο συνδυασμό της αναπτυξιακής συνεισφοράς όλων των τομέων και κλάδων, τη μόχλευση ιδιωτικών πόρων, την παραγωγική κινητοποίηση της τοπικής αποταμίευσης και την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, και την παροχή στην τοπική επιχειρηματικότητα όλων των κατάλληλων συνθηκών απελευθέρωσης - τεχνικών υποδομών - δομών στήριξης - εργαλείων ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή. Η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί με συγκεκριμένες δράσεις που ενισχύουν την προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας, και την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ. Δράσεις καταπολέμησης του ψηφιακού χάσματος που προσανατολίζονται προς την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες περιλαμβάνονται στον Άξονα 5. «Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας» και δρουν συμπληρωματικά μεταξύ των δυο αξόνων.

Είναι ο Άξονας που κατά προτεραιότητα συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων ως προς την Agenda της Λισσαβόνας.

Ειδικό στόχοι του Άξονα

Ο Άξονας επιτυγχάνει τους στρατηγικούς του στόχους μέσω της ακόλουθης ειδικής στοχοθέτησης:

- ✓ υποστήριξη και αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων εφόσον συμβάλλουν ει δυνατόν άμεσα σε αύξηση των εξαγωγών ή σε μείωση της εισαγωγικής διείσδυσης
- ✓ διασύνδεση των επιχειρήσεων με τα διεθνή συστήματα παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών και εγκατάσταση μόνιμων δεσμών συνεργασίας με διεθνείς επιχειρήσεις, κλαδικά επιλεκτική και τοπικά εξειδικευμένη προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων που συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος και οδηγούν στο σχηματισμό μόνιμων διεθνών συνεργασιών
- ✓ στρατηγική καθοδήγηση της επενδυτικής προσπάθειας προς παραγωγικούς στόχους, συσσωματώσεις, περιοχές και τύπους επιχειρήσεων, που εμφανίζουν τις θετικότερες προοπτικές ή έχουν τις ισχυρότερες ανάγκες

- ✓ υποστήριξη όχι μόνο των ΜΜΕ (που συνιστούν ούτως ή άλλως το προνομιακό πεδίο εφαρμογής των πολιτικών) αλλά και των μεσαίων επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν το καίριο πρόβλημα της επέκτασης τους
- ✓ αναβάθμιση προς βιομηχανικούς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους "παραδοσιακούς" κλάδους
- ✓ ανάδυση τομέων και δικτύων αριστείας
- ✓ απεξάρτηση του τοπικού τουρισμού από τη διεθνή συγκυρία
- ✓ «επιχειρηματική» αξιοποίηση του περιβάλλοντος και σχέδια προώθησης βιώσιμης παραγωγής
- ✓ δημιουργία ή/και ενίσχυση περιφερειακών πόλων καινοτομίας
- ✓ κάλυψη του ελλείμματος σε έρευνα, καινοτομία και τεχνολογία ως προς το μέσο όρο της χώρας, ενισχυμένη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην ΕΤΑ και κυρίαρχα παραγωγικός προσανατολισμός της ΕΤΑ
- ✓ εμπλουτισμός, αναβάθμιση και αύξηση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων στην ΕΤΑ, συνεργασίες επιχειρήσεων με δια-περιφερειακούς φορείς ΕΤΑ
- ✓ υποκατάσταση της επιχειρηματικότητας ανάγκης από την εταιρική επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων και διεύρυνση της επιχειρηματικής βάσης στους τομείς που έως σήμερα λειτουργούν υπό ανεπίκαιρες μορφές και αναβάθμιση και απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και κανονιστικού πλαισίου
- ✓ ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον τομέα του Τουρισμού, με προώθηση κατά προτεραιότητα σχεδίων που αποσκοπούν στην ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- ✓ ένταξη του εμπορίου και των συνοδευτικών υπηρεσιών στο παραγωγικό σύστημα, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων και επιχειρήσεων που χαρακτηρίζονται από έντονη εξωστρέφεια και εξαγωγικό προσανατολισμό και επέκταση των δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών
- ✓ ανάπτυξη και αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων χρηματοοικονομικής υποστήριξης με Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
- ✓ εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών και χωροταξική διευθέτηση της παραγωγικής δραστηριότητας
- ✓ συγκρότηση ενιαίου, δικτυακού, ορθολογικού και πελατοκεντρικού συστήματος δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας
- ✓ αξιοποίηση των υλοποιηθέντων έργων υποδομών για την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων με στόχο την ενεργοποίηση των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν
- ✓ Ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα, με την περαιτέρω επέκταση ευρυζωνικών υποδομών σε όλη την περιφέρεια
- ✓ προώθηση της χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας, παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις και ανασχεδιασμός διαδικασιών του Δημόσιου τομέα
- ✓ ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην ελληνική οικονομία
- ✓ προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ
- ✓ βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ – ισότιμη συμμετοχή των πολιτών στην "Ψηφιακή Ελλάδα", ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών Δημόσιας Διοίκησης για τον πολίτη.

Οι δράσεις που ακολουθούν είναι ενδεικτικές. Στο πλαίσιο του ΑΠ υλοποιούνται κατά κύριο λόγο δράσεις οι οποίες εξυπηρετούν τη στρατηγική για την ανταγωνιστικότητα στη χώρα, όπως αυτή αποτυπώνεται στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα

Το παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας πρόκειται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ οι οποίες εμπίπτουν στη στρατηγική του Υπουργείου Ανάπτυξης και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας. Προβλέπεται να υλοποιηθούν οι ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ:

- Ενέργειες εκπαίδευσης, κατάρτισης, προσέλευσης ερευνητών, και εξειδίκευσης νέων ερευνητών στο πλαίσιο των δράσεων της δημιουργίας δικτύων έρευνας και πόλων καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων, των οποίων η δημιουργία χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων που ωφελούνται από κύριες παρεμβάσεις του Προγράμματος, όπως τα ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, τις επιχειρηματικές δικτυώσεις και συσπειρώσεις, και τις δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων.
- Κατάρτιση προσωπικού για ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων των οποίων το επιχειρηματικό σχέδιο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς, την προστασία του καταναλωτή, την προώθηση νέας καταναλωτικής κουλτούρας και την προστασία του περιβάλλοντος, σε δομές και εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΑΝ και του ΥΤΑΝ που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις κατάρτισης ερευνητών και άλλων ομάδων εργαζομένων σε επιχειρηματικές - τεχνολογικές υποδομές, παρεμβάσεις των οποίων, όπως η μεταφορά τεχνολογίας, χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.

Πίνακας 50: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ (επιχειρηματικά σχέδια για:)	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
8.1. Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων	ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας	Οι δράσεις συμβάλλουν σε: αύξηση εξαγωγών ή μείωση εισαγωγικής διείσδυσης, διασύνδεση με διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής, εγκατάσταση μόνιμων συνεργασιών με διεθνείς επιχειρήσεις, προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος, ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας, προστασία του περιβάλλοντος και περιβαλλοντική διαχείριση, επιχειρηματική αξιοποίηση του ζητήματος της προστασίας του περιβάλλοντος, εξοικονόμηση και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Τα Επιχειρηματικά Σχέδια θα διακρίνονται και θα αξιολογούνται αντιστοίχως, εφόσον στοχεύουν σε: αναβάθμιση μεσαίων επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα επέκτασης και αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους.
	αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους.	
	προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος	
	εγκατάσταση μόνιμων συνεργασιών με διεθνείς επιχειρήσεις και διασύνδεση με διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής	
	προστασία του περιβάλλοντος και περιβαλλοντική διαχείριση και επιχειρηματική αξιοποίηση	

	του ζητήματος της προστασίας του περιβάλλοντος εξοικονόμηση και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα.	
8.2. Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης των επιχειρηματικών δικτυώσεων	ανάδυση τομέων, κλάδων, δικτύων και περιοχών αριστείας επέκταση δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών ανάπτυξη συνεργιών αγροτικού τομέα – δευτερογενούς τομέα - τουρισμού – πολιτισμού – ναυτιλίας αξιοποίηση / προστασία της περιβαλλοντικής διάστασης.	Οι δράσεις στοχεύουν στα εξής: ανάδυση τομέων, κλάδων, δικτύων και περιοχών αριστείας, αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και αναβάθμιση προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία στους «παραδοσιακούς» κλάδους. Τα Επιχειρηματικά Σχέδια θα διακρίνονται και θα αξιολογούνται αντιστοίχως, εφόσον στοχεύουν σε: επέκταση δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών, ανάπτυξη συνεργιών αγροτικού τομέα – δευτερογενούς τομέα - τουρισμού – πολιτισμού – ναυτιλίας, ποιοτική αναβάθμιση προϊόντος – υπηρεσίας και αξιοποίηση / προστασία της περιβαλλοντικής διάστασης.
8.3. Ολοκληρωμένα Προγράμματα στήριξης της «τοποθέτησης» των τοπικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα με συλλογικό τρόπο	οργανωμένη προβολή συστημάτων MME συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα πωλήσεων	Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην οργανωμένη προβολή συστημάτων MME, στη συμμετοχή σε δίκτυα, στην ανάπτυξη διεθνών δικτύων πωλήσεων και στην ανταλλαγή εμπειριών.
8.4. Ολοκληρωμένα Προγράμματα για ενίσχυση της ETA και για παραγωγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Έρευνας	δημιουργία Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας και δημιουργία περιφερειακού «one stop shop» για παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης σε E&T ζητήματα ίδρυση νέων επιχειρήσεων (start-ups) δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin-off και spin-out) μεσοπρόθεσμη υποστήριξη της «γέννησης» και ωρίμανσης των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (after start-up care & support – ASUCS) συμμετοχή σε προγράμματα διμερών, πολυμερών και περιφερειακών συνεργασιών ETA δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών έντασης γνώσης (clusters) μονο- ή και πολυ-επιστημονικής προσέγγισης πρόσβαση σε Ευρωπαϊκές E&T υποδομές συμμετοχή στο Πρόγραμμα «Επιβράβευση» (BONUS και BONUS-PLUS και στο Πρόγραμμα Προώθησης Υπηρεσιών Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας υποστήριξη Θερμοκοιτίδων Επιχειρήσεων	Στα επί μέρους έργα και σχέδια της δράσης περιλαμβάνονται: δημιουργία Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας, ίδρυση νέων επιχειρήσεων (start-ups), μεσοπρόθεσμη υποστήριξη της «γέννησης» και ωρίμανσης των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (after start-up care & support – ASUCS), συμμετοχή σε εθνικά Προγράμματα της ΓΓΕΤ, συμμετοχή σε προγράμματα διμερών, πολυμερών και περιφερειακών συνεργασιών ETA, δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών έντασης γνώσης (clusters) μονο- ή και πολυ-επιστημονικής προσέγγισης, πρόσβαση σε Ευρωπαϊκές E&T υποδομές, συμμετοχή στο Πρόγραμμα «Επιβράβευση» (BONUS και BONUS-PLUS και στο Πρόγραμμα Προώθησης Υπηρεσιών Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin-off και spin-out), υποστήριξη Θερμοκοιτίδων Επιχειρήσεων και δημιουργία περιφερειακού «one stop shop» για παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης σε E&T ζητήματα.
8.5. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού - αναδιάρθρωσης του τουριστικού τομέα	επέκταση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος δημιουργία - επέκταση – εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων ειδικής υποδομής για την ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Οι δράσεις περιλαμβάνει τα εξής: επέκταση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, δημιουργία - επέκταση – εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων ειδικής υποδομής για την ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, προσέλκυση επισκεπτών υψηλής εισοδηματικής στάθμης, άμβλυση εποχικότητας και διάχυση των τουριστικών ροών στο σύνολο του εδάφους της Περιφέρειας, ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ τουριστικών

	<p>σμού</p> <p>σχέδια για προσέλκυση επι-σκεπτών υψηλής εισοδημα-τικής στάθμης, άμβλυνση επι-ποικότητας και διάχυση των τουριστικών ροών στο σύνο-λο του εδάφους της Περιφέ-ρειας</p> <p>ανάπτυξη δικτύων συνεργα-σίας μεταξύ τουριστικών επι-χειρήσεων και άλλων για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών νέων υπηρεσιών, οικονομίες κλίμακας, προώθηση της τεχνολογικής και οργανωτικής καινοτομίας, διάχυση καλών πρακτικών, διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, ε-φαρμογή προτύπων περι-βαλλοντικής και ενεργειακής διαχείρισης</p> <p>προβολή θεματικών μορφών τουρισμού και γενική τουρι-στική προβολή, δημιουργία κέντρων πληροφόρησης.</p>	<p>επιχειρήσεων και άλλων για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών νέων υπηρεσιών, οικονομίες κλίμακας, προώθηση της τεχνολογικής και οργανωτικής καινοτομίας, διάχυση καλών πρακτικών, διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, εφαρ-μογή προτύπων περιβαλλοντικής και ενεργειακής διαχειρί-σης και προβολή θεματικών μορφών τουρισμού και γενική τουριστική προβολή, δημιουργία κέντρων πληροφόρησης.</p>
<p>8.6. Ολοκληρω-μένα Προγράμ-ματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικό-τητας και Ανά-πτυξη Ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.</p>	<p>σχέδια για ίδρυση νέων επι-χειρήσεων από ομάδες πλη-θυσμού με περιορισμένη σήμερα επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττον-ται από αποβιομηχάνιση και ανεργία (δράσεις «μη-ενισχύσεων»)</p> <p>ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού σε νέες και καινοτόμες δρα-στηριότητες (νέα επιχειρημα-τικότητα)</p> <p>απόκτηση επιχειρηματικής αριστείας και σύνδεση της με τη διάχυση καλών πρακτικών σε νέους επιχειρηματίες</p> <p>δράσεις διεθνούς ανταλλαγής εμπειριών επιχειρήσεων</p> <p>σχέδια για αύξηση των ηλε-κτρονικά παρεχόμενων δη-μοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και σταδιακή υποκατάσταση συναλλαγών με ηλεκτρονικές</p> <p>συγκρότηση ενιαίου δικτύου δομών στήριξης της επιχει-ρηματικότητας, μεταφοράς τεχνολογίας κλπ, με αξιοποί-ηση και του εργαλείου των ΣΔΙΤ</p> <p>ανάπτυξη - λειτουργία ομογε-νοποιημένου ολοκληρωμένου συστήματος επιτήρησης της αγοράς</p> <p>σχέδια προώθησης του Ηλε-κτρονικού Εμπορίου.</p> <p>εκσυγχρονισμός Επιμελητη-ρίων και διασύνδεσή τους με αποκεντρωμένες υποδομές επιχειρηματικότητας και απασ-χολησιμότητας</p>	<p>Οι δράσεις συμβάλλουν σε: διεύρυνση της επιχειρηματικής βάσης στους τομείς που σήμερα λειτουργούν υπό ανεπί-καιρες μορφές, υποκατάσταση της επιχειρηματικότητας ανάγκης από εταιρική επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατο-τήτων, ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη σήμερα επιχειρηματικότητα και σε περιο-χές που πλήττονται από αποβιομηχάνιση και ανεργία (δράσεις «μη-ενισχύσεων»), ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού σε νέες και καινοτόμες δρα-στηριότητες (νέα επιχειρηματικότητα), απόκτηση επιχειρη-ματικής αριστείας και σύνδεση της με τη διάχυση καλών πρακτικών σε νέους επιχειρηματίες, δράσεις διεθνούς ανταλλαγής εμπειριών επιχειρήσεων, αύξηση των ηλε-κτρονικά παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και σταδιακή υποκατάσταση συναλλαγών με ηλεκτρονικές, καλλιέργεια της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και ανάπτυξη συστημάτων κοινωνικής εται-ρικής ευθύνης, ανάπτυξη - λειτουργία ομογενοποιημένου ολοκληρωμένου συστήματος επιτήρησης της αγοράς, επέ-κταση των θεσμών σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πληροφορικής στις δημόσιες συμβάσεις, προώθηση του Ηλεκτρονικού Εμπορίου, συγκρότηση ενιαίου δικτύου δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, μεταφοράς τεχνολογίας κλπ, με αξιοποίηση και του εργαλείου των ΣΔΙΤ, εκσυγχρονισμό Επιμελητηρίων και διασύνδεσή τους με αποκεντρωμένες υποδομές επιχειρηματικότητας και απασχολησιμότητας και στην υποστήριξη υποδομών Ποιότητας.</p> <p>Κύριο μέσο βελτίωσης της παραγωγικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας αποτελεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία και ειδικό-τερα με δράσεις που σχετίζονται με την ενίσχυση της αξιο-ποίησης των νέων τεχνολογιών από τις ΜΜΕ της Περιφέ-ρειας, τόσο σε ό,τι αφορά νέες επενδύσεις σε ΤΠΕ όσο και σε ό,τι αφορά κίνητρα για την τόνωση της χρήσης τους. Επίσης, σημαντικά οφέλη αναμένεται να προέλθουν από δράσεις για την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας για νέες τεχνολογίες, διάχυση Ευρωπαϊκών και εθνικών καλών πρακτικών σε ΤΠΕ (μέσω παρεμβάσεων ανάπτυ-ξης ψηφιακού περιεχομένου εκπαιδευτικού χαρακτήρα), προγραμμάτων κατάρτισης για στελέχη επιχειρήσεων για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων που θα συνδυα-στεί με δράσεις ψηφιακής διάχυσης. Η προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν τις ΤΠΕ θα πραγματοποιηθεί με δράσεις ανάπτυξης εφαρμο-</p>

		γών για την προβολή και προώθηση επιτυχημένων παραδειγμάτων επιχειρηματικότητας, την ενημέρωση επιχειρηματιών για τις διαδικασίες έναρξης, λειτουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων, όπως και ανάπτυξη δομών ενεργού στήριξης της επιχειρηματικότητας μέσω της αξιοποίησης επιχειρηματικών ιδεών σε θέματα ΤΠΕ, εξεύρεσης χρηματοδοτικών εργαλείων, βασικής χρηματοδότησης, κατευθύνσεων επέκτασης των επιχειρηματικών ιδεών και διοικητικής υποστήριξης (π.χ. δημιουργία portals, ηλεκτρονικά one-stop shops, εφαρμογών διάθεσης ψηφιακού περιεχομένου και προϊόντων και help desks).
8.7. Επιχειρηματικά Σχέδια ίδρυσης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων και επέκτασή τους και στους τομείς του εμπορίου, του τουρισμού και των υπηρεσιών	Venture και Seed Capital	Ο βασικός στόχος των δράσεων είναι η προώθηση των εργαλείων του Venture και Seed Capital με στόχο τη διύρυνση των χρηματοδοτικών μέσων στην εφαρμογή της εθνικής ερευνητικής και τεχνολογικής πολιτικής και πολιτικής καινοτομίας και των Business Angels και Mentoring, Παροχή εγγυήσεων, κεφαλαίων κλπ, Μικροπίστωση, Διευκόλυνση της πρόσβασης ΜΜΕ στις παρεχόμενες υπηρεσίες, Επέκταση της Εγγυοδοσίας Μεσαίων Επιχειρήσεων ή δικτύων ΜΜΕ σε νέα προϊόντα.
	Business Angels και Mentoring	
	Παροχή εγγυήσεων, κεφαλαίων	
	Μικροπίστωση	
8.8. Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται	Διευκόλυνση της πρόσβασης ΜΜΕ στις παρεχόμενες υπηρεσίες	Οι δράσεις στοχεύουν σε: προώθηση της επιχειρηματικής διάστασης στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος, ανάπτυξη Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και πρόληψη - αντιμετώπιση, επιχειρηματικά σχέδια επέκτασης ή δημιουργίας νέων Επιχειρηματικών Πάρκων, μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε Ε.Π., δημιουργία εξειδικευμένων βιομηχανικών και εμπορικών υποδομών με συμμετοχή δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), ενίσχυση υποδομών Εφοδιαστικής Αλυσίδας, ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών συμπαραγωγής ενέργειας και ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών.
	Επέκταση της Εγγυοδοσίας Μεσαίων Επιχειρήσεων ή δικτύων ΜΜΕ σε νέα προϊόντα.	
	Ανάπτυξη Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και πρόληψη - αντιμετώπιση και προώθηση της επιχειρηματικής διάστασης στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος.	
	επιχειρηματικά σχέδια επέκτασης ή δημιουργίας νέων Επιχειρηματικών Πάρκων	
	μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε Ε.Π.	
	δημιουργία εξειδικευμένων βιομηχανικών και εμπορικών υποδομών με συμμετοχή δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ)	
	ενίσχυση υποδομών Εφοδιαστικής Αλυσίδας	
ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών συμπαραγωγής ενέργειας		
ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών.		
8.9. Εκσυγχρονισμός των τουριστικών υποδομών, με υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται	έργα για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, δημιουργία ζωνών υποδοχής σκαφών σε εμπορικούς λιμένες	Ενίσχυση επενδύσεων σε τομείς όπως η ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, η αναβάθμιση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό υποδομών χειμερινού τουρισμού, η δημιουργία θεματικών πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης και η ανάδειξη, προστασία και διαχείριση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, περιοχών NATURA κλπ (σε συνέργια με δράσεις Α.Π. 2). Επίσης σε συνέργεια με τις δράσεις καταπολέμησης του ψηφιακού χάσματος θα υλοποιηθούν δράσεις για χρήση νέων τεχνολογιών για την βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης
	αναβάθμιση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό υποδομών χειμερινού τουρισμού	
	δημιουργία θεματικών πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης πολιτιστικών ή φυσιολατρικών ή αρχαιολογικών και ιστορικών διαδρομών	
	ανάπτυξη επενδύσεων στον τομέα του Πολιτισμού, με έμφαση στην προστασία των αρχαιοτήτων και τη διαχείριση των συναφών πνευματικών δικαιωμάτων	
ανάδειξη, προστασία και διαχείριση οικολογικά ευαί-		

	σθητων περιοχών, περιοχών NATURA κλπ (σε συνέργια με δράσεις Α.Π. 2).	
	βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης με χρήση νέων τεχνολογιών (σε συνέργια με δράσεις Α.Π. 2	
8.10. Διασύνδεση επικοινωνιακού δικτύου της Περιφέρειας με το αντίστοιχο εθνικό και ευρωπαϊκό	ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων ανάπτυξη ασύρματων δικτύων και υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές	Οι δράσεις προβλέπεται να χρηματοδοτήσουν υποδομές ΤΠΕ

Ποσοτικοποίηση των στόχων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΣΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Επιχειρήσεις που ωφελούνται από δράσεις Έρευνας & Ανάπτυξης Καινοτομίας	Αριθμός	ΥΠΑΝ/ ΓΓΕΤ	40632	35
	Περιφερειακοί Πόλοι Καινοτομίας ΕΤΑ	Αριθμός	ΥΠΑΝ/ ΓΓΕΤ	0	1
	Υφιστάμενες επιχειρήσεις που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται -ΓΓΒ, Εμπόριο, Τουρισμός-	Αριθμός	ΥΠΑΝ	40632	1097*
	Υφιστάμενες ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται - βελτιώνονται	Αριθμός	ΥΠΑΝ	40632	1062**
	Επιχειρήσεις που δημιουργούνται από επιδοτούμενα προγράμματα	Αριθμός	ΥΠΑΝ	40632	68
	Τουριστικές κλινες που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	ΥΠΑΝ	28965	5706
	Νέες τουριστικές κλινες	Αριθμός	ΥΠΑΝ	28965	1279
	Επενδυτικά σχέδια εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Αριθμός	ΥΠΑΝ	0	3
	Τουριστικές πολιτιστικές υποδομές που υποστηρίζονται	Αριθμός	ΥΠΑΝ/ΓΤΒ	3	3
	Υποδομές εγκατάστασης υποδοχής επιχειρήσεων που γίνονται παρεμβάσεις	Αριθμός	ΥΠΑΝ / ΓΓΒ	0	1
	Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία	Αριθμός	Νέος Δείκτης ΕΥΔ ΕΠ ΚτΠ	205	1.136
	Δημιουργούμενες & Νέες Επιχειρήσεις σε τομείς που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και Χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία	Αριθμός	Επεξεργασμένος δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική Συμβατός με i2010/ ΕΥΔ ΕΠ ΚτΠ	0	28
	Χρηματοδοτούμενοι κόμβοι παροχής ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις	Αριθμός	Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010/ ΕΥΔ ΚτΠ	0	2
	ICT projects που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠ ΨΣ	Αριθμός	Νέος Δείκτης / ΕΥΔ ΕΠ ΚτΠ	0	39

* Μόνο ΜΜΕ Τουρισμός

** Δεν εμπεριέχονται οι ΜΜΕ Τουρισμός

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Νέες θέσεις εργασίας (μικτές) που δημιουργούνται από την ενίσχυση των επιχειρήσεων	Αριθμός	ΥΠΑΝ	460	1626
	Τουριστικές κλινες που εκσυγχρονίζονται	%	ΥΠΑΝ	28965κλινες	20
	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις από Δομές Στήριξης	Αριθμός	ΥΠΑΝ/ ΓΤΒ	40632	2346
	Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Παραγγελιών	%	Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	1,12	1,47
	Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Πληρωμών για Πωλήσεις μέσω Διαδικτύου	%	Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	0,10	0,22
	Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν Δημιουργούμενες Υπηρεσίες του Δημοσίου που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	% επί του συνόλου των επιχειρήσεων της Περιφέρειας ΣΕ	Επεξεργασμένος δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	78,37	86,65
	Επωφελούμενοι Πολίτες από Χρηματοδοτούμενους Εξοπλισμούς ΤΠΕ	Αριθμός	Επεξεργασμένος δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	0	32.426
	Πολίτες που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	%	Επεξεργασμένος δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ ΕΥΔ ΚτΠ	5,00	10,00
	Πολίτες που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά (εκτός Δημόσιας Διοίκησης)	%	Νέος Δείκτης / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ ΕΥΔ ΚτΠ	5,00	10,00

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 8^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων
- Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων
- Προώθηση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Βελτίωση και ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και αύξηση της απασχόλησης
- Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
- Ανάπτυξη μόνιμων δεσμών μεταξύ ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας

Ωφελούμενοι - Θέματα εφαρμογής

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιδιώκει να έχει τις μέγιστες επιπτώσεις από τους διαθέσιμους πόρους, μέσω της συγκέντρωσης της προσπάθειας (στόχευσης) σε συγκεκριμένους τομείς, κλάδους, περιοχές και κοινότητες. Υπό αυτήν την απαίτηση ο Άξονας Προτεραιότητας 8 επικεντρώνεται στη στήριξη του επιχειρηματικού δυναμικού της ΧΕ. Οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες αποτελούν τους κύριους ωφελούμενους των παρεμ-

βάσεων του άξονα. Οι δράσεις Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Περιφέρειας, ανάλογα και με τους επιμέρους στόχους τους, θα είναι ανοικτές και σε συνεργασίες και δικτυώσεις με φορείς των άλλων περιφερειών της χώρας καθώς και με αντίστοιχους φορείς άλλων χωρών.

Αναλυτικότερα, οι ομάδες στόχοι των ωφελούμενων επιχειρήσεων μπορούν να διακριθούν ανά τομέα και μέγεθος:

- ✓ Μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- ✓ Επιχειρήσεις μεταποιητικού κλάδου
- ✓ Επιχειρήσεις τομέα υπηρεσιών και εμπορίου
- ✓ Επιχειρήσεις τουριστικού κλάδου
- ✓ Επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας
- ✓ Επιχειρήσεις «παραδοσιακών» κλάδων
- ✓ Νέες επιχειρήσεις
- ✓ Τεχνοβλαστοί – spin-offs

Στους ωφελούμενους επιχειρηματίες διακρίνονται οι ομάδες στόχοι:

- ✓ Υπαρχόντων επιχειρηματιών
- ✓ Νέων επιχειρηματιών
- ✓ Γυναικών επιχειρηματιών
- ✓ ΑΜΕΑ επιχειρηματιών
- ✓ Δυνητικών επιχειρηματιών (ευρύτερου πληθυσμού - επιστημόνων – ερευνητών).

Στις ομάδες στόχους του επιχειρηματικού δυναμικού συγκαταλέγονται επίσης:

- ✓ Δημόσιες υπηρεσίες προς επιχειρήσεις
- ✓ Φορείς – οργανώσεις επιχειρήσεων (Επιμελητήρια)

Η δεύτερη βασική ομάδα ωφελούμενων του Άξονα Προτεραιότητας 8 είναι το ερευνητικό δυναμικό της περιοχής ΧΕ. Αναλυτικότερα οι ομάδες στόχοι είναι:

- ✓ Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και ΤΕΙ
- ✓ Τεχνολογικά Πάρκα και πόλοι καινοτομίας
- ✓ Ερευνητικά εργαστήρια
- ✓ Τμήματα Ε&Α
- ✓ Ινστιτούτα Έρευνας και Τεχνολογίας
- ✓ Ερευνητές
- ✓ Γυναίκες ερευνητές

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- σφαιρικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- Αξιοποίηση σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων (με τη χρήση και της πρωτοβουλίας JEREMIE)
- ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης του Υπ. Ανάπτυξης και του Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.5.3 Άξονας 9: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ – ΣΤΟΧΟΙ

Ο Άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει κατηγορίες παρεμβάσεων που αναμένεται να βελτιώσουν την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, μέσω προώθησης της ψηφιακής σύγκλισης και βελτίωσης της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας για την Περιφέρεια.

Για την επίτευξη του στόχου απαιτείται πέραν της κλασσικής μεθόδου υποστήριξης της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας μέσω επενδυτικών κινήτρων, η υιοθέτηση και αξιοποίηση των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και εισαγωγή επιχειρηματικών καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία.

Σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας επιτυχίας στην προσπάθεια αυτή αναδεικνύεται η αξιοποίηση του αξιόλογου ερευνητικού και επιστημονικού δυναμικού της Περιφέρειας μέσω συνεργασιών της επιχειρηματικής κοινότητας με τα Ινστιτούτα και τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Περιφέρειας για την ανάπτυξη νέων ή βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών σε τομείς προτεραιότητας για την Ήπειρο.

Θα επιδιωχθεί η συμπληρωματικότητα και διεύρυνση των δράσεων μέσω και της αξιοποίησης των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων όπως Ανταγωνιστικότητας-Επιχειρηματικότητας, Ψηφιακής σύγκλισης, Ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.

Πίνακας 51:Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
9.1. Βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής με αξιοποίηση των ΤΠΕ	1. Εισαγωγή, χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ από επιχειρήσεις	Η δράση στοχεύει στην ενίσχυση επιχειρήσεων ώστε να βελτιώσουν τη λειτουργία και ανταγωνιστικότητά τους μέσω της χρήσης των νέων ΤΠΕ
	2. Ανάπτυξη εφαρμογών και δημιουργία υπηρεσιών μέσω αξιοποίησης των ΤΠΕ σε τομείς προτεραιότητας για την Ήπειρο	Στόχος είναι να αναπτυχθεί η εφαρμογή και η δημιουργία υπηρεσιών των ΤΠΕ σε κλάδους που είναι ζωτικής σημασίας για την περιφέρεια.
	3 Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ-ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην ψηφιακή Ελλάδα	Σκοπός της δράσης είναι η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των πολιτών στο νέο κόσμο των ψηφιακών τεχνολογιών και υπηρεσιών. Επίσης θα επιδιωχθεί η προώθηση δράσεων για την ανάπτυξη γρήγορου Internet (ασύρματο ευρυζωνικό δίκτυο) σε επιλεγμένα σημεία της Περιφέρειας προκειμένου να ενισχυθεί η δυναμότητα ευρυζωνικής πρόσβασης από επιλεγμένες πληθυσμιακές ομάδες όπως νέοι , κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών, τουρίστες κ.α.
	4 Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη	Η εφαρμογή της ψηφιακής τεχνολογίας για την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τον πολίτη θα συνέβαλε στον εκσυγχρονισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης και στην καθημερινότητα των πολιτών.
9.2. Ενίσχυση της καινοτομικής ικανότητας της Περιφέρειας για την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών	1. Δημιουργία – ανάπτυξη περιφερειακών πόλων καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας για την Ήπειρο	Μέσω των πόλων καινοτομίας η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και διαδικασιών στην παραγωγή, σε τομείς προτεραιότητας για την Περιφέρεια.
	2. Ενίσχυση των υποδομών E&TA σε τομείς προτεραιότητας για την περιφερειακή οικονομία	Η δράση στοχεύει στη δημιουργία ή/και ενίσχυση υφιστάμενων υποδομών έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (π.χ. ερευνητικά ινστιτούτα, πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, επιχειρήσεις) με στόχο την ανάπτυξη της έρευνας σε τομείς που ενδιαφέρουν την Περιφέρεια.
	3. Ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη ή βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών	Η δράση προβλέπει την ενίσχυση των ΜΜΕ ώστε να αναπτύξουν ή βελτιώσουν την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών για τομείς προτεραιότητας στην Περιφέρεια

	4. Ανάπτυξη δικτύων για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τη διερεύνηση των τεχνολογικών προοπτικών σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας	Στόχος της δράσης είναι να ενισχύσει την ανάπτυξη δικτύων μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας υπέρ των τοπικών επιχειρήσεων σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας. Επίσης οι δράσεις Έρευνας , Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Περιφέρειας , ανάλογα και με τους επιμέρους στόχους τους, θα είναι ανοιχτές και σε συνεργασίες και δικτυώσεις με τους φορείς των άλλων περιφερειών της χώρας καθώς και με αντίστοιχους φορείς άλλων χωρών.
9.3. Προώθηση της επιχειρηματικότητας – Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος	1 Ενίσχυση συλλογικών ή κλαδικών φορέων για την ανάπτυξη δράσεων επιχειρηματικής εξωστρέφειας για επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας	Οι συμπράξεις επιχειρήσεων (π.χ. ομάδες, clusters, επιμελητήρια) δύνανται να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας κατά την ανάπτυξη δράσεων εξωστρέφειας (π.χ. εξαγωγές, προμήθειες, δίκτυα πωλήσεων στο εξωτερικό, συμμετοχή σε εκθέσεις, υπερπολαβίες κ.α.). Η δράση προβλέπει την στήριξη αυτών των δράσεων και πρωτοβουλιών.
	2 Δημιουργία ή βελτίωση οργανωμένων χώρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων	Επιχειρηματικές και παραγωγικές υποδομές όπως είναι οι οργανωμένοι χώροι (π.χ. ΒΕΠΕ, εμπορικοί χώροι κ.α.) δύνανται να συμβάλουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και στην προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων
	3 Ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων στους τομείς της μεταποίησης, των υπηρεσιών και του εμπορίου	Σκοπός της δράσης είναι η ενίσχυση των επενδύσεων στους τομείς των υπηρεσιών, του εμπορίου και της μεταποίησης. Με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας των προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών, τη βελτίωση της επιχειρηματικής δομής και την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της τοπικής περιφερειακής οικονομίας. Θα υλοποιηθούν δράσεις εφαρμογής τοπικών συμφώνων ποιότητας κυρίως σε επιχειρήσεις ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων ειδικότερα εναλλακτικού τουρισμού, δράσεις ενίσχυσης της μεταποίησης & του εμπορίου κυρίως στους κλάδους/κατηγορίες προϊόντων όπως δομικά υλικά-μεταλλικά προϊόντα, προϊόντα ξύλου-έπιπλο, παραδοσιακή βιοτεχνία κλπ

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ

Το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας

ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΘΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Επιχειρήσεις που θα ενταχθούν από τα προγράμματα	Αριθμός	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ 2003	25247	410
	Τουριστικές κλίνες που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	ΕΣΥΕ /2005	10933	400

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013
	Τουριστικές κλίνες που εκσυγχρονίζονται	%	ΕΣΥΕ /2005	10933 κλίνες	3,65
	Νέες θέσεις εργασίας (μικτές) που δημιουργούνται από τις ΜΜΕ	Αριθμός	ΠΕΠ Ηπείρου 2000 - 2006	820	180

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του 9^{ου} Άξονα Προτεραιότητας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων
- Προώθηση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Βελτίωση και ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών

- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και αύξηση της απασχόλησης
- Ανάπτυξη μόνιμων δεσμών μεταξύ ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας

Ως εναλλακτικές νομικές μορφές για τις ενισχύσεις ορίζονται:

- συνολικές επιχορηγήσεις (global grants) μέσω περιφερειακών φορέων
- συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάθεση σε εξειδικευμένο ευρωπαϊκό μηχανισμό (JESSICA)
- εγκεκριμένα καθεστώτα ενίσχυσης εκτός του Αναπτυξιακού Νόμου
- Αναπτυξιακός Νόμος

3.6. Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής

Γενικός στόχος – περιγραφή

Η ενότητα στοχεύει στην έγκαιρη προετοιμασία και εύρυθμη υλοποίηση του ΕΠ. Η εμπειρία της Γ' Προγραμματικής περιόδου κατέδειξε ότι πρέπει να δοθεί έμφαση αφενός στην χρηματοδότηση ενεργειών ωρίμανσης δράσεων (Επιχειρησιακά Σχέδια, Μελέτες Σκοπιμότητας, Μελέτες Κόστους-Οφέλους, κ.λ.π.) και αφετέρου στην υποβοήθηση των φορέων υλοποίησης για την κάλυψη των διαχειριστικών αδυναμιών τους.

Ειδικόί στόχοι

- Προπαρασκευή
- Διαχείριση και Παρακολούθηση
- Αξιολόγηση
- Πληροφόρηση και Έλεγχος
- Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών υλοποίησης.

3.6.1 Άξονας 10: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας

Ο 10ος Άξονας προτεραιότητας στοχεύει στην έγκαιρη προετοιμασία και εύρυθμη υλοποίηση του ΕΠ.

Η εμπειρία της Γ' Προγραμματικής περιόδου κατέδειξε ότι πρέπει να δοθεί έμφαση αφενός στην έγκαιρη χρηματοδότηση ενεργειών ωρίμανσης δράσεων (Επιχειρησιακά Σχέδια, Μελέτες Σκοπιμότητας, Μελέτες Κόστους-Οφέλους, κ.λ.π.) και αφετέρου στην υποβοήθηση των φορέων υλοποίησης για την κάλυψη των διαχειριστικών αναγκών - αδυναμιών τους.

Οι προς χρηματοδότηση δράσεις εμπίπτουν στις εξής κατηγορίες:

- Προπαρασκευή
- Διαχείριση και Παρακολούθηση
- Αξιολόγηση
- Πληροφόρηση και Έλεγχος
- Διάδοση καλών πρακτικών
- Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών υλοποίησης.

Πίνακας 52: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
10.1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και έλεγχο του προγράμματος	Η δράση περιλαμβάνει επιχειρησιακά σχέδια, μελέτες κόστους οφέλους, σχέδια μάρκετινγκ θεσσαλικών κλάδων και τομέων, έρευνες, μελέτες πιστοποίησης θεσσαλικών προϊόντων και υπηρεσιών, μελέτες για την εφαρμογή της Κοινοτικής νομοθεσίας, λοιπές μελέτες για την προετοιμασία, υλοποίησης και παρακολούθηση του ΠΕΠ, συμβουλευτικές-διαχειριστικές υπηρεσίες που αφορούν στην υλοποίηση του Προγράμματος, κ.λ.π.
	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αξιολόγηση του προγράμματος	Η δράση περιλαμβάνει την χρηματοδότηση αξιολογήσεων στρατηγικής και επιχειρησιακής φύσης για την παρακολούθηση της εξέλιξης και την υποστήριξη του προγράμματος
	Χρηματοδότηση των δράσεων Πληροφόρησης – Δημοσιότητας του Προγράμματος	Η δράση περιλαμβάνει την χρηματοδότηση της υλοποίησης του προγράμματος Πληροφόρησης και Δημοσιότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-13, την διάδοση καλών πρακτικών καθώς και την χρηματοδότηση των ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης φορέων και πολιτών κλπ.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Εξασφάλιση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, διαχείρισης και υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αναγκαίων λειτουργιών
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τελικών δικαιούχων, φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και της Ε.Ε.
- Εξασφάλιση της έγκαιρης και ισότιμης ενημέρωσης των δυνητικών Τελικών Δικαιούχων, της προβολής και της δημοσιότητας των παρεμβάσεων
- Ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την υλοποίηση των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών στόχων της περιοχής.

Ωφελούμενοι

Τελικοί Δικαιούχοι, Υπηρεσίες της Περιφέρειας

3.6.2 Άξονας 11: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας

Στρατηγική

Ο Άξονας επιδιώκει να κάλυψη χρηματοδοτικές ανάγκες για την προπαρασκευή, διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος καθώς και δράσεις δημοσιότητας, ελέγχου και ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίησή του.

Στόχοι του Άξονα

Κύριος στόχος του Άξονα είναι η υποστήριξη του σχεδιασμού, εφαρμογή παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος με στόχο την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή του, μέσω ενεργειών που σχετίζονται με την αντιμετώπιση τυχών προβλημάτων εφαρμογής, την αναγκαία εξειδίκευση του σε επιμέρους θέματα, την επιτάχυνση των διαδικασιών εφαρμογής και την αρτιότερη πληροφόρηση των ενδιαφερομένων φορέων και των πολιτών. Ο Άξονας μέσω των δράσεων πληροφόρησης αναμένεται επίσης να συμβάλει στην τήρηση των απαραίτητων διαδικασιών διαφάνειας.

Πίνακας 53: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
11.1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και επιθεώρηση του προγράμματος	
	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αξιολόγηση του προγράμματος, μελετών και ενεργειών πληροφόρησης-δημοσιότητας	

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Εξασφάλιση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, διαχείρισης και υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αναγκαίων λειτουργιών
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τελικών δικαιούχων, φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και της Ε.Ε.
- Εξασφάλιση της προβολής και της δημοσιότητας των παρεμβάσεων
- Ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την υλοποίηση των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών στόχων της περιοχής.

Ωφελούμενοι

Τελικοί Δικαιούχοι, Υπηρεσίες της Περιφέρειας

3.6.3 Άξονας 12: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΣΤΟΧΟΙ

Ο συγκεκριμένος Άξονας αφορά στην υλοποίηση παρεμβάσεων για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Πίνακας 54: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
12.1 Τεχνική υποστήριξη του προγράμματος	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και έλεγχο του προγράμματος	
	Χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αξιολόγηση του προγράμματος	
	Χρηματοδότηση των δράσεων Πληροφόρησης – Δημοσιότητας του Προγράμματος	

ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΣ

Τελικοί Δικαιούχοι, Υπηρεσίες της Περιφέρειας

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Εξασφάλιση ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, διαχείρισης και υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αναγκαίων λειτουργιών
- Αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τελικών δικαιούχων, φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και της Ε.Ε.
- Εξασφάλιση της προβολής και της δημοσιότητας των παρεμβάσεων
- Ολοκληρωμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός για την υλοποίηση των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών στόχων της Περιφέρειας.

3.7 Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας των προτεραιοτήτων του ΕΠ της Χωρικής Ενότητας Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες

Οι παρακάτω Πίνακες 55-61 αποτυπώνουν τη συνάφεια μεταξύ των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ ΧΕ Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος και των εθνικών και ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων. Εύκολα διαπιστώνεται ο υψηλός βαθμός συνάφειας και εύλογα αναμένεται ότι η υλοποίηση των δράσεων των αξόνων της ΧΕ ΘΣΗ θα συμβάλλει και στην υλοποίηση των εθνικών και ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων.

Πίνακας 55:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 1)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 1		
	Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση		
	Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών	Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη	Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη
Άξονας 1	++		+
Άξονας 2	++		+
Άξονας 3	++		+
Άξονας 4	+	++	++
Άξονας 5	+	++	++
Άξονας 6	+	++	++
Άξονας 7	+	+	+
Άξονας 8	+	+	+
Άξονας 9	+	+	+
Άξονας 10	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 56:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 2)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013			
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 2			
	Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη			
	Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ)	Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας	Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους	Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση
Άξονας 1	+	+	+	
Άξονας 2	+	+	+	
Άξονας 3	+	+	+	
Άξονας 4	+	+	+	
Άξονας 5	+	+	+	
Άξονας 6	+	+	+	
Άξονας 7	++	++	++	+
Άξονας 8	++	++	++	+
Άξονας 9	++	++	++	+
Άξονας 10	+	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 57:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 3)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013				
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 3				
	Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας				
	Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας	Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης	Διοικητικές ικανότητες	Προστασία της υγείας των εργαζομένων
Άξονας 1	+				
Άξονας 2	+				
Άξονας 3	+				
Άξονας 4	++	++	++	+	++
Άξονας 5	++	++	++	+	++
Άξονας 6	++	++	++	+	++
Άξονας 7	+	+	+	+	
Άξονας 8	+	+	+	+	
Άξονας 9	+	+	+	+	
Άξονας 10	+	+	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 58:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΣΚΓΚ (ΚΓ 4): Εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013		
	ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ 4		
	Εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής		
	Συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση	Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα	Διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία
Άξονας 1	+	+	+
Άξονας 2	+	+	+
Άξονας 3	+	+	+
Άξονας 4	++	++	+
Άξονας 5	++	++	+
Άξονας 6	++	++	+
Άξονας 7	+	+	+
Άξονας 8	+	+	+
Άξονας 9	+	+	+
Άξονας 10	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 59:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΕΣΠΑ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	Θεματικές και Χωρικές Προτεραιότητες Αναπτυξιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ						
	Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας	Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία	Απασχόληση και κοινωνική συνοχή	Θεσμικό περιβάλλον	Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών της, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης	Χωρική ανάπτυξη (αστική, ορεινών, νησιώτικων και αγροτικών περιοχών)	Εδαφική Συνεργασία (Στόχος 3)
Άξονας 1	+		+		++	+	+
Άξονας 2	+		+		++	+	+
Άξονας 3	+		+		++	+	+
Άξονας 4	+	+	++	+	++	++	+
Άξονας 5	+	+	++	+	++	++	+
Άξονας 6	+	+	++	+	++	++	+
Άξονας 7	++	++	+	+	+	+	+
Άξονας 8	++	++	+	+	+	+	+
Άξονας 9	++	++	+	+	+	+	+
Άξονας 10	+	+	+	+	+	+	+
Άξονας 11	+	+	+	+	+	+	+
Άξονας 12	+	+	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 60:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας Με Γενικούς Στόχους ΕΣΠΑ

Γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ	Άξονες ΕΠ ΧΕ ΘΣΗ											
	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας			Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής			Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα			Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής		
	Αξ1	Αξ2	Αξ3	Αξ4	Αξ5	Αξ6	Αξ7	Αξ8	Αξ9	Αξ 10	Αξ 11	Αξ 12
Η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η αύξηση της ζήτησης και η γενική ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα.	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η προβολή της χώρας στη διεθνή κοινότητα και στις αγορές στόχου ως γεωστρατηγικής πύλης εισόδου στην ΕΕ και χώρος ανάπτυξης διεθνούς επιχειρηματικότητας.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.				+	+	+	++	++	++	+	+	+
Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τεχνολογιών πληρο-	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	+	+

φορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).												
Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Πρωτόθση της κοινωνικής ενσωμάτωσης				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Δημιουργία ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ισότητα των φύλων				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και αποτελεσματική εφαρμογή τους για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας	++	++	++							+	+	+
Ενίσχυση της συμβολής του ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα, την εξωστρέφεια και την αειφόρο ανάπτυξη				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής				++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας				+	+	+	+	+	+	+	+	+
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη ορεινών περιοχών	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη νησιώτικων περιοχών	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία	+	+	+	++	++	++	+	+	+	+	+	+
Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

Πίνακας 61:Συνάφεια Αξόνων Προτεραιότητας με ΕΠΜ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ ΧΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ – ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ						
	Διαρθρωτικές Αλλαγές στις Αγορές Προϊόντων	Κοινωνία της Γνώσης	Αγορές Κεφαλαίου	Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη	Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή	Επανάδρυσή της Δημόσιας Διοίκησης	Απασχόληση – Κατάρτιση - Εκπαίδευση
Άξονας 1				+	+		+
Άξονας 2				+	+		+
Άξονας 3				+	+		+
Άξονας 4		+		++	++		+
Άξονας 5		+		++	++		+
Άξονας 6		+		++	++		+
Άξονας 7	+	++	+	+	+		+
Άξονας 8	+	++	+	+	+		+
Άξονας 9	+	++	+	+	+		+
Άξονας 10	+	+	+	+	+		+
Άξονας 11	+	+	+	+	+		+
Άξονας 12	+	+	+	+	+		+

++ Άμεση Συνάφεια

+ Έμμεση Συνάφεια

3.8 Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι κοινό για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη και το Επιχειρησιακό πρόγραμμα Αλιεία και οριοθετεί τις παρεμβάσεις μεταξύ των Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΣ), του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ.

1. Γενικά

Ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των αγροτικών περιοχών και τις παρεμβάσεις σε υποδομές περιβάλλοντος, **θα καλυφθεί από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, η ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδυτικών σχεδίων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση του συστήματος υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, η προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος **θα καλυφθούν από το ΕΤΠΑ**, ενώ η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους, **θα καλυφθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).**

Η **θέσπιση κριτηρίων διαχωρισμού** μεταξύ των ομοειδών κατηγοριών πράξεων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τα διαφορετικά Ταμεία δεν διαπνέεται από «διαχειριστική» λογική, αλλά **αντανακλά τις προτεραιότητες των επιμέρους πολιτικών** (περιφερειακή πολιτική, πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, αλιευτική πολιτική) το σύνολο των οποίων βεβαίως επηρεάζεται από τη διάσταση του χώρου.

Η μεγάλη έκταση των αγροτικών περιοχών, το μήκος της ακτογραμμής και το πλήθος των νησιών καθιστούν απαγορευτική την υιοθέτηση ως μόνου κριτηρίου διαχωρισμού των πράξεων των Ταμείων το «χωρικό – γεωγραφικό» κριτήριο, διότι είναι δεδομένο ότι οι πόροι του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ δεν επαρκούν για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες στις **δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων**, μέσω των οποίων θα εξυπηρετηθούν **ο στόχος της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και ο στόχος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.**

Οι δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων αφορούν:

- Στις παρεμβάσεις στο παραγωγικό περιβάλλον
- Στα έργα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων εντοπίζεται, επίσης στους ακόλουθους τομείς παρεμβάσεων:

- Δράσεις κατάρτισης – Ανθρώπινο δυναμικό
- Παρεμβάσεις στον τομέα του Περιβάλλοντος.

- Παρεμβάσεις με βάση την προσέγγιση LEADER που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ
- Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών μέσω μιας τοπικής στρατηγικής, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ.

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ένα συγκερασμό χωρικών – γεωγραφικών, οικονομικών και διοικητικών κριτηρίων.

Για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές εφαρμογής του **Άξονα Προτεραιότητας 4 Leader του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 - 2013**, με νομική βάση τα άρθρα 61 - 64 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20/9/2005, «για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» **κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η προσέγγιση Leader.**

Επίσης, για τις παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη **επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών** στο πλαίσιο εφαρμογής του **άξονα Προτεραιότητας 4 του Ε.Π Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 43 - 45 του Καν.(ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27/7/2006, για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας», κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η επιλεχθείσα τοπική στρατηγική για την κάθε αλιευτική περιοχή.

Επενδύσεις για τον **εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων** (κατεύθυνσης φυτικής και ζωικής παραγωγής) και **δασοκομικών εκμεταλλεύσεων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, **χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ.**

Επενδύσεις για την **αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών, κτηνοτροφικών και δασοκομικών προϊόντων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, **δράσεις επιχειρηματικότητας και γενικότερα όλες οι δράσεις**, οι οποίες αφορούν στην πρώτη μεταποίηση ή/και εμπορία προϊόντων (δεν αφορά επενδύσεις στο λιανικό εμπόριο) **που καλύπτονται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, καθώς και δασικών προϊόντων, χρηματοδοτούνται κατά αποκλειστικότητα από το ΕΓΤΑΑ.** Σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005, η στήριξη από το ΕΓΤΑΑ περιορίζεται στις πολύ μικρές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, κατά την έννοια της Σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής²⁶ καθώς και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 200 εκ. €. Στην περίπτωση της δασοκομίας η στήριξη παρέχεται από το ΕΓΤΑΑ στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005.

Οι επενδύσεις στον τομέα της **υδατοκαλλιέργειας, της αλιείας εσωτερικών υδάτων και της θαλάσσιας αλιείας**, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ μέχρι εξαντλήσεων των πόρων του ΕΠΑΛ.

²⁶ Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ειδικότερα:

- ☑ Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ.
- ☑ Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. Ευρώ.
- ☑ Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. Ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. Ευρώ.

Οι επενδύσεις στην πρώτη **μεταποίηση και εμπορία** ιχθύων, οστράκων κ.λ.π. χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΑ, μέχρι εξαντλήσεως των πόρων του ΕΠΑΛ.

Η στήριξη στην **υδατοκαλλιέργεια και στη μεταποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας**, από το ΕΤΑ, περιορίζεται στις **επιχειρήσεις, όπως αυτές προβλέπονται στον Καν. 1198/2005²⁷**.

Υδρεύσεις, αποχετεύσεις και βιολογικοί καθαρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, που παρουσιάζονται στη συνέχεια και τα οποία εκφράζονται σε χρηματοοικονομικούς όρους, αφορούν στο συνολικό προϋπολογισμό της παρέμβασης (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή).

²⁷ Οι ενισχύσεις επενδύσεων από το ΕΤΑ περιορίζονται σύμφωνα με τον Καν. 1198/2006 σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ομοίως, σύμφωνα με τη Σύσταση 2003/361/ΕΚ, της Επιτροπής) καθώς και σε επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή των οποίων ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος από 200 εκ. Ευρώ.

2. Ειδικά Κριτήρια Διαχωρισμού

2.1 Έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Παρεμβάσεις σε υποδομές υλοποιούνται στο σύνολο των αγροτικών περιοχών εφαρμογής του **άξονα προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη (ΠΑΑ) 2007 -2013** σε Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3000 κατοίκους και στις περιοχές εφαρμογής του ΕΠΑΛ, ως ακολούθως:

2.1.1 Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και τη διατήρηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς (άξονας 3 ΠΑΑ)

- Τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κ.λ.π., ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.
- Υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κ.λ.π.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κ.λ.π.).

Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και **δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.**

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα **300.000€**.

Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

2.1.2 Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (άξονας 3 ΠΑΑ)

- A)** Παρεμβάσεις σε κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία – συλλογές - εκθετήρια που σχετίζονται με την λαογραφική / αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, βιβλιοθήκες, ωδεία, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος).

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

- B)** Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών κλπ.

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών, είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι παρεμβάσεις των σημείων Α, Β, ανωτέρω δεν σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα.

2.1.3 Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών (άξονας 3 ΠΑΑ).

Για την ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για τη συνολική αναβάθμιση χωριών (Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3.000 κατοίκων κατά βάση ορεινών και μειονεκτικών στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ) σε **εφαρμογή συνολικής μελέτης αναβάθμισης**²⁸ του οικισμού. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα παρακάτω:

- βελτίωση και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, πλακοστρώσεις, πεζοδρομήσεις, φωτισμός κ.λ.π.)
- αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση
- αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας

Το μέτρο αφορά κυρίως σε **δημόσια έργα** και συνολικά για τις ανωτέρω παρεμβάσεις ο συνολικός προϋπολογισμός θα ανέρχεται έως **1.000.000 €**.

Δράσεις για την **ανακαίνιση και ανάπτυξη χαρακτηρισμένων «παραδοσιακών οικισμών»** θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

2.1.4 Υποδομές πρόσβασης.

Μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις συνολικού προϋπολογισμού **μέχρι 500.000€**, χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.

2.1.5 Αλιευτικά καταφύγια (Άξονας 3 ΕΠΑΛ).

Το ΕΤΑ θα χρηματοδοτεί:

(α) Την κατασκευή μόνο μικρών αλιευτικών καταφυγίων (μέχρι 50 θέσεις ελλιμενισμού και προϋπολογισμού μέχρι 1,5Μ€ στα απομακρυσμένα Ελληνικά Νησιά, όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 του Ε.Π Αλιείας 2007 –2013.

(β) Τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων.

²⁸ Ως προς αυτό το μέτρο απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνταξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης συνολικά του οικισμού ή σύνταξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού. Αυτή η κατηγορία παρέμβασης δεν εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς. Το περιεχόμενο της μελέτης θα προσδιορισθεί σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά προτεραιότητα εντάσσονται περιοχές που έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης)

2.1.6 Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Το σύνολο των παρεμβάσεων που άπτονται υποδομών, ανάπτυξης και εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο από το ΕΤΠΑ.

2.1.7 Λοιπά έργα υποδομών

Τα λοιπά έργα υποδομών, στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

3. Ανθρώπινο δυναμικό

3.1. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις **επαγγελματικής κατάρτισης**, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

ΕΓΤΑΑ		ΕΚΤ	
Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του Αξονα 2 του ΠΑΑ 2007-2013.		Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του άξονα 1 καθώς και των μέτρων των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ 2007-2013	
211	Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών	112	Εγκατάσταση Νέων Γεωργών
212	Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών περιοχών.	121	Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων
213	Natura 2000	123	Αύξηση προστιθέμενης αξίας στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα
214	Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις	Κατάρτιση στο πλαίσιο εφαρμογής των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ (Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας – Προσέγγιση Leader), όπως αυτοί καθορίζονται στον Καν. 1698/05.	
215	Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων		
216	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργία)		
221	Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών		
222	Πρώτη εγκατάσταση γεωργοδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γή		
223	Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		
225	Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		
226	Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης.		
227	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις ενημέρωσης-πληροφόρησης-εκπαίδευσης, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

Όσον αφορά **δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης**, οι οποίες αφορούν **όλες τις στρατηγικές, πολιτικές και κατευθύνσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη** στη νέα προγραμματική περίοδο, υλοποιούνται κυρίως στο πλαίσιο χρηματοδότησης του ΕΓΤΑΑ , μέσω του **ΠΑΑ**.

Ειδικότερα:

- Οι δράσεις ενημέρωσης για **θέματα αγροτικής ανάπτυξης, τα οποία αφορούν Περιβαλλοντικά ζητήματα** (Κοινοτική Στρατηγική Βιοποικιλότητας, Δίκτυο Natura 2000, Πλαίσιο για τα νερά, Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, Κοινοτικό πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή, Θεματική στρατηγική για τη μόλυνση του αέρα, Θεματική στρατηγική για την αιεφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων), **στρατηγική για τα δάση, καινοτομία στις στρατηγικές για την αγροτική ανάπτυξη, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, βιοενέργεια, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.**
- Οι δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης για θέματα **Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων** στις αγροτικές περιοχές καθώς και για **Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)** για γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ.

3.2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013

Δεν περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης στο ΕΠ Αλιείας 2007 – 2013 και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ.

4. Περιβάλλον

4.1 Κριτήρια διαχωρισμού ανά περιβαλλοντικό τομέα

Οι ειδικότερες περιβαλλοντικές δράσεις ομαδοποιήθηκαν ανά περιβαλλοντικό τομέα (φύση, έδαφος, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, πολιτική προστασία, μηχανισμοί-εργαλεία-θεσμοί, υδατικό περιβάλλον, χωροταξία-πολεοδομία).

Για τα πεδία που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από περισσότερα του ενός Ταμείου και για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα προσδιορισμού κριτηρίων διαχωρισμού και διασφάλισης συμπληρωματικότητας εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία παρατίθενται ανά τομέα:

Τομέας «Φύση»:

- Η εφαρμογή **μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και γενικότερα τα θέματα παρεμβάσεων σε περιοχές Δικτύου Natura 2000** αποτελεί από τα σημαντικότερα πεδία εφαρμογής κριτηρίων διαχωρισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (βλ. ανάλυση στον πίνακα 2 που ακολουθεί).
- **Μεταχείριση και παρακολούθηση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και οργανισμών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή.** Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από κάθε Ε.Π. εξειδικεύονται στις αντίστοιχες περιγραφές των προγραμματικών κειμένων. **Γενικό κριτήριο διαχωρισμού αποτελεί το Παράρτημα Ι της Συνθήκης,** όπου σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες μόνο στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ.
- **Πυρκαγιές: Το ΠΑΑ** θα καλύψει τον τομέα των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα θα χρηματοδοτήσει δράσεις αντίστοιχες αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ, μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τη Γ' προγραμματική περίοδο, όπως **έργα πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές.** (Ο εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (βλ. και πίνακα 1)).

Τομέας «Ατμοσφαιρικό περιβάλλον»:

- **Ενίσχυση ασφάλειας προστατευόμενων περιοχών από φυσικούς ή άλλους κινδύνους** (Μεταφορά, χρήση ή αποθήκευση ουσιών – πυρκαγιές).
Το ΕΓΤΑΑ συγχρηματοδοτεί δράσεις για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, ως ανωτέρω.

Τομέας «Κλιματική Αλλαγή»:

- **Πρώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ):** Το ΕΓΤΑΑ (μέσω ΠΑΑ), θα συγχρηματοδοτήσει αποκλειστικά **μικρής κλίμακας** (συνολικού προϋπολογισμού έως **300.000 €**) επενδυτικά σχέδια πρώτης ΑΠΕ που αφορούν σε δικαιούχους γεωργούς και για ίδια κατανάλωση, στο πλαίσιο του **Άξονα 3, του ΠΑΑ**.

Επενδύσεις στο σύνολο της χώρας που αφορούν σε μονάδες παραγωγής ΑΠΕ για την πώληση ενέργειας στην αγορά, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για την προώθηση των ενεργειακών καλλιεργειών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ (από τον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ 2007 – 2013).

- **Ενίσχυση τεχνολογιών και προϊόντων για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος:**

Οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ στο συγκεκριμένο τομέα αφορούν αποκλειστικά σε επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (ζωικής και φυτικής παραγωγής) καθώς και των επιχειρήσεων σχετιζομένων με την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης.

Παρεμβάσεις για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος περιλαμβάνονται στο ΠΑΑ, μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, στο πλαίσιο εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων.

Τομέας «Μηχανισμοί, Εργαλεία, Θεσμοί»:

Αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΤΠΑ

Τομέας «Χωροταξία – Πολεοδομία»:

- Οι παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ. Όσον αφορά παρεμβάσεις σχετικές με την οριοθέτηση, καταγραφή και αποτύπωση δασών και δασικών εκτάσεων, δύναται η χρηματοδότηση να γίνει από το ΕΓΤΑΑ.

Με βάση τα σημαντικότερα πεδία δυνητικών επικαλύψεων που εντοπίστηκαν, διαμορφώθηκε ο Πίνακας 1, που ακολουθεί, στον οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του τομέα περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 1: ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΠΑ, Τ.Σ. ΚΑΙ ΕΓΤΑΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αντιπλημμυρικά έργα	♦	♦	
Αντιπλημμυρικά έργα, στο πλαίσιο παρεμβάσεων ορεινής υδρονομίας σε δάση			♦
Αρδευτικά δίκτυα ²⁹			♦
Δίκτυα ύδρευσης	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για άρδευση			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για ύδρευση	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα στα νησιά ή αγροτικές περιοχές υπό όρους (μικτής χρήσης, ύδρευση- άρδευση)			♦
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Natura 2000 ³⁰	♦		
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Υψηλής Αισθητικής αξίας, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έρευνα και τεχνολογία σε θέματα περιβάλλοντος	♦		
Δάση, πρόληψη πυρκαγιών, αναδασώσεις			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (αγροτικές περιοχές)			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (περιοχές Natura 2000)	♦		
Ύδρευση / αντικατάσταση δικτύων κλπ.	♦		
Βιολογικοί καθαρισμοί	♦	♦	
Διαχείριση απορριμμάτων	♦	♦	
Απειλούμενοι φυτικοί και ζωικοί πόροι (είδη και φυλές)			♦
Άγρια πανίδα και χλωρίδα	♦		
Προστασία άγριας πανίδας και χλωρίδας μέσω εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έργα υποδομής σε περιοχές NATURA ³¹	♦		♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (προϊόντα του παραρτήματος 1 της συνθήκης)			♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (λοιπά προϊόντα)	♦		
Μηχανισμοί παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος	♦		
Βιοκαύσιμα μικρής κλίμακας - μονάδες παραγωγής για ίδια χρήση			♦
Βιοκαύσιμα (μεγάλες μονάδες παραγωγής)	♦		
Αξιοποίηση βιομάζας γεωργοκτηνοτροφικής και δασικής προέλευσης			♦
Εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης	♦		

²⁹ Δεν υπάρχουν μικτά δίκτυα

³⁰ Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

³¹ Έργα υποδομών, σε περιοχές Natura 2000 ακολουθούν την κατηγοριοποίηση ανά Ταμείο, όπως αποτυπώνονται στους πίνακες 1 και 2.

4.2 Κριτήρια διαχωρισμού για παρεμβάσεις στις περιοχές του δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο **Natura 2000** καλύπτει διαφορετικούς τύπους εκτάσεων και εδαφών της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, δάση, άλλες χερσαίες εκτάσεις (όπως αλπικές, θαμνώδεις, εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις κλπ), εσωτερικά ύδατα, υγρότοποι, παράκτιες ζώνες και θαλάσσιες ζώνες. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι σχετικές δραστηριότητες εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης τόσο των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ όσο και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ και χρήζουν διαχωρισμού.

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης του Δικτύου **Natura 2000** παρέχεται μέσω των υφιστάμενων Κοινοτικών πόρων που προορίζονται για την ενίσχυση της αγροτικής, περιφερειακής και θαλάσσιας ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν Τεχνικό Οδηγό για την καταγραφή των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων για το Δίκτυο **Natura 2000** (Τεχνικός Οδηγός για τη Χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000, (Ε.Ε). 2006). Ο συγκεκριμένος Τεχνικός Οδηγός αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο για τον προσδιορισμό της συμπληρωματικότητας και των συνεργιών που αναπτύσσονται μεταξύ των διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων καθώς και την αποφυγή πιθανών επικαλύψεων και επαναλήψεων, σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση επιμέρους δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στις περιοχές του δικτύου και χρηματοδοτούνται από διαφορετικά μέσα.

Ως **βασικές αρχές για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων** σημειώνονται οι εξής:

- Οι δραστηριότητες που αφορούν στο καθεστώς προστασίας των περιοχών (φορείς διαχείρισης, μελέτες, επιχειρησιακά σχέδια κλπ) καθώς και στην υλοποίηση πιλοτικών έργων, θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα του ΕΤΠΑ.
- Οι δράσεις που αφορούν στην εφαρμογή γεωργικών και δασικών πρακτικών μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.
- Δράσεις προστασίας και μελέτης συγκεκριμένων ειδών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.
- Δράσεις προστασίας ειδών, μέσω της εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, συγχρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, ενώ
- Υποδομές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, την ενθάρρυνση της επισκεψιμότητας, δράσεις για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στις περιοχές του δικτύου **Natura 2000** αποτυπώνεται στον Πίνακα 2, που ακολουθεί:

Πίνακας 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση της διαδικασίας επιλογής	+		
Επιστημονικές Μελέτες/ Κατάλογοι Απογραφής για τον προσδιορισμό και την κήρυξη περιοχών	+		
Προετοιμασία αρχικού Ενημερωτικού & Διαφημιστικού Υλικού	+		
Πιλοτικά Έργα	+		
Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Σύσταση Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Διαβούλευση και Δικτύωση-Δημόσιες Συσκέψεις, Δικτύωση, Σύνδεσμοι με Γαιοκτήμονες	+		
Εκπόνηση και Αναθεώρηση Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Συντήρηση Εγκαταστάσεων για το Κοινό - Πρόσβαση και Χρήση Περιοχών	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Προσωπικού	+		
Διαχείριση Προστασίας - Οικότοποι			
Ενισχύσεις για Φυσικά Μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών		+	
Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός ορεινών		+	
Ενισχύσεις Natura 2000 και ενισχύσεις που συνδέονται με την Οδηγία 2000/60		+	
Αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργικές εκτάσεις)		+	
Πρώτη Δάσωση Γεωργικών Γαιών		+	
Πρώτη εγκατάσταση αγροδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		+	
Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		+	
Ενισχύσεις Natura (δάση)		+	
Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Αποκατάσταση δασοκομικού δυναμικού & δράσεις πρόληψης		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		+	
Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς		+	
Διαχείριση Προστασίας - Είδη	+		
Διαχείριση Προστασίας – Είδη, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Διαχείριση Προστασίας – Εισβάλλοντα Ξενικά Είδη	+		
Υλοποίηση Σχεδίων και Συμβάσεων Διαχείρισης	+		
Παροχή Υπηρεσιών και απώλεια εσόδων από αγροτικές δραστηριότητες		+	
Παρακολούθηση και επισκόπηση	+		
Διαχείριση Κινδύνων	+		
(Συνεχιζόμενη) Επιτήρηση Περιοχών	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Εθνικής και Περιφερειακής εμβέλειας	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Τοπικής εμβέλειας		+	
Επιμόρφωση και Εκπαίδευση στις περιοχές Natura από τους Φορείς Διαχείρισης	+		
Εγκαταστάσεις για την ενθάρρυνση της χρήσης επισκεπτών και την εκτίμηση περιοχών Natura 2000	+		
Αγορά γαιών, περιλαμβανομένης της αποζημίωσης για δικαιώματα ανάπτυξης	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση	+		
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση (αγροτική οδοποιία)		+	

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου, δημιουργείται Ειδική Υπηρεσία για το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας περιγράφονται αναλυτικά στο ΕΣΠΑ. Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας αναμένεται ότι όχι μόνο θα διασφαλίσει την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά θα συμβάλλει στην μέγιστη συνέργεια και συμπληρωματικότητα των πράξεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, ανεξάρτητα πηγής (Ταμείου) χρηματοδότησης.

4.3 Περιβάλλον στο πλαίσιο της αλιείας

Στο βαθμό που η αειφόρος διαχείριση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και του ΕΣΣΑΑΛ για την Δ' προγραμματική περίοδο, σχεδόν το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος αποτελούν δράσεις για το περιβάλλον.

Ειδικότερα, **οι δράσεις προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΠΑΛ**, είναι αυτές που προβλέπονται από τον Κανονισμό του ΕΤΑ και περιλαμβάνουν:

- Μεθόδους υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο ή ενισχύουν το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, σε σχέση με τη συνήθη πρακτική στον τομέα τα υδατοκαλλιέργειας.
- Στήριξη παραδοσιακών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας για τη διατήρηση και ανάπτυξη του οικονομικού και κοινωνικού πλέγματος και του περιβάλλοντος.
- Μορφές υδατοκαλλιέργειας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και της γενετικής ποικιλίας καθώς και την διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.
- Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συμβατή με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, που προκύπτουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών Natura 2000, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- Βιώσιμη συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή προστασία των αλιευτικών πόρων.
- Δράσεις που αφορούν άμεσα στις αλιευτικές δραστηριότητες για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δικτύου Natura, εκτός λειτουργικών εξόδων.
- Προστασία του περιβάλλοντος σε μικρές αλιευτικές περιοχές για τη διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, ανάπτυξη μικρών παράκτιων κωμοπόλεων και χωριών και προστασία και βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Για την ανάπτυξη, αναδιάρθρωση ή την βελτίωση ζωνών υδατοκαλλιέργειας, στους φορείς διαχείρισης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργείων (ΠΟΑΥ), (Νόμος 2742/1999 & αριθ Η.Π.17239 / 30.8.2002 Υπουργική Απόφαση), χορηγείται στήριξη προκειμένου να υλοποιούν ενέργειες συλλογικού χαρακτήρα, ιδίως για την προμήθεια συλλογικού εξοπλισμού για παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του νερού στις ΠΟΑΥ και για αντιμετώπιση περιστατικών έκτακτης ρύπανσης, διενέργεια σχετικών μελετών κλπ.

- Στο πλαίσιο την εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006, για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, χορηγείται ενίσχυση, ιδίως για:
 - (i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιοτόποι που θα προστατευθούν (*Posidonia oceanica*) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού,
 - (ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές προστατευόμενες περιοχές), οι οποίες θα προστατευθούν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του Κανονισμού, και
 - (iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

5. Παρεμβάσεις στο Παραγωγικό περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις στο Παραγωγικό Περιβάλλον, **στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ**, που αφορά στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, συνδέονται με μέτρα τα οποία περιλαμβάνουν :

- διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
- στήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη πολύ μικρών επιχειρήσεων (όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής)
- ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις, για παρεμβάσεις από γεωργούς και μη γεωργούς, στις περιοχές εφαρμογής του Άξονα 3 του ΠΑΑ, ορίζονται στα παρακάτω σημεία.

5.1 Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες - Επενδύσεις από γεωργούς

Οι γεωργοί, όπως η ιδιότητα αυτή προσδιορίζεται από το εκάστοτε Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και τα μέλη των νοικοκυριών τους, **μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο από το ΕΓΤΑΑ (σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005) για τη δημιουργία, τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση πολύ μικρών επιχειρήσεων, κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.**

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Μικρής δυναμικότητας υποδομές διανυκτέρευσης, έως 40 κλίνες
- Χώροι εστίασης και αναψυχής
- Επισκέψιμα αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας κλπ.).
- Οικοτεχνία, χειροτεχνία, παραγωγή ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικές μονάδες
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών
- Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α΄ μεταποίηση
- Βελτίωση επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος, εκτός των όσων προβλέπονται από τη νομοθεσία (π.χ. φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας με σκοπό την ίδια κατανάλωση ΑΠΕ, γεωθερμίας κλπ.).

Θα συγχρηματοδοτηθούν επίσης ενέργειες για την εγκατάσταση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και απόκτηση ποιοτικών σημάτων.

Όσον αφορά τις **επενδύσεις από γεωργούς στον τουρισμό**, αυτές χρηματοδοτούνται **αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Επίσης, **οι παρεμβάσεις από γεωργούς στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες** χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το **ΕΓΤΑΑ, μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 300.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

5.2 Διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας / Επενδύσεις από μη γεωργούς

Βασικές αρχές που θα διέπουν τα κριτήρια διαχωρισμού για επενδύσεις **από μη γεωργούς**, όπως ορίστηκαν ανωτέρω, στους **τομείς της μεταποίησης, εμπορίας, υπηρεσιών και τουρισμού** είναι οι παρακάτω:

- Γεωγραφικό κριτήριο.** Για τις περιοχές εφαρμογής των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ), που θα είναι ορεινές και μειονεκτικές, κατά την έννοια του Καν.1698/05 και που θα προσδιοριστούν μετά την συνεξέταση μιας σειράς παραμέτρων, η χρηματοδότηση αντίστοιχων επενδύσεων θα γίνει από το ΕΓΤΑΑ. Η χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ δεν θα αφορά σε Δημοτικά Διαμερίσματα άνω των 3.000 κατοίκων.
- Ύψος Προϋπολογισμού.** Στις παραπάνω περιοχές, **οι παρεμβάσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες από το ΕΓΤΑΑ δεν θα υπερβαίνουν τις 300.000 €** (συνολικός προϋπολογισμός). Οι **επενδύσεις στον τουρισμό για ίδρυση και εκσυγχρονισμό με αύξηση δυναμικότητας** (με προσθήκη καθ' ύψος και καθ' επέκταση) **χρηματοδοτούνται, για τις ίδιες περιοχές, αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000€.**
- Κλαδικό κριτήριο.** Η εξειδίκευση του κριτηρίου αυτού, στους κλάδους της μεταποίησης, εμπορίου και υπηρεσιών, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3, ο οποίος αφορά στους κλάδους/παρεμβάσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 3: Κλάδοι που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ³²	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
153.3	Παραγωγή ζαχαρωδών προϊόντων από φρούτα και λαχανικά
158.1	Αρτοποιία, παραγωγή νωπών ειδών ζαχαροπλαστικής
158.2	Παραγωγή φρυγανιών, μπισκότων, παραγωγή διατηρούμενων ειδών ζαχαροπλαστικής
158.4	Παραγωγή κακάου, σοκολάτας και ζαχαρωτών
158.5	Παραγωγή μακαρονιών, λαζανιών, κουσκούς και παρόμοιων αλευρωδών προϊόντων
158.6	Επεξεργασία τσαγιού και καφέ
158.9	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής μ.α.κ.
159.1	Παραγωγή αποσταγμένων αλκοολούχων ποτών
172	Υφαντήρια
175.1	Ταπητουργία
182.1	Κατασκευή ενδυμάτων εργασίας
192.0	Κατασκευή ειδών ταξιδιού, τσαντών και παρόμοιων ειδών, ειδών σελοποιίας και σαγματοποιίας
201.0	Πριόνισμα, πλάνισμα και εμποτισμός ξύλου
203.0	Κατασκευή ξυλουργικών προϊόντων για την οικοδομική
205.2	Κατασκευή ειδών από φελλό και ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτική
212.1	Κατασκευή κυματοειδούς χαρτιού και χαρτονιού και ειδών συσκευασίας από χαρτί και χαρτόνι.
241.4	Παραγωγή άλλων οργανικών βασικών χημικών ουσιών (παραγωγή ξυλάνθρακα)
245.1	Παραγωγή σαπουνιών και απορρυπαντικών, προϊόντων καθαρισμού και στίλβωσης
246.3	Παραγωγή αιθέριων ελαίων
261.3	Κατασκευή κοίλου γυαλιού
262.1	Κατασκευή κεραμικών ειδών οικιακής χρήσης και κεραμικών διακοσμητικών ειδών
262.5	Κατασκευή άλλων κεραμικών προϊόντων
286.1	Κατασκευή ειδών μαχαιροποιίας
286.2	Κατασκευή εργαλείων
293.9	Κατασκευή άλλων γεωργικών και δασοκομικών μηχανημάτων
361.1	Κατασκευή καρεκλών και καθισμάτων
361.2	Κατασκευή άλλων επίπλων για γραφεία και καταστήματα
361.3	Κατασκευή άλλων επίπλων κουζίνας
361.4	Κατασκευή άλλων επίπλων
362.9	Κατασκευή κοσμημάτων και συναφών ειδών
363.0	Κατασκευή μουσικών οργάνων
521.2	Παντοπωλεία
522.5	Λιανικό εμπόριο οινοπνευματωδών και λοιπών ποτών
525.5	Λιανικό εμπόριο αναμνηστικών ειδών και ειδών λαϊκής τέχνης
528.1	Επισκευή υποδημάτων κάθε είδους και άλλων δερμάτινων ειδών
923.1	Καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία και ερμηνεία
923.2	Εκμετάλλευση αισθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες
923.3	Υπαίθριες ψυχαγωγικές εκδηλώσεις και πάρκα αναψυχής
930.1	Πλύσιμο και στεγνό καθάρισμα κλωστοϋφαντουργικών και γούνινων προϊόντων
930.2	Δραστηριότητες κομμωτηρίων, κουρείων
930.4	Δραστηριότητες σχετικές με τη φυσική ευεξία

³² Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.

6. Κριτήρια διαχωρισμού δράσεων, που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (ΠΑΑ) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013 (ΕΠΑΛ).

Παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και των αλιευτικών περιοχών θα υλοποιηθούν μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και ειδικότερα μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 3 και 4 αλλά και μέσω του Ε.Π Αλιεία 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών».

Για την αποφυγή επικαλύψεων αλλά και την διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων θα χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα κριτήρια διαχωρισμού των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των δύο Προγραμμάτων.

Άξονας Προτεραιότητας 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Προσέγγιση LEADER» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π. Αλιεία 2007 – 2013

Οι δύο Άξονες Προτεραιότητας υλοποιούνται μέσω Τοπικών Στρατηγικών Ανάπτυξης που υποβάλλονται από Ομάδες Τοπικής Δράσης, στη βάση της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης (bottom up).

Οι περιοχές, οι οποίες θα ενταχθούν στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΠΑΑ και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ, **θα διαφοροποιούνται γεωγραφικά.**

Άξονας Προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π Αλιεία 2007 – 2013.

Παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ είναι δυνατόν να υλοποιούνται σε περιοχές, οι οποίες εντάσσονται παράλληλα και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματοδότηση πράξεων ακολουθεί τα παρακάτω κριτήρια διαχωρισμού:

- **Προκειμένου για δημόσια έργα**, ο Άξονας Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ χρηματοδοτεί αποκλειστικά και μόνο τα έργα, τα οποία αναφέρονται **ονομαστικά και κατά προτεραιότητα** στα Τοπικά Προγράμματα που θα υποβληθούν από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης Αλιευτικών Περιοχών, για την ένταξή τους στον Άξονα Προτεραιότητας. Λοιπά δημόσια έργα στις ίδιες περιοχές είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας»
- **Οι ιδιωτικές επενδύσεις στις περιοχές αυτές** χρηματοδοτούνται από τον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ και μέχρι την εξάντληση του προϋπολογισμού του, για κάθε περιοχή παρέμβασης.

7. Οριζόντια Διάταξη

Ο όρος εφαρμογής των κριτηρίων *μέχρι την εξάντληση του διαθέσιμου προϋπολογισμού* (με βάση την ολοκλήρωση της διαδικασίας υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων) ισχύει για όλα τα κριτήρια που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο του προγράμματος. Στην περίπτωση εξάντλησης του προϋπολογισμού, η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει σχετικά το μηχανισμό συντονισμού, ο οποίος με τη σειρά του μεριμνά για τη σχετική κατά περίπτωση άρση των κριτηρίων.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι η υλοποίηση των προγραμμάτων είναι μια δυναμική διαδικασία, η οποία καλύπτει χρονική περίοδο τουλάχιστον 7 ετών, τα κριτήρια διαχωρισμού μπορούν να συμπληρωθούν ή/και να αναθεωρηθούν, όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ρήτρα Ευελιξίας 10% ΕΤΠΑ

Χρήση ρήτρας ευελιξίας για χρηματοδότηση πεδίων ενίσχυσης του ΕΚΤ για όλες τις περιφέρειες θα γίνει στους σχετικούς άξονες «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» (Άξονες 4, 5 και 6) για τη χρηματοδότηση ορισμένων δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών για περιορισμένη χρονική διάρκεια και μετά από την έκδοση οριζόντιας κατεύθυνσης από το ΥΠΟΙΟ.

Ειδικά για την Στερεά Ελλάδα που εντάσσεται στον Στόχο Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση, χρήση ρήτρας ευελιξίας για χρηματοδότηση πεδίων ενίσχυσης του ΕΚΤ θα χρησιμοποιηθεί όπου απαιτείται εξειδικευμένη υποστήριξη δράσεων και του Άξονα «Επιχειρηματικότητα και Ψηφιακή Σύγκλιση» (Άξονας 8) και σε δράσεις που περιλαμβάνουν ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση.

Τρόπος Υλοποίησης των δράσεων

Σημαντικό μέρος των αξόνων σχεδιάζεται, εξειδικεύεται και υλοποιείται μέσω Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων, ή μέσω Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων, ή μέσω Επιχειρησιακών Σχεδίων. Τα παραπάνω προγράμματα θα εμπεριέχουν και δράσεις που θα χρηματοδοτούνται και από τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα για τις περιοχές του Στόχου Σύγκλιση, και λοιπούς φορείς, μέλη ή μη εταιρικών σχημάτων.

Μεγάλα έργα, καθεστώτα ενίσχυσης, συνολικές επιχορηγήσεις

ΕΡΓΟ 1 : ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ο συνολικός προϋπολογισμός εκτιμάται ότι θα ανέρθει σε 250εκ €

Η διασύνδεση των Κυκλάδων αποτελεί έργο μείζονος σημασίας για τη μελλοντική τροφοδότησή τους, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των φορτίων τους αλλά και των περιορισμένων δυνατοτήτων εγκατάστασης νέας τοπικής παραγωγής στα εν λόγω νησιά για περιβαλλοντικούς λόγους. Το προτεινόμενο για έργο αφορά τη διασύνδεση των νήσων Σύρου, Πάρου, Νάξου, Τήνου και Μυκόνου, με δυνατότητα επέκτασης μελλοντικά προς Μήλο για αξιοποίηση του γεωθερμικού της δυναμικού.

Η κατανομή γίνεται στις περιφέρειες (Ν. Αιγαίο, Αττική, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος) που ωφελούνται από την ενίσχυση του Νότιου Συστήματος, λαμβάνοντας υπόψη τα χλμ του δικτύου και τις καταναλώσεις..

ΕΡΓΟ 2: ΕΠΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ:

Εκτιμώμενος συνολικός προϋπολογισμός 50 εκ €, χρηματοδότηση ΕΤΠΑ

Αστική ανάπτυξη

Για την Αστική Ανάπτυξη ισχύουν οι ειδικές προβλέψεις και κατηγορίες Δράσεων κυρίως στους άξονες προτεραιότητας 1-9. Οι πόλεις διαδραματίζουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Αποτελούν τον τόπο συγκέντρωσης της εργασίας, των επιχειρήσεων, της εκπαίδευσης και αποτελούν κύριους χώρους για την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής συνοχής. Η κατάσταση τους σε όλους τους τομείς επηρεάζει σε κρίσιμο βαθμό την ελκτικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική ένταξη και ασφάλεια σε όλο τον περιφερειακό χώρο.

Η ΧΕ ΘΣΗ, μη διαθέτοντας ένα μεγάλο μητροπολιτικό πόλο ανάπτυξης στηρίζεται σε ένα δίκτυο μικρών και μεσαίων πόλεων για την ενίσχυση των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων. Στόχος του ΕΠ είναι η βελτιστοποίηση των συνθηκών στην λειτουργία των πόλεων (ξεχωριστά και ως σύνολο) που θα οδηγήσουν στην βελτίωση του αναπτυξιακού αποτελέσματος μέσω της συνεργασίας. Κύρια επιλογή για αυτό αποτελεί η ενθάρρυνση της συνεργασίας των πόλεων της περιοχής με βάση τις ακόλουθες στρατηγικές:

- αρμονική πολυκεντρική ανάπτυξη και δικτύωση - συνεργασία όλων των αστικών κέντρων σε περιφερειακό επίπεδο που θα δημιουργήσει το φαινόμενο του πόλου ανάπτυξης και θα προσφέρει οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού,
- συντονισμός και συνέχεια του αστικού, περιαστικού χώρου και της υπαίθρου για την αύξηση της διάχυσης των αναπτυξιακών αποτελεσμάτων και την πρόληψη φαινομένων αστικής διάχυσης,
- βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών και των συνθηκών διαβίωσης για την αύξηση της ελκυστικότητας των πόλεων ως τόπου κατοικίας και επιχειρηματικότητας,
- εκμετάλλευση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων (όχι μόνο μορφών επιχορήγησης), όπως το JESSICA και προσέλκυση ιδιωτικών πόρων με την προώθηση ΣΔΙΤ, για την υλοποίηση των παραπάνω στρατηγικών.

Με βάση την ανάληψη της αστικής δομής και του αναπτυξιακού δυναμικού της περιοχής ΧΕ, κύριες προτεραιότητες για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη καθορίζονται:

- Η ανάπτυξη της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, η προώθηση λιγότερο οχλούντων συστημάτων αστικών μεταφορών και η ενίσχυση της κινητικότητας όλων των ομάδων του πληθυσμού (ειδικά για ΑΜΕΑ, τρίτη ηλικία).
- Η απρόσκοπτη σύνδεση των αστικών περιοχών με τα δίκτυα TEN-T και TEN-E (ΠΑΘΕ, Φ.Α., Σ/δ ΠΑΘΕ).
- Η βελτίωση της πρόσβασης (ποιοτικά άλλα και σε σχέση με το κόστος πρόσβασης) σε αποδοτικές υπηρεσίες με φυσική ή ηλεκτρονική παρουσία του πολίτη.
- Η παροχή υπηρεσιών που άρουν τις κοινωνικές ανισότητες, θα ευνοήσουν την (ίση) πρόσβαση στην εργασία και θα αυξήσουν την κοινωνική ευημερία με την χρήση καινοτόμων λύσεων σε τομείς όπως η πρόνοια, η διοίκηση, η υγεία και η κατάρτιση.
- Η προώθηση πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας περιλαμβανομένων πολιτικών για την αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων.
- Η κάλυψη των αναγκών παροχής σύγχρονου κοινωνικού εξοπλισμού και η δημιουργία ενός υψηλής ποιότητας αστικού περιβάλλοντος με χρήση πολεοδομικών παρεμβάσεων, εξυγίανση και απόδοση δημοσίων χώρων, ανάπτυξη συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης πόρων και αποβλήτων και αποδοτική χρήση της ενέργειας.
- Η ενίσχυση του πολιτισμού, του πολιτιστικού κεφαλαίου και της «εικόνας» των πόλεων.
- Η Ενίσχυση των τεχνολογικών και οικονομικών δομών, των δομών συνεργασίας των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων (τοπικών αλλά και μεταξύ των πόλεων της περιοχής ΧΕ) και υποστήριξη παρεμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και την νεανική, γυναικεία και ευπαθών ομάδων επιχειρηματικότητα (περιλαμβανομένης και της χρηματοδότησης).
- Η ανάδειξη του ρόλου των πόλεων ως κέντρα συγκέντρωσης των περιφερειακών δυνάμεων για ανάπτυξη της καινοτομίας, της επιχειρηματικής συνεργασίας την δημιουργία επιχειρηματικών συστάδων και την προαγωγή της επιχειρηματικής αριστείας.

Τα παραπάνω πραγματοποιούνται με μια σειρά στοχοθετημένων παρεμβάσεων όλων των αξόνων προτεραιότητας όπως εξειδικεύονται στον εκάστοτε άξονα προτεραιότητας ανά Περιφέρεια, και κύρια όχι όμως και περιοριστικά σημεία τους είναι :

- ✓ εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας,
- ✓ επέκταση δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών,
- ✓ δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών έντασης γνώσης (clusters) μονο- ή και πολυ-επιστημονικής προσέγγισης,
- ✓ δημιουργία περιφερειακού «one stop shop» για παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης σε Ε&Τ ζητήματα,

- ✓ αύξηση των ηλεκτρονικά παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και σταδιακή υποκατάσταση συναλλαγών με ηλεκτρονικές,
- ✓ επέκταση των θεσμών σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα,
- ✓ εκσυγχρονισμό Επιμελητηρίων και διασύνδεσή τους με αποκεντρωμένες υποδομές επιχειρηματικότητας και απασχολησιμότητας,
- ✓ υποστήριξη υποδομών Ποιότητας,
- ✓ ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών αερολιμένων,
- ✓ ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών,
- ✓ ένταξη στο ευρωπαϊκό δίκτυο μεσαίων πόλεων της Λάρισας, του Βόλου, των Τρικάλων, των Ιωαννίνων, της Ηγουμενίτσας, της Λαμίας και της Χαλκίδας ως κόμβων διαπεριφερειακής λειτουργίας, καθώς και στο δίκτυο τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών κέντρων αντίστοιχα κοινοτικής κλίμακας, και αντίστοιχα μικρών αλλά σημαντικών πόλεων - κόμβων όπως ενδεικτικά είναι η Καρδίτσα, Άρτα κλπ. αλλά και μικρότερων αστικών κέντρων με αναπτυξιακές δυνατότητες τοπικής και νομαρχιακής κλίμακας, όπως προκύπτουν από τα εγκεκριμένα χωροταξικά σχέδια των Περιφερειών
- ✓ ολοκλήρωση ΠΑΘΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ, Ε 65 και διαπεριφερειακών οδικών συνδέσεων,
- ✓ ολοκλήρωση εκσυγχρονισμού και επέκτασης σιδηροδρόμου,
- ✓ ολοκλήρωση, αναβάθμιση και βελτίωση υποδομών περιφερειακού οδικού δικτύου, διανομαρχιακές συνδέσεις, συνδέσεις αστικών κέντρων, παρακάμψεις αστικών κέντρων,
- ✓ βελτίωση των συμβατικών αστικών συγκοινωνιών,
- ✓ προώθηση προγράμματος οργανωμένων χώρων στάθμευσης στους οικιστικούς χώρους και στους χώρους υψηλού τουριστικού ενδιαφέροντος,
- ✓ προώθηση προγράμματος ολοκληρωμένων αναπλάσεων στα ΠΣ,
- ✓ χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός,
- ✓ ίδρυση Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος,
- ✓ διασύνδεση μουσείων της περιοχής με χρήση νέων τεχνολογιών και πολυμέσων,
- ✓ ολοκλήρωση του προγράμματος διαχείρισης στερεών αποβλήτων,
- ✓ δράσεις αντιμετώπισης προβλημάτων ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου,
- ✓ ολοκλήρωση έργων αποχέτευσης και ύδρευσης,
- ✓ εφαρμογή αειφόρου/ βιοκλιματικού κτιριακού σχεδιασμού,
- ✓ έργα ανάπτυξης – περιβαλλοντικής και οικιστικής ανάπτυξης σε υποβαθμισμένες ή παρακμάζουσες αστικές περιοχές,
- ✓ έργα διαμόρφωσης κεντρικών περιοχών για την βελτιστοποίηση,
- ✓ αναβάθμιση υποδομών υγείας και δημιουργία νέων αστικών κέντρων υγείας,
- ✓ εκσυγχρονισμός και βελτίωση κτιριακών και αύλων υποδομών των σχολείων όλων των βαθμίδων,
- ✓ εκσυγχρονισμός υποδομών και υπηρεσιών περιφερειακών δομών πρόνοιας,
- ✓ δημιουργία δομών για σύνδεση εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης,
- ✓ σχολεία δεύτερης ευκαιρίας – εκπαίδευση ενηλίκων,
- ✓ εφαρμογή συστημάτων Συμβουλευτικής στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης (Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού - ΣΥΕΠ),
- ✓ ενίσχυση της γεωγραφικής και κλαδικής κινητικότητας σε περιφερειακό επίπεδο,
- ✓ προώθηση της κοινωνικής οικονομίας για δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης,
- ✓ δημιουργία τοπικών και περιφερειακών δικτύων κοινωνικο-οικονομικών φορέων, φορέων εκπαίδευσης κλπ, με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης (πολυαπασχόληση, συμπληρωματική απασχόληση κλπ), σε φθίνουσες περιοχές,

- ✓ συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση ανέργων (στοχευμένη ηλικιακή και κλαδική προσέγγιση),
- ✓ ενίσχυση Τοπικών Σχεδίων Κοινωνικής Ένταξης,
- ✓ Τοπικά Σχέδια Αντιμετώπισης της φτώχειας - παιδική φτώχεια,
- ✓ δράσεις υποστήριξης αστέγων.,
- ✓ κ.α.

Μειονεκτικές περιοχές

Μια ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης των μειονεκτικών περιοχών πρέπει να λάβει υπ' όψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες για αύξηση της προστιθέμενης αξίας αλλά και τις παραγωγικές ιδιομορφίες όσον αφορά τη συνεργασία και βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων και, τέλος, τις στρατηγικές των οικογενειών της υπαίθρου: αυτές εκφράζονται μέσω της κινητικότητας για αναζήτηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και για εξασφάλιση των απαραίτητων κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Στην πραγματικότητα, η αγροτική κοινωνία προχωρεί ήδη προς μια σύζευξη των γεωργικών και μη γεωργικών δραστηριοτήτων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει αξιόλογη πρωτογενή παραγωγή αλλά και επιχειρηματική δράση, κυρίως, στο εμπόριο αλλά, αργά και σταθερά, και στο βιοτεχνικό τομέα και στις υπηρεσίες. Στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση:

- ✓ Στον ορισμό των χωρο-εδαφικών ενοτήτων που πολώνονται από μικρές αγροτικές πόλεις ως ειδικές αναπτυξιακές ζώνες με προτεραιότητα σε επενδύσεις που θα αξιοποιούν τα τοπικά τους πλεονεκτήματα.
- ✓ Στην ουσιαστική ενσωμάτωση της μικρής πόλης από τους θεσμούς και τους μηχανισμούς στήριξης στις επενδυτικές πολιτικές, με ειδικά κίνητρα και προσαρμοσμένες διαδικασίες που θα λαμβάνουν υπ' όψη τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες της να αναπτύξει μια επιχειρηματικότητα, ικανή να αξιοποιήσει τα τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, καθώς και τις νέες ποιοτικές ανάγκες των καταναλωτών.
- ✓ Στην ενσωμάτωση και ένταξη των διευρυμένων μορφών συνεργασίας (συνεργαζόμενες εκμεταλλεύσεις), γεγονός που απαντά στον εξορθολογισμό των επενδύσεων στο επίπεδο του εκσυγχρονισμού των εκμεταλλεύσεων, στην εξοικονόμηση πόρων και στη μεταφορά τους σε δράσεις που θα στοχεύουν στην αύξηση, τοπικά, της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων προϊόντων.
- ✓ Στην στήριξη της πολυδραστήριας επιχείρησης με βάση τη συμβολή της στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων και την προσφορά θέσεων απασχόλησης,
- ✓ στα πλαίσια Προτύπων Σχεδίων, κατά το υπόδειγμα των Προτύπων Σχεδίων Καινοτομικής Ανάπτυξης που προκήρυξε το ΥΠΟΙΟ, έστω και εκτός των διαδικασιών του ΥΠΟΙΟ αλλά στα πλαίσια των Αξόνων Προτεραιότητας 1-9.

Στα Σχέδια αυτά θα περιλαμβάνονται παρεμβάσεις όπως:

- Βελτίωση προσβασιμότητας και δημιουργία υποδομών ανάδειξης ορεινών, τουριστικών και μειονεκτικών περιοχών – κέντρων (οδικό δίκτυο, θαλάσσιες και χερσαίες συγκοινωνίες κλπ):
- Στόχος η χρηματοδότηση όλων εκείνων των απαραίτητων υποδομών που απαιτούνται σε μια επιτυχημένη αναπτυξιακή διαδικασία. Η ασφαλής και διαρκής πρόσβαση σε χώρους όπου το γεωγραφικό ανάγλυφο δεν ευνοεί κάτι τέτοιο, ανατρέπει την αναπτυξιακή ανασχεση και δημιουργεί προϋποθέσεις για προσέλκυση επενδύσεων και τελικών δικαιούχων στις περιφέρειες της ΧΕ που αυτοδύναμα δεν μπορούν να στηρίξουν ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική.
- Ανάπτυξη υποδομών αγροτικού τομέα υπαίθρου (αναβάθμιση δημοσίων και ιδιωτικών κτηρίων – περιοχών, αγροτικός εξηλεκτρισμός κλπ):
- Η παρέμβαση δρα συμπληρωματικά στην περιφερειακή αναπτυξιακή διαδικασία, στηρίζοντας και χρηματοδοτώντας επενδύσεις που διευκολύνουν την παροχή υπηρεσιών στον πρωτογενή τομέα, μειώνουν το κόστος παραγωγής αγροτικών προϊδ-

ντων και το υψηλό επιχειρηματικό ρίσκο που εσωκλείεται στην παραγωγική διαδικασία της γεωργίας και της κτηνοτροφίας.

- Βελτίωση ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο (ύδρευση – επεξεργασία νερού, αποχέτευση κλπ):
- Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που στο παρελθόν η ύπαιθρος βίωσε σημαντική αιμορραγία ανθρώπινου δυναμικού και πιο συγκεκριμένα οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ήταν η χαμηλή ποιότητα ζωής εξαιτίας της ανυπαρξίας υποδομών που υποστηρίζουν την ποιότητα ζωής. Η δράση έρχεται να στηρίξει επενδύσεις που σχετίζονται με την ποιότητα και ασφάλεια πόσιμου νερού και να συμβάλει στην ποιότητα του περιβάλλοντος και της υγείας των πολιτών μέσω έργων διαχείρισης των υγρών αποβλήτων.
- Βελτίωση δεξιοτήτων – προώθηση στην απασχόληση – επιχειρηματικότητα στην ύπαιθρο:
- Όσο αναγκαίες και αν θεωρούνται οι υποδομές στην ανάπτυξη μιας περιοχής, δεν είναι δυνατό να μεγιστοποιηθεί το θετικό αποτέλεσμα τέτοιου είδους παρεμβάσεων χωρίς να υπάρχει πρόνοια για επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής. Η νέα φιλοσοφία για τον ύπαιθρο χώρο αντιμετωπίζει ενιαία την αναπτυξιακή διαδικασία και προβάλλει σαν πρώτη προτεραιότητα την απόκτηση δεξιοτήτων του τοπικού πληθυσμού που να προάγουν την επιχειρηματικότητα που μπορεί να πηγάζει από τον πρωτογενή τομέα, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτόν.
- Διαχείριση πολιτισμικών πόρων υπαίθρου:
- Η καταγραφή, προβολή και αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου μπορεί να συνεισφέρει πολλαπλά στην ανάπτυξη, γιατί είναι δυνατό να διατηρήσει τη διαφορετικότητα των τοπικών κοινωνιών, εμποδίζοντας την αφομοίωση, να προάγει τη συμπληρωματικότητά και να συμβάλει στην ανάπτυξη αυτών μέσα από την προβολή.
- Σχέδια ανάπτυξης τουριστικών περιοχών:
- Οι αναπλάσεις ειδικών τουριστικών περιοχών (π.χ. ακτών και παραλιών, πλατειών, λιμενικών περιοχών, κέντρα οικισμών, περιβάλλοντες χώροι πόλων έλξεως περιοχών, δασικών περιοχών αναψυχής) είναι αναγκαίες για να προστατευτούν, να αναδειχθούν, να ελεγχθεί η φέρουσα ικανότητά τους και να γίνουν πιο ελκυστικές για ποιοτικό τουρισμό.

Διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία

Κίνητρα για τη συμμετοχή της ΧΕ ή των επιμέρους Περιφερειών σε προγράμματα συνεργασίας και τη συγκρότηση δια-περιφερειακών συνεργασιών είναι τα ακόλουθα:

- * πληροφόρηση - καλές πρακτικές - εμπειρίες για την αντιμετώπιση αδυναμιών / απειλών ή την εκμετάλλευση πλεονεκτημάτων / ευκαιριών,
- * αύξηση της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών περιφερειακής ανάπτυξης μέσω της χάραξης κοινών στρατηγικών επί συγκεκριμένων θεμάτων,
- * κάλυψη κενών σε εφόδια, εργαλεία και τεχνογνωσία σε θέματα που συνδέονται με τις αναπτυξιακές επιδιώξεις και δεν έχουν αναπτυχθεί ή υπάρχει αδυναμία για να αναπτυχθούν από το ενδογενές δυναμικό της περιοχής,
- * «εξαγωγή» καλών πρακτικών (τεχνολογίας – γνώσης) που έχουν αναπτυχθεί από το δυναμικό της περιοχής προς άλλες περιφέρειες,
- * αύξηση της ικανότητας σχεδιασμού και υλοποιήσεις του αναπτυξιακού προγραμματισμού, δια της απόκτησης εμπειριών από τον ευρωπαϊκό χώρο,
- * καλύτερη δικτύωση στον ευρωπαϊκό χώρο και αύξηση της ικανότητας/ δυνατότητας συμμετοχής της περιοχής στην πορεία προς την Ολοκλήρωση.

Πεδία εφαρμογής των δια-περιφερειακών συμμαχιών μπορεί να είναι τα ακόλουθα:

- * καινοτομία, οικονομία της γνώσης σε τομείς όπως επιχειρηματικότητα και ΜΜΕ, τουρισμός, πολιτισμός, ΑΠΕ, διαφοροποίηση της οικονομίας της υπαίθρου, περιβαλλοντική διαχείριση,
- * αντιμετώπιση (σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο) φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος,
- * αστική ανάπτυξη, σύγχρονο προφίλ πόλεων.

Για τη διαμόρφωση των συμμαχιών πρέπει να ληφθούν υπόψη ιδίως τα ακόλουθα χαρακτηριστικά της ΧΕ ή των επιμέρους Περιφερειών :

- έντονη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο εισόδημα και την απασχόληση,
- μέση ανάπτυξη του τουριστικού τομέα,
- υστέρηση ως προς τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης σε σχέση με την βόρεια και κεντρική Ευρώπη,
- απουσία μητροπολιτικού πόλου υπερ-εθνικής εμβέλειας,
- χαμηλές επιδόσεις σε τομείς όπως η Ε&Τ και η καινοτομία,
- καλή προσαρμογή ως προς πολιτικές που στοχεύουν στην ανταγωνιστικότητα (που ωστόσο εκπορεύεται από την σχετική υστέρηση και σε καμία περίπτωση δεν διασφαλίζει την αναπτυξιακή πορεία),
- μέτρια απόδοση ως προς τις γενικές πολιτικές και στρατηγικές ανάπτυξης του ευρωπαϊκού χώρου (Λισσαβόνα, Γκαίτεμποργκ),
- μέτριες επιδόσεις ως προς την απασχόληση και με σημάδια μεσοπρόθεσμης γήρανσης του πληθυσμού.

Αν σε αυτά τα χαρακτηριστικά προσμετρηθούν και φυσικά, κοινωνικά και γεωμορφολογικά δεδομένα όπως είδη και εντάσεις περιβαλλοντικών συνθηκών και κινδύνων, τυπολογίες οικισμών, ύπαρξη ορεινού και νησιωτικού χώρου κ.ο.κ., προκύπτει μια εμφανής ομοιότητα της ΧΕ ή των επιμέρους Περιφερειών με τις ευρωπαϊκές Μεσογειακές περιφέρειες και τις όμορες ελληνικές, κυρίως ως προς:

- την εκμετάλλευση υποδομών μητροπολιτικού χαρακτήρα που απουσιάζουν από τον περιφερειακό χώρο, εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, δομών και φορέων τεχνογνωσίας.
- Περιφέρειες με όμοια χαρακτηριστικά όπως μη ύπαρξη μεγάλων αστικών κέντρων, μικρή πυκνότητα πληθυσμού, περιφερειακή θέση ως προς το γεωγραφικό και διοικητικό κέντρο της Ένωσης, που εμφανίζουν ωστόσο σαφώς καλύτερες αναπτυξιακές επιδόσεις όπως Ιρλανδία, Φιλανδία, Σουηδία, Βόρεια Ιταλία, Νότια Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία κ.ο.κ.
- Περιφέρειες που μπορούν να καλύψουν υφιστάμενα κενά που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού όπως περιφέρειες με δομές Ε&Τ, υψηλή απασχόληση σε τομείς έντασης γνώσης κ.λπ.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62 και του Καν. (ΕΚ) 1828/2006, άρθρα 12 έως 26, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιαμέσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, εφεξής ΕΣΠΑ, ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζεται με την ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας για θέματα που άπτονται του ΕΚΤ. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων, η απαραίτητη διάκριση καθηκόντων και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των αρχών και φορέων καθορίζονται με νόμο και όπου απαιτείται θα εκδοθούν επί μέρους κανονιστικές πράξεις. Οι αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου ασκούνται μέσω διακριτών υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων μεταξύ των αρχών αυτών.

Η εθνική αρχή συντονισμού, η ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ και οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ συνιστούν δίκτυο με στόχο τη στενή συνεργασία, την άμεση ενημέρωση και τη μεταφορά των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται.

Αναλυτική περιγραφή του τρόπου άσκησης των αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και φορέα στην διαχείριση και τον έλεγχο του ΕΠ θα γίνει στην περιγραφή του κοινού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ που θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές έναντι της ΕΕ για θέματα που άπτονται του ΕΣΠΑ. Για θέματα που άπτονται των ΕΠ εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια Υπουργεία. Η διαχειριστική αρχή έχει την ευθύνη έναντι της Επιτροπής για θέματα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

1.1 Εθνική αρχή συντονισμού αναπτυξιακών προγραμμάτων 2007-2013

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική αρχή συντονισμού:

- (i) παρακολουθεί και συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, παρέχοντας κατευθύνσεις για τη συμβατότητά τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (ii) έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καν. (ΕΚ) 1828/06, συνοδευόμενο από τη γνώμη συμμόρφωσης του άρθρου 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, την εποπτεία της αποτελεσματικής εφαρμογής του και την προσαρμογή του ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων του,
- (iii) συντονίζει τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την εξειδίκευση των ΕΠ, την αξιολόγηση, τις επαληθεύσεις και κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ,
- (iv) παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση προς τη Διυπουργική Επιτροπή κοινωτικών προγραμμάτων που συστάθηκε με το άρθρο 20 του Ν.3483/2006 και τη διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους,
- (v) συνεργάζεται με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, την αρχή πιστοποίησης, την αρχή ελέγχου και τον αρμόδιο για τη λειτουργία του ΟΠΣ φορέα, προκειμένου το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, καθώς και ενημέρωσης της Επιτροπής,
- (vi) παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 47 και 48 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3 του παρόντος, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ,
- (vii) ενημερώνει τις διαχειριστικές αρχές σχετικά με το κοινοτικό και εθνικό δίκαιο, παρακολουθεί και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των διαχειριστικών αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξάλειψη των ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αρχής της μη διάκρισης εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού και εισηγείται στη Διυπουργική Επιτροπή τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών,

- (viii) διαμορφώνει προτάσεις για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του εθνικού αποθεματικού απροβλέπτων, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (ix) διαμορφώνει το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης για τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ και του ΕΣΠΑ και μεριμνά για την παρακολούθηση και τήρηση του πλαισίου αυτού,
- (x) συμμετέχει στις ετήσιες συναντήσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής που προβλέπονται στο άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xi) παρακολουθεί την τήρηση των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα και παρέχει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες πληροφορίες για την επαλήθευσή της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του Κανονισμού,
- (xii) μεριμνά για το συντονισμό του ΕΣΠΑ με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην εφαρμογή του ΕΠΜ, προκειμένου να συμπεριληφθούν στην ετήσια έκθεση υλοποίησής του κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 παρ 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xiii) συντάσσει τις εκθέσεις στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που προβλέπονται στις παρ.2 και 3 του άρθρου 29 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή όπως ορίζεται στη Συνθήκη, των στόχων των Ταμείων όπως ορίζονται στον Κανονισμό, των προτεραιοτήτων που διατυπώνονται στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και του στόχου προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,
- (xiv) διασφαλίζει από κοινού με τις διαχειριστικές αρχές του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιείας, το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των διαφόρων Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και άλλων χρηματοδοτικών μέσων,
- (xv) έχει την ευθύνη για την τήρηση της κατανομής των πόρων των Ταμείων κατά τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου σύγκλιση, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου)
- (xvi) μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων και κατευθύνσεων της ειδικής επιτροπής της παρ. 1.2.6 για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των συγχρη-

ματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων και για την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων,

- (xvii) διαμορφώνει το σύστημα επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, παρέχει οδηγίες και εποπτεύει την ορθή και ενιαία εφαρμογή του,
- (xviii) διαμορφώνει σε συνεργασία με την αρχή πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων,
- (xix) συγκροτεί και λειτουργεί θεματικές δικτύσεις με στόχο τη διερεύνηση και διάχυση καλών πρακτικών και προτάσεων απλούστευσης και μείωσης της γραφειοκρατίας,
- (xx) οργανώνει και λειτουργεί την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των διαχειριστικών αρχών, καθώς και των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού, με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών στην αντιμετώπιση και επίλυση κοινών θεμάτων,
- (xxi) υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ
- (xxii) μεριμνά για την παρακολούθηση της προόδου/εφαρμογής των κωδικών παρέμβασης που συνδέονται με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (earmarking) σύμφωνα με το άρθρο 9.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xxiii) παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με τους πόλους ανάπτυξης, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο ΕΣΠΑ και τα ΕΠ 2007-2013.

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ του ΕΣΠΑ και δεν τις υποκαθιστά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται ανωτέρω γίνεται μέσω ειδικών υπηρεσιών που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

1.2 Βασικοί μηχανισμοί συντονισμού

Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, η οποία συντονίζει το σύνολο των διαχειριστικών αρχών για θέματα εφαρμογής του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, όπως ορίζεται στο υποκεφάλαιο 1.1, προσδιορίζονται μηχανισμοί συντονισμού των δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς, με στόχο τη διασφάλιση της συνέπειας των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων με τις εθνικές πολιτικές κάθε τομέα, καθώς και μεταξύ των παρεμβάσεων του ΕΓΤΑΑ, του ΕΑΤ, της ΕΤΕπ και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Για το σκοπό αυτό οι μηχανισμοί συντονισμού:

- (i) Καθορίζουν, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, προτεραιότητες και παρέχουν κατευθύνσεις για την υλοποίηση των εθνικών τομεακών πολιτικών,
- (ii) συνεργάζονται με τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές και την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση στα ΕΠ των κατευθύνσεων άσκησης πολιτικής στο τομέα αρμοδιότητάς τους,
- (iii) παρακολουθούν την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων και τη συμβολή τους στην επίτευξη των τεθέντων στόχων,
- (iv) προβαίνουν στις απαιτούμενες προτάσεις αναθεώρησης των κατευθύνσεων εφόσον απαιτείται.

1.2.1 Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ

Ο συντονισμός των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ειδικότερα η ΕΥΣΕΚΤ:

- (i) Ασκεί καθήκοντα συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες τής υπηρεσίας καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.
- (ii) Παρακολουθεί τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και πολιτικές στα θέματα που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών καθώς και τις επιπτώσεις άλλων πολιτικών (εθνικών, Ε.Ε., διεθνών) και συμμετέχει στις σχετικές επιτροπές της Ε.Ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και συμβάλλει στο σχεδιασμό τους.
- (iii) Παρακολουθεί την τήρηση της περιφερειακής κατανομής των πόρων του ΕΚΤ ανά ΕΠ/δράση και τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου σύγκλιση, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου).
- (iv) Εκπονεί το αναγκαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, όπου αυτό απαιτείται, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και

τα συναρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία υλοποίηση δράσεων ίδιου τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

- (v) Παρακολουθεί και επεξεργάζεται τις χρηματοδοτικές ροές και τις συνολικές δεσμεύσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΚΤ για τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν προβλημάτων και σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού εισηγείται κατάλληλα διορθωτικά μέτρα στις οικείες επιτροπές παρακολούθησης, για την αποφυγή εφαρμογής του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης $v+3/v+2$.
- (vi) Είναι αρμόδια για την παροχή κατευθύνσεων και την παρακολούθηση δράσεων τύπου ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) σε όλα τα εμπλεκόμενα ΕΠ, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων και την επίτευξη συνεργιών.
- (vii) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των δεικτών και για τα θέματα αξιολόγησης γενικά, που αφορούν σε παρεμβάσεις ΕΚΤ στο επίπεδο του ΕΣΠΑ και των ΕΠ, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τους συναρμόδιους φορείς. Μεριμνά για τη συμβατότητα των παραπάνω με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας στους τομείς της Κοινωνικής Ένταξης, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ισότητας.
- (viii) Παρακολουθεί και συντονίζει την εκ των προτέρων αξιολόγηση και τις αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού σε επίπεδο ΕΣΠΑ και ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.
- (ix) Συντονίζει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση των αξιολογήσεων σε θέματα Ανθρωπίνων Πόρων, που πραγματοποιούνται με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το Άρθρο 49 του Γεν. Κανονισμού 1083/2006.
- (x) Συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου των αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013 σε ό,τι αφορά θέματα ανθρωπίνων πόρων, σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΚΤ και την εθνική αρχή συντονισμού.
- (xi) Οργανώνει, συντονίζει και παρακολουθεί τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας για την προβολή των πολιτικών και των παρεμβάσεων του ΕΚΤ στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέργια των δράσεων επικοινωνίας μεταξύ των ΕΠ, καθώς και τη συμπληρωματικότητα αυτών με τις δράσεις επικοινωνίας του ΕΣΠΑ. Συνεργάζεται προς τούτο, κυρίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γεν. Δ/σης Απασχόλησης της Ε.Ε., την εθνική αρχή συντονισμού, τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις διαχειριστικές αρχές για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε δράσεις επικοινωνίας για το ΕΚΤ.

- (xii) Αναπτύσσει υποβοηθητικά εργαλεία σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης και υλοποίησης και μεριμνά για την εκπόνηση μελετών, ερευνών, εμπειρογνωμοσυών και αξιολογήσεων σχετικά με ζητήματα ανθρώπινων πόρων για την εκτέλεση του έργου της.

Για την αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων της ΕΥΣΕΚΤ, διασφαλίζεται η επαρκής στελέχωσή της. Επίσης, στις διαχειριστικές αρχές των Περιφερειακών ΕΠ, καθώς και των ΕΠ τα οποία θα υλοποιήσουν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ορίζονται στέλεχος /στελέχη με αποκλειστικό καθήκον τη διαχείριση πράξεων ΕΚΤ και τη συνεργασία τους με την ΕΥΣΕΚΤ και με τις διαχειριστικές αρχές των αρμοδίων υπουργείων για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

Η ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL κάθετα και οριζόντια (horizontal and vertical mainstreaming) θα διασφαλιστεί μέσω ειδικής υπηρεσίας, η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του Προγράμματος της Κ.Π. EQUAL του ΚΠΣ 2000-2006. Η ειδική αυτή υπηρεσία αφενός θα εντοπίζει ευκαιρίες για την ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL στις δράσεις των ΕΠ, αφετέρου θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία προς την κατεύθυνση αυτή με ενδεδειγμένες εμπειρογνωμοσύνες. Επίσης θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλευτική για την ορθή εφαρμογή των αρχών της EQUAL.

Οι υφιστάμενες Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής που λειτουργούν στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ στα Υπουργεία Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους και την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», προωθείται ο μετασχηματισμός της ανώνυμης μη κερδοσκοπικής εταιρίας του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα «Κοινωνία της Πληροφορίας» σε «Διοικητική Αναδιοργάνωση Α.Ε.», με κύριο αντικείμενο τον περιορισμό της πολυνομίας, την αξιολόγηση και αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων οργανισμών, τον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό και την ανασυγκρότησή τους.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του άξονα «Συστημικές Προτεραιότητες» του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», συνιστάται στο Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, στη Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών & άλλων Πόρων, αρμόδια δομή για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγησης των δράσεων του εν λόγω άξονα.

1.2.2 Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία θα συντονίζει, θα καθορίζει προτεραιότητες και θα παρακολουθεί σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος. Επιπλέον θα συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού

για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.

Η ειδική αυτή υπηρεσία θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τη λειτουργία περιβαλλοντικού δικτύου (Environmental Network) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και τις λοιπές Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις συναρμόδιες Κεντρικές & Περιφερειακές Αρχές, θα συντάσσει ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις για την πρόοδο των έργων και δράσεων περιβάλλοντος τις οποίες θα αποστέλλει και προς την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, θα υποστηρίζει με επεξεργασμένα στοιχεία και αναφορές την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και την Ετήσια Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕΔΙΠ), θα συμμετέχει στις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ και θα υποστηρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις λοιπές δημόσιες αρχές στην αναγκαία διαρκή δημόσια διαβούλευση με τους Κοινωνικούς Εταίρους και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για συναφή ζητήματα.

Στην ειδική αυτή υπηρεσία υποβάλλονται επίσης οι εκθέσεις που προβλέπονται στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ και αφορούν στην παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΠ.

1.2.3 Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης

Ο συντονισμός των δράσεων του τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης ασκείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω:

- (α) Διυπουργικού Οργάνου, όπως αυτό θα οριστεί από κοινή υπουργική απόφαση των εμπλεκόμενων εθνικών αρχών και υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο θα καθορίζει σε στρατηγικό, επιτελικό επίπεδο, τις αναγκαίες παρεμβάσεις στα τομεακά και περιφερειακά ΕΠ και τις προτεραιότητες του συνόλου των έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων,
- (β) ειδικής δομής που θα οριστεί με Κοινή Υπουργική Απόφαση και η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του ΕΠ «Υγεία – Πρόνοια» της προγραμματικής περιόδου 2000 – 2006. Η δομή αυτή θα υποστηρίζει αφενός το διυπουργικό όργανο για θέματα κατάρτισης της στρατηγικής και θα συντονίζει αφετέρου την εφαρμογή των δράσεων του τομέα υγείας – κοινωνικής αλληλεγγύης που θα υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο του συντονισμού θα παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των παρεμβάσεων των ΕΠ με την σύμφωνη γνώμη της εθνικής αρχής συντονισμού και των εμπλεκόμενων συναρμόδιων αρχών.

Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής δομής θα αναληφθούν επίσης καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, ο οποίος θα οριστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο υποκεφάλαιο 1.4.

1.2.4 Συντονισμός δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης

Ο συντονισμός των δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης θα διασφαλιστεί από την αντίστοιχη μονάδα της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων ΕΤΠΑ του τομέα της εκπαίδευσης που υλοποιούνται από τα περιφερειακά ΕΠ του ΕΣΠΑ και από το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

1.2.5 Συντονισμός των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση»

Για το συντονισμό της εφαρμογής των ΕΠ: «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ 2007-2013, συνιστάται διυπουργική επιτροπή στην οποία μετέχουν ο Γενικός Γραμματέας Εσωτερικών και ο Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο Ειδικός Γραμματέας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ο προϊστάμενος της εθνικής αρχής συντονισμού και οι προϊστάμενοι των οικείων ειδικών υπηρεσιών. Αποστολή της επιτροπής είναι ο συντονισμός των δύο ΕΠ στον προγραμματισμό των προσκλήσεων για τις δράσεις και την εφαρμογή των αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται η συγκρότηση και οι ειδικότερες αρμοδιότητες της επιτροπής.

1.2.6 Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ

Για το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη σωρευση ενισχύσεων και την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο, συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής δύναται να μετέχουν κατά περίπτωση και εκπρόσωποι άλλων φορέων.

Η ανωτέρω επιτροπή υποστηρίζει επίσης την εθνική αρχή συντονισμού στην εποπτεία της οργάνωσης και διαχείρισης των ταμείων που ιδρύονται και οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού.

Ο συντονισμός των δανείων που χορηγούνται από την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων που εντάσσονται στα ΕΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων έρ-

γων που προωθούνται με συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα) ή άλλων επενδύσεων μικρότερου μεγέθους, ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σε συνεργασία με την ανωτέρω επιτροπή και τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές.

1.2.7 Συντονισμός και προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογίας

Ο συντονισμός των δράσεων και παρεμβάσεων Έρευνας και Τεχνολογίας ασκείται μέσω της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας η οποία αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τη χάραξη και άσκηση πολιτικής στους τομείς αυτούς.

1.2.8 Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του πολιτισμού θα διασφαλιστεί από την ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα πολιτισμού που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

1.2.9 Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΠ του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, ασκείται από την εθνική αρχή συντονισμού και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ), σε συνεργασία με αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων, χωρικά (περιοχή παρέμβασης) και θεματικά (τομέας παρέμβασης), που λειτουργεί σε επίπεδο α) προγραμματισμού, β) παρακολούθησης υλοποίησης (διαχειριστικές αρχές), και γ) επανεξέτασης στρατηγικής (εθνική αρχή συντονισμού και διαχειριστικές αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑ).

Στο πρώτο επίπεδο, ο μηχανισμός αυτός εξειδικεύει κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του διαχωρισμού των δράσεων και συντονίζει το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά.

Στο δεύτερο επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του ΕΠΑ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Σε ετήσια βάση, συντάσσουν ειδική αναφορά για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων με χρήση των κωδικών θεματικής και εδαφικής διάστασης και τις γνωστοποιούν στον μηχανισμό αυτό.

Στο τρίτο επίπεδο και στο πλαίσιο της ανωτέρω ειδικής αναφοράς, ο μηχανισμός, εξετάζει την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων, προσδιορίζει ενδεχόμενη ανάγκη

αναθεώρησης των κατευθύνσεων και της κατανομής των Κοινοτικών πόρων, συνεπεία αλλαγών στις προτεραιότητες (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές) ή στις συνθήκες υλοποίησής τους και εισηγείται μέτρα στην Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

1.3 Διαχειριστική αρχή του επιχειρησιακού προγράμματος

Ως διαχειριστική αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, σύμφωνα με το άρθρο 59, παράγραφος 1 στοιχείο (α) του Καν. (ΕΚ) 1083/06, ορίζεται Ειδική Υπηρεσία η οποία υπάγεται στη Γενική Δ/ση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Η διαχειριστική αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- (i) συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιαμέσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 1.4 του παρόντος κεφαλαίου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής για το ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό:
 - μεριμνά για την ύπαρξη και πλήρη εφαρμογή συστήματος αναφοράς και παρακολούθησης των δράσεων, η διαχείριση των οποίων έχει εκχωρηθεί σε ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης,
 - παρακολουθεί την ορθή και έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με τα απαραίτητα δεδομένα και έγγραφα από τους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης,
 - παρέχει στην Επιτροπή, κατόπιν γραπτού σχετικού αιτήματός της, τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του αιτήματος ή εντός οποιασδήποτε άλλης συμφωνημένης περιόδου, με σκοπό τον έλεγχο εγγράφων και τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων.
- (ii) διασφαλίζει ότι οι αξιολογήσεις του ΕΠ που αναφέρονται στο άρθρο 48(3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού. Στο πλαίσιο αυτό:
 - προετοιμάζει και οργανώνει τις αξιολογήσεις που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων σύμφωνα με οδηγίες και κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού
 - κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην εθνική αρχή συντονισμού, και στην ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω

- χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), στην επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή,
- εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, με βάση τους κανόνες που αφορούν στην πρόσβαση στα έγγραφα,
 - συνεργάζεται με τους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης του υποκεφαλαίου 1.4. για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους
- (iii) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εποπτεύει και συντονίζει πριν από κάθε αίτημα πληρωμής την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στην αρχή πιστοποίησης,
- (iv) συντονίζει την εξειδίκευση των περιφερειακών ΕΠ και παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής τους συμπεριλαμβανομένου του κανόνα $n+3/v+2$. Στο πλαίσιο αυτό:
- παρέχει κατευθύνσεις για την εξειδίκευση του ΕΠ,
 - συντάσσει περιοδικές αναφορές για την πορεία εφαρμογής του ΕΠ,
 - παρέχει κατευθύνσεις για προτάσεις αναθεώρησης του προγράμματος τις οποίες συνθέτει, επεξεργάζεται και τις υποβάλλει στην οικεία επιτροπή παρακολούθησης,
- (v) συνθέτει και επεξεργάζεται τις αναφορές των ενδιαμέσων φορέων διαχείρισης του υποκεφαλαίου 1.4 που αφορούν στις ετήσιες και τελικές εκθέσεις των προγραμμάτων και μετά την έγκριση της οικείας επιτροπής παρακολούθησης τις υποβάλλει στην Επιτροπή,
- (vi) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στο πλαίσιο αυτό εκπονεί το επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης που διαμορφώνει η εθνική αρχή συντονισμού σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ενημερώνει σχετικά την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την Επιτροπή και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά του σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,

1.4 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου ορίζονται οι ακόλουθοι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 6 και το άρθρο 59 παράγραφος 2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006:

1.4.1 Ειδικές Υπηρεσίες Περιφερειών

- (α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- (β) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- (γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, προσδιορίζονται:

- οι πράξεις ή κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση και ο συνολικός προϋπολογισμός αυτών
- οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής.

Κάθε ένας από τους ανωτέρω ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης αναλαμβάνει σύμφωνα με το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, τις ακόλουθες αρμοδιότητες διαχείρισης:

- (i) επιλέγει τις προς χρηματοδότηση πράξεις σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ και διασφαλίζει τη συμμόρφωση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους,

Στο πλαίσιο αυτό κάθε ενδιάμεσος φορέας:

- Μεριμνά, μέσω πρόσκλησης, για την παροχή στους δυνητικούς δικαιούχους λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με:
 - τους όρους επιλεξιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν οι προτεινόμενες πράξεις προκειμένου να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΠ,
 - τα τυποποιημένα έντυπα που θα χρησιμοποιηθούν για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης,

- τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων χρηματοδότησης και των σχετικών χρονικών περιόδων,
 - τα κριτήρια για την ένταξη των προς χρηματοδότηση πράξεων,
 - τους αρμόδιους σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το ΕΠ,
 - τη δημοσιοποίηση καταλόγου στον οποίο παρατίθενται ο τίτλος των πράξεων, οι δικαιούχοι και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται.
- Εφαρμόζει διαδικασίες αξιολόγησης των πράξεων με βάση τα κριτήρια ένταξης που εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ. Οι προτάσεις που δεν έχουν αξιολογηθεί ή δεν έχουν λάβει θετική αξιολόγηση δεν δύνανται να ενταχθούν στο ΕΠ. Ως ομάδες κριτηρίων δύνανται να χρησιμοποιεί τη σκοπιμότητα της πράξης, τη συμβατότητα της πράξης με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, τη συμβολή της πράξης στους στόχους του ΕΠ, τη φύση και το είδος της πράξης στο πλαίσιο της διενεργούμενης πρόσκλησης, την πληρότητα και την ωριμότητα της πράξης. Εξετάζει τη διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης σύμφωνα με το σύστημα που προσδιορίζεται στην παράγραφο (xvii) του υποκεφαλαίου 1.1, πριν ληφθεί η απόφαση ένταξης της πράξης στο ΕΠ. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες κατά τη χρονική στιγμή υποβολής τους στο ΕΠ έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ή βρίσκονται σε εκτέλεση ή περατώθηκαν μετά την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας, συνεκτιμά τυχόν αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί από αρμόδιες αρχές και διασφαλίζει ότι η επιλογή των πράξεων ικανοποιεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται για το ΕΠ.
 - Γνωστοποιεί τις προς ένταξη πράξεις προϋπολογισμού άνω των πέντε εκατ. (5.000.000) ευρώ στην εθνική αρχή συντονισμού προκειμένου να διατυπώσει γνώμη εντός δέκα πέντε ημερών. Οι συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ προτεινόμενες προς ένταξη πράξεις, γνωστοποιούνται στην ΕΥΣΕΚΤ για διατύπωση γνώμης, όταν είναι προϋπολογισμού άνω των δύο εκατ. (2.000.000) ευρώ. Η απόφαση ένταξης εκδίδεται με ευθύνη του ενδιαμέσου φορέα διαχείρισης μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Για τα δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
 - Εκδίδει την απόφαση ένταξης πράξεων στο ΕΠ και ενημερώνει γραπτώς τον δικαιούχο για όλες τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Ενημερώνει επί-

σης γραπτώς με επαρκή αιτιολόγηση τους φορείς των οποίων οι προτάσεις δεν έγιναν αποδεκτές, προκειμένου να καταστεί δυνατή η βελτίωση τους σε μεταγενέστερη υποβολή τους.

- Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης. Ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης εκφράζει τη σύμφωνη γνώμη του εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών ή εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών σε περιπτώσεις συμβάσεων άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων ευρώ η οποία και αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης.
- Συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή του προγράμματος, την εθνική αρχή συντονισμού, την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.

(ii) επαληθεύει την παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και την πραγματοποίηση των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και της συμμόρφωσής τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες.

Στο πλαίσιο αυτό κάθε ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί:

(α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:

- η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
- τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
- οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
- η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
- τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Το αργότερο κατά την πρώτη δήλωση δαπάνης του δικαιούχου, ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης επιβεβαιώνει την εφαρμογή των όρων

και προϋποθέσεων που ενδεχομένως έχει θέσει κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης παρακολουθεί τη συμμόρφωση της σύμβασης με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής της.

- (β) επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων κατά τις οποίες επαληθεύεται ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τα παραδιδόμενα προϊόντα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται προς τους όρους της αντίστοιχης σύμβασης ή απόφασης χορήγησης ενίσχυσης, η φυσική πρόοδος της πράξης, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τη δημοσιότητα και η ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχει ο δικαιούχος όσον αφορά τη φυσική και οικονομική πρόοδο της πράξης.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται (από τον ενδιαμέσο φορέα διαχείρισης) για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

Σε ότι αφορά στα δημόσια έργα ο έλεγχος που διενεργείται από τον Ειδικό Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) μπορεί να αντικαταστήσει επιτόπιες επαληθεύσεις του ενδιαμέσου φορέα διαχείρισης και συνυπολογίζεται σε ότι αφορά στην εκτίμηση του δείγματος.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων στο ΟΠΣ, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων καταχωρούνται στο ΟΠΣ και κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση ενισχύσεων στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων.
- Στην περίπτωση που η διαχειριστική αρχή ή ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του ίδιου ΕΠ, η υλοποίηση της πράξης θα γίνεται από μονάδα διαφορετική από τη μονάδα που είναι αρμόδια για τη διενέργεια των επαληθεύσεων, ώστε να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων.

Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των

υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:

- η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
- τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
- οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
- η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
- τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση των ενισχύσεων.
- (iii) διασφαλίζει τη συλλογή, καταχώρηση και αποθήκευση στο ΟΠΣ λογιστικών εγγράφων για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που ορίζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/2006. Μεριμνά για την πληρότητα και επάρκεια των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.

Στο πλαίσιο αυτό κάθε ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης:

- Συλλέγει μέσω περιοδικών αναφορών βάσει τυποποιημένων εντύπων και τηρεί στο ΟΠΣ και στο φάκελο της πράξης, λογιστικές εγγραφές για κάθε πράξη, καθώς και δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων τα δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για την παρακολούθηση και τις επαληθεύσεις τηρούνται σε αρχεία.
 - Παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων για την υποβολή όλων των δεδομένων υλοποίησης των πράξεων που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση των δράσεων,
 - Έχει την ευθύνη της ποιότητας και πληρότητας των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.
 - Διασφαλίζει την πρόσβαση της αρχής πιστοποίησης και της αρχής ελέγχου στα εν λόγω στοιχεία.
- (iv) διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα, είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη, με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,
Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε:
- οι δικαιούχοι που υποχρεούνται από την ελληνική νομοθεσία να τηρούν ενιαίο λογιστικό σύστημα (το Γενικό ή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια) να δημιουργήσουν ειδική λογιστική μερίδα για το συγχρηματοδοτούμενο έργο,
 - οι δικαιούχοι που δεν είναι υποχρεωμένοι από την ελληνική νομοθεσία στην τήρηση του Γενικού ή των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, να εφαρμόζουν κατάλληλη λογιστική κωδικοποίηση για το συγχρηματοδοτούμενο έργο, όπως αυτή θα οριστεί από τη διαχειριστική αρχή κατά την έναρξη υλοποίησής του,
- (v) συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου,
Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης :
- οργανώνει την παραγωγή και τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για την διεξαγωγή των αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων πληροφοριών που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης,

- λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων των αξιολογήσεων,
 - εισηγείται στη διαχειριστική αρχή πρόταση προς την οικεία επιτροπή παρακολούθησης για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων ιδιαίτως στις περιπτώσεις που η παρακολούθηση αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν τεθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (vi) καθορίζει διαδικασίες σύμφωνα με τους κανόνες του συστήματος διαχείρισης & ελέγχου για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:
- τηρούνται όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα) στο κατάλληλο επίπεδο (διαχειριστική αρχή, ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, δικαιούχος) για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 15 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
 - στην περίπτωση τήρησης εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, τα ηλεκτρονικά συστήματα τήρησης των εγγράφων συμμορφώνονται με αποδεκτά πρότυπα ασφάλειας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα πληρούν τους εθνικούς κανόνες και είναι αξιόπιστα,
 - όλα τα έγγραφα τηρούνται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών από τη γνωστοποίηση της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης κλεισίματος του ΕΠ ή μερικού κλεισίματος, με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις,
 - ο δικαιούχος παρέχει πρόσβαση στα τηρούμενα από αυτόν έγγραφα που σχετίζονται με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης αλλά και αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών σε εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό άτομα της διαχειριστικής αρχής, του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, της αρχής πιστοποίησης, της αρχής ελέγχου, της Επιτροπής και των εξουσιοδοτημένων αυτής εκπροσώπων,
 - τα ονόματα των φορέων που διαθέτουν τα πρωτογενή έγγραφα που απαιτούνται για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και η τοποθεσία που βρίσκονται οι έδρες των φορέων αυτών είναι γνωστά στη διαχειριστική αρχή και τηρούνται στο ΟΠΣ.
- (vii) παρέχει στην αρχή πιστοποίησης όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με κάθε δαπάνη για σκοπούς πιστοποίησης,
- Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης :

- μεριμνά για την έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου η αρχή πιστοποίησης να εκτελέσει τους απαραίτητους ελέγχους για την πιστοποίηση των δαπανών,
 - συνεργάζεται με την αρχή πιστοποίησης προκειμένου να αποσαφηνιστεί οποιοδήποτε θέμα ανακύπτει σχετικά με την πιστοποίηση εγκεκριμένων δαπανών,
- (viii) υποστηρίζει τις εργασίες της επιτροπής παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ σε σχέση με τους στόχους του.
Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης
- μεριμνά για τη συλλογή και επεξεργασία όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ από την επιτροπή παρακολούθησης και τη λήψη αποφάσεων από αυτήν,
 - μεριμνά για την οργάνωση και προετοιμασία της επιτροπής παρακολούθησης στην οποία προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Περιφέρειας,
 - μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων της επιτροπής παρακολούθησης,
- (ix) συντάσσει και υποβάλλει στη διαχειριστική αρχή του ΕΠ την ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης που αφορά τους άξονες προτεραιότητας της οικείας Περιφέρειας σχετικά με την υλοποίηση, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 67 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, με βάση τα στοιχεία του ΟΠΣ και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (x) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης:
- υλοποιεί τις προβλεπόμενες στο εγκεκριμένο σχέδιο επικοινωνίας δράσεις,
 - ενημερώνει τους δικαιούχους για τις ενέργειες δημοσιότητας που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο εκτέλεσης πράξεων και παρακολουθεί την ορθή τήρηση των υποχρεώσεων αυτών,
- (xi) υποβάλλει στην Επιτροπή, τις αναγκαίες πληροφορίες προκειμένου να αξιολογήσει τα μεγάλα έργα και να προσδιορίσει τη συνδρομή των Ταμείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (xii) παρακολουθεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ, συμπεριλαμβανομένου του κανόνα $n+2/n+3$,

- (xiii) συντάσσει και υποβάλλει στη διαχειριστική αρχή προτάσεις για αναθεώρηση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (xiv) παρακολουθεί τα έσοδα που προκύπτουν από έργα που παράγουν έσοδα και ενημερώνει σχετικά τη διαχειριστική αρχή του ΠΕΠ και την αρχή πιστοποίησης, ιδίως για τα έργα των οποίων τα έσοδα δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν εκ των προτέρων,
- (xv) συμμετέχει στην από κοινού με την Επιτροπή ετήσια εξέταση της υλοποίησης του ΕΠ, ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης για τα αποτελέσματά της και παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται στα σχόλιά της,
- (xvi) προβαίνει σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής συνεισφοράς της πράξης η οποία επιβάλλεται βάσει πορίσματος επαλήθευσης ή πορίσματος ελέγχου της αρχής ελέγχου,
- (xvii) εισηγείται στον αρμόδιο υπουργό για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών τα οποία διαπιστώνονται βάσει των επαληθεύσεων που διενεργεί.
- (xviii) μεριμνά για την εφαρμογή και εξειδίκευση των οριζόμενων στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ στο πλαίσιο της υλοποίησης του ΕΠ.
- (xix) δεσμεύεται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την υποστήριξη καινοτόμων δράσεων διασυνοριακού / διακρατικού χαρακτήρα που είναι αποτέλεσμα των δικτύων –στην περίπτωση που οι Περιφέρειες στην περιοχή του προγράμματος εμπλέκονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή» - στο βαθμό που οι δράσεις αυτές συνάδουν με τη στοχοθεσία του προγράμματος και τηρώντας τις διατάξεις εφαρμογής του.

1.4.2 Ειδικές Υπηρεσίες / Υπηρεσίες Υπουργείων

- (α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Σιδηρόδρομοι-Αεροδρόμια-Αστικές Συγκοινωνίες» 2000-2006, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις υποδομών, προμηθειών και υπηρεσιών αρμοδιότητας του Υπουργείου Μεταφορών & Επικοινωνιών και των εποπτευόμενων από αυτό Οργανισμών, που αφορούν στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- (β) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις εθνικής εμβέλειας αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης και πράξεις ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας που πρόκειται να προκηρυχτούν οριζόντια και αφορούν στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

- (γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης εθνικής εμβέλειας και για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης που πρόκειται να προκηρυχτούν οριζόντια και αφορούν στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
- (δ) Η Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται μέσω του επενδυτικού νόμου, αρμοδιότητάς της.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται:

- οι πράξεις ή κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών. Ως πράξεις εθνικής εμβέλειας νοούνται πράξεις που υλοποιούνται σε μία ή περισσότερες Περιφέρειες και τα αποτελέσματα των οποίων, λόγω της οριζόντιας φύσης τους, ωφελούν το σύνολο της χώρας.
- οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής.

Κάθε ένας από τους ανωτέρω ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες διαχείρισης (i), (ii), (iii), (iv), (vi), (vii), (x), (xi), (xiii), (xiv), (xv), (xvi) και (xvii) όπως έχουν οριστεί στην ενότητα 1.4.1. του παρόντος κεφαλαίου.

1.4.3 Άλλοι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, μετά από εισήγηση της διαχειριστικής αρχής, δύναται να ορίζονται άλλοι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ, ενεργώντας σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) ο φορέας ο οποίος αναλαμβάνει τη διαχείριση πράξεων του οικείου ΕΠ
- (β) οι πράξεις που αναλαμβάνονται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών
- (γ) οι αρμοδιότητες διαχείρισης που ανατίθενται με την αναγκαία εξειδίκευση ανάλογα με το είδος των δράσεων
- (δ) οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής
- (ε) το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ο φορέας ανάλογα με τον τύπο και το είδος των δράσεων.

Ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δύναται να οριστεί δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί αρμοδιότητες

διαχείρισης βάσει δικαιώματος που του παρέχεται δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως.

Ως ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης πράξεων κρατικών ενισχύσεων δύναται να οριστούν μέσω σύναψης σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών του άρθρου 14 του ΠΔ 60/2007 (ΦΕΚ Α 64) όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εκδηλώνουν ενδιαφέρον μετά από σχετική πρόσκληση του αρμόδιου Υπουργού.

Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιλέγεται μετά από ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία. Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία απαιτείται σύναψη σύμβασης ανάθεσης. Η σύμβαση ανάθεσης υπογράφεται μεταξύ της οικείας διαχειριστικής αρχής και του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης.

Ενδεχόμενες αλλαγές στο κοινοποιηθέν Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης, αποτυπώνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

1.4.4 Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 42 και 43 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) τα είδη των πράξεων που πρόκειται να καλυφθούν από τη συνολική επιχορήγηση
- (β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων
- (γ) τα ποσοστά συνδρομής από τα Ταμεία και οι κανόνες που διέπουν τη συνδρομή αυτή
- (δ) οι ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εξασφάλιση του δημοσιονομικού ελέγχου της συνολικής επιχορήγησης έναντι της διαχειριστικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των διευθετήσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την παρουσίαση των λογαριασμών
- (ε) τυχόν χρήση οικονομικής εγγύησης ή ισοδύναμου μέτρου.

Ο ενδιάμεσος φορέας πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά του, την ικανότητα διαχείρισης στο σχετικό αντικείμενο, καθώς επίσης και για την επάρκειά του όσον αφορά τη διοικητική και την οικονομική διαχείριση. Ο φορέας αυτός, κατά κανόνα, εδρεύει ή εκπροσωπείται στην ή στις περιφέρειες που καλύπτονται από το ΕΠ.

Ο ορισμός ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης ή/και διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων σε ένα ΕΠ, συνεπάγεται την παροχή στην Επιτροπή των πληροφοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 και τα άρθρα 21 και 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

1.5 Αρχή πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος Χ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (ii) πιστοποιεί ότι:
 - η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,
 - οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, στο πλαίσιο αυτό δύναται:
 - να εξαιρεί προσωρινά από τις δηλώσεις δαπανών τις δαπάνες που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και ενημερώνει γραπτώς τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τα ποσά αυτά. Για την προσωρινή εξαίρεση πληρωμών από την πιστοποίηση της Αρχής Πιστοποίησης λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται η ενδεχόμενη δημοσιονομική επίπτωση ή το εύρος του κινδύνου για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που συνεπάγονται τα παρακάτω:
 - i. τα ευρήματα των επιθεωρήσεων για το επίπεδο λειτουργίας της διαχειριστικής αρχής ή/και των ενδιάμεσων φορέων που λειτουργούν εξ' ονόματος ή για λογαριασμό της,
 - ii. τα αποτελέσματα των διοικητικών ελέγχων της Αρχής Πιστοποίησης,
 - iii. τα ευρήματα των ελέγχων της Αρχής Ελέγχου,
 - iv. τα ευρήματα των επιτόπου επαληθεύσεων της διαχειριστικής αρχής,
 - v. τα ευρήματα από ελέγχους ποιότητας του ΕΣΠΕΛ,
 - vi. τα ευρήματα από ελέγχους των ελεγκτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

- vii. τα ευρήματα από άλλα ελεγκτικά όργανα (Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Ελεγκτικό Συνέδριο),
 - viii. κάθε άλλη τεκμηριωμένη πληροφορία που έρχεται σε γνώση της Αρχής Πιστοποίησης. (καταγγελίες, δημοσιεύσεις κλπ),
- να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις στις διαχειριστικές αρχές, τους ενδιαμέσους φορείς και στους δικαιούχους,
- (iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν, τα διαθέσιμα στο ΟΠΣ και στο φάκελο πράξης στοιχεία και λογιστικές εγγραφές και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,
 - (iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου,
 - (v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,
 - (vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών.
 - (vii) υποβάλλει στην Επιτροπή προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76, παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
 - (viii) αποστέλλει στην Επιτροπή, έως τις 31 Μαρτίου κάθε έτους αρχής γενομένης από το 2008, δήλωση, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παρ. XI του Καν. (ΕΚ) 1828/06, στην οποία αναφέρονται, για κάθε άξονα προτεραιότητας των ΕΠ, τα εξής:
 - Τα ποσά τα οποία αποσύρθηκαν από δηλώσεις δαπανών που υποβλήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος μετά την ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς για μια πράξη,
 - Τα ανακτηθέντα ποσά που αφαιρέθηκαν από αυτές τις δηλώσεις δαπανών,
 - Δήλωση των ποσών που πρέπει να ανακτηθούν στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, ταξινομημένων κατά το έτος έκδοσης των ενταλμάτων είσπραξης,
 - (ix) αποστέλλει στην Επιτροπή την κατάσταση δαπανών που αναφέρεται στο άρθρο 88 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, με βάση το υπόδειγμα του Παρ. XIV του Καν. (ΕΚ) 1828/06, προκειμένου να προβεί στο μερικό κλείσιμο ενός ΕΠ,

- (x) συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς την επεξεργασία των πληροφοριών τις οποίες χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Ως αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Καν.1083/2006 ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μετονομάζεται σε αρχή πιστοποίησης.

1.6 Αρχή ελέγχου

Η αρχή ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,
- (ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωνόμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους ελέγχους, τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμό των ελέγχων προκειμένου να διασφαλίζεται ο έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα σε περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, είναι δυνατόν να υποβάλλεται, ενιαία στρατηγική ελέγχου.

- (iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή:
- ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική ελέγχου του ΕΠ, και αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008.

Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,

- γνωμοδότηση, βάσει των ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της και άλλων ελέγχων, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
 - δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88, παρ.2, σημείο (β) του Καν.1083/2006, η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.
- (v) Υποβάλλει στην Επιτροπή, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση ελέγχου,
- (vi) Μεριμνά για την ηλεκτρονική διαβίβαση στην Επιτροπή των παρατυπιών, οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η αρχή ελέγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα ελέγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως αρχή ελέγχου, κοινή για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ, ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι ανεξάρτητη από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

1.6.1 Έλεγχοι υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου

Για τις ανάγκες της εκτέλεσης των ελέγχων και τη λειτουργία της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου, συνιστώνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) οι Διευθύνσεις:

- (i) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής

Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής,

- (ii) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία,
- (iii) Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων, αρμόδια για την ανάπτυξη μεθοδολογίας επιλογής δείγματος, την διαχείριση της έκθεσης ελέγχου, την παροχή γνωμοδοτήσεων, την παρακολούθηση των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων, καθώς και για την αξιολόγηση των ελέγχων και τη δήλωση κλεισίματος ΕΠ.

Η αξιοπιστία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου εκτιμάται με βάση κριτήρια που καθορίζονται από την αρχή ελέγχου για τους ελέγχους των συστημάτων. Περιλαμβάνει επίσης ποσοτική αξιολόγηση όλων των κρίσιμων στοιχείων των συστημάτων και καλύπτει τις βασικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος. Στο φάκελο ελέγχου τηρείται αρχείο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το ΕΠ, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους
- (β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο
- (γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες
- (δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

1.6.2 Όργανα ελέγχου

Οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές ομάδες που συγκροτούνται από υπαλλήλους των τριών Διευθύνσεων της παραγράφου 1.6.1 και υπαλλήλους των λοιπών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Οι ανωτέρω ελεγκτικές ομάδες δύναται να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ και ιδιώτες. Οι ιδιώτες εμπειρογνώμονες είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο εμπειρογνομόνων.

Στο μητρώο εμπειρογνομόνων, που καταρτίζεται και τηρείται από την Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων, εγγράφονται με απόφαση του προϊσταμένου αυτής, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αξιολόγηση από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, πρόσωπα, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία σχετική με τους διενεργούμενους υπό την ευθύνη της ελέγχους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται επιμέρους θέματα για την κατάρτιση του μητρώου εμπειρογνομόνων.

Με απόφαση της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου μετά από εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων, οι έλεγχοι δύναται να ανατίθενται σε ελεγκτικές εταιρείες.

Στην περίπτωση που οι έλεγχοι διενεργούνται από φορείς διαφορετικούς από την αρχή ελέγχου, η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι οι φορείς αυτοί διαθέτουν την αναγκαία λειτουργική ανεξαρτησία από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

1.7 Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωσή του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την αρχή ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αναθέτουσα αρχή θα είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου.

1.8 Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή είναι η αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, η οποία προσδιορίστηκε στο υποκεφάλαιο 1.5 του παρόντος. Η Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις, βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την αρχή πιστοποίησης, ανταποκρινόμενη βάσει των εσωτερικών της διαδικασιών, καταθέτει την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η αρχή πιστοποίησης. Η αρχή πιστοποίησης:

- (i) είναι αποδέκτης των εγκρίσεων πληρωμών των Ταμείων που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή
- (ii) ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά ΕΠ και Ταμείο,
- (iii) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση

1.9 Φορέας/είς υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στο ΕΠ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Φορείς υπεύθυνοι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους (φορείς χρηματοδότησης) είναι κατά περίπτωση τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την υποβολή πρότασης κατάρτισης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η πληρωμή στους δικαιούχους γίνεται τμηματικά με αποφάσεις χρηματοδότησης που εκδίδονται από τη Δ/ση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και έγκριση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ύστερα από αίτημα των φορέων χρηματοδότησης.

Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

2. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

2.1 Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ)

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η ΔΕΠ αποτελεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ένα ολιγομελές σχήμα διοίκησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων, το οποίο εξασφαλίζει την απαραίτητη ευελιξία και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικό, διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο, σε συνέργεια με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η ΔΕΠ εκφράζει γνώμη επί των εκθέσεων στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που υποβάλλονται στην Επιτροπή δυνάμει του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και δίνει κατευθύνσεις στην ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης ΕΠ.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ως πρόεδρος και οι υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος-Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, ως μέλη. Ως εισηγητής συμμετέχει επιπλέον ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων.

Τη διοικητική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεών της αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπ.Οι.Ο. μέσω της εθνικής αρχής συντονισμού.

2.2 Ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ)

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης συγκροτείται εντός 3 μηνών από τη συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης του συνόλου των ΕΠ. Της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ προεδρεύει ο υπουργός Οικονομίας & Οικονομικών.

Η διάσκεψη θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό μετά από εισήγηση της εθνικής αρχής συντονισμού. Συνέρχεται ετησίως μετά από πρόσκληση του προέδρου της με αντικείμενο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ και της συμβολής κάθε ΕΠ στους στόχους αυτούς.

Ως μέλη συμμετέχουν

- Οι Πρόεδροι των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ (συμπεριλαμβανομένων όλων των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών), του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία
- Εκπρόσωποι της εθνικής αρχής συντονισμού και της ΕΥΣΕΚΤ
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού δράσεων (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κλπ)
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων
- Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κλπ)
- Αντιπροσωπεία της Επιτροπής με ρόλο παρατηρητή.

Στη Διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της διάσκεψης.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ:

- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων και τη συμβολή τους στους στρατηγικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ και υποβάλλει σχετική έκθεση στη Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- Παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και διαμορφώνει προτάσεις για το συντονισμό τους και την ευρεία εφαρμογή τους.
- Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Η ΕΔΙΠ δεν υποκαθιστά τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είναι δυνατή η συγκρότηση επιτροπών συμβουλευτικού χαρακτήρα για το συντονισμό των παρεμβάσεων σε ειδικούς τομείς, στις οποίες προεδρεύουν μέλη της Διάσκεψης.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων του ΕΚΤ γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ αρμοδιότητας ΕΚΤ και των ΕΠ τα οποία υλοποιούν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) (ΕΔΙΠΕΚΤ). Η ΕΔΙΠΕΚΤ συνέρχεται ετησίως πριν από την ΕΔΙΠ και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, συνιστάται τεχνική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Η επιτροπή εισηγείται στην ΕΔΙΠ προτάσεις αναφορικά με την οριζόντια ενσωμάτωση και εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότητας και μη διάκρισης των Ατόμων με Αναπηρία στα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της διάσκεψης αναλαμβάνει η εθνική αρχή συντονισμού, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

2.3 Επιτροπή παρακολούθησης Επιχειρησιακού Προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ ορίζεται με τη σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Στην επιτροπή παρακολούθησης του ΠΕΠ Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, προεδρεύουν εκ περιτροπής οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών που καλύπτει γεωγραφικά το ΠΕΠ. Πρόεδρος της πρώτης συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠ είναι ο γενικός γραμματέας της μικρότερης πληθυσμιακά Περιφέρειας. Σε κάθε συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης ορίζεται ο πρόεδρος της επόμενης συνεδρίασης.

Ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχουν:

- Ο προϊστάμενος της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ
- Εκπρόσωπος της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%)

- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ενδιαμέσων φορέων διαχείρισης του ΕΠ,
- Εκπρόσωποι Υπουργείων ή άλλων κρατικών αρχών
- Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού που είναι αρμόδιες για θέματα κρατικών ενισχύσεων, απασχόλησης, περιβάλλοντος, υγείας– κοινωνικής αλληλεγγύης, έρευνας και τεχνολογίας, δημόσιας διοίκησης, πολιτισμού κλπ.
- Εκπρόσωπος των Νομαρχιών της κάθε Περιφέρειας που αφορά το ΕΠ
- Εκπρόσωπος των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων κάθε Περιφέρειας που αφορά το ΕΠ
- Εκπρόσωποι των Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων. Ενδεικτικά: Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών, Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.), Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.) κλπ.
- Εκπρόσωπος της Επιτροπής ή και των ΕΤΕ ή ΕΤΕπ στην περίπτωση που οι τελευταίες συνεισφέρουν στο ΕΠ (με συμβουλευτικό ρόλο).
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.).

Στη σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Κατά τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης. Κατά τις συνεδριάσεις δύναται επίσης να συμμετάσχει ως παρατηρητής, αντιπρόσωπος των δικτύων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της νέας πρωτοβουλίας «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή», στην περίπτωση που το ΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία, προκειμένου να δίδει αναφορά της προόδου των δραστηριοτήτων των δικτύων. Επίσης, στην περίπτωση εμπλοκής του ΕΠ στην πρωτοβουλία αυτή, θα προβλέπεται σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη της Επιτροπής Παρακολούθησης, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, για τη συζήτηση σχετικών προτάσεων για το ΕΠ.

Την υποστήριξη των εργασιών της επιτροπής παρακολούθησης αναλαμβάνει ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης, του οποίου ο Γενικός Γραμματέας ασκεί την προεδρία και ο οποίος επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ λειτουργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Ο κανονισμός λειτουργίας καθορίζεται σε συνεργασία με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ, ώστε να εξασφαλίζεται η εκπλήρωση των καθηκόντων της επιτροπής που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα :

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του ΕΠ και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠ με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η διαχειριστική αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας και τη συμβολή στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας και παρέχει κατευθύνσεις στην οικεία διαχειριστική αρχή για την επίτευξή τους, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο ΕΠ, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,
- προτείνει στη διαχειριστική αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του ΕΠ η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του ή στη βελτίωση της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του,
- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων,
- προτείνει στην ετήσια διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης τροποποιήσεις που επιφέρουν αλλαγή στη συνολική και την ετήσια συμμετοχή των Ταμείων.

2.4 Δείκτες παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του ΕΠ διενεργείται από τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε άξονα προτεραιότητας του ΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες του ΕΠ έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «*Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής*»

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του ΕΠ ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΕΠ, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του. Η παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων πράξεων ψηφιακής σύγκλισης, θα γίνεται με την υποστήριξη του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο έργου και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ, η διαχειριστική αρχή διαβιβάζει στην επιτροπή παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκροών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

2.5 Ετήσια έκθεση

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του ΕΠ η διαχειριστική αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την επιτροπή παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού. Επιπλέον, στην ετήσια έκθεση γίνεται αναφορά για την υλοποίηση περιφερειακών δράσεων που περιλαμβάνονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή», στην περίπτωση που το ΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία.

Στο παραπάνω πλαίσιο η διαχειριστική αρχή μεριμνά σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης

της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ.

2.6 Ετήσια εξέταση ΕΠ

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν επίσης να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-ι του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

2.7 Παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης

Για τις πέντε περιφέρειες που εμπίπτουν στο άρθρο 8 του Κανονισμού 1083/06 επιβάλλονται υποχρεωτικές πιστώσεις και διακριτή παρακολούθησή των πιστώσεων αυτών στα ΕΠ (πόροι που προέρχονται από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Οι Περιφέρειες αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις Περιφέρειες στατιστικής σύγκλισης (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική) και στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο).

Οι συγχρηματοδοτούμενες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις Περιφέρειες αυτές (εκτός του Ταμείου Συνοχής) θα υλοποιηθούν μέσω:

- των αντίστοιχων περιφερειακών ΕΠ (συγχρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ) και
- των τριών (3) τομεακών ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες των οκτώ Περιφερειών αμιγούς Στόχου Σύγκλισης θα καλυφθούν από όλα τα τομεακά ΕΠ όσο και από τα περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις.

Η τήρηση των πιστώσεων για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης διασφαλίζεται πλήρως σε προγραμματικό επίπεδο με την ύπαρξη διακριτών αξόνων προτεραιότητας για κάθε τύπο Περιφερειών, ως εξής:

- Τα περιφερειακά ΕΠ έχουν διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για κάθε Περιφέρεια που περιλαμβάνουν.

- Τα τρία (3) τομεακά ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και καλύπτουν και τους τρεις τύπους Περιφερειών (αμιγής στόχος σύγκλιση, στατιστική σύγκλιση, σταδιακή είσοδος) έχουν διακριτούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που επαναλαμβάνονται για κάθε έναν από τους τρεις τύπους Περιφερειών.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται κατά την υλοποίηση, με τη σύνθεση και παρακολούθηση των σχετικών πληροφοριών στο ΟΠΣ.

3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

3.1 Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη του κράτους μέλους ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

3.2 Αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης).

Επιπλέον σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Κανονισμό, τα κράτη μέλη μπορούν για τα ΕΠ του στόχου «Σύγκλιση» και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να συντάσσουν σχέδιο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τις ενδεικτικές δραστηριότητες αξιολόγησης που σκοπεύει να πραγματοποιήσει το κράτος μέλος κατά τις διάφορες φάσεις της υλοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα αξιοποιώντας και τις οδηγίες της Επιτροπής για την αξιολόγηση των ΕΠ και του ΕΣΠΑ κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου (Draft Working Paper No 5: Evaluation during the programming period: on going evaluation – An integrated management tool) διαμόρφωσε ενδεικτικό σχέδιο αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013, όπου αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των αξιολογήσεων σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης».

Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ πραγματοποιούνται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής και σύμφωνα με τις γενικές αρχές που καθορίζονται από την εθνική αρχή συντονισμού για την αξιολόγηση όλων των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Εκτός από τις προτεινόμενες στο σχέδιο, αξιολογήσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περι-

πτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων των επιχειρησιακών προγραμμάτων ή του ΕΣΠΑ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, την Επιτροπή, την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Το ενδεικτικό σχέδιο των αξιολογήσεων με τον προγραμματισμό της περιόδου 2007-2013 παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

3.3 Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του προγραμματισμού των Ταμείων και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η διαχειριστική αρχή και η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζονται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007 - 2013

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Τεκμηρίωση της συμβολής των ΕΠ στην εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων	Απαίτηση άρθρου 29 του Καν. 1083/2006 για τη στρατηγική υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη	Στα σημεία α, β, γ και δ της παραγράφου 2 του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	Συμβολή στην υποβολή των στρατηγικών εκθέσεων του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	2ο εξάμηνο 2007 2ο εξάμηνο 2009 2ο εξάμηνο 2012	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Γραφείο Πρωθυπουργού, Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλευσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΕΣΠΑ)	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλευσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλευσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΙΔΟΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ	ΧΡΟΝΟ-	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ		ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	Ή ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΔΟΤΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ								
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ :	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ								
1. ΕΠ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ																
2. ΕΠ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ																
3. ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ																
4. ΕΠ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ																
5. ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ																
6. ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ																
7. ΕΠ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ																
8. ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ																
9. ΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ									Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
10. ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ																
11. ΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ																
12. ΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ																

Παρατήρηση : Στην περίπτωση σημαντικών αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή/και αν διαπιστωθεί απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά, είναι δυνατόν να διενεργηθούν αξιολογήσεις του ΕΣΠΑ και των ΕΠ επιπλέον των αναφερομένων στο χρονοδιάγραμμα

4. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την παροχή των πληροφοριών αυτών αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης τα οποία αποτυπώνονται με δομημένο τρόπο στο επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ. Το επικοινωνιακό σχέδιο περιλαμβάνει τους στόχους και το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που θα αναληφθούν για κάθε ομάδα στόχο (δυνητικοί δικαιούχοι, δικαιούχοι, κοινό), τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του επικοινωνιακού σχεδίου, τα διοικητικά τμήματα ή τους διοικητικούς φορείς που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησης των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης αναφορικά με την προβολή και τη γνώση του ΕΠ και το ρόλο της Κοινότητας. Αναλόγως με τις ανάγκες του ΕΠ για πληροφόρηση και δημοσιότητα δύναται να προβλεφθεί η ανάθεση σχετικών δράσεων σε εξωτερικούς εξειδικευμένους σύμβουλους.

Κατά την έναρξη των ΕΠ η διαχειριστική αρχή επιλέγει να υλοποιήσει μια ενέργεια δημοσιοποίησης σύμφωνα με τη φύση και τους στόχους του ΕΠ. Αναφέρονται ενδεικτικά: ημερίδα, δημοσιότητα στον τύπο. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠ πραγματοποιούνται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας εκ των οποίων μια σημαντική ενέργεια ετησίως που θα επικοινωνεί τα επιτεύγματα και τα έργα του ΕΠ. Ενδεικτικά αναφέρονται ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια, δελτία τύπου, εκθέσεις, παραγωγή έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού καθώς και προβολή στα ΜΜΕ. Τα ΕΠ διατηρούν ιστοσελίδες καθώς και άλλα μέσα πληροφόρησης έντυπα ή ηλεκτρονικά.

Τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης θα κάνουν αναφορά στην προστιθέμενη αξία της κοινοτικής συνδρομής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Δύναται να εμπλακεί στα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας ένας τουλάχιστον πολλαπλασιαστές πληροφόρησης, αναλόγως με το περιεχόμενο του ΕΠ ή τις Περιφέρειες που καλύπτει, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Άρθρο 5 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1828/06.

Το επικοινωνιακό σχέδιο, καθώς και οποιαδήποτε σημαντική τροποποίησή του, εκπονείται από τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ με βάση τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) και υποβάλλεται προς εξέταση στην Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 3 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την εξασφάλιση της ομοιογένειας, συνοχής και συνέργιας μεταξύ των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία που συν-

δράμουν στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, η εθνική αρχή συντονισμού παρέχει ενιαίες αρχές προς τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και μεριμνά για τη συνολική παρακολούθηση, εποπτεία και συντονισμό τους.

Τα ποσά που προβλέπονται για την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα περιλαμβάνονται στη χρηματοδότηση του ΕΠ στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής (άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006).

Η διαχειριστική αρχή ορίζει τουλάχιστον ένα πρόσωπο επαφής υπεύθυνο για την πληροφόρηση και την δημοσιότητα βάσει του άρθρου 10 του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στα ΕΠ του ΕΣΠΑ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και μπορούν να χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι πιστώσεις των Ταμείων εγγράφονται στο Τμήμα Εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Στο τμήμα δαπανών του ΠΔΕ εγγράφονται οι προβλέψεις μεταφοράς πιστώσεων προς τους φορείς χρηματοδότησης του ΠΔΕ. Οι πιστώσεις προς τους δικαιούχους αφορούν την προβλεπόμενη δημόσια δαπάνη (κοινοτική και εθνική). Τυχόν ιδιωτική συμμετοχή παρακολουθείται μέσω του ΟΠΣ.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων τηρούνται τα απαιτούμενα στοιχεία προκειμένου να είναι δυνατή η πρόβλεψη απαιτήσεων χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Η διαδικασία για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους είναι η ακόλουθη:

1. Εγγραφή της δημόσιας δαπάνης της πράξης (εθνική και κοινοτική συμμετοχή) στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μετά την ένταξή της σε ΕΠ σε συλλογική απόφαση του φορέα χρηματοδότησης
2. Υποβολή αιτήματος διάθεσης χρηματοδότησης από το δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων προς τον φορέα χρηματοδότησης
3. Υποβολή αιτήματος από τον φορέα χρηματοδότησης προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για τη διάθεση χρηματοδότησης
4. Έκδοση απόφασης διάθεσης χρηματοδότησης από το Υπ.Οι.Ο. με βάση το αίτημα και το διαθέσιμο όριο πληρωμών, και κοινοποίησή της στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στο φορέα χρηματοδότησης
5. Εντολή κατανομής των πιστώσεων στην πράξη από το φορέα χρηματοδότησης προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία κοινοποιείται στο δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης

Με την κατανομή χρηματοδότησης στην πράξη οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στο δικαιούχο, ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους αναδόχους. Οι πληρωμές προς τους αναδόχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους δικαιούχους. Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στην περίπτωση που οι δικαιούχοι ή οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου μετά την ολοκλήρωση των βημάτων 1 έως 4 εκδίδεται εντολή μεταφοράς των πιστώσεων από το φορέα χρηματοδότησης στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου προκειμένου να διενεργηθούν πληρωμές. Η μεταφορά των ποσών γίνεται υπό μορφή άμεσης επιχορήγησης ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου (περιπτώσεις Ανωνύμων Εταιρειών του δημοσίου).

Μετά την μεταφορά στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου, ο δικαιούχος ή ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης προβαίνει στις πληρωμές των αναδόχων ή δικαιούχων αντιστοίχως.

Κατά την πληρωμή στους αναδόχους ή δικαιούχους κανένα ποσό δεν αφαιρείται, ούτε παρακρατείται, ούτε εισπράττεται οποιαδήποτε ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ποσών αυτών.

Οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν οι δικαιούχοι καταχωρούνται στο ΟΠΣ μετά την επαλήθευσή τους από τη διαχειριστική αρχή και δικαιολογούνται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας .

Η αρχή πιστοποίησης συγκεντρώνει τις καταχωρηθείσες δαπάνες μέσω του ΟΠΣ προκειμένου να πιστοποιήσει τις δαπάνες και να συντάξει τη δήλωση δαπανών που προβλέπεται στο άρθρο 78.

Τυχόν τόκοι που παράγονται από πιστώσεις για χρηματοδότηση πράξεων στο πλαίσιο του ΕΠ, θεωρούνται εθνικοί πόροι και καλύπτουν εθνική δημόσια δαπάνη. Οι φορείς που διαχειρίζονται τα ανωτέρω ποσά έχουν υποχρέωση να δηλώνουν ετησίως τους δημιουργούμενους τόκους στη διαχειριστική αρχή του οικείου ΕΠ. Τα τραπεζικά ή πιστωτικά ιδρύματα, μέσω των οποίων κινούνται τα ανωτέρω ποσά υποχρεούνται στην παροχή στοιχείων κίνησης των σχετικών λογαριασμών στην αρχή πιστοποίησης, μετά από αίτημά της.

6. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Για τους σκοπούς των άρθρων 66 και 76 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, θα ενημερώνει το σύστημα πληροφορικής το οποίο καθιερώνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SFC 2007), για την ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν το ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 39, 40, 41 και 42 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ διασφαλίζει, επίσης, την ύπαρξη συστήματος καταχώρισης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 60 στοιχείο γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της περιγραφής των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, θα υποβληθεί στην Επιτροπή περιγραφή του εν λόγω συστήματος, συμπεριλαμβανομένου του οργανογράμματος ροής (κεντρικό ή κοινό σύστημα δικτύου ή αποκεντρωμένο σύστημα με συνδέσεις μεταξύ των συστημάτων), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 71 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 21 και στο παράρτημα XII παράγραφος 6 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για τους ανωτέρω σκοπούς, θα προσαρμοστεί κατάλληλα το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που έχει δημιουργηθεί για τις απαιτήσεις του ΚΠΣ 2000-2006.

Το ΟΠΣ θα καλύπτει, επίσης, τις απαιτήσεις συλλογής και καταχώρισης δεδομένων που αφορούν στις αρμοδιότητες των αρχών ελέγχου και πιστοποίησης του προγράμματος και θα υποστηρίζει τις εν λόγω Αρχές στις υποχρεώσεις ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων με την Επιτροπή. Προς αυτή την κατεύθυνση θα καταβληθεί προσπάθεια να αναπτυχθεί σύστημα συμβατό με το ΟΠΣ για την εισαγωγή της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

Το ΟΠΣ βρίσκεται ήδη σε λειτουργία για την κάλυψη των απαιτήσεων του ΚΠΣ 2000-2006 και με την ολοκλήρωση των απαραίτητων προσαρμογών, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, θα αποτελεί την έγκυρη βάση οικονομικών και στατιστικών δεδομένων, η οποία θα καλύπτει και τις ανάγκες ηλεκτρονικής ενημέρωσης της Επιτροπής.

Η διαχείριση και λειτουργία του ΟΠΣ καθώς και θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και ανάπτυξης του προσδιορίζονται στο νόμο και στις ειδικές κανονιστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτού.

Για την αντιμετώπιση τεχνικών και διαχειριστικών θεμάτων σχετικά με το ΟΠΣ, λειτουργεί πλήρης δικτυακή εφαρμογή Helpdesk.

7. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Στο άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 διατυπώνεται η απαίτηση της επίτευξης των στόχων των Ταμείων στο πλαίσιο στενής συνεργασίας, *εταιρική σχέση*, τόσο μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους, όσο και μεταξύ του κράτους μέλους και των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (κάθετη και οριζόντια διάσταση της εταιρικής σχέσης). Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης του ΕΠ, αντανακλάται από τα μέτρα που έχουν ληφθεί όπως:

- (i) Η εφαρμογή διαδικασιών ευρείας διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού με στόχο τη διαμόρφωση πολύπλευρης προσέγγισης των εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, μέσω γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- (ii) Η εκπροσώπηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, των εκπροσώπων των ΟΤΑ ά και β' βαθμού στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι σχετικοί με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος φορείς.

Η επιλογή των σχετικών εταίρων σε κάθε επίπεδο υλοποίησης του ΕΠ λαμβάνει υπόψη το βαθμό της συνεισφοράς των Ταμείων στην περιοχή που αντιπροσωπεύουν οι εταίροι, την εμπειρία και ικανότητα των εταίρων στους τομείς που εστιάζει το ΕΠ και την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών καθώς της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η μέριμνα για την αποτελεσματική λειτουργία της αρχής της εταιρικής σχέσης, ώστε να προσφέρει την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία, αποτελεί ευθύνη του κράτους μέλους και υλοποιείται μέσω της ακριβούς και επαρκούς διάκρισης των ρόλων και αρμοδιοτήτων των διαφόρων εταίρων στο κατάλληλο κάθε φορά επίπεδο.

8. ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα Κ-Μ και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων. Επίσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Ειδικότερα, η δυνατότητα πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια υλοποίησης του ΕΠ περιλαμβάνουν:

- (i) Την ισόρροπη κατά το δυνατόν συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή κρατικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Δίκτυο ROM κλπ)
- (ii) Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ αλλά και σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της.
- (iii) Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- (iv) Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρίες κατά την διαδικασία επιλογής πράξεων για συγχρηματοδότηση.

9. ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, τα ΕΠ λαμβάνουν χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο, με εξαίρεση ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Ωστόσο μπορούν, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στους ειδικούς κανονισμούς των Ταμείων, να χρηματοδοτούν, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός του ορίου του 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητας (ρήτρα ευελιξίας), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του άλλου Ταμείου, εφόσον οι δράσεις αυτές απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτή.

Για την υλοποίηση των ΕΠ προβλέπεται η αξιοποίηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου της ρήτρας ευελιξίας. Η χρηματοδότηση κατά συμπληρωματικό τρόπο του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ μπορεί να φτάσει μέχρι και 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας κατά μέγιστο (ή μέχρι 15% για τον άξονα προτεραιότητας Κοινωνική Ενσωμάτωση του ΕΚΤ για όλες τις Περιφέρειες και τον άξονα προτεραιότητας Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη του ΕΤΠΑ που αφορά στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου).

Στο πλαίσιο αυτό έχουν ήδη περιγραφεί στα ΕΠ οι κατηγορίες παρεμβάσεων τις οποίες οι αρμόδιες αρχές θα υλοποιήσουν μέσω της χρήσης της ανωτέρω ρήτρας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Δράσεις για τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την αύξηση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού που εμπίπτουν στην στρατηγική του υπουργείου Ανάπτυξης και περιλαμβάνονται στο ΕΠ «Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα» για τις 8 περιφέρειες αμιγούς Στόχου Σύγκλισης και στα ΠΕΠ για τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (π.χ. θεματικά δίκτυα Ε&Α, δημιουργία περιφερειακών πόλων καινοτομίας, δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, βελτίωση της εποπτείας της αγοράς και στήριξη του καταναλωτή, ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας).
- Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο μέσω των ΠΕΠ (προγράμματα τύπου «Βοήθεια στο σπίτι»), που εντάσσονται στη στρατηγική των αξόνων προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των περιφερειών και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.
- Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται σε όλους τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» για την προμήθεια εξοπλισμού με στόχο τη χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (π.χ. εξοπλισμός εργαστηρίων φυσικών επιστημών ιδιαίτερα για ΑμεΑ, εξοπλισμός εργαστηρίων για επαγγελματικά λύκεια και σχολές, εξοπλισμός για τις δομές εκπαίδευσης ενηλίκων, εξοπλισμός για την τριτοβάθμια εκπαίδευση).
- Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1 και 2 του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (π.χ. εκπαίδευση στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων όπως TAXIS).

- Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1, 2 και 3 του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» για την προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού, δικτύωσης, διαμόρφωσης χώρων, προμήθειας έτοιμου λογισμικού κλπ.

Επισημαίνεται ότι όμοιες ή ομοειδείς κατηγορίες παρεμβάσεων θα υλοποιούνται κάτω από ένα και το αυτό θεσμικό πλαίσιο, ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους (επιχειρησιακό πρόγραμμα ή Διαρθρωτικό Ταμείο).

Κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των ΕΠ θα εξετάζεται από τα αρμόδια όργανα το ενδεχόμενο και η αναγκαιότητα αξιοποίησης της ρήτρας ευελιξίας και σε πρόσθετες κατηγορίες παρεμβάσεων (όπως π.χ. ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε τοπικό ή κλαδικό επίπεδο, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις με στόχευση σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης).

Η χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρακολουθείται από τη διαχειριστική αρχή μέσω του ΟΠΣ στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι το ποσοστό συμπληρωματικής χρηματοδότησης από το αντίστοιχο Ταμείο δεν υπερβαίνει το καθορισμένο ποσοστό-κατώφλι του 10% (ή 15%).

Η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την Επιτροπή, στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης, σχετικά με τη χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρέχοντας πληροφορίες σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας που να επιτρέπουν την επαλήθευση των προϋποθέσεων χρησιμοποίησης της ρήτρας ευελιξίας καθώς και της μη υπέρβασης του ανώτατου επιτρεπτού ορίου συνδρομής του αντίστοιχου Ταμείου.

10. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ³³

Η αρχή της εταιρικής σχέσης εφαρμόστηκε πλήρως από το Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας στις διαδικασίες κατάρτισης του τομεακού ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», με την κινητοποίηση του συνόλου των τομέων πολιτικής και των κοινωνικών εταίρων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς και βασιζόμενη στην αρχή της διαφάνειας. Η συμμετοχή των εταίρων στη διαδικασία προέκυψε με βάση την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση και των κοινωνικών ομάδων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την πλήρη κάλυψη του εύρους των πολιτικών και ειδικών οριζόντιων θεμάτων που αναπτύσσονται στο ΕΠ.

Ήδη σήμερα οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν με αποφασιστικό ρόλο:

- στην Επιτελική Επιτροπή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).
- στις διαδικασίες εκπόνησης και ανάπτυξης των επαγγελματικών περιγραμμάτων
- στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΣΥΚΠ).

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προτίθεται να προχωρήσει σε διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για την εκπόνηση ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού με στόχο την ενίσχυση του ρόλου τους, προκειμένου να αποκτήσει η εμπλοκή τους μόνιμο και βιώσιμο χαρακτήρα.

Το Υπουργείο Απασχόλησης, μέσω «προγραμματικής συμφωνίας», προτίθεται να διαθέσει έως το 2% των πόρων του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», για συγκεκριμένες ενέργειες στήριξης παρεμβάσεων και ευαισθητοποίησης των ωφελουμένων, για την υλοποίηση κοινών δράσεων, καθώς και την ενδυνάμωση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων, ειδικότερα όσον αφορά την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

³³ Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά μόνο στο Στόχο Σύγκλιση στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

11. ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο του ΕΠ δύναται να χρηματοδοτηθούν πράξεις που αφορούν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ταμείων ή ταμείων χαρτοφυλακίου όπως ορίζονται στο άρθρο 44 του Κανονισμού. Τα ταμεία ιδρύονται με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη συνεισφορά από ΕΠ σε ταμεία της προηγούμενης παραγράφου.

12. ΕΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ

Ως έργα-γέφυρες χαρακτηρίζονται έργα των οποίων μέρος του φυσικού αντικειμένου συγχρηματοδοτείται από ΕΠ της περιόδου 2000-2006 και μέρος από ΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

Τα έργα αυτά μπορούν να χρηματοδοτηθούν από ΕΠ της περιόδου 2007-2013 εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- η αρμόδια αρχή κατανέμει τις πράξεις σε δύο χωριστά, σαφώς διακριτά στάδια ή τμήματα για κάθε ΕΠ της αντίστοιχης περιόδου με αντίστοιχο διακριτό οικονομικό και φυσικό αντικείμενο,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2007-2013 από το οποίο πρόκειται να συγχρηματοδοτηθεί ως έργο-γέφυρα,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2000-2006, υπό το οποίο είχε αρχικά συγχρηματοδοτηθεί. Στην περίπτωση που, βάσει εκθέσεων ελέγχου ή άλλων μέσων, προκύπτει ότι η δαπάνη ενός έργου δεν είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση κατά την περίοδο 2000-2006, η δαπάνη αυτή δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή για συγχρηματοδότηση ούτε κατά την περίοδο 2007-2013,
- αιτιολογείται επαρκώς η μη ολοκλήρωση του έργου κατά την περίοδο 2000-2006,
- για το τμήμα του έργου που θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ θα ισχύσουν τα ποσοστά συγχρηματοδότησης του σχετικού ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ανά περίπτωση,
- στις περιπτώσεις μεγάλων έργων γεφυρών, για τα οποία το συνολικό κόστος επένδυσης και από τις δύο προγραμματικές περιόδους είναι άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στην περίπτωση του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, στις πληροφορίες που υποβάλλονται στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 40 του ίδιου Κανονισμού, συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία διακριτότητας φυσικού και οικονομικού αντικειμένου μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων.

Σε κάθε ΕΠ του ΕΣΠΑ προσδιορίζονται τα μεγάλα έργα γέφυρες (κατά την έννοια του άρθρου 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006) που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από αυτό.

Στις τελικές εκθέσεις εκτέλεσης των ΕΠ της περιόδου 2000-2006 θα δοθούν αναλυτικά στοιχεία σε ότι αφορά στα έργα-γέφυρες που δεν αποτελούν μεγάλα έργα κατά την έννοια του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Έργα που κατά τη λήξη της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 προσδιοριστούν ως ημιτελή ή μη-λειτουργικά και τα οποία σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες των ΕΠ 2007-2013 δεν είναι επιλέξιμα, το κράτος μέλος υποχρεούται να τα ολοκληρώσει και να τα καταστήσει λειτουργικά με εθνικούς πόρους.

Η χρηματοδότηση των έργων γεφυρών δεν αναιρεί τις υποχρεώσεις της χώρας για την περίοδο 2007-2013, ως προς την τήρηση των περιφερειακών κατανομών και των στόχων της Λισσαβόνας.

13. ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ

13.1 Κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τις ίσες ευκαιρίες και το περιβάλλον

Οι οδηγίες και οι κατευθύνσεις σχετικά με τους ισχύοντες κανόνες στους ανωτέρω τομείς θα προσδιοριστούν κατά την περιγραφή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 21 του Καν.1828/2006 της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό θα εκδοθούν και οδηγίες για την τήρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις συμπεριλαμβανομένων οδηγιών για τη σώρευση των ενισχύσεων και της αποφυγής διπλής χρηματοδότησης.

Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τον ανταγωνισμό και τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, το περιβάλλον, τις μεταφορές και την ενέργεια, την διασφάλιση της υγείας του πληθυσμού και την κοινωνική φροντίδα, τις ίσες ευκαιρίες. Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι εφαρμόζονται οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων που ισχύουν κατά την έγκριση της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης.

Προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες παρατυπιών στη διαδικασία ανάθεσης και υλοποίησης των δημοσίων συμβάσεων, οι ελληνικές αρχές θα προχωρήσουν στην κωδικοποίηση και απλοποίηση του νομικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.

13.2 Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΠ

Στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 ενισχύεται η διοικητική αποτελεσματικότητα των φορέων υλοποίησης (δικαιούχων) συγχρηματοδοτούμενων έργων, με τη θέσπιση κανόνων επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειάς τους, πριν από την ανάληψη της ευθύνης εκτέλεσης έργων. Προβλέπεται ειδική διαδικασία με την οποία καθορίζονται οι απαιτήσεις ή το πρότυπο διαχείρισης έργων, οι διαδικασίες και οι αρμόδιοι φορείς για την επιβεβαίωση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων, λαμβάνοντας μέριμνα του μεγέθους και των ιδιομορφιών των έργων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, καθώς και των δικαιούχων που θα τα υλοποιήσουν.

Μέχρι την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω διαδικασίας, η οποία προβλέπεται να γίνει την 1.1.2009, και για ειδικές κατηγορίες πράξεων και ιδίως για τα συνεχιζόμενα από το ΚΠΣ 2000-2006 έργα, η διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων επιβεβαιώνεται σύμφωνα με οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού και με τα όσα προβλέπονται στην επιστολή με αρ. πρωτ. ΕΥΣΣΑΑΠ1469/04.05.2007 του Υπουργού Οικονομίας & Οικονομικών.

Σε περίπτωση δικαιούχων για τους οποίους δεν επιβεβαιώνεται η διαχειριστική τους επάρκεια, η αρμοδιότητα υλοποίησης δύναται να μεταβιβαστεί με προγραμματική συμφωνία των δύο μερών στην αρχή στην οποία υπάγονται ή από την οποία εποπτεύονται ή σε συναφή δημόσια υπηρεσία ή ανώνυμη εταιρεία του ευρύτερου δημόσιου τομέα, η οποία ικανοποιεί τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων. Στην περίπτωση που στον φορέα που αναλαμβάνει υλοποίηση έργου σύμφωνα με τα προηγούμενα, προκαλούνται πρόσθετες δαπάνες για τις υπηρεσίες διοίκησης που παρέχει, αυτές περιλαμβάνονται

βάνονται στον προϋπολογισμό του έργου και καλύπτονται απολογιστικά είτε από το ίδιο το έργο είτε από την τεχνική βοήθεια του ΕΠ στο οποίο εντάσσεται. Μετά την παραλαβή προς χρήση, το έργο παραδίδεται στον δικαιούχο μαζί με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ**Πίνακας 62: Ετήσια Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής σε ευρώ (Στόχος Σύγκλιση)**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Θεσσαλίας - Στερεάς - Ηπείρου (Στόχος Σύγκλιση)		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
2007	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	99.269.823			99.269.823
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	99.269.823			99.269.823
2008	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	101.255.221			101.255.221
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	101.255.221			101.255.221
2009	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	103.280.327			103.280.327
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	103.280.327			103.280.327
2010	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	105.345.930			105.345.930
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	105.345.930			105.345.930
2011	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	107.452.849			107.452.849
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	107.452.849			107.452.849
2012	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	109.601.906			109.601.906
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	109.601.906			109.601.906
2013	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	111.793.944			111.793.944
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	σύνολο	111.793.944			111.793.944
Γενικό Σύνολο	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	738.000.000			738.000.000
2007 - 2013	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη				
	ΣΥΝΟΛΟ	738.000.000			738.000.000

Πίνακας 63: Ετήσια Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής σε ευρώ (Στόχος Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Θεσσαλίας - Στερεάς - Ηπείρου (Στόχος Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση)		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
2007	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	125.867.566			125.867.566
	σύνολο	125.867.566			125.867.566
2008	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	98.689.185			98.689.185
	σύνολο	98.689.185			98.689.185
2009	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	70.373.322			70.373.322
	σύνολο	70.373.322			70.373.322
2010	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	40.885.349			40.885.349
	σύνολο	40.885.349			40.885.349
2011	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	10.189.707			10.189.707
	σύνολο	10.189.707			10.189.707
2012	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	10.393.500			10.393.500
	σύνολο	10.393.500			10.393.500
2013	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	10.601.371			10.601.371

	σύνολο	10.601.371			10.601.371
Γενικό Σύνολο	περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη				
2007 - 2013	περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	367.000.000			367.000.000
	ΣΥΝΟΛΟ	367.000.000			367.000.000

Πίνακας 64: Χρηματοδοτικό σχήμα ΕΠ ανά Άξονα Προτεραιότητας σε ευρώ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ				ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (Βάση υπολογισμού)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ				ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ		ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			ΣΥΝΕΣΦΟΡΑ ΕΤΕ	Άλλη ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Σύνολο 11α+11β	
											11α	11β		
	1	2	3	4=1+2+3	5=6+7	6	7(*)	8=4+5	9=48	10	11a	11b	12=4+5+11a	
1 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	99.435.000			99.435.000	24.569.029	24.569.029		124.004.029	80,19%		18.045.971		18.045.971	142.050.000
2 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας	61.600.700			61.600.700	40.625.300	40.625.300		102.226.000	60,26%		69.500.000		69.500.000	171.726.000
3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	75.570.000			75.570.000	30.783.810	30.783.810		106.353.810	71,06%		10.000.000	4.000.000	14.000.000	116.353.810
4 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	229.530.000			229.530.000	56.713.726	56.713.726		286.243.726	80,19%		41.656.274	20.000.000	61.656.274	327.900.000
5 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας	138.141.600			138.141.600	74.220.400	74.220.400		212.362.000	65,05%		98.000.000		98.000.000	310.362.000
6 Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	161.620.000			161.620.000	43.223.492	43.223.492		204.843.492	78,90%		44.000.000	12.000.000	56.000.000	248.843.492
7 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	85.890.000			85.890.000	21.222.245	21.222.245		107.112.245	80,19%		15.587.755	127.500.000	143.087.755	122.700.000
8 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας	163.201.360			163.201.360	36.898.440	36.898.440		200.099.800	81,56%		41.500.000		41.500.000	241.599.800
9 Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Ηπείρου	71.510.000			71.510.000	27.592.698	27.592.698		99.102.698	72,16%		11.000.000	47.000.000	58.000.000	110.102.698
10 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας	8.145.000			8.145.000	3.490.714	3.490.714		11.635.714	70,00%		0		0	11.635.714
11 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας	4.056.340			4.056.340	6.255.860	6.255.860		10.312.200	39,34%		0		0	10.312.200
12 Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου	6.300.000			6.300.000	3.400.000	3.400.000		9.700.000	64,95%		0		0	9.700.000
Σύνολο Στόχος Σύγκλιση	738.000.000			738.000.000	210.995.714	210.995.714		948.995.714	77,77%		140.290.000	210.500.000	350.790.000	1.089.285.714
Σύνολο Στόχος Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση	367.000.000			367.000.000	158.000.000	158.000.000		525.000.000	69,90%		209.000.000		209.000.000	734.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	1.105.000.000			1.105.000.000	368.995.714	368.995.714		1.473.995.714	74,97%		349.290.000	210.500.000	559.790.000	1.823.285.714

(*) Η στήλη αυτή δεν συμπληρώνεται γιατί η βάση υπολογισμού της Κοινοτικής Συμβολής είναι οι επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες. Η ιδιωτική συμμετοχή αναγράφεται στη στήλη 11β

(**) Σε περίπτωση κοινών ΕΠ Στόχου Σύγκλιση και Στόχου Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση, να συμπεριλαμβάνεται ένδειξη του Στόχου

11a "Άλλοι εθνικοί πόροι, προβλεπόμενα έσοδα, μη επιλέξιμες δαπάνες κ.α"

11b "Ποσά ιδιωτικής συμμετοχής"

Πίνακας 65: Ενδεικτική Ανάλυση της ενίσχυσης των Ταμείων ανά κωδικό θέματος προτεραιότητας

ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

		ΕΠ Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Ηπείρου		
		ΠΟΣΑ ΣΕ €		
		(ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ)		
		ΣΤΟΧΟΣ Σύγκλιση	ΣΤΟΧΟΣ Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση	ΣΥΝΟΛΟ
	Έρευνα και τεχνολογική Ανάπτυξη (R&TD), καινοτομία και επιχειρηματικότητα.	126.140.000	128.310.000	254.450.000
01	Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε Κέντρα ερευνών.	2.000.000	2.100.000	4.100.000
02	Υποδομή έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (συμπεριλαμβανοντας υλικό εξοπλισμό, τεχνολογική εγκατάσταση και δίκτυα υπολογιστών υψηλής ταχύτητας που συνδέουν κέντρα ερευνών) και κέντρα αναγνωρισμένου κύρους σε εξειδικευμένη τεχνολογία.	21.050.000	350.000	21.400.000
03	Μεταφορά τεχνογνωσίας και βελτιώσεις στα δίκτυα συνεργασίας που συνδέουν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με πανεπιστήμια, εγκαταστάσεις ανωτέρας/ ανωτάτης εκπαίδευσης όλων των ειδών, περιφερειακές αρχές, ερευνητικά κέντρα και επιστημονικούς και τεχνολογικούς πόλους (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, πόλοι τεχνολογίας κ.λ.π.)	9.990.000	2.310.000	12.300.000
04	Συνδρομή στην έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ειδικά σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβανοντας πρόσβαση σε υπηρεσίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στα ερευνητικά κέντρα)	3.000.000	7.910.000	10.910.000
05	Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων	1.050.000	7.560.000	8.610.000
06	Ενίσχυση στις ΜΜΕ για την προώθηση σχεδίων βιώσιμης παραγωγής (εισαγωγή αποτελεσματικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών για την καταπολέμηση της ρύπανσης, ενσωμάτωση μη ρυπογόνων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις)	0	3.710.000	3.710.000
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με έρευνα και καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, ίδρυση νέων επιχειρήσεων από πανεπιστήμια, υπάρχοντα κέντρα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και επιχειρήσεις κ.λ.π.)	2.000.000	10.850.000	12.850.000
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	78.300.000	43.750.000	122.050.000
09	Άλλα μέτρα για την προώθηση έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας	8.750.000	49.770.000	58.520.000
	Κοινωνία της πληροφορίας	29.160.000	62.066.060	91.226.060
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	8.510.000	8.400.000	16.910.000
11	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (πρόσβαση, ασφάλεια, δυνατότητα λειτουργικής εναλλαγής συστημάτων, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λ.π.)	4.200.000	2.993.200	7.193.200
12	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (TEN-ICT)	0	2.450.000	2.450.000
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση , κ.λ.π.)	7.850.000	30.100.000	37.950.000
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λ.π.)	4.300.000	7.876.960	12.176.960
15	Άλλα μέτρα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και στην αποτελεσματική χρήση τους.	4.300.000	10.245.900	14.545.900
	Μεταφορές	171.020.000	36.295.000	207.315.000
16	Σιδηρόδρομοι	8.750.000	0	8.750.000
17	Σιδηρόδρομοι (TEN-T)	0	0	0
18	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός	0	0	0
19	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός (TEN-T)	0	0	0
20	Αυτοκινητόδρομοι	0	0	0
21	Αυτοκινητόδρομοι (TEN-T)	0	0	0
22	Εθνικές οδοί	89.515.000	14.280.000	103.795.000
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	35.200.000	14.280.000	49.480.000
24	Ποδηλατόδρομοι	1.320.000	0	1.320.000
25	Αστικές μεταφορές	15.000.000	455.000	15.455.000
26	Πολύτροπες μεταφορές.	4.500.000	700.000	5.200.000
27	Πολύτροπες μεταφορές (TEN-T)	0	0	0
28	Έξυπνα Μεταφορικά συστήματα.	0	700.000	700.000
29	Αερολιμένες	15.000.000	1.400.000	16.400.000
30	Λιμένες	1.735.000	3.990.000	5.725.000

31	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (περιφερειακές και τοπικές)	0	490.000	490.000
32	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (TEN-T)	0	0	0
	Ενέργεια	4.250.000	41.332.500	45.582.500
33	Ηλεκτρισμός	0	350.000	350.000
34	Ηλεκτρισμός (TEN-E)	0	11.375.000	11.375.000
35	Φυσικό αέριο	0	10.587.500	10.587.500
36	Φυσικό αέριο (TEN-E)	0	0	0
37	Πετρελαϊκά προϊόντα	0	0	0
38	Πετρελαϊκά προϊόντα (TEN-E)	0	0	0
39	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: άνεμος	0	4.800.000	4.800.000
40	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	0	2.400.000	2.400.000
41	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: βιομάζα	1.250.000	600.000	1.850.000
42	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες	3.000.000	8.820.000	11.820.000
43	Ενεργειακή αποδοτικότητα, αναγέννηση, διαχείριση ενέργειας	0	2.400.000	2.400.000
	Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	113.340.000	18.153.000	131.493.000
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	43.500.000	4.325.000	47.825.000
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	10.600.000	2.500.000	13.100.000
46	Επεξεργασία υδάτων (λύματα)	5.000.000	2.500.000	7.500.000
47	Ποιότητα αέρα	0	150.000	150.000
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος ρύπανσης.	0	425.000	425.000
49	Προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές και μείωση των επιπτώσεων.	0	500.000	500.000
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης.	6.620.000	0	6.620.000
51	Πρώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)	15.000.000	3.753.000	18.753.000
52	Πρώθηση καθαρών αστικών μεταφορών	0	500.000	500.000
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	17.220.000	500.000	17.720.000
54	Άλλα μέτρα για την διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων.	15.400.000	3.000.000	18.400.000
	Τουρισμός	10.790.000	5.862.500	16.652.500
55	Πρώθηση Τόπων Φυσικού Κάλλους	0	294.000	294.000
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς.	7.200.000	0	7.200.000
57	Συνδρομή στην βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	3.590.000	5.568.500	9.158.500
	Πολιτισμός	23.320.000	8.400.000	31.720.000
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	15.820.000	4.900.000	20.720.000
59	Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών	4.000.000	2.100.000	6.100.000
60	Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.	3.500.000	1.400.000	4.900.000
	Αστική και αγροτική αναγέννηση	52.007.500	3.150.000	55.157.500
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση.	52.007.500	3.150.000	55.157.500
	Πρωθώντας την προσαρμοστικότητα εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών.	0	0	0
62	Ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων δια βίου εκμάθησης στις επιχειρήσεις, εκπαίδευση και παροχή υπηρεσιών στους απασχολούμενους και τους προϊσταμένους, για την επιτάχυνση της προσαρμοστικότητας τους στις αλλαγές. Πρώθηση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.	0	0	0
63	Σχεδιασμός και πρώθηση καινοτόμων και περισσότερο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας.	0	0	0
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την εκπαίδευση και την παροχή υποστήριξης, σε συνάφεια με την αναδιάρθρωση παραγωγικών τομέων και επιχειρήσεων και την ανάπτυξη συστημάτων αντιμετώπισης των οικονομικών αλλαγών και των μελλοντικών απαιτήσεων σχετικά με θέσεις εργασίας και δεξιότητες.	0	0	0
	Βελτιώνοντας την πρόσβαση στην απασχόληση και την διατήρηση των θέσεων εργασίας.	12.992.500	2.625.600	15.618.100
65	Εκσυγχρονισμός και ενδυνάμωση των θεσμών της αγοράς εργασίας	0	0	0
66	Εφαρμογή ενεργητικών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας.	0	0	0
67	Μέτρα ενθάρρυνσης της ενεργού γήρανσης και παράτασης εργασιακής ζωής.	0	0	0

68	Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων.	0	0	0
69	Μέτρα για την βελτίωση της προσβασιμότητας στην εργασία και την ενδυνάμωση της βιώσιμης εργασιακής συμμετοχής και εξέλιξης της γυναίκας, ώστε να μειωθούν οι διακρίσεις φύλου στην αγορά εργασίας, και να εναρμονισθεί η εργασιακή με την ιδιωτική ζωή, όπως οι διευκολύνσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και φροντίδας εξαρτημένων προσώπων.	12.992.500	2.625.600	15.618.100
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των μεταναστών στην απασχόληση και διαμέσου αυτών, την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσής τους	0	0	0
	Βελτιώνοντας την κοινωνική ενσωμάτωση των μειονεκτούντων προσώπων.	0	0	0
71	Παρεμβάσεις για την ενσωμάτωση και την είσοδο στην απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασιακή συμμετοχή και εξέλιξη και να προωθηθεί η αποδοχή της διαφορετικότητας τους στον χώρο εργασίας.	0	0	0
	Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο.	0	0	0
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα, να βελτιωθεί η συνάφεια της υποχρεωτικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης/ κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μια οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης.	0	0	0
73	Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής/ επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης	0	0	0
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.	0	0	0
	Επένδυση σε κοινωνικές υποδομές.	175.600.000	56.399.000	231.999.000
75	Υποδομές εκπαίδευσης.	90.100.000	26.999.000	117.099.000
76	Υποδομές Υγείας	53.750.000	22.032.500	75.782.500
77	Υποδομές φροντίδας παιδιών	4.000.000	0	4.000.000
78	Υποδομές στέγασης	0	0	0
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές.	27.750.000	7.367.500	35.117.500
	Κινητοποίηση μεταρρυθμίσεων στα πεδία απασχόλησης και ενσωμάτωσης	2.100.000	0	2.100.000
80	Πρωτόβουλιες για την ανάληψη δράσης για συνεργασίες, συνάψεις συμφωνιών και πρωτοβουλίες μέσω της δικτύωσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων	2.100.000	0	2.100.000
	Ενδυναμώνοντας την θεσμική ικανότητα σε εθνικό περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.	2.835.000	350.000	3.185.000
81	Μηχανισμοί για την βελτίωση των καλών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ετοιμότητας στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	2.835.000	350.000	3.185.000
	Μείωση του πρόσθετου κόστους που αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών	0	0	0
82	Εξισορρόπηση του πρόσθετου κόστους λόγω ελλείμματος προσβασιμότητας και χωρικού κατακερματισμού	0	0	0
83	Ειδικές δράσεις για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	0	0	0
84	Ενίσχυση για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε κλιματικές συνθήκες.	0	0	0
	Τεχνική Βοήθεια	14.445.000	4.056.340	18.501.340
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	8.345.000	1.612.749	9.957.749
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	6.100.000	2.443.591	8.543.591
	Σύνολο	738.000.000	367.000.000	1.105.000.000

Πίνακας 66: Ενδεικτική Ανάλυση της ενίσχυσης των Ταμείων ανά κωδικό Μορφής Χρηματοδότησης

ΚΩΔ	Διάσταση 2	ΕΤΠΑ	ΕΤΠΑ	Σύνολο
	Μορφή χρηματοδότησης	Στόχος Σύγκλιση	Στόχος Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση	ΧΕ ΘΣΗ
1	Μή επιστρεπτέα ενίσχυση	738.000.000	327.000.000	1.065.000.000
2	Ενίσχυση (δάνειο, επιδότηση επιτοκίου, εγγυήσεις)		40.000.000	40.000.000
3	Επιχειρηματικά κεφάλαια (συμμετοχή, κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου)			
4	Άλλες μορφές χρηματοδότησης			
ΣΥΝΟΛΟ		738.000.000	367.000.000	1.105.000.000

Πίνακας 67: Ενδεικτική Ανάλυση της ενίσχυσης των Ταμείων ανά κωδικό Εδαφικής Διάστασης

ΚΩΔ	Διάσταση 3	ΕΤΠΑ	ΕΤΠΑ	Σύνολο
	Εδαφικός τύπος	Στόχος Σύγκλιση	Στόχος Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση	ΧΕ ΘΣΗ
1	Αστική Περιοχή	345.441.000	139.991.069	485.432.069
2	Βουνά	103.354.500	51.892.562	155.247.062
3	Νησιά	8.750.000	79.227.317	87.977.317
4	Αραιοκατοικημένες περιοχές			
5	Αγροτικές περιοχές	179.524.500	81.350.612	260.875.112
6	Πρώην εξωτερικά σύνορα			
7	Ιδιαίτερα απομακρυσμένη περιοχή			
8	Ζώνη διασυνοριακής συνεργασίας			
9	Ζώνη διακρατικής συνεργασίας			
10	Ζώνη διαπεριφερειακής συνεργασίας			
0	Άνευ αντικειμένου (χωρίς εξειδίκευση)	100.930.000	14.538.440	115.468.440
ΣΥΝΟΛΟ		738.000.000	367.000.000	1.105.000.000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS)

Στο Παράρτημα αυτό παρουσιάζονται οι θεματικοί δείκτες κορμού (core indicators) που αφορούν το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Οι εν λόγω δείκτες αναφέρονται στο Παράρτημα Ι του Εγγράφου Εργασίας Νο. 2 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο “Indicative Guidelines on Evaluation Methods: Monitoring and Evaluation Indicators”.

Κατεβλήθη προσπάθεια ώστε να υπολογιστούν οι τιμές βάσης και στόχου για όσο το δυνατόν περισσότερους δείκτες κορμού. Για περιορισμένο αριθμό δεικτών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα του Εγγράφου Εργασίας Νο. 2 και που έχουν εφαρμογή στο Πρόγραμμα, δεν κατέστη δυνατόν στην παρούσα φάση του σχεδιασμού να υπολογιστούν τιμές. Οι τιμές αυτές θα επιδιωχθεί να συμπληρωθούν μετά την εξειδίκευση των αντίστοιχων δράσεων ή/και μετά την ανάπτυξη εξειδικευμένης μεθοδολογίας.

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Έγγραφο Εργασίας Νο. 2, οι τιμές των δεικτών κορμού θα επικαιροποιούνται στις υποβαλλόμενες ετήσιες εκθέσεις.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS) *
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη</u>				
Αριθμός «έργων» έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης	3	10	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στον αριθμό των έργων / υποέργων που αφορούν στις ενισχύσεις για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καθώς και σε υποδομές για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη. Η κάθε σύμβαση αποτελεί έργο.	
<u>Άμεση Ενίσχυση Επενδύσεων στις ΜΜΕ</u>				
Αριθμός «έργων»	419	800	Ως έργο εννοείται η ενίσχυση κάθε μίας επιχείρησης από το Πρόγραμμα. Ο αριθμός των έργων ταυτίζεται με τον αριθμό των συμβάσεων.	
Εκ των οποίων: αριθμός ενάρξεων λειτουργίας που ενισχύθηκαν (πρώτα δύο χρόνια μετά την έναρξη)	91	300	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στην ενίσχυση για την ίδρυση / δημιουργία μιας επιχείρησης από το Πρόγραμμα.	
Αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται (μεικτές, ισοδύναμες θέσεις πλήρους απασχόλησης)	1132	1000	Δείκτης που αναφέρεται στο ΕΣΠΑ και αφορά τις θέσεις απασχόλησης που προκύπτουν από την ενίσχυση επιχειρήσεων στο Πρόγραμμα.	
Επαγόμενες Επενδύσεις (€million)	100	175	Αναφέρεται στον προϋπολογισμό των επαγόμενων επενδύσεων και αφορά στο σύνολο της ιδιωτικής και δημόσιας δαπάνης για κρατικές ενισχύσεις στο Πρόγραμμα.	

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Κοινωνία της Πληροφορίας</u>				
Αριθμός Έργων	59	150	Αναφέρεται στο κάθε έργο / υποέργο είτε ενίσχυσης είτε υποδομής για την ψηφιακή σύγκλιση. Το έργο ταυτίζεται με τη σύμβαση.	
Επιπρόσθετος πληθυσμός ο οποίος καλύπτεται από ευρυζωνικά	-	-	Αναφέρεται στον πληθυσμό που έχει δυνατότητα πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα μετά την υλοποίηση των έργων υποδομών.	ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06 ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13 (θα είναι τομεακά)
<u>Μεταφορές</u>				
Αριθμός Έργων	60	25	Ως έργο νοείται η κάθε απόφαση ένταξης στο τομέα των μεταφορών (οδικά, λιμάνια, σιδηρόδρομοι κ.λπ.)	
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)	-	-	Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ αυτοκινητοδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.	ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06 ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13
Χιλιόμετρα κατασκευασμένων / αναβαθμισμένων δρόμων	135	45	Αναφέρεται στο σύνολο των χλμ που αναβαθμίζονται / κατασκευάζονται από το Πρόγραμμα.	
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)	-	-	Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ σιδηροδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.	ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06 ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13
Χιλιόμετρα αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών γραμμών	-	10	Αφορά σε μικρές δράσεις αναβάθμισης / ασφάλειας σε σιδηρόδρομους εκτός TEN	ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06
Επιπρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από αναβαθμισμένα αστικά μέσα μαζικής μεταφοράς				

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας</u>				
Αριθμός Έργων	-	-	Αναφέρεται στο κάθε έργο (σύμβαση) για την δημιουργία υποδομών ή ενίσχυση επενδύσεων για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06 ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13
Επιπρόσθετη δυναμικότητα για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας (MW)	-	-	Δείκτης που περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ. Να χρησιμοποιηθεί στις Περιφέρειες που έχουν αντίστοιχες δράσεις και δεν περιλαμβάνεται.	ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06 ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13
Ετήσια Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις (Τόνοι Ισοδύναμου Πετρελαίου)	-	-		ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΕΡΓΑ 2000-06 ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13
<u>Περιβάλλον</u>				
Πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υδάτινων πόρων	64.000	-	Αναφέρεται στον πληθυσμό που εξυπηρετείται από δίκτυα ύδρευσης που προβλέπονται στο Πρόγραμμα.	ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13 (θα είναι τομεακά)
Επιπρόσθετος ισοδύναμος πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων	60.000	-	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο ισοδύναμο πληθυσμό που θα εξυπηρετείται από ΕΕΛ	ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ 2007-13 (θα είναι τομεακά)
Αριθμός έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	5	3	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο αριθμό ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ/ΣΜΑ	
Αριθμός έργων αποκατάστασης περιοχών	50	60	Αναφέρεται στον αριθμό των ΧΑΔΑ και λοιπών περιοχών που θα αποκατασταθούν	

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Πρόληψη Κινδύνων</u>				
Αριθμός Έργων	40	10	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων (αντιπλημμυρικής, αντιπυρικής προστασίας και λοιπά) που εντάσσονται στην πρόληψη κινδύνων	
Αριθμός ατόμων που επωφελούνται από δασική αντιπυρική προστασία και άλλα μέτρα προστασίας δασών		753.888	Το σύνολο του πληθυσμού της κάθε Περιφέρειας	
<u>Τουρισμός</u>				
Αριθμός έργων	143	220	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων / υποέργων για υποδομές όπως τουριστικά αγκυροβόλια, μαρίνες, σε κάθε ενίσχυση για την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού καθώς και στην ενίσχυση της κάθε επιχειρήσεις στο τομέα του τουρισμού. Η σύμβαση ταυτίζεται με το έργο.	
<u>Εκπαίδευση</u>				
Αριθμός Έργων	24	14	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Εκπαίδευσης	
Αριθμός ωφελούμενων μαθητών	5000	4000	Το σύνολο των ωφελούμενων μαθητών από όλες τις προαναφερόμενες παρεμβάσεις	
<u>Υγεία</u>				
Αριθμός Έργων	6	14	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Υγείας	

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Αστική Ανάπτυξη</u>				
<u>Φυσική και Περιβαλλοντική Αναγέννηση</u>				
Αριθμός έργων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων	30		Αναφέρεται σε όλα τα έργα αναπλάσεων, χώρων πρασίνου, ανακαίνισης κτιρίων κλ.π. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	
<u>Ανταγωνιστικότητα</u>				
Αριθμός έργων που αποσκοπεί στην προώθηση των επιχειρήσεων, επιχειρηματικότητα και νέων τεχνολογιών	2		Αναφέρεται στα έργα για την δημιουργία δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, άυλες ενέργειες για την προώθηση των επιχειρήσεων κ.λπ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	
<u>Κοινωνική Ενσωμάτωση</u>				
Αριθμός έργων / υπηρεσιών για τη προώθηση των ίσων ευκαιριών και κοινωνικής ενσωμάτωσης για μειονεκτούντες ομάδες και νέους	5		Αναφέρεται σε δράσεις ενίσχυσης δομών , προώθησης της απασχόλησης κ.λπ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	

* Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον κατάλογο θα επικαιροποιούνται όπως αναφέρεται στο Έγγραφο Εργασίας 2 «Indicators for Monitoring and Evaluation: A Practical Guide» στις ετήσιες εκθέσεις και θα χρησιμοποιούνται για το λόγο αυτό διαθέσιμες πληροφορίες σύμφωνα με την ένταξη των έργων.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS) *
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη</u>				
Αριθμός «έργων» έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης	1	137	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στον αριθμό των έργων / υποέργων που αφορούν στις ενισχύσεις για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καθώς και σε υποδομές για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη. Η κάθε σύμβαση αποτελεί έργο.	
<u>Άμεση Ενίσχυση Επενδύσεων στις ΜΜΕ</u>				
Αριθμός «έργων»	172	1130	Ως έργο εννοείται η ενίσχυση κάθε μίας επιχείρησης από το Πρόγραμμα. Ο αριθμός των έργων ταυτίζεται με τον αριθμό των συμβάσεων.	
Εκ των οποίων: αριθμός ενάρξεων λειτουργίας που ενισχύθηκαν (πρώτα δύο χρόνια μετά την έναρξη)	0	68	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στην ενίσχυση για την ίδρυση / δημιουργία μιας επιχείρησης από το Πρόγραμμα.	
Αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται (μεικτές, ισοδύναμες θέσεις πλήρους απασχόλησης)	460	1626	Δείκτης που αναφέρεται στο ΕΣΠΑ και αφορά τις θέσεις απασχόλησης που προκύπτουν από την ενίσχυση επιχειρήσεων στο Πρόγραμμα.	
Επαγόμενες Επενδύσεις (€million)	256,78	*	Αναφέρεται στον προϋπολογισμό των επαγόμενων επενδύσεων και αφορά στο σύνολο της ιδιωτικής και δημόσιας δαπάνης για κρατικές ενισχύσεις στο Πρόγραμμα.	* Τα στοιχεία θα δοθούν από το ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Κοινωνία της Πληροφορίας				
Αριθμός Έργων	210*	39	Αναφέρεται στο κάθε έργο είτε ενίσχυσης είτε υποδομής για την ψηφιακή σύγκλιση.	* (Αφορά σε έργα μικρού προϋπολογισμού)
Επιπρόσθετος πληθυσμός ο οποίος καλύπτεται από ευρυζωνικά	0	2,0% ή 12.106*	Καταγράφει το επιπλέον ποσοστό πληθυσμιακής κάλυψης με ευρυζωνικές υποδομές που οφείλεται στις παρεμβάσεις του ΕΠ ΨΣ ή των ΠΕΠ. Το ποσοστό υπολογίζεται στο σύνολο του πληθυσμού των Περιφερειών. Ουσιαστικά αφορά το ποσοστό των πολιτών που αποκτούν δυνατότητα ευρυζωνικής σύνδεσης, λόγω της επέκτασης των ευρυζωνικών υποδομών που χρηματοδοτούνται από δράσεις του ΕΠ ΨΣ ή των ΠΕΠ	*Ο πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 605.329
Μεταφορές				
Αριθμός Έργων	95	15	Ως έργο νοείται η κάθε απόφαση ένταξης στο τομέα των μεταφορών (οδικά, λιμάνια, σιδηρόδρομοι κ.λπ.)	
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)	0	0	Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ αυτοκινητοδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.	
Χιλιόμετρα κατασκευασμένων / αναβαθμισμένων δρόμων	154	53	Αναφέρεται στο σύνολο των χλμ που αναβαθμίζονται / κατασκευάζονται από το Πρόγραμμα.	
Κατασκευή και αποπεράτωση σιδηροδρόμων εντός TEN (χλμ)	0	0	Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ σιδηροδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.	
Χιλιόμετρα αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών γραμμών	18,5	4*	Αφορά σε μικρές δράσεις αναβάθμισης / ασφάλειας σε σιδηρόδρομους εκτός TEN	* Αφορά σε έργο – γέφυρα Εκτιμάται ότι στη 4 ^η ΠΠ θα υλοποιηθούν 4χλμ

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Επιπρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από αναβαθμισμένα αστικά μέσα μαζικής μεταφοράς	-	-		
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας				
Αριθμός Έργων	12	39	Αναφέρεται στο κάθε έργο (σύμβαση) για την δημιουργία υποδομών ή ενίσχυση επενδύσεων για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	
Πρόσθετη δυναμικότητα για την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και εξοικονόμηση ενέργειας (MWh)		263.457	Δείκτης που περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ. Να χρησιμοποιηθεί στις Περιφέρειες που έχουν αντίστοιχες δράσεις και δεν περιλαμβάνεται.	
Ετήσια Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ (Τόνοι Ισοδύναμου Πετρελαίου)	-	40.591		
Περιβάλλον				
Πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υδάτινων πόρων	*	-	Αναφέρεται στον πληθυσμό που εξυπηρετείται από δίκτυα ύδρευσης που προβλέπονται στο Πρόγραμμα.	*Δεν μπορεί να εκτιμηθεί η τιμή βάσης. Για τιμή στόχο αρμόδιο είναι το ΕΠ ΠΕΡΑΑ
Επιπρόσθετος ισοδύναμος πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων	159.830	-	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο ισοδύναμο πληθυσμό που θα εξυπηρετείται από ΕΕΛ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)
Αριθμός έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	8	-	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο αριθμό ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ/ΣΜΑ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)
Αριθμός έργων αποκατάστασης περιοχών	145	-	Αναφέρεται στον αριθμό των ΧΑΔΑ και λοιπών περιοχών που θα αποκατασταθούν	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Πρόληψη Κινδύνων</u>				
Αριθμός Έργων	60	15	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων (αντι-πλημμυρικής, αντιπυρικής προστασίας και λοιπά) που εντάσσονται στην πρόληψη κινδύνων	
Αριθμός ατόμων που επωφελούνται από δασική αντιπυρική προστασία και άλλα μέτρα προστασίας δασών	605.329	605.329	Το σύνολο του πληθυσμού της κάθε Περιφέρειας	
<u>Τουρισμός</u>				
Αριθμός έργων	293	208	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων / υποέργων για υποδομές όπως τουριστικά αγκυροβόλια, μαρίνες, σε κάθε ενίσχυση για την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού καθώς και στην ενίσχυση της κάθε επιχειρήσεις στο τομέα του τουρισμού. Η σύμβαση ταυτίζεται με το έργο.	
<u>Εκπαίδευση</u>				
Αριθμός Έργων	80	20	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Εκπαίδευσης	
Αριθμός ωφελούμενων μαθητών	10.600	4.800	Το σύνολο των ωφελούμενων μαθητών από όλες τις προαναφερόμενες παρεμβάσεις	
<u>Υγεία</u>				
Αριθμός Έργων	50	16	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Υγείας	

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Αστική Ανάπτυξη				
Φυσική και Περιβαλλοντική Αναγέννηση				
Αριθμός έργων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων	51		Αναφέρεται σε όλα τα έργα αναπλάσεων, χώρων πρασίνου, ανακαίνισης κτιρίων κλ.π. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	
Ανταγωνιστικότητα				
Αριθμός έργων που αποσκοπεί στην προώθηση των επιχειρήσεων, επιχειρηματικότητα και νέων τεχνολογιών	15		Αναφέρεται στα έργα για την δημιουργία δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, άυλες ενέργειες για την προώθηση των επιχειρήσεων κ.λπ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	
Κοινωνική Ενσωμάτωση				
Αριθμός έργων / υπηρεσιών για τη προώθηση των ίσων ευκαιριών και κοινωνικής ενσωμάτωσης για μειονεκτούντες ομάδες και νέους	16		Αναφέρεται σε δράσεις ενίσχυσης δομών , προώθησης της απασχόλησης κ.λπ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	

* Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον κατάλογο θα επικαιροποιούνται όπως αναφέρεται στο Έγγραφο Εργασίας 2 «Indicators for Monitoring and Evaluation: A Practical Guide» στις ετήσιες εκθέσεις και θα χρησιμοποιούνται για το λόγο αυτό διαθέσιμες πληροφορίες σύμφωνα με την ένταξη των έργων.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS) *
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ</u>	<u>ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>
<u>Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη</u>				
Αριθμός «έργων» έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης	9	5	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στον αριθμό των έργων / υποέργων που αφορούν στις ενισχύσεις για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καθώς και σε υποδομές για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη. Η κάθε σύμβαση αποτελεί έργο.	
<u>Άμεση Ενίσχυση Επενδύσεων στις ΜΜΕ</u>				
Αριθμός «έργων»	262	400	Ως έργο εννοείται η ενίσχυση κάθε μίας επιχείρησης από το Πρόγραμμα. Ο αριθμός των έργων ταυτίζεται με τον αριθμό των συμβάσεων.	
Εκ των οποίων: αριθμός ενάρξεων λειτουργίας που ενισχύθηκαν (πρώτα δύο χρόνια μετά την έναρξη)	40	20	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στην ενίσχυση για την ίδρυση / δημιουργία μιας επιχείρησης από το Πρόγραμμα.	
Αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται (μεικτές, ισοδύναμες θέσεις πλήρους απασχόλησης)	820	180	Δείκτης που αναφέρεται στο ΕΣΠΑ και αφορά τις θέσεις απασχόλησης που προκύπτουν από την ενίσχυση επιχειρήσεων στο Πρόγραμμα.	
Επαγόμενες Επενδύσεις (€million)	87	80	Αναφέρεται στον προϋπολογισμό των επαγόμενων επενδύσεων και αφορά στο σύνολο της ιδιωτικής και δημόσιας δαπάνης για κρατικές ενισχύσεις στο Πρόγραμμα.	

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Κοινωνία της Πληροφορίας				
Αριθμός Έργων	191	30	Αναφέρεται στο κάθε έργο / υποέργο είτε ενίσχυσης είτε υποδομής για την ψηφιακή σύγκλιση. Το έργο ταυτίζεται με τη σύμβαση.	
Επιπρόσθετος πληθυσμός ο οποίος καλύπτεται από ευρυζωνικά	0	0	Αναφέρεται στον πληθυσμό που έχει δυνατότητα πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα μετά την υλοποίηση των έργων υποδομών.	
Μεταφορές				
Αριθμός Έργων	103	10	Ως έργο νοείται η κάθε απόφαση ένταξης στο τομέα των μεταφορών (οδικά, λιμάνια, σιδηρόδρομοι κ.λπ.)	
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)	9,0	0	Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ αυτοκινητοδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.	
Χιλιόμετρα κατασκευασμένων / αναβαθμισμένων δρόμων	396	105	Αναφέρεται στο σύνολο των χλμ που αναβαθμίζονται / κατασκευάζονται από το Πρόγραμμα.	
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)			Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ σιδηροδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.	
Χιλιόμετρα αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών γραμμών			Αφορά σε μικρές δράσεις αναβάθμισης / ασφάλειας σε σιδηρόδρομους εκτός TEN	
Επιπρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από αναβαθμισμένα αστικά μέσα μαζικής μεταφοράς				
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας				
Αριθμός Έργων	0	0	Αναφέρεται στο κάθε έργο (σύμβαση) για την δημιουργία υποδομών ή ενίσχυση επενδύσεων για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Επιπρόσθετη δυναμικότητα για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας (MW)			Δείκτης που περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ. Να χρησιμοποιηθεί στις Περιφέρειες που έχουν αντίστοιχες δράσεις και δεν περιλαμβάνεται.	
Ετήσια Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις (Τόνοι Ισοδύναμου Πετρελαίου)				
<u>Περιβάλλον</u>				
Πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υδάτινων πόρων	73.000	20.000	Αναφέρεται στον πληθυσμό που εξυπηρετείται από δίκτυα ύδρευσης που προβλέπονται στο Πρόγραμμα.	
Επιπρόσθετος ισοδύναμος πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων	10.000	10.000	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο ισοδύναμο πληθυσμό που θα εξυπηρετείται από ΕΕΛ	
Αριθμός έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	2	1	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο αριθμό ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ/ΣΜΑ	
Αριθμός έργων αποκατάστασης περιοχών	0	1	Αναφέρεται στον αριθμό των ΧΑΔΑ και λοιπών περιοχών που θα αποκατασταθούν	
<u>Πρόληψη Κινδύνων</u>				
Αριθμός Έργων	15	0	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων (αντιπλημμυρικής, αντιπυρικής προστασίας και λοιπά) που εντάσσονται στην πρόληψη κινδύνων	

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Αριθμός ατόμων που επωφελούνται από δασική αντιπυρική προστασία και άλλα μέτρα προστασίας δασών	336.932	0	Το σύνολο του πληθυσμού της κάθε Περιφέρειας	
Τουρισμός				
Αριθμός έργων	91	50	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων / υποέργων για υποδομές όπως τουριστικά αγκυροβόλια, μαρίνες, σε κάθε ενίσχυση για την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού καθώς και στην ενίσχυση της κάθε επιχειρήσεις στο τομέα του τουρισμού. Η σύμβαση ταυτίζεται με το έργο.	
Εκπαίδευση				
Αριθμός Έργων	47	20	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Εκπαίδευσης	
Αριθμός ωφελούμενων μαθητών	13.350	7.000	Το σύνολο των ωφελούμενων μαθητών από όλες τις προαναφερόμενες παρεμβάσεις	
Υγεία				
Αριθμός Έργων	20	17	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Υγείας	

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Αστική Ανάπτυξη				
Φυσική και Περιβαλλοντική Αναγέννηση				
Αριθμός έργων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων	30		Αναφέρεται σε όλα τα έργα αναπλάσεων, χώρων πρασίνου, ανακαίνισης κτιρίων κλ.π. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	
Ανταγωνιστικότητα				
Αριθμός έργων που αποσκοπεί στην προώθηση των επιχειρήσεων, επιχειρηματικότητα και νέων τεχνολογιών	1		Αναφέρεται στα έργα για την δημιουργία δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, άυλες ενέργειες για την προώθηση των επιχειρήσεων κ.λπ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	
Κοινωνική Ενσωμάτωση				
Αριθμός έργων / υπηρεσιών για τη προώθηση των ίσων ευκαιριών και κοινωνικής ενσωμάτωσης για μειονεκτούντες ομάδες και νέους	14		Αναφέρεται σε δράσεις ενίσχυσης δομών , προώθησης της απασχόλησης κ.λπ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μόνο τιμή βάσης)	

* Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον κατάλογο θα επικαιροποιούνται όπως αναφέρεται στο Έγγραφο Εργασίας 2 «Indicators for Monitoring and Evaluation: A Practical Guide» στις ετήσιες εκθέσεις και θα χρησιμοποιούνται για το λόγο αυτό διαθέσιμες πληροφορίες σύμφωνα με την ένταξη των έργων.

